СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

КЊИГА LVIII

ФИЛОСОФСКИ И ФИЛОЛОШКИ СПИСИ

КЊИГА 16

СРПСКИ АКЦЕНТИ

ЂУРО ДАНИЧИЋ

БЕОГРАД-ЗЕМУН
ГРАФИЧКИ ЗАВОД „МАКАРИЈЕ“ А. Д.
1925

ЦЕНА 50 ДИНАРА

ПРЕГЛЕД
ИЗДАЊА СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

АКАДЕМИЈИНЕ СУ КЊИЖАРЕ СВ. Б. ЦВИЈАНОВИЋА И ГЕЦЕ КОНА У БЕОГРАДУ
(Књига означених са звездицом * нема више на продају).

I. Глас (првог разреда), књ. 1—52.
II. Глас (другог разреда), књ. 1—64.
II. Споменик (првог разреда), књ. 1—14.
IV. Споменик (другог разреда), књ. 1—51.
V. Годишњак I—XXXII (1887—1923.).
VI. Етнографски Зборник књ. I—XXXV.
Прво одељење. Насеља и порекло становништва, књ. 1—20.
Друго одељење. Народ и народни живот, књ. 1—15.
VII. Зборник за Историју, Језик и Књижевност Српског Народа.
Прво одељење. Споменици на српском језику, књ. 1—12.
Друго одељење. Споменици на туђим језицима, књ. 1 и 4.
VIII. Дијалектолошки Зборник, књ. I—II.
(Садржину и цене види на корицама ових издања.)

IX. ПОСЕБНА ИЗДАЊА, Књ. I—LIX.

Књига:

1. Приповетке.

II. (1). — Л. К. Лазаревић, Он зна све. — С. Матавуљ. Ново Оружје. — Б. 1890, 16⁰, 129. — Цена 2 динара.

2. Споменице.

*I. (1). — Спомен на тужну свечаност приликом смрти Др. Јосифа Панчића првог председника Српске Краљевске Академије. — Б. 1888, 8⁰, 50.
IX. (2). — Споменица о преносу праха Вука Ст. Караџића из Беча у Београд 1897. — Б. 1898. X. 389, са две слике. Цена 3 дин. (Види и Споменик VII (други разред 6).
*XIV. (3). — Свечан помен просветном добротвору покојном Димитрију Стаменковићу, трговцу из Београда, 8. септембра 1900. год. — Б. 1901 8⁰. 53 (са сликом).
XVI (4). — Свечан помен просветном добротвору покојном Нићифору Дучићу, архимандриту и академику, 22. априла 1901. год, Б. 1901. 8⁰, 49 (са сликом).
XXII. (5). — Стогодишњица српског устанка, свечан скуп Српске Краљевске Академије 7. септембра 1904. — Говор Љуб. Јовановића — Б. 1904. 8⁰, 63. Цена 2 динара.
XXVI. (6). — Др. Никола Крстић, Споменица издана приликом ступања у живот задужбине покојникове. — Б. 1908, 8⁰, 517 (са сликом). Цена 5 динара.

3. Природњачки и математички списи.

*IV. (1). — Јован Жујовић. Геологија Србије, део први. Топографска Геологија. — Б. 1893, 4⁰, VI, 334, са три карте и два листа скица. Цена 14 динара.
*V. (2). — — — део други, Еруптивне стене. — Б. 1900. 4⁰, XVI, 229, са 6 таблица микроскопских пресека. Цена 10 динара.
XVII. (3). — Ј. Цвијић, Основи за Географију и Геологију Македоније и Старе Србије с проматрањи а у јужној Бугарској, Тракији, суседним деловима Мале Азије, Тесалије, Епиру и у северној Албанији. Књига прва са 51 географском и геолошком скицом, профилима и фотографијама. — Б. 1906, 4⁰, VIII, 1—392. Цена 10 динара

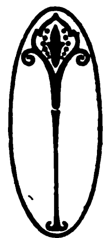
СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

КЊИГА LVIII

ФИЛОСОФСКИ И ФИЛОЛОШКИ СПИСИ

КЊИГА 16

БЕОГРАД-ЗЕМУН
ГРАФИЧКИ ЗАВОД »МАКАРИЈЕ« А. Д.
1925

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

СРПСКИ АКЦЕНТИ

ЂУРО ДАНИЧИЋ

БЕОГРАД-ЗЕМУН
ГРАФИЧКИ ЗАВОД »МАКАРИЈЕ« А. Д.
1925

По жељи одбора који поново издаје ове чланке, стара графика и ортографија. којом је Даничић *морао* штампати други, трећи и четврти чланак у *Гласнику Друштва Српске Словесности*, окренута је на нашу садашњу, али је опет остављен у њима екавски изговор, премда је Даничић *морао* и то тако писати, а иначе би сигурно он и те чланке написао јекавски; осим тога додаван је у ген. множине замјеницâ и придјевâ суфикс - *х*, а исто тако у 1-ом лицу једнине кондиционалнога аориста, јер се је и у томе Даничић морао држати тадашњега официјалнога правописа: прештампавано је дакле којих, наших, многих, бих мјесто кои, наши, многы, бы, али то је било потребно чинити само у другом чланку, јер у трећему и четвртоме већ му је било слободно писати то - *х*. Опет по жељи истога одбора пети и шести чланак, што су у *Раду* Југославенске Академије штампани латиницом, обрнути су на ћирилицу, док се седми чланак, због многих примјера из писаца што су писали латиницом, и овдје штампа латинским словима (не дирајући у Даничићеву ортографију); тиме је свакако учињено нешто што одговара првој намјери Даничићевој, јер су у петом и шестом чланку примјери разврстани по реду ћирилске азбуке, иако су сами чланци у *Раду* штампани латиницом, док у посљедњему чланку и примјери иду редом латинске азбуке. Иначе у ортографију и интерпункцију Даничићеву нијесам дирао, а у оно мало прилика гдје је требало што исправити у његову тексту, ту је свуда при дну стране забиљежено, уз слово »Д.«, како је у Даничића, а гдје је пак у тексту што сасвим изнимице додавано, то је све пометано у угласте заграде [ ]. Нешто сам више додавао при дну стране у напоменама, па да се одмах види које су напомене Даничићеве а које моје, то оне прве нијесу ничим одијељене од текста, док се моје налазе под цртом. У тијем мојим напоменама употребљавам ове скраћенице: АР. = Рјечник Југославенске Академије; В. = Вук, то јест друго издање његова рјечника; Д = Даничић; ДА = Даничић у Рјечнику

Југосл. Академије; у тијем сам напоменама исправио неке Вукове, па зато и Даничићеве погрешке у погледу акцента неких ријечи, особито онијех што је Вук чуо у Дубровнику. Остављен је напокон и исти ред којим су чланци изашли на свијет, јер се сам Даничић у млађима позивље на старије: и тако најприје иду четири чланка о акцентима у именица, па пети о акцентима у глаголâ, и онда тек шести о акцентима у придјевâ, те напокон »Прилог за историју акцентуације«. Будући пак да се Даничићеви чланци често цитирају по странама првијех издања, то је са стране назначено односнијем бројем гдје се која страна у оригиналном издању почиње: ако се она почиње негдје у средини ретка, то се у овоме издању њен почетак назначује знаком ‖. Мислим пак да ће свакому добро доћи и преглед садржаја, гдје су написане разне акценатске комбинације, при чему је узет уз односни Даничићев редни број и по један примјер, мјесто да се каже од колико је слогова ријеч и какав акценат има; тако ће ко устреба ове чланке много лакше наћи што му треба.

У Загребу 7-ога маја 1924.

М. Решетар.

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА.

Страна

Страна

*) И за придјеве се акценат у облику женскога рода биљежи у истијем приликама када се биљежи за генитив имена̂.

У свакој глави (од I-V) има пак 11-12 параграфа о акцентима: 1. у мушких имена̂на; 2. у женских именица на *-а*; 3. у других женских именица; 4. у средњих именица; 5. у придјева̂; 6. у замјеница; 7. у бројева; 8. у глагола; 9. у прилога̂; 10. у приједлога̂, евентуално још један (11.) у веза, и посљедњи (11. или 12.) с резултатом што Даничић изводи из овога биљежења акцената.

ИСПРАВЦИ.

(Како је пред знаком „=“, тако је овдје наштампано, а треба да буде онако како је за тијем знаком.)

Стр.	Редак		
143	20	одозго:	„у-“ = „у-,“
174	16	одоздо:	„о-, се“ = „о- се“
202	18	„	„Кад се `“ = „Кад се ´“
219	1	„	„мо̄ртȍв, мо̄ртӓв“ = „мо̄ртȍв, мо̄ртвӓ“
247	10	одозго:	„наапрабнꙋ = наапрабнꙋ“.

[Slavische Bibliothek ... Herausgegeben von Fr. Miklosich I. Band
Wien 1851.]

VII. 97

Нешто о Српскијем акцентима.

Написао
Ђуро Даничић.

У Српскоме језику имају четири акцента: друкчије се н. пр. изговара прво *а* у ријечи глава, друкчије у правда, друкчије у магла, друкчије у слама. Од ова четири акцента прва су два дугачка, а друга два кратка; први се биљежи овако ´, други овако ˆ, трећи овако `, а за четврти се дослије слабо и марило: он се биљежио онако као и трећи, осим у ријечима једнакијем, које се само овијем акцентима једна од друге разликују, као н. пр. јарица: ова ријеч, кад јој се прво *а* изговори онако као што се изговара прво *а* у ријечи магла, значи шеница која се сије у прољеће, а кад јој се прво *а* изговори онако као што се изговара прво *а* у ријечи слама, онда значи млада коза: у овакијем се ријечима овај четврти акценат биљежио овако ̏; ја ћу га и у осталијема овако биљежити.

Акценти су у Српскоме језику врло знатни: они су н. пр. (осим онога што се гдјешто говори: по селијех, по брдијех) једино и веома јако свједочанство да у Српскоме језику има сказ. падеж (локал.); у свјема дојакошњијем нашијем граматикама стоји или да овога падежа немамо, или да је он као и дат. (датив.), а нико се није осјетио да н. пр. грâд у дат. има грâду, а у сказ. гра́ду, или ȍблâк да у дат. има ȍблâку, а у сказ. обла́ку, и то не предлога ради.

За цијело би наука Српскога језика много добила кад 98
би се сазнала правила његовијем акцентима. За сад ово као почетак томе што сам опазио код женскијех ријечи на *а*, и то само код онијех које су наштампане у Вукову рјечнику (1818).

Овиjех риjечи има

I. Од два слога, и то

1. са ˊ на првоме слогу, н. пр. глáва,
2. са ˆ на првоме слогу, н. пр. прâвда,
3. са ` на првоме слогу, н. пр. змѝја,
4. са ̏ на првоме слогу, н. пр. књи̏га,

Мa̋ħâ је скраћено од маћеха;

II. Од три слога, и то

1. са ˊ на првоме слогу, н. пр. чéсница,
2. са ˆ на првоме слогу, н. пр. зâтрка,
3. са ` на првоме слогу, н. пр. ср̀буља,
4. са ̏ на првоме слогу, н. пр. у̏тјеха,
5. са ˊ на другоме слогу, н. пр. прекрéтња,
6. са ` на другоме слогу, н. пр. ведрѝна,
7. са ˊ на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. Рáђêвка,
8. са ` на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. дjѐвôjка,
9. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. ки̏ħêнка;

III. Од четири слога, и то

1. са ˊ на првоме слогу, н. пр. гáталица,
2. са ˆ на првоме слогу, н. пр. jêтрвица,
3. са ` на првоме слогу, н. пр. кр̀чевина,
4. са ̏ на првоме слогу, н. пр. ми̏лостиња,
5. са ˊ на другоме слогу, н. пр. борóвница,
6. са ` на другоме слогу, н. пр. болѐсница,
7. са ˊ на трећему слогу, н. пр. шеничи́ица,
8. са ` на трећему слогу, н. пр. величѝна,
9. са ˊ на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. Бáчвâнчица,

Чи̑сôница је скраћено од чи̑саоница,

10. са ` на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. пòстôjбина,
11. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на другоме, н. пр. ко̏лâрница,
12. са ` на првоме слогу и са ˆ на трећему, н. пр. ỳкућâнка,
99 13. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на трећему, н. пр. Смѐдерêвка,

Свр̀зибрáда је сложено (и може бити да први акценат и не треба),

14. са ` на другоме слогу и са ˆ на трећему, н. пр. загòнêтка;

IV. Од пет слогова, и то

1. са ˊ на првоме слогу, овакова риjеч има само jедна: лáтовљевица,
2. са ˆ на првоме слогу, и овакова има само jедна: чи̑саоница,
3. са ` на првоме слогу, н. пр. jàсиковина,
4. са ̏ на првоме слогу, н. пр. дȅспотовина,
5. са ˊ на другоме слогу, н. пр. безáконица,
6. са ` на другоме слогу, н. пр. сирòмашица,
7. са ˊ на трећему слогу, н. пр. будалáштина,
8. са ` на трећему слогу, н. пр. говедàрина,
9. са ` на првоме слогу и са ˆ на другоме, овака риjеч има само jедна: òнâjзовица,
10. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на другоме, и овака има само jедна: кa̋плâровица,
11. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на трећему, и овака има само jедна: чо̏рбаџи̑jница,
12. са ̏ на првоме слогу и са ˆ на четвртоме, оваке имаjу само двиjе: ħу̏туричâрка, Цa̋риграђâнка,
13. са ` на другоме слогу и са ˆ на трећему, н. пр. Радòвâшница,
14. са ` на другоме слогу и са ˆ на четвртоме, овака има само jедна: водѐничâрка,

Пàраклѝсара је сложено и задржало своје прве акценте;

V. Од шест слогова, и то

1. са ` на првоме слогу, н. пр. òскорушовача,
2. са ` на другоме слогу, н. пр. клокòчиковина,
3. са ˊ на трећему слогу, оваке имају само три: добошáревица, тефтедáревица, ђенерáловица,
4. са ˊ на четвртоме слогу, овака има само jедна: Новопазáрлија, 100
5. са ` на четвртоме слогу, н. пр. комендиjàшица,
6. са ` на првоме слогу и са ˆ на другоме, оваке риjечи имаjу само двиjе: àлâjбеговица, àрâнђеловица,
7. са ` на првоме слогу и са ˆ на трећему, овака има само jедна: пròвизу̑ровица,

Чѝтлуксахѝбија прије би се могло рећи да су двије ријечи, а готово тако и пàракамилȃвка;

VI. Од седам слогова, и то са ` на првоме слогу, овака ријеч има само једна: ȍборлаћмановица.

Сад да видимо редом ове ријечи како им се акценти мијењају кад се склањају и кад дођу пред њих предлози. За који се год падеж изријеком што не рече, у ономе стоји акценат као и у им. јед. За пошљедњи слог род. јед. и мн., који свагда има ˆ, не ће се помињати.[1]

I. Ријечи од два слога

1. Са ´ на првоме слогу, у зват. јед. све мијењају ´ на ˆ, н. пр. ви́ла: вȋло, го́спа: гȏспо, ду́ша: дȗшо, ку́ма: кȗмо, мо́ба: мȏбо, при́ја: прȋјо, ру́ка: рȗко, сна́ша: снȃшо, те́та: тȇто, итд.

Неколико овијех ријечи и у вин. јед. мијењају ´ на ˆ; ево их: во́јска: вȏјску, гла́ва: глȃву, гла́вња: глȃвњу, гра́на: грȃну, гре́да: грȇду, ду́ша: дȗшу, зи́ма: зȋму, пе́та: пȇту, ру́ка: рȗку, сре́да (ист. = сријѐда): срȇду (= сријеједу), стра́на: стрȃну.

Бра́да (чини ми се да) има бра́ду и брȃду,[2] вр́ба: вр̑бу и вр̑бу, клу́па: клу́пу и клȗпу, сте́на (ист. = стиј̀ена): сте́ну (стиј̀ену) и стȇну (стȋјену).

Овако се мијења акценат и у дат. јед. у овијех ријечи: гла́ва: глȃви, ду́ша: дȗши, ру́ка: рȗци. Ја мислим да би се овако у овоме падежу акценат промијенио у свију ријечи у којијех се у вин. овако мијења, само што се оне остале ријетко говоре у овоме падежу.

[1] Даничић овдје не каже да је у овијех ријечи увијек дуг и завршетак -ȏм у инструм. синг., па би се готово рекло да је он то овдје напросто заборавио, јер у *Малој Срйској Грамайици*, која је издана г. 1850, дакле годину дана прије овога чланка, он изријеком потврђује да је тај завршетак дуг (стр. 10); него није тако, јер гдје он даље спомиње какав овакав облик, он га пише с кратким -ом: прѐд цр̏квом (стр. 102), са сѐстром (стр. 104), прѐд кућом (стр. 104), за госпо̀дом (стр. 108); види се дакле да је он у то доба мислио да је тај слог збиља кратак, а одатле излази и то, да је овај чланак писан прије *М. С. Грамайике* а само послије ње издан, што се потврђује Даничићевијем ријечима у предговору саме *Грамайике*: „О акцентима ко је рад више читати, наћи ће у Миклошићевој књизи „Bibliotheca Slavica", која ће још ове године на свијет изићи". Али опет треба да се чудимо што је Даничић овдје узео да је завршетак -ом кратак, јер Вук у граматици пред својим рјечником од г. 1818 тачно биљежи да је и тај завршетак дуг.

[2] „Акц. се мијења у acc. sing. брȃду, али може бити и без промјене: бра́ду" ДА.

Ријечи које овако у вин. јед. мијењају ´ на ˆ, мијењају и у им. мн., н. пр. глȃве, грȃне, стȇне (= стȋјене), итд.

Али има неколико ријечи које у им. мн. мијењају ´ на 101
ˆ, а у вин. јед. не мијењају; ево их: ви́ла ви́лу: вȋле, гу́ја гу́ју: гȗје, је́ла је́лу: јȇле, ку́ла ку́лу: кȗле, му́ња му́њу: мȗње, о́вца о́вцу: ȍвце, сви́ња сви́њу: свȋње, сла́на сла́ну: слȃне, слу́га слу́гу: слȗге, ср́на ср́ну: ср̑не, стре́ла (ист. = стријѐла) стре́лу (стријѐлу): стрȇле (стрȋјеле), то́рба то́рбу: тȏрбе, тра́ва тра́ву: трȃве.

У род. мн. кад се међу два сугласна слова уметне *а*, онда се ´ с првога слога премјести на ово *а*, н. пр. гла́вња: глава́њȃ, о́вца: ова́цȃ, то́рба: тора́бȃ, итд.

Ру́ка и слу́га кад се у род. мн. свршују на ȳ, онда промјењују ´ на `: ру̀кȳ, слу̀гȳ, а кад се свршују на ȃ, онда акцента не промјењују, него имају као и остале ријечи: ру́кȃ, слу́гȃ.

Има ријечи које у дат. мн. мијењају ´ на `; ево их: бра́да: бра̀дама, гла́вња: гла̀вњама, гра́на: гра̀нама, лу́ка: лу̀кама, о́вца: ȍвцама, ру́ка: ру̀кама, сви́ња: свѝњама, слу́га: слу̀гама, сте́на (стиј̀ена): стѐнама (стјѐнама), стра́на: стра̀нама, стре́ла (стријѐла): стрȇлама. Може бити да ће се наћи још која овака ријеч, али ја за сад више не знам.

У вин. мн. акценат се мијења као у им. мн., у зват. мн. као у зват. јед., а у твор. и сказ. мн. као у дат. мн.

Кад ријеч промијени ´ на ˆ, па пред њу дође предлог, онда предлог добија ˝, и то, ако је од два слога, добија га на првоме, н. пр. нȁ вȏјску, ȕ глȃву, зȁ дȗшу, нȁ рȗке, нȁ ȍвце, зȁ свȋње, зȁ слȗге, нȉза стрȃну, нȉза стȇне (стȋјене), итд.

Иначе предлог стоји без акцента, био од једнога слога или од два, н. пр. на во́јсци, о гла́ви, без ду́шȇ, по зи́ми, на стра́ни, пре́ма гла́ви, више ку́лȇ, испод ру́кȇ, без ру́кȃ, без ру̀кȳ, код ова́цȃ, по ру̀кама, итд.

2. Са ˆ на првоме слогу. У овијем се ријечима мијења акценат само у род. мн. кад се међу два сугласна слова уметне *а*: акценат ˆ с првога слога пријеђе на ово уметнуто

а, па онда на први слог дође ̏, н. пр. ба̂нка: ба̏на̂ка̂, би̂рка:
102 би̏ра̂ка̂, вли̂нта: вли̏на̂та̂, гри̂вна: гри̏ва̂на̂, до̂јка: до̏ја̂ка̂, жи̂рка: жи̏ра̂ка̂, ка̂рта: ка̏ра̂та̂, ма̂јка: ма̏ја̂ка̂, пло̂вка: пло̏ва̂ка̂, пу̂јка: пу̏ја̂ка̂, со̂јка: со̏ја̂ка̂, тр̂мка: тр̏ма̂ка̂, ђу̂рка: ђу̏ра̂ка̂, ча̂вка: ча̏ва̂ка̂, итд.

Имају три ријечи које примивши у род. мн. а̂ међу два сугласна слова, не мијењају акцента на првоме слогу; ево их: кле̂тва: кле̂та̂ва̂, при̂тка: при̂та̂ка̂, цр̂ква: цр̂ка̂ва̂.

Кад ријеч акцента не промијени, пак пред њу дође предлог, онда предлог добије ̏, и то, ако буде од два слога, добије га на пошљедњему, н. пр. бе̏з пра̂вде̂, на̏ пра̂вди, за̏ пра̂вду, и̏з ла̂ђе̂, у̏ ла̂ђи, на̏ ла̂ђу, и̏з цр̂кве̂, у̏ цр̂кви, у̏ цр̂кву, пре̏д цр̂квом, иза̏ цр̂кве̂, више̏ цр̂кве̂, преко̏ цр̂кве̂, према̏ цр̂кви, мимо̏ цр̂кву, итд.

Дакле предлог има друкчији акценат кад стоји пред ријечи са ̂ која и у им. јед. има ̂, него кад стоји пред ријечи са ̂ која у им. јед. има ̀, н. пр. цр̂ква цр̂кву: у̏ цр̂кву, мимо̏ цр̂кву, — гла́ва гла̂ву: у̏ гла̂ву, ми̏мо гла̂ву!

Кад се ́ промијени на ̏, пак дође предлог, онда ријеч изгуби с првога слога ̏ а предлог добије ̀, и то, ако је од два слога, добије на пошљедњему, н. пр. до̀ доја̂ка̂, о̀д жира̂ка̂, о̀д кара̂та̂, бѐз маја̂ка̂, о̀д плова̂ка̂, о̀д пуја̂ка̂, о̀д ђура̂ка̂, изна̀д доја̂ка̂, испо̀д доја̂ка̂, иза̀ ђура̂ка̂, итд.

3. Са ̀ на првоме слогу. Све оваке ријечи у зват. јед. промјењују ̀ на ̏, н. пр. во̀да: во̏до, го̀ра: го̏ро, дјѐца: дје̏цо, жѐља: же̏љо, жѐна: же̏но, змѝја: зми̏јо, зо̀ра: зо̏ро, р̀ђа: р̏ђо, сѐстра: се̏стро, итд.

Овако исто и у вин. јед. неколико ријечи промјењује ̀ на ̏; ево их: ва̀јда: ва̏јду, во̀да: во̏ду, гло̀ба: гло̏бу, го̀ра: го̏ру, да̀ска: да̏ску, дјѐца: дје̏цу, жѐља: же̏љу, зѐмља: зе̏мљу, зо̀ра: зо̏ру, ѝгла: и̏глу, ѝгра: и̏гру, ја̀гма: ја̏гму, ко̀са: ко̏су, ло̀за: ло̏зу, ма̀гла: ма̏глу, мѐђа: ме̏ђу, мѐла: ме̏лу, мѐтла: ме̏тлу, р̀ђа: р̏ђу, ро̀са: ро̏су, смо̀ла: смо̏лу, со̀ха: со̏ху, чо̀ха: чо̏ху.

И овдје за три ријечи могу поуздано рећи да овако мијењају акценат и у дат., ево их: во̀да: во̏ди, дјѐца: дје̏ци, зѐмља: зе̏мљи. Остале је тешко чути у овоме падежу.

103 Које ријечи овако мијењају акценат у вин. јед. оне га све исто овако мијењају и у им. мн., н. пр. во̏де, го̏ре, да̏ске, зе̏мље, и̏гле, но̏ге, итд.

А осим њих има их још неколико које овако мијењају акценат у им. мн., а у вин. јед. не мијењају га; ево и њих: бу̀ха бу̀ху: бу̏хе, змѝја змѝју: зми̏је, му̀ха му̀ху: му̏хе, па̀вта па̀вту: па̏вте, сна̀ха сна̀ху: сна̏хе, су̀за, су̀зу: су̏зе, чѐла чѐлу: че̏ле.

Овамо иде и ријеч на̏ћве (која у дат. има на̀ћвама̂ итд.).

У род. мн. све ријечи овога реда мијењају ̀ на ́, н. пр. а̀га: а́га̂, бу̀ха: бу́ха̂, во̀да: во́да̂, жѐна: же́на̂, змѝја: зми́ја̂, ко̀за: ко́за̂, па̀ша: па́ша̂, чѐла: че́ла̂, итд.

Но̀га кад у род. мн. излази на а онда промјењује ̀ на ́, као и остале ријечи: но́га̂, а кад излази на у онда промјењује ̀ на ̏: но̏гу̂.

Кад се у род. мн. међу два сугласна уметне а, онда на првоме слогу нема акцента, него на ово а дође ́, н. пр. да̀ска: даса́ка̂, зѐмља: зема́ља̂, ѝгла: ига́ла̂, кла̀дња: клада́ња̂, ма̀ска: маса́ка̂,* мѐтла: мета́ла̂, па̀вта: пава́та̂,** са̀чма: сача́ма̂,*** сѐстра: сеста́ра̂, итд. Овамо иду и на̏ћве: наћа́ва̂.****

Дакле ријечи са ̀ на првоме слогу и оне са ́ на првоме слогу имају у род. мн. једнаке акценте (осим онога на у): гла́ва: гла́ва̂, змѝја: зми́ја̂, о́вца: ова́ца̂, да̀ска: даса́ка̂.

У вин. мн. акценат се мијења као у им. мн., у зват. мн. као у зват. јед.

Кад се ̀ промијени на ̏, пак дође предлог, онда он добије ̏, и то, ако буде од два слога, на првоме, а ријеч
остане са свијем без акцента, н. пр. во̀да во̏ду: ни̏з воду, 104
го̀ра го̏ру: у̏ гору, ми̏мо гору, дјѐца дје̏цу: за̏ дјецу, зѐмља[1] зе̏мљу: на̏ земљу, кро̏за земљу, зо̀ра зо̏ру: пре̏д зору, но̀га но̏ге: на̏ ноге, итд.

Пред род. мн. но̏гу̂ предлог добија ̀, и то, ако је од два слога, на пошљедњему, а ријеч сама остане без ̏, н. пр. о̀д ногу̂, испо̀д ногу̂.

У осталијем догађајима предлог стоји без акцента, био од једнога слога или од два, н. пр. од же̏ље̂, по ро̏си, за

* Силно благо, пуно пет *масака* —
** И на њој је тридесет *павата* —
*** У пушци је дванаест *сачама* —
**** Попише нам из бачава вино —
Поједоше из *наћава* мливо.

[1] земља Д.

жѐну, са сѐстром, испод зѐмљê; од зми́ја̂, око жéна̂; од даса́ка̂, без ига́ла̂, испод даса́ка̂, око сеста́ра̂, итд.

4. Са ˵ на првоме слогу. Ове ријечи у род. мн. мијењају ˵ на ˆ, н. пр. гљи̏ва: гљи̑ва̂, гњи̏да: гњи̑да̂, ди̏ња: ди̑ња̂, жа̏ба: жа̑ба̂, жи̏ла: жи̑ла̂, жи̏ца: жи̑ца̂, књи̏га: књи̑га̂, кра̏ва: кра̑ва̂, ку̏ћа: ку̑ћа̂, пти̏ца: пти̑ца̂, ра̏на: ра̑на̂, шљи̏ва: шљи̑ва̂, итд.

Ја̏спре има ја̏спри̑.

Кад се у овоме падежу међу два сугласна слова умеће *а*, онда на првоме слогу остаје ˵, а ово *а* добија ˆ, н. пр. ба̏чва: ба̏ча̑ва̂, бра̏два: бра̏да̑ва̂, бу̏ква: бу̏ка̑ва̂, ва̏тра: ва̏та̑ра̂, ви̏шња: ви̏ша̑ња̂, гра̏бље: гра̏ба̑ља̂, гу̏ска: гу̏са̑ка̂, ди̏пле: ди̏па̑ла̂, ја̏сле: ја̏са̑ла̂, ка̏пља: ка̏па̑ља̂, кро̏шње: кро̏ша̑ња̂, кру̏шка: кру̏ша̑ка̂, ле̏тва: ле̏та̑ва̂, ли̏тра: ли̏та̑ра̂, на̏тра: на̏та̑ра̂, пје̏сма: пје̏са̑ма̂, пу̏шка: пу̏ша̑ка̂, са̏бља: са̏ба̑ља̂, смо̏ква: смо̏ка̑ва̂, ти̏ква: ти̏ка̑ва̂, тре̏шња: тре̏ша̑ња̂, итд.

Дакле ријечи са ˵ на првоме слогу и оне са ˆ на првоме слогу имају у род. мн. једнаке акценте: пра̑ља: пра̑ља̂, књи̏га: књи̑га̂; ћу̏рка: ћу̏ра̑ка̂, гу̏ска: гу̏са̑ка̂.

Кад ријеч промијени ˵ на ˆ, па дође предлог пред њу, онда предлог добије `, и то, ако је од два слога, на пошљедњему, н. пр. гљи̏ва гљи̑ва̂: о̀д гљи̑ва̂, жи̏ла жи̑ла̂: бѐз жи̑ла̂, кра̏ва кра̑ва̂: окò кра̑ва̂, шљи̏ва шљи̑ва̂: испòд шљи̑ва̂, итд.

Овако бива и у осталијем догађајима, само што онда ријеч с првога слога изгуби ˵, н. пр. о̀д куће̂, у̀ кући, за̀ кућу, прѐд кућом, вишѐ куће̂, испрѐд куће̂, о̀д тика̂ва̂, испòд бука̂ва̂, итд.

105 Дакле предлог има друкчији акценат кад стоји пред ријечи са ˵ која и у им. јед. има ˵ него кад стоји пред ријечи са ˵ која у им. јед. има `, н. пр. ва̏тра ва̏тру: на̀ ватру, — во̀да во̏ду: на̏ воду!

II. Ријечи од три слога

1. Са ´ на првоме слогу. Ове ријечи не мијењају акцента нигда, само у род. мн. добијају на другоме слогу ˆ, н. пр. бра́ница: бра́ни̑ца̂, ва́рница: ва́рни̑ца̂, ка́јсија: ка́јси̑ја̂, ко́кица: ко́ки̑ца̂, итд.

Међу овијем ријечима имају само неколике у којијех на крају између два самогласна слова стоје два сугласна, па се и оне у мн. бр. врло ријетко говоре (н. пр. за́гажња, за́пјевка, на́редба); по томе не могу управо казати како би у род. мн. стајали акценти кад би се (по правилу) међу два сугласна слова метнуло *а*; али опет мислим да онда не би на другоме слогу стајало ˆ, него на овоме уметнутом *а*.

Пред овијем ријечима предлог стоји без акцента, био од једнога слога или од два, н. пр. од на́логе̂, у за́друзи, у за́логу, иза на́зебе̂, итд.

2. Са ˆ на првоме слогу. Ни ове ријечи акцента не мијењају, него и оне само у род. мн. добијају на другоме слогу ˆ, н. пр. жи̑рчица: жи̑рчи̑ца̂, но̑жице: но̑жи̑ца̂, сла̑мчица: сла̑мчи̑ца̂, итд.

Међу овијем ријечима има само једна са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*, и то је ци̑порка;[1] кад би се у род. мн. између *р* и *к* метнуло *а*, ваља да да би и овдје акценат ˆ дошао на ово уметнуто *а*, а не на други слог: ци̑пора̑ка̂.

Предлог пред овијем ријечима добија `, и то, ако је од два слога, на пошљедњему, н. пр. ѝз за̑трке̂, о̀д гро̑нице̂, за̀ цр̑квицу, у̀ ка̑рлици, иза̀ Це̑рнице̂, итд.

3. Са ` на првоме слогу. Ове ријечи само у род. мн. мијењају акценат, и то на првоме слогу промјењују ` на ˵, и на другоме добијају ˆ, н. пр. ба̀тина: ба̏ти̑на̂, бу̀ндева: бу̏нде̑ва̂, вѐриге: ве̏ри̑га̂, гра̀буље: гра̏бу̑ља̂, ко̀прива: ко̏при̑ва̂, ма̀слина: ма̏сли̑на̂, итд.

Кад се у овоме падежу међу два сугласна слова на 106
крају метне *а*, онда на првоме слогу остаје `, а ˆ долази на ово уметнуто *а*, н. пр. вѝљушке: вѝљуша̑ка̂, ко̀нопље: ко̀нопа̑ља̂, мо̀литва: мо̀лита̑ва̂, по̀грјешка: по̀грјеша̑ка̂, По̀никве: По̀ника̑ва̂, итд.

Кад се у ријечи ` промијени на ˵ пак дође предлог пред њу, онда он добије `, и то, ако је од два слога, на пошљедњему, а ријеч с првога слога изгуби акценат са свијем, н. пр. ба̀тина ба̏ти̑на̂: бѐз бати̑на̂, бу̀ндева бу̏н-

[1] У В^{2} је ци̏по̑рка, па зато има тако и ДА, али не каже какав би био акценат у ген. пл.

де̂ва̂: преко̀ бунде̂ва̂, ко̀прива ко̏при̑ва̂: и̏з копри̑ва̂, иза̀ копри̑ва̂, ку̀чине ку̏чи̑на̂: и̏з кучи̑на̂, испо̀д кучи̑на̂, ка̀рабе ка̏ра̂ба̂: о̀д кара̂ба̂, око̀ кара̂ба̂, итд.

У осталијем догађајима предлог стоји без акцента, био од једнога слога или од два, н. пр. без кнѐжине̂, по кнѐжини, у кнѐжину, испод гла̀вице̂, преко гла̀вице̂, без по̀грјеша̂ка̂, од ко̀нопа̂ља̂, преко По̀ника̂ва̂, итд.

4. Са ˵ на првоме слогу. Ове ријечи не мијењају акцента, само у род. мн. добијају ˆ и на другоме слогу, н. пр. ја̏бука: ја̏бу̑ка̂, ја̏года: ја̏го̑да̂, ко̏рице: ко̏ри̑ца̂, ље̏сица: ље̏си̑ца̂, по̏нуде: по̏ну̑да̂, итд.

Овијех ријечи има много, али само три имају са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*: да̏ницка, за̏пршка, су̏рутка, па се и оне у мн. бр. готово и не говоре, за то не могу казати како би акценти стајали кад би се у род. мн. међу два сугласна слова метнуло *а*. — Би̏јелка (= бе̂лка), гри̏јешка (= гре̂шка) и не иду овамо. А на̀карде (у Вукову рјечнику) штампарска је погрјешка мјесто на̏караде.[1]

Кад предлог дође пред оваку ријеч, онда она изгуби ˵, а предлог добије `, и то, ако је од два слога, на пошљедњему, н. пр. о̀д јабуке̂, испо̀д јабу̑ка̂, и̏з ноздр̑ва̂, у̏ потјеру, на̀ оставу, о̀д потребе̂, на̀ преслицу, на̀ продају, на̀ удају, итд.

5. Са ´ на другоме слогу. Од овијех ријечи знам само двије које у зват. јед. мијењају акценат: оди́ва: о̏ди̑во, тети́ва: те̏ти̑во. Остале се у овоме падежу може бити ни-
107 гда и не говоре, н. пр. кади́фа, мељáва, прекрéтња, серџáда, сими́та, итд.

У осталијем падежима акценти се не мијењају.

Пред њима стоји предлог без акцента био од једнога слога или од два, н. пр. од кади́фе̂, испод тети́ве̂, итд.

6. Са ` на другоме слогу. Ове ријечи у зват. јед. мјесто ` на другоме слогу имају на првоме ˵, н. пр. ажда̀ха: а̏ждахо,[2] буда̀ла: бу̏дало, госпо̀да: го̏сподо, грдо̀ба: гр̏добо, добро̀та: до̏брото, красо̀та: кра̏сото, љепо̀та: ље̏пото, родбѝна: ро̏дбино, руго̀ба: ру̏гобо, сото̀на: со̏тоно, старѝна: ста̏рино, тазбѝна: та̏збино, итд.

[1] В^2 има збиља на̏караде.

[2] Алп у ДА има само: „акценат се мијења у ген. пл. ажда́ха̂“.

Овако се у некијех ријечи мијења акценат и у вин. јед.; ево у којијех сам то опазио: брзѝна: бр̏зину, висѝна: ви̏сину, вруħѝна: вру̏ћину, даљѝна: да̏љину, дубѝна: ду̏бину, дужѝна: ду̏жину, живѝна: жи̏вину, ледѝна: ле̏дину, љепо̀та: ље̏поту, планѝна: пла̏нину, равнѝна: ра̏внину, рудѝна: ру̏дину, срамо̀та: сра̏моту, стидно̀ћа: сти̏дноћу, чистѝна: чи̏стину, ширѝна: ши̏рину.

Од кривѝна може се чути и кривѝну и кри̏вину, од сиро̀та и сиро̀ту и си̏роту, од тазбѝна и тазбѝну и та̏збину.

Ријечи које у вин. јед. овако акценат мијењају, мијењају га и у им. мн., н. пр. ви̏сине, вру̏ћине, ду̏бине, пла̏нине, ра̏внине, итд. А слушао сам и од топо̀ла у им. мн. да се говори то̏поле.

Овамо иде и ријеч пр̏вине (први́на̂, првѝнама, итд.).

У род. мн. све ријечи овога реда мијењају ` на ´, н. пр. ажда̀ха: ажда́ха̂, буда̀ла: буда́ла̂, висѝна: виси́на̂, дубѝна: дуби́на̂: кртѝна: крти́на̂, меха̀на: меха́на̂, планѝна: плани́на̂, топо̀ла: топо́ла̂, итд.

Вин. је мн. као и им. мн., а у зват. мн. мијења се акценат као у зват. јед.

Мјесто ` на другоме слогу кад ријеч добије ˵[1] на првоме, пак преда њу дође предлог, онда ријеч изгуби акценат са свијем, па предлог добије ˵, и то, ако је од два слога, на првоме, н. пр. брзѝна бр̏зину: на̏ брзину, висѝна
ви̏сину: у̏ висину, дубѝна ду̏бину: у̏ дубину, ду̏- 108
бине: на̏ дубине, дужѝна ду̏жину: у̏ дужину, љепо̀та ље̏поту: на̏ љепоту, планѝна пла̏нину: у̏ планину, ни̏з планину, кро̏з планину, ми̏мо планину, срамо̀та сра̏моту: на̏ срамоту, стидно̀ћа сти̏дноћу: на̏ стидноћу, чистѝна чи̏стину: на̏ чистину, ширѝна ши̏рину: у̏ ширину, итд.

Иначе предлог пред овијем ријечима стоји без акцента, био од једнога слога или од два, н. пр. од вруħѝне̂, по вруħѝни, из меха̀не̂, у меха̀ни, из планѝне̂, на планѝни, на равнѝци, од грјехо̀те̂, на госпо̀ду, за госпо̀дом, од буда́ла̂, из дуби́на̂, иза госпо̀де̂, преко планѝне̂, испод топо́ла̂, итд.

[1] Овог знака нема у Д.

7. Са ´ на првоме слогу и са ˆ на другоме. У овијем се ријечима акценти не мијењају осим у род. мн. кад међу два сугласна дође *а*, и онда ˆ с другога слога дође на ово уметнуто *а*, н. пр. Ја́дра̂нка: Ја́драна̂ка̂, итд.

Предлози пред њима стоје без акцента.

8. Са ` на првоме слогу и са ˆ на другоме. Ове ријечи акцента не мијењају, само дјѐво̂јка у зват. јед. и мн. мијења ` на ˵: дје̏во̂јко, дје̏во̂јке.

У род. мн. кад се међу два сугласна слова метне *а*, онда ˆ с другога слога прелази на уметнуто *а*, н. пр. дјѐво̂јка: дјѐвоја̂ка̂, ѐве̂њка: ѐвења̂ка̂, Кли̏ме̂нта: Кли̏мена̂та̂, ко̀ко̂шка: ко̀коша̂ка̂, лу̀ба̂рда: лу̀бара̂да̂, ма̀сли̂нка: ма̀слина̂ка̂, пѐчу̑рка: пѐчура̂ка̂, чѐле̂нка: чѐлена̂ка̂, итд.

Предлози пред овијем ријечима стоје без акцента.

9. Са ˵ на првоме слогу и са ˆ на другоме. Ни ове ријечи акцента не мијењају.[1]

Само кад предлог пред њих дође онда губе ˵ па на предлог дође `. н. пр. бр̏ђа̂нка:[2] о̀д брђа̂нке̂, ку̏ва̂рка: о̀д кува̂рке̂, Ци̏га̂нка: о̀д Цига̂нке̂, итд.

III. Ријечи од четири слога

1. Са ´ на првоме слогу. Ове ријечи акцента не мијењају. Само у род. мн. добијају на трећему слогу ˆ, н. пр. га́талица: га́тали̂ца̂, за́брдњача: за́брдња̂ча̂, итд.

109 Међу овијем ријечима нема ни једне са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*, за то се не може ништа рећи како би акценти стајали кад би се у род. мн. међу два сугласна слова уметнуло *а*.

Предлози пред овијем ријечима стоје без акцента.

2. Са ˆ на првоме слогу. Ни ове ријечи не мијењају акцента, осим што у род. мн. добијају и оне на трећему слогу ˆ, н. пр. је̂трвица: је̂трви̂ца̂, итд.

Оваковијех ријечи има само пет, ево их: ба̂новица, је̂трвица, Ка̂рловкиња, ма̂јсторица, па̂лошина. Међу овијем ријечима нема ни једне са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*, за то се ни за њих не може рећи како би

[1] Али ДА има под ци̏га̂нка као што и треба: „Акц. се мијења у ген. пл.: Ци̏гана̂ка̂.

[2] бр̏ђанка Д.

акценти стајали кад би се међу два сугласна слова у род. мн. уметнуло *а*.

Ради оваке малине овијех ријечи не могу поуздано рећи ни предлог да ли пред њима добија ` или стоји без акцента; све ми се чини да би се рекло: ко̀д ма̂јсторице̂.

3. Са ` на првоме слогу. Ни ове ријечи акцента не мијењају, само у род. мн. добијају и оне на трећему слогу ˆ, н. пр. бѐспослица: бѐспосли̂ца̂, итд.

Овијех ријечи има много, али међу њима има само једна са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*: дра̀живашка, и она у род. мн. има дра̀живаша̂ка̂.

Предлози пред овијем ријечима стоје без акцента.

4. Са ˵ на првоме слогу. Ни ове ријечи акцента не мијењају, само у род. мн. и оне добијају ˆ на трећему слогу, н. пр. о̏брвица: о̏брви̂ца̂, итд.

И овијех ријечи има много, али међу њима нема ни једне са два сугласна слова пред пошљедњијем *а*.

Кад пред ове ријечи дође предлог, онда оне губе ˵ па ` добије предлог, н. пр. Ми̏тровица: и̏з Митровице̂, у̏ Митровици, у̏ Митровицу, итд. Али се пред многијем ријечима може предлог чути и без акцента а ријечи са својијем ˵.

За све остале ријечи ваља само напоменути да у род. мн. на другоме слогу састраг имају ˆ, осим онијех које у им. јед. на томе слогу имају ´ или `, н. пр. боро́вница: 110
боро́вни̂ца̂, бера̀чица: бера̀чи̂ца̂, ба́чва̂нчица: ба́чва̂нчи̂ца̂, ко̀шту̑рница: ко̀шту̑рни̂ца̂, у̏за̂вница: у̏за̂вни̂ца̂, пријатѐљица: пријатѐљи̂ца̂, у̏читељевица: у̏читељеви̂ца̂, итд. Које пак на поменутоме слогу имају ´, оне ни у овоме падежу акцента не мијењају, н. пр. апате́ка: апате́ка̂. А које на томе слогу имају `, оне у род. мн. мијењају ` на ´, н. пр. барута̀на: барута́на̂, сеиса̀на: сеиса́на̂, итд.

Заиста је вриједно напоменути да осим ријечи Арна̀утка по два сугласна слова пред пошљедњијем *а* имају само оне ријечи које на другоме слогу састраг имају ˆ, и то све осим три (гребѐна̂ља, злопо̀гле̂ђа, поро̀ди̂ља). Арна̀утка има у род. мн. Арна̀ута̂ка̂; а у осталијем ријечима кад се у род. мн. међу два сугласна слова уметне *а*, ˆ пре-

лази на ово уметнуто *а* (као и код мањијех оваковијех ријечи), н. пр. Хѐрцегôвка: Хѐрцеговâкâ, жутòвôљка: жутòвољâкâ, Црнòгôрка: Црнòгорâкâ, итд. Али од загòнêтка и припòвêтка (припòвијетка) чини ми се да се више говори загòнêтâкâ, припòвêдâкâ (припòвиједâкâ).

Предлози пред свјема овијем ријечима стоје без акцента, али би се код онијех од пет слогова које на првоме слогу имају ̏, могло чути н. пр. и ȍд јаворовинȩ̂, а код онијех које на првоме слогу имају ̑ могло би се чути н. пр. нà чи̑саоницу.

О другијем ријечима други пут.

[*Гласник Друштва Српске Словесности.* Свеска VIII. у Београду 1856.]

Српски акценти. 1

Написао
Ђ. Даничић.

Овај ће чланак бити наставак на оно што сам почео у књизи Ф. Миклошића „Slavische Bibliothek“ (у Бечу 1851) на стр. 97—110. Онде сам говорио како се акценти мењају речима женскога рода које се свршују на *а*, а овде сам рад то показати у речи мушкога рода које се свршују на сугласно слово (међу које иду и оне којима се на крају *л* претвара у *о*).

Познато је да Српски језик има четири акцента (´, ̑, ̀, ̏), од којих два (прва) долазе на дугим слоговима а два (последња) на кратким, а сви се разликују један од другога, н. п. друкчије се прво *а* изговара у речи: гла́ва, друкчије у: пра̑вда, друкчије у: мàгла, а друкчије у: сла̏ва.*)

*) За дуга два акцента напомиње Ф. Миклошић у књизи својој „Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen“ (у Бечу 1852) на стр. 317 „dass hier zwei heterogene dinge, länge nämlich und betonung, verbunden werden.“ Али исто бива и у два кратка акцента, и у њих се састављају „zwei heterogene dinge“, и то kürze und betonung, нити се друкчије може мислити, јер су сви слогови или кратки или дуги а акценти долазе речима на слогове. По томе дакле није потребе сумњати имамо ли два дуга акцента, о чему може бити ни Ф. Миклошић не сумња, јер међу примерима наводи не само „су̑дим“ него и „пи́тати.“ Много је знатније што исти учени Словенин на
истом месту вели да у речи које || имају два акцента, од којих је један 2
свагда ̑, само један слог има акц., а други, на који стављамо ̑, да је само по просодијском квантитету дуг. Ову мисао своју потврђује Ф. Миклошић трима стварима: 1) „der aus der wesenheit des wortes fliessende grundsatz, dass ein wort nur eine betonte sylbe, wenigstens nur auf einer sylbe den hauptton haben kann.“ Али ово старо правило, начињено за старе језике, којима се оваке ствари као што су акценти ни знати не могу, или од старих језика без довољнога истраживања пренесено на нове, обара само себе, јер казавши да реч може имати само један акц., одмах удара на траг додајући да барем *главни* акц. може имати само један, од куда долази да може имати још какав, који, истина, није главан али је опет акц. 2) постанак слогова о којима је говор. Али други слог у речи „су̑ди̑м“ (judico) не може бити да је постао

2 Речй[1] мушкога рода са сугласним словом на крају имамо:

I, Од једнога слога, и то

1. ка ̑, н. п. глâс, двôр, крâј,
2. са ̏, н. п. бра̏т, ко̏њ;

3 II. Од два слога, и то

1. са ́ на првом слогу, н. п. лу́пеж,
2. са ̑ па првом слогу, н. п. жâмор,
3. са ̀ на првом слогу, н. п. јѐзик, свѐдок,
4. са ̏ на првом слогу, н. п. ѝсток,
5. са ́ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. ра́збôј,
6. са ̑ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. прâзнûк,
7. са ̀ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. ју̀нâк, Ко̀смâј, Ја̀кôв,

друкчије него други слог у речи „у̏дûм“ (посео), а ово се било по акценту или по просодијском квантитенту ни најмање не разликује од речи „Бу̏дûм“, а с овим је опет било по акценту или по просодијском квантитету са свим једнака реч „у̏зрâст“, с којом је опет са свим једнак овај вин. падеж с предлогом од једнога слога: „у̏з рâст“, а последња реч и без предлога остаје „рâст“. Или је дакле и на последњем слогу од речи „су̏дûм“ акц., или реч „рâст“ и небројене друге немају акцента, које би последње било нечувена

3 ствар у језицима барем || новијим. Истина у Српском језику има кратких слогова без акцента (н. п. оба крајња у речи „планина“), али дугих, који би се разликовали од слогова за које се без икакве сумње зна да имају акц. било ̑ или ́, који би дакле били без акцента, ја не познајем. 3) сведочанство В. С. Караџића, који је 1818 године казао у речнику своме на стр. XXXVI: „*готово* би се могло рећи да је и овај глас ̑ двојак у оним ријечима, ђе се „два налазе у једној ријечи, н. п. пâмħење, су̏дûм“. Али узрок томе што се овде други слогови може бити друкчије изговарају (ако се друкчије изговарају) треба најпре тражити у томе што су овде два једнака акцента један до другога. Има у језику и јачих ствари него што су акценти, па кад се две једнаке састану, једна другој уступа у нечему, тако се н. п. говори *во* место *воо*, *убо* м. *убоо*, *јати* м. *јаати*, *поке**) м. *по оке*. Кад ово не би било прави узрок за што се у поменутим речима други слогови *може бити* разликују од првих него би био просодијски квантитет, онда би требало да исти слогови остају такови и онда кад пред њима стоји други какав акц.

Што се тиче два кратка акцента, за чудо ми је како после поменутога чланка мојега у књизи „Slavische Bibliothek“, и после мале моје Српске граматике, у најновијој Српској граматици (Србска граматика за гимназіялну младежь княжества Србіє, написао Владимиръ Вуићъ, професоръ єзика Србскогъ и Славенскогъ, у Београду 1856) још нема разлике између акцента ̀ и ̏, него су н. п. речи „звати“ и „рећи“ на стр. 30 забележене једним знаком.

* В. С. Караџић речник код речи „цвоке“.

[1] Речій Д.

8. са ̏ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. ви̏тêз, ка̏мêн;

III. Од три слога, и то

1. са ́ на првом слогу, н. п. Ма́чванин,
2. са ̑ на првом слогу, н. п. бâновић,
3. са ̀ на првом слогу, н. п. по̀братим,
4. са ̏ на првом слогу, н. п. при̏јатељ,
5. са ̀ на другом слогу, н. п. прња̀вор,
6. са ̀ на другом слогу, н. п. Мила̀дин,

[са ̑ на првом и на другом слогу, н. п. нâкôвањ,][1]

7. са ̀ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. а̀рâнђел,
8. са ̏ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. не̏рâдин,
9. са ́ на првом слогу и са ̑ на трећему, н. п. са́ветнûк,
10. са ̑ на првом и на трећем слогу, н. п. глâвничâр,
11. са ̀ на првом слогу и са ̑ на трећему, н. п. звѐрињâк,
12. са ̏ на првом слогу и са ̑ на трећему, н. п. за̏логâј,
13. са ̀ на другом слогу и са ̑ на трећему, н. п. болѐснûк,
14. са ́ на првом слогу и са ̑ на другоме и на трећем, н. п. на́стôјнûк, 5
15. са ̀ на првом слогу и са ̑ на другоме и на трећем, н. п. про̀тûвнûк;

IV. Од четири слога, и то

1. са ́ на првом слогу, н. п. Па́лежанин,
2. са ̑ на првом слогу, н. п. Рŷдничанин,
3. са ̀ на првом слогу, н. п. нѐпријатељ,
4. са ̏ на првом слогу, н. п. ла̏ставичић,
5. са ́ на другом слогу, н. п. Бана́ћанин,
6. са ̀ на другом слогу, н. п. упра̀витељ,
7. са ́ на трећем слогу, н. п. полета́рац,
8. са ̀ на трећем слогу, н. п. митропо̀лит,
9. са ̑ на првоме и на другом слогу, н. п. Вûнкôвчанин,
10. са ̀ на првоме слогу и са ̑ на другоме, н. п. па̀смâрковац,
11. са ̏ на првом слогу и са ̑ на другоме, н. п. Мр̏њâвчевић,

[1] На листу, иза натписног листа, гдје је „Садржај“, има послије њега ова напомена: „*Знаменитије погрешке.* — На страни 4 под III изостављено је: Са ̑ на првом и на другом слогу, н. п. нâкôвањ. — На страни 6 у врсти 1 стоји ́ место ̀.“ Оно је прво исправљено у тексту, гдје на стр. 43. „нâкôвањ“ (друге ријечи с оваквим акцентом нема!) долази под III. 7, па зато ријечи које у горњему попису стоје под III.7-15 долазе у тексту под III. 8-16.

12. са ̀ на првом слогу и са ̂ на трећему, н. п. дѐвермâвиш,
13. са ̏ на првом слогу и са ̂ на трећему, н. п. дȕгобрâђић,
14. са ́ на првом слогу и са ̂ на четвртоме, н. п. на́гоничâр,
15. са ̀ на првом слогу и са ̂ на четвртоме, н. п. нàполичâр,
16. са ̏ на првом слогу и са ̂ на четвртоме, н. п. ђȕтуричâр,
17. са ́ на другом слогу и са ̂ на четвртом, н. п. беза́конӣк,
6 18. са ̀[1] на другом слогу и са ̂ на трећему, н. п. Белòпâвлић,
19. са ̀ на другом слогу и са ̂ на четвртом, н. п. водèничâр,
20. са ̀ на трећем слогу и са ̂ на четвртом, н. п. исповèднӣк,
21. са ̏ на првом слогу и са ̂ на трећем и на четвртом, н. п. пȍлажâјнӣк,
22. са ̀ на другоме слогу и са ̂ на трећему и на четвртом, н. п. рукòдâвнӣк;

V. Од пет слогова, и то
1. са ́ на првом слогу, н. п. Пе́тко̑вичанин,
2. са ̀ на првом слогу, н. п. Пòдгоричанин,
3. са ̏ на првом слогу, н. п. Срȅбрничанин,
4. са ̀ на другом слогу, н. п. Студèничанин,
5. са ́ на трећему слогу, н. п. Помора́вљанин,
6. са ̀ на трећем слогу, н. п. самоствòритељ,
7. са ́ на четвртом слогу, н. п. Јерусали́мац,
8. са ̀ на првом слогу и са ̂ на другом, н. п. Кòстâјничанин,
9. са ́ на првом слогу и са ̂ на трећем, н. п. Ка́ранôвчанин,
10. са ́ на првом слогу и са ̂ на четвртом, н. п. кȕпикрастâвчић,
11. са ̀ на другом слогу и са ̂ на петом, н. п. понèдеонӣк,
12. са ̀ на трећем слогу и са ̂ на петом, н. п. крвопрòлитнӣк,
13. са ̀ на четвртом слогу и са ̂ на петоме, н. п. исподсунчàнӣк;

7 VI. Од шест слогова, и то
1. са ́ на четвртом слогу, н. п. Брзопала́нчанин,
2. са ́ на петоме слогу, н. п. чутуроиспи́лац,
3. са ̀ на другоме слогу и са ̂ на трећему, н. п. Радòвâшничанин,
4. са ̀ на другоме слогу и са ̂ на шестоме, н. п. понèдеоничâр.

У неколико сложених речи стоје акценти као у речи од којих су сложене: тȕрчин-цвêт, àлâј-бàрјак, рâј-бòсӣље, ràкисàпӯн, сàмур-кàлпак, бôјнокòпљанӣк, пр̑вобрȁтучед, и т. д. У речима које нису сложене не налазе се оваковн акценти заједно. Овамо ваља узети и речи: ранорȁнилац и хаџинедòмак.

[1] ́ Д., али в. напомену на стр. 17.

Презимена од речи женскога рода (у којима је погрешка што се пише на крају ійъ или ијћ), као Илић, Терзић, Кујунџић, Попадић,[1] и т. д., имају ̂ на последњем слогу место два слога *ији*[2] без акцента, и с тога задржавајући акценте у свима падежима не иду међу речи које имају онолико слогова и онаке акценте као она, него иду међу речи које имају један слог више него што имају она а акценте исте и на истим слоговима као и она осим онога на последњем слогу, н. п. *Илић*[3] не иде по акценту у један ред са речју: шљйвӣк, него са речју: пòочим.

Сад да видимо редом ове речи како им се акценти мењају у падежима. Будући да у Српском језику, као и у свакоме другом, има речи које нису познате по свему народу,
а с тога им се ни акценти не могу свуда знати, очевидно је
да се у овом чланку могу употребити само оне||речи које су 8
акцентима побележене на свет изашле у најновијем Српском
речнику. За који се год падеж изреком што не каже, у ономе стоји акц. као и у именит. јед. За последњи слог падежа род. мн. који свагда има ̂, не ће се помињати. Ни падежу вин. јед. кад му је завршетак као у именит., не ће се акценти помињати, јер је онда и у акцентима једнак са именит.

I. Речи од једнога слога:

1. С акцентом ̂. Између ових речи

а) у неких остаје акц. без промене готово у свима падежима, н. п. врâг има у род. јед.: врâга, дат.: врâгу, вин.: врâга, зват.: врâже, твор.: врâгом; тако знâк има у им. мн.: знâци, дат.: знâцима, вин.: знâке, а у твор. и сказ. као у дат.

Све речи овога реда није потребе наводити; које се не спомену у потоњим разделима, оне иду овамо; ево их само неколико: бес, бир, бол, брк, вез, вид, влат, врг, гат, глиб, гњат, грозд, дан, дуб, жиг, жир, жлеб, жуљ, зрак, кад, кал, кар, клас, кључ,[4] круг, луб, лук, мрс, раст (statura), свраб,

[1] Илійћъ, Терзійћъ, Кујунџійћъ, Попадійћъ Д. — [2] іи Д. — [3] Илійћъ Д. — [4] Дошло је гријешком амо, јер у В. има у ген. синг. к љ ý ч а, па га и Д. има, као што треба, на својој стр. 14.

смрад, срам, срп, стан, стид, трак, труп, уд, цвет, чир, шмрк. Овамо иду и ове речи, које су променивши на крају *л* на *о* постале од два слога, па с тога и други акц. добиле: део (= де̑л), ждра̏о (= ждра̑л), жму̏о (= жму̑л), ка̏о (= ка̑л), му̏о (= му̑л), цва̏о (= цва̑л).

У сказ. јед. мења се ^ на ´, н. п. бре̑г: бре́гу; бру̑с: бру́су; ве̑к: ве́ку; вра̑т: вра́ту; гла̑с: гла́су; гра̑д: гра́ду; да̑р: да́ру; ду̑г: ду́гу; зи̑д: зи́ду; зу̑б: зу́бу; ја̑з: ја́зу; ка̑с: ка́су; кљу̑н: кљу́ну; ли̑к: ли́ку; ли̑ст: ли́сту; лу̑г: лу́гу; мра̑к: мра́ку;
9 па̑с: па́су; пи̑р: пи́ру; пру̑т: пру́ту; ра̑д: || ра́ду; ре̑д: ре́ду; ре̑п: ре́пу; са̑д: са́ду; са̑т (favus): са́ту; све̑т све́ту; сне̑г: сне́гу; стру̑к: стру́ку; су̑д: су́ду; тра̑г: тра́гу; тр̑к: тр́ку; тр̑н: тр́ну; тру̑д: тру́ду; хла̑д: хла́ду; цре̑п: цре́пу: чла̑н: чла́ну; чу̑н: чу́ну; и т. д.

Само у речи овога реда које значе чељад и животињу налазим да се акц. не мења у реченом падежу, н. п. ву̑к у сказ. остаје: ву̑ку. Да би се с[1] мање труда могло дознати ако се овде варам, потребно ми се чини пописати све оваке речи; ево их: бан, брав, враг, вран, гем, гиг, груј,[2] дрозд, друг, жбир,[3] ждрал, звер, здур, зец, јеж, кер, кнез, кос, лиј, лис, мрав, муж, ос, праз, пуж, пук, син, спуж, трут,* ћук, црв, чврљ, шкуљ, штрк, и имена Блаж, Влаћ, Миљ.

Гро̑т, реч скраћена од *грохот*, може бити да у реченом падежу зато не мења акцента што га не мења ни она од које је скраћена.

У падежу им. мн. кад се пред наставак *и* умеће *ов* и *ев*, мења се ^ на ˵, н. п. бра̑в: бра̏вови; бре̑г: бре̏гови; бр̑к: бр̏кови; бу̑к: бу̏кови; гла̑с: гла̏сови; гра̑д: гра̏дови; да̑р: да̏рови; дру̑г: дру̏гови; ждра̑л: ждра̏лови; зве̑р: зве̏рови; зе̑ц: зе̏цови; зи̑д: зи̏дови; ке̑р: ке̏рови; кне̑з: кне̏зови; ко̑с: ко̏сови; ку̑м: ку̏мови; ме̑х: ме̏хови; му̑ж: му̏жеви; о̑с: о̏сови; па̑с: па̏сови; ре̑п: ре̏пови; са̑г: са̏гови; си̑н: си̏нови; сне̑г: сне̏гови; су̑д (vas): су̏дови; цве̑т: цве̏тови; цре̑п: цре̏пови; чи̑р: чи̏рови; шмр̑к: шмр̏кови.

У оваком се им. падежу мн. у неколико речи не мења ^ на ˵ него на ´: ва̑л: ва́лови; гро̑зд: гро́здови; де̑о (= де̑л):

* Ако иде овамо, а не ниже под б, аа.

[1] о Д. — [2] У В. „гру̑ј (у Дубр.)", али у Дубровнику је акценат г р у̏ ј. — [3] У В. „жби̑р (у примор.)", али у (штокавском) Приморју акценат је ж б и̏ р.

де́лови; жу̑љ: жу́љеви; пру̑т: пру́тови; пу̑ж (спу̑ж): пу́жеви (спу́жеви). Само су код ових речи оваке промене назначе || не 10
у речнику В. С. Караџића; али мислим да се овако мења акц. и у овима (за које још ваља напоменути да се неке између њих ретко говоре у множини): век, влат, гем, глиб, дуб, жбун, јеж, клас, лик, лист, млаз, ред, сад, уд, стан, трут.

У овоме падежу без уметка *ов* или *ев* једина би реч *спуж* имала ´ а не ^ као у им. јед. ако не буде погрешка што у поменутом речнику код ње стоји спу́жи.[1]

Кад речи у множини пред наставком немају уметка *ов* или *ев*, онда у род. мн. мењају ^ на ´, н. п. бр́ка̑, да́на̑, дру́га̑, зу́ба̑, мра́ви̑, си́на̑, цр́ви̑. — Са̑та̑ (horarum) место са́ти̑ говори се за то што је скраћено од сахата.

Које речи у им. мн. мењају ^ на ˵, оне у род. мн. место акцента на првом слогу имају на другом ´, н. п. брего́ва̑, брко́ва̑, гласо́ва̑, градо́ва̑, даро́ва̑, друго́ва̑, зецо́ва̑, кнезо́ва̑, косо́ва̑, муже́ва̑, осо́ва̑, репо́ва̑, сино́ва̑, судо́ва̑, цвало́ва̑, црепо́ва̑.

Које речи у поменутоме им. мн. мењају ^ на ´, оне у род. мн. осим акцента ´ на првом слогу још имају и на другом ^: гро́здо̑ва̑, де́ло̑ва̑, жу́ље̑ва̑, пу́же̑ва̑, и т. д.

Осим оних речи које у им. мн. мењају ^ на ˵, остале имају у дат., твор. и сказ. мн. исте акценте као и у им. мн.: гро́здови: гро́здовима; де́лови: де́ловима; бр̑ци: бр̑цима; мра̑ви: мра̑вима, и т. д. За речи као што су последње две, које немају уметка *ов* или *ев*, може бити да се варам; од речи *зуб* и *црв* слушао сам у овим падежима ´ место ^: зу́бима, цр́-
има; овако и бр́цима || место бр̑цима чуо сам од једнога: 11
пријатеља, на којега бих се говор могао ослонити.

А кад се у им. мн. ^ мења на ˵, онда у речена три падежа место акцента ˵ на првом слогу стоји на другоме ˋ: кне̏зови: кнезо̀вима; си̏нови: сино̀вима. Истина да су између оваких речи само уз ове две у речнику В. С. Караџића стављене ове промене, али сам их слушао и у ових: бре̏гови: брего̀вима; бр̏кови: брко̀вима; гра̏дови: градо̀вима; ку̏мови: кумо̀вима; су̏дови: судо̀вима. У осталих оваковых речи биће у овим падежима обичнији онај акц., који имају у им. мн.

[1] То није никако погрешка, јер се тако говори у Дубровнику, али је тамо и у ген. синг. акценат с п у́ ж а.

да̏ровима, му̏жевима, звѐровима, цвѐтовима; а с оваким акцентом слушао сам у овим падежима неке и од оних речи, за које рекох да сам их слушао и друкчије, н. п. гра̏довима, гла̏совима.

Вин. и зват. мн. имају акценте као и им. мн.: зу̂бе, зу̂би, кнѐзове, кнѐзови, пу́жеве и т. д.

б) у неких се мења акц. готово у свима падежима, и то

аа) ^ на ´ у свима падежима осим оних који ће се на по се споменути, н. п. стри̂ц има у род. јед. стри́ца, дат.: стри́цу, вин.: стри́ца, твор.: стри́цем, сказ.: стри́цу; тако дво̂р има у им. мн. дво́ри и дво́рови, и т. д.

Осим ове две речи овамо иду још и ове: ал, ам, бан,[1] бач, Беч, бик, Брач, брест, бун, ваљ, врањ, врач, гај, грех, грм, Груж, гуњ, Драч, дрем, дрен, ђак, Ђур, злић, зор, кец, кип, клип, кључ, краљ, криж, Крм,* кут, лек, Лим, луч,
2 Лиг, мал, маљ, мир‖(pax и murus), мит, Нин, Ниш, нож, пањ, Пек, пласт, плашт, пришт, пруд, пут, раст (quercus), Рат, Рим, рит, риф, рушт, сап, свак, свињ, скут, смиљ, смуђ, сређ, Срем, Стиг, стуб, ступ, суд (judicium), труд (opera), ћар, Уб, ум, хан, храм, хум, цеђ, чам (чамац), чкаљ, ђак, Шам, шаш, шиб, шкип, шпаг, штап, штит. Овамо иду речи за множину: у́љеви, шу́љеви.

У зват. јед. остаје акц. као у имен., н. п. гре̂х: гре̂ше; ђа̂к: ђа̂че; кра̂љ: кра̂љу; стри̂ц: стри̂че, и т. д.

Ми̂р (pax) у твор. јед. осим обичнога ми́ром има и ми̂ром (седи с ми̂ром).

У род. мн. осим акцента ´ на првом слогу имају речи овога реда још и на уметку *ов* и *ев* акц. ^, н. п. вра̂ч: вра́чêва̂; гр̂м: гр́мо̂ва̂; дво̂р: дво́ро̂ва̂; кљу̂ч: кљу́че̂ва̂; кра̂љ: кра́ље̂ва̂; но́ж: но́же̂ва̂; па̂њ: па́ње̂ва̂; су̂д: су́до̂ва̂; шта̂п: шта́по̂ва̂, и т. д.

Да ли међу ове речи иде и ви̂р? У речнику В. С. Караџића стоји код ове речи забележено да у род. јед. има ви́ра; по томе би и она ишла овамо; али на истоме месту стоји да ова реч у им. мн. има ви̏рови; по томе или је ово

* Кръмъ, Кубанъ и Кавказъ мачь є твой завладао. J. Раић, бой змая са орлови (у Бечу 1791) с. 3.

[1] У В. „ба̂н, ба̂на (ба́на)".

између свију речи овога реда једина која у множини овако мења акц., или нема у род. јед. ви́ра него ви̂ра, и онда не иде у овај ред него напред под а.

бб) ^ на ̏ у свима падежима осим оних који ће се још на по се споменути, н. п. бо̂г има у род. јед.: бо̏га, дат.: бо̏гу, вин.: бо̏га, зват.: бо̏же, твор.: бо̏гом; тако го̂ст и ро̂г има у им. мн. го̏сти, ро̏зи, у вин.: го̏сте, ро̏ге.

Осим ове три речи овамо иду још и ове: бој, бок, бор, 13
брод, број, вој, гној, год, дажд,[1] дом, дост, дроб, збој, збор, змај, зној, ков, кот, крај, кров, крој, Лаб, лед, лов, лој, мах, мед, мех,[2] мост, ној, нос, плод, плот, пост, пот, прах,[3] рај, ров, род, рој, рок, свој, скок, смех[4], смок, сој, сок, срок, створ, страх,[5] таст, тов, тор, тров, ход, чвор.

У сказ. јед. мења се ^ на `, н. п. бо̂ј: бо̀ју; до̂м: до̀му; дро̂б: дро̀бу; зно̂ј: зно̀ју; кро̂в: кро̀ву; ле̂д: лѐду; ло̂в: ло̀ву; ло̂ј: ло̀ју; ме̂д: мѐду; но̂с: но̀су; пра̂х: пра̀ху;[6] ра̂ј: ра̀ју; ро̂г: ро̀гу; ро̂д: ро̀ду; смо̂к: смо̀ку; стра̂х: стра̀ху;[7] хо̂д: хо̀ду; чво̂р: чво̀ру. — Само за речи, које значе што живо рекао бих да немају ове промене у овом падежу, него да остаје ̏ као у род.; такове су ове: бог, гост, дост, змај, ној, таст.

У множини које речи пред наставком имају уметак *ов* или *ев*, оне у им. мењају ^ на `: бо̂ј: бо̀јеви; бо̂р: бо̀рови; бро̂д: бро̀дови; до̂м: до̀мови; пло̂д: пло̀дови; ро̂д: ро̀дови; ро̂ј:

[1] У В. „да̂жд, да̏жда (по југоз. кр.)", али у југозападним крајевима (у Дубровнику итд.) акценат је да̏жд, да̀жда. — [2] У В. „ми̏јех (пл. мје̏хови)", па је таки збиља акценат у јекавским крајевима гдје се *х* изговара; а што В. има као екавски облик уз „ме̂, ме̏а" и „ме̏х, ме̏ха", то је овај други екавски облик са *х* са̂м начинио, јер нема ни једног штокавског краја гдје би се он збиља говорио, и према томе облик м е̂, м е̏ а нема прави акценат ове ријечи, него је код њега, чим је нестало *х*, други вокал, као увијек, пред другим вокалом скраћен — [3] В. уз „пра̂, пра̏а (пра̂)" има и „пра̂х, пра̏ха" из истога разлога из којега има и „ме̂, ме̏а" уз ми̏јех. — [4] Као јекавски облик В. има само „сми̏јех, сми̏јеха", односно „сми̏је, сми̏ја", а као екавске „сме̏ј, сме̏ја" и „сме̂, сме̏а", па нема сумње да је и ту први слог скраћиван као код ријечи „ми̏јех". — [5] У В. „стра̂х, стра̏ха" и „стра̂, стра̏а (стра̂)", које је исто тако постало од „стра̂х, стра̂ха" као што је „пра̂х, пра̏ха" од „пра̂х, пра̂ха" што се говори у Дубровнику. — [6] Према правоме акценту „пра̂х, пра̂ха" и лок. синг. је „пра́ху". — [7] Према правоме акценту „стра̂х, стра̂ха" и лок. синг. је „стра́ху".

ро̀јеви; чво̑р: чво̀рови, и т. д. Две само речи не мењају у овом падежу ^ на `, него на ˵; кра̑ј: кра̏јеви; ро̑г: ро̏гови.

Које речи у оваком им. мн. имају `, оне у род. на уметку *ов* и *ев* још добијају ^: бро̀дови: бро̀до̑ва̑; до̀мови: до̀мо̑ва̑. А које у оваком им. имају ˵, оне у род. губе овај акц., а место њега имају на поменутом уметку ´: кра̏јеви: краје́ва̑; ро̏гови: рого́ва̑. Овако сам и од речи ро̑ј чуо у овом падежу: роје́ва̑. Без уметка *ов* и *ев* ако се од које речи род. мн. говори, не знам какав би имао акц.[1] Истина, *гост* има у овом падежу го̀сти̑ и го̀стију̑, али се по овој речи не може о дру-
14 ги‖ма судити, јер она има друкчији наставак (и, ију), а према наставцима често се акценти мењају.

Које речи у им. мн. имају `, оне задржавају овај акц. и у осталим падежима мн., н. п. бро̀дови: бро̀довима, бро̀дове; до̀мови: до̀мовима, до̀мове. Које у оваком им. падежу са уметком имају ˵, оне у дат., твор. и сказ. рекао бих да имају само на уметку `: кра̏јеви: крајѐвима; ро̏гови: рого̀вима; а у вин. остаје ˵ на првом слогу: ро̏гове. А без уметка и у овим падежима мислим да остаје акц. као у им. мн., н. п. ро̏ге, ро̏зима. — Гост има у вин. као и у им.: го̏сте, а у остала три једнака: го̀стима.

вв) ^ на ` у свима падежима који се на по се не спомену, н. п. вр̑х има у род. јед.: вр̀ха, дат.: вр̀ху, твор.: вр̀хом; у множини у им.: вр̀хови, и т. д.

Оваквих речи осим споменуте има врло мало: би̑к (коју смо и на другом месту видели), гром, руј, сто, стог, и реч зо̀бови, која само по множини овамо иде.

У зват. јед. кад би се ове речи говориле, мислим да не би имале `, а може бити ла би друкчији акц. имале и у зват. мн. кад би биле без уметка *ов* и *ев*.

У род. мн. осим акцента ` на првом слогу још имају и на уметку ^: вр̀хо̑ва̑, гро̀мо̑ва̑, сто̀ло̑ва̑, и т. д.

2. С акцентом ˵. Од ових речи

а) неке задржавају овај акц. у свима падежима, који се још на по се не спомену, н. п. ра̏к има у род. једн.: ра̏ка, дат.: ра̏ку, вин.: ра̏ка, зват.: ра̏че, твор.: ра̏ком; а у мн. у им.: ра̏ци, дат.: ра̏цима, вин.: ра̏ке, зват.: ра̏ци, у твор. и сказ. као и у дат.

[1] У Дубровнику је од „рог" ген. плур. сасвим сигурно „ро́га̑".

Које се речи овога реда у потоњему разделу (под б) 15
не спомену оне иду овамо; за то их није потребе све наводити, него ево само неколико: ат, бег, брат, Влах, врт, град (grando), грах, дед, длан, зет, југ, клин, кмет, лав, лан, лук, мах,[1] миш, мраз, плач, плуг, праг, прст, рат, рис, сват, сир, скот, срез, твор, хлеб, хрт, цар, час, штир.

У сказ. једн. мења се у неколико између оваких речи ˵ на `: Вла̏х, Вла̀ху[2]; пра̏г: пра̀гу; пр̏ст: пр̀сту; ра̏т: ра̀ту; ску̏п: ску̀пу; спле̏т: сплѐту; ча̏с: ча̀су; чо̏т: чо̀ту. Може бити да има још која овака реч, али ја поуздано не знам.

У род. мн. мења се ˵ на ^: Вла̏х: Вла̑ха̑; Гр̏к: Гр̑ка̑; ди̏в: ди̑ва̑; дла̏н: дла̑на̑; дра̏м: дра̑ма̑; ја̏д: ја̑да̑; ка̏т: ка̑та̑; кли̏н: кли̑на̑; ми̏ш: ми̑ша̑; плу̏г: плу̑га̑; пр̏ст: пр̑ста̑; Ру̏с: Ру̑са̑; сва̏т: сва̑та̑; ти̏ћ: ти̑ћа̑, и т. д.

Кад у овом пад. пред наставком *а* има уметак *ов* или *ев*, онда на првоме слогу остаје ˵, али и на уметак долази ^: бе̏г: бе̏го̑ва̑; ди̏в: ди̏во̑ва̑; кме̏т: кме̏то̑ва̑; ра̏т: ра̏то̑ва̑; сва̏т: сва̏то̑ва̑; хле̏б: хле̏бо̑ва̑; ца̏р: ца̏ре̑ва̑.

б) у неких се мења ˵ на ` у свима падежима осим оних који ће се још споменути, н. п. ро̏б има у род. јед.: ро̀ба, дат.: ро̀бу, вин.: ро̀ба, твор.: ро̀бом, сказ.: ро̀бу; а у им. мн.: ро̀бови, дат.: ро̀бовима, вин.: ро̀бове.

Осим ове речи овамо иду и ове: баш, бич, бел, боб, броћ, брч, бут, вош, врч, глог, греш, гроб, грош, грч, дрен, дроп, друм, дуд, ђон, збег, зглоб, згон, каљ, Клек, клен, ком, коњ, кош, креч, крст, крш, кук, леш, мак, мач, пеш, поп, рен, сач,‖свод, Сењ, склоп, скроб, слог, слом, смет, сноп, сом, 16
Стон, тас, топ, трап, троп, Трст, тук, туч, ћуп, фес, хмељ, хрен, цер, цин, цоф, чам, чап, чом, цеп, шап, шкаф, шор, штуц. Овамо иде и *во̑*, у којему стоји о̑ мјесто о̏л.

У зват. јед. остаје ˵ као у им.: во̏ле, ко̏њу, кр̏сте, по̏пе, ро̏бе.

У род. мн. кад нема уметка *ов* или *ев*, мења се ^ на ´, н. п. гро̏ш: гро́ша̑; ко̏њ: ко́ња̑; кр̏ст: кр́ста̑; сно̏п: сно́па̑.

[1]) У В. „ма̏х (ма̑х), ма̏ха", које је без сумње исто као „пра̑х, пра̏ха" и „стра̑х, стра̏ха" (в. стр. 23, напом. 6 и 7). — [2] Али је то сигурно само кад значи нешто неживо (неки крај „Стари Влах" у Србији) а не кад значи нешто живо (Румуна); у В. та промјена није уопће забиљежена.

Кад у овоме пад. има речени уметак, онда на првом слогу остаје `, али и уметак добија ^: бѝчêвâ, грòбôвâ, грòшêвâ, гр̀чêвâ, дỳдôвâ, кòшêвâ, кр̀стôвâ, мàчêвâ, рòбôвâ, сòмôвâ, чèпôвâ. Само *пȍп* и *вȏ* немају у овом падежу `, него ̏: тȍпôвâ, вȍлôвâ.

Имамо три речи овога реда које у падежима губе глас *а*; оне избацивши ово слово, имају ̏ на наставку: пȁс, сȁн, шȁв: псȁ, псȕ, псȉ, псȅ, псȉма, и т. д. У род. мн., кад је без уметка, стоји ´ као и у осталих речи: пáсâ. Од речи *сан* имамо падеже у мн. с уметком *ов*, и они добијају на уметку акц. ̏: снȍви; род. мн. мислим да има на уметку ^ место ´: снôвâ.

II. Речи од два слога:

1. С акцентом ´ на првом слогу,

а) које задржавају оба слога у свима падежима, н. п. бáрут, вáћел, гáјтан, грáбеж, грéдељ, дрéмеж, жýњић, зáбран, зáвет, зáзор, зáклон, зáлог, зáтвор, кóнчић, кóров, кр́пеж, кýћер, лáвеж, лýпеж, мáјдан, нáбој, нáбор, нáгон, нáкит, нáмет, нáрод,
17 нá||сад, нáчин, нóвчић, прéлаз, прéпис, прíлог, прíрез, прóрок, рáздор, рáсад, рáскош, рýцељ, сáбор, сíтнеж, сýпрет, сýсрет, сýтон, тáлог, тр́пеж, ýлом. Овамо иду и речи: пáћео и рáздео, у којих се на крају *л* претвара у *о*, тако и бíвô (= бíвол).

Оваковe речи у род. мн. осим акцента ´ на првом слогу имају и на другом ^: зáкôнâ, зáпîсâ, лóнчîћâ, нáрôдâ, прóрôкâ, и т. д.

б) које избацују из другога слога *а*, н. п. брáвац, вáљак, вéнац, вíвак, врáбац, врáнац, вр́шак, гњýрац, грóздак, гýсак, дáнак, дáрак, др́жак, ђéрам, ждрéбац, зáјам, Íбар,[1] јáрам, квáсац, крíвац, кýпац, лáнац, мáчак, нáжањ, нáсап, пáпак, пéсак, плáтац, рáжањ, рýчак, р́чак, свéтац, Срéмац, чвóрак, члáнак, шáрац. Овамо иде и реч пéтао (= пéтал). Овамо иду и оваковe речи у множини: жгáнци, прíсци, свíци, сýшци, тáшци, и т. д.

Оваке речи у зват. јед. мењају ´ на ^, н. п. вéнац: вêнче; Нéмац: Нêмче; пéвац: пêвче; слéпац: слêпче; свíрац: свîрче; твóрац: твôрче; и т. д. — Може бити да се акц. овако мења и у зват. мн.

У им. мн. без уметка мења се ´ на ^ само у речи: вéнац и лáнац: вêнци, лâнци. Овако се у ове две речи мења акц.

[1] Ибар Д.

и у осталим падежима у множини: вêнцима, лâнцима, вêнце, лâнце.

С уметком им. мн. мења ´ на ̏ у речи: чвóрак: чвȍркови. Овако и у вин. мн. ова реч мења акц.: чвȍркове; а у род. место ̏ на првом слогу стоји на другоме ´: чворкóвâ. Али како је у дат. и у осталим који су с њим једнаки, чвȍрковима или чворкòвима?

У род. мн. без уметка речи овога реда мењају ´ на ^, 18
пак и на другоме слогу добијају ^, н. п. врáбац: врâбâцâ; лáнац: лâнâцâ; пáпак: пâпâкâ; пíљак: пîљâкâ; тáшци: тâшâкâ; шíљак: шîљâкâ; шíпак: шîпâкâ, и т. д.

Исти падеж с уметком од речи вíшањ гласи: вíшњêвâ.

2. С акцентом ^ на првом слогу,

а) које задржавају оба слога у свима падежима, н. п. дôбош, жâмор, жŷбор, кîцош, лôгор, мâјстор, Мîлин, пâлош, пêнцер, Пôвлен, прêров, рâбош, рâдин, рâзор, рâстељ, слâвић, срêмуш, сŷмпор, тâбор, цîпор, чâвчић, џâгор. Овамо иду речи: âнђео (= âнђел), Бôдуо (= Бôдул), мêндуо[1] (= мêндул).

У род. мн. добија и други слог ^, н. п. âнђêлâ, лôгôрâ, пêнцêрâ, и т. д.

б) које из другога слога избацују *а*, н. п. бâдањ, бŷбањ, врîсак, дрôзак, жр̂вањ, Јâзак, јâрак, Крŷпањ, лâкат, мôзак,[2] пêдањ, пîсак, пљŷсак, Р̂тањ, трêсак, тŷтањ, чŷнак, шŷшањ, и т. д. Овамо иде и смîсао (= смîсал) и нâво[3] (место чега би правилније било нâвао = нâвал).

У множини са уметком *ов* или *ев* у свима падежима осим другога мења се ^ на ̏, н. п. бŷбањ: бȕбњеви; жр̂вањ: жр̏вњеви; лâкат: лȁктови; лêвак: лȅвкови, и т. д.

У род. мн. с уметком осим ове промене још и уметак има ^, н. п. бȕбњêвâ, лȁктôвâ, лȅвкôвâ, и т. д. — А кад је без уметка, за две речи: ждр̂мњи (= жр̂вњи) и Рôвци* из речника В. С. Караџића види се да мењају ^ на ̏ и на другоме

* Ровци могу пристати и ниже под 3 б, бб, α.

[1] У В. „мêндуо, мêндула (у Дубр.)“, али у Дубровнику се говори „мијендуо, мијендула“ или „мијендео, мијендела“, а како В. каже, тако се говори у Перасту (в. АР). — [2] У В. „мȍзак (мôзак), мȍзга“. — [3] Тако с кратким *о* и у В., али нема сумње да би требало да буде „нâвô“, кад је оно *о* (у Дубровнику) сажето од *ао*.

19 слогу добијају ˆ: ждр̏ма̂ња̂, Рȍва̂ца̂. Реч ла̂‖кат мислим да с првога слога губи ˆ, па на другоме добија ´: лака́та̂; а пе̂даљ како гласи у род. мн., пе̂да̂ља̂?[1] место ове речи обичнија је пе̂д.

У сказ. јед. речи Ја̂зак и ја̂рак мењају ˆ на ´: Ја́ску, ја́рку, али оне може бити у им. да и друкчије гласе. Новија реч сми̑сао мења овако акц. у реченом надежу: сми́слу.

3. С акцентом ` на првом слогу,

а) које задржавају оба слога у свима падежима. Између ових речи

аа) неке задржавају исти акц. у свима падежима осим оних који ће се на по се споменути, н. п. Ду̏шан има у род.: Ду̏шана, дат.: Ду̏шану, вин. као род., зват.: Ду̏шане, твор.: Ду̏шаном, сказ. као дат.; тако у множини бу̏брег има у им.: бу̏брези, дат.: бу̏брезима, вин.: бу̏брего, зват. као им., а твор. и сказ. као дат.

Које сс речи овога реда даље под бб) не спомену, оне иду овамо, зато између њих врло много биће доста ове само навести: Арап, балчак, бездан, белег, бисер, бичић, Богељ, божић, бранич, брешчић, брзељ, ваган, венчић, Војин, врачнић, вратић, вртлог, Вукан, дочек, жиљер, загар, златан, избор, извор, измак, изор, изрод, искуп, јармац, јастук, јатак, јелен, калпак, ковчег, кожух, конак, крстић, лемеш, медвед, Милан, невен, обед, оклоп, оков, окол, отров, пелен, печат, плетер, погон, покров, помор, пород, поток, пребег, скерлет, снопић, Турчин, удес, укор, ускок, ускрс, човек, шаран. — Оваке су и речи: Жу̏дио (= жу̏ђел по јужноме говору), мѐрђуо, пȍдбео, и ȍко̂ (= ȍкол). — Овамо иде и неколико речи које се
20 нај‖више говоре само у множини: Бȍбани, ди̏злуци, тȍзлуци, тȍмруци, у̏роци, и т. д.

У род. мн. без уметка речи оваковe мењају ` на ̏, па и на другом слогу добијају ˆ: ба̀лван: ба̏лва̂на̂; ба̀рјак: ба̏рја̂ка̂; бу̏брег: бу̏бре̂га̂, дѐтић: дѐти̑ћа̂; ду̏кат: ду̏ка̂та̂; зу̏бић: зу̏би̑ћа̂; јѐзик: јѐзи̑ка̂; ȍбраз: ȍбра̂за̂; ȍрах: ȍра̂ха̂; су̏џук: су̏џу̑ка̂; та̀ван: та̏ва̂на̂; тȍвар: тȍва̂ра̂; у̏нук: у̏ну̑ка̂; у̏роци: у̏ро̂ка̂; и т. д.

Ту̏рчин избацујући у множини завршетак *ин* мења и акц. ` на ˆ у свима падежима осим род., н. п. Ту̑рци, Ту̑рцима,

[1] Ја сам у коњичком котару у Херцеговини слушао „педа́ја̂" (тако са *ј* мјесто *љ*).

Ту̑рке и т. д; а у род. има акц. као и остале речи овога раздела: Ту̑ра̂ка̂.

Реч чȍвек (која ће се споменути и ниже под 4, а) у зват. јед. мења ` на ̏: чȍвече.

бб) у неких се мења акц. готово у свима падежима, н. п. жи̏вот: живȍта.

Оваковe су речи осим споменуте још и ове: бареш, Белош, ведрац, вркоч, Голеч, Голеш, гргеч, Дивош, Драгоч, зељош, Илок, Јанок, Јелеч, Китог, козлац, котлац, крпељ, лознац, љупчан, Малеш, Малош, Мироч, мртвац, пелеш, Пореч, преснац,[1] Радош, Самош, сведок, светлац, синор, Сомош, тарпош, Тврдош, теснац, Тимок, хајош, Христос (кад се завршетак *-ос* не изостави), Цветош, чадор, чикош, шатор. — Овамо иде и сȍко̂ (= сȍкол). — По речи Милѐшева судећи рекао бих да име Ми̏леш у род. гласи не само Ми̏леша (према горњим речима под аа), него и Милѐша, а по томе да иде и овамо.
Тако и по презименима Милȍшевић и У‖рȍшевић може бити 21
да се говори не само Ми̏лош и У̏рош, него и Ми̏лош и У̏рош, која би имена овамо ишла. На ова имена наићи ћемо још једном. — Овамо иде и реч која се само у множини говори: жутѐљи.[2]

Ове речи у свима падежима, осим оних који ће се на по се споменути, премештају ` с првога слога на други, н. п. свѐдок има у род. јед.: сведȍка, дат.: сведȍку, вин.: сведȍка, твор.: сведȍком, сказ. као дат.; у им. мн.: сведȍци, дат.: сведȍцима, вин.: сведȍке, твор. и сказ. као у дат.

У зват. јед. мења се на првом слогу ` на ̏: сȍколе.

У род. мн. без уметка *ов* или *ев* нема на првоме слогу акцента, него је на другоме ´: соко́ла̂, чадо́ра̂. А кад има уметак, онда остаје на другом слогу ` и уметак добија ˆ: сокȍло̂ва̂.

У зват. мн. без уметка *ов* или *ев* рекао бих да се мења акц. као у зват. јед., н. п. сȍколи.

б) које из другога слога избацују *а*. Између ових речи

аа) неке задржавају акц. у свима падежима који се овде на по се не спомену, н. п. кȍсац има у род. јед.: кȍсца, дат.:

[1] У В. има само „прије̏снац". — [2] У В. „жутѐљи (у Дубр.)", него у Дубр. има и једнина, али акценат је друкчији: „жу̏те̂љ, жутѐља", док је у околини „жу̏тијељ, жутјѐља" (в. *Рад* Југослав. акад. 136, 229).

кòсцу, вин.: кòсца, твор.: кòсцем, сказ. као дат.; а у им. мн.: кòсци, дат.: кòсцима, вин.: кòсце, твор. и сказ. као у дат.

Које се речи овога реда не спомену у потоњим разделима, оне иду овамо; зато ће се овде само неколико споменути: бодац, бојак, брзац, возац, врућац, гвоздац, Грачац, гробак, дробац, јечам, калац, капак, кобац, лажац, лепак, љутац, Млетак, мољац, носац, огањ, одар, отац, оцат, просац, проштац,
22 ронац, стабар, точак, чабар, чесан. — Овамо иду и ове речи које на крају имају *о* место *л*, па су по томе од три слога: дèтао (= дèтал), кàбао, кòтао, пȁкао, пòсао, прȕгао, — а и ове за множину: Млèци, пр̀сци, шкòкци.

Реч *кòзлац*, која је и напред (под 3, а, бб) споменута, може и избацити *а* из другог слога, као што је забележено у речнику В. С. Караџића, и по томе може и овамо припадати, али онда пред последња два сугласна слова добија друго *а*, на које се с првог слога премешта `: козàлца, и т. д. Јамачно се још која реч овако мења, н. п. кòтлац, од које би по реченом речнику род. био »кòтлаца« (јер онде није изреком казано како је, а то ће рећи да је као им. осим наставка), али ја мислим да је и котàлца, премда има и котàлац, као што има и козàлац уз кòзлац.

У зват. јед. мења се ` на ˵, као што показује зват. падеж од речи òтац: ȍче, а и од речи кòтао у граматици В. С. Караџића пред речником од године 1818 на стр. XXXVII имамо забележен исти падеж овако: кȍтле. — Реч мòмак, која се још у гдечему разликује од осталих има у овом падежу: мо̑мче.

Им. мн. од речи мòмак гласи не само: мòмци, као и од осталих, него и мȍмци.

У род. мн. без уметка *ов* и *ев*, одбацује се с првога слога `, пак се другоме даје ´: Млèци: Млетáка̑; мòмци: момáка̑; òци: отáца̑; штàпци: штапáца̑; пòсао: посáла̑. — Кад у овом падежу има уметак, онда на првом слогу остаје `, па и уметак добија ˆ: òцеви: òце̑ва̑; у речи пòсао и кòтао може бити да
23 се ` мења на ˵: пȍсло̑‖ва̑, кȍтло̑ва̑. Од ове последње две речи имамо у поменутој граматици В. С. Караџића на истој страни овај падеж забележен акцентима, али по староме начину, по којему се ова разлика не може распознати и од којега је исти књижевник одустао истом у новоме речнику (1852).

У зват. мн. без уметка мислим да се ` мења као и у зват. једн., н. п. ȍци, мо̑мци.

бб) неке мењају акц. у свима падежима који се овде на по се не спомену; и то

α) ` ни ´, н. п. кòнац: кóнца.

Осим ове речи иду овамо и ове: бојац, Борач, волак, долац, ловац, лонац, новац, ован, овас, пловац, појац, столац. Овамо иде и òрао (= òрал) и за множину: тȅоци. По падежима у множини мислим да овамо иде и реч штèнац која би по речнику В. С. Караџића ишла напред под б, аа.

У зват. јед. мења се ` на ˆ: ло̑нче, о̑рле.

У множини у свима падежима без уметка осим род. мења се ` на ˆ, али поуздано могу то казати само за ове речи: кòнац: ко̑нци, ко̑нцима, ко̑нце; лòнац: ло̑нци, ло̑нцима, ло̑нце; нòвац: но̑вци, но̑вцима, но̑вце; штèнац: ште̑нци; — тȅоци има таки акц. место те̑лци, као дȅо место де̑л. У речнику В. С. Караџића има »До̑ци«, и то би јамачно био им. мн. од речи: долац, али се бојим да не буде само Црногорски. Остале све речи може бити да у овим падежима задржавају прву промену, акц. ´, дакле: бóјци, лóвци, бóјце, лóвце, тако и óрли, и т. д. Код речи вòлак забележено је у речнику В. С. Караџића да има у им. мн. вóци, а будући да се о‖стали падежи 24
осим род. не спомињу, тим се потврђује да и они имају исти акц., дакле: вóке, вóцима.

У множини с уметком долази само: òван и òрао, и гласе и ум. по речнику В. С. Караџића: òвнови, òрлови, дакле акцента не мењају у овом падежу а ни у осталима осим родит. Споменути ваља да прва реч у им. јед. гласи и овако: óван.

Које речи у им. мн. мењају ` на ˆ, оне у род. добијају на првом слогу ˵ и на другом ˆ, н. п. ко̑нци: кȍна̑ца̑; ло̑нци: лȍна̑ца̑; но̑вци: нȍва̑ца̑; ште̑нци: штȅна̑ца̑; тȅоци (= те̑лци): тȅла̑ца̑. — Које пак у им. мн. имају ´, оне у род. премештају овај акц. с првога слога на други: волáка̑, ловáца̑. И поменути До̑ци имају по речнику В. С. Караџића у овом падежу: Долáца̑, које помаже мислити да је До̑ци по Црногорском говору место: Дóци. — Падеж овај с уметком мења на првоме слогу ` на ˵, и на уметку добија ˆ: ȍвно̑ва̑, ȍрло̑ва̑.

β) ̀ на ̏. Само две оваке речи имам исписане из поменутог речника: со̀лад: со̏лда, и хр̀бат: хр̏пта. За њих не знам ништа више казати. Него мислим да ваља напоменути за
другу од ове две речи да јој је у поменутом речнику на
месту где без *х* стоји, забележен род. јед. овако: р̏пта, а за
прву да В. С. Караџић онда кад је ову реч у Боци чуо и
забележио још није како треба разликовао ̀ и ̏,* а кад је
25 ове||акценте на њој стављао, донде јој је ласно могао заборавити прави акц.[1]

4. С акцентом ̏ на првом слогу,

а) које задржавају оба слога у свима падежима, н. п. бе̏ден, бра̏тић, бу̑квић, вра̏нић, гра̏хор, гро̏хот, де̏спот, Ду̑нав, жа̏бић, жу̑бор, и̑сток, ја̏мић, ко̏тлић, ло̏кот, Ми̑лош, Ми̑љен, ми̑шић, мла̏деж, Мла̏ден, Ње̏гош, о̏ток, пле̏мић, пра̏дед, При̑зрен, ри̑бић, Ср̏бин, су̑сед, тра̏тор, ту̑ђин, у̑гор, У̑рош.[2] Оваке су и речи: пе̏пео (= пе̏пел), и ба̏рио[3] (= ба̏рјел по јужном говору). Овамо иду и оваке речи, које се понајвише говоре само у множини: вла̏шићи, гу̑шчићи, ја̏рићи, ко̏злићи, ку̑чићи, ма̏чићи, Ср̏пчићи, те̏рлуци.

Ове речи у род. мн. осим акцента на првом слогу имају и на другоме ̂, н. п. зло̏твор: зло̏тво̂ра̂; су̑сед: су̑се̂да̂; па̏чићи: па̏чи̑ћа̂, и т. д. — Речи које значе младу животињу, као што је ова последња, гдегде н. п. у Бачкој по варошима, губе с првога слога акц. ̏, па на другоме имају ́, н. п. пили́ћа̂, гушчи́ћа̂. — Речи на *ин*, које у множини губе овај завршетак, у род. мн. на првом слогу мењају ̏ на ̂, н. п. Ср̏бин: Ср̂ба̂. Од речи Угрин, која у овом падежу међу два сугласна слова узима *а*, и тако опет два слога[4] има, гласи: У̑гра̂ра̂.

Реч чо̏век (која гласи и чо̀век, као што је казано напред под 3, а), у свима падежима осим зват. губи акц. ̏ с првога слога и добија на другоме ̀: човѐка, човѐку и т. д. Може

* Познато је н. пр. да је још године 1849 у пословицама оба кратка акцента бележио једним знаком осим у речима које се само овим акцентима разликују а у осталом су једнаке.

[1] Збиља и у Боци и у Дубровнику говори се само „со̏лад, со̂лда“ а у ген. пл. опет „со̏ла̂да̂“. — [2] Урошъ Д. — [3] У В. „ба̏рио, ба̏рјела (југ.)“, али то ће бити погрешка мјесто „ба̀рио, ба̀рјела“ како се говори у Дубровнику, гдје је само у ген. пл. „ба̏рје̂ла̂“. — [4] Ту се је Д. преварио, а требало је казати „три слога“.

бити да ово није једина овака реч; по презименима Мило̀-
шевић и Уро̀шевић могло би се мислити да и имена Ми̑лош,
У̑рош и Ју̑рош имају не са||мо: Ми̑лоша, У̑роша, него и Ми- 26
ло̀ша, Уро̀ша и Јуро̀ша.

б) које из другога слога избацују *а*. Између ових речи

аа) неке задржавају акц. у свима падежима осим оних који ће се још споменути, н. п. ве̏тар: ве̏тра, и т. д.

Које се оваковe речи не спомену ниже под бб, оне све иду овамо, а овде је доста споменути само неколико: бра̏тац, ве̏пар, Врпац, глежањ, грашац, Грбаљ, дабар, дењак, Задар, знанац, јемац, кашаљ, копар, мештар, Митар, Пе̏тар (ово ће се споменути и ниже под бб, β), пешац, пупак, Равањ, рогаљ, свежањ, себар, смотак, сужањ, трошак, ћурак, угал, угаљ, хлебац, чешаљ, Шабац, шклопац, и т. д. — Оваке су речи и ви̑жао (= ви̑жал), ви̑тао (= ви̑тал), ку̑тао (= ку̑тал), св̑рдао (= св̑рдал), у̑гао (= у̑гал), у̑зао (= у̑зал). — Овамо иде и реч у множини: пра̏сци.

У сказ. јед. мења се у неколико речи ̏ на ̀, ево их: во̏сак: во̀ску; мо̏зак: мо̀згу; но̏кат: но̀кту. Може бити да се још која реч у овом падежу овако мења.

У им. мн. с уметком *ов* у речи ве̏пар мења се по речнику В. С. Караџића ̏ на ̀: вѐпрови. Иста реч у род. мн. осим ове промене има и на уметку ̂: вѐпро̂ва̂.

Остале речи у род. мн. без уметка или с уметком, осим акцента ̏ на првом слогу имају и на другом ̂, н. п. гле̏жњи: гле̏жа̂ња̂; пра̏сци: пра̏са̂ца̂; ве̏трови: ве̏тро̂ва̂; су̑жњеви: су̑жње̂ва̂; ша̏нчеви: ша̏нче̂ва̂. — Но̏кат у овом падежу без уметка *ов* губи с првога слога ̏, па на уметнуто *а* између *к* и *т* добија ́: нока́та̂.

бб) неке мењају акц. у свима падежима, који се овде 27
на по се не спомену, и то

α) ̏ на ̂, н. п. ста̏рац има у род. јед.: ста̂рца, дат. ста̂рцу, зват.: ста̂рче, твор.: ста̂рцем, сказ. као дат.; а у множини у им.: ста̂рци, дат.: ста̂рцима, вин.: ста̂рце, зват. као им., а твор. и сказ. као дат.

Осим поменуте речи овамо иду и ове: Бајац, Бихаћ, ганач, грнац, далак, данак, дрхат, дулац, Ђурађ, Ђурац, жалац, збојак, зглавак, здравац, знојак, јарац, кимак, клинац, крајац, млинац, палац, пилац, санак, сивац, синак, Синац,

Сињац, сирац, станак, ујац, талац, танац, Штурац. — Оваке су речи и Па̏вао (= Па̏вал), ӱбао (= ӱбал), ча̏вао (= ча̏вал). — Овамо иде и реч ја̂њци, а по своји прилици и бли̏знови, од којега би у јед. било: бли̏зан: бли̑зна али не знам да се говори.

Кад се у овим речима у средини *л* претвори у *о*, онда се и ˆ промени на ̏, тако од речи па̏лац род. јед. гласи па̂лца и па̏оца и им. мн. па̏оци; тако се од речи та̏лац каже та̏оца место та̂лца.

У мн. у свима падежима с уметком осим род. остаје на првоме слогу ̏, н. п. ја̏рац: ја̏рчеви, ја̏рчеве, ја̏рчевима; па̏лац: па̏лцеви; тако мислим да је и бли̏знови.

У род. мн. без уметка остаје на првом слогу ̏, али и други добија ˆ, н. п. да̏нак: да̏на̂ка̂; згла̏вак: згла̏ва̂ка̂; ста̏рац: ста̏ра̂ца̂; ја̂њци: ја̏ња̂ца̂, и т. д. — А с уметком *ов* или *ев* овај падеж какве има акценте? Ако бли̏знови доиста иду овамо, и ако је у речнику В. С. Караџића род. падеж «близно́ва̂» добро забележен, онда би се могло знати да се с првога слога одбаца ̏ па на други узима ´.

28 β) ̏ на ̀, али само у ове три речи: Пе̏тар: Пѐтра; свѐкар: свѐкра; че̏шаљ: чѐшља. (Прва и последња реч иде и међу оне под 4, б, аа).

У зват. јед. остаје акц. ̏: Пе̏тре, све̏кре.

У род. мн. с уметком мислим да се враћа акц. ̀, а на уметак долази ˆ: чѐшље̂ва̂, свѐкро̂ва̂.

У зват. мн. рекао бих да акц. ̏ остаје као у зват. јед., н. п. све̏крови.

5. С акцентом ´ на првом слогу и с ˆ на другом. Оваких речи нема много, а вредно их је знати; ево их: а́ко̂в, а́ло̂в, а́шо̂в, би́ро̂в, ва́го̂в, ва́ло̂в, ги́го̂в, за́во̂ј, за́по̂ј, ку́тња̂к, ла́то̂в, ло́го̂в, ло́по̂в, ме́ро̂в, ме́те̂ж, на́по̂ј, па́рцо̂в, при́бо̂ј, ра́збо̂ј, ра́здво̂ј, ро́жња̂к, у́бо̂ј, чи́ко̂в.

Ове речи у свима падежима осим род. мн. губе с другога слога ˆ, н. п. за́воја, за́војем, ло́пови, чи́кови. Само за речи ку́тња̂к (место које се говори и ку̑тња̂к) и ро́жња̂к по речнику В. С. Караџића ваља мислити да им остају акценти без промене.

У род. мн. остају оба акцента: а́ко̂ва̂, па́рцо̂ва̂.

6. С акцентом ˆ на првом и на другом слогу. Ни ових речи нема много, н. п. бе̂дни̑к, бо̂лни̑к, ве̂ћни̑к, зва̂ни̑к, је̂дња̂к, ко̂ни̑к, ку̑нто̂ш, ку̑тња̂к, му̑чња̂к, на̂те̂г, пра̂зни̑к, пу̑тни̑к, Ру̑дни̑к, су̑дни̑к, Тра̂вни̑к, и т. д.

Акценти остају без промене у свима падежима.

7. С акцентом ̀ на првом слогу и са ˆ на другом. Све оваке речи мењају акценте, и то

а) неке губе с првога слога ̀ па на другоме готово у свима падежима имају ´, н. п. вѝјни̑к има у род. јед.: војни́ка, дат.: војни́ку, вин.: војни́ка, твор.: војни́ком, сказ. као дат.; а у им. мн.: војни́ци, дат.: војни́цима, вин.: војни́ке, твор. и сказ. као дат. 29

Оваквих речи имамо врло много; које се год не спомену у потоњим разделима, оне иду овамо, н. п. а̀ла̂т, Ба̀на̂т, бѝњи̑ш, Бо̀гда̂н, бо̀жу̑р, браздаш, браник, буквик, видик, ветриц, волар, гатар, гвожђар, гласник, горштак, градић, гргеч, дужник, ђурђиц, занат, звекир, звонар, Зво̀рни̑к, зидар, јошик, јунак, копач, крсташ, лопух, лѐва̂к, младић, Новак, овсик, окаш, орач, пастир, певач, Петр[illegible]ћ, рачун, репух, рукав, ситниж, слаткиш, тежак, топлик, шарин, шљѝва̂р, шљивик, и т. д. — Овамо иду и оваке речи за множину: Дробња́ци, душња́ци, Кота́ри, крајни́ци, Лопа́ри, нога́ри, нога́чи, ушњаци. — Овамо иду и ове две речи којима се на крају *л* претворило у *о*, па су с тога изгубиле ˆ на другом слогу: ко̀нао (= ко̀на̂л), Мо̀чао (= Мо̀ча̂л), по̀чуо (= по̀чу̑л).

Све оваке речи у зват. јед. мењају ̀ на првом слогу на ̏ а на другоме задржавају ˆ, н. п. ју̀на̂к: ју̏на̂че; Ва̀си̑љ: Ва̏си̑љу; вѐзи̑р: ве̏зи̑ру; Но̀ва̂к: Но̏ва̂че; но̀вља̂к: но̏вља̂че; о̀ра̂ч: о̏ра̂чу; ста̀ри̑ш: ста̏ри̑шу.

Овако мислим да се акц. мења и у зват. мн.: ју̏на̂ци. В. С. Караџић у својој граматици пред речником од године 1818 на стр. XXXVII има овај падеж од речи ко̀ла̂ч овако забележен: кола́чи; али сумњам да би тако било.

б) неке губе с првога слога ̀, па на другом место ˆ добијају ̀ у свима падежима, који се на по се не спомену, н. п. бѐло̂в: белѐва, белѐву, и т. д. 30

Оваке су речи ево ове: ардов, витлов, гаров, голов, гривов, дрнов, Жидов, згранов, зељов, зинзов, интов, Јаков, коршов, космов, крвнов, кр̀то̂ (= кр̀то̂л), кудров, кусов, куцов, лисов, лудов, мазгов, Москов, мрков, нитков, празнов, рогов, сабов, самсов, слутов, ћалов, чатлов, шајтов, шапов, шаров.

У зват. јед. мења се на првом слогу ̀ на ̏, а с другога се изоставља ̑, н. п. ро̀го̑в: ро̏гове.

У род. мн. на други слог долази ́, а с првога се изоставља акц. ̀, н. п. зѐљо̑в: зељо́ва̑; Мо̀ско̑в: Моско́ва̑.

в) неке задржавају ̀ на првом слогу, а с другога губе ̑ у свима падежима који се изреком не спомену, н. п. по̀во̑ј: по̀воја, по̀воју, и т. д.

Оваке су речи ове: алај, Бегеј, Бечеј, Благај, Добој, Кавај, калај, Космај, љубљај,[1] Маглај, Обљај, олај, Побој, подбој, покој, полој, Рожај, сабој, убој, шебој. — Реч јѐсе̑н (= ја̏се̑н), јѐсена, у речнику В. С. Караџића по свој прилици биће погрешка, иначе би и она ишла овамо.

У род. мн. мења се на првом слогу ̀ на ̏, а на другом остаје ̑, н. п. а̀ла̑ј: а̏ла̑ја̑.

По свој прилици и у зват. јед. и мн. мења се акц., али како?

8. С акцентом ̏ на првом слогу и са ̑ на другоме. Између ових речи

31 а) неке задржавају акценте у свима падежима осим оних који ће се још споменути, н. п. нѐ̏ћа̑к има у род. јед.: нѐ̏ћа̑ка, дат.: нѐ̏ћа̑ку, вин.: нѐ̏ћа̑ка, зват.: нѐ̏ћа̑че, твор.: нѐ̏ћа̑ком; а у мн. у им.: нѐ̏ћа̑ци, род.: нѐ̏ћа̑ка̑, дат.: нѐ̏ћа̑цима, вин.: нѐ̏ћа̑ке, зват. као им., а твор. и сказ. као дат.

Оваковиx речи има врло много; које се речи овога реда не спомену ниже под б, оне иду овамо; а овде ће их се навести само неколико: бадњак, бачвар, белаш, белуг, бобук, богаљ, брањуг, брњаш, броћњак, витез, воћњак, воћар, вршај, гавран, голуб, грешник, гугут, гурит, гутљај, гуслар, димњак, житар, запад, звекет, јаблан, јастреб, јуриш, качар, клепет, књижар, кожар, колар, коњиц, корак, курјак, лабуд, Лазар, лептир, лишај, лешник, Милак, Милаш, Милун, Милуш, мирис, мехур, натег, ношај, облак, облик, обруч, опад, паук, писар, поврат, подсмех, поздрав, појас, поклон, предњак, разум, рибар, рибњак, рођај, скоруп, случај, спомен, талас, ујак, Цинцар, чардак, шљивар, шумар, и т. д. — Оваква је и реч то̏цио

[1] У В. „љу̏бља̑ј, љу̏бљаја (у Далм.)", али то не ваља: у средњој Далмацији та се риба зове „лубѝн" а у источној Истри „лубе̑н" а у Боци Которској „лубија̏о" или „лубѝјо̑, лубија̏ла".

(= то̏ци̑л), која променивши на крају *л* на *о*, губи и акц. ̑ с другога слога.

У сказ. јед. многе између оваковиx речи губе с првога слога ̏ а на другоме место ̑ добијају ́: а̏мба̑р: амба́ру; Бу̏ди̑м: Буди́му; ва̏зду̑х: ваздý ху; Вр̏ба̑с: Врба́су; вр̏ша̑ј: врша́ју; до̏хва̑т: дохва́ту; ду̏ва̑р: дува́ру; за̏те̑г: зате́гу; Зе̏му̑н: Зему́ну; ка̏нта̑р: канта́ру; ма̏ју̑р: мају́ру; ме̏се̑ц: месе́цу; мо̏су̑р: мосу́ру; о̏бла̑к: обла́ку; о̏бли̑к: обли́ку; о̏па̑з: опа́зу; о̏пре̑з: опре́зу: О̏се̑к: Осе́ку; по̏гле̑д: погле́ду; по̏ја̑с: поја́су: пре̏кре̑т: прекре́ту; про̏це̑п: про‖це́пу; ра̏зу̑м: разу́му; ро̏ђа̑ј: рођа́ју; са̏ла̑ш: сала́шу; 32
слу̏ча̑ј: случа́ју. Ово су све речи за које се не сумњам да се у поменутом падежу овако мењају; али ће их по свој прилици бити и више у којих ова промена бива, н. п. броћњак, буквар[1], воћњак, Вучјак, димњак, Жабљак, јуриш, комад, корак, кошар, Липник, лишај, мирис, Мишар, мехур, Модруш, Мориш, мухар, Новин, облук, Озин, Плочник, плевњак, протак, сламњак, Тичар, хатар, чардак, шестар. — Знатно је што међу речима у којих ова промена бива, нема ни једне која значи што живо.

У им. мн. с уметком *ов* или *ев* изоставља се са другога слога ̑, н. п. ви̏те̑з: ви̏тезови; га̏вра̑н: га̏врановн; го̏лу̑б: го̏лубови; ја̏стре̑б: ја̏стребови; ла̏бу̑д: ла̏будови; ме̏ху̑р: ме̏хурови. — У истом пад. без уметка мислим да само речи ди̏на̑р и ко̏ма̑д мењају акценте, и то с првога слога губе ̏ а на другоме мењају ̑ на ́: дина́ри, кома́ди.

Последње две речи мислим да тако мењају акценте и у осталим падежима мн.: кома́да̑, дина́ра̑; кома́дима, дина́рима; кома́де, дина́ре и т. д. — И реч о̏бру̑ч по речнику В. С. Караџића тако мења акценте у род. мн.: обру́ча̑. — И од речи ле̏шни̑к у истом пад. доста је обично: лешни́ка̑; а тако и ме̏се̑ц: месе́ци̑.

У род. мн. с уметком избацују се акценти с оба слога, па се на уметак ставља ́: ба̏та̑к: батако́ва̑; ви̏те̑з: витезо́ва̑; га̏вра̑н: гавраио́ва̑; го̏лу̑б: голубо́ва̑; ли̏ша̑ј: лишаје́ва̑; и т. д.

У вин. и зват. мн. с уметком мењају се акценти као у им., н. п. ви̏тезове, ви̏тезови. — Овако бива и у дат. с уметком и у осталима који‖су с њим једнаки, н. п. ви̏тезовима, 33

[1] Ни у АР код „бро̏ћња̑к" и „бу̏ква̑р" Д. не биљежи да бива та промјена у лок. синг.

а може бити да би се у којој речи могао чути ` на уметку без и каковог акцента на прва два слога, н. п. голубо̀вима?

б) неке мењају акценте, и то у свима падежима који се изреком не спомену избацивши с другога слога ˆ, н. п. дȅвêр има у род. јед.: дȅвера, дат.: дȅверу, вин.: дȅвера, зват.: дȅвере и т. д.

Осим ове речи овамо иду и ове: блавор, бокор, бусен, господ, гребен, грмен, грумен, гуштер, дробљен, Дунај, ђȁвô (= ђȁвôл), ивер, јавор, јасен, јечмен, камен, кестен, кремен, мрамор, обер (хобер), очух, пламен, прамен, прстен, пршљен, ремен, север, сршљен, стожер, стремен, стршљен, угљен, усов, чокот, чопор, шепер. — По речнику В. С. Караџића овамо би ишла реч ȍтôк (tumor), премда у другом значењу гласи ȍток[1] (insula). — По истом речнику речи: гȍвôр, стȇжêр, стȍбôр, ср̏мêн, (stapia), хȍбêр, чȇмêр, не би ишле овамо,[2] јер није назначено да им се у род. мења акц., али ја мислим да иду овамо судећи по сказ. јед., и по томе што су речи стожер, стремен и обер у овој ствари са свим једнаке с речима стежер, стрмен и хобер, па по истом речнику иду овамо.

У сказ. јед. у неколико речи избацује се ̏ с првога слога, па на други место ˆ долази `; ову промену за сад налазим само у ових речи: бȍкôр: боко̀ру; бу̏сêн: бусѐну; гȍвôр: гово̀ру; грȇбêн: гребѐну; кȁмêн: камѐну; ȍбêр: обѐру; плȁмêн: пламѐну; пр̏стêн: прстѐну; у̏гљен: угљѐну; чȍпôр: чопо̀ру. По речнику В. С. Караџића може грȇбêн у овом падежу бити и без ове промене задржавши само ̏ на првом слогу: грȇбену.
34 Може бити да још која између ових речи тако гласи, као што у поменутом речнику није никаква промена за овај падеж назначена код речи: пламен, прстен и чопор, него је остављено да се мисли да је онака као у род.

У род. мн. за три речи знам да губе с првога слога ̏, а на другоме место ˆ имају ´: гу̏штêр: гуштéрâ; кȅстêн: кестéнâ; ђȁвô: ђавóлâ. Може бити да ову промену има још која реч, н. п. дȅвêр: девéрâ; чȍкôт: чокóтâ. Ако која у овом падежу не мења овако акцента, она ће и на другоме слогу имати ˆ, н. п. грȇбени: грȇбêнâ?[3]

[1] У В. „ȍток (по југоз. кр.)" неће бити добро; ја сам у Приморју увијек слушао „о̀ток". — [2] У Дубровнику је сасвим сигурно „гȍвôр, гȍвора". — [3] У Дубровнику је „гребéнâ" а и дат. „гребѐнима".

III. Речи од три слога:

1. С акцентом ´ на првом слогу,

а) које задржавају сва три слога, н. п. бáбовић, Бáчванин, дрáговић, Дрúњанин, Жу́пљанин, Јáдранин, крáљевић, Лúчанин, Мáчванин, пу́чанин, рáјетин, Рúмљанин, стрúчевић.

Оваке речи у род. мн. добијају на трећем слогу ˆ, н. п. стрúчевûħâ. — Које речи у множини губе завршетак *ин*, оне у овом падежу добијају ˆ на другом слогу, н. пр. Мáчванин: Мáчвâнâ; Јáдранин: Јáдрâнâ.

б) које из трећега слога избацују *а*. Између ових речи

аа) неке на другом слогу добијају ˆ у свима падежима, који се још изреком не спомену, н. п. нáставак има у род. јед.: нáстâвка, дат.: нáстâвку, твор.: нáстâвком, у им. мн. нáстâвци, и т. д.

Овамо иду н. п. ове речи: бу́кавац, дрéкавац, завојак, зáглавак, заперак, засенак, зликовац, Крижевац, кусавац, лизавац, наглавак, Рађевац, расељак, размерак, саставак, || скоковац, уторак, хрипавац, шкрипавац. Оваке су и ове речи: владалац, давалац, заселак, немалац, чувалац. 35

Кад оваке речи, које у почетку трећега слога имају *л*, избацивши *а*, ово *л* претворе у *о* и тако опет један слог добију, онда им други слог постане кратак и с њега изгубе ˆ, н. п. влáдалац: влáдаоца (= влáдâлца); зáселак: зáсеока (= зáсêлка), и т. д.

У род. мн. пролази акц. ˆ с другога слога на трећи, н. п. сáставак, сáстâвци: сáставâкâ; Кáнôвци: Кáновâцâ; влáдалац: влáдалâцâ; зáселак: зáселâкâ.

бб) неке избацивши *а* не мењају акцента; такове су само ове три: нáвртак, нáплатак, прéслачци,[1] од којих н. п. род. јед. гласи: нáвртка, нáплатка.

У род. мн. трећи слог добија ˆ, н. п. прéслачци: прéслачâкâ.

2. С акцентом ˆ на првом слогу,

а) које задржавају све слогове: бâновић, ûнтерес, кâнтарић, мâјковић, сŷнчевић.

Ове речи само у род. мн. још добијају на трећему слогу ˆ: бâновûħâ.

[1] Али у В. је само »прѐслачци, прѐслачâкâ«, па и Д. има тако под 3. б) аа).

б) које избацују из трећега слога *а*: Бе̑љинац, ву̑ковац, Ђу̑рђевац, Ка̑рловац, и у множини: Ви̑нко̂вци, Ка̑рло̂вци.

У којему год падежу ове речи избаце *а*, добијају и на другом слогу ̂, н. п. Ђу̑рђевац: Ђу̑рђе̂вца, Ђу̑рђе̂вцу, Ђу̑рђе̂вци, и т. д.

У род. мн. добијају ̂ на трећему слогу, н. п. Ка̑рло̂вци: Ка̑рлова̂ца̂.

3. С акцентом ̀ на првом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. пр. ба̀рјачић, бѐрберин, Бо̀госав, бо̀ровић, Вла̀дисав, го̀ранин, Гро̀чанин, гу̏рбетин, до̀бротвор, ду̏катић, ду̏нђерин, и̏гуман, Јѐврејин, јѐзичић, кр̀ститељ, Ла̀тинин, ли̏сичић, Млѐчанин, о̀бращчић, о̀рашчић, по̀братим, по̀очим, по̀точић, ро̀дитељ, свѐтитељ, сѐљанин, спа̀ситељ, ство̀ритељ, у̏читељ, хра̀нитељ, и т. д.

Овакове речи у род. мн. добијају на трећем слогу ̂, н. п. бу̏брешчи̑ћа̂, до̀бротво̂ра̂, ка̀луђе̂ра̂, ро̀дите̂ља̂, у̏чите̂ља̂. — Које речи завршетак *ин* у множини избацују, у оних се у овом падежу мења на првом слогу ̀ на ̏, и на другоме добијају ̂, н. п. А̀рапин: Ара̂па̂; бѐрберин: бё̏рбе̂ра̂; го̀ранин, го̏ра̂на̂; дво̀рани: дво̏ра̂на̂; ка̀урин; ка̏у̑ра̂; Ла̀тинин: Ла̏ти̑на̂; сѐљанин: сѐ̏ља̂на̂.

б) које избацују *а* из трећега слога. Између ових речи

аа) неке не мењају акцента, н. п. у̏штипак, у̏штипка, у̏штипку, у̏штипци, у̏штипцима, и т. д.

Које се речи не спомену ниже под бб, оне иду овамо, а има их врло много; овде ево само неколико: а̀гршак, бу̏брежак, до̀вратак, до̀лазак, желудац, завезак, загризак, заклопац, заушак, избрежак, језичац, назадак, напредак, облучац, оритак, патисак, поводањ, подметак, подмладак, пољубац, пособац, потрошак, прекупац, и т. д.

Ове речи у род. мн. добијају на трећем слогу ̂, н. п. у̏штипак: у̏штипа̂ка̂; о̀бодац: о̀бода̂ца̂; по̀вратак: по̀врата̂ка̂; прѐслачци: прѐслача̂ка̂, и т. д.

бб) неке избацивши из трећега слога *а*, добијају на другом ̂, н. п. По̀савац: По̀са̂вца, По̀са̂вцу, По̀са̂вцем, По̀са̂вци, По̀са̂вцима, По̀са̂вце, и т. д.

Овакове су речи и ове: босиљак, Брачинац, брестовац, Брођанац, Буњевац, вазданак, Вргорац, Гласинац, глоговац, долевак, дорамак, дремовац, дреновац, Дубравац, заверак, загорац, загранак, закољак, заломак (и друге овако сложене), заранак (и друге овако сложене), засенац, застирак, зверинац, избирак (и друге овако сложене), избљувак, изворац, изданак, исполац, катанац, кленовац, крадљивац, лажљивац, Лепенац, Лужинац, ленивац, лесковац, магарац, мезинац, Мратинац, мутљивац (и сму-), навиљак, надимак, назимац, назубак (-зувак), налевак, нарамак (и друге овако сложене), Никољац, обојак, обронак, оглавак, огранак, огумак, одвојак, одморак, ожујак, окомак, окрајак, окрњак, опанак, осјенач (absynthium), останак (и друге овако сложене), отарак, отпонац (и друге овако сложене), пашинац, Петровац, пиринач, поданак, подвалак, подвољак, подворак, подглавак (и узг-), подзимак, подсунац, покрајац, покровац, помолак, помолац, поморац. поновац. поповац. посинак, пострнак, потиљак, Поцерац, почивак, починак, прегибак, прекрмак, претинац, придавак, приданак, придевак, прикрајак, прикумак, приморац, приновак, прибојац, прозгавац, пропарак, просинац. противак, пршљивац. пудљивац, растовац, скакавац, смрдљивац, стопарац. страшивац. сустримак, товарац, трговац, трпанац, трсковац, ћепенак, ћинтерац, ћулумак, уборак, увојак, ударац. удорац, ујамак, ули‖вак, уперак (и усп-), уривак, уторак, 38
ушкрљак, хадумац, церовац, чаканац, чичимак, шаљивац. — Овамо иду и ове речи које се највише говоре само у множини: вр̀ча̂нци, дѐти̑нци, и̏се̂вци, о̀ве̂јци, о̀пи̑љци, о̀чи̑нци, у̏ста̂вци, и т. д.

Овамо мислим да иде и чѐпчежац, премда би по речнику В. С. Караџића ваљало да иде напред под аа, а тако мислим по томе што у истом речнику има »чѐпчијешац«, за које опет мислим да је погрешно начињен им. јед. од род. падежа »чепчијешца« (по јужном говору = по источном чѐпче̂шца). Овако бих рекао да је у поменутом речнику и »Бу̏нијевац« од правилнога по јужном говору »Бунијевца«[1] погрешка место: Бу̏њевац. На овако што наићи ћемо још једном.

Овамо иду и ове речи, које избацивши *а*, претварају *л* које је пред њим било у *о*, и за то губе с другога слога ̂: вѐзилац (вѐзиоца = вѐзи̑лца), ви̏талац,[2] за̀тилак, ко̀милац

[1] В. има доиста уз „Бу̏њевац, е̂вца“ и „Бу̏нијевац, е̂вца (у Хрв.)“, али то је некаква Вукова погрешка, јер „Бунијевца“ није правилни облик по јужном говору од ном. синг. „Буњевац“; ту наиме -ње- није постало од -нѣ-, него је етимолошко -ње-, па зато и икавци и екавци говоре „Буњевац“. — [2] У В. „ви̏талац, ви̏таоца (у Дубр.)“, али тамо се говори „ви̏талац, ви̏то̂ца“ (и ви̏таоца), а у околини је „ви̏талац, ви̏та̂лца“ (исп. *Рад* 136, 227).

кр̀чилац, ку̀дилац, ку̀пилац, ма̀стилац, но̀силац, по̀челак, пра̀шилац, прѐгалац, прѐмилак, про̀силац, сѐдилац, то̀болац, трѐсилац, у̀велак, у̀делак, у̀сталац, хва̀лилац. Овамо мислим да иде реч, која мени није позната у им. падежу него у род. и зват.: бо̀сиока, бо̀сиоче, и којој им. мислим да ће бити бо̀силак (= босиљак као што је затилак = затиљак), а не као што у поменутом речнику стоји »босиок«.[1]

Све оваке речи у род. мн. осим акцента ̀ на првом слогу имају и ̂ на трећем, н. п. тр̀говац: тр̀говâцâ; за̀ра̂нци: за̀ранâкâ; ѝсêвци: ѝсевâкâ; о̀бôјци: о̀бојâкâ; о̀па̂нци: о̀панâкâ; о̀пи̂љци: о̀пиљâкâ; о̀чи̂нци: о̀чинâкâ; по̀грêвци: по̀гревâкâ; ко̀милац: ко̀милâцâ; у̀велак: у̀велâкâ.

39 4. С акцентом ̏ на првом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. а̏постол, Баранин, Бирчанин, Бугарин, братанић, Брђанин, војводић, Вршчанин, грличић, Драгосав, дуждевић, душманин, јабучић, кашилук, кућевић, ласичић, мердивен, Милорад, нечовек, парошчић, пинокот, праунук, пријатељ, Радосав, свастичић, сестричић, тепелук, уволеж, царевић, Циганин, и т. д.

Које између оваковних речи у множини завршетак *ин* одбацују, оне у им. мн. добијају на другом слогу ̂, н. п. Ба̏њанин; Ба̏ња̂ни; гра̏ђанин: гра̏ђа̂ни; Гру̏жанин: Гру̏жа̂ни; ку̏ћанин: ку̏ћа̂ни; ме̏штанин: ме̏шта̂ни; Пе̏ћанин: Пе̏ћа̂ни; Ска̏дранин: Ска̏дра̂ни, и т. д. — Само Бу̏гарин, ду̏шманин, ти̏торин и Ци̏ганин, речи које не значе човека из каквога места, немају ове промене, н. п. Бу̏гари, Ци̏гани, и т. д.

У род. мн. долази ̂ на слог који је пред последњим, н. п. бра̏тучêдâ, пра̏уну̂кâ, — гра̏ђâнâ, Гру̏жâнâ, — Бу̏гâрâ, Ци̏гâнâ. — Само *пријатељ* у овом падежу губи с првога слога ̏, па на трећему добија ́: пријате́љâ.

Које речи у им. мн. осим акцента ̏ на првом слогу још и на другом имају ̂, оне задржавају исте акценте и у осталим падежима мн.: Гру̏жâне, Гру̏жâнима, и т. д. — Пријатељ у дат. мн. и у осталима који су с њим једнаки, губи ̏ с првога слога, пак добија на трећему ̀: пријатѐљима.

[1] У АР сам Д. наводи из нар. приповиједака и пјесама облик „босиок" који је њему „кваран", па се тако говори, с другим акцентом, и у Дубровнику: боси́ок, босио́ка"; наравски, ном. „босиок" (мјесто старијега правилнога „босилак") начињен је према осталим падежима.

б) које из последњега слога избацују *а*. Између ових речи

аа) неке не мењају акцента, н. п. па̏рожак: па̏рошка; и т. д. Оваке су речи још само ове: на̏влачак, па̏лучак, па̏љетак, по̏двлачак.

Ове речи у род. мн. осим акцента ̏ на првом слогу 40
имају и на трећем ̂: па̏лучâкâ, па̏љетâкâ, и т. д.

бб) неке избацивши *а* из последњега слога добијају на другом ̂, н. п. за̏сторак: за̏стôрка, за̏стôрку, и т. д.

Овамо иду све речи овога реда које нису споменуте под аа, н. п. беговац, буковац, Ваљевац, губавац, змајевац, јазавац, кладенац, Косовац, краставац, Крушевац, лакомац, мрмољак, пабирак, папоњак, паројак, пасторак, поменак, прапорац, првенац,* царевац, часловац, и т. д. — Овамо иду и ове речи које се највише говоре само у множини: бра̏тêнци, бра̏ћи̂нци, ја̏га̂њци, мла̏дêнци; и ове које избацивши *а* из последњега слога, *л* претварају у *о*, и за то губе с другога слога ̂: же̏телац (же̏теоца = же̏тêлца), пра̏тилац, ра̏нилац, сре̏талац, тр̏галац.

Ове речи у род. мн. осим акц. ̏ на првом слогу, имају и на трећем ̂, н. п. ја̏завâцâ, па̏бирâкâ, пр̏венâцâ, — ја̏гањâцâ, мла̏денâцâ, — же̏телâцâ, пра̏тилâцâ, и т. д.

5. С акцентом ́ на другом слогу.

а) које задржавају све слогове, н. п. ама́нет, бура́зер, вила́јет, душма́нлук, зија́мет, звја́фет, кија́мет, Коста́тип, Насра́дин, нена́сит, пишма́нлук, прња́вор, сера́шћер, сија́сет, и т. д.

Ове речи у род. мн. добијају на трећем слогу ̂: прња́- 41
вôрâ, и т. д.

б) које избацују *а* из трећега слога, н. п. доби́так: доби́тка, доби́тку. Доста ће бити да споменемо само неколико оваковых речи, а има их врло много, н. п. анђе́лак, бегу́нац, брде́љак, брежуљак, Будимац, Видинац, голубак, десетак, завитак, злочинац, јединац, маторац, оснутак, остатак, пијанац, потомак, пребранац, продавац, Ресавац, свршетак, студенац, тежатак, убилац, удовац, ужитак, и т. д. — Овамо иде и реч страда́лац, која избацивши *а* из последњега слога може пре-

* У новоме речнику В. С. Караџића реч „првијенац" не може бити друго него погрешно начињен им. падеж од правилнога по јужном говору род. падежа „пр̏вијенца" = по источном говору „пр̏вêнца" место „пр̏вјенац" = пр̏венац.

творити *л* у *о*,[1] и по том премешта акц. ´ с другога слога на први: стра́даоца (= страда́лца).

Ове речи у род. мн. добијају на први слог ˋ, а на други и трећи ˆ, н. п. кома́рац: кòмâрâцâ; Мора́вци: Мòравâцâ; реза́нци: рѐзâнâцâ; трга́нци: тр̏гâнâцâ, и т. д.

И у зват. јед. јамачно се мења акц., и то место акцента ´ на другом слогу долази ˆ, али на првом не знам долази ли ˋ или ̏, н. п.Реса́вац: Рѐсâвче или Рȅсâвче? — По својој прилици и у зват. мн. биће акценти као у зват. јед.[2]

6. С акцентом ˋ на другом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. ага̀лук, антрѐшељ, Арба̀нас, Багр̀дан, баса̀мак, Беòград, беòчуг, Весѐлин, властѐлин, Вука̀шин, Вукòман, Голу̀бан, господин, дома̀ћин, Драгу̀тин, Живòин, зубу̀нић, Ива̀нчић, јуна̀чић, класòбер, клобу̀чић, кола̀чић, колу̀тић, кума̀шин, ногòступ, пашѐног, пушкòмет, Симѐун, сирòмах, хладòлеж, чворкòвић, човѐчић, и т. д.

42 У род. мн. осим акцента ˋ на другом слогу долази и на трећи ˆ, н. п. баса̀мак: баса̀мâкâ; бенѐвреци: бенѐврêкâ; дегѐнек: дегѐнêкâ; кола̀чић: кола̀чӣћâ; куку̀руз: куку̀рӯзâ; пау̀нићи: пау̀нӣћâ; сара̀ори: сара̀ôрâ, и т. д.

б) које избацују *а* из трећега слога. Између ових речи

аа) неке задржавају акц., н. п. Отòчац: Отòчца, и т. д. — Оваке су речи још и ове: близа̀нак, близа̀нац, Града̀чац, коза̀лац, кокòтац, кота̀лац, крава̀чац, масла̀чак, ножа̀њац, поса̀лак, поса̀лац, сага̀нак, света̀чац, сокòлак, стара̀чац, удòвац, улӣгањ[3].

Речи које избацивши *а*, и по том претворивши *л* у *о*, добију још један слог, премештају акц. ˋ с другога слога на први, н. п. кота̀лац: кòтаоца (= кота̀лца), поса̀лак: пòсаока; и т. д.

У род. мн. мислим да с другога слога прелази ˋ на први, и ˆ долази на трећи, н. п. близа̀нак: бли̏занâкâ.

[1] В. има само „страда́лац, стра́даоца“. — [2] У АР за анђе́лак, бјегу́нац, брде́љак и брежу́љак Д. каже само да им се акценат мијења у ген. пл. како је горе казано, а једино за Буди́мац има да је вок. синг. Бу̏ди̂мче. — [3] У В. „улӣгањ, гња (у Боци)“ не ваља: прави је акценат у Боци „улӣгањ, улӣгња“, дакле према новијој штокавској акцентуацији „у̀лигањ, у̀лигња“, што потпуно одговара дубровачком облику „òлигањ, òлигња“, мјесто којега В. има сасвим криво „оли̏гâњ, олига́ња (у Дубр.)“.

Може бити и у зват. јед. а и мн. да би се акц. променио, али како?[1]

бб) неке избацивши *а* из трећега слога мењају на другоме слогу ˋ на ´; такове су речи ове две: покрòвац: покро́вца; синòвац: сино́вца. — Може бити да и реч удòвац, која је споменута напред под аа, овамо иде.

У зват. јед. мислим да на први слог долази ̏ а на други ˆ: си̏нôвче. Оваки су акценти по својој прилици и у мн. у истом падежу.

У род. мн. долази ˋ на први слог, ˆ на уметнуто[2] *а* између два сугласна, а по својој прилици и на други слог: си̏нôвâцâ.

7. С акцентом ˆ на првом и на другом слогу. Овакова реч има само једна: нâкôвањ: нâкôвња. 43

У род. мн. какве има акценте? једа ли нâковâњâ?

8. С акцентом ˋ на првом слогу и са ˆ на другом. Оваковних речи има мало, н. п. а̀лâјбег, а̀рâнђел, бòгâтош, Кòсâјчић, на̀лбâнтин, пѝзмâтор, пу̀пâтор, сѐнâтор, тòбôчић, и т. д. — Овамо иде и реч: а̀рâнђео (= а̀рâнђел).

У род. мн. долази ˆ и на трећи слог, н. п. сѐнâтôрâ, нòсôчӣћâ; ако ли има уметак, онда ˆ долази на њега место на трећи слог, н. п. а̀лâјбегôвâ.

9. С акцентом ̏ на првом слогу и са ˆ на другом. Између ових речи

а) само једна нȅрâдин задржава све слогове. — У род. мн. долази ˆ и на трећи слог: нȅрâдӣнâ.

б) неке из трећега слога избацују *а*. Такове су: зȁвôрањ: зȁвôрња; зȁпôрањ, кȍвр̂тањ, кȍрâбаљ, ȍбр̂тањ, ȍкр̂шањ, пȍдлâжањ, пȍтпôрањ, пȍшêтањ, при̏тӣсак, у̏рôвањ. — У род. мн. добијају и оне ˆ и на трећем слогу: при̏тӣсâкâ.

10. С акцентом ´ на првом слогу и са ˆ на трећем, н. п. на́меснӣк, на́песнӣк, на́реднӣк, на́челнӣк, па́рничâр, пу́стинӣк, сме́тењâк, су́везнӣк, су́врснӣк. — Акценти остају без промене.

11. С акцентом ˆ на првом и на трећем слогу. Овакове речи имамо само две: глâвничâр, мâвишњâк. — Акценти остају без промене.

[1] У АР Д. има само да је од „близа̀нац“ и „близа̀нак“ ген. пл. „бли̏занâцâ, бли̏занâкâ. — [2] уметно Д.

12. С акцентом ` на првом слогу и са ^ на трећем. Између ових речи

44 а) једнима остају акценти без промене, н. п. бѐздушни̂к: бѐздушни̂ка, и т. д. — Оваквих речи има много, ево само неколико: аргатар, безбожник, безумник, виноград, граничар, зверињак, Иваниш, коњаник, Лучинштак, Матијаш, најамник, неверник, одметник, перјаник, плачидруг, положар, последник, поткожњак, поточар, свештеник, Станимир, тамничар, хиљадар, и т. д. — Овамо иде и ка̀мивао (= ка̀мива̂л), где се *л* на крају претворило у *о*, и за то се избацило ^ с последњега слога.

У род. мн. у речи ви̏ногра̂д избацује се с првога слога `, а на трећему мења се ^ на ´: виногра́да̂. Овако се овој речи мења акц. и у дат., твор. и сказ. мн.: виногра́дима.

б) у једине речи: Ба̀бака̂ј, мења се акц., т. ј. с трећега слога изоставља се ^ у свима падежима: Ба̀бакаја, Ба̀бакају, и т. д.

13. С акцентом ̏ на првом слогу и са ^ на трећем. Између ових речи

а) неке задржавају акценте у свима падежима осим оних који ће се на по се споменути, н. п. вѐрени̂к: вѐрени̂ка, вѐрени̂че, и т. д.

И ових речи има много; ево само неколико: Богољуб, веселик, ветрењак, водоплав, догађај, договор, драгокуп, Ђурђевштак, заборав, завичај залогај, замашај, заменик, зимолист, имењак, јабучар, јагодњак, листопад, Љубомир, манастир, мученик, надничар, нараштај, обичај, околиш, опроштај, познаник, порођај, помишљај, потричар, Радован, Радомир, рукопис, рукосад, сужњичар, Цариград, и т. д.

45 У сказ. јед. с првога слога избацује се ̏, а на трећему место ^ стоји ´, али само у овим сложеним речима: до̏га̂ђа̂ј: догађа́ју; о̏бича̂ј: обича́ју; по̏ро̂ђа̂ј: порођа́ју. А у речима: до̏гово̂р, на̏гово̂р, ра̏згово̂р, а по томе може бити и у осталима овако сложеним од речи го̏во̂р, као о̏дгово̂р, у̏гово̂р, одбацује се ̏ с првога слога а на трећи долази `: догово̀ру, нагово̀ру, разгово̀ру.

б) у две речи: бла̏госло̂в и ви̏нобо̂ј мења се акц., т. ј. с трећега слога избацује се ^: бла̏гослова, бла̏гослову, ви̏нобоја и т. д. У род. мн. опет долази ^ на трећи слог: бла̏госло̂ва̂.

14. С акцентом ` на другом слогу и са ^ на трећем. Између ових речи

а) у највише њих избацује се с првога слога `, а на другоме место ^ стоји ´, и то у свима падежима осим оних који ће се изреком споменути, н. п. помо̀ћни̂к: помоћни́ка, помоћни́ку, помоћни́ком, помоћни́ци, помоћни́ка̂, помоћни́цима, помоћни́ке, и т. д.

Оваквих речи има врло много; ево неколико: адво̀ка̂т, башчован, болесник, вареник, великаш, весељак, гвоздењак, генерал, глагољаш, говедар, господар, гурбеташ, десѐта̂к, десечар, ђаволан, запушач, зимовник, избирач, јоргован, каменар, камењак, капетан, кокошар, колибаш, коњушар, магистрат, медењак, немоћник, огртач, поглавар, причаник, причесник, сребрњак, суђеник, тополик, уредник, утреник, церовик, црвендаћ, црквењак, четвртаљ, и т. д. — Овамо иде и реч: ценѐрао (= ценѐра̂л), у којој се *л* на крају претворило у *о* и за то се акц. с другог слога избацио. — Овамо иду и оваке речи за множину: пеленги́ри, периша́ни.

У зват. јед. избацује се с другога слога `, на трећему остаје ^, а на први долази ̏, н. п. барја̀кта̂р: ба̏рјакта̂ре; госпо̀да̂р: го̏сподару; добо̀ша̂р: до̏бошару; капѐта̂н: ка̏пета̂не; неи̂ма̂р: нѐимаре; ђенѐра̂л: ђѐнера̂ле. — И у зват. мн. рекао бих да се овако акц. мењају.[1] 46

б) избацује се с трећега слога ^, а на другом остаје `: водо̀бо̂ј, водо̀поја, водо̀поју, и т. д. — Овакова је реч још само ова: маца̀руо (= маца̀ру̂л)[2] и маци̏руо, у које се *л* на крају претвара у *о*, те се с трећега слога изоставља ^.

Према речима под II, 7, в, мислим да у род. мн. остаје ^ на трећ. слогу, а ` с другога променивши се на ̏ прелази на први: во̏допо̂ја̂?

в) избацује се с трећега слога ^, на акц. ` с другог слога прелази на трећи. Овакове речи имамо само две: нерѐдо̂в и шара̀мпо̂в: нередо̀ва, шарампо̀ва, нередо̀ву, шарампо̀ву, и т. д.

[1] Него ДА код адво̀ка̂т и башчо̀ва̂н не спомиње те промјене ни у вок. синг., а само код болѐсни̂к има бо̏лесни̂че; у Дубровнику је од капѐта̂н вок. пл. без сумње ка̏пета̂ни. — [2]. Није добро што Д. узимље да је маца̀руо мјесто маца̀ру̂л, него треба свакако узети да је постало од маца̀рул, јер се иначе никада дуго у у ном. синг. не скраћује у осталије̏м падежима.

Према речима под II, 7, б, мислим да се и у овихъ у род мн. ` с другога слога изозтавља, а на трећи долази ´: шарампо́ва̂?

15. С акцентом ´ на првом слогу и са ˆ на другом и на трећем. Оваковe речи имамо само две: на́сто̂јни̂к, ра́ско̂вни̂к. — Акценти остају без промене.

16. С акцентом ` на првом слогу и са ˆ[1] на другом и на трећем. Оваквих речи имамо мало, н. п. бѐзво̂ни̂к, бу̀нто̂вни̂к, до̀гла̂вни̂к, Ду̀бро̂вни̂к, ко̀ма̂рни̂к, отровник, очајник, покојник, покорник, посланик, постољак, противник, служавник, становник, супарник, убојник, уторник, учајник. — Акценти остају без промене.

IV. Од четири слога:

1. С акцентом ´ на првом слогу,

а) које задржавају све слогове. Овамо иду ове речи: Ви́лићанин, Бра́неговићи. Па́лежанин, По́друговић.

47 У род. мн. долази ˆ на четврти слог: Бра́негови̂ћа̂. Које речи у множини избацују завршетак *ин*, оне у свима падежима мн. добијају на трећем слогу ˆ: Па́лежа̂ни, Па́лежа̂на̂, и т. д.

б) које из четвртога слога избацују *а*. Овамо иду: би́чиновац, Ћу́ртиновац, ша́иновац.

Ове речи избацивши *а* добијају ˆ на трећем слогу: Ћу́ртино̂вца, Ћу́ртино̂вцу, Ћу́ртиновци, и т. д.

У род. мн. долази ˆ на четврти слог: Ћу́ртинова̂ца̂.

2. С акцентом ˆ на првом слогу. Такове су ове речи: Ка̂рловчанин, Лу̂штичанин, Ру̂дничанин, Тра̂вничанин.

Ове речи у мн. избацивши завршетак *ин* добијају на трећем слогу ˆ у свима падежима: Ру̂днича̂ни, Ру̂днича̂на̂, Ру̂днича̂нима, и т. д.

3. С акцентом ` на првом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. ва̀рошанин, Гу̀сињанин, Дрѐкаловић, Јерусалим, коленовић, Лозничанин, Морачанин, незналовић, непријатељ. Осаћанин, Отмановић, оџаковић, препеличић, Сибињанин, Смрдипоток, Сокољанин, стокућанин. Тимочанин, укућанин, Цетињанин, шережанин, и т. д.

[1] Знака ˆ нема Д.

Које речи у множини избацују завршетак *ин*, оне у свима падежима мн. добијају на трећем слогу ˆ: Ти̏моча̂ни, Ти̏моча̂на̂, Ти̏моча̂не, и т. д.

Остале речи у род. мн. добијају на четвртом слогу ˆ: о̀џакови̂ћа̂, прѐпеличи̂ћа̂, и т. д.

У речи нѐпријатељ мења се акц. као у простој пријатељ.

б) које из последњега слога избацују *а*, н. п. а̀драповац, Бра̀ничевац, Јадиковац, ја̀сико‖вац, јѐминовац, Ка̀рановац, Кра̀- 48
гујевац, о̀ностранац, Хѐрцеговац, Ши̏шатовац, и т. д.

Ове речи избацивши *а* из четвртога слога, добијају на трећем ˆ, н. п. Кра̀гујевац, Кра̀гује̂вца, Кра̀гује̂вцу, и т. д.

У род. мн. добијају на четвртом слогу ˆ, н. п. Хѐрцеговац: Хѐрцегова̂ца̂.

4. С акцентом ̏ на првом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. а̏бацилук, Ва̏сојевић, веверичић, деспотовић, Доброћанин, кукавичић, ластавичић, Липничанин, Љешничанин, Митровчанин, никоговић, острвљанин, Пожежанин, четокаик.

Које речи у множини избацују завршетак *ин*, оне у свима падежима мн. имају ˆ на трећем слогу, н. п. по̏хођани, Со̏поћа̂ни, Со̏поћа̂на̂, Со̏поћа̂нима.

Остале речи у род. мн. добијају ˆ на четвртом слогу: Ва̏сојеви̂ћа̂, ла̏ставичи̂ћа̂, и т. д.

б) које избацују из четвртога слога *а*. Између ових речи

аа) неке избацивши из четвртога слога *а* добијају на трећем ˆ, н. п. за̏раванак; за̏рава̂нка, за̏рава̂нку, и т. д. Такове су речи и ове: затаванак, јабуковац, јасеновац, Мишљеновац, Пожаревац, пуноглавац, Смедеревац. Овамо иду и ове речи у множини: пра̏уста̂вци (и преу-), ра̏зго̂в̂рци. Овамо мислим да иде и на̏каламак, а по речнику В. С. Караџића требало би да иде ниже под бб.[1]

У род. мн. долази ˆ на четврти слог, н. п. пре̏уста̂вци; пре̏устава̂ка̂.

бб) неке избацивши из четвртог слога *а* задржавају акц. 49
без промене. Такове су ове две речи: про̏игуман: про̏игумна: ра̏соватац: ра̏соваца.

[1] Овдје је Д. из В. зло исписао: у В. стоји, како треба, „на̀каламак, ла̀мка", већ ако је ову ријеч узео из првога издања Вукова рјечника гдје стоји „на̀каламак, мка."

У род. мн. мислим да и оне добијају ^ на четвртом слогу: про̏игума̑на̂.

5. С акцентом ´ на другом слогу,

а) које задржавају све слогове. Такове су н. п. ове речи: Бана́ћанин, добри́ковић, Кова́чанин, Кона́вљанин, Мостáранин, Пала́нчанин, пога́новић, Соли́њанин, Стала́ћанин.

Које речи у множини избацују завршетак *ин*, оне у род. мн. добијају на трећем слогу ^: Бана́ћа̑на̂, Моста́ра̑на̂.

Остале речи у овом падежу имају ^ на четвртом слогу: добри́кови̑ћа̂, и т. д.

б) које избацују из четвртог слога *а*. Такове су: Бага́шевац, зали́ставац, Мура́ковац, прња́ворац. Овамо иду и ове: доби́валац, подму́калац, уби́валац.

Ове речи избацивши поменуто *а* добијају на трећем слогу ^, н. пр. прња́во̑рца, прња́во̑рцу, прња́во̑рци, и т. д.

Које речи избацивши *а*, претварају *л* у *о*, оне губе с трећега слога ^, н. п. доби́валац: доби́ваоца; подму́калац: подму́каоца.

У род. мн. долази ^ на четврти слог, н. п. прња́вора̑ца̂, подму́кала̑ца̂, и т. д.

6. С акцентом ` на другом слогу,

а) које задржавају све слогове. Овамо иду ове речи:
50 Арна̀утин, госпо̀дичић, девѐричић, ‖ Жито̀мишљић, куку̀рушчић, поко̀ризмић, удо̀вичић, упра̀витељ, црноочић.

У род. мн. долази ^ на четврти слог, н. п. упра̀вите̑ља̂, госпо̀дичи̑ћа̂, и т. д. — Које речи у множини избацују завршетак *ин*, оне у овом падежу имају ^ на трећем слогу, н. п. Арна̀утин: Арна̀у̑та̂, и т. д.

б) које избацују из четвртог слога *а*. Између ових речи

аа) неке задржавају акц. без промене, н. п. бого̀носац, бого̀носца, бого̀носцу, и т. д.

Осим поменуте речи овакове су још и ове: Бео̀градац, божо̀гробац, годименат,[1] грабоносац, домородац, душогубац, мимоходац, незнабожац, пето̀прстац, полумотак, црнокапац. Овамо иде и реч: мимо̀хоци (од мимоходак) која се говори само у множини.

[1] У В. „годѝменат, нта (по југоз. кр.)" спада даље под бб, јер је у ген. синг. итд. акценат „годѝме̑нта".

У род. мн. долази ^ на четврти слог, н. п. домо̀рода̑ца̂, незна̀божа̑ца̂, и т. д.

бб) неке избацивши из четвртога слога *а*, добијају на трећем ^, н. п. преко̀морац: преко̀мо̑рца, преко̀мо̑рцу, преко̀мо̑рци, и т. д.

Које речи овога реда нису споменуте напред под аа, оне иду овамо, н. п. бело̀корац, Бјелопољац, вртоглавац, голубинац, горњоземац, доброчинац, доњоселац, Дренопољац, заборавак, јасеновац, једноглавац, коштуњавац, немарљивац, повечерак, понедељак, првоженац, прекодринац, самовољац, свштознанац, светогорац, Црногорац, шестоперац, и т. д. — Овамо иду и ове речи које се говоре у множини: Вражо̀гр̑нци, средо̀зи̑мци. — Овамо мислим да иду и ове речи које
избацивши поменуто *а* и до ‖ бивши *о* место *л*, губе с трећега 51
слога ^: добѐгалац: добѐгаоца (= добѐга̑лца), пого̀релац: пого̀реоца (= пого̀ре̑лца), старо̀селац: старо̀сеоца (= старо̀се̑лца).

У род. мн. добијају овакове речи на четвртом слогу ^, н. п. Црно̀горац: Црно̀гора̑ца̂; Вражо̀гр̑нци: Вражо̀грна̑ца̂; средо̀зи̑мци: средо̀зима̑ца̂; старо̀селац: старо̀села̑ца̂, и т. д.

7. С акцентом ´ на трећем слогу, н. п. аришта́нац, богомо́љац, богосло́вац, брзоло́вац, Варади́нац, Вилинда́рац, виногра́дац, Далмати́нац, доброчи́нац, заврше́так, залога́јак, замоту́љак, започе́так, иностра́нац, Јагоди́нац, крвопи́лац, Маћедо́нац, недоста́так, навију́так, Неготи́нац, погоре́лац, Подуна́вац, полета́рац, поточа́њак, сирома́шак, Смедере́вац, туђозе́мац, човечу́љак, чудотво́рац, и т. д.

Овакове речи у род. мн. добијају на трећему и на четвртом слогу ^, а на другом `, н. п. Далматинац: Далма̀ти̑на̑ца̂; Варади́нац: Вара̀ди̑на̑ца̂; иностра́нац: ино̀тра̑на̑ца̂; Подуна́вац: Поду̀на̑ва̑ца̂, и т. д.

У зват. јед. а и мн. на трећем слогу ´ мења се на ^, а на први мислим да долази ̏, н. п. Да̏лмати̑нче, Не̏готи̑нче, ту̏ђозе̑мче, чу̏дотво̑рче.

8. С акцентом ` на трећем слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. арнау̏тлук, архима̀ндрит, безобра̀злук, калаба̀лук, митропо̀лит, намасти̏рић, полијѐлеј, угурсу̏злук, шарампо̀вић, и т. д.

У род. мн. долази на четврти слог ^, н. п. колоту̏ри̑ћа̂, шарампо̀ви̑ћа̂, и т. д.

52 б) једна само има реч која избацује *а* из последњег слога: поребàрац, и њојзи остаје акц. без промене: поребàрца.

9. С акцентом ˆ на првом и на другом слогу. Овакова реч има само једна: Вȋнкôвчанин, а може бити да оваке акценте има и «Карловчанин», који је по речнику В. С. Караџића споменут напред под IV, 2, или Винковчанин нема ˆ на другом слогу.

У множини мислим да ова реч одбацивши завршетак *ин* губи с другога слога ˆ и премешта га на трећи: Вȋнковчâни.

10. С акцентом ˋ на првом слогу и са ˆ на другом. Овака реч има само једна, и то сложена: пàсмâрковац. Она избацивши из последњег слога *а* добија ˆ и на трећем: пàсмâркôвца.

11. С акцентом ̏ на првом слогу и са ˆ на другом,

а) које задржавају све слогове. Такове су речи ове две: Мр̏њâвчевић, р̏ђâковић.

У род. мн. долази на четврти слог ˆ: Мр̏њâвчевȋħâ.

б) реч ħȅсâровац избацивши *а* из последњег слога добија на трећем ˆ: ħȅсâрôвца, ħȅсâрôвци, и т. д.

У род. мн. мислим да на четврти слог долази ˆ: ħȅсâровâцâ.

12. С акцентом ˋ на првом слогу и са ˆ на трећем. Овака реч има само једна: дèвермâвиш. — У род. мн. добија ˆ и на четвртом слогу: дèвермâвȋшâ.

13. С акцентом ̏ на првом слогу и са ˆ на трећем,

53 а) које задржавају све слогове. Такова реч има само једна: Дȕгобрâђић. — У род. мн. добија ˆ[1] и на четвртом слогу: Дȕгобрâђȋħâ.

б) које из последњег слога избацују *а*. Оваке речи имамо само две: пȍдупôрањ, цр̏вопȋсак. — У род. мн. мислим да долази и на четврти слог ˆ: пȍдупôрâњâ.

14. С акцентом ˊ на првом слогу и са ˆ на четвртом. Овака је само једна реч: нáгоничâр, и њојзи акценти остају без промене.

15. С акцентом ˋ на првом слогу и са ˆ на четвртом, н. п. àнатемнȋк, бèскуħанȋк, мòлитвенȋк, нàполичâр, нèправеднȋк, òкамењâк, òтаџбенȋк, пàракувâр, прèзимењâк, прèпеличâр. Овамо иде и реч пòзајменȋци, која се говори највише у множини. — Акценти остају без промене.

[1] Знака ˆ нема у Д.

16. С акцентом ̏ на првом слогу и са ˆ на четвртом: ђȕтуричâр, jȁбуковȋк, лȁставичњâк, ȍдгоџетљâј, ȍколочêп. — Акценти остају без промене.

17. С акцентом ˊ на другом слогу и са ˆ на четвртом. Такове речи имамо само три: базáконȋк, безáкоњâк, ненáвиднȋк. — Акценти остају без промене.

18. С акцентом ˋ на другом слогу и са ˆ[1] на трећем: арèндâтор, Бјелòпâвлић, грдòмâјчић, предѝкâтор, протòсȋнђел.

У род. мн. добијају на четвртом слогу ˆ, н. п. Бјелòпâвлȋħâ.

19. С акцентом ˋ на другом слогу и са ˆ[1] на четвртом, н. п. безòбразнȋк, водèничâр, голу̀бињâк, горòпаднȋк, добрòсреħнȋк, кобàсичâр, кокòшињâк, лубèничâр, покòленȋк, по- 54
нèдељнȋк, руку̀ничâр, самòвласнȋк, и т. д. — Акценти остају без промене.

20. С акцентом ˋ на трећем слогу и са ˆ на четвртом, н. п. зановèтâш, заповèднȋк, кукуружњак, лакрдијаш, некрштеник, непоменик, несуђеник, одговорник, осуђеник. парусијаш, подупирач, позајменик, покрштеник, поредовник, утопљеник, утрвеник, и т. д.

У свима падежима који се изреком не спомену, акц. ˋ с трећега слога одбацује се, а на четвртом мења се ˆ на ˊ: заповèднȋк: заповеднúка, заповеднúку, заповеднúци, и т. д.

У зват. јед. мислим да на први слог долази ̏ (или ˋ?) а с трећега се акц. одбацује, н. п. зȁповеднȋче, лȁкрдијâшу.[2] У речнику В. С. Караџића код речи «несу̑ђèнȋк» стоји да у овом падежу има: нèсу̑ђенȋче, али ја сумњам. — И у зват. мн. по својој прилици мења се акц. као у јед.

21. С акцентом ˋ на другом слогу и са ˆ на трећем и на четвртом. Оваке су речи само ове: малòвêħнȋк, понèдêљнȋк, рукòдâвнȋк, рукòстâвнȋк. — Акценти остају без промене.

22. С акцентом ̏ на првом слогу и са ˆ на трећем и на четвртом. Оваку реч имамо у поменутом речнику само једну: пȍлажâјнȋк. — Акценти остају без промене.

[1] Знака ˆ нема у Д. — [2] Тако је сигурно у Дубровнику „исповједнȋк: ѝсповједнȋче".

V. Речи од пет слогова:

1. С акцентом ́ на првом слогу. Овака реч има само једна: Пе́тковичанин. Она у множини одбацивши завршетак *ин* добија у свима падежима на четвртом слогу ̑: Пе́тковича̑ни, Пе́тковича̑на̑, Пе́тковича̑не, и т. д.

55 2. С акцентом ̀ на првом слогу. Између ових речи

а) неке задржавају све слогове. Такове речи имамо само три: ко̀љикоњевић, По̀дгоричанин, Су̏ботичанин.

У род. мн. долази ̑ на пети слог: ко̀љикоњеви̑ћа̑.

Које речи у множини одбацују завршетак *ин*, оне у свима падежима мн. имају ̑ на четвртом слогу: По̀дгорича̑ни, По̀дгорича̑на̑, По̀дгорича̑нима, По̀дгорича̑не, и т. д.

б) изостављају *а* из последњег слога ове две речи: о̀скорушовац, дѐлиуста̑вци.

Изоставивши поменуто *а* добијају на четвртом слогу ̑, н. п. о̀скоруш̑овца, о̀скоруш̑овцем, дѐлиуста̑вци, и т. д.

У род. мн. мислим да долази ̑ на четврти слог: дѐлиустава̑ка̑.

3. С акцентом ̏ на првом слогу. Такове су речи ове четири: Бу̏ковичанин, [Ђа̏ковичанин],[1] Срѐбрничанин, Ца̏риграђанин. — У множини одбацивши завршетак *ин*. добијају на четвртом слогу ̑, н. п. Ца̏рigrађа̑ни, Ца̏риграђа̑на̑, Ца̏риграђа̑не, и т. д.

4. С акцентом ̀ на другом слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. Бео̀грађанин, дома̀зетовић, Кола̀шињанин, Криво̀шијанин, Љубо̀тињанин, Мило̀бруковић, Студѐничанин, Шерѐметовић, и т. д.

У род. мн. долази ̑ на пети слог, н. п. дома̀зетови̑ћа̑. — Које у множини одбацују завршетак *ин*, оне у свима падежима мн. имају ̑ на четвртом слогу, н. п. Студѐнича̑ни, Студѐнича̑на̑, Студѐнича̑не, и т. д.

56 б) које избацују *а* из последњег слога. Такове су ове: арна̀утовац, мусѐлимовац, муха̀медовац.

Избацивши *а* из петог слога добијају на четвртом ̑, н. п. арна̀ут̑овца, арна̀ут̑овци, и т. д.

У род. мн. долази ̑ на пети слог: арна̀утова̑ца̑.

---

[1] Нема у Д.

5. С акцентом ́ на трећем слогу,

а) које задржавају све слогове, н. п. Карано́вчанин, Крагује́вчанин, Подуна́вљанин, Пожаре́вчанин, и т. д.

У род. мн. долази ̑ на четврти слог, н. п. Крагује́вча̑на̑.

б) које из последњег слога избацују *а*. Такове су: капета́новац, рукода́валац.

Кад се избаци поменуто *а*, онда на четврти слог долази ̑, н. п. капета́н̑овца, капета́н̑овци, и т. д. — Кад се овако избаци *а*, па се *л* које је пред њим било претвори у *о*, онда се са четвртог слога изоставља ̑: рукода́ваоца (= рукода́ва̑лца), рукода́ваоци, и т. д.

У род. мн. долази ̑ на пети слог: капета́нова̑ца̑, рукода́вала̑ца̑.

6. С акцентом ̀ на трећем слогу,

а) које задржавају све слогове: самостворитељ, једномѐсечићи;

б) које избацују из последњег слога *а*: мрзново̀љавац, доцнолѐгалац, старосѐдилац.

Како ове речи (под а и б) само на другој половини својој имају акц., а те половине нису ништа друго него речи од три слога са ̀ на првом слогу (о којима је говорено напред под III, 3, а, б, бб), по томе и промене у акценту имају као и оне. 57

7. С акцентом ́ на четвртом слогу: Јерусали́мац, Новопаза́рац.

У зват. јед. мења се на четвртом слогу ́ на ̑, а на први слог мислим да долази ̏ (или ̀ ?): Ј̏ерусали̑мче (или Ј̀ерусали̑мче?).

У род. мн. долази на трећи слог ̀, а на четврти и пети ̑: Јеруса̀ли̑ма̑ца̑, Новопа̀за̑ра̑ца̑.

8. С акцентом ̀ на првом слогу и са ̑ на другом. Такова је реч: Ко̀ста̑јничанин.

У род. мн. долази ̑ на четврти слог: Ко̀ста̑јнича̑на̑. — Да ли и у осталим падежима мн. ова промена бива, поуздано не знам.

9. С акцентом ̀ на првом слогу и са ̑ на трећем. Такова је реч: Ка̀ран̑овчанин.

У род. мн. долази на четврти слог ^: Кàранôвчâнâ. — Ни за ову реч поуздано не знам добија ли и у осталим падежима мн. овај акц. на овом слогу.

10. С акцентом ` на првом слогу и са ^ на четвртом. Такова је реч: кỳпикрастâвчић, која у род. мн. добија ^ на петом слогу: кỳпикрастâвчи̂ћâ.

11. С акцентом ` на другом слогу и са ^ на петом. Такова је реч: понѐдеони̂к, којој акценти остају без промене.

12. С акцентом ` на трећему слогу и са ^ на петом. Такове су речи: крвопрòлитни̂к и једногòдишњи̂ци. — Акценти остају без промене.

58 13. С акцентом ` на четвртом слогу и са ^ на петом. Такова је реч: исподсунчàни̂к. И овој речи само друга половина (сунчаник) има акценте, а ова је половина за себе реч од три слога са ` на другом и са ^ на трећему, за то се и целој овој речи акценти мењају као речима од три слога с поменутим акцентима, н. п. исподсунчани̂ка, исподсунчани̂ку, и т. д.

14. С акцентом ` на трећем слогу и са ^ на четвртом и петом. Такова је реч: скоровѐчêрњâк. — Акценти остају без промене.

VI. Речи од шест слогова:

1. С акцентом ´ на четвртом слогу. Такове су ове две: Брзопалáнчанин, обешењáковић.

У род. мн. долази ^ на шести слог: обешењáкови̂ћâ. — Кад се у множини одбаци завршетак *ин*, долази у овом падежу ^ на пети слог: Брзопалáнчâнâ.

2. С акцентом ´ на петом слогу. Такова је једина реч: чутуроиспи́лац. Будући да је овој речи друга половина реч од три слога и само на њој има акц., за то у ње на овој половини бивају промене као у речи од три слога под III, 5, б.

3. С акцентом ` на другом слогу и са ^ на трећем. Такова је реч: Радòвâшничанин.

Она у множини избацивши завршетак *ин*, добија у свима падежима на петом слогу ^: Радòвâшничâни, Радòвâшничâнâ, и т. д.

4. С акцентом ` на другом слогу и са ^ на шестом. Такова је реч: понѐдеоничâр. — Акценти остају без промене.

* * * 59

Још ваља видети шта бива од акцента кад стоје предлози пред речима о којима је у овом чланку говор. У томе ће нам требати само оне речи које на првом слогу или ако су само од једнога слога на њему једноме имају било у ком падежу ^ или ̏, јер које ових акц. на реченом месту немају, оне остају иза предлога без промене и предлог остављају без акцента, н. п. од крáља, из грòба, из вѝногрâда, за јунáка, и т. д. Дакле на реченом слогу у падежу који је за предлогом

1. кад стоји ^, онда предлог добија

а) акц. ̏, ако реч пред којом стоји има овај акц. (^) и у првом падежу а слогова у истом падежу нема више од два, а и та два ако су такова да се из другога избацује *а*, н. п. у̏ грâд, и̏з грâда, за̏ нôж, у̏ мêд, на̏ ву̂ка; до̏ лâкта, на̏ бу̂бањ.

Ако је предлог од два слога, долази исти акц ̏ на први слог, н. п. и̏за грâда, ми̏мо двôр.

б) акц. `, α) ако реч пред којом стоји нема исти акц. ^ у првом падежу него га је само променом добила, н. п. òд Ру̂сâ, òд кли̂нâ, ỳ Гр̂кâ, кòд Ср̂бâ, нà Ту̂рке, прѐд Ту̂рцима, зà стâрца, òд врâбâцâ, — или β) ако га и има, али је од слогова више него два, н. п. ỳ Кâрлôвце, ѝз Кâрловâцâ, — или γ) ако је и само од два слога, али обадва задржава у падежима, н. п. нà пêнџер, пòд пêнџере, зà мâјстором, ѝз Ру̂дни̂ка, зà прâзни̂к.

Ако је предлог од два слога, исти акц. ` долази на други слог, н. п. изà Ру̂сâ, испòд пêнџера, испрѐд стâрца.

2. кад стоји ̏, онда реч губи овај акц., а предлог добија 60

а) акц. `, ако реч има у им. јед. исти акц. ̏, н. п. зà цара, òд брата, ỳ плач, зà грош, нà мач, нà сну, ò псу, ỳ котлић, ỳ Србина, ỳ ћурак, ỳ шанац, ỳ клинац, зà палац, нà курјâка, òд голу̂ба, òд гаврана, бѐз прапôрца, òд грађâнâ, ỳ Бугâрâ, ỳ Бугаре.

Кад је предлог од два слога, акц. ` долази на други слог, н. п. испрѐд брата, изà сна.

б) ак. ̏, ако реч у им. јед. нема ̏, него га је променом добила, н. пр. за̏ бога, пре̏д бога, о̏д меда, за̏ госте.

Ако је предлог од два слога, акц. ̏ долази на први слог, н. п. и̏спод леда.

Има речи, пред којима, премда и у им. јед. имају ̏, опет предлози не добијају ` него ̏, а има их, пред којима, премда немају и у им. јед. ̏, опет предлози не добијају ̏ него `. Прве су н. п. између речи од два слога и то оних α) које задржавају оба слога: на̏ Дунав, о̏д Дунава; β) које избацују *а* из другог слога без промене у акценту: у̏ ветар, бе̏з ветра, о̏д воска, на̏ нокат, по̏д нокте, на̏ рогаљ, на̏ трошак; γ) које на другом слогу имају ̂: у̏ Будӣм, и̏з Будӣма, на̏ дохва̂т, у̏ Зему̑н, и̏з Зему̑на, на̏ канта̂р, на̏ кома̂д, на̏ месе̂ц, у̏ обла̂ке, и̏з Осе̂ка, за̏ поја̂с, на̏ покло̂н, о̏ каме̂н, о̏д камена, по̏д прстеном, до̏ ђавола. А друге су н. п. α) између речи од два слога оне које имају ` на првом слогу па у род. мн. мењају ` на ̏: о̀д обра̂за̂, о̀д медве̂да̂, бѐз дука̂та̂, о̀д кона̂ца̂, у̀ Тура̂ка̂, — и β) између речи од три слога оне које на
61 првом слогу имају `, али у множини одбацују завршетак ‖ *ин*, па у род. падежу мењају ` на ̏: о̀д Ара̂па̂, ко̀д сеља̂на̂, и̏з Латӣна̂.

Још бих рекао да што је реч дужа то теже оставља свој акц. ̏, особито ако више нема ни једнога, н. п. кад би пред вин. падежом од речи Ва̏сојевић стајао предлог *у*, може бити да би акц. остао на првом слогу а предлог би био без акцента: у Ва̏сојевиће, а род. падеж од исте речи, у којему и на четвртом слогу има ̂, може бити да би с предлогом гласио: о̀д Васојевӣћа̂.

Јамачно ће у овом чланку бити доста недостатака: гдешто је и по себи тешко, гдешто се не говори доста често да би се могло поуздано знати, а што је још најгоре, бавећи се за дуго у туђинству много сам којешта позаборављао. Како се сад, хвала Богу и мојим пријатељима, опростих туђинства, надам се да ћу моћи дознати у чему будем погрешио, пак ћу поправити уз други који чланак, јер као што је ово наставак на пређашњи напред споменути, тако ће и за њим — ако да Бог — доћи други, у којима ће се овако претресати остале речи, а кад то буде, онда ће се гледати какве акценте добијају речи у постанку своме, и најпосле извести главна правила, из којих ће се показати превелика важност коју наши акценти имају не само за целу Српску граматику и лексикон, него и за остале Словенске језике а без сваке сумње и за даљу велику родбину Словенског народа.

У Београду 16 Маја 1856.

[*Гласник Друштва Српске Словесности.* Књига XI. у Београду 1859.]

Српски акценти. 1

Написао

Ђ. Даничић.

ЧЛАНАК ТРЕЋИ.*

У овом ћемо чланку гледати акценте речима средњега рода.

Како од ових речи једне у првом падежу јед. имају нешто падежнога наставка (*о* или после мекога гласа *е*), а друге немају ништа, па оне прве у осталим падежима поменути наставак првога падежа замењују другим падежним наставцима, а друге примају падежне наставке на завршетак првога падежа допуњен гласом (*т* или *н* или *с*) који у првом падежу губе (немајући иза њега самогласнога падежног наставка), и тако ове друге у падежима свима осим првога бивају једним слогом дуже од првих, за то ћемо делећи у овим чланцима речи по броју слогова њихових, по коме им се и акценти разликују, најпре разделити на двоје све речи средњега рода: а) речи с падежним наставком у првом падежу, б) речи без падежног наставка у првом падежу.

За који се падеж изреком што овде не каже, у њему је акценат као и у првом. Последњи је слог у другом пад. мн. свагда дуг, за то се не ће на по се спомињати. Не ће се спомињати ни четврти пад. који је свагда једнак с првим.

А. 2

Речи с падежним наставком у првом падежу јед.

Таквих речи имамо:

I. од једнога слога, с акц. ̏: дно̏.

* Први је чланак изашао у Ф. Миклошића Slavische Bibliothek I (Wien 1851) а други у осмој књизи овога Гласника (у̏ Београду 1856).

II. од два слога:
1. с акц. ˊ на првом слогу: ви́но.
2. с акц. ˆ на првом слогу: сȇно.
3. с акц. ˋ на првом слогу: пѐро.
4. с акц. ˵ на првом слогу: ȍко.

III. од три слога:
1. с акц. ˊ на првом слогу: кра́љевство.
2. с акц. ˆ на првом слогу: здрȃвљице.
3. с акц. ˋ на првом слогу: ко̀лено.
4. с акц. ˵ на првом слогу: ȍлово.
5. с акц. ˊ на другом слогу: весе́ље.
6. с акц. ˋ на другом слогу: вретѐно.
7. с акц. ˊ на првом слогу и с ˆ на другом: пре́стȏље.
8. с акц. ˆ на првом и на другом слогу: плȃндȋште.
9. с акц. ˋ на првом слогу и с ˆ на другом: о̀ру̑жје.
10. с акц. ˵ на првом слогу и с ˆ на другом: вȁрȋво.

IV. од четири слога:
1. с акц. ˋ на првом слогу: дѐвојаштво.
2. с акц. ˵ на првом слогу: Смȅдерево.
3. с акц. ˊ на другом слогу: браша́нчево.
4. с акц. ˋ на другом слогу: оглѐдало.
5. с акц. ˊ на трећем слогу: пријате́љство.
6. с акц. ˋ на трећем слогу: сведоча̀нство.
7. с акц. ˊ на првом слогу и с ˆ на трећем: ра́збојȋште.
8. с акц. ˆ на првом и на трећем слогу: ру̑дничȋште.
3 9. с акц. ˋ на првом слогу и с ˆ на трећем: ѝгралȋште.
10. с акц. ˵ на првом слогу и с ˆ на трећем: мȁтерȋнство.
11. с акц. ˊ на другом слогу и с ˆ на трећем: неза́кȏнство.
12. с акц. ˋ на другом слогу и с ˆ на трећем: обѐлȇжје.

V. од пет слогова:
1. с акц. ˋ на другом слогу: мото̀виоце.
2. с акц. ˋ на трећем слогу: преобла̀чило.
3. с акц. ˊ на четвртом слогу: крвопроли́ће.
4. с акц. ˋ на другом слогу и с ˆ на четвртом: водѐничȋште.
5. с акц. ˋ на трећем слогу и с ˆ на четвртом: намастѝрȋште.

У речи Кнȇж-пȍље нису срасле у једну реч речи од којих је сложена; она управо није једна него су у њој две

речи које стоје једна до друге. За то и акценти стоје онаки какви су кад је свака за себе.

Да видимо редом оваке речи како им се акценти мењају у падежима.

I. Од једнога слога имамо речи само с акц. ˵ и то само ове: днȍ, сткло̏[1] (које гласи и скло̏ и цкло̏) и зло̏ (које је управо придев, па се узима за самоставну реч као и друге многе).

У 2-ом падеж. множ. узимајући *а* међу сугласна слова прва од њих добија на њему ˆ: дȃнȃ; а друга, место које има и пунија ста̀кло, мислим да добија *а* и међу *т* и *к* и међу *к* и *л*, и тако изједначивши се с пунијом ста̀кло, има и акц. као она: стака́лȃ, и тада скло, у ком је ради множине сугласних слова избачено *т*, кад тога узрока нестане, опет добија *т*: стака́лȃ; а цкло и тада може бити да задржава
ц место *ст*:|| цакала,[2] јер мислим да се и место цклити се 4
говори и цаклити се; тако и трећа добија на *а* међу два сугласна слова ˊ: за́лȃ.

II. Речи од два слога:

1. С акц. ˊ на првом слогу.

У највише њих остаје акц. без промене: ви́но, вра́та, гне́здо, дле́то, ждрело, жиће, јаје, клешта, крило, леђа, леће, мито, млеко, оје, пиће, прело, руно, село, трло, удо, уже, уста, црево и т. д.

Има само једна реч са два сугласна слова (*вн*) пред крајњим *о*, која у 1-ом пад. мн. мења ˊ на ˆ, али се мисли да није за писање.

Само се у 2-ом пад. мн. мења акц. кад се међу два сугласна слова уметне *а*, и то

а) у једних се ˊ с првога слога премешта на уметнуто *а*: вра́тло: врата́лȃ. Ово је једина реч овога реда којој је у речнику В. С. Караџића акц. у овом падежу *овако* забележен код речи вратла, али јамачно и у више њих та промена бива (види мало ниже).

б) у једних се ˊ мења на ˆ, пак и на уметнуто *а* долази ˆ: пи́смо: пи̑сȃмȃ.

[1] У В. „сткло̏ (у Дубр.)“, али тамо се говори само „скло̏“. — [2] Штокавци у сјеверној Далмацији говоре збиља „цака́лȃ“, али у њих је ном. синг. „ца̀кло.“

в) у једних се ´ мења на ̏, пак на други слог још долази ^: бр́вно: бр̏ва̂на̂.* Још има једна реч која не да сумњати о овој промени; то је она за коју је већ речено да није за писање.

Има више речи које пред крајњим самогласним словом имају по два сугласна, и по том на који год од ова три начина мењају акц. у овом пад., али за неке не знам на који, а неке се у мн. и не говоре.[1] Ево их свију: блашце, бре́нце, вапно, ве́дро (тако према вијѐдро), влакно, вресло, гротло,
5 гумно, данце, дебло, Дицмо, длан||це, Думно, жујце, задно, звонце, јајце, клатно, легло, Ливно, лишце, перце, платно, пругло, ракно, ре́сло (ријѐсло), рунце, садно, сенце, словце, стабло, сукно. — За речи с наставком *тво* сад се мисли да међу сугласна слова у наставку не узимају *а*, па по том и акц. остаје без промене. Такове су: ба́нство, дру́штво, кне́штво, кумство, пјанство, тројство. Али опет мислим да се гдешто може чути дру̂шта̂ва̂.

2. С акц. ^ на првом слогу.

Осим колективних нема много других речи с овим акц: дре̂во, зла̂то, зрнце, месо, млево (мливо), пиво, сено, ста̂до, сунце, тело, тесто, царство (и по црногорском говору чојство). А колективних има врло много: би̂ље, бо̂рје, брешће, бусје, влаће, грање, гротље, грожђе, дрвље, дубље, зверје, зеље, зрње, иње, класје, коље, лишће, лозје, осје, перје, прошће, пруће, робље, саће, снопље, суђе, трње, трсје, труње, уље, умље, шибље, штавље итд.

Слабо се која од ових речи може говорити у множини где би им се могао акц. променити. Али се опет за се̂но зна да у мн. мења ^ на ´: се́на (metae foeni); тако и од ме̂со има с истом променом у множ. ме́са (nates), ме́сима (бише га по голим ме́сима); а гво̂жђе мења у мн. свуда осим 2-гога пад. ^ на `: гво̀жђа, а у 2-гом место ^ добија ´ гво́жђа̂; овако мислим да је и од речи др̂вце множина др̀вца (према мн. др̀ва).

* Тако јој је у овом пад. забележен акценат у речнику В. С. Караџића.

[1] Само за „зво́нце“ могу потврдити да се у Дубровнику говори „зво̂на̂ца̂“.

Између речи које у 2-гом пад. мн. међу два сугласна слова добијају *а* имамо само су̂нце и др̂вце, јер су остале у којих би то требало да буде колективне пак множине немају; а су̂нце у реченом пад. мења ^ на ̏ и на уметнутом *а* добија ^: су̏на̂ца̂. Она иде међу речи које у првом пад. мн. не мењају акцента. А од оних које га у том||падежу ме- 6
њају само др̂вце има — као што је поменуто — пред последњим самогласним два сугласна, међу која се умеће у ген. пл. *а*, и она у ген. пл. с првога слога губи `, на који се у ном. пл. мења ^, па на другом добија ´: дрва́ца̂.

3. акц. ` на првом слогу.

а) неке у мн. у свима пад. осим 2-гога мењају ` на ̏: сѐло: се̏ла, се̏лима. Такове су: пѐро (umbo), бедро, ребро, седло, стегно.

б) у 2-гом пад. мн. све речи, осим оних у којих бива промена казана под а, мењају ` на ´: плѐће: пле́ћа̂; пѐро (penna): пе́ра̂; кр̀ста: кр́ста̂. — Које између ових речи узимају *а* међу два сугласна слова, оне с првога слога губе `, па на уметнуто *а* добијају ´: вѐсло: веса́ла̂; до̀бро: доба́ра̂; ко̀пље: копа́ља̂; ста̀кло: стака́ла̂. Речи женство, људство, мноштво, сродство јамачно би у овом пад. мењале акц. кад би се у њему говориле. (Види напред под II, 1)

в) у којих речи бива промена речена код а, оне у 2-гом падежу мн. мењају акц. ̏ на ^: сѐло: се̏ла: се̂ла̂; пѐро (umbo): пе̏ра: пе̂ра̂. — Између ових речи које међу два сугласна слова добијају *а*, оне и у овом пад. имају на првом слогу ̏ а на уметнутом *а* ^: бѐдро: бе̏да̂ра̂; рѐбро: ре̏ба̂ра̂. За сѐдло стоји у речн. В. С. Караџића да у овом пад. има седа́ла̂ (као речи у којих нема промене речене код а), али мислим да то неће бити ако у 1-ом пад. мн. има се̏дла, као што у речнику стоји.

Има неколико речи за које не знам међу које од горњих иду: ведро, гротло, једро,[1] леће, лѐто, окно, окце, плесмо, чело, чено, чесно.[2]

[1] У Дубровнику „је̏дро“ сасвим сигурно има у плуралу „јѐдра, једа́ра̂, јѐдрима“. — [2] ДА каже за „чело“ да мијења акценат у ген. пл. по својој прилици на „че́ла̂“, док за „чено“ и „чесно“ не каже ништа.

4. С акц. ̏ на првом слогу.

7 а) у највише њих акц. остаје без промене осим 2-гога пад. мн., н. п. мȅсто, мȅста, мȅсту, мȅстом, итд. Такове су: бӣло, блȁто, брȁтство, брашно, воће, врело, жвало, јато, клило, коло, кметство, лико, море, око, плуто,[1] поље, просо, путо, рало, рило, рухо, сало, сито, Скопље, срце, строво, труло, ушће, Чево, чедо, шило итд.

Ове речи у 2-гом пад. мн. мењају ̏ на ̑: бр̏до (pecten textorium): бр̑дâ; гр̏ло: гр̑лâ; дȅло: дȇлâ; зр̏но: зр̑нâ; јȅло: јȇлâ; кȍла: кȏлâ; лȅто: лȇтâ; слȍво: слȏвâ; стȁдо: стȃдâ; чȕдо: чȗдâ итд. А кад се међу два сугласна слова уметне *а*, онда остаје ̏ на првом слогу а на уметнуто *а* долази ̑: јȕтро: јȕтâрâ; нȅдра: нȅдâрâ; пȁсмо: пȁсâмâ; пȕце: пȕтâцâ.

б) неке у мн. у свима пад. осим 2-гога мењају ̏ на ̀: бр̏до (mons): бр̀да, бр̀дима. Такове су речи и ове: дрво (lignum), жито, звоно, масло, клупко. У њих се у 2-гом пад. мн. мења ̏ на ́: бр́дâ, др́вâ, жи́тâ,* зво́нâ. А којима се међу два сугласна уметне *а*, оне с првога слога губе акц. па на другоме добијају ́: мȁсло: мàсла: маса́лâ; клȕпко: клу̀пка: клуба́кâ.

Мислим да је штампарска погрешка што у речнику В. С. Караџића стоји код речи клȕпко да у 2-гом пад. јед. има клу̀пка, иначе би то била између свију речи средњега [рода] с падежним наставком у првом пад. једина која одмах у другом пад. јед. мења акценат.

III. Речи од три слога.

1. С акц. ́ на првом слогу.

Акценат остаје без промене осим 2-гога пад. мн.: бла́-
8 женство, кра́љевство, пророштво, пу‖чанство, — пухало, — заплеће, запруђе, зачеље, навечје, наличје, наручје, причешће, расеље, раскошје, раскршће.

У 2-гом пад. мн. долази ̑ на други слог: за́чȇљâ, ра́скр̑шћâ. Осим оних на *тво* нема других речи са два сугласна пред последњим самогласним, међу која би се у овом пад. могло уметати *а* и по том се и акценат могао променити, а у онима се на *тво* не зна за цело да се умеће *а*. (Види напред под II, 1).

2. С акц. ̑ на првом слогу.

Акц. остаје без промене: Ȗжице, здрȃвљице, зȃбрежје, Ђȗрђево, Ђаково, Ваљево, Краљево, Штитово. У 2-гом пад. мн. и оне би добиле на другом слогу ̑, кад би се говорило, н. п. зȃбрȇжјâ.

3. С акц. ̀ на првом слогу.

У свима пад. осим 2-гога мн. остаје акц. без промене: а̀риште, ва̀рзило, ка̀ндило, — о̀соје, присоје, Горажде, Гусиње, Кобиље, Прокупље, Требиње, Цетиње, — беспуће, бесуђе, беспеље, загође, заграђе, оплеће, охође, поврће, подграђе, покуће, Порече, посуђе, потисје, поткупље, прваче, пролеће, распуће, — говеда, железо, повесмо, колено, полено, копито, корито, — белило, беснило, вратило, грдило, гризало, грнало, гудало, држало, духало, жарило, жутило, играло, калило, клепало, купало, кусало, легало, лудило, мастило, мртвило, огњило, одело, орало, перило, појило, растило, свештило, совело,[1] солило, стопало, сукало, сушило, тавнило, творило, точило, тркало, цедило, цепало, црнило, чекало, шарило, шестило, — богатство, момаштво, наследство, побратство, покућство, убоштво, човештво, — бла̀тиште, годиште, градиште, двориште, ловиште, људиште, огњиште, рубиште, судиште, улиште, — јелрце, корице, стрмашце.

У 2-гом пад. мн. мења се ̀ на ̏, и на други слог долази ̑: го̀веда: гȍвȇдâ; ко̀лено: кȍлȇнâ; ко̀рито: кȍрӣтâ; вла̀- 9
кала: влȁкȃлâ; ла̀гала; лȁгȃлâ; ши̏пила: ши̏пӣлâ.

А у речи које међу два сугласна слова узимају *а*, остаје на првом слогу ̀, па на уметнуто *а* долази ̑: по̀весмо: по̀весâмâ.

4. С акц. ̏ на првом слогу.

Акц. остаје без промене осим 2-гога пад. мн.: Дȕнаво, о̏лово, острво, крешево, оцило, — бадало, барило,[2] бућкало, вешала, видело, гладило, јагњило, квасило, кљукало, клецало,

* По овакоме 2-гом пад. рекох и за први мн. да је жи́та, клу̀пка.

[1] У В. „плу̏то (у Дубр.)“ не ваља, јер је акценат у Дубровнику „плу́то“.

[1] У В. „со̀вјело n. (у Дубр.)“ — није тако него „со̀вјела f.“. — [2] У В. „бȁрило... 2) (у Ц. Г.)“ и „бȁрјело (по југоз. кр.)“, али у Озринићима се (у Црној Гори) говори „барӣло“ и „барȅло“, дакле по новијој акцентуацији „ба̀рило, ба̀рело“,

лазила, мерила, муљало, правило, ранило, седало, сецало, страшило, туцало, цртало, шибало, — деспотство, војводство, сужањство, суседство, таоство, — вимешце, грлашце, срдашце, сунахце, темешце, вреоце, гръоце, жваоце.

У 2-гом пад. мн. долази ̑ на други слог: ӧстрво: ӧстр̑ва̑; ба̏рило: ба̏ри̑ла̑; ла̏зила: ла̏зи̑ла̑; гр̏оце: гр̏ла̑ца̑, итд.

Од jȅзеро 1-ви пад. мн. има ̀ на другом слогу одбацајући ̏ с првога у имену Језѐра. И тако остаје у свима пад. осим 2-гога, у коме мислим да мења ̀ на ́: Језе́ра̑.[1]

5. С акц. ́ на другом слогу.

Остаје акц. без промене: јести́ва, сечи́ва, лежа́је, — оде́ло, опело, повресло, подретло, порекло, посело, расуло, — бичаље, весеље, држаље, убиће, имање, имаће, имуће, одаће, поклаће, прегнуће, пропеће, просуће, проштење, поштење, свануће, створење, трenуће, узеће, умрће, — вретенце, преденце, — колица, острице, пољице, — ђаволство, злочинство, јединство, везирство, враголство, деверство, коварство, лакомзтво, могућство, пијанство, познанство, проклетство, сердарство, старештво, убиство, хајдуштво.

10 6. С акц. ̀ на другом слогу.

Осим другога пад. мн. акц. остаје без промене: канчѐло, Кастѐла,[2] огребло, омело, паћело, — вретено, — решето, — божанство, господство, рожанство, чудество, — беланце, беоце, брашанце, влаканце, враташца, жуманце, клубашце, криоце, леђашца, писамце, ребарце, седлашце, сеоце, усташца.

У 2-гом пад. мн. мења се ̀ на ́: вретѐно: врете́на̑; а кад се међу два сугласна слова умеће *a*, мења се ̀ на ̑, па онда и на први слог долази ̀ и на уметнуто *a* ̑: реба̀рце: рѐба̑ра̑ца̑.

Речи крѝоце, сѐоце једнаке су са кри́лце, се́лце (види напред под II, 1), по томе онако и акц. мењају у 2-гом пад. мн.: крила́ца̑.

7. С акц. ́ на првом слогу и с ̑ на другом.

Имамо их само ове, и у њих акц. остаје без промене: на́се̑ље, па́пе̑рје, престоље, раскршће. (У речи су́пи̑ште у речнику В. С. Караџића мислим да је штампарска погрешка што на првом слогу стоји ‘ ́’.)

[1] Мјесто „Језѐра" код Јајца у Босни има сигурно тако. — [2] Тако је у В., али штокавци у Далмацији изговарају „Ка̑штела".

8. С акц. ̑ на првом и на другом слогу.

Акценти остају без промене: пру̑ћи̑це, цве̑ћи̑це, — двориште, збориште, ландиште, пландиште, — Чајниче.

9. С акц. ̀ на првом слогу и ̑ на другом.

Акц. остаје без промене: А̀ри̑ље, го̀лу̑бље, грумење, бусење, безумље, босиље, дрвеће, забрђе, загорје, зламење, зрневље, иверје, јаворје, јасење, јелашје, камење, кестење, комађе, корење, кремење, метаље, мраморје, обличје, облуће, обручје, ограшје, ождреље, окриље, орашје, оружје, остожје, подгорје, подлужје, подножје, подручје, подушје, посавље, потисје, поцерје, приморје, прорашће, прочеље, прстење, ремење, русаље,[1] телуће, трenуће, угљевље, ‖ усрђе, узглавље, уздарје, 11
чокоће, шаторје, — зверињe, женскиње, мушкиње, пашчиње,[2] — детињство, бестинство, делинство, јунаштво, лукавство, поповство, — буњиште, гариште, даниште, зобиште, играште, јериште, косиште, ноћиште, овсиште, огњиште, ојиште, пасиште, појиште, пртиште, рпиште, сајмиште, сапиште, сметлиште, стрниште, сукниште, улиште, црквиште, — ко̀ле̑нце.

У 2-гом пад. мн. кад се међу два сугласна слова умеће *a*, акц. ̑ с другога слога прелази на трећи: ко̀ле̑нце: ко̀лена̑ца̑

10. С акц. ̏ на првом слогу и с ̑ на другом: зла̏ме̑ње, по̏здра̑вље, сумрачје, — вариво, јагњиво, једиво, кресиво, ношиво, пециво, плетиво, предиво, сочиво, тетиво, тециво, ћерчиво — блатанце, брдашце, грлашце, јутарце, језерце, недарца, острвце, псеташце, путашце, срдашце, сунашце, — блатиште, ватриште, јечмиште, кућиште,[3] оствиште, ротквиште, рочиште, седиште, селиште, сириште, скровиште, шипчиште, — братимство, братинство, дединство, женинство, нашинство, очинство, сестринство, сужањство, туђинство, ћесарство,[4] — непело, корњиво.

[1] У В. „ру̏са̑ље n. (у Дубр.)" криво је: тамо се говори „ру̏саље", и то је f. pl. (с ген. „ру̏са̑ља̑", дат. „ру̏саљама" итд.). — [2] У В. има и „ви̏хо̑ље n. (у Дубр.)", али то је погрешка мјесто „ви̏хо̑јла f." — [3] Од тога је у градишком котару у Босни н. пл. „кући́шта" као име положаја. — [4] У В. „ћȅса̑рство (у Дубр.)", али тамо би се рекло „ћѐса̑рство", јер се говори и „ћѐсар" мјесто „ћȅса̑р".

У 2-ом пад. мн. мењао би се акц. у речима које би међу два сугласна слова узеле *а*: с другога би слога прешао акц. ^ на трећи. Али им није множина у обичају.

IV. Речи од четири слога.

1. С акц. ` на првом слогу.

Акц. остаје без промене: ѝгуманство, ка̀луђерство, дѐвојаштво, прождирало, Калипоље, вѐсаоце, Сарајево, пеливоје.

У 2-ом пад. мн. мислим да би на трећи слог дошао акц. ^.

2. С акц. ̏ на првом слогу.

12 Акц. остаје без промене: а̏постолство, вла̏стеоство[1], бариоце, премалеће, Смедерево.

И у њих мислим да би у 2-ом пад. мн. дошао акц. ^ на трећи слог.

3. С акц. ´ на другом слогу.

Оваке су речи само: беза́коње, брашанчево, Кудиљево, Драгачево.

Акц. остаје без промене. Само у 2-ом пад. мн. долази ^ на трећи слог: беза́ко̂ња̂.

4. С акц. ` на другом слогу: крижо̀пуће, ново̀рође, према̀леће, прекоруђе, средопошће, — дружичало, зеленило, мотовило, навијало, називало, ништавило, огледало, плаветнило, почивало, прегибало, руменило, — домазетство, незнабоштво, нечовештво, старосватство, сиромаштво, — зимовиште, катариште, — Бешеново, Невесиње, Калипоље, Нестопоље.

Само у 2-ом пад. мн. добијају ^ на трећем слогу: оглѐда̂ла̂.

5. С акц. ´ на трећем слогу: достоја́нство, доброчи́нство, задовољство, капетанство, богомољство, поглаварство, постојанство, пријатељство, неваљалство, — достојање, издахнуће, неумеће, поколење, рукодаће, ускрснуће[2].

6. С акц. ` на трећем слогу: безоча̀нство[3], велича̀нство, владичанство, отачанство, сведочанство, човечанство, — врата̀оца, и сложено благово̀ње (и по Црногорском говору чоечи̂ште).

[1] „вла̏стеоство" у В. регби да је из Дубровника, али тамо се говори „властео̀ство". — [2] У В. има и „причешће́ње n. (у Дубр.)", али тамо је акценат „причéшће̂ње". — [3] Тако има В. из Дубровника, али тамо је акценат „безоча́нство".

Осим речи врата̀оца само је једна између њих сведоча̀нство у обичају у множини, и мислим да се у 2-ом пад. мења ` на ´: сведоча́нства̂. А врата̀оца су од четири слога за то што се *л* накрај слога претворило у *о*; по томе у 2-ом пад. мн. где није потребе да се *л* претвори у *о* иде међу речи од три слога (III, 6), и мислим да има вра̀та̂ла̂ца̂.

7. С акц. ´ на првом слогу и с ^ на трећем. Такове речи имамо само две, и у њих акц. остаје без промене: ра́збоји̂ште, ше́тали̂ште. 13

8. С акц. ^ на првом и на трећем слогу. Таку реч имамо само једну, и у ње акц. остаје без промене: ру̂дничи̂ште.

9. С акц. ` на првом слогу и с акц. ^ на трећем: за̀рука̂вље, по̀јута̂рје, — калуђерство, перјаништво, побратимство, укућанство, — игралиште, качариште, бостаниште, конопљиште, кртолиште, кудељиште, купусиште, напојиште, повратиште, пристаниште, разбојиште, рвалиште, секириште, тркалиште, шеничиште, — по̀веса̂мце, кориташце, ва̀риме̂со.

Акц. остаје без промене. Али би се у 2-ом пад. мн. јамачно променио оним речима које би могле узети *а* међу два сугласна, кад би у множини особито у том пад. биле у обичају.

10. С акц. ̏ на првом слогу и с ^ на трећем: за̏рава̂ње, — ма̏тери̂нство, — вијалиште, граховиште, летовиште, маковиште, певалиште, спасовиште, — го̏роцве̂ће, дра̏гоми̂ље.

11. С акц. ´ на другом слогу и с ^ на трећем. Така има само једна реч: неза́ко̂нство.

12. С акц. ` на другом слогу и с акц. ^ на трећем: водо̀кр̂шће, главо̀бо̂ље, гарофиље, девесиље, јеванђеље, изобиље, јаловиње, каравиље, милосрђе[1], обележје, подунавље, поморавље, праскозорје, преко̀дриње, трандовиље, христограње, — старешинство, тврдоглавство, — вашариште, гребѐни̂ште, дановиште, дуваниште, мухариште, поигриште, шаториште[2].

[1] У В. „мило̀ср̂ђе (у Дубр.)", али у Дубровнику се говори само „ми̂лосрђе". — [2] У В. има и „поко̀па̂ње (у Дубр.)", али тамо је акценат (у смислу што га има ријеч код *а*) „покопа́ње", а „поко̀па̂ње" би прије било у апстрактном смислу глаголске именице.

У множини гребениште има гребенѝшта.

V. Речи од пет слогова.

1. С акц. ̏ на другом слогу. Таке су само ове две: мотовиоце, јевàнђелије (место јевàнђêље).

4 У 2-ом пад. мн. четврти слог добија ˆ: мотòвилâцâ, јевàнђелӣјâ.

2. С акц. ̀ на трећем слогу. Така има само једна реч: преоблàчило.

У 2-ом пад. мн. четврти слог добија ˆ: преоблàчӣлâ.

3. С акц. ́ на четвртом слогу. Таке су само ове две речи: крвопролѝће, непријатéљство.

4. С акц. ̀ на другом слогу и с ˆ на четвртом: водѐничӣште, лубѐничӣште, огòрелӣште, потр̀калӣште.

5. С акц. ̀ на трећем слогу и с ˆ на четвртом. Таке су само ове две: намастѝрӣште, панађу̀рӣште[1].

Б.

Речи без падежног наставка у првом падежу јед.

Имамо их:

I. од два слога:

1. с акц. ́ на првом слогу: врéме.
2. с акц. ˆ на првом слогу: чâвче.
3. с акц. ̀ на првом слогу: тѐле.
4. с акц. ̏ на првом слогу: ја̏гње.

II. од три слога:

1. с акц. ́ на првом слогу: нáзиме.
2. с акц. ̀ на првом слогу: гòвече.
3. с акц. ̏ на првом слогу: ждрё̏бешце.
4. с акц. ́ на другом слогу: живѝнче.
5. с акц. ̀ на другом слогу: сирòче.
6. с акц. ́ на првом слогу и ˆ на другом: Бáчвâнче.
7. с акц. ̀ на првом слогу и ˆ на другом: дѐвôјче.
8. с акц. ̏ на првом слогу и ˆ на другом: гра̏ђâнче.

III. од четири слога:

1. с акц. ̀ на првом слогу: Сàрајевче.
2. с акц. ̀ на другом слогу: самòуче.

[1] У В. има и „почивàлӣште (уДубр.)", али тамо не би тако нико рекао већ само „почѝвалиште".

3. с акц. ́ на трећем слогу: говедáрче.
4. с акц. ̀ на првом слогу и с ˆ на трећем: Хѐрцегôвче.
5. с акц. ́ на другом слогу и с ˆ на трећем: прњáвôрче.
6. с акц. ̀ на другом слогу и с ˆ на трећем: бедѐвӣче.

Зејтин-тáне није једна реч него су две једна до друге, као што је напред казано за Кнêж-пòље.

Да видимо како се и њима мењају акценти.

I. Речи од два слога.

1. С акц. ́ на првом слогу.

Таку реч имамо с основом на *н* само једну: врéме. Она у јед. у свима пад. мења ́ на ̏: врё̏мена, врё̏мену, врё̏меном, врё̏мену. У мн. у свима пад. губи акц. с првога слога па на другом у свима пад. осим 2-гог добија ̀ : времѐна, времѐнима, а у 2-гом место ̀ на другом слогу има ́: времéнâ.

Речи с основом на *т* имамо више, и оне у јед. у свима пад. мењају ́ на ̀:[1] дéте: дѐтета, дѐтету, дѐтетом. Такове су и ове: звере, исе, јаје, јуне, кљусе, парче, свињче, ћоше. Има још више речи од два слога с акц. ́ на првом слогу и с основом на *т*, али не знам за цело мења ли се и у њих овако акц.; ево их: бѝче, бравче, бренце, вранче, гуњче, дерле, дерче, ђаче, звонце, змиче, керче, кумче, Немче, полче, поше, сишче, слушче, срнче, тане, Швапче, уже. Пре бих рекао да и у њих бива ова промена него да остаје акц. ́[2], као што је у речнику В. С. Караџића за последњу код ње назначено. Али ми опет ваља споменути у множини шѝвета, и 2-ги пад. шѝвêтâ.[3]

У 5-том пад. јед. мења реч дéте ́ на ˆ: дêте. По свој бисе прилици акц. и другим речима овако мењао кад би им овај падеж био у обичају као њој. 16

2. С акц. ˆ на првом слогу.

Акц. се ˆ мења [на] ̏: блӣзне, бли̏знета, бли̏знету, бли̏знетом. Таке су и двизе, ждребе, прасе.

Акц. ˆ остаје: бêпче, дрвце, милче, пловче, чавче, шӣше.

[1] Д. је заборавио казати да које од ових ријечи имају множину, оне ту промјену имају и у множини, па нема сумње да је од „(х)исе, ћоше" ном. пл. „(х)исѐта, ћосѐта" а ген. пл. „(х)исéтâ, ћосéтâ". — [2] Али и ДА има „бѝче, бѝчета; брáвче, брáвчета; брéнце, брéнцета". — [3] Напротив за „тá-не" Д. у својој граматици има у плур. „танѐта, танéтâ".

Овима се свима речима основа свршује на *т*. А само још једна тȇло с основом на *с* иде овамо множином, у којој губи ˆ с првога слога па у свима пад. осим 2-гога добија на другом слогу ˋ: телѐса, телѐсима, а у другом пад. на истом слогу има ˊ: телéсâ.

3. С акц. ˋ на првом слогу.

Свима се основа свршује на *т*, а акц. остаје без промене осим падежа који ће се споменути: кòњче, мàшче, мòмче, òшче, пàшче, ропче, сирће, сомче, срче, теле, шише, шкембе, шокче, штене итд.

Које се од ових речи говоре у мн., оне у 2-гом пад. мн. мењају ˋ на ̏, и на другом слогу добијају ˆ: кр̀кмета: кр̏кмêтâ; тѐсте: тȅстêтâ; тако би јамачно било и у ових речи: дугме, ђуле, зерде, клемпе, кубе, пенџе, перде, текне итд.

Све ми се чини да би се и у 5-том пад. јед. и мн. променило ˋ на ̏ *.

4. С акц. ̏ на првом слогу.

Којим се речима основа свршује на *т*, у њих остаје акц. без промене: вȉжле, Влȁше, Грче, гушче, јагње, јаре,
17 козле, крме, куче, лане, маче, ‖ младе, оме, паче, пиле, раче, Српче, створе, тиче, Туре, туче, хрче, итд.; тако: псето, дрво, и буре, грне, дебе, деме, ђубре, клупче, пуце, тепе, ћаге, ћебе, ћурче, џебе, џубе.

Које се од ових речи говоре у мн. оне у 2-гом пад. добијају на другом слогу ˆ: ћȅбêтâ.

Којима се основа свршује на *н*, оне у множини губе с првога слога ̏, пак у свима падежима осим другога добијају на другом слогу ˋ: плȅме: племѐна, племѐнима, рȁме и рȁмо: рамѐна, рамѐнима. Тако и бреме, виме, име, семе, слеме, теме.

У 2-ом пад. мн. на другом слогу место ˋ имају ˊ: племéнâ, рамéнâ, семéнâ.

Ове промене бивају и у речима с основом на *с*, коју сад имају само у множини нȅбо, чу̏до, у̏хо, кȍло: небѐса, небéсâ, небѐсима; чудѐса, чудéсâ, чудѐсима; ушѐса, ушéсâ, ушѐсима; колѐса, колéсâ, колѐсима.

* Н. пр. у стиху:
Ропче моје змијо од Турака!
је ли рòпче или рȍпче?

II. Речи од три слога.

1. С акц. ˊ на првом слогу. Само две и то с основом на *т*: нáзиме, нáпршче. Акц. као да остаје без промене.

2. С акц. ˋ на првом слогу.

Којима се основа свршује на *т*, остаје им акц. без промене: гòвече, двòгоче, детешце, дериште, довоче, измече, јагњешце, јарешце, магаре, парипче, посмрче, телешце, унуче, Арапче, итд.

С основом на *н* има само једна реч: прѐзиме; акц. јој остаје без промене осим 2-ог пад. мн. где добија на трећем слогу ˆ: прѐзимêнâ, које је вредно узети на ум за то што је друкчији акц. у множини речи ȉме, која је у њој само састављена с предлогом през.

3. С акц. ̏ на првом слогу.

Само су с наставком *т*. Акц. им остаје без промене:
ждребешце, јагњешце, крмешце, ‖ фермене. Последња може 18
имати множину, у којој у 2-ом пад. јамачно добија ˆ на другом слогу: фȅрменêтâ.

4. С акц. ˊ на другом слогу.

И оне су само с наставком *т*, и акц. им остаје без промене: живи́нче, ждребéнце, јадниче, јаренце, јединче, бегунче, буренце, вртаљче, голупче, детенце, марвинче, пастирче, пиленце, стакленце, тежаче, теленце, дугменце, стражарче, ћимане, чељаде, чељаце.

Рекао бих да се у свима пад. мења ˊ на ˋ, н. п. чељáде: чељàдета; живи́нче: живѝнчета; — али за цело не знам[1].

Које се говоре у мн. мислим да у 2-ом пад. добијају на трећем слогу ˆ: ћимáнêтâ.

5. С акц. ˋ на другом слогу.

Основа им је на *т*, и акц. остаје без промене осим 2-ог пад. мн.: ерѐнде, жумàнце, јапу̀нџе, Једрене, канабе, лепезе, нишесте, стакалце, табанце, тестере, силембе, сироче, чекмеџе, шиљеже.

У 2-ом пад. мн. долази ˆ на трећи слог: јапу̀нџêтâ, табàнџêтâ, силѐмбêтâ.

[1] Напротив ДА има „чељáде, чељáдета; бјегу́нче, бјегу́нчета; буре́нце, буре́нцета", али у Дубровнику се сасвим сигурно говори „чељаде, чељадета", а Милас тврди (у *Раду* 136, 248) да је вок. синг. „чȅљаде".

Све ми се чини да би у 5-ом пад. промениле акц., и то да би на првом слогу добиле ̏, а ` с другог слога изгубиле: си̏роче.

6. С акц. ´ на првом слогу и ̑ на другом.

Основа им је на *т*, а акц. остаје без промене, и то су само ове: а́ко̂вче, Ба́чва̂нче, би́во̂лче и Пре́по̂љче (Пријѐпо̂љче).

7. С акц. ` на првом слогу и с ̑ на другом.

Основа им је на *т*, а акц. остаје без промене: дѐво̂јче, детенце, дилберче, јеленче, Латинче, мајмунче, наконче, одојче, озимче, чобанче, шећерче.

8. С акц. ̏ на првом слогу и ̑ на другом.

19 Све су с основом на *т*, а акц. остаје без промене: ба̏ри̂лче, гра̏ђа̂нче, жваленце, ждребенце, лацманче, пасторче, циганче, чеданце, шатрашче.

Само ко̏пи̂ле губи ̑ с другога слога: ко̏пилета, ко̏пилету.

Основу на *н* има само сложено нѐвре̂ме, које у другим падежима није ни у обичају.

III. Речи од четири слога.

1. С акц. ` на првом слогу. Така има само једна реч и основа јој је на *т*: Са̀рајевче.

2. С акц. ` на другом слогу. Основа је на *т*: Арна̀уче, Бео̀граче, калаушче, књигоношче, недоношче, самоуче, унијаче.

3. С акц. ´ на трећем слогу. Основа је на *т*: говеда́рче, калуђе́рче, половаче, хазнадарче, храњени́че.

У 5-том пад. мислим да би се акц. променио хра̏њени̂че?

4. С акц. ` на првом слогу и ̑ на трећем. Основа је на *т*: а̀лдума̂шче, ва̀роша̂нче, казукашче, мелемашче, на̀јамни̂че, Херцеговче, шербеташче.

5. С акц. ´ на другом слогу и с ̑ на трећем. Така има само једна реч и основа јој је на *т*: прња́во̂рче.

6. С акц. ` на другом слогу и с ̑ на трећем. Така има само једна реч и основа јој је на *т*: бедѐви̂че.

Да видимо још шта бива с предлогом пред оваким речима.

1. Предлог остаје без икаквог акцента кад реч иза њега нема на првом слогу ни ̑ ни ̏, имала у првом пад. падежни наставак или не, н. п. од ста̀кла, на ста̀клу, у бѐсцење, у
20 ко̀риту, на ко̀лено, у ви́но, без ви́на, на ле́ђима, у на́‖ручје, у за̀чељу, од копа́ља̂, у оде́лу, на весе́љу, на решѐто, из бо̀си̂ља, на о̀блу̑чје, на по̀јута̂рје; — за де́те, на вре́ме, у си̑рћету, за на́зиме, пред го̀вече, до раме́на̂, за сиро̀че, од говеда́рчета, итд.

Тако и кад је предлог од два слога: преко ко̀лена, испод ко̀рита, итд.

2. Предлог добија акц. ̏

а) пред речима с акцентом ̑ на првом слогу

аа) које у првом пад. јед. имају исти акц. ̑ и падежни наставак и више од два слога, н. п. и̏з У̑жица, у̏ пла̑ндишту.

бб) које у првом пад. јед. имају исти акц. ̑ и падежни наставак и само два слога, али имају два или више сугласних слова иза првога дугог самогласног или су колективне с наставком *је* посталим од *ије* (може бити да су тим оптерећене, те не могу јаче обузети предлога), н. п. у̏ су̑нце, и̏з ца̑рства, на̏ гро̑бље, у̏ гро̑жђе, у̏ гво̑жђу, на̏ ко̑ље, бе̏з ли̑шћа, на̏ здра̑вље. Не знам да ли се каже у̏ те̑сту, о̏д те̑ста или у̏ те̑сту, о̏д те̑ста.

вв) које у првом пад. јед. немају акц. ̑ него га променом добију, а у првом пад. јед. имају падежни наставак, н. п. дно̏: да̑на̂: бе̏з да̑на̂; се̏ло: се̑ла̂: са̏ се̑ла̂; ко̏ла: ко̑ла̂: и̏з ко̑ла̂; пи̏смо: пи̑са̂ма̂: и̏з пи̑са̂ма̂.

гг) које и у првом пад. јед. имају акц. ̑[1] али су без падежног наставка: за̏ пра̑се, по̏д ждре̑бе.

б) пред речима с акц. ̏ на првом слогу, и онда реч давши предлогу акц. ` сама губи акц. ̏; али не добија предлог тога акцента пред свима оваким речима, него пред онима између њих

аа) које и у првом пад. јед. имају акц. ̏ и падежни наставак и α) један слог: зло̏: на̏ зло,‖у̏ злу, са̏ зла; дно̏: на̏ 21
дну, у̏ дно, бе̏з дна; — β) два слога, али између њих само пред овима: ме̏сто: на̏ место; бла̏то: у̏ блато, и̏з блата; ја̏то: у̏ јато, и̏з[2] јата; пу̑то: у̏ путо; са̏ло: за̏ сало; си̏то: по̏д ситом; де̏ло: на̏ делу; је̏ло: за̏ јело; ко̏ла: на̏ кола, по̏д кола, у̏ колима; ста̏до: пре̏д стадом; чу̑до: о̏д чуда; ма̏сло: о̏д масла; не̏дра: у̏ недра, и̏з неда̂ра̂, у̏ недрима; може бити да се овако говори с предлогом још која овака реч, али ја не знам зацело, а доле ће се видети које се оваке речи говоре другчије; — γ) три слога, али и између њих то могу поуздано казати само за ове: ве̏шала: на̏ вешала; се̏дало: на̏ седалу;

[1] Знака ̑ нема Д. — [2] и̏з Д.

ко̏љи̑во: на̀ кољи̑во; не̏да̂рца: у̀ неда̂рца; али мислим да се тако говоре и остале оваке речи осим оних за које ћу још казати да се говоре друкчије, н. п. на̀ рочи̑ште, у̀ Смедерево, за̀ матери̑нство.

бб) које у првом пад. јед. немају акц. ̏, него га променом добију и у првом пад. имају падежни наставак, н. п. сѐло: се̏лима: по̀ селима; рѐбро: ре̏бра, ре̏ба̂ра̂, ре̏брима: у̀ ребра, по̀ ребрима, бѐз реба̂ра̂; бѐдро: бе̏да̂ра̂, бе̏дрима: о̀д беда̂ра̂, о̀ бедрима; го̀веда: го̏ве̂да̂: о̀д гове̂да̂; ко̀лено: ко̏ле̂на̂: до̀ коле̂на̂.

вв) које у првом пад. јед. немају падежнога наставка, имале акц. још у првом пад. или га тек променом добиле: ја̏гње: за̀ јагње, о̀д јагњета; ја̏ре: о̀д јарета; ђу̑бре: у̀ ђубрету; ње̏бе: по̀д њебетом; ра̏ме: на̀ раме, до̀ рамена; па̏сто̂рче: за̀ пасто̂рче, о̀д пасто̂рчета; не̏вре̂ме: у̀ невре̂ме; пра̂се: пра̏сета: о̀д прасета; ду̀гме: ду̑гме̂та̂: бѐз дугме̂та̂;[1] вре́ме: вре̏мена: за̀ времена, по̀ времену.

Кад је предлог од два слога, долази му акц. ̀ на други слог: иза̀ У̑жица, испо̀д су̑нца, прекò гро̂бља, мимò гро̂бље,
22 испо̀д ли̑шћа, прекò ‖ пи̏са̂ма̂, прекò ко̂ла̂, испо̀д ко̂ла̂, ода̀ зла, беза̀ зла, испо̀д веша̂ла̂, окò реба̂ра̂, испрѐд гове̂да̂, прекò коле̂на̂, прекò раме̂на̂,[2] итд.

3. Предлог добија акц. ̏

а) пред речима с акц. ̂ на првом слогу, које и у првом пад. јед. имају исти акц. ̂ и падежни наставак и само два слога, али не онака што су поменута мало напред под 2, а, бб, н. п. о̏д зла̂та, у̏ зла̂то, у̏ ме̂со, бе̏з ме̂са, у̏ мле̂во, у̏ се̂но, у̏ се̂ну, по̏ те̂лу.

б) пред речима с акц. ̏ на првом слогу, и онда речи саме губе акц. ̏ са свога слога, и то бива пред речима с таким акц. које у првом пад. имају падежни наставак и α) два слога, али и између њих то (знам да) бива само пред овима: ко̏ло: у̏ коло; мо̏ре: у̏ море, и̏з мора; о̏ко: у̏ око, и̏з ока; по̏ље: у̏ поље; ср̏це: за̏ срце, у̏ срцу; гр̏ло: за̏ грло, по̏д грло; зр̏но: на̏ зрна; ле̏то: на̏ лето, бе̏з лета; сло̏во: о̏д слова до̏ слова; ју̏тро: и̏з јутра; бр̏до: у̏з брдо; др̏во: на̏ дрво; —

[1] „дугме̂та“ Д. — [2] Али по I,4 (в. стр. 72) „ра̏ме“ у ген. пл. има „раме́на̂“, па се у Дубровнику збиља говори „прико раме́на̂“.

β) од три слога само: Ду̏наво: о̏д Дунава, до̏ Дунава. Може бити да ово бива још пред којом оваком речју и од два и од три слога (н. п. о̏д олова?)[1] али ја не знам за цело.

Кад је предлог од два слога, долази му акц. ̏ на први слог: пре̏ко те̂ла, пре̏ко мора, пре̏ко срца, и̏спод грла, пре̏ко лета, пре̏ко брда, пре̏ко Дунава.

[1] У Дубровнику се збиља говори тако.

ЧЛАНАК ЧЕТВРТИ.

Овде ћемо прегледати акценте речима женскога рода које се свршују на сугласно. Међу њих иду и оне којима се на крају *л* претвара у *о*. Међу њих иду и речи мати и кћи, којима на крају отпада сугласно *р*.

23 Њих имамо:

I. од једнога слога:

1. с акц. ̂: ка̂п.
2. с акц. ̏: смр̏т.

II. од два слога:

1. с акц. ́ на првом слогу: љу́бав.
2. с акц. ̂ на првом слогу: пле̂сан.
3. с акц. ̀ на првом слогу: са̀мрт.
4. с акц. ́ на првом слогу и с ̂ на другом: бла́го̂ст.
5. с акц. ̏ на првом слогу и с ̂ на другом: је̏се̂н.

III. од три слога:

1. с акц. ́ на другом слогу: оби́тељ.
2. с акц. ̀ на другом слогу: благо̀дет.
3. с акц. ̏ на првом слогу и с ̂ на другом: са̏бла̂зан
4. с акц. ̀ на првом слогу и с ̂ на трећем: па̀унча̂д.
5. с акц. ̏ на првом слогу и с ̂ на трећем: за̏повêст.
6. с акц. ́ на другом слогу и с ̂ на трећем: једна́ко̂ст.

IV. од четири слога:

1. с акс. ̀ на првом слогу и с ̂ на четвртом: ра̀зборито̂ст.
2. с акц. ̏ на првом слогу и с ̂ на четвртом: зи̏мозеле̂н.
3. с акц. ́ на другом слогу и с ̂ на четвртом: прња́ворча̂д.
4. с акц. ̀ на другом слогу и с ̂ на четвртом: исто̀ветно̂ст.
5. с акц. ́ на трећем слогу и с ̂ на четвртом: задово́љно̂ст.

За који се падеж изреком што не каже, у њему је акц.
24 као и у првом. Четврти је једнак с првим, у другом је пад. мн. крајње *и* дуго с акц. ̂; то се не ће на по се спомињати.

I. Речи од једнога слога.

1. С акц. ̂.

а) остаје акц. готово у свима падежима без промене: гла̂д, гла̂ди, гла̂ђу итд. Таке су речи: бест, брв, буђ, вар, глад, грст, жеђ, згад, кап, коб, мрест, ласт, млад, млеч, прт, скрб, сласт, слуз, снет, спаст,[1] срж, срч, срш, стиж, студ, стуж, трст, труд, хрид, чађ.

У 7-мом пад. мења се ̂ на ́; то поуздано знам да је у ових: вла̂ст: вла́сти; ду̂ж: ду́жи; ма̂ст: ма́сти; ни̂з: ни́зи; реч: ре́чи; све̂ст: све́сти; ства̂р: ства́ри; ћу̂д: ћу́ди; це̂в: це́ви.[2]

У 2-гом пад. мн. мења се ̂ на ́; и то поуздано знам само у ових: вла̂ст: вла́сти̑; Ду̂жи: Ду́жи̑; пе̂д: пе́ди̑; ре̂ч: ре́чи̑; са̂пи: са́пи̑; сије̂ри (= се̂ри): сијѐри̑ (= се́ри̑); ства̂р: ства́ри̑; тва̂р: тва́ри̑; це̂в: це́ви̑.[3]

У 3-ћем пад. мн. и који су с њим једнаки мења се ̂ на ́: вла́стима, ре́чима, ства́рима, це́вима. Само у овим речима знам поуздано да то бива, а може бити да је још која така.[4]

б) мења се акц. готово у свима падежима. Мења се ̂ на ̏ у свима падежима који се изреком не спомену (осим 4-тога јед. који је — као што је казано — једнак с првим): но̂ћ, но̏ћи, итд. Таке су ва̂ш, доб, жуч, зоб, мо̂ћ, лаж, кост, крв, ноћ, пећ, раж, рж, сваст, со, уш, част и у мн. о̏сти, згло̏би.

У 6-том пад. јед. с наставком *ју* — јамачно ради тога наставка скраћенога од *ију* — долази опет ̂: зо̂бљу, ко̂шћу, кр̂вљу, со̂љу, ча̂шћу итд. Само у речи но̂ћ остаје акц. ̏: но̏ћу.

У 7-мом пад. јед. мења се ̂ на ̀: ла̂ж: ла̀жи; ко̂ст: ко̀сти; кр̂в: кр̀ви; но̂ћ: но̀ћи; пе̂ћ: пѐћи; ра̂ж: ра̀жи: ча̂ст: ча̀сти. 25

У 2-м пад. мн. мења се ̂ на ̀: ва̂ш: ва̀ши̑ и ва̀шију̑; мо̏шти: мо̀шти̑; ко̂ст: ко̀сти̑ и ко̀стију̑; сва̂ст: сва̀сти̑; у̂ш: у̀ши̑ и у̀шију̑.

У 3-ћем пад. мн. и који су с њим једнаки мења се акц. исто тако: ко̀стима, ча̀стима.

Међу ове речи иде и кћи̑ (= кће̂р), којој сугласно на крају отпада, а акц. јој је са свим као и другима: кћи̑: кће̏ри,

---

[1] Али у В. је „спа̏ст"! — [2] У Дубровнику је још „ка́пи" и „тр́сти" (т. ј. управо „тр̑сти", јер у Дубр. нема дугог вокалног *р*). — [3] У Дубровнику још и „ка́пи̑", „тр́сти̑". — [4] У Дубровнику још „ка́пима" и „тр́стима".

кћêр, кћȅри, 6-ти пад. кћȅри и кћêрју, мн. кћȅри, кћѐрӣ, кћѐрима, кћȅри итд.

Са свим су оваки падежи који су остали од старе двојине речима: ȍчи, ȕши, пр̏си, плȅћи: о̀чӣ и о̀чијӯ, о̀чима, пр̏сӣ и пр̀сијӯ, пр̀сима итд.

2. С акц. ̏. Таке су само ове: мȅд, пȅст,[1] смр̏т, стр̏ж. Акц. остаје без промене.

II. Од два слога.

1. С акц. ´ на првом слогу; таке су: за́пад, љу́бав, на́мер, напаст, нарав, нараст, наруч, причест, стареж, суврст. Акц. остаје без промене.

2. С акц. ^ на првом слогу. Таке речи имају само четири; све су четири од два слога за то што им се на крају између два сугласна уметнуло *а*, које се иначе избацује: плêсан, рâван, и ми̂сао и смр̂зао, у којима се двема на крају *л* претворило у *о* па су од три слога.

У 7-мом пад. јед. мења се ^ на ´: ра́вни, ми́сли, смр́зли.

У 2-гом пад. мн. мења се исто тако: ми́слӣ.

Тако се мења и у 3-ћем пад. мн. и осталима који су с њим једнаки: ми́слима.

3. С акц. ̀ на првом слогу. Така је само једна реч: са̀мрт. Акц. остаје без промене.

26 4. С акц. ´ на првом слогу и с ^ на другоме. Таке су речи само изведене наставком *ост̄*, па с другога слога[2] губе акц. у свима пад. осим 4-тога јед., који је једнак с првим: бла́гôст: бла́гости. Тако је верност, вредност, драгост, дужност, јарост, мрзост, краткост, леност, лепост, мирност, наглост, ружност, светост, сјајност, срдост, тајност, харност,[3] хитост, храброст итд.

5. С акц. ̏ на првом слогу и с ^ на другом.

а)једнима остају акц. без промене готово у свима пад. Такових речи има подоста и различних: ȁвêт, бȅжâн, вавест, врлет, голен, закрич, зелен, изед, јапад, јесен, мочар, корист, кострет, кочет, краљушт, крљушт, кремељ, назеб, најест, незнан, нејач, некрст, несвест, несит, нечист, обест, област,

[1] У В. „пȅст (у Грбљу)", али и у Боци и у Дубровнику акценат је „пêст, пêсти (пе́сти, пе́стӣ, пе́стима)". — [2] падежа Д. — [3] У В. „ха́рнôст, ха́рности (у Дубр.)", али тамо се говори хâрнôст, хâрности".

озим, окуч, опаст, павит, помет, папрат, перут, питом, поган, подгор, подраст, поклич, постат, поточ, прегршт, прекрет, пресеч,[1] пресрт, продол, пропаст, просеч, простриж, проточ, растриж, сатвар, својат, стрмен, студен, троскот, угар, црвен, чегрст, чељуст, четврт, џолап, и у мн. пȍднôжи, прȍбâди, — и колективне с наставком *ад*: близнад, бујад, бурад, вижлад, влашад, вучад, грчад, дерчад, дрвљад, ждребад, живад, зверад, јагњад, јарад, јунад, крмад, кумчад, кучад, ланад, мачад, момчад, мулад, омад, пашчад, пилад, прасад, прлад, прњад, ропчад, сомчад, српчад, сувад, телад, турад, ћурад, чељад.

У 7-мом падежу одбацује се акц. с првога слога а на другом се мења ^ на ´; то знам само у овим речима: вр̏лêт: врле́ти; гȍлêн: голе́ни; јапа́ди, моча́ри, незна́ни, паме́ти, стрме́ни, студе́ни, црве́ни.[2]

Тако се мења и у 2-гом пад. мн. али само у овој знам за цело: голе́нӣ, а и нема их много које би се говориле у множини. 27

Још ваља напоменути да колективне речи на *ад* — имајући у 3-ћем, 6-том и 7-мом падежу и форму од множине — у њима у тој форми имају на другом слогу акц. ´: тела́дма.

б) другима се мења акц. готово у свима падежима, и то с другога се слога одбацује ^: бȍлêст: бȍлести, бȍлешћу, бȍлестима. То бива у свима падежима, који се још изреком не спомену, осим 4-тога једн., који је једнак с првим. Тако је вȅчêр, кȍкôш, немоћ, пустош, и апстрактне[3] с наставком *ост̄*: вȉткôст, жȁлôст, крепост, кротост, лудост, људскост, милост, младост, мудрост, пакост, пјаност, радост, светлост, слабост, сладост, смерност, старост, танкост, трулост.

У 7-мом се јед. одбацује акц. па на други слог долази ̀ у овим речима: болѐсти, жало̀сти, лудо̀сти, мило̀сти, младо̀сти, радо̀сти, старо̀сти. А јамачно је тако и у осталим оваким речима.

У 2-гом пад. мн. мења се исто тако: болѐстӣ, коко̀шӣ и коко̀шијӯ.

Међу ове речи иде и мȁти (= мȁтêр), која на крају губи сугласно, али је она свима падежима прешла међу речи жен-

[1] У В. има само „Прȅсијеч". — [2] У Дубровнику још „ȍбијес(т)-обиjѐсти". — [3] колективне Д.

ског рода на *а*, осим 4-тог (мȁтêр) и 5-тог (мȁти) пад. јед., а у тим се падежима нема шта казати за акц.

III. Од три слога.

1. С акц. ´ на другом слогу. Тако је само: обúтељ и проклéтав, које је последње од три слога само за то што му је на крају међу два сугласна уметнуто *а*.

2. С акц. ` на другом слогу. Така је само једна реч: благòдет или благòдат.

28 3. С акц. ̏ на првом слогу и с ̑ на другом. Оне су од три слога само за то што им се на крају међу два сугласна слова умеће *а*, које се иначе избацује: сȁблâзан; овамо иду и ове, у којих је на крају *л* претворено у *о* па су за то од четири слога: ȉзни̑као, израстао, назебао, погибао, помисао, помрзао, поникао, прегибао, и у множини: пȍтки̑сли, прȍти̑сли.

4. С акц. ` на првом слогу и с ̑ на трећем.

а) у једних акц. остају без промене: нѐлагôд; таке су још само колективне с наставком *ад*: арапчад, вàрошчâд, гурбечад, латинчад, мртвичад, мајмунчад, пастирчад, паунчад, унучад, чивучад, чобанчад.

б) у других се ̑ с трећег[1] слога одбацује у свима пад. осим четвр. јед. н. п. стрàшљивôст, стрàшљивости; таке су само апстрактне с наставком *ост*: злòћуднôст, јèзивôст, љубазност, немилост, неситост, оскудност, охолост, побожност, пòнизнôст, премудрост, честитост.

5. С акц. ̏ на првом слогу и с ̑ на трећем.

а) у једних акц. остају готово у свима пад. без промене: зȁповêст; таке су: благовест, вукодраж, горопад, загорел, зановет, заповед, исповест, кумодраж, литорест, недостиж, обавит, паколеч, приповест, пустопаш, росопас, руковет, рукодрж, туровет, црвоточ, и колективне с наставком *ад*: бу̏гарчâд, ђакончад, копилад, лацманчад, назимад, пасторчад, сирочад, цинцарчад.

У 7-мом пад. јед. на првом слогу нема акцента, а на трећем[2] место ̑ стоји ´, али то могу потврдити само овом: зȁповêст: заповéсти.[3]

[1] другог Д. — [2] другом Д. — [3] У Дубровнику још „ȉсповијед-исповијèди, ȉсповијес(т)-исповијèсти, зȁповијед-заповијèди".

Тако и у 2-гом пад. мн.: заповéсти̑.[1]

б) друге с трећег[2] слога одбацују ̑; такове су само две речи и то с наставком *ост*: прȁведнôст, тȗњавôст: прȁведности, тȗњавости.

6. С акц. ´ на другом слогу и с ̑ на трећем. Све су 29
таке речи с наставком *ост*, па им акц. с трећег слога отпада: готóвôст: готóвости; захвáлнôст, једнакост, могућност, неатост, немарност, обилност, округлост, подмуклост, покорност, понизност, преправност, сигурност, упорност.

IV. Од четири слога.

1. С акц. ` на првом слогу и с ̑ на последњем. Таке су само две речи, обе с наставком *ост*, па им се акц. с четвртог[2] слога одбацује у свима пад.: прòбитачнôст, рàзборитôст: рàзборитости.

2. С акц. ̏ на првом слогу и с ̑ на последњем; само једна реч: зи̏мозелêн.

3. С акц. ´ на другом слогу и с ̑ на последњем.

а) акц. остају без промене само у једној речи и то колективној с наставком *ад*: прњáворчâд.

б) с последњега се слога одбацује ̑; и така има само једна реч, и она је с наставком *ост*: ненáвидôст: ненáвидости.

4. С акц. ` на другом слогу и с ̑ на последњем.

а) акц. остају без промене; таке су само две речи и то колективне с наставком *ад*: арнàучâд, унијачад.

б) с последњега се слога одбацује ̑; таке су само две речи, и то с наставком *ост*: истòветнôст, немàрљивôст: немàрљивости.

5. С акц. ´ на трећем слогу и с ̑ на четвртом; таке имају само три речи и то с наставком *ост*: задовóљнôст, неповољност, непокорност. Акц. се с последњега слога одбацује: непокóрности.

* * *

Још ваља видети какве акценте добијају предлози пред 30
оваким речима.

1. Предлог стоји без акц. и пред овим речима као и пред осталим, кад на њима нема на првом слогу ни ̑ ни ̏,

[1] У Дубровнику и „исповијèди̑, исповијèсти̑, заповијèди̑". — [2] другог Д.

н. п. у вла́сти, на ма́сти, по ре́чима, за љу́бав, у на́руч, у ра́вни, у ми́сли, од ле́ности, по ду́жности, по но̀ћи, у ла̀жи, на ко̀сти, на ча̀сти, на врле́ти, у паме́ти, у незна́ни, у болѐсти, у жало̀сти, на мило̀сти, по запове́сти, итд.

Тако и кад је предлог од два слога: према ду́жности, преко врле́тӣ.

2. Предлог добија акц. ̏

а) пред речима с акц. ̑ на првом слогу: на̏ ма̑ст, за̏ ре̑ч, бе̏з ре̑чи, о̏д гла̑ди, о̏д пе̑ди, по̏д но̑ћ, у̏ ла̑ж, на̏ ча̑ст, на̏ пле̑сан, на̏ ми̑сао.

б) пред речима с акц. ̏ на првом слогу и тада реч сама губи акц. ̏. Али нема предлог тога акц. пред свима оваким него пред овима:

аа) које су у првом пад. од једнога слога и у том пад. немају тога акц. него га добијају променом: о̏д кости, бе̏з соли.*)

бб) које га имају и у првом пад., али су у њему од два слога: на̏ зеле̑н, по̏д јесе̑н, на̏ паме̑т, бе̏з паме̑ти, о̏д жалости, на̏ лудо̑ст, на̏ младо̑ст, за̏ младости, о̏д радости.

Кад је предлог од два слога, акц. му долази на први: ми̏мо кости.

3. Предлог добија акц. ̀ пред речима с акц. ̏, и тада реч сама губи акц. ̏; али таки акц. добија предлог између казаних речи пред онима које имају акц. ̏ и у првом пад.
31 и‖у њему α) само један слог, али таке речи имамо само четири, и између њих само једном могу потврдити што рекох: см̏рт: на̀ смрт, прѐд смрт, по̀ смрти, на̀ смрти; — β) више од два слога: бла̏гове̑ст: на̀ благове̑ст; при̏пове̑ст: за̀ припове̑ст; и̏спове̑ст: на̀ испове̑ст; си̏роча̑д: за̀ сироча̑д итд.**)

*) Али опет не знам каже ли се бе̏з крви или бѐз крви, о̏д кћери или о̀д кћери. Пре ће бити последње.[1]

**) Све ми се чини да би предлог имао оваки акц. и пред речју од два слога про̏па̑ст: у̀ пропа̑ст.

---

[1] У Дубровнику се говори „бе̏з крви, о̏д кћери.“

Додатак к другом чланку.

У другом чланку није говорено о речима мушког рода које се свршују на самогласна, јер тим завршетком својим имају по један слог више од оних које се свршују на сугласно, па су по томе ближе речима средњега рода. Њих ћу додати овде.

Акценти су им понајвише такови да се не могу променити; осим тога оне су или имена (nom. propr.) или се говоре само од мила или од поруге, па се у том смислу узима само по једно од више једнаких створења да му се примене, и за то нису у обичају у множини, где би имале више прилике да промене акценте. Само једне између њих мењају акц., и то само у 5-том пад. Овде је дакле најглавније да се види какве акценте имају речи овога реда и које су таке речи.

Имамо их:

I. Од два слога:

1. С акц. ́ на првом слогу; таке су многе ипокористичке контракцијом начињене речи, које су гдешто и жен. рода као:
ба́бо, ба́то, бра́јо, бра́то, Андро, Анто, Бошњо, Вако, Васо, 32
Вићо, во́ђо, Вујо, Га‖вро, Гајо, Глишо, Грујо, дајко, деко, дешо, дујо, Ђоко, Ђуро, Зако, Заро, Иво, Ико, Јашо, Јово, Јоко, Јосо, Којо, комшо, Косто, Кочо, Крсто, Лазо, Лако, Луко, Мато, Машо, медо, Мијо, Мило, Мићо, Мишо, Мојо, Нешо, Нико, Ново, Обро, оцо, Пајо, Панто, Пејо, Перо, Пецо, Пешо, побро, попо, прико, пришо, Проко, прото, Радо, Раде, Рајо, Рако, Рашо, рисо, Саво, Сако, Симо, Степо, Стојо, Стоко, стрико, тајко, тато, Томо, Тошо, ћа́ћко, ујко, ујо, Херо, Цвејо, Циго, чобо, чово, — тако: бало, брбло, брко, буро, глинцо, глухо, гољо, гриво, губо, гуро, гушо, дабо, доро, дрљо, дроњо, ђого, ждеро, жило, жујо, жејо, зеко, зељо, злоћо, кићо, кљако, крезо, крило, крњо, кушљо, липсо, љуто, мaљо, мањо, мршо, муцо, нећо, посро, риђо, ри́то, рово, рођо, слино, смољо, смрзло, спахо, спремо, ћело, ћоро, ћосо, усро, хоћо, црњо, цуко, чајо, шврћо, шишо итд. У овил се свију речи у 5-том пад. мења ́ на ̑: ба́бо: ба̑бо; Но́во: Но̑во; по́бро: по̑бро. Има још неколико оваких речи, али им се акц. не мења ни у 5-том пад. може бити за то што им се постанак заборавио

или су се од њега јако удаљиле: Ба̏јко̄, ба̏пко, Бла́шко, Ве́љко, Вла́јко, војно, воко̄, Гојко, Драшко, Жарко, Здравко, злико, Миљко, Мирко, Павко̄, Рајко, Ранко, својко, Славко, срчко, Станко, Стојко̄.

2. С акц. ^ на првом слогу: бра̑јко, бра̑ле, Бра̑нко, Ве̑љко, Виде, Винко, Вуле, Гојко, Горо, дундо, Ђо̑рђе, Живко, Ивко, Иле, Јуре, кале, Криле, Куле, Ма̑ре, Марко, Нинко, Новко, Павле, побре, Рајко, синко, славје, Таде, тајко, Тале.[1]

3. С акц. ̏ на првом слогу: Бо̏шко, Ви̏тко, Ву̏чко, Ђу̏рко, Нешко, Петко, Трипко, мршко, плачко, си̏нко, прото.

II. Од три слога:

33 1. С акц. ́ на првом слогу: бу́бало, га́тало, да̏вало, причало, ћаскало, — осим оваких на *ло* још ове: Мо́јсије, Мо́јсило.

2. С акц. ^ на првом слогу: Ђо̑рђије, По̑нције, — ка̑мкало, па̑мтило.

3. С акц. ̀ на првом слогу: Бо̀жићко, Величко, Мијушко, Та̀нацко, — набрчко, срдитко, — Добрило, Момчило, — Гаврило.

4. С акц. ̏ на првом слогу: Бла̏гоје, Бо̏гоје, Видо̏је, Спасоје, — несташко, — ба̏јало, дизало, диркало, јецало, касало, мазало.

5. С акц. ́ на другом слогу: Миле́нко, Љубинко, Маринко, Миленко, Радинко, Радојко, Стаменко, дебељко, попишко, старојко.

6. С акц. ̀ на првом слогу и с ^ на другом: ба̀ба̑јко̄, зѐле̑нко, љељенко, Миленко, Недељко, — Вукајло, Драгојло, — Манојло, Мијајло.

7. С акц. ̏ на првом слогу и с ^ на другом само сложено: не̏ми̑рко.

III. Од четири слога:

1. С акц. ̀ на првом слогу: ѝздирало, на̀мештало, на̀ртало, у̀зимало, — До̀бровоје, Љубивоје, Миливоје, — Антоније, Пѐтроније.

[1] У В. има „та̑ле (у Дубр. и Прчању hyp. v. отац... 2) (у Дубр.) vide свекар“, али тога у самом Дубровнику нема никако, него се тако говори у Конавлима, али „та̑ле“ је вокатив а ном. је „та́ле“; на Прчању је пак доиста и у ном. „та̑ле“, али то је, по правилима тамошње акцентуације, опет мјесто „та́ле“.

2. С акц. ̏ на првом слогу: Ра̏дивоје, — Арсеније, Ва̏силије, Глигорије.

3. С акц. ́ на другом слогу: бене́тало, изми́шљало, криву́дало, оклевало, приклапало, — Але́мпије.

4. С акц. ̀ на другом слогу: јабу̀чило, Иса̀ило, — блебетало, заврзало, тумарало, — Ата̀нацко, — Алѐксије, Вило̀тије, Димитрије, Игњатије, Јеремије, Танасије, Тимотије.

5. С акц. ̀ на првом слогу и с ^ на другом: зло̀па̑мтило, — Вѝће̑нтије, Ђѐо̑рђије.

6. С акц. ̀ на првом слогу и с ^ на трећем: ва̀риме̑со.

7. С акц. ̀ на другом слогу и с ^ на трећем: Алѐкса̑ндро. 34

IV. Речи од пет слогова:

1. С акц. ́ на трећем слогу: задиркивало, занове́тало, намигивало, приповедало.

2. С акц. ̀ на трећем слогу: Вратоло̀мије.

[*Рад Југославенске Академије.* Књига VI. У Загребу 1869.]

47 # Акценти у глагола.

Предао у сједници филогичко-хисторичкога разреда Југославенске академије знаности и умјетности 7 листопада 1868 прави члан Ђ. Даничић.

Како сам прошлијех година претраживао акценте и њихове промјене у самосталнијех ријечи,[1] исто сам их онако рад претражити и у глагола. Од мисли којих сам се прије држао није ме до сада могло ништа одвратити што се о тој ствари писало; а најбоље што се писало није ни противно мојим мислима, ако се разумијемо. Главно је у мене што држим да наш језик има два различна дуга и два различна кратка слога онда кад не може бити сумње да је на њима акценат (глáва, злâто,[2] мȁгла, слȁва), и да су с једнијем од така два дуга слога, на којима је за цијело акценат, једнаки сви остали дуги слогови, за које би се могло мислити да на њима није акценат, и за то да нам требају четири знака којима бисмо биљежили кад треба два различна дуга и два различна кратка слога. Од куда долази та разлика између слогова, о том ја нијесам говорио; а што речена четири знака за четири различна слога, на којима је без сваке сумње акценат, зовем акцентима, или што за та четири слога говорим да је на њима акценат, од туда се ваља да не може изводити да мислим да она разлика долази само од акцента, а да никаке сумјесе с квантитетом нема; ја бих прије рекао да се у томе само од себе разумије оно што неки веле да одричем. Што се тиче самијех знака, ја не могу докучити да би било разумније оставити садашња четири знака за то

[1] Види Slavische bibliothek, herausgegeben von Fr. Miklosich, bd. 1. 1851. Гласник VIII. 1856, XI. 1859.

[2] У штампарији нема облога знака над латинским словима, за то се ставља мјесто њега овај угласти*.

* У овоме издању свуда је мјесто ˆ враћено Даничићево ˆ.

што сваки њих показује какав је који слог и квантитетом и акцентом, па тобоже растављајући квантитет од акцента узети два знака за двојаки квантитет и на оба додавати још два знака за двојаки акценат; то би било писање какво ја не 48
могу вјеровати да жели ко од онијех који са іашњему писању забављају што мијеша квантитет с акцентом, као да не би и у говору било обоје смијешано у сва четири поменута слога. А што дуге слогове, о којима би се могло мислити да на њима није акценат а који су — како ја знам — једнаки с једнијем од она два дуга слога на којима је за цијело акценат, биљежим истијем знаком, којим биљежим тај дуги слог на ком је за цијело акценат, ни тијем нити забацујем какога квантитета нити дајем каке славе акценту, а мислим да и не гријешим, јер не чиним ништа друго него два слога која ми се чине да једнако гласе, и о којима ми није познато да је ко доиста доказивао да не гласе једнако, биљежим једнаким знаком. А да би се и доказало да та два слога не гласе једнако, онда бисмо истина добили још једну врсту слогова, за које би требао још један знак, разликовали се они од осталијех самијем квантитетом или и квантитетом и акцентом, али ни онда не би што се до сада забављало садашњему писању вриједило више него што сада вриједи, т. ј. не би се ни најмање потврдило да је кака погрјешка што се сваким од садашња четири знака биљежи у једно и квантитет и акценат. — Лако може бити погрјешака у дојакошњим чланцима мојим, али не могу признати да је која дослије поправљена или открита. Још лакше може бити да сам у овом чланку на више мјеста погријешио; ко би ми погрјешке поправио, ја бих му веома захвалан био.

Прегледајући глаголима акценте узимаћу их најприје по врстама у које их дијели наука о облицима, једно за то што и основе саме, по којима та диоба бива, доносе глаголу у облицима његовијем оваки или онаки акценат, а друго за то да би се сваки глагол могао лакше наћи и с њим се могла лакше открити свака погрјешка коју бих учинио. На пошљетку ћу сабрати правила која се у том прегледању покажу за акценте у глагола.

Неки облици имају на некијем слоговима у највише глагола ˆ; тако има садашње вријеме и прилог садашњега вр.

на уметку између основе и наставка, или на слогу у ком се тај уметак изгубио, н. п. тресêм, видûм; тресŷћи, видêћи; тако друго прећашње вр. у другој половини уметка: тресијâх; тако прилог прећашњега вр. на самогласном које се нађе пред наставком: плетâвши, молûвши. Тијех слогова не ћу помињати осим кад је на њима други акценат[1].

Глаголи прве врсте.

49 Што се једнима њих основа свршује на сугласно, другима на самогласно, трећима час на сугласно час на самогласно, од туда бива те једни у неким облицима имају један слог више или мање него други, а од туда већ може настати међу њима разлика у акценту. С тога ћу их раздијелити на троје: 1. којима се основа свршује на сугласно, 2. којима се основа свршује на самогласно, 3. којима се основа свршује час на сугласно час на самогласно. Да их прегледамо тијем редом.

I. Глаголи прве врсте с основом на сугласно.

Свјема је простијем основа од једнога слога; а акценат имају на њој у инфинитиву једни ´: тре́сти, други ` : плѐсти, трећи ˵: гр̏исти.

1. У којих је простијех акценат ´ у инфинитиву на првом слогу.

У њих остаје исти акценат у свијем облицима осим онијех које ћу на по се споменути, н. п. тре́сти; тре́сêм, тре́сêш, тре́сê, тре́сêмо, тре́сêте, тре́сŷ; тре́сох, тре́сосмо, тре́состе, тре́соше; тре́сијâх, тре́сијâше, тре́сијâше, тре́сијâсмо, тре́сијâсте, тре́сијâху; тре́си, тре́симо, тре́сите; тре́сŷћи; тре́сâв, тре́сâвши; тре́сла, тре́сло; тре́сен, тре́сена, тре́сено. — У другом прећашњем вр. (имперф.) остаје исти акценат и онда кад му се уметак *ија* скрати у *а*: тре́сâх, тре́сâше, тре́сâше, тре́сâсмо, тре́сâсте, тре́сâху.[2]

[1] Вук у граматици пред рјечником старога издања на стр. LX и LXI
49 свједочи да неки глаголи на тијем слоговима у садашњем вр. могу || и имати и не имати ˆ; између глагола у којих тако двојако може бити наводи из прве врсте тресем и лијем, из пете врсте снујем, и из шесте казујем; уз то не треба сметнути с ума да на истом мјесту само с акцентом ˆ на реченим слоговима наводи глаголе прве врсте плетем и печем, и глаголе друге врсте метнем, дигнем. — [2] ме́тијâх и ме́тâх. Вук, рјечн. код ме́сти.

У 2. и 3. лицу јед. првога прећашњега вр. (аорист) мијења се ´ на ˆ: трêсе.[1]

У првом придјеву мијења се ´ на ˆ у онијем падежима који немају за се наставка па им остану на крају два сугласна од којих је крајње *л*, те се међу два сугласна уметне *а* и крајње се *л* претвори у *о*, а ти су падежи први једнине и с њим једнаки четврти једн., н. п. трêсао.[2] — Глаголи којима се основа свршује || на *д*, *т*, те се у првом придјеву кроћи гу- 50
бећи крајње сугласно, не мијењају акцента у том облику онако као остали, него мјесто њихова ˆ имају ˵, н. п. мȅо (а ´ остаје и у њих гдје је у осталијех: ме́ла, ме́ло).[3] — А глагол од основе раст не губећи у том облику крајњега гласа у основи, мијења и акценат у том облику као остали, који не губе крајњега гласа у основи: рâстао (у осталијем падежима ра́сла, ра́сло итд.).[4]

У сложенијех овакијех глагола остаје акц. ´ ондје гдје је у простијех, н. п. истре́сти; истре́сêм, истре́сêш, истре́сê, истре́сêмо, истре́сêте, истре́сŷ; истре́сох, истре́сосмо, истре́состе, истре́соше; истре́си, истре́симо, истре́сите; истре́сла, истре́сло; истре́сâв, истре́сâвши; истре́сен, истре́сена, истре́сено. — А гдје се у простијех мијења ´ на ˆ, ондје сложени такођер имају ˆ, али у њих слог који је пред тијем акцентом, добија ˵ у 2. и 3. лицу јед. првога прећ. вр., н. пр. ȉстрêсе; — а у првом придјеву слог који је пред ˆ добија `, н. п. ѝстрêсао, нàрâстао. Кад се у овом пошљедњем облику мијења ´ на ˵, онда у сложенијех отпада ˵ а слог предњи добија `, н. пр. зàмео. — Који су тако сложени да немају спријед цијела слога више него прости, у њих не може ни бити овијех разлика, него акценат остаје како је у простијех, н. пр. сме́о, сме́ла итд.

Али сложени тако да спријед имају два слога више него прости, у 2. и 3. лицу првога прећ. вр. мјесто ˵ на слогу

[1] Вук, рјечн. стар. изд. LXII. — [2] тако се мијења тај акценат и у адјектива, н. п. на́гла, на́гло, а у мушком роду у 1. пад. јед. нâгао (види у Вукову рјечнику; погрјешка је у којим облицима 1863. стр. 43 на́гао), тако свијѐтла (ист. све́тла, зап. сви́тла), свијѐтло, а у мушком роду у 1. пад. јед. свијетао (= свȇтао, свȋтао). — [3] тако бива и у адјективу од једнога слога кад се иза акцента ´ промијени *л* на *о*: гњи́ла, гњи́ло, гњȉо; бије́ла (= бе́ла), бȉо (= бȅо). — [4] Овај би придјев у свијех глагола одређен мијењао у свијем падежима ´ на ˆ, пред којим би у сложенијех најближи слог имао `: уздала.

пред ̑ имају га на другом од слога на ком је ̑, н. пр. пре̏обу̑че. А у првом придјеву остаје ` пред слогом на ком је ̑ као у сложенијех с једнијем слогом, н. п. прео̀бу̑као.

Таки су ови глаголи са својима сложенима:

с основом на *т*: ме́сти, за-, из-, о-, по-, под-, раз-, с-, у-; расти,[1] до-, за-, из-, на-, об-, од-, по-, под-, при-, про-, раз-се, с-, уз-;[2]

с основом на *з*, *с*, и то на *з*: ве́сти (acu pingere), до-, из-, на-, о-, под-, раз-, у-; вр́сти се, за-, из-, на-, од-, от-, по-, раз-, у-; — на *с*: тре́сти, из-, на-, од-, по-, пре-, про-, раз-, с-, уз-;

51 с основом на *б*, *п*, *в*, и то на *б*: ду́псти, за-, из-; зе́псти, на-, о-, по-, пре-, про-, у-; ску́псти, из-, о-, по-, про-; — на *п*: цр́псти, из-, на-; — на *в*: жи́всти, до-, на-, над-;

с основом па *г*, *к*, *х*, и то на *г*: ле́ћи, за-, из-, на-, раз-се, у- се; — на *к*: ву́ћи, до-, за-, из-. на-, обу́ћи, одву́ћи, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, прес-, преобу́ћи; ту́ћи, до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-; — на *х*: вријѐћи (ист. вре́ћи, зап. ври́ћи), о-. Не сумњам да овамо иде и тај пошљедњи глагол, који у свијем облицима има акценат као и остали овога реда, само му у првом придјеву први падеж јед. мушкога рода пише Вук (у рјечнику) в р̏ х а о и према томе о̀ в р х а о; али мислим да је то погрјешка мјесто в р̑ х а о и о̀ в р̑ х а о, која се лако може разумјети кад се узме на ум да се *х* не говори свуда те долазе три вокала један до другога, који се један уз други лако помијерају, те сметају разабрати акценат.[3]

Глаголи друге врсте који неке облике имају по првој, ако у некима између тијех облика и имају акценат као ови глаголи, опет се у другим облицима, које имају по првој врсти, разликују од овијех акцентом. Види бр. 7.

2. У којих је простијех акц. ` у инфинитиву на првом слогу. Они су двојаки: у једнијех остаје исти акценат у садашњем вр., а у других се мијења.

[1] које гласи и ре́сти. — [2] Вук има и на̀гњ е с т и а простога гњ е с т и нема; Будман пак грам. 77 пише гњ е́ с т и, по томе би и овај глагол ишао овамо. — [3] И они који су у овога глагола у инфинитиву изгубили ѣ уз *р*, имају на самом *р* ́: вр́ћи, свр́ћи. Види у Вукову рјечнику.

а. Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим онијех које ћу на по се споменути, н. п. пѐћи; пѐче̑м, пѐче̑ш, пѐче̑, пѐче̑мо, пѐче̑те, пѐку̑; пѐкох, пѐкосмо, пѐкосте, пѐкоше; пѐција̑х, пѐцијаше, пѐцијаше, пѐцијасмо, пѐцијасте, пѐцијаху; пѐци, пѐцимо, пѐците; пѐку̑ћи; пѐка̑в, пѐка̑вши; пѐкла, пѐкло; пѐчен. — У другом пређ. вр. остаје исти акценат и кад му се уметак *ија* скрати у *а*, н. п. плѐта̑х, плѐта̑ше, жѐжа̑х, жѐжа̑ше итд.

У садашњем вр. у 1. и 2. лицу мн. може се акценат и промијенити тако да отпадне ` с првога слога, па други слог уметак *е*, добије ́, н. п. пече́мо. пече́те, плете́мо, плете́те.

У првом пређ. вр. у 2. и 3. лицу јед. мијења се ̏ на ̏, н. п. пле̏те, пле̏те; пе̏че, пе̏че.

У првом придјеву у 1. пад. јед. мушкога рода мијења се ` на ̏, н. п. пе̏као, гре̏бао. Исто бива и кад се крњи основа губећи с краја *д*, *т*, н. п. пле̏о, ме̏о; али само у том падежу, а у дру‖гима остаје `: плѐла, мѐла. Глагол којему је 52
основа *бод* у том облику губећи крајње *д* добива два *о* једно до другога, те их оба слијева у о̑: *бо̑* (мјесто *бо̏о*); у осталијем падежима остаје `: бо̀ла, бо̀ло.

У другом придјеву у свијем падежима осим првога јед. мушкога рода отпада с првога слога ` па прелази на други, н. п. плетѐна, плетѐно; печѐна, печѐно; гребѐна, гребѐно. Овај придјев кад је одређен, онда има ` на првом слогу у свијем падежима: пѐчени̑, пѐчена̑, пѐчено̑.

У сложенијех остаје акценат како је у простијех, осим кад је у простијех ̏, н. п. оплѐсти; оплѐте̑м, оплѐте̑ш, оплѐте̑, оплѐте̑мо (оплете́мо), оплѐте̑те (оплете́те), оплѐту̑; оплѐтох, оплѐтосмо, оплѐтосте, оплѐтоше; оплѐти, оплѐтимо, оплѐтите; оплѐта̑в, оплѐта̑вши; оплѐла, оплѐло; оплѐтен, оплетѐна, оплетѐно. — А кад се у простијех промијени ` на ̏, онда сложени губе акценат са слога на ком је у простијех, па им на слог који је пред тијем слогом долази ̏, и то у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., н. п. о̏плете, при̏веде, при̏везе[1], у̏тече; — а у првом придјеву долази на исто мјесто `, н. п. ѝспекао, о̀гребао, до̀везао; тако и у глагола којима се у том облику крњи основа: о̀плео, до̀вео.

[1] Види у Вукову рјечнику код привести приведем и привести привезем.

Таки су ови глаголи са својима сложенима:

с основом на *д*, *т*, и то на *д*: бòсти, за-, из-, на-, над-, о-, по-, под-, при-, про-, с-, у-; вèсти,[1] до-, за-, из-, на-, над-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, уз-; грèсти;[2] — на *т*: мèсти, за-, из-, о-, по-, раз-; плèсти, до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, раз-, с-, са-, у; цвàсти, про-, раз- се, у-, расцвјèсти се;

с основом на *з*, *с*, и то на *з*: до-вèсти, за-, из-, на-, над-, од-, по-, под-, пре-, при-, раз-, с-, са-, у-; — на *с*: нèсти са сложенима о којима ће као и о њему бити још на по се говор;

с основом на *б*, *п*,* и то на *б*: грèпсти, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, раз-; — на *п*: тèпсти се, стèпсти се;

с основом на *г*, *к*, и то на *г*: жèћи, за-, о-, по-, под-, про-, раз-, са-, у-; — на *к*: пèћи, до-, за-, из-, на-, о-, по-, под-,
53 пре-, ‖ при-, у-; тèћи, до-, за-, из-, на-, о-, об-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-.

Глагол нести и сложени његови у облицима у којима има цијелу основу има и акценат као и остали глаголи овога реда: нèсти, нèсêм, донèсêм, донèсêш, донèсê, донесéмо, донесéте, донèсӯ;[3] донèсох, дȍнесе, дȍнесе, донèсосмо, донèсосте, донèсоше; донèси; донèсен, донесèна. А у којим се облицима основа крњи, те му се и самогласно мијења, у њима је и акценат другачији: по што отпадне крајње *с*, а *е* се претвори у глас који је у старо вријеме био ѣ, долази на тај глас у инфинитиву ´, мјесто којега у јужном говору на други од његова два гласа којима замјењује старо ѣ долази `: нијèти, снијèти (источно нéти, снéти, западно нúти, снúти). У сложенијех, који имају цио слог више него прости, мијења се у инфинитиву тај ´ на ˆ, па на слог који је пред ˆ долази `, а тада у јужном говору мјесто ˆ на први од два гласа којима замјењује старо ѣ долази акценат ˵, који опет отпада кад пред њим има `: дòнијети (источно дòнêти, западно дòнûти), зàнијети, ѝзнијети, нàнијети, нàднијети, ȍбнијети, ȍднијети, пòнијети, пòд-

[1] Бјеснило је дивље Туре на све наше краје вело. П. Петровић Његуш, шћеп. 107. — [2] у мојим Облицима српскога језика стоји гријешком на стр. 68
53 грèдêм. Види Вуков рјечн. и Будм. грам. 76. — ‖ [3] У садашњем вр. као да могу ови глаголи имати и другачији акценат: Вук у рјечнику код дòнијети има не само донèсêм него и дòнесêм, као да би у простога било нȅсêм; ни код једнога од осталијех сложенијех не помиње Вук да је и тако.

* *в* Д.

нијети, прèнијети, прѝнијети, прòнијети, рàзнијети, ȕнијети, ȕзнијети.[1] Тако је и у првом прећ. вр. у сложенијех, осим 2. и 3. лица јед., у којима се не крњи основа: ѝзнијех (источно ѝзнêх, западно ѝзнûх), ѝзнијесмо, ѝзнијесте, ѝзнијеше.[2] У првом придјеву у простога и у сложенога који нема цијела слога више него прости, долази ´ у свијем падежима који имају наставак за се: нијèла (ист. нéла, зап. нúла), снијèла (ист. снéла, зап. снúла); а у падежима који немају за се наставка него на крају остаје *л*, па се *л* претвара у *о*, долази ˵: снȉо (ист. снȇо[3]); у сложе-
нијех који имају цио слог ‖ више него прости, мијења се у том 54
облику акц. ´, који је у простога, на ˆ, као и у инфинитиву, али на слогу пред ˆ не стоји ` као у инфинитиву, него ˵: дȍнијела (ист. дȍнêла, зап. дȍнûла), дȍнијело (ист. дȍнêло, зап. дȍнûло), дȍнијели (ист. дȍнêли, зап. дȍнûли); а са слога на ком је у простога ˵ прелази тај акценат на предњи слог: дȍнио (ист. дȍнео). У другом придјеву долази такођер ˆ, и на слог пред њим ˵: дȍнијет (ист. дȍнêт, зап. дȍнûт), дȍнијета (ист. дȍнêта, зап. дȍнûта).

б. Мијења се акценат ` на ˵ у садашњем вр., у другом прећашњем, у прилогу садашњега вр., у заповједном и у првом придјеву мушкога рода у 1. пад. јед., у ком се пошљедњем облику тако мијења и у онијех напријед, н. п. лȅжêм, лȅжêш, лȅжê, лȅжêмо, лȅжêте, лȅгӯ; лȅзи, лȅзимо, лȅзите; лȅгао.

У осталијем свијем облицима и у самом другом и трећем лицу јед. првога прећ. вр. остаје без промјене `: лèћи; лèгох, лèже, лèже, лèгосмо, лèгосте, лèгоше; лèгâв, лèгâвши; лèгла, лèгло.

Још је само у два глагола тако, али ни у њих није са свијем тако: то су мòћи и рèћи. Први у 1. лицу јед. садашњега вр. имајући старо у задржава акценат `, иначе је као у

[1] Видјећемо и других глагола гдје се акценат ´ простијех мијења у сложенијех на ˆ; испореди бр. 5а. Ипак као да су од овога глагола сложени у обичају и без речене промјене у инфинитиву: Вук у рјечнику има за источни говор уз дòнêти, пòнêти и донéти, понéти. — [2] у простога кад би био у обичају у том облику и у сложенога с крњом основом који ниједнога слога нема више него прости, а то је снијети, мислим да у множини не би био тај акц. ˆ, него ´: снијèсмо (источно снéсмо, западно снúсмо), снијèсте (ист. снéсте, зап. снúсте), снијèше (ист. снéше, зап. снúше), па се у сложенијех, који имају цио слог више него прости, мијења у множини ´ на ˆ. — [3] мјесто снêл, као бȅо м. бêл, бȉо м. бûл, јужно бијел.

горњега: мо̀гу, мо̀жêш, мо̀жê, мо̀жêмо, мо̀жêте,[1] мо̀гŷ; мо̀гох, мо̀же, мо̀же, мо̀госмо, мо̀госте, мо̀гоше; мо̀гâв, мо̀гâвши; мо̀гао, мо̀гла, мо̀гло; имајући прилог садашњега вр. мијења и у њему акценат ` на ̏: мȍгŷћи; а како има и друго прећашње вријеме, мијења и у њему акценат: мȍгâх, мȍгâше, мȍгâше, мȍгâсмо, мȍгâсте, мȍгâху; — у заповиједном има другачије него лећи, ту му акценат ` остаје без промјене као у онијех напријед; истина он прост нема сад заповједнога, али сложени који га имају показују да је тако: помо̀зи, помо̀зите. Исто је тако и у глагола рѐћи: мијења се акценат у облицима у којима се мијења у лѐћи, осим заповједнога: ре̏чêм, ре̏чêш, ре̏чê, ре̏чêмо, ре̏чêте, ре̏кŷ; ре̏као; у заповједном остаје без промјене, као у моћи: рѐци, рѐцимо, рѐците; тако остаје у осталијем облицима: рѐкох, рѐче, рѐче,[2] рѐкосмо, рѐкосте, рѐкоше; рѐкâв, рѐкâвши; рѐкла, рѐкло; у њега има и други придјев, те и у њему акценат остаје с промјеном као у онијех глагола под а.: рѐчен, речѐна, речѐно, и кад је одређено: рѐчени̑, рѐчена̑, рѐчено̑.

У сложенијех осим ̏ други акценти остају гдје су у простијех; а ̏ отпада са слога на ком стоји у простијех, па

55 слог који је пред њим добија `: за̀лежêм, за̀лежêш, за̀лежê, за̀лежêмо, за̀лежêте, за̀легŷ; при̏лези, при̏лезимо, при̏лезите; за̀легао: — тако моћи кад је сложен имајући у садашњем вр. у 1. лицу јед. *ем* мјесто старога *у*, изједначује то лице и у акценту с осталијем лицима: по̀можêм, по̀можêш, по̀можê, по̀можêмо, по̀можêте, по̀могŷ; по̀могао; тако остаје и у сложенијех са два слога: потпо̀можêм. — Тако би требало да је и у глагола сложенијех од рећи; али у свијех њих Вук пише у свом рјечнику садашње вријеме као да у простога нема промјене у акценту: изрѐчêм, срѐчêм итд.; по томе мислим да тај глагол и кад је прост може бити без промјене у акценту у садашњем вр. онако као они под а., те се с њима и у осталом слагати, које се потврђује и тијем што сам 2. и 3. лице јед. првога пређ. вр. слушао као у онијех под а.: »рѐче«, као што и А. Мажуранић у грам. 103 пише, а по том и »нѐ рече«. Али сам сложене у садашњем времену слушао и онако како прости с поменутом промјеном иште: о̏дречêш, по̏рекŷ, чим се потврђује да се тај глагол и с реченом промјеном у акценту

[1] тако и кад се *ж* претвори у *р*: мȍрêш, мȍрê, мȍрêмо, мȍрêте. — [2] Види у Вукову рјечнику код рећи.

кад је прост доиста говори. — У инфинитиву се глаголу рећи основа рек крњи онако како је споменуто напријед за глагол нести, те самогласно своје мијењајући добија и акценат други, и то (како је сада познато) акценат ̑, мјесто којега у јужном говору на први од два гласа којима се замјењује старо ѣ, долази ̏: ри̏јети[1].

Сложени су од лећи: залѐћи, налѐћи, одлѐћи, полѐћи, поплѐћи, прилѐћи, разлѐћи се, слѐћи; — од моћи: измо̀ћи, одмо̀ћи, помо̀ћи, премо̀ћи, смо̀ћи, занемо̀ћи, изнемо̀ћи, потпомо̀ћи, пренемо̀ћи, припомо̀ћи; — од рѐћи: зарѐћи се, изрѐћи, нарѐћи, обрѐћи, одрѐћи, порѐћи, подрѐћи, пророѐћи, разрѐћи, срѐћи, урѐћи. Између овијех сложенијех неки имају неке облике по другој врсти, гдје ће се и споменути.

Глаголе друге врсте, који неке облике имају по првој врсти, и у некима између њих `, види код бр.10.

3. У којих је простијех акценат ̏ на првом слогу у инфинитиву. Они су двојаки: у једнијех остаје исти акценат у свијем облицима а у других се мијења. 56

а. Акценат остаје без промјене у свијем облицима, н. п. сје̏сти; сје̏дêм, сје̏дêш, сје̏дê, сје̏дêмо, сје̏дêте, сје̏дŷ; сје̏дох, сје̏де, сје̏де, сје̏досмо, сје̏досте, сје̏доше; сје̏ди, сје̏димо, сје̏дите; сје̏дâв, сје̏дâвши; сље̏зао, сље̏зла; тако и кад се основа у пошљедњем облику крњи: сје̏о, сје̏ла; у облицима којих не може имати овај свршени глагол види се акценат у другога: је̏дâх (је̏ђâх), је̏дâше, је̏дâше, је̏дâсмо, је̏дâсте, је̏дâху; је̏дŷћи; је̏ден, је̏дена, је̏дено. — Тако остаје и онда кад који облик има по другој врсти: сје̏днêм, па̏днêм.

Кад су оваки глаголи сложени тако да имају један слог више него прости, онда губе ̏ са слога на ком стоји кад нијесу сложени, па на слогу пред њим добијају `, н. п. за̀сјести; за̀сједêм, за̀сједêш, са̀сједê, за̀сједêмо, за̀сједêте,

[1] Тако у Вукову рјечнику: тако и у Будмановој граматици 81. Али ја сумњам да ће бити тако, и прије бих рекао да ће и у том инфинитиву бити акценат онаки каки је у крњем инфинитиву од основе нес. Ваља узети на ум да се по крајевима гдје се овај облик говори овако с крњом основом понајвише говори сваки инфинитив без крајњега *и*, дакле и ри̏јет, па лако може бити да је у поменуте књиге само према томе скраћеном ри̏јет дошао и цијели ри̏јети с таким акцентом, а онај скраћени имао би таки акценат и онда кад би цио гласио рѝјѐти.

за̀сједу̑; за̀сједох, за̀сједе, за̀сједе[1], за̀сједосмо, за̀сједосте, за̀сједоше; за̀сједа̂в, за̀сједа̂вши; у̏љезао, у̏љезла; за̀сјео, за̀сјела; и̏зједен, и̏зједена. — Тако и у сложенијех су два слога долази ` на слогу најближем до простога; зау̏јести, зау̏једох.

Овамо иду ови глаголи, између којих неки имају неке облике и по другој врсти, али опет с истијем акцентом:

с основом на *д*, *т*, и то на *д*: jѐсти, до̀-јести, за-, из-, на-, о-, об-, од-, по-, пре-, про-, раз-, у-, зау-; па̏сти, до̀-пасти, за-, из-, на-, о-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз- се, у-, запо-, напо-, спо-; сjѐсти, за̀-сјести, на-, од-, о-, по-, под-, при-, про- се, раз-, уз- (у̏сјести); — на *т*: срѐсти, о̀брести, прѐсрести, при̏срести, су̏срести;

с основом на *з*: сљѐсти, за̀-љести, из-, на-, пре-, у-;

с основом на *г*, *к*, и то на *г*: до̀-бјећи, за-, из-, од-, по-, пре-, при-, раз- се, у-, уз-; вр̑ћи, свр̏ћи, до̀-врћи, за-, из-, на-, од-, по-, под-, пре-, про-, раз-; ди̏ћи, и̏з-дићи, на-, о-, по-, при-, уз-; за̀љећи, из-, на-, пре-, у-; сти̏ћи, до̀-стићи, по-, пре-, са-, су-; — на *к*: сви̏ћи, на̀-вићи, о̀бићи се, од-, при-; клѐћи, по-; кли̏ћи, по-, про-; мр̑ћи, смр̏ћи се, за̀-мрћи, о-; за̀мући, у̏мући; ни̏ћи, и̏з-нићи, од-, по-, при-, про-, уз-; пу̏ћи, и̏с-пући, на-, пре-, при-, про-, раз- се; ци̏ћи; цр̏ћи.

57 Од глагола jѐсти садашње вр. кад је без уметка у свијем лицима осим трећега множине, има на основи ̑, мјесто којега у јужном говору по познатом закону на први од два гласа којима се замјењује у основи старо ѣ долази ̏, а према тијем лицима и треће мн. одбацивши од основе крајње сугласно има и акценат исти: и̏јем, и̏јеш, и̏је, и̏јемо, и̏јете, и̏jу̑. Кад је сложен, отпада ̏ па напријед на најближи слог долази `: и̏зијем, у̏ијем итд. У источном говору, гдје је *je* мјесто јужнога *uje*, долази ̑ у једнини а у множини ´ не само у 1. и 2. лицу него и у 3., кад је од овакога садашњега вр.: jе̑м, jе̑ш, jе̑, jе́мо, jе́те, jе́ду̑.

Глаголе друге врсте који имају неке облике по првој врсти с овијем акцентом, види код бр. 14.

[1] У Вукову рјечнику стоји 2. и 3. лице јед. првога пређ. вр. забиљежено овако како сам ставио у више глагола који овамо иду: на̀љезе, прѐљезе, и̏збјеже, прѐбјеже, на̀љеже, прѐљеже, о̏двиче, у̏муче, при̏ниче, у̏зниче, на̀пуче; тако Будман има: до̀паде, ра̀сједе се, грам. 161. 222.

б. Мијења се акц. ̏ на ´ у садашњем вр., у прилогу садашњега вр., у другом пређ. вр. и у заповједном, н. п. пре́де̑м, пре́де̑ш, пре́де̑, пре́де̑мо, пре́де̑те, пре́ду̑; пре́ду̑ћи; пре́дија̂х, пре́дија̂ше, пре́дија̂ше, пре́дија̂смо, пре́дија̂сте, пре́дија̂ху[1]; пре́ди, пре́димо, пре́дите. У јужном говору ако ´ дође на слог у ком је у старо вријеме било ѣ, мјесто тога акцента долази ` на друго од два гласа којима се тада замјењује старо ѣ: сиjѐче̑м (ист. се́че̑м, зап. си́че̑м), сиjѐче̑ш, сиjѐче̑, сиjѐче̑мо, сиjѐче̑те, сиjѐку̑; сиjѐку̑ћи; сиjѐција̂х, сиjѐција̂ше, сиjѐција̂ше, сиjѐција̂смо, сиjѐција̂сте, сиjѐција̂ху; сиjѐци, сиjѐцимо, сиjѐците.

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се ̏ на ̑, н. п. пре̑де. Тако ако је ̑ на слогу у ком је у старо вријеме било ѣ, у јужном говору мјесто тога акцента долази ̏ на први од два гласа којима се замјењује старо ѣ: си̏јече (ист. се̑че, зап. си̑че).

У осталијем облицима остаје ̏: прѐсти, сjѐћи; прѐдох, прѐдосмо, прѐдосте, прѐдоше, сjѐкох, сjѐкосмо, сjѐкосте, сjѐкоше; прѐда̂в, прѐда̂вши, сjѐка̂в, сjѐка̂вши; сjѐкао, сjѐкла; прѐден, прѐдена; сjѐчен, сjѐчена; остаје ̏ и онда кад се основа крњи губећи крајње *д*: прѐо, прѐла.

Кад су оваки глаголи сложени тако да имају који слог више него прости, онда губе ̏ са слога на ком стоји у простијех па на слогу који је пред њим добијају `, н. п. о̀прести; о̀предох, о̀предосмо, о̀предосте, о̀предоше; о̀преда̂в, о̀преда̂вши; о̀прео, о̀прела, о̀дсјекао, о̀дсјекла; о̀преден, о̀предена; тако и у сложенога који има два слога више него прости: ода̀сјећи. — А на ком слогу у про‖стијех долази ̑ (а то је у овијех 58 глагола само у првом пређ. вр.), на том слогу остаје тај акценат и у сложенијех и на први слог долази ̏, н. п. о̏пре̑де, у̏кра̑де, о̏дсијече (ист. о̏дсе̑че); тако и у сложенога који има два слога више него прости: о̏дасијече (ист. о̏дасе̑че). — Кад је у простога ´, остаје и у сложенога тако како је у простога, н. п. опре́де̑м, опре́де̑ш, опре́де̑, опре́де̑мо, опре́де̑те, опре́ду̑, одсиjѐче̑м (ист. одсе́че̑м); опре́ди, опре́дите, одсиjѐци (ист. одсе́ци), одсиjѐцимо (ист. одсе́цимо).

Таки су ови глаголи:

с основом на *д*: кла̏сти, ра̀скласти; кра̏сти, до̀-красти се, из- се, на-, по-, под-, при- се, у-; прѐсти, и̏з-прести, на-, над-, о-, пре-, раз-, у-;

[1] стри́зија̂х. Вук, рјечн. код стрићи.

с основом на *з, с*, и то на *з*: гри̏сти, згри̏сти, за̀-гристи, из-, на, од-, под-, пре-, про-, раз-, у-; му̏сти, за̀-мусти, из-, на-, по-, у-; — на *с*: па̏сти, спа̏сти, на̀-пасти, о-, по-; овај се посљедњи разликује од осталијех у другом придјеву, гдје мијења ̏ на ́: спа́сен, спа́сена, спа́сено, попа́сен;

са основом на *г, к*, и то на *г*: стри̏ћи,[1] и̏стрићи, о-, пре-, про-, раз-, са-; — на *к*: сје̏ћи, за̀-сјећи, из-, на-, о-, об-, од-, ода-, по-, под-, пре-, про-, раз-, са-, у-;

с основом на *в*, које у неким облицима отпада: пље̏ти. Што се у тога глагола основа у неким облицима крњи, с тога му је и акценат у тијем облицима другачији него у осталијех овога реда. Кад му је основа цијела акценат му је као у осталијех: плијѐвêм (ист. пле́вêм), плијѐвêш, плијѐвê, плијѐвêмо, плијѐвêте, плијѐвŷ; плијѐвŷћи; плијѐви, плијѐвимо, плијѐвите. У другом придјеву имајући цијелу основу има, ако се не варам, акц. ́ као између овијех глагола глагол па̏сти (па́сêм): плијѐвен (ист. пле́вен).[2] И сложен слаже се с осталијем овога реда: о̀пљети, оплијѐвêм итд. А у облицима у којима му се основа крњи те се свршује на самогласно, изједначује се и у акценту с глаголима којима се основа свршује на самогласно, на име с глаголом б и т и (percutere): пље̏х, пље̏, пље̏смо, пље̏сте, пље̏ше, пље̏о, пље̏ла.

59 II. Г л а г о л и п р в е в р с т е с о с н о в о м н а с а м о г л а с н о.

Свјема је простима основа од једнога слога, осим јединога глагола у п и т и или в а п и т и, који се акцентом изједначује са сложенима.

4. Сви прости имају акц. ̏ у инфинитиву на основи, н. п. чу̏ти.

Акценат остаје без промјене у садашњем вр., у другом прећашњем вр. и у прилогу садашњега вр., н. п. чу̏jêм, чу̏jêш, чу̏jê, чу̏jêмо, чу̏jêте, чу̏jŷ; чу̏jâх, чу̏jâше, чу̏jâше, чу̏jâсмо, чу̏jâсте, чу̏jâху; чу̏jŷћи. Тако је у свијех.

[1] У Вукову је рјечнику код тога глагола забиљежено да му је 2. и 3. лице јед. у аористу с т р ӥ ж е; али бојим се, то ће бити погрјешка, премда и А. Мажуранић у грам. 103 има не само „с т р ӥ ж е" него и „п р ѐ с т р и ж е". — [2] Кажу ми да се тај глагол у западном говору говори у садашњем вр. без *в* с акцентом ̏: плӥјêм, а тако и у другом придјеву с наставком *т* и акцентом ̑: плӣт.

И у првом прећ. остаје ̏ без промјене, али не у свијех, н. п. чу̏х, чу̏, чу̏, чу̏смо, чу̏сте, чу̏ше; тако и б и т и (percutere) и други. Али неки у 2. и 3. лицу јед. мијењају ̏ на ̑, а у осталијем лицима остаје ̏, н. п. ли̏х, лӣ, лӣ, ли̏смо, ли̏сте, ли̏ше; тако и в и т и (viere), п и т и и б и т и (esse);[1] је ли још у којега глагола тако, нијесам могао дознати; између онијех који су само сложени у обичају, споменуће се послије они у којих та промјена бива.

У заповједном сви мијењају ̏ на ̑: чӯј, чӯјмо, чӯјте; пӣј, пӣјмо, пӣјте.

И у прилогу прећашњега вр. сви мијењају ̏ на ̑: чӯв, чӯвши; лӣв, лӣвши.

Тако и у другом придјеву, кад постаје наставком *т*, сви мијењају ̏ на ̑: лӣт, лӣта, лӣто. А кад тај облик постаје наставком *ен*, мијења се у свијех ̏ на ̀ у падежима који за се немају наставка: чу̀вен, бѝјен, лѝвен или љѐвен; а у осталијем падежима прелази тај ̀ на други слог: чувѐна, чувѐно, бијѐна, бијѐно, ливѐна, ливѐно или љевѐно; а кад се пред наставком *ен* изгуби *и* претворивши се у *ј* или (у ш и т и) у *в*, долази ̏ на *е* у падежима који немају за се наставка: бје̏н, шве̏н, а у осталијем падежима ̀: бјѐна, швѐно. Кад је овај придјев, који постаје наставком *ен*, одређен, у свијем му падежима стоји акценат као у првом пад. јед. мушкога рода кад је неодређен: чу̀венӣ, чу̀венâ, чу̀венô; бје̏нӣ, бје̏нâ, бје̏нô.

У првом придјеву у неких остаје ̏ у свијем падежима: чу̏о, чу̏ла, чу̏ло; би̏о (percutere), би̏ла, би̏ло; — а у других се мијења на ́ у свијем падежима који имају за се наставак, а у падежу који за се нема наставка па му се крајње *л* претвара у *о*, повраћа се ̏ на основи: би̏о, би́ла, би́ло; тако још ова три: ви̏о, ви́ла, ви́ло;[2] пи̏о, пи́ла, пи́ло; да̏о, да́ла, да́ло.[3] 60

[1] за л и т и свједочи и Вук у рјечн. стар. изд. LXIII да је тако; б и т и (esse) он има у истој књизи LVII у 2. и 3. лицу јед. без промјене у акценту; али како за тај глагол тако и за остале које споменух слушавши их и поредивши са сложенима њиховијем за цијело држим да на речени начин мијењају акценат, а свједочи и Будман, грам. 108. — [2] „Ово би́ло, оно се с в и́ л о" — „Гује му се око срца в и́ л е". — [3] Тако је и у глаголскога придјева који је сада адјектив: гњи̏о, гњи́ла, гњи́ло. А та разлика у акценту налази се и у многих адјектива; тако је бијѐла (ист. бе́ла, зап. би́ла), бијѐло (ист. бе́ло, зап. би́ло), у првом падежу јед. мушкога

Сложени сви губе у инфинитиву ̏, па на слогу првом пред њим добијају ̀, н. п. за̀чути. Кад су сложени тако да имају два слога више остаје им ̀ на истом мјесту, н. п. зау̀збити, оба̀вити. — У садашњем времену није у свијех сложенијех једнако премда им је кад нијесу сложени акценат једнак. Од чути сложени губе у том облику акц. ̏, који је у простијех, па пред слогом на ком је био ̏ добијају ̀: до̀чујêм, до̀чујêш, до̀чујê, до̀чујêмо, до̀чујêте, до̀чују̑; тако је и у сложенога до̀спјети: до̀спијêм итд. А остали губећи такође ̏ који је у простијех добијају ̏ пред слогом, на ком је у простијех: и̏збијêм, и̏збијêш, и̏збијê, и̏збијêмо, и̏збијêте, и̏збију̑; на̏вијêм, до̏лијêм, о̏крийêм, у̏мијêм, по̏пијêм, у̏тијêм, при̏шијêм, о̏бујêм, на̏зујêм[1] итд.; глаголи у којих је ова друга промјена, кад су сложени тако, да имају два слога више него прости, губе ̏ с тога слога па на слогу пред њим добијају ̀: за̀узбијêм, и̏знебијêм, о̀бузбијêм, при̏добијêм,[2] о̀бавијêм,[3] о̀балијêм, по̀днапијêм, прѐобујêм. У сумњи сам за глагол ва̀пити има ли у садашњем вр. акценат као сложени од чути или као ови други: Вук у рјечнику има ва̀пијêм, у̀пијêм и зау̀пијêм, али код поу̀пити забиљежио је по̀упијêм, а то би онда било кад би без по било у̏пијêм. Будман, који би могао знати како је, пише у својој грам. 83 ва̏пијêм, у̏пијêм. — У другим облицима, у којима је у простијех ̏, сложени сви губећи тај акц. добијају ̀ на слогу првом пред онијем с којега је отпао ̏: за̀чух, за̀чу, за̀чу, за̀чусмо, за̀чусте, за̀чуше; ра̀збих, ра̀зби, ра̀зби, ра̀збисмо, ра̀збисте, ра̀збише; за̀чуо, за̀чула, ‖ за̀чуло; у̀био, у̀била, у̀било; са̀швен; тако и кад су сложени са два слога: зау̀збих, зау̀зби итд.

У заповједном, гдје се акценат мијења на ̑, сложени имају ̀ пред слогом на ком је ̑: по̀пи̑ј, о̀бу̑ј, оба̀ви̑ј, оба̀ви̑јте.

рода бйо (ист. бе̏о), гдје је акценат ̏ замјена акценту ̑ с тога што се *л* претворило у *о*, а да тога није, био би акц. ̑, као што се на истој ријечи може видјети у јужном говору, гдје се говори и бйјел = бе̑л, и као што показује н. п. адјектив црн, који н. п. у женском и средњем роду гласи цр́на, пр́но, а у мушком цр̑н. — [1] тако је тијем глаголима забиљежено садашње вријеме у Вукову рјечнику, а што у њему код изути стоји и̏зујем биће погрјешка. — [2] тако је том глаголу забиљежено садашње вријеме у Вукову рјечнику, пак ће бити погрјешка што код задо̀добити стоји за̏добијêм. — [3] погрјешке мислим да су у Вукову рјечнику по̏давијêм, ра̏завијêм.

Другачије је у осталијем облицима у којима је у простијех ̑; у 2. и 3. лицу јед. у првом пређ. вр., кад је у простога ̑, долази у сложенога ̏ пред слогом на ком је ̑: по̏ли̑, о̏бу̑; а кад је сложен тако да има два слога више премјешта се ̏ напријед: о̏бави̑. Исто је тако и у другом придјеву кад прости има ̑: по̏ли̑т, по̏ви̑т, о̏бави̑т, по̏днапи̑т.

Гдје је у простога ̀ на ком год слогу, остаје ондје и у сложенога: изби̏јен, поли̏вен, пољѐвен, избијѐна, проливѐно, обувѐни; тако и одређеном сложеном остаје ̀ гдје је у простога одређенога: уби̏јени̑, уби̏јена̑.

У првом придјеву у којим се облицима у простијех мијења ̏ на ́, у њима не остаје у сложенијех ́, него се мијења у сложенијех на ̑, па преда њ долази ̏: у̏ви̑ла, са̏ви̑ло, по̏пи̑ли, до̏би̑ли, про̏да̑ли, у̏да̑ла.[1] Кад су сложени тако да имају два слога више него прости долази ̏ на први слог: о̏бави̑ла, по̏напи̑ли се, за̏доби̑ли.

Глаголи који овамо иду ови су са својима сложенима: би̏ти (percutere), зби̏ти, за̀-бити, из-, на-, о-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, са-, у-, уз-, зауз-, обуз-, суз-, спод-; би̏ти (esse), зби̏ти се, до̀-бити, за-, по-, про-, сне- се, задо-, придо-, изне-; ви̏ти (viere), сви̏ти, до̀-вити се, за-, из-, на-, над- се, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, раз-, са-, у-, уз-, оба̀вити, пода̀вити, раза̀вити; ви̏ти (ululare), сви̏ти, за̀вити; ли̏ти, сли̏ти, до̀-лити, за-, из-, на-, об-, од-, под-, по-, пре-, при-, про-, раз-, са-, у-, оба-; гњи̏ти, са̀-гњити, про-,[2] оба̀гњити; кри̏ти, скри̏ти, за̀-крити, над-, од-, по-, под-, пре-, при-, са-, у- се; ми̏ти, и̏змити, о-, у-; пи̏ти, за̀-пити се, из-, на-, над-, о-, од-, по-, пре-, при-, про-, у- се, пона- се, подна- се; пли̏ти, спли̏ти се, прѐплити; ри̏ти, за̀-рити, из-, об-, под-, пре-, раз-; ти̏ти, у̀-тити;

[1] то бива и у простога кад је пред њим не: „и то би́ло, зла не̏ би̑ло". Има и других ријечи са не сложених гдје исто бива, н. п. ја́ка, ја́ко, ја̑к, сложем са не: не̏ја̑ка, не̏ја̑ко, не̏ја̑к; тако вријѐме (вре́ме) сложепо са не: не̏вријеме (не̏врêме); тако сам слушао гдје се и при́лика сложена са не говови не̏при̑лика. — У неким крајевима, на име у Дубровнику, остаје у сложенијех глагола у овом облику акценат како је у простијех: пови́ла, попи́ла, прода́ла.* Вук послов. XLII. не би́ло. Будман грам. 229. — [2] Магазин далм. 1861. 69.

* Али у Дубровнику тако је само у f. sing. и у n. pl., јер остали облици имају исти акценат као у В., па и „не би́ло" у Будмана акцентовано је према В.: у Дубр. се говори само „би̑ло", па зато и „не̏ би̑ло".

62 ши̏ти, за̀-шити, на-, об-, од-, по-,||пре-, при-, про-, раз-, са-, у-; чу̏ти, до̀-чути, за-, на-, по-, при-, про-, са-; смје̏ти, и овај с основом од два слога, те је једнак са сложенима: ва̀пити или у̀пити и његови сложени зау̀пити, поу̀пити, и ови који су само сложени у обичају: до̀спјети, на̀спјети, пр̀испјети, ѝзути, на̀зути, о̀бути, у̀жити, — и ови о којима треба на по се коју рећи: пје̏ти; зна̏ти, до̀-знати, за-, по-, при-, са-, у-, спо-, запо-, оба-, припо-, раза-, распо-, супо-, упо-; да̏ти, до̀-дати, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, у-, поу-, преу- се, разу-, препро-, распро-, придо-; дје̏ти, здје̏ти, до̀-дјети се,[1] за-, на-, о-, пре-, при-, са-, у-, зао-, изо-, прео-, прио-; ста̏ти, до̀-стати, за-, на-, не-, о-, оп-, по-, пре-, при-, раз- се, са- се, у-, зао-, изо-, недо-, оду-, поду-, поне-; ѝћи, којему ћу и сложене на по се споменути.

Некима између овијех глагола неки облици постају другачије него осталима, те им је и акценат у тијем облицима другачији; за то сам их рад на по се споменути.

би̏ти (esse) у садашњем вр. има основу буд, али му је акц. као и у осталијех: бу̏дêм, бу̏дêш итд.; који сложени његови имају ту основу у садашњем вр., у њих отпада ˵ са слога на ком је у простога, па пред њим долази `: про̀будê; а којима је сложенима у том облику основа *би*, они на слогу пред тијем слогом добијају ˵: до̏бијêм; ако ли су сложени још с једнијем слогом добијају ` на први слог: за̀добијêм, као што је већ споменуто. У прилогу садашњега вр. прости нема акцента на основи него на слогу у ком је уметак има ´: буду́ћи. У заповједном имајући такођер основу буд, има на њој акц. ˵: бу̏ди, бу̏димо, бу̏дите. У другом прећашњем вр. кад од уметка ѣа има само ѣ, добија у свијем лицима на њему ˵: бје̏х, бје̏ше, бје̏ше, бје̏смо, бје̏сте, бје̏ху.

пје̏ти у садашњем вр. и у прилогу садашњега вр., и у другом пређ. вр. и у заповједном, ширећи основу у пој, мислим, да у прва три облика има ` на основи: по̀јêм, по̀јêш итд., по̀ју̂ћи, по̀јâх, по̀јâше, а у заповједном свакојако има ˆ: пôј, пôјмо, пôјте. А у којима му облицима основа гласи пје, мислим да у свјема остаје ˵ као у инфинитиву: пје̏х[2], пје̏о, пје̏ла[3].

[1] стављам га и тако сложена, премда Вук у рјечн. има само додјести се. — [2] Петли пеше, клепала удрише. Вук, рјечн. код пјети. — [3] Дор га вила лепу песму пела. Нар. пјесма у Вили 1866 бр. 37.

зна̏ти у садашњем вр. слијевајући крајњи глас од основе с уметком у дуго *а* има на њему у једнини ˆ а у 1. и 2. лицу мн. ´: знâм, знâш, знâ, зна́мо, зна́те, а у трећем лицу мн. гдје||реченога слијевања нема, остаје му *а* кратко и на 63
њему ˵ као у онијех глагола напријед: зна̏ју̂. Кад у сад. вр. између основе и уметка узме *д*, тада на основи има ´: зна́дêм, зна́дêш, зна́дê, зна́дêмо, зна́дêте, зна́ду̂. — У другом пређ. вр. слијева се такођер крајњи глас од основе с уметком у дуго *а*, те је на њему у свијем лицима ˆ: знâх, знâше, знâше, знâсмо, знâсте, знâху. Кад се у том облику између основе и уметка уметне *д*, долази на основу `: зна̀дијâх, зна̀дијâше, зна̀дијâше, зна̀дијâсмо, зна̀дијâсте, зна̀дијâху; а кад од уметка има само једно самогласно, онда је на основи ˵: зна̏ђâх, зна̏ђâше итд. — У заповједном, кад му је састављено као осталим глаголима овога реда, има и акценат као они: знâј, знâјмо, знâјте; а кад му се к основи на крају дода *д*, онда мислим да има на основи ˵: зна̏ди. — У другом придјеву, кад му постаје самијем *т*, акценат је као у осталијех: знâт, знâта; исто тако и кад постаје наставком *ен*, те му се крајњи глас од основе слије с тијем *е* у дуго *а*: знâн, знâна. — У сложенога у садашњем вр. пред слогом на ком је ˆ долази `: по̀знâм, по̀знâш, по̀знâ; тако и сложен кад има два слога више него прост: оба̀знâм; а у другом придјеву пред слогом на ком је ˆ има ˵: по̏знâт, а кад су у сложенога два слога више него у простога, прелази ˵ на први: пр̏ипознâт. Акценат ˵ у 3. лицу мн. садашњега вр. отпада у сложенијех, те долази ` на најближи слог: по̀зна̂ју̂, припо̀зна̂ју̂.

да̏ти у садашњем вр., у ком на познати начин нема уметка осим 3. лица мн., има у једнини гдје је од једнога слога ˆ а у множини гдје је од два слога ´: дâм, дâш, дâ, да́мо, да́те, да́ду̂. Кад к основи узме на крају још *д*, долази му на њој ´: да́дêм, да́дêш итд. — У другом пређ. вр. узима такођер *д* к основи, те на основи има `: да̀дијâх, да̀дијâше, да̀дијâше, да̀дијâсмо, да̀дијâсте, да̀дијâху. — У првом пређ. вр., кад му је основа чиста са самогласнијем на крају, има, ако се не варам, у свијем лицима ˵: да̏х, да̏, да̏,[1] да̏смо, да̏сте, да̏ше; кад к основи узме *д*, и онда му је на њој ˵: да̏дох, да̏де, да̏де, да̏досмо, да̏досте, да̏доше. — Сложен у садашњем вр.

[1] Будман у грам. 108 вели, да је у 2. и 3. лицу јед. *дâ*.

пред слогом на ком је ˆ има ˋ: прòдâм, прòдâш, прòдâ; а
акценат ̏ у аористу отпада са слога на ком је у простога,
па на слог пред њим долази ˋ: прòдадох, прòдаде, ѝздаде,
прòдадосмо итд. — У осталијем је облицима како је на-
пријед речено.

дјёти и стȁти, у којим облицима имају основу са са-
могласнијем на крају, у њима се не разликују по акценту од
64 осталијех ‖ овога реда, н. п. у првом пређ. вр. и у првом при-
дјеву имају акценат као чути: стȁх, стȁ, стȁ, стȁсмо, стȁсте,
стȁше, ỳстах, ỳста, ỳста, ỳстасмо, ỳстасте, ỳсташе, зàдјех,
зàдје, зàдје, зàдјесмо, зàдјесте, зàдјеше, заȍдјех, заȍдје итд.;
стȁо, стȁла, стȁло, дйо, дјёла, дјёло, зàдио, зàдјела, зàдјело,
преȍдио, преȍдјела, преȍдјело; тако и у садашњем вр. дјети
кад има у основи самогласно на крају, једнак је по акценту
с глаголом чути: зàдијêм, зàдијêш, зàдијê, зàдијêмо, зàдијêте,
зàдијŷ. — Али у облицима, у којима основа овијех глагола
добија на крају сугласно, изједначују се они с глаголима
којима се основа свршује на сугласно и то с онима, којима
у свијем облицима остаје акценат ̏ (бр. 3. а); тако у са-
дашњем вр. дјёнêм, дјёнêш, дјёнê, дјёнêмо, дјёнêте, дјёнŷ, или
дјёдêм, дјёдêш, дјёдê, дјёдêмо, дјёдêте, дјёдŷ; стȁнêм, стȁнêш итд.;
— заповједно: стȁни, стȁните; — прво пређашње: дјёдох,
дјёде итд., стȁдох, стȁде итд.; — тако и кад су сложени,
остају једнаки с поменутима којима се основа свршује на
сугласно, н. п. ȍдједох, ȍдједе, ȍстадох, ȍстаде, заȍдјени итд.;
том глаголу остаје исти акценат кад и у самом инфинитиву
узима *д*: дјёсти.[1] — Кад је стȁти сложен са *су* губећи ак-
ценат ̏ не добија на слогу *су* акцента ˋ него ˊ, који му
остаје у свијем облицима: сýстати, сýстанêм, сýстао, сýстали;
тако и посýстати.

[1] Вук у рјечнику новом и старом даје му у инфинитиву акц. ˋ кад значи слагати у стог; али ја не могу разумјети за што би тако било кад и сам Вук пише сложене здјёсти, сàдјести, које обоје иште да просто гласи дјёсти и у том значењу. Што је дјести у реченом значењу несвршен глагол, у томе још не би било узрока да напоменута два сложена глагола одступе у акценту од свога простога. На то би се могло помислити да здјёсти и сàдјести није од несвршенога дјѐсти него од свршенога дјёсти. Онда би ваљало посвједочити да несвршени постајући свршени мијењају акц. На то би било налик лȍмйм и слȍмйм, али је и у њих у инфинитиву једнако лȍмити, слȍмити. Вук пише и дјѐнути несвршено и дјёнути свршено

ити, или на познати начин ићи, којему само у инфи-
нитиву остаје чиста основа без сугласнога на крају, одступа
и у њему акцентом од осталих глагола, којима се основа
свршује на самогласно, те у том облику нема акцента ̏ на
основи него ˋ: ѝти или ѝћи. У осталијем облицима узима-
јући к основи на крају *д* изједначује се и у акценту подоста
с глаголима којима се основа свршује на сугласно и то с
онима који у инфинитиву имају ˋ па га у садашњем времену
мијењају на ̏ (бр. 2. б.). Исто тако као ти глаголи мијења и
ѝћи акц. ˋ ‖ на ̏ у садашњем вр., у другом пређашњем и у 65
прилогу садашњега вр.: ѝдêм, ѝдêш, ѝдê, ѝдêмо, ѝдêте, ѝдŷ;
ѝђâх (ѝдâх), ѝђâше, ѝђâше, ѝђâсмо, ѝђâсте, ѝђâху; ѝдŷћи. У пр-
вом пређ. вр. остаје ˋ као у поменутијех глагола с основом на
сугласно: ѝдох, ѝде, ѝде, ѝдосмо, ѝдосте, ѝдоше. У запо-
вједном такођер остаје ˋ као у неких између поменутијех с
основом на сугласно: ѝди, ѝдимо, ѝдите. Првога придјева од
те основе нема него од шьл, од којега је тај облик у 1. па-
дежу једнине мушкога рода био од једнога слога: шал, у
ком је самогласно кратко и који је за то што је од једнога
слога и што му је самогласно кратко имао акценат ̏: шȁл;
а у падежима који имају за се наставак и у којима из ос-
нове ово уметнуто *а* испада, а у наставку је самогласно опет
кратко, није могло другачије бити него је опет долазио акц.
̏ на наставак: шлȁ, шлȍ (као што је и сада зȁо, злȁ, злȍ);
али се тај облик није сачувао таки, него се привезала за њ
сприједа основа од ити, а тада по опћенитом правилу, које
смо више пута могли видјети (н. п. чŷх, зàчух), отпаде акц. ̏
па на слог који дође пред онај на ком је било ̏, т. ј. на
речено *и*, дође ˋ: ѝшао, ѝшла, ѝшло. У прилогу прошлога
вр., који је исто тако скрпљен од *и* и шьл, по опћенитом
правилу долази ˆ пред наставком а пред њим ˋ: ѝшâв, ѝшâвши.
— Сложен овај глагол тако да пред његово *и* дође самогла-
сно а иза тога самогласнога претварајући своје *и* у *ј*, а то *ј* опет
слијевајући са сугласним које се за њим нађе, даје прилику
да му се и акценат мијења: ако је у простога на *и* акц. ˋ,
па у сложенога буде речено претварање и слијевање, на са-
могласно иза којега се на речени начин изгубило његово *и*
долази ˊ: дóћи (= доићи); дóђох, дóђе, дóђосмо, дóђосте,
дóђоше; дóђи, дóђимо, дóђите; а кад је у простога ̏ на *и*, па

буде речено претварањем и слијевање [у] сложенога, онда долази ̂ на слог иза којега се изгубило његово *и*: до̂ђе̂м (= до̀иде̂м), до̂ђе̂ш, до̂ђе̂, до̂ђе̂мо, до̂ђе̂те, до̂ђӯ. У првом придјеву и у прилогу прошлога времена оваки сложени не имајући основе *и* добијаju ̀ на слогу с којим су сложени: до̀шао, до̀шла, до̀шло; до̀ша̂в, до̀ша̂вши. Кад су са два слога овако сложени, онда пред слогом на ком је ̂ у оваких с једнијем слогом сложених долази ̀: и̏зна̂ђе̂м, и̏зна̂ђе̂ш итд. Тако за́ћи, на́ћи, по́ћи, пријѐћи (пре́ћи ист.), при́ћи, про́ћи, са́ћи, сна́ћи, у́ћи, иза́ћи, изна́ћи, мимо́ћи, нада́ћи, оба́ћи, пода́ћи, попро́ћи, придо́ћи, принаћи, прона́ћи. — Како је из оваких сложених *ћ* и *ђ* прешло и у друге у којима нема реченога узрока да би постали ти гласови (а и у сам прости), тако рекао бих да су
66 и сами акценти из овијех сло‖женијех, у којима су законити, прешли и у друге, и то не само онда кад и *ћ* и *ђ* из њих прелази у друге него и онда кад други чувају чисто *т̄* и *д*; тако у инфинитиву изи́ћи (мјесто изи̏ти према за́ћи), нади́ћи, оби́ћи, оти́ћи, поди́ћи, си́ћи, уни́ћи, превази́ћи, рази́ћи се, тако и оти́ти; тако и у првом пређ. вр.: изи́ђох, изи́ђе, оби́ђох; оби́ђе, тако и оби́дох, изи́де, оти́де, и у заповједном: изи́ђи, изи́ђите, тако и оби́ди, оти́ди; исто тако и акценат ̂ у садашњем вр. из онијех сложенијех прешавши у ове, чини да ови на слогу пред тијем акцентом ̂ добијају ̀: и̏зи̂ђе̂м (мјесто и̏зиде̂м према и̏за̂ђе̂м), о̀би̂ђе̂м и и̏зи̂де̂м, о̀би̂де̂м, о̀ти̂де̂м итд. А из њих се опет и само *и* с тијем акцентима поврати међу оне прве сложене: заи́ћи, за̀и̂ђе̂м и за̀и̂де̂м; наи́ћи, на̀и̂ђе̂м и на̀и̂де̂м; уи́ћи, у̏и̂ђе̂м; мимои́ћи, мимо̀и̂де̂м и мимо̀и̂ђе̂м. Тако узевши мах ́ држи се и онда кад *д* прелази у инфитив претварајући се у *с*: изи́сти, оби́сти, оти́сги. Ни то не би доста, него по што у ове сложене уђе *и* с тијем ́, почињу се они изједначивати с глаголима који кад су прости имају ́ па кад су сложени мијењају ́ на ̂, и на слогу који је пред ̂ добијају ̀, тако поред оти́ћи има и о̀ти̂ћи (као да би прости гласио и́ћи па се у сложенога промијенио ́ на ̂, према не́ти, до̀не̂ти), тако и о̀ти̂сти.[1] Али јоште се налази и законит акценат на *и* у сложенијех са слогом који се свршује на самогласно, премда се опет вријеђа други закон по ком се у тијех глагола *и* слијева са сугласнијем које је за њим; закон је да акц. ̀ остаје кад

[1] Вук, рјечн. код отићи, отисти.

ријеч сложена добије још који слог пред слогом на ком он стоји; тако имамо доиста наи̏ћи (према простом и̏ћи), наи̏дох и наи̏ђох (према простом и̏дох), тако и мимои̏ћи и дои̏сти, наи̏сти; а други је закон да акц. ̏ отпада са слога на ком стоји кад ријеч није сложена, па мјесто њега у сложене ријечи дође ̀ на слог иза којега је отпао акц. ̏, тако имамо на̀иде̂м (према простом и̏де̂м).[1] У сложенијех са слогом који се свршује на сугласно мислим да ће се још боље бити сачувао и законит акценат, т. ј. онај, који им према простоме треба; тако за цијело мислим не само да у првом пређ. вр. још имамо изи̏дох, оти̏дох, оти̏де (према простоме и̏дох, и̏де), него и у садашњем вр., да ће још бити и о̀тиде̂м (према простоме и̏де̂м). — Сложени отићи у садашњем вр. и у првом пређ., кад му се одбаци основа *и* и *т̄* од *от̄*, изгубивши на тај начин један слог, не задржава акцената које је добио што је као сложен имао један слог више, него му се враћају акценти који су у простога:‖ о̏де̂м, о̏де̂ш, о̏де̂, 67
о̏де̂мо, о̏де̂те, о̏дӯ; о̀дох, о̀де, о̀де, о̀досмо, о̀досте, о̀доше. — У првом придјеву и у прилогу пређ. вр. сложени са слогом који се свршује на сугласно, ако иза тога слога по познатом закону имају *а*, долази им на то *а* акц. ̀: оба̀шао, оба̀шла, оба̀шло, оба̀шли; оба̀ша̂в, оба̀ша̂вши; иначе за основу веже се и основа *и*, као у простога, те акц. ̀ долази на њу: отѝшао, отѝшла, отѝшло, обѝшао, обѝшла; отѝша̂в, отѝша̂вши, обѝша̂в, обѝша̂вши.

III. Глаголи прве врсте с основом која се у неким облицима свршује на сугласно а у неким на самогласно.

Свјема је простима основа од једнога слога; а акцентом су двојаки: једни имају у инфинитиву на основи ́, н. п. кле́ти, а други ̏, н. п. же̏ти.

5. У којих је простих акценат ́ у инфинитиву на првом слогу. Да видимо најприје како је у облицима у којима се основа свршује на самогласно, по том како је у онима у којима се основа свршује на сугласно.

а. Кад се основа свршује на самогласно. То бива у инфинитиву, у првом пређ. вр., у првом и другом придјеву, и у прилогу пређ. вр.

[1] Види у Вукову рјечн. код наићи и наисти.

Којима се између овијех глагола основа свршује на *р*, па им се у инфинитиву на познати начин основа шири тако да *р* постане сугласно а до њега дође глас који је у старо вријеме био ѣ, они такођер имају у инфинитиву акценат ´ на том гласу, само што тај глас у јужном говору гласи *ије*, па по законима јужнога говора мјесто акцента ´ долази на друго од та два његова самогласна акценат ` : мријѐти (источно мре́ти, западно мри́ти).[1] — У сложенијех мијења се у инфинитиву ´ на ^,* и слог који је пред њим добија `, н. п. за̀кле̂ти. Исто бива и у глагола сложенијех којима се основа свршује на *р*, па се на речени начин шири, само што у јужном говору кад дође ^ на глас, који у њему гласи *ије*, по законима тога говора на прво од та два његова самогласна долази акценат ̏, који опет отпада кад пред њим има ` : у̀мријети (ист. у̀мре̂ти, зап. у̀мри̂ти). Тако остаје и кад сложени има два слога више него прости: раза̀пе̂ти, изу̀мријети (ист. изу̀мре̂ти, зап. изу̀мри̂ти).

У првом пређ. вр., гдје се основи која се свршује на *р* исто онако гласови мијењају као у инфинитиву, мијења се у једнини у сва три лица акценат ´ на ^, који кад дође на глас
68 који у јужном || говору гласи *ије*, мјесто њега долази у том
говору ̏ на први од та два његова самогласна, н. п. кле̂х, кле̂, кле̂; мри̏јех, мри̏је, мри̏је (ист. мре̂х, мре̂, мре̂; зап. мри̂х, мри̂, мри̂), а у множини опет се мијења ^ на ´, који кад дође на глас који у јужном говору гласи *ије*, мјесто њега долази у том говору акценат ` на друго од та два његова самогласна: кле́смо, кле́сте, кле́ше; мријѐсмо, мријѐсте, мријѐше (ист. мре́смо, мре́сте, мре́ше, зап. мри́смо, мри́сте, мри́ше). У сложенијех акценат ´, који је у простијех у множини, мијења се на ^ као у једнини у простијех, па и у једнини и у множини на слогу пред тијем акцентом, ако је пред њим само један слог, долази ` у свијем лицима, осим 2. и 3. јед., а у та два лица долази ̏ мјесто `, и у јужном говору бива што је већ споменуто, н. п. за̀кле̂х, за̏кле̂, за̏кле̂, за̀кле̂смо, за̀кле̂сте, за̀кле̂ше; о̀те̂х, о̏те̂, о̏те̂, о̀те̂смо, о̀те̂сте, о̀те̂ше; про̀су̂х, про̏су̂, про̏су̂, про̀су̂смо, про̀су̂сте, про̀су̂ше; у̀мријех (ист. у̀мре̂х,

[1] Испореди што је казано напријед код бр. 2. за глагол нести.

* Мјесто знака ^ у Д. гријешком знак `.

зап. у̀мри̂х), у̏мрије (ист. у̏мре̂, зап. у̏мри̂), у̏мрије (ист. у̏мре̂, зап. у̏мри̂), у̀мријесмо (ист. у̀мре̂смо, зап. у̀мри̂смо), у̀мријесте (ист. у̀мре̂сте, зап. у̀мри̂сте), у̀мријеше (ист. у̀мре̂ше, зап. у̀мри̂ше); на̀дријех, на̏дрије, на̏дрије,[1] на̀дријесмо, на̀дријесте, на̀дријеше; за̀пријех, за̏прије, за̏прије.[2] — У сложенијех тако да имају два слога више него прости остаје ` на слогу на ком је у овијех, а ̏ прелази напријед на први слог: раза̀пе̂х, ра̏запе̂, ра̏запе̂, раза̀пе̂смо, раза̀пе̂сте, раза̀пе̂ше; запо̀че̂х, за̏поче̂, за̏поче̂, запо̀че̂смо, запо̀че̂сте, запо̀че̂ше; прео̀те̂х, пре̏оте̂, пре̏оте̂, прео̀те̂смо, прео̀те̂сте, прео̀те̂ше; иза̀су̂х, и̏засу̂, и̏засу̂, иза̀су̂смо, иза̀су̂сте, иза̀су̂ше; оба̀мријех (ист. оба̀мре̂х, зап. оба̀мри̂х), о̏бамрије (ист. о̏бамре̂, зап. о̏бамри̂), оба̀мријесмо (ист. оба̀мре̂смо, зап. оба̀мри̂смо), оба̀мријесте (ист. оба̀мре̂сте, зап. оба̀мри̂сте), оба̀мријеше (ист. оба̀мре̂ше, зап. оба̀мри̂ше); раза̀стријех, ра̏застрије, ра̏застрије, раза̀стријесмо, раза̀стријесте, раза̀стријеше.

У првом придјеву, гдје основама које се свршују на *р* остаје *р* самогласно без икаке промјене, долази акц. ´ у свијем падежима који за се имају наставак, а који немају за се наставка, те им *л* остаје на крају и оно се претвара у *о*, у њима се акц. мијења на ̏ : кле̏о, кле́ла, кле́ло; мр̏о, мр́ла, мр́ло; др̏о, др́ла, др́ло. — У сложенијех који имају један слог више него прости, акц. ´, гдје је у простијех, мијења се на ^, па на слог пред њим долази ̏, а гдје је у простијех ̏,
прелази тај акц. ̏ на предњи слог: за̏клео, || за̏кле̂ла, за̏кле̂ло; 69
по̏чео, по̏че̂ла, по̏че̂ло; у̏зео, у̏зе̂ла, у̏зе̂ло; за̏суо, за̏су̂ла, за̏су̂ло; на̏вр'о, на̏вр̂ла, на̏вр̂ло; о̏др'о, о̏др̂ла, о̏дрло; про̏ждр'о, про̏ждр̂ла, про̏ждр̂ло; у̏мр'о, у̏мр̂ла, у̏мр̂ло; по̏мр̂ли; до̏пр'о, до̏пр̂ла, до̏пр̂ло; про̏стр'о, про̏стр̂ла, про̏стр̂ло.[3] — У сложенијех тако да имају два слога више него прости, прелази ̏ на први слог: о̏дапео, о̏дапе̂ла; ра̏запе̂ли; за̏почео, за̏поче̂ла; пре̏узео, пре̏узе̂ла; ра̏засуо, ра̏засу̂ла; по̏дувр'о, по̏дувр̂ла; о̏дадр'о, о̏дадр̂ла; о̏бамр'о, о̏бамр̂ла; по̏дупр'о, по̏дупр̂ла; ра̏застр'о,

[1] Вук, рјечн. код надријети. — [2] Вук, рјечн. стар. стр. LXII. види и у новом код упријети. — [3] Што Вук у послов. LXII напомиње да се у Дубровнику говори умр́ла, а Будман грам. 109 има и поче́ла, по томе ваља мислити да ондје овога реда глаголи сложени задржавају у овом облику акценат који имају прости, као што ондје бива и у глагола с основом на самогласно, у којих је у овом облику оваки акценат. Види напријед под 4. [Испор. напомену *) на стр. 103.]

ра̏застр̂ла. — Придјев овај кад је одређен, мијења и на простој основи акценат на ̂, пред којим ако је сложен добија ̏ онако како видјесмо да добија кад је неодређен: у̏мр̂лӣ, у̏мр̂лā.

У другом придјеву, који постаје наставком *т*, коме у основама које се свршују на *р* остаје *р* самогласно, као у пошљедњем облику, мијења се акценат на ̂: клêт, клêта, клêто; др̂т, др̂та, др̂то. — У сложенијех који имају један слог више него прости, долази ̏ пред тијем акцентом: про̏клêт, про̏клêта, про̏клêто; о̏тêт, о̏тêта, о̏тêто; на̏чêт, на̏чêта, на̏чêто; на̏сӯт, на̏сӯта, на̏сӯто; про̏др̂т, про̏др̂та, про̏др̂то; про̏стр̂т, про̏стр̂та, про̏стр̂то; а кад су у сложенога два слога више него у простога, прелази ̏ на први слог: за̏почêт, за̏почêта, за̏почêто; о̏бузêт, о̏бузêта, о̏бузêто; ра̏засӯт, ра̏засӯта, ра̏засӯто; о̏дадр̂т, о̏дадр̂та, о̏дадр̂то; по̏дупр̂т, по̏дупр̂та, по̏дупр̂то.

У прилогу пређ. вр., у коме опет основама које се свршују на *р* остаје *р* самогласно, долази акценат ̂: клêв, клêвши; мр̂в, мр̂вши. — А сложени пред тијем акцентом добијају ̀: за̀клêв, за̀клêвши; по̀чêв, по̀чêвши; у̀зêв, у̀зêвши; на̀сӯв, на̀сӯвши; у̀мр̂в, у̀мр̂вши; про̀стр̂в, про̀стр̂вши; на истом слогу о̀стаје ̀ и у сложенијех који имају два слога више него прости: прео̀тêв, прео̀тêвши; раза̀стр̂в, раза̀стр̂вши.

б. Кад се основа свршује на сугласно. То бива у садашњем вр., у прилогу садашњега вр., у другом пређашњем и у заповиједном.

У тијем облицима и само *р* на које се свршују основе постаје сугласно.

Осим јединога глагола к л е т и свјема осталима остају основе без самогласнога у овијем облицима.[1] За то се к л е т и
70 разликује || од осталих акцентом у тијем облицима. Он има на основи у свијем реченијем облицима осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. акценат ̀ као глаголи с основом на сугласно и с акцентом ̀ на основи (види напријед 2. а.): ку̀нêм, ку̀нêш, ку̀нê, ку̀нӯ; ку̀нӯћи; ку̀ни, ку̀нимо, ку̀ните; ку̀нија̂х, ку̀нија̂ше, ку̀нија̂ше, ку̀нија̂смо, ку̀нија̂сте, ку̀нија̂ху; тако у том облику и кад мјесто уметка *ија* има *ја*: ку̀ња̂х, ку̀ња̂ше; а у 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. губи тај акценат па на другом слогу на уметку *е* добија ́: куне́мо, куне́те. — Кад је тај глагол

[1] Који још имају како самогласно у основи, они га имају прешавши у друге врсте, н. п. пењем, дерем, пењах.

сложен, остају му акценти какви су кад није сложен: заку̏нêм, заку̏нêш, заку̏нê, закуне́мо, закуне́те, заку̏нӯ; заку̏ни, заку̏ните.

Остали глаголи немајући у овијем облицима у основи самогласнога, имају акценат само на уметку између основе и наставка, и то у садашњем вр. акценат ̂ у свијем лицима, осим 1. и 2. мн.: мрêм, мрêш, мрê, мрӯ; а у 1. и 2. мн. ́: мре́мо, мре́те. — Сложени немају ове разлике у 1. и 2. лицу мн., него у свијем лицима имају на истом мјесту ̂, а на слогу који је пред њим, ако је само један, имају ̏: у̏мрêм, у̏мрêш, у̏мрê, у̏мрêмо, у̏мрêте, у̏мрӯ; про̏пнêм, про̏пнêш, про̏пнê, про̏пнêмо, про̏пнêте, про̏пнӯ; по̏чнêм, по̏чнêш, по̏чнê, по̏чнêмо, по̏чнêте, по̏чнӯ; у̏змêм, у̏змêш, у̏змê, у̏змêмо, у̏змêте, у̏змӯ; про̏спêм, про̏спêш, про̏спê, про̏спêмо, про̏спêте, про̏спӯ. А сложени тако да имају два слога више него прости, немају ̏ на том слогу него мјесто њега добијају ̀ на првом: о̀бумрêм, о̀бумрêш, о̀бумрê, о̀бумрêмо, о̀бумрêте, о̀бумрӯ; по̀дадрêм, по̀дадрêш, по̀дадрê, по̀дадрêмо, по̀дадрêте, по̀дадрӯ; ра̀запнêм, ра̀запнêш, ра̀запнê, ра̀запнêмо, ра̀запнêте, ра̀запнӯ; за̀почнêм, за̀почнêш, за̀почнê, за̀почнêмо, за̀почнêте, за̀почнӯ; прѐузмêм, прѐузмêш, прѐузмê, прѐузмêмо, прѐузмêте, прѐузмӯ; ѝзаспêм, ѝзаспêш, ѝзаспê, ѝзаспêмо, ѝзаспêте, ѝзаспӯ.

У другом пређашњем вр. такођер им долази ̂ на уметак и остаје у свијем лицима: мра̂х, мра̂ше, мра̂ше, мра̂смо, мра̂сте, мра̂ху.

У прилогу садашњега вр. имају ́ на гласу у ком је уметак: мру́ћи.

У заповиједном долази акц. ̏: мри̏, мри̏мо, мри̏те. — А у сложенијех отпада у том облику ̏, па на слог који је пред њим долази ̀: у̀мри, у̀мримо, у̀мрите; у̀при, у̀примо, у̀прите; ра̀спни, ра̀спнимо, ра̀спните; по̀чни, по̀чнимо, по̀чните; у̀зми, у̀змимо, у̀змите; про̀спи, про̀спимо, про̀спите. На истом мјесту остаје тај акц. ̀ и у сложенијех који имају два слога више него прости: поду̀при, под || у̀примо, поду̀прите; раза̀стри, ра- 71
за̀стримо, раза̀стрите; запо̀чни, запо̀чнимо, запо̀чните; оду̀зми, иза̀спи.

Глаголи којима се основа у неким облицима свршује на сугласно а у неким на самогласно и којима су акценти до сад показани, ово су са својима сложенима:

с основом на *н*: клéти, зà-клêти, про-, у-; пéти, зà-пêти, из-, на-, по-, пре-, при-, про-, раз-, са-, у- се, оба-, ода-, пода-, раза-: дò-чêти, зà-чêти, на-, по-, при-, запо-, отпо-, препо-;

с основом на *м*: жéти, зà-жêти, из-, о-, пре-, про-, са-, иза-;[1] òт-êти, уз-, преот-, зауз-, изуз- се, науз- се, обуз-, одуз-, подуз-, преуз-;

с основом на *й*: зà-сӯти, на-, о-, об-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз-, са-, у-, иза-, оба-, ода-, пода-, раза-, распро-;

с основом на *р*: дријèти,[2] зà-дријети (источно зàдрêти, западно зàдрӣти), из-, на-, о-, пре-, про-, раз-, са-, иза-, ода-, пода-; мријèти, зà-мријети, по-, са, у-, изу-, оба-, обу-, разу-се; прò-ждријети; дò-пријети, за-, о-, по-, при-, у-, ода-, оду-, поду-; зà-стријети, на-, про-, оба-, ода-, раза-.

6. У којих је простијех акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу.

Таки су глаголи само тр̏ти, дӱти (основа дъм), жѐти (основа жьн) са својима сложенима.

а. Кад се основа свршује на самогласно. То бива у истијем облицима у којима у онијех првијех глагола под 5.

У инфинитиву кад су сложени губе акценат ̏ па на најближем слогу сприједа добијају ̀: зàтрти, ѝстрти, нàтрти, òтрти, пòтрти, прèтрти, прòтрти, рàстрти, сàтрти, разàтрти; нàдути се; дòжети, нàжети, нàджети, пòжети, сàжети.

У првом пређ. вр. и у првом придјеву остаје у простијех акценат без промјене: тр̏х, тр̏, тр̏, тр̏смо, тр̏сте, тр̏ше; жѐх, жѐ, жѐ, жѐсмо, жѐсте, жѐше; тр̏о, тр̏ла, тр̏ло; жѐо, жѐла, жѐло. У сложенијех бива у тијем облицима исто што [у] инфинитиву: ỳтрх, ỳтр, ỳтр, ỳтрсмо, ỳтрсте, ỳтрше; нàдух, нàду, нàду, нà-
72 дусмо, нàдусте, нàдуше; пòжех,‖пòже, пòже, пòжесмо, пòжесте, пòжеше; пòтр'о, пòтрла, пòтрло; нàдуо, нàдула, нàдуло; пòжео, пòжела, пòжело.

У другом придјеву, кад постаје наставком *т*, акценат се мијења на ̂: жêт. Кад је сложен, добија пред тијем акцентом још ̏ на први слог: пȍжêт, нȁдӯт. А кад постаје наставком *ен*, које бива у глаголу трти, акценат је као у другим којима се основа свршује на самогласно (бр. 4): тр̀вен, тр̀вèна, трвèно; утр̀вен, утрвèна, утрвèно; у тога глагола може у том облику *р* бити сугласно, и тада нема *е*, а акценат добија ̏ у падежима који за се немају наставка: трȅн, а у осталијем падежима мислим да долази ̀: трèна, трèно.

У прилогу пређ. вр. акценат се мијења на ̂: тр̂в, тр̂вши жêв, жêвши. Сложени добијају још ̀ на слогу пред тијем акцентом: пòтр̂вши, пòжêвши.

б. Кад се основа свршује на сугласно. И то бива у истијем облицима у којима у онијех под 5.

И овијем глаголима остаје у тијем облицима основа без самогласнога. Али неки могу узети у њу ново самогласно. Кад га не узму, онда су акцентом једнаки с онима под 5.

У садашњем вр. имајући основу без самогласнога имају као они под 5 у свијем лицима осим 1. и 2. мн. акценат ̂, а у поменута два лица ́: жњêм, жњêш, жњê, жњӯ; трêм, трêш, трê, трӯ; жњéмо, жњéте; трéмо, трéте. Ни сложени се у том облику не разликују акцентом од онијех под 5; ни у њих нема речене промјене у 1. и 2. лицу мн., него је у свијем лицима ̂ и на слогу пред њим ̏: пȍтрêм, пȍтрêш, пȍтрê, пȍтрêмо, пȍтрêте, пȍтрӯ; нȁдмêм, нȁдмêш, нȁдмê, нȁдмêмо, нȁдмêте, нȁдмӯ; нȁжњêм, нȁжњêш, нȁжњê, нȁжњêмо, нȁжњêте, нȁжњӯ.[1] — Глаголи трти и жети, кад у том облику узму међу два сугласна у основи *а*, те имају један слог више, онда као и сложени добијају на уметку у свијем лицима ̂ а на уметнуто *а* долази ̏: тȁрêм, тȁрêш, тȁрê, тȁрêмо, тȁрêте, тȁрӯ; жȁњêм, жȁњêш, жȁњê, жȁњêмо, жȁњêте, жȁњӯ; пошљедњи мјесто *а* узима и *е*, а акценат остаје исти: жȅњêм. Кад су сложени, па имају тако уметнуто *а*, онда отпада с њега ̏ па на предњи слог долази ̀: дòжањêм, нàжањêм, пòжањêм.[2]

У другом пређ. вр. долази на уметак ̂, као и у онијех 73
глагола под 5: жњâх, жњâше, жњâше, жњâсмо, жњâсте, жњâху;[3] а кад се уметне *а*, долази и на то *а* акц. ̏: жȁњâх.

[1] У Вукову је рјечнику прости глагол забиљежен жѐти и сложени зàжети, а остали сложени онако како сам их навео; према тијем сложенијем треба не само да је и зàжêти него и прости жéти; и Будман у грам. стр. 87 потврђује да је зàжêти, а колико сам и сам могао распитати, тако и треба. — [2] гријешком стоји у мојим Облицима српскога језика 1863 на стр. 91 дрȉјети. Види у Вукову рјечнику дријèти, дрéти, дрúти.

[1] Види у Вукову рјечнику нàжети. — [2] жѐти говори се у садашњем вр. и онако како је у глагола поменутијех под 3. б): жњијèм. — [3] мисли се да је и у трâх *р* самогласно; али према мрâх не би било потребно.

У прилогу садашњега вр. има акц. ̂: жњу̂ћи; а кад се у основу уметне *а*, тада и на то *а* долази ̏: жа̏њу̂ћи, та̏ру̂ћи.

У заповиједном има ̏: жњи̏, жњи̏мо, жњи̏те. Сложени у том облику губе ̏, па на слогу предњем добијају ̀: по̀жњи, по̀жњимо, по̀жњите; у̀три, у̀тримо, у̀трите. У том облику кад се уметне *а* у основу, опет отпада ̏, па на уметнуто *а* долази ̀: жа̀њи, жа̀њимо, жа̀њите; та̀ри. Кад су сложени, а у основи је уметнуто *а*, остаје ̀ на њему: нажа̀њи.

Глаголи друге врсте.

Има их простијех с основом од два слога, од три и од четири; а акценат им је у инфинитиву или ́ или ̀ или ̏. Акценат ́ имају у инфинитиву прости с основом од два слога на првом слогу: тр́нути, с основом од три слога на другом: ргу́тнути, с основом од четири слога на трећем: чалабр́кнути; акценат ̀ имају прости с основом од два слога на првом слогу: го̀ракнути а други на другом: јао̀кнути, с основом од четири слога на другом: прдѐљуснути; акц. ̏ имају прости с основом од два слога на првом: ги̏нути.

7. Кад је простијем основа од два слога и акц. ́ у инфинитиву на првом слогу. Таки је глагол тр́нути.

У свијех се њих акценат мијења на ̂ у садашњем вр., у другом пређ. и у другом придјеву, н. п. тр́нêм, тр́нêш, тр́нê, тр́нêмо, тр́нêте, тр́ну̂; тр́ња̂х, тр́ња̂ше, тр́ња̂ше, тр́ња̂смо, тр́ња̂сте, тр́ња̂ху; крêнут, крêнута, крêнуто.

У осталијем облицима остаје ́: тр́ни, тр́нимо, тр́ните; тр́ну̂ћи; тр́нух, тр́ну, тр́ну, тр́нусмо, тр́нусте, тр́нуше; тр́нуо, тр́нула, тр́нуло; тр́ну̂в, тр́ну̂вши.

У сложенијех остаје ́ гдје је у простијех: завр́нути; завр́ни, завр́нимо, завр́ните; завр́нух, завр́ну, завр́ну,[1] завр́нусмо, завр́нусте, завр́нуше; завр́нуо, завр́нула, завр́нуло; завр́ну̂в, завр́ну̂вши. — А гдје је у простијех ̂, ондје остаје ̂ и у сло-
74 женијех, а слог ‖ који је пред њим добија ̀: о̀крêнêм, о̀крêнêш, о̀крêнê, о̀крêнêмо, о̀крêнêте, о̀крêну̂; о̀крêнут; тако и кад је сложен с више слогова: запо̀вр́нêм.

[1] претéгнух, претéгну. Вук, рјечн. код претéгнути.

Таки су ови глаголи прости са својима сложенима: бéкнути; блéкнути; бри́знути; бу́кнути; ва́гнути; вéкнути; ви́кнути, на-, по, под-, при-; ви́нути; ви́снути; bри́снути; вр́кнути, од-; вр́нути, за-, из-, на-, об- (обр́нути), од-, по-, под-, пре-, при-, раз-, с-, ос- се, у-, уз-, запо-, припо-; га́кнути; гра́кнути; гр́нути, за-, из-, на-, о-, од-, под-, при-, раз-, с-, са-, уз-, зао-; гу́кнути; éкнути; дéкнути; ди́рнути, до-; ди́хнути; др́нути, при- се; ду́нути, за-, о-; ду́рнути се; ђи́кнути; жи́гнути; звéкнути, под-; зви́знути; звр́кнути; зéнути; зијѐвнути (ист. зéвнути); зу́кнути; јéкнути, од-; ју́рнути; квéкнути; ки́хнути; крéкнути; крéнути, за-, из-, на-, о-, од-, по-, пре-, при-, с-, зао-, прео-; крéкнути; ку́снути; ла́нути, одла́хнути; ли́нути; ма́хнути, за-, из-, на-, о-, од-, про-, с-, са-, уз-; мéкнути; ми́нути, за-, од-, под-, пре-, про-, су-, у-, одо-, оду-; му́кнути, из-, про-; му́нути; нéнути; њи́снути; па́рнути; пијѐвнути (ист. пéвнути); пијѐхнути (ист. пéхнути); пи́нути; пи́рнути, од-; пи́снути; пла́кнути, с-; пли́нути, по-, раз-; пр́хнути; пр́снути, по-; пу́хнути; рéгнути; ри́кнути; ру́кнути; сијѐвнути (ист. сéвнути); си́нути, доси́нути се; сја́кнути; ски́кнути; сму́кнути; ср́кнути, при-; стру́гнути; сту́кнути; су́кнути; су́нути; тéкнути;*) тр́нути, пре-, про-, у-; ћу́кнути; у́кнути; хра́кнути, из-; хр́кнути, из-; цвр́кнути; ци́кнути, по-; чвр́кнути; шéнути, по-, зао-; ши́кнути; шмр́кнути; шму́кнути; шму́рнути; — и ови који су само сложени у обичају: забрéкнути; зави́рнути; згра́нути се; улéкнути се; помéнути, с-, на-, о-; за-прéгнути, из-, на- се, по-, под-, раз-, с-, у-, уз-; до-сéгнути, по-; на-ср́нути, по-; до-тéгнути, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, уз-, зауз-, поприн-, поу-; зацéнути се; заоши́нути; ошкри́нути; у-шти́нути, пре-; при-шту́нути, пре-.

Неки између овијех глагола имају неке облике и по првој врсти. Између њих имају само прво пређ. и по првој врсти ова два: гр́нути и крéнути са својима сложенима; они у том облику кад прелазе у прву врсту, те им отпадне *ну* и поврати се *т*, имају акц. ̏ у свијем лицима: гр̏тох, гр̏те, гр̏те, гр̏тосмо, гр̏тосте, гр̏тоше; крѐтох, крѐте, крѐте, крѐтосмо, крѐтосте, крѐтоше; а кад су сложени, отпада им ̏, па пред слогом на ком је био тај акценат долази ̀: за̀гртох, за̀грте, за̀грте, за̀гртосмо, за̀гртосте, за̀гртоше; о̀кретох, о̀крете,

*) Што у В. има „тéкнути, тѐкнêм ... 2) (у̂ Дубр. и *тѐкнути*, тѐкнêм) vide такнути ...", то никако не ваља већ треба „тѐгнути, тѐгнêм".

ȍкрете, ȍкретосмо, ȍкретосте, ȍкретоше. — Не само прво
пређ. вр. него и први придјев и сам инфинитив има више
75 глагола из‖међу онијех који пред *ну* имају *г* или *к*; тако за-
бре́кнути, уле́кнути се, прому́кнути, запре́гнути, досе́гнути,
поте́гнути са другим сложеним од истијех глагола; али у
свијем реченијем облицима кад их имају по првој врсти остаје
им акценат ´ осим првога придјева у 1. пад. јед. мушкога
рода: сте́гох, сте́же, сте́же, сте́госмо, сте́госте, сте́гоше; сте́-
гла, сте́гло; запре́гох, запре́же, запре́же, запре́госмо, запре́-
госте, запре́гоше; запре́гла; запре́ћи; а у првом пад. јед.
мушкога рода у првом придјеву, имајући на крају *л* и пре-
тварајући га у *о*, мијењају и акц. ´ на ^: сте̑гао, спре̑гао; а
сложени тако да имају који слог више него прости, у том
падежу добијају ` пред слогом на ком је ^: за̀пре̑гао, за̀-
бре̑као, попрѝтегао.[1]

8. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у ин-
финитиву на другом слогу, н. п. грготнути.

Акценат се мијења и остаје као у онијех напријед под
7; а кад се мијења, долази акц. ` пред слогом на ком се
промијени ´ на ^ (као што бива у сложенијех под 7): грго́т-
не̑м; грго́тнух, грго́тну, грго́тну, грго́тнусмо, грго́тнусте, грго́т-
нуше; грго́тни; грго́тнуо, грго́тнула; грго́тну̑вши.

У сложенијех остаје акценат како је у простијех: за-
гоне́нути, заго̀не̑не̑м.

Таки су глаголи: амба́рнути; бердо́кнути: вију́кнути; ви-
ју́цнути; гоне́нути; грго́тнути; гури́тнути; ћила́снути; звију́к-
нути; зврке́тнути; јала́кнути; лабр́цнути; лепу́нути; меде́кнути;
прде́кнути; стрме́кнути; тандр́кнути; тотр́кнути; црта́рнути;
шкаму́тнути; шкрго́тнути; штрбе́кнути; са сложенима: заго-
не́нути, одгоне́нути, угоне́нути, и који је само сложен у оби-
чају: заковр́нути.

9. Кад је простијем основа од четири слога и акценат
´ у инфинитиву на трећем слогу, н. п. чалабр́кнути.

Акценат се мијења као у онијех под 7 и 8; а кад се
мијења долази акц. ` пред слогом на ком се промијени ´ на
^ (као што бива у онијех под 8 и у сложенијех под 7): ча-

[1] У Вукову рјечнику има код цикнути прво пређ. вр. ци̑кох, ци̑че,
али мисли да је томе инфинитив ци̑кнути, према ком има Вук и ци̑ћи.

ла̀бр̑кне̑м; чалабр́кнух, чалабр́кну; чалабр́кни; чалабр́кнуо;
чалабр́кну̑вши.

Таки су глаголи: кукурије́кнути (који само у јужном
говору има један слог више и по његовијем законима таки
акценат, а у источном је говору кукуре́кнути, у западном
кукури́кнути), свјетломр́цнути, чалабр́цнути. 76

10. Кад је простијем основа од два слога и акц. ` у
инфинитиву на првом слогу, н. п. то̀нути.

У свијех се њих акценат ` мијења на ̏ у садашњем вр.,
у другом пређ. и у прилогу сад. вр.: то̏не̑м, то̏не̑ш, то̏не̑,
то̏не̑мо, то̏не̑те, то̏ну̑; то̏ња̑х, то̏ња̑ше, то̏ња̑ше, то̏ња̑смо, то̏-
ња̑сте, то̏ња̑ху; то̏ну̑ћи.

Тако се ` на ̏ мијења и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ.
вр., али и на други слог основе долази ^: то̏ну̑. — Тако је
исто и у другом придјеву: та̏кну̑т.

У осталијем облицима остаје акц. `: то̀нух, то̀нусмо,
то̀нусте, то̀нуше; то̀ни, то̀нимо, то̀ните; то̀нуо, то̀нула, то̀нуло;
то̀ну̑в, то̀ну̑вши.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: пото̀нух, по-
то̀нусмо, пото̀нусте, пото̀нуше; пото̀ни, пото̀ните; пото̀нуо,
пото̀нула; пото̀ну̑в, пото̀ну̑вши. А на ком је слогу у простога
̏, с онога отпада тај акценат па на слог који је пред њим
долази ` свуда осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: по̀-
тоне̑м, по̀тоне̑ш, по̀тоне̑, по̀тоне̑мо, по̀тоне̑те, по̀тону̑; на̀такну̑т;
а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. акценат ̏ са слога на
ком је у простога прелази на предњи: по̏тону̑.[1]

Таки су глаголи са својима сложенима: ба̀хнути; га̀нути,
у-; глу̀хнути,[2] о-; гра̀нути, о-; гро̀нути;[3] да̀рнути; да̀хнути, за-,
из-, на-, о-, пре-, уз-; дјѐнути; ка̀кнути; ка̀нути, за-; кло̀нути;
ла̀знути, об-, у- се; ла̀нути, из-; ма̀кнути, до-, за-, из-, на-, о-,
од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, су-, у-, уз-; пла̀нути,
пре-; сва̀нути (са̀мнути, са̀внути), о-, раз- се; са̀хнути,[3] о-,
по-, пре-, раз- се, са-, у-; сма̀гнути,[4] о-; та̀кнути, до- се, за-,
из-, на-, по-, при-, раз-, спо- се, с-, уз-; та̀рнути, с-; то̀нути,
по-, у-; ша̀нути; и који су само сложени у обичају: ука̀хнути

[1] о̏свану̑, о̏грану̑. Будм. грам. 222. — [2] Вук у рјечнику има глу́хнути,
али има и оглу́хнути, поглу́хнути, према чему је јамачно и глу̀хнути. — [3] тога
простога нема у Вукову рјечнику; али „живо дрво сане“ има Добретић,
богосл. 501. — [4] У Вукову рјечн. сма́гнути.

се; слѐгнути; до-лѐтну́ти, пре-, с-; нама̀гнути; за-па̀хнути, о-; опла̀знути; за-пра̀гнути; порѐкнути; поро̀нути; на̀рнути; при-слѐкнути; улѐкнути;[1] о-хро̀нути, пре-; очѐнути, ранчѐнути; учма̀нути; ушта̀пнути се.

Неки између овијех глагола имају и по првој врсти прво пређ. и први придјев и сам инфинитив; и у свијем тијем обли-
77 цима || остаје им акц. ` осим првога пад. јед. мушкога рода у првом придјеву; тако: ма̀кох, ма̀че, ма̀че, ма̀космо, ма̀косте, ма̀коше; ма̀кла, ма̀кло; ма̀ћи; а у 1. пад. јед. мушкога рода у првом придјеву мијења се ` на ̏: ма̏као. У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: нама̀кох, нама̀че,[2] нама̀кла, нама̀ћи; а гдје је у простога ̏ ондје у сложенога отпада ̏ па на слогу пред њим долази `: на̀макао. Таки су глаголи осим напоменутога и његовијех сложенијех јоште: запра̀гнути, та̀кнути са својим сложенима, прислѐкнути, улѐћи се. Само прво пређ. вр. и први придјев има тако и по првој врсти нама̀гнути: нама̀гох, нама̀же, на̀магао, нама̀гла. Само први придјев има и по првој врсти уса̀хнути и остали тако сложени: у̀сахао, уса̀хла.[3]

Само се чини да овамо иду и ови глаголи: у̀снути, на̀гнути (с осталима тако сложенима: по-, пре-, при-, са-, у- се, ода-), за̀мкнути, на̀тнути и прио̀нути. Они су сложени, и за то имају основу од два слога осим прионути, који има један слог више само за то што му се *л* претворило у *о*. Кад би у обичају били прости не имајући ништа више у основи, и кад се у прионути не би *л* промијенило у *о*, основа би им била од једнога слога и на њој би у неодређеном имали ̏; сложени будући не могу тога акцента имати на слогу на ком би га имали прости, него мјесто њега добијају на најближем слогу напријед акценат `, а у прионути је тај најближи слог *о* постао од *л*; тијем се ти глаголи сложени изједначују с простима, о којима је овдје ријеч, и што нема простијех њихова реда, којима би се могли придружити, за то их додајем овдје. У садашњем вр. прости губећи од основе самогласно, имали би као и многи други

[1] Вук рјечн. само: прислећи, улећи се. — [2] Вук је у рјечнику забиљежио то лице у више глагола: ста̀че, ната̀че, уста̀че, ума̀че; по том је за цијело погрјешка што је забиљежено по̏таче, по̏такну, а по свој прилици и при̏слече. — [3] Будман има тому глаголу и прво пређ. вр. по првој врсти: са̀ше 107. (са̏хао, са̀хла 108).

таки глаголи само на уметку ̑; пред којим у сложенијех ако има само један слог више долази ̏ (на̏гнѐм), ако ли пред слогом на који би дошао ̏ има још један, онда ̏ отпада па на предњи слог долази ` (прѝонѐм), чим се опет ти глаголи изједначују с онима о којима је овдје ријеч; а тако се изједначују и у осталијем облицима; али се у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. не могу с њима изједначити, јер прости имајући основу од једнога слога и на самом наставку њезину у инфинитиву акценат ̏, задржали би тај акценат и у оба
речена || лица, као и многи други таки глаголи, а у сложе- 78
нијех тај акценат не може остати на том мјесту него мјесто њега на најближи слог напријед долази `: у̀сну,[1] прио̀ну (као н. п. по̀сла, за̀кла, види бр. 67. 69). — И ови глаголи сви осим уснути и прионути имају неке облике и по првој врсти, па су и у тијем облицима једнаки акцентом с простима о којима је овдје ријеч; нагнути с осталима тако сложенима има по првој врсти прво пређашње вр. и први придјев: прѐгох, прѐже, прѐгосмо, прѐгосте, прѐгоше; прѐгао, прѐгла; за̀мкнути осим тијех облика има и неодређено по првој врсти: за̀мкох, за̀мче, за̏мкао, за̀мкла, за̀мћи (према томе и о̀мћи и про̀мћи), а на̀тнути има само прво пређ. вр.: на̀ткох, на̀че.[2]

11. Кад је простијем основа од три слога и акц. ` у инфинитиву на другом слогу, н. п. јао̀кнути.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 10; кад се мијења на ̏, а напријед има још један слог, онда, као у сложенијех под 10, отпада ̏ па на предњи слог долази ` свуда гдје бива речена промјена осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр., а у та два лица долази ̏: ја̀окнѐм, ја̀окнѐш, ја̀окнѐ, ја̀окнѐмо, ја̀окнѐте, ја̀окну̑; јао̀кнух, ја̏окну̑, ја̏окну̑, јао̀кнусмо, јао̀кнусте, јао̀кнуше; јао̀кни, јао̀книмо; јао̀кнуо, јао̀кнула; јао̀кну̑в.

Таки су глаголи: бау̀кнути, вара̀кнути, јао̀кнути, јау̀кнути, кау̀кнути, мау̀кнути, палу̀цнути, пара̀кнути, праћа̀кнути, цилѝтнути се.

[1] на̀тну. Вук рјечн. код на̀тнути. — [2] Према на̀ткох и на̀че, које има Вук у рјечнику код натнути, а особито према цијелом зама̀кох, зама̀че, и према скраћеном неодређеном за̀мћи, мислим да су погрјешке за̏мкох у Вукову рјечнику код замћи и у Будман. грам. 81, и на̏ткох, на̏че у Будман. грам. 81.

12. Кад је простијем основа од три слога и акц. ` у инфинитиву на првом слогу, н. п. гòракнути.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: гòракнêм, гòракнêш, гòракнê, гòракнêмо, гòракнêте, гòракнŷ; гòракнуо, гòракнула итд.; а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим да се ` мијења на ̏: гӧракнŷ.

Таки су глаголи: àиснути, гòракнути, кòјаснути се, дàбрцнути, пàтинути, шèврднути, и који су само сложени у обичају: забèзекнути се, убèзекнути се. У сложенијех у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим да акц. ̏ са слога гдје је у простога прелази на први: зӓбезекнŷ.

79 Ти су глаголи акцентом једнаки са сложенима од онијех којима је основа од два слога и на првом слогу ̏ у инфинитиву (види бр. 14).

13. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на другом слогу; таки су глаголи само онèсвјеснути (или обнèсвјеснути) и прдèљуснути.

Акценат остаје без промјене, само бих рекао да се у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. акц. ` мијења на ̏, те прелази на први слог, а пошљедњи добија ̂: пр̏дељуснŷ.

Ти су глаголи акцентом једнаки с онима који су сложени са два слога а простима је основа од два слога с акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу; види бр. 14.

14. Кад је простијем основа од два слога и акценат ̏ у инфинитиву на првом слогу, н. п. гѝнути.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима само што у 2. и 3. лицу једн. првога пређ. вр. и у другом придјеву долази и ̂ на други слог од основе: гѝнêм, гѝнêш, гѝнê, гѝнêмо, гѝнêте, гѝнŷ; гѝнух, гѝнŷ, гѝнŷ, гѝнусмо, гѝнусте, гѝнуше; гѝњâх, гѝњâше, гѝњâше, гѝњâсмо, гѝњâсте, гѝњâху; гѝни, гѝнимо, гѝните; гѝнŷћи; гѝнуо, гѝнула, гѝнуло; гѝнŷв, гѝнŷвши; дѝгнŷт, дѝгнŷта, дѝгнŷто.

Сложени губе ̏ са слога на ком га имају прости, па на слогу пред њим добијају ` у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: пòгинути; пòгинêм, пòгинêш, пòгинê, пòгинêмо, пòгинêте, пòгинŷ; пòгинух, пòгинусмо, пòгинусте, пòгинуше; пòгини, пòгинимо, пòгините; пòгинуо, пòгинула; пòгинŷв, пòгинŷвши; пòдигнŷт, пòдигнŷта; а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. акц. ̏ прелази на први слог: пӧгинŷ.[1] — У сложенијех тако да имају два слога више акц. ` остаје гдје је у сложенијех с једнијем слогом, а акц. ̏ у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. прелази на први слог: ӧтпочинŷ.

Таки су ови глаголи са својима сложенима: ӓјснути;
бӓцнути; бӓхнути, нàбахнути;[2] бјёгнути, збјёгнути се, дòбјегнути, за-, из-, од-, по-, пре-, при-, раз-, у-, уз-; бљŷнути;
бöднути; бöцнути; бöшнути; брѝнути се, зàбринути се, по-
се, у- се; бр̏цнути, прòбрцнути се; бр̏чнути; бŷбнути; бŷснути
се; бŷћнути; вёднути; вёнути, прòвенути, ‖ у-; вёснути; вѝ- 80
кнути (бѝкнути се), свѝкнути, нàвикнути, òбикнути се, òдвикнути се, прѝвикнути се; вр̏гнути, свр̏гнути, дòвргнути, за-,
из-, на-, од-, по-, под-, пре-, про-, раз-; вр̏днути; врёзнути;
вр̏цнути;[3] гӓрнути; гёнути; гѝцнути; гѝнути, ѝзгинути, по-, у-;
глӓснути; глӓцнути се; глёднути, пòгленути; глöднути; глŷхнути, зàглухнути; грӓцнути; грёзнути, нàгрезнути, о-, по-, у;
грѝнути; гр̏кнути, òгркнути; грŷхнути; гŷнути, прòгунути; гŷрнути; згŷснути се; гŷцнути; дёпнути; дёрнути; дѝгнути, ѝздигнути, на-, од-, по-, при-, уз-; дјёнути, дòдјенути се, из-,
на-, о-, са-, у-, зао-, изо-, прео-, прио-, запо- се; дрѝћнути;
др̏мнути; др̏пнути; др̏цнути; ђѝкнути; ђöрнути се; жӓпнути
се, ŷжапнути се; жӓцнути; ждрӓкнути; ждр̏кнути; жѝвнути;
жѝцнути; звёкнути; звёцнути; звѝзнути; звöцнути; звр̏цнути;
зѝбнути; зѝвнути; зѝнути, òбзинути; зöвнути; зрёнути, сàздренути; зŷцнути; ѝшнути; јӓвнути се; квр̏кнути; кёцнути; кѝнути се, скѝнути, зàкинути, из-, о-, од-, под-, пре-, про-,
раз-, у-; кѝснути, зàкиснути, на-, о-, по-, про-, уз-; клёкнути,
пòклекнути; клёпнути; клѝкнути, пòкликнути, про-; клöцнути;
кљŷнути, ŷкљунути; кљŷцнути; кöмнути; крёснути; кр̏кнути,
скр̏кнути се, зàкркнути; кр̏нути, òкрнути; кŷцнути; лётнути,
пòлетнути; лѝтнути; лöкнути; лŷпнути, прѝлупнути; љöкнути,
òдљокнути; љöснути; љŷбнути; љŷљнути; љŷснути, òдљуснути;
мӓзнути; мёкнути, òд-мекнути, у-; мётнути, смётнути, дòметнути, за-, из-, на-, над-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-,
у-, уз-, надо-; млӓтнути; мр̏днути; мр̏знути се, смр̏знути, зàмрзнути, о-, од-, по-, про-, раз- се; мр̏кнути, смр̏кнути се,

[1] рӓстиснŷ. Вук. рјеч. код растиснути. — [2] Вук има у рјечнику просто бӓкнути, а сложено у оба издања рјечника нàбакнути; по пошљедњем треба да је прво бӓхнути, за то га тако и стависмо. — [3] Шћеп. мал. 132.

за̀-мркнути, о-, по-; му̏ћнути; ни̏кнути, и̏з-никнути, од-, по-, при-, про-, уз-; о̏шнути; па̏днути, па̏нути, за̀-паднути, о-, пре-, при-, про-, раз- се; пе̏цнути; пи̏кнути; пи̏пнути; пи̏снути; пи̏шнути; пје̏внути; спла̏снути; пља̏снути; пље̏нути; пље̏снути; пљу̏нути, за̀-пљунути, из-, о-, од-; пљу̏снути, за̀-пљуснути, од-; пљу̏цнути; по̏снути; пра̏снути; пра̏ћнути се; пр̏днути, ѝс-прднути, по-, под- се, раз-; пре̏нути се; пр̏снути, ра̀з-прснути; пу̏кнути, ѝс-пукнути, на-, пре-, при-, про-, раз- се; ри̏нути, сри̏нути се, за̀-ринути, на-, од-, по-, у-; ри̏тнути се; сви̏рнути; сви̏снути; сје̏днути, за̀-сједнути, при-, у-; сје̏кнути, о̀сјекнути се, у̀сјекнути; ско̏кнути; спа̏внути; ср̏знути; ста̏нути, до̀-стануги, за-, на-, о-, по-, са- се, у-, изо-; сти̏гнути, до̀-стигнути, по-, пре-, при-, са-, су-; сти̏нути се; стр̏цнути; сту̏кнути; ти̏кнути; ти̏снути, стиснути, за̀-тиснути, из-, на-, о-, по-, при-, про-, раз-, у-; то̏кнути; то̏снути; тр̏гнути, ѝс-тргнути, о-, по-, пре-, раз-, у-, уз-; тре̏нути; тре̏снути, прѝ-треснути; тр̏нути, ѝстрнути, по-, у-; тру̏хнути, ѝс-трухнути, о-, по-, раз-, се; ту̏кнути,
81 на̀-тукнути, уз-; ту̏рнути, о̀турнути; ту̏тнути; ту̏шнути; ћа̏кнути; ћу̏кнути; ћу̏шнути, по̀ћушнути; у̏јнути; ти̏снути; фр̏снути; ха̏јкнути; хла̏пнути; хтје̏нути; ху̏пнути; цво̏кнути; ци̏кнути, прѐцикнути; ци̏мнути; цмо̏кнути; цр̏кнути; цу̏пнути; цу̏цнути; ча̏рнути; чва̏кнути; чвр̏кнути; чвр̏снути, о̀чврснути; че̏знути, ѝшчезнути; че̏кнути; чи̏кнути; чу̏чнути; ца̏снути се; ши̏нути, о̀-шинути, при-; шкри̏пнути; шкро̏кнути; шми̏гнути; шти̏пнути; штро̏цнути; шту̏кнути; шу̏шнути; — и који су само сложени у обичају: о̀биснути, за̀блехнути се, на̀брекнути, на̀бухнути, по̀дбунути, о̀двугнути, за̀грцнути се, у̀дунути, за̀жутнути, про̀зукнути, по̀јахнути, ра̀зјахнути, у̀зјахнути, о̀клизнути се, по̀клизнути, о̀клицнути, о̀крзнути, ѝскрснути, у̀скрснути, ва̀скрснути, у̀лизнути се, на̀мигнути, за̀мукнути, у̀мукнути, у̀пекнути, о̀прхнути, о̀пузнути, по̀пузнути, по̀пљужнути се, о̀тпухнути, ѝзригнути, по̀дригнути, по̀другнути се, на̀смјехнути се, о̀смјехнути се, по̀дсмјехнути се, ра̀срднути се, ствр̏днути се, о̀тврднути, за̀црепнути, по̀чинути, отпо̀чинути, о̀шакнути, у̀штркнути.

Који између овијех глагола прелазе у неким облицима у прву врсту, остаје им простијем у тијем облицима акц. ̏, а сложени тако да имају који слог више него прости губећи ̏ добијају напријед на најближем слогу ̀ свуда, и у самом

2. и 3. лицу јед. првога прећ. вр., н. п. ди̏же; ди̏гох, ди̏же, ди̏же,[1] ди̏госмо, ди̏госте, ди̏гоше; ди̏гао, ди̏гла; по̀дићи; по̀дигох, по̀диже, по̀диже,[2] по̀дигосмо, по̀дигосте, по̀дигоше; по̀дигао, по̀дигла. — Тако бива у сва три речена облика у овијех глагола: до̀бјегнути, на̀викнути, вр̏гнути, ди̏гнути, кле̏кнути, кли̏кнути, мр̏кнути, за̀мукнути, ни̏кнути, пу̏кнути, сти̏гнути, ци̏кнути, цр̏кнути с осталима сложенима; — а само у првом прећ. вр. и у првом придјеву у овијех: ги̏нути, гре̏знути, ки̏снути, ѝскрснути, мр̏знути, пр̏снути, по̀пузнути, сви̏снути, ти̏снути, тр̏гнути с осталима сложенима; — а само у првом придјеву у овијех: на̀бухнути, ве̏нути, про̀зукнути, скр̏кнути се, о̀прхнути.

Глаголи треће врсте.

Што једни имају исту основу у свијем облицима, а други је у неким облицима мијењају с краја, те један слог губе, а одатле настаје и разлика у акценту између једнијех и другијех, за то ћу их раздијелити на двоје, како се и у науци о облицима дијеле.

I. Глаголи треће врсте првога раздјела. 82

15. Основа им је простијем само од два слога, а акценат у инфинитиву само ̀ на првом слогу, н. п. у̀мјети.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима: у̀мијем,[3] у̀мијеш, у̀мије, у̀мијемо, у̀мијете, у̀мију̂; у̀мија̂х, у̀мија̂ше, у̀мија̂ше, у̀мија̂смо, у̀мија̂сте, у̀мија̂ху; у̀мију̂ћи; у̀мјех, у̀мје, у̀мје, у̀мјесмо, у̀мјесте, у̀мјеше; у̀мӣј, у̀мӣјмо, у̀мӣјте; у̀мио, у̀мјело; у̀мје̂в, у̀мје̂вши.

Таки су још само сложени: изу̀мјети, разу̀мјети, и гдје гдје само у обичају по источном говору: уго̀вети.

Акценат у сложенијех остаје као у простога: разу̀мијем; разу̀мјех, разу̀мје, разу̀мјесмо итд.

У источном говору, гдје се у садашњем вр. завршетак од основе *е* с уметком *е* слијева у један глас, долази на тај глас у сва три лица јед. ̑ а у множини у 1. и 2. лицу ́:

[1] ни̏че, сви̏ште, пр̏ште, Вук рјечн. — [2] ѝзбјеже, у̀муче, на̀пуче, о̀двиче, ра̀стрже, ра̀стиште, Вук рјечн. — [3] Вук у рјечн. има у̀мије̂м код умјети, и изу̀мијем, разу̀мијем код тијех сложенијех.

ỳмêм, ỳмêш, ỳмê, умéмо, умéте; у 3. лицу мн. гдје реченога слијевања нема остаје акценат као у јужном: ỳмејŷ.

II. Глаголи треће врсте другога раздјела.

Имâ их простијех с основама од једнога слога, од два и од три, а с акцентом у инфинитиву или ´ или ` или ̏. Акценат ´ имају у инфинитиву прости с основом од два слога на првом слогу: жи́вјети, и с основом од три слога на првом: зáвидјети; акц. ` прости с основом од два слога на првом слогу: жѐљети, и с основом од три слога на другом: зелѐњети; акц. ̏ прости с основом од једнога слога на том слогу: зрȅти, и с основом од два слога на првом: вȉдјети.

16. Кад је простима основа од једнога слога и акц. ̏ у инфинитиву на њој, н. п. врȅти.

Акценат се мијења на ̑ у садашњем вр. у свијем лицима осим 1. и 2. мн.: врȋм, врȋш, врȋ, врŷ, а у 1. и 2. мн. на ´: врúмо, врúте.

И у другом пређ. вр. и у другом придјеву и у прилогу пређ. вр. мијења се на ̑: врâх, врâше, врâше, врâсмо, врâсте, врâху; врêвши, прêвши.

У прилогу сад. вр. долази ´: врýћи, прýћи.

83 У осталијем облицима остаје ̏ без промјене: врȅх, врȅ, врȅ, врȅсмо, врȅсте, врȅше; врȉ, врȉмо, врȉте; врȅо, врȅла, врȅло.

Сложени тако да имају који слог више него прости губе ̏ гдје га имају прости па на слогу иза којега је био ̏, добијају `: дòврети, узàврети; прòврех, прòвре, узàврех, узàвре, узàвресмо; прòврео, прòврела; узàвримо. А гдје је у простијех ̑, ондје остаје и у сложенијех, само на слогу пред њим долази још ` свуда осим другога придјева: прèврȋм, узàврȋм; сàврêвши; а у другом придјеву пред слог на ком је ̑ долази ̏: сȁпрêт.

Таки су ови глаголи, и то у облицима које имају по овој врсти: врȅти, дò-врети, на-, пре-, про-, у-, иза-, оба-, уза-; зрȅти (maturescere), дò-зрети, пре-, са-, у-; мљȅти, нà-мљети, пре-, про-, са-, у-; мњȅти; прȅти, пò-прети, са-; спȁти (спȋм, спéћи), зà-спати, на- се-, по-, надо-, и сложени од зрети (spectare) који није у обичају прост: зàзрети, на-зрети, над-, пре-, при-, про-, оба- се.

У којим облицима ови глаголи прелазе у прву врсту, у њима примају и акценат по првој врсти: тако прȅти у садашњем вр., у ком је и по овој врсти и по првој једнак акценат за просте, али не за сложене, има акценат по првој врсти (бр. 5) кад је сложен: сȁпрêм; сложени од зрȅти (spectare) у истом облику, кад га имају по овој врсти, имају и акценат по овој врсти: прѝзрȋм,[1] а кад га имају по првој врсти, и акценат им је по првој: зȁзрêм; тако врети у 3. лицу мн., које има само по првој врсти, и у ком је акценат и по овој и по првој врсти једнак, ипак мислим да сложен има акценат по првој врсти: прȅврŷ, ỳзаврŷ. Али зрети (maturescere) кад је сложен задржава акценат ове врсте у тијем облицима и онда кад их има по првој врсти: ỳзрêм као и ỳзрȋм.[2]

Глагол мљȅти у облицима којима стоји у првој врсти има и акценат као глаголи прве врсте (бр. 6. б.): мȅљêм, мȅљŷћи, мȅљи, мȅљâх, мљѐвен.

17. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу, н. п. вȉдјети.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима: вȉдȋм (вȉђу), вȉдȋш, вȉдȋ, вȉдȋмо, вȉдȋте, вȉдê; вȉдјех, вȉдје, вȉдје, вȉдјесмо, вȉдјесте, вȉдјеше; вȉђâх, вȉђâше, вȉђâше, вȉђâсмо, вȉђâсте, вȉђâху; вȉди, вȉдимо, вȉдите; вȉдêћи; вȉдио, вȉдјела, вȉдјело; вȉдјêв, вȉдјêвши; вȉђен, вȉђена.

У сложенијех тако да имају који слог више него прости, 84
отпада ̏ са слога на ком је у простијех, па на слог пред њим долази `: ѝзвидјети; ѝзвидȋм; ѝзвидјех, ѝзвидје, ѝзвидјесмо итд.; обнѐвидјети.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: вȉдјети, свȉдјети се, ѝз-видјети, обнѐ-, при-, про-, раз-; вȉсјети; стȁрјети, ò-старјети, пре-; и само сложени: òмиљети; пòвидјети, за-пòвидјети, ис-, о-.

18. Кад је простијем основа од два слога и акц. ´ у инфинитиву на првом слогу, н. п. жи́вјети.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима: жи́вȋм, жи́вȋш, жи́вȋ, жи́вȋмо, жи́вȋте, жи́вê; жи́вјех, жи́вје, жи́вје, жи́вјесмо, жи́вјесте, жи́вјеше; жи́вљâх, жи́вљâше, жи́вљâше, жи́вљâсмо, жи́вљâсте, жи́вљâху[3]; жи́ви, жи́вимо, жи́вите; жи́вêћи; жи́вио, жи́вјела; жи́вјêв, жи́вјêвши; врћен, врћена.

[1] Вук рјечн. — [2] Вук рјечн. — [3] и кад је цио уметак *ија:* тр̀пијâх.

У сложенијех остаје на истом мјесту исти акценат: пожи́вјети; пожи̑вим; пожи́вјех, пожи́вје.

Таки су ови глаголи са својима сложенима: бијѐљети (ист. бе́лети, зап. би́лити), за-, из-, о-, по-: бле́јати, из- се; блијѐдјети (ист. бле́дети, зап. бли́дити), по-, пре-, у-; бре́жати; бри́дјети; бру́јати, за-; бу́јати, пре-, уз-; бу́чати, уз-; ве́чати; ви́штати, уз-; ври́штати, за-, раз- се; вр́тјети, за-, на-, про-, у-, уз-; вр́чати; гми́љети; гра́јати, за-; гу́дјети, за-; дре́ждати; дре́чати, за-[1]; жи́вјети, до-, на-, над-, о-, по-, пре-, про-; жу́дјети, по-; жу́тјети, за-, по-, у-; зве́чати, за-; зви́ждати, за-; звр́чати; зу́јати, за-, про-; зу́чати; је́чати, за-, по-, раз- се, уз-; кве́чати; квр́чати; ки́пјети, из-, по-, уз-; кле́чати; кре́чати; кри́чати, за-; кр́чати; ме́чати; ми́љети, из-, од-, по-, у-; мр́чати, по-; мр́штати; му́чати; нијѐмјети (ист. не́мети, зап. ни́мити), за-, о-, об-; њи́штати; пи́штати, за-, про-; пла́вјети, за-, по-[2]; пљу́штати; пр́дјети, за-, из-, на-, од-, при-, раз-, у-; пр́штати, раз- се; ра́стјети; ре́жати, за-; ру́дјети, за-; сви́рјети, за-; свр́бјети, за-; сијѐдјети (ист. се́дети, зап. си́дити), о-; сја́јати, за-; ски́чати; слијѐпјети (ист. сле́пети, зап. сли́пити), за-, о-, по-; смр́дјети, до-, за-, при-, у- се; сти́дјети се, за-, по-; стру́јати; сту́дјети, за-; та́јати, за-, по- се, при- се, у- се; ти́штати, из- се, по-, пре-; тр́пјети, о-, по-, пре-, при-, с-, уз- се; ћу́тјети, о-, пре-, у-; у́јати, за-, про-; у́чати, за-, про-; фи́штати; хи́тјети, по-; ху́чати, за-; цви́љети (цми́љети), за-, по-,
85 про-; цвр́чати; ци́чати; чвр́чати; че́чати;|| чи́љети, из-; чу́чати, на- се; ште́дјети, за-, по-, у-; шу́тјети, за-, у-; шу́штати, за-; и који су у обичају само сложени: набр́чати, присвијѐдјети, пови́љети, погр́дјети, погру́бјети, залу́дјети, полу́дјети, опу́стјети, ору́жњети, оску́пјети, поску́пјети, доту́жати, ишћу́ћати, поцр́њети.

19. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у инфинитиву на првом слогу, н. п. за́видјети.[3]

Акценат остаје без промјене: за́види̑м, за́види̑ш, за́види̑мо, ва́види̑те, за́виде̑; за́видјех, за́видје итд.

— [1] П. Петровић Његуш, Шћеп. мал. 169. — [2] Вук има у рјечнику просто пла́вити, али сложене има по овој врсти. — [3] Мислим да ово није сложен глагол од видјети и за, него је постао од сложене ријечи; кад би у њему било видјети сложено са за био би у њега акценат као у онијех напријед под 17.

Таки је глагол још само на́видјети се и његов сложени нена́видјети се и на́стојати.

20. Кад је простијем основа од два слога и акц. ` у инфинитиву на првом слогу, н. п. жѐљети.

У једнијех остаје акценат у садашњем вр. а у других се мијења.

а. Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. и прилога садашњега вр.: жѐли̑м, жѐли̑ш, жѐли̑, жѐле̑; жѐљех, жѐље, жѐље, жѐљесмо, жѐљесте, жѐљеше; жѐља̑х, жѐља̑ше, жѐља̑ше, жѐља̑смо, жѐља̑сте, жѐља̑ху; жѐли, жѐлимо, жѐлите; жѐлио, жѐљела, жѐљело; жѐље̑в, жѐље̑вши; жѐљен. За пошљедњи облик мислим да је тако, и да у облицима који за се имају наставак прелази ` на други слог: жељѐна, жељѐно, које би се могло потврдити и тијем што Будман грам. 109 има го̀рјен, горјѐна, премда исти не пише жѐљен него жёљен грам. 88; кад је одређено, остао би акц. ` на првом слогу у свијем падежима: жѐљени̑, жѐљена̑, жѐљено̑.

У 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. и у прилогу сад. вр. отпада ` с првога слога па на други долази ´: жели́мо, жели́те; желе́ћи; држи́мо, држи́те; држе́ћи.[1]

Другачије је у неким облицима у глагола, којима се у основи наставак ѣ мијења на *а*; у њих се мијења ` на ̏ у заповједном, у 2. и 3. лицу првога пређашњега вр. и у првом и другом придјеву, и сврх тога у свијем овијем облицима осим заповједнога долази на пошљедњи слог од основе акц. ̑, који опет у првом придјеву отпада у падежима који за се немају наставка: др̏жи, др̏жимо, др̏жите; др̏жа̑; др̏жао, др̏жа̑ла, др̏жа̑ло; др̏жа̑но. — Глаголи који пред овијем *а* у основи
имају *ј*, а пред њим *о*, губећи у запо||вједном наставак *и* доби- 86
јају и акценат другачији, и то ̑: бо̑ј се, бо̑јте се; сто̑ј, сто̑јте.

У сложенијех остаје ` и ´ гдје је у простијех: зажѐли̑м, зажели́мо, зажѐљех, зажѐље; задр̀жи̑м, задржи́мо, задр̀жах, задр̀жасмо. А кад се у простијех мијења ` на ̏, отпада у сложенијех акц. ̏, па напријед на најближи слог долази ` у облицима у којима само речена промјена бива: по̀држи, по̀држимо, по̀држите; а у облицима у којима се не само `

[1] држе́ћи. Вук, рјечн. стар. LXVII.

на ̏ мијења, него јоште и на крајни слог основе долази ̑, акц. ̏ прелази на први слог: ȍдржâ; ȕбојâ се; зȁдржâн, зȁдржâна, зȁдржâно; зȁдржâла, зȁдржâло, па тако и у првом пад. јед. мушкога рода, гдје се ̑ губи што се иза њега *л* претворило у *о:* зȁдржао.

Овамо иду ови глаголи са својима сложенима: бȁздјети, за-, из-, у- се; бјѐжати, до-, из-, раз- се, с- се; бјѐшњети, по-; бо̀јати се, по-, у-; бо̀љети, до-, за-, из-, о-, по- се, пре-, раз- се, у-; бу̀ктјети; вѐљети (од којега је само садашње и друго пређ. вр. у обичају); вр̀вјети, из-, на-, од-, по-, про-; гла̀дњети, из-, о-, по-; го̀рјети, до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, про-, раз- се, с-, са-; гр̀мјети, за-, пре-, про-; да̀ждјети, за-, из-, по-; др̀жати, до-, за-, о-, об-, при-, с-, са-, у-, уз-; жѐдњети, о-; жѐљети, за-, на-, по-, поу-; јѐздјети, од-, по-, пре-, про-; ко̀пњети, из-, о-, про , у-; лѐжати, за-, из- се, на- се, об-, од-, по-, пре-, раз- се; лѐтјети, до-, за- се, из-, на-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз- се, с-, са-, у-, уз-; пла̀мтјети, за- се, раз- се; ро̀сјети, об-; сјѐдјети, по-, при-; ста̀јати, до- се (досто̀јати се), за-, на-, од-, о-, по-, пре-, присто̀јати се, уста̀јати се; та̀мњети, по-; трѐптјети, за-, по-; тр̀чати, до-, за- се, из-, на-, о-, об-, по-, пре-, при-, про-, с-, у-, уз-; хла̀дњети, за-, о-; цва̀тјети (ца̀птјети), про-, и који су само сложени у обичају: ого̀љети, надо̀љети, одо̀љети, око̀рети се, ско̀рети се, прико̀тњети, омлѐдњети, смлѐдњети, опра̀жњети (опра̀зни̂м), пору̀жњети, ута̀јати се, затру̀дњети.

Овамо иде и глагол хо̀тјети свијем облицима осим садашњега времена, којим је прешао у пету врсту; тако према овијем глаголима има: хо̀ћâх и хо̀тијâх, хо̀ћâше; хо̀тјех, хо̀тје; хотѐћи и хо̀тêћи. Али у којим облицима одбацује самогласно из основе, у њима му се и акценат мијења; тада му долази ̏ на наставак којим постаје основа: хтјȅти; хтјȅх, хтјȅ, хтјȅсмо; хти̏јâх, хти̏јâше; хти̏о, хтјȅла; у другом пређ. вр. кад отпада наставак којим постаје основа, долази само на уметку ̑ у 1. лицу јед. а у осталима ́: шћâх, шћа́ше, шћа́ше, шћа́смо,
87 шћа́сте, шћа́ху; а кад тај облик још ‖ узме *д*, долази ̀ на први слог: шћа̀дијâх, шћа̀дијâше, итд. У садашњем вр. којим је прешао у пету врсту има: хо̀ћу, хȍћêш, хȍћê, хо̀ћемо, хо̀ћете, хо̀ћê. Сложени су му за̀хтјети, про̀хтјети.

б. Мијења се акц. ̀ на ̏ у садашњем вр. у свијем лицима и у другом пређ. и у прилогу садашњега вр. То бива у

јединога глагола во̀љети: вȍли̂м, вȍли̂ш, вȍли̂, вȍли̂мо, вȍли̂те, вȍлê; вȍљâх, вȍљâше, вȍљâше, вȍљâсмо, вȍљâсте, вȍљâху; вȍлêћи. У осталим је облицима као у онијех напријед.

Сложени изво̀љети губи акц. ̏ са слога на ком је у простога па добија ̀ на слогу пред њим: ѝзволи̂м итд. Али сложени приво̀љети има акценат као да у простога нема речене промјене, те је акцентом једнак с онијем глаголима под а.: приво̀ли̂м итд.

21. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̀ у инфинитиву на другом слогу, н. п. зелѐњети.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 1. и 2. лица мн., гдје отпада ̀ са слога на ком је у осталијем лицима па на слог иза њега долази ̀ (као у онијех под 20. а): зелѐни̂м, зелѐни̂ш, зелѐни̂, зелени́мо, зелени́те, зелѐнê; зелѐњех, зелѐње, зелѐње, зелѐњесмо, зелѐњесте, зелѐњеше; зелѐњâх, зелѐњâше, зелѐњâше, зелѐњâсмо, зелѐњâсте, зелѐњâху; зелѐнио, зелѐњела; у прилогу садашњега вр. мислим да остаје ̀: зелѐнêћи (чим би се ови глаголи мало разликовали од онијех под 20, премда ће и међу њима бити и с таким акцентом у том облику).

У сложенијех остаје како је у простијех.

Таки су глаголи: доко̀љети,[1] зелѐњети, о-, по-, и који су само сложени у обичају: поплавѐтњети, порумѐњети, осиро̀тјети, посиро̀тјети, запрвѐњети се, попрвѐњети, обудо̀вјети.

Глаголи четврте врсте.

Има их простијех с основом од једнога слога, од два, од три, од четири и од пет, а с акцентом у инфинитиву или ́, или ̑, или ̀, или ̏, или ̀ и ̑, или ̏ и ̑. Акценат ́ у инфинитиву долази у простијех с основом од два слога на првом слогу: хва́лити, с основом од три слога на првом слогу: бр́ложити, и на другом: једна́чити, с основом од четири слога на другом слогу: куна́торити, и на трећем: живота́рити, с основом од пет слогова на четвртом: пријатеља́шити се; акц. ̑ у простијех с основом од два слога на првом: пâмтити, и с основом од три слога на првом: 88
ду̑ндорити; акц. ̀ у простијех с основом од два слога на првом: но̀сити, с основом од три слога на првом слогу:

[1] није сложен са *до*, него је постао од сложене ријечи.

бѐсједити, и на другом: говòрити, с основом од четири слога на првом: бѐспосличити, и на другом: једнòничити, и на трећем: пријатѐљити; акц. ̏ у простијех с основом од једнога слога на њему: сни̏ти, с основом од два слога на првом: гȁзити, с основом од три слога на првом: брȁтимити, с основом од четири слога на првом: лȁставичити; акц. ` и ̑ у простијех с основом од три слога први на првом а други на другом слогу: дјѐво̑јчити; акц. ̏ и ̑ у простијех с основом од три слога први на првом а други на другом: пȁби̑рчити.

22. Кад је простијем основа од три слога и у инфинитиву акц. ´ на првом слогу. Таки су глаголи двојаки: у једнијех се у садашњем вр. мијења акценат, а у других остаје без промјене.

а. Акценат се мијења на ̑ у садашњем вр. у другом пређ., у другом придјеву и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., а у та оба лица долази још и на други слог ̑: хва̑ли̑м, хва̑ли̑ш, хва̑ли̑, хва̑ли̑мо, хва̑ли̑те, хва̑ле̑; хва̑ља̑х, хва̑ља̑ше, хва̑ља̑ше, хва̑ља̑смо, хва̑ља̑сте, хва̑ља̑ху; хва̑љен; хва̑ли̑, хва̑ли̑.[1]

У осталијем облицима остаје ´ без промјене: хва́лити; хва́лих, хва́лисмо, хва́листе; хва́ле̑ћи;[2] хва́ли, хва́лимо, хва́лите; хва́лио, хва́лила; хва́ли̑в, хва́ли̑вши.

Сложени добијају ` пред слогом на ком је ̑, осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр., н. п. пòхва̑ли̑м, пòхва̑ли̑ш, пòхва̑ли̑, пòхва̑ли̑мо, пòхва̑ли̑те, пòхва̑ле̑; пòхва̑љен; а у речена два лица долази ̏ пред ̑: пȍхва̑ли̑; у осталијем облицима, у којима је у простијех ´, остаје тако и у сложенијех: похва́лити, похва́лих итд. Који су сложени тако да имају два слога више него прости, у њих у првом пређ. вр. у речена два лица долази ̏ на први слог: прȅобла̑чи̑; а остало све остаје како је у сложенијех с једнијем слогом: преòбла̑чи̑м; преобла́чих.

Таки су ови глаголи са својима сложенима: а́чити се; ба́нити се; ба́трити; ба́цити, до-, за-, из-, на-, над-, од-, по-, под-, пре-, раз-, с-, у-, уз-; ба́шити се, разба́шити се; бе́чити, из-, о-; бијѐдити (ист. бе́дити, зап. би́дити), за-, о-, по-; бијѐлити (ист. бе́лити, зап. би́лити), за-, на-, о-, под-, у-; бла́-

[1] му̑ти̑, љу̑би̑. Вук, рјечн. стар. LXVI. — [2] Вук. рјечн. стар. LXVII пише му́тећи, љу́бећи. Будман грам. 90 хва́ле̑ћи.

жити, за-, раз-, у-; бла́знити; бли́знити се, ‖ о-;[1]) блу́дити, раз-; 89
блу́тити, узблу́тити се; бра́здити, за-, о-, у-; бра́нити, за-, о-, од-; бр́зити, у-; бри́чити, о-; бру́сити, на-; бр́чити, на-; бу́дити, из-. про-, раз-; бу́љити, из-; бу́нити, за-, по-, под-, с-, уз-; бу́рити се, на-, по-; бу́ћити се, избу́ћити, набу́ћити се; бу́шити, из-, про-; ва́бити, до-, за-, од-, по-, с-; ва́дити; ва́рити, за-, оба́рити, одва́рити, по-, под-, пре-, про-, с-, уз-; вла́чити, до-, за-, из-, на-, над-, обла́чити, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, испро-, преобла́чити; во́јштити, за-, из-; вра́нити, на-, о-, по-; вра́тити, за-, из-, на-. обра́тити, од-, по-, пре-, с-, су-, у-, уз-; вр́љити; вр́шити, до-, за-, из-, на-, обр́шити, по-, раз-, с-, са-; га́јити, од-, под-; га́лити, раз-; га́сити, за-, по-, у-; гла́вити, за-, из-, на-, раз-, с-; гла́сити, о-, про-, раз-; гме́ждити; гнијѐздити (ист. гне́здити), на-, у-; гну́сити, из-, у-;[2]) гња́вити, при-, у-; гње́вити, про-, раз-; гње́чити, из-, на-, по-, при-, раз-, у-, с-; го́внити, за-; гра́дити, до-, за-, на-, о-, об-, по-, пре-, при-, раз-, с-, са-, у-; гр́дити, за-, из-, на-, по-; гри́бити, за-; гријѐшити (ист. гре́шити, зап. гри́шити), о-, по-, с-, са-; гру́шити, про-, с-, у-; гу́зити се, за-, на-; гу́лити, за-, из-, на-, о-, по-, под-, с-; гу́шити, за-, од-, по-, про-, у-; да́вити, за-, по-, при-, у-; да́нити, за-, пре-, раз-се; ди́вити се, за-, у-; дијѐлити (ист. де́лити, зап. ди́лити), из-, о-, по-, раз-, у-; дијѐтити се (ист. де́тити се, зап. ди́тити се), по-; ди́чити, по-; дра́жити, за-. на-, по-, при-, раз-; дријѐшити (ист. дре́шити, зап. дри́шити), о-, раз-; др́љити, раз-; дру́жити се, при-, раз-, с-, са-, у; ду́жити, за-, о-, при- се, уду́жити; ду́љити, о-, про-, у-; ду́рити се; ду́шити, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, у-, уз-; ђа́чити се, по-; жа́рити, за-, на-, о-, при-, раз-, у-; ждријѐбити (ист. ждре́бити, зап. ждри́бити), иждријѐбити, о-; же́стити се, пре-, у-; жи́рити, на-, у-; жлијѐбити (ист. жле́бити, зап. жли́бити); жу́лити, о-, по-; жу́љити, на-; жу́рити се, по-; жу́тити, за-, о-, по-; зи́мити, за-, пре-; зла́тити, по-; злијѐдити (ист. зле́дити, зап. зли́дити), по-; зна́чити, на-; зо́рити се; зу́бити, на-, по-; ја́вити, до-, из-, на-, об-,

[1]) В. има и „блијѐштити,-шти̑м“ за које Д. у АР узимље да је погрешка мјесто „блијѐштати,-шти̑м“, али није, јер се сасвим сигурно тако говори (с таким инфинитивом) и у Дубровнику и у Боци Которској (блијѐштӣт се,-шти̑м се). — [2]) Погрешка је у В. „ȍгнусити-си̑м (у Дубр.)“, јер се тамо говори „огну́сити, ȍгну̑си̑м“; Д. овог глагола не спомиње под бр. 37.

од-, по-, пре-, при-, про-; јázити, за-, на-, од-, пре-, про-;
јáрити се, подјáрити, при-, разјáрити се, сјáрити, уз-[1]; јéдити
(и ијèдити у јужном говору), на-, раз-; јéжити се, на-; јýрити,
из-, од-, по-, пре-, про; кáдити, за-, на-, под-, пре-; кáлити,
из-, на-, о-, пре-[2]; кáнити се, за-, на-, о-, од-, покáнити, скá-
нити се, у-; квáрити, ис-, по-; кéсити, из-; кúњити, на-; клá-
тити се,[3] заклáтити, уклáтити се; клúсити; кнéжити, о-, раз-;
кóчити, у-; крáвити, од-, раз-; крáсити, накрáсити се, скрá-
90 сити, у-; крáтити, за-, о-, по-, под-, пре-, ‖ с-, су-, у-; крéсити се;
крúвити, за-, из-, на-, о-, пре-, раскрúвити се, с-, са-,[4] у-; кр́мити,
из-, на-, пре-, при-, с-; кр́њити, о-, од-; крýнити, на-, о-; крýшити,
с-, са-; кр́чити, за-, из-, о-, про-, раз-; кýмити, за-, о-, по-,
раз-; кýпити, за-, из-, од-, под-, пре-; кýсити, за-, из-; лúбити
се, по-; лијèнити се (ист. лéнити се, зап. лúнити се), о-, об-,
у-; лијèпити (ист. лéпити, зап. лúпити), за-, на-, о-, об-, од-,
при-, с-, у; лијèчити, за-, из-; лúчити, об-, од- се, у-; лú-
шити, из-; лýдити се, из-, на- се; лýжити, за-, из-, по-; лý-
чити, за-, од-, по-, раз-, с- се; љýбити, из-, на- се, об-, по-,
пре-, при-, с- се, у- се; љýтити, из- се, на- се, од- се,
раз-, уз-; љýштити, за-, о-; мáзити, раз-; мáлити, о-, у-; мá-
мити, до-, за-, из-, на-, од-, о-, по-, пре-, при-, с-, распо-;
мáњити, у-; мáрити; мáстити, за-, о-; мáцити, из-, о-: мéчити,
на-, о-, при-, с-; мијèнити (ист. мéнити, зап. мúнити), за-, из-,
на-, од-, о-, при-, про-, раз-; мијèсити (ист. мéсити, зап. мú-
сити), за-, на-, под-, раз-, у-; мúрити, до-, за-, из-, на-, по-,
под-, при-, с-; мúтити, под-; млáдити, за- се, о- се, по-,
под- се; млáтити, за-, из-, на-, о-, по-, при-, про-, с-,
у-; млáчити, по-, с-, уз-; мóбити; мрáчити се, за-, на- се,[5] по-
се, с- се, у- се; мријèстити се (ист. мрéстити се, зап. мрú-
стити се) и мријèштити се, о-; мр́сити, за-, из-, о-, од-, по-,
пре-, раз-; мýтити, за-, из-, по-, про-, раз-, с-, уз-; нијèмчити
(ист. нéмчити, зап. нúмчити), по-; њúвити, од-, под-; њýшити,[6]
на-, о-, об-, при-; пáлити, за-, из-, на-, о-, по-, под-, при-,
раз-, с-, са-, у-, уз- се; пéчити, раз-; пúлити, пре-; пúрити, до-,
на-, од-, под-, про-, раз-, с-, у-; плáстити, раз-, у-, опо- се;
плáтити, до-, из-, на-, о-, по-, под-, пре-; плијèнити (ист. плé-

[1] П. Петровић Његуш, Шћеп. мал. 10. — [2] нема у Вука. — [3] нема у Вука. — [4] Шћеп. мал. 153. — [5] нема у Вука. — [6] у Вука рјечн. само њýшити, а нањýшити.

нити, зап. плúнити), за-, о-, по-; прáсити, из-, о-; прáшити,
за-, из-, на-, о-, под-, при-, раз- се; пр́знити, за-, о-; пријè-
тити (ист. прéтити, зап. прúтити), за-, по-, при-; пр́љити, о-,
по-, с-; пр́ћити, на-, о-; пýдити, раз-; пýћити; пýчити; рáбити;
рáвнити, из-, по-, с-, у-; рáдити, за-, из-, на-, об-, од-, по-,
при-, про-, у-, уз-; рáчити се, про-, раз-: рéбрити; рéдити,
за-, из-, на-, об-, од-, раз-, с-, у-, прена-, оне- се; рéсити, на-,
под-, у-; рóжити; рýбити, за-, об-, од-, по-; рýжити, из-, на-, об-;
рýнити, об-; рýчити, за-, из-, на-, по-, пре-, испо-, отпо-, препо-;
сáдити, до-, за-, на-, по-, пре-, при-, раз-, у-; свéтити, о-,
по-; сијèлити (ист. сéлити); сúнити, по-, при-; сквр́нити, о-;
склúбити се; скр́бити се, о-, при-, нашкр́бити, пошкр́бити;
слáдити (dulcorare), за-, на-, о-, пре-; слýжити, до-, за-, из-,
на-, об-, од-, по-, пре-, при-; слýтити, до-, на-; смýдити, о-;
снáжити, о-; ‖ срáмити се, за-, по-; ср́дити, на-, од-, раз-; ср́чити, 91
на-, раз-; стáнити се, на-; стрáвити се, по-, пре-; стрáжити,
по-; стр́вити, о- се, раз-; стýпити, за-, из-, на-, од-, по-, пре-,
при-, раз-, у-; сýдити, о-, од-, по-, пре-, раз-, у-; сýшити, за-,
на-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, са-; тáњити, из-, о-, про-,
раз-, у-; твр́дити, по-, при-, у-; тијèснити (ист. тéснити, зап.
тúснити), о-, при-, с-; тијèштити (по јужном говору), из-; тú-
нити, пре-; тúњити, об-; тлáчити, по-; трáвити, за-, о-; трá-
жити, за-, из-, об-, по-, пре-; тријèбити (ист. трéбити, зап.
трúбити), из-, о-, раз-; тријèзнити, о-, раз-; тр́нити, за-; тр́ћити
се, на-; трýдити, за-, по-, у-; трýнити, из-, на-, о-, по-, с- се,
у-; тýђити се, о- се[1], по- се; тýжити, об-, о- се, са- се, с-
се; тýлити, по-, у-; тýљити се, за-; тýпити, за-, из-, у-; тý-
шити, по-, у-; ћáрити; ћýлити, на-; ћýрити; ýзити, с-; хвáлити,
за-; по-; хлáдити, за-, из-, о-, од-, раз-; хрáбрити, о-; хрáнити,
до-, за-, из-, на-, од-, по-, под-, пре-, при-, с-, са-, у-; цвијèлити
(ист. цвéлити, зап. цвúлити), раз-, у-; цијèдити, из-, о-, пре-,
про-, у-; цијèнити, за-, о-, пре-, про-, у-; цр́нити, за-, о-; чéпити
се, очéпити, раз- се; швáњити се, о- се; шúрити, про-, раз-;
штúтити, за-, пре-; шýпљити се, про-; шýрити, о-; — који су
у обичају само сложени или у којих је овако само кад су
сложени: обúрити се; заблéшити се; приближúти; под-брá-
дити се, у-; од-бýцити, раз-; за-вáлити, из-, на-, над-, обáлити,
од-вáлити, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-; навијèстити,

[1] нема у Вука.

обавијѐстити (оавијестити), освијѐстити, онесвијѐстити, сви-
јѐстити се, убавијѐстити, наговијѐстити; над-ви́сити, по-, пре-,
уз-; повла́дити; по-вра́зити, у-; за-вра́њити, на-, од-; по-ври-
јѐдити, при-, про-, у-; привру́ћити; зага́тити; за-гли́бити се,
у-[1]; за-глу́шити, о- се; загњу́рити се; загр́чити; догу́стити;
ода́лити; уда́љити; на-да́рити, об-, по-; проду́жити; пожбу́нити;
иждра́чити; обзна́нити; пои́мити, подни́мити се, сни́мити;
уи́њити се; одја́пити, ођа́пити; из-ја́рмити, у-; нака́зити; ис-
ка́пити, у-; уки́пити се; уклијѐштити (ист. укле́штити, зап.
укли́штити); закли́пити; окло́пити; скљу́нити; покљу́нити се;
окљу́сити се; скр́вити; раскре́чити; раскри́жити; о-кријѐпити
(ист. окре́пити, зап. окри́пити, под-; за-кри́лити, пре-, раз-; на-
кри́чити, при-; за-кру́жити, о-, с-; при-кру́гити, у-; по-ку́њити се,
с- се; до-ку́чити, за-, над- се, по-, при-, раз-, с-; прела́стити;
ули́псити се; полу́њити се; под-лу́пити се, у-; уљу́дити; уљу́-
нити се; одма́стити; до-ма́шити, над-, пре-; о-ме́сити, под-се;
замијѐтати (по јужном говору); замла́зити; за-млијѐчити (по
92 јужном говору), у-; умр́твити се; ‖ надму́дрити; сму́ждити; на-
му́љити; ому́чити се; уни́зити[2]; оно́чити се; отпа́дити; упа́-
њити се; спа́рити; пот-пе́тити, при-; опла́вити; рас-пљо́штити,
спљо́штити; испра́знити; за-пре́мити, о-, при-, раз-, с-, уз-; за-
пријѐчити (ист. запре́чити, зап. запри́чити), из-, пре-; о-при́-
штити се, под- се; запро́тити; за-пр́чити, на- се; опу́љити;
испу́пити се; запу́рити се; опу́стити; за-пу́тити, на-, про-, у-;
по-ра́зити, са-[3]; нара́стити[4]; по-ре́пити, под- се; про-ријѐдити
(ист. проре́дити, зап. прори́дити), раз-, спо-; споријѐчити [се] (ист.
споре́чити се, зап. спори́чити се); оса́мити; посви́њити се;
уси́ћити се; осла́вити; осла́нити се; осла́чити се; наслијѐ-
дити (ист. насле́дити, зап. насли́дити); за-слијѐпити (ист. засле́-
пити, зап. засли́пити), о-; осмо́љити; оснијѐжити (по јужном
говору); застра́нити; за-стријѐлити (по јужном говору), над-,
пре-, про-, у-; настр́шити се; расту́бити се; осу́рити; поте́н-
чити се; натму́рити се; потру́сити; заћо́пити; ућу́дити се;
оћу́шити се; за-у́стити, из-; поха́сити се; ухва́тити; изе́рити
се, нахе́рити се; захи́љити, ухи́лити се; захла́пити; прицвр́-
љити; исцијѐлити (ист. исце́лити, зап. исци́лити); о-цијѐпити
(ист. оце́пити, зап. оци́пити), при-, раз-; оцр́вити; за-че́стити,

[1] нема у Вука. — [2] Шћеп. мал. 95. — [3] Шћеп. мал. 118, 140. — [4] Простоме пише Вук у рјечнику садашње вријеме без промјене у акценту.

при-; наче́чити се; шћу́њити се; за-ши́љити, зао-; пришљу́нити
се; ошпу́рити; по-шта́пити се, у- се; пошу́љити се; — и ови
сложени којима се основа иза слога с којим су сложени ми-
јења тако да сложени с еднијем слогом имају основу само
од два слога, те се изједначују с простима овога реда: до́ј-
мити се, за́јмити, на́јмити, по́јмити, у́јмити, при́мити; исти још
с еднијем слогом сложени: приза́јмити, уза́јмити, обу́јмити,
оду́јмити, потпри́мити се.

б. Акценат остаје без промјене у свијем облицима, осим
2. и 3. лица јед. првога пређ. вр., н. п. тру́бити; тру́бӣм, тру́-
бӣш, тру́бӣ, тру́бӣмо, тру́бӣте, тру́бē; тру́бих, тру́бисмо, тру́-
бисте, тру́бише; тру́бљâх, тру́бљâше, тру́бљâше, тру́бљâсмо,
тру́бљâсте, тру́бљâху; тру́бēћи; тру́би, тру́бимо, тру́бите; тру́-
био, тру́била, тру́било; тру́бӣв, тру́бӣвши; а у 2. и 3. јед.
првога пређ. вр. мислим да се мијења ´ на ^, па и пошљедњи
слог основе добија ^: тру̂бӣ, та̂јӣ.*)

И у сложенијех остаје ´ гдје је у простијех: затру́бити;
затру́бӣм итд.; а у првом пређ. вр. пред слогом на ком је у
простога ^ долази у сложенога ̏: за̏тру̂бӣ, за̏та̂јӣ.

Таки су глаголи са својима сложенима: блијѐштити (ист.
бле́штити, зап. бли́штити); бљу́штити; бри́ждити; бу́јити; бу́м-
бити; бу́рити;**) ви́рити, за-, из-, над- се, при-; вријѐдити (ист.
вре́дити, зап. ври́дити); гви́рити; гми́зити; ‖ гњи́лити, у-; гњи́рити; 93
жу́дрмити; ду́бити; жми́рити, за-***); жму́рити, за-; зла́тнити се; жу́-
рити; ја́пити; ка́кити; ки́сити; ки́шити; кла́пити; кли́зити; ла́ги-
ти; ла́пити, из-; ли́чити (доликовати); ми́рити (olere); мр́зити,
за-, по-; на́глити; њи́рити; па́јити; па́чити; па́шити; пи́здрити;
пи́ждрити; пи́љити; пи́шити; плијѐвити (ист. пле́вити, зап. пли́-
вити), о-; пра́штити; пре́жити; пру́дити; пу́зити, од-, с-; пу́пити,
на-; ра́стити[1]; ре́зити; ру́дити; свијѐтлити (ист. све́тлити), за-,
о-, по-, при-, про-; сви́рити; си́пити; скр́бити; сла́дити (dul-
cescere); слијѐдити (ист. сле́дити, зап. сли́дити); снијѐжити;
стре́пити; стр́шити; та́јити, по-; те́жити; тла́пити; тр́жити;

[1] Сложеноме пише Вук у рјечнику садашње вријеме с промјеном у акценту; види под а.

*) Али у напомени на стр. 155 Д. мисли да би та иста промјена била и у парт. пас., те да би гласио „тру̑бљено“. — **) В. има и сложено „побу́рити се, рӣм се (у Дубр.)“, али тамо је у през. „по̀бу̑рӣм се“. — ***) У В. „зажми́рити, рӣм (у Дубр.),“ али тамо је у през. „за̀жмӣрӣм.“

тру́бити, за-; ту́жити, до-, на-, при-, про-; ћу́тити, по-; у́дити; похле́пити; цми́љити; цу́рити, за-, про-; ча́мити; чло́вити; ши́шити; шки́љити, за-; шкр́бити (се); шкри́пити, за-; — и ови који су само сложени у обичају: оглу́вити, огру́бити, ожи́вити (vivificare), пожи́вити[1] (vivum conservare), ому́дрити (resipiscere).

Ови су глаголи готово сви непрелазни, као што су они под а. готово сви прелазни; осим тога има међу њима глагола који кад су прелазни мијењају акценат као и остали под а., те су ондје и споменути, а кад су непрелазни припадају овамо под б., н. п. ту́жити, тȗжи̂м (прелазно) и ту́жити, ту́жи̂м (непрелазно), сла́дити, сла̂ди̂м (прелазно) и сла́дити, сла́ди̂ (непрелазно); тако слијѐдити, слијѐди̂м (непрелазно) и наслијѐдити, на̀слиједи̂м (прелазно); по томе се може мислити да је разлика у акценту између онијех под а. и овијех под б. од туда што су једни прелазни а други непрелазни.

23. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у инфинитиву на првом слогу, н. п. па́рложити.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима, само мислим да се у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења, н. п. па́рложи̂м, па́рложи̂ш, па́рложи̂, па́рложи̂мо, па́рложи̂те, па́рложе̂; па́рложих, па́рложисмо, па́рложисте, па́рложише; па́рложа̂х, па́рложа̂ше, па́рложа̂ше, па́рложа̂смо, па́рложа̂сте, па́рложа̂ху; па́рложи, па́рложимо, па́рложите; па́рложе̂ћи; па́рложио, па́рложила, па́рложило; па́рложи̂в, па́рложи̂вши; па́рложен. А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., ако се не варам, мијења се ´ на ̑, и пошљедњи слог основе добија ̑: па̑рложи̑, ми̑гољи̑.

У сложенијех остаје ´ гдје је у простијех: упа́рложити; а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., пред слог на ком се ´ промијенио на ̑, долази ̏: за̏кр̑тољи̑, и̏зми̑гољи̑, за̏при̑личи̑.

94 Таки су глаголи прости са својима сложенима: бр́ложити, ва́шарити, вр́пољити се, узвр́пољити се, га́јтанити, ога́јтанити, ка́ретити, кр́тожити, закр́тожити, ми́гољити се, изми́голити се, изми́гољити се, па́рложити, упа́рложити, при́личити, заприличити, пр́коњити се, напр́коњити се, ра́колити се, разра́колити се, ра́скошити, са́борити, ша́шољити, поша́шољити, и који су само сложени у обичају: поза́конити се, облијѐколити се (по јужном говору), усу́тонити се, ута́ложити се.

[1] нема у Вука; али: „да бог поживи тога и тога“.

24. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у инфинитиву на другом слогу, н. п. једна́чити.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 22. а.; и кад се мијења добијају акц. ̀ пред слогом на ком се промијени ´ на ̑ у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр., а у та два лица добијају ̏ пред ̑, као што бива у сложенијех под 22. а., н. п. јѐдна̑чи̑м, јѐдна̑чи̑ш, јѐдна̑чи̑, јѐдна̑чи̑мо, јѐдна̑чи̑те, јѐдна̑че̂; јѐдна̑ча̂х, јѐдна̑ча̂ше, јѐдна̑ча̂ше, јѐдна̑ча̂смо, јѐдна̑ча̂сте, јѐдна̑ча̂ху; једна́чих, је̏дна̑чи̑, је̏дна̑чи̑, једна́чисмо, једна́чисте, једна́чише; једна́чи, једна́чимо, једна́чите; једна́че̂ћи; једна́чио, једна́чила; једна́чи̑в, једна́чи̑вши; јѐдна̑чен, јѐдна̑чена.

У сложенијех остаје како је у простијех, само што у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. акценат ̏ прелази на предњи слог: изједна́чити; изјѐдна̑чи̑м; и̏зједна̑чи̑.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: бата́лити, за-, о-; беке́љити се; бена́вити се; бира́чити, на-; бирта́шити; брбу́чити; була́знити; врко́чити се; геа́чити; голу́ждрити се; двоја́чити; дерве́чити се, о-; дива́нити; дивља́чити се; дома́ћити,[1] о- се, у- се-; дрва́рити; духа́нити; жевка́рити; жива́рити; зара́рити; зевка́рити; злоста́вити; ина́тити се, за- се, над-, про- се; инћа́рити; јара́нити се, с- се, у- се; једна́чити, из-, у-; јорда́мити; јуна́чити се, над-; јури́шити; каја́рити; кала́шити, раз- се; кали́жити се; каћу́нити се; кила́вити, из-, по-; кинђу́рити се, на-; клата́рити се; коко́тити се, на-; коми́чити се; копи́лити се; о-; копу́нити се; кора́чити, за-, пре-; корма́нити; костријѐшити (по јужном говору), на-; крва́вити, за-, из-, о-, раз-, с-; крвни́чити; креве́љити се; кура́жити; лешка́рити; маџа́рити, по-; мељა́вити, по-; мети́љити се; мита́рити се, о-; оkви́рити; опа́чити се, из-; паза́рити, за- се, раз-; панду́рити; пара́дити, у-; патро́лити; перва́зити, о-; перда́шити, из-, о-; пиља́рити; пирја́нити, у-; пишма́нити се, по-; пјеву́шити; пјену́шити се, за-; пјеша́чити; прва́чити; прда́чити се; предња́чити; просја́чити; проти́вити се; ‖ прцва́рити; пуда́рити; разу́мити, 95
о-, у-; рачу́нити, про-; реме́жити се, на-; риба́рити; рова́шити; рогу́шити, на-; рођа́чити се, по-; сама́рити, о-, пре-; сапу́нити, са-; сата́рити; своја́чити; сјетка́рити; скрна́вити (оскрња́вити);

[1] П. Петровић Његуш, Шћеп. мал. 144.

строва́лити; сумра́чити се, по-; тама́нити,[1] до-, за-, у-; тела́лити; тела́рити; теми́нити; тефти́шити; тима́рити, о-; толма́чити; топи́љити; трабу́нити; тржа́рити; троја́чити; тропа́рити; трчка́рити; тума́рити; тума́чити,[2] из-; уга́рити; узу́рити, раз-се; хајду́чити се, по-; хала́лити; хара́мити; хеса́пити, про-; цига́нити се; црква́рити;[3] џева́пити; шепи́рити се, раз-; шепу́рити се, раз-; шерва́нити; шеста́рити, о-; шиљбо́чити; шића́рити; шпију́нити; шћућу́рити се; шчучу́њити се; — и који су само сложени у обичају или који бивају сложени кад постају: разбару́сити, забашу́рити, убеву́тити се, пробура́зити, повампи́рити се, загала́мити, загоја́тити, оголу́знити, награбу́сити, задеве́тити, одерве́љити се, задесе́тити, раздесе́тити, удуре́чити се, прозана́тити, дозлогр́дити, озлоје́дити (озловијѐдити), заишта́лити се, уништи́ти, изједи́нити, оједи́нити, уједи́нити, зајула́рити, преканта́рити, прекарда́шити, потклобу́чити се, сколијѐрити (по јужном говору), поконди́рити се, укопи́стити се, искоријѐнити (ист. искоре́нити, зап. искори́нити), укоријѐнити се, укоријѐпити се (по јужном говору), покору́шити се, скору́шити се, скоча́њити се, скрљу́шити, закрље́штити, закуку́љити, раскуку́љити, скуна́бити, покурја́чити, докусу́рити, искусу́рити, подмјеху́рити се, замуму́љити, размуму́љити, поневи́дити се, обезна́нити се, обнезна́нити се, узнеми́рити, изобијѐстити се (по јужном говору), наоблу́чити се, наобру́чити, опаје́дити се, успаи́рити, усплахи́рити, уплахи́рити, опаме́тити, опасу́љити се, оперја́ити се, спеча́лити, запожа́рити, употре́бити, упропа́стити, разрога́чити, пресами́тити, поскору́пити, утири́шити, натопр́чити, отота́њити, заула́рити, ухара́чити, зачеви́љити, зачељу́стити, оцулу́сити, пошија́чити.

25. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ´ у инфинитиву на другом слогу, н. п. куна́торити.

Акценат остаје као у онијех код 23, и мислим да се као у њих мијења на ̑ у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., гдје на слогу који још имајуспријед долази ̏ као у сложенијех код 23, и пошљедњи слог основе добија ̑: куна́торȋм, куна́торȋш, куна́торȋ, куна́торȋмо, куна́торȋте, куна́торê; куна́торих, ку̏на̂торȋ, ку̏на̂торȋ, куна́торисмо, куна́тористе, куна́торише, итд.

[1] нема у Вука. — [2] нема у Вука. — [3] нема у Вука.

Више оваких глагола нема осим тога јединога и његова сложенога: скуна́торити. 96

26. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ´ у инфнитиву на трећем слогу, н. п. живота́рити.

Акценат се мијења и остаје као у онијех код 24, и кад се мијења на ̑, долази ̀ преда њ на најближем слогу, осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр., гдје пред ̑ долази ̏ на првом слогу, као у сложенијех под 24: живо̀та̂рȋм, живо̀та̂рȋш, живо̀та̂рȋ, живо̀та̂рȋмо, живо̀та̂рȋте, живо̀та̂рê; живо̀та̂рâх, живо̀та̂рâше, живо̀та̂рâше, живо̀та̂рâсмо, живо̀та̂рâсте, живо̀та̂рâху; живота́рих, жи̏вота̂рȋ, жи̏вота̂рȋ, живота́рисмо, живота́ристе, живота́рише; живота́ри, живота́римо, живота́рите; живота́рêћи; живота́рио, живота́рила; живота́рȋв, живота́рȋвши; кала̀бу̑рен.

У сложенијех остаје како је у простијех, само што акц. ̏ у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. с мјеста на ком је у простијех прелази на први слог: разгоропа́дити се; разгоро̀па̂дȋм се; разгоропа́дих се, ра̏згоропа̂дȋ се.

Таки су глаголи са својима сложенима: бараба́рити се; богора́дити; горопа́дити се, по-, раз-, с-; господа́рити; грошића́рити; живота́рити; калабу́рити, с-; каламу́тити; котоба́нити се; кочија́шити; кочопе́рити се; кријумча́рити; обрла́тити; околи́шити; самода́вити се; синцила́тити; трговла́чити; ћелепи́рити; чивута́рити; и који су у обичају само сложени или кад постају бивају сложени: објелода́нити, предругоја́чити; удуготе́жити; закапета́нити,[1] раскапета́нити[2]; околома́тити; изнаопа́чити се; напопа́стити; изобича́јити се; уполова́чити; уполежа́чити се; порогоба́тити се, узрогоба́тити се.

27. Кад је простијем основа од пет слогова и акц. ´ у инфинитиву на четвртом слогу, н. п. пријатеља́шити се.

Акценат се мијења и остаје као у онијех код 26, а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. долази ̏ на први слог као у сложенијех код 26: пријатѐља̂шȋм се, пријатѐља̂шȋш се, пријатѐља̂шȋ се, пријатѐља̂шȋмо се, пријатѐља̂шȋте се, пријатѐља̂шê се; пријатѐља̂шâх се, пријатѐља̂шâше се, пријатѐља̂шâсмо се; пријатеља́ших се, при̏јатеља̂шȋ се, пријатеља́шисмо се, итд.

У сложенијех остаје како је у простијех само у 2. и 3.

[1] нема у Вука. — [2] нема у Вука.

лицу јед. првога пређ. вр. акц. ̏ с мјеста на ком је у простијех прелази на први слог: на̏четвороно̂жи̂ се.

97 Таки су глаголи: пријатеља́шити се, четвороно́жити се, на-, и који је само сложен у обичају: занеобрива́нити.

28. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̂ у инфинитиву на првом слогу, н. п. па̂мтити.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима, а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. долази још и на пошљедњи слог основе ̂: па̂мти̂м, па̂мти̂ш, па̂мти̂, па̂мти̂мо, па̂мти̂те, па̂мте̂; па̂мтих, па̂мти̂, па̂мти̂, па̂мтисмо, па̂мтисте, па̂мтише; па̂мћа̂х, па̂мћа̂ше, па̂мћа̂ше, па̂мћа̂смо, па̂мћа̂сте, па̂мћа̂ху; па̂мти, па̂мтите; па̂мте̂ћи; па̂мтио, па̂мтила; па̂мти̂в, па̂мти̂вши; па̂мћен.

Сложени добијају ̀ пред слогом на ком је ̂ у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр., н. п. за̀па̂мти̂м, за̀па̂мти̂ш; за̀па̂мтих; а у речена два лица долази ̏ пред ̂: у̏па̂мти̂, и̏скамчи̂, при̏клинчи̂.

Таки су глаголи: ба̂нчити; гва̂рдити; дра̂нчити; ка̂вжити се; ка̂мчити, из-; кли̂нчити, за-, при-; мо̂мчити се; па̂мтити, за-, у-; та̂нчити, на-;[1] тра̂мпити; и који су само сложени у обичају: на̀бре̂ндити, за̀ва̂рчити, о̀кра̂јчити, до̀кра̂јчити.

29. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̂ у инфинитиву на првом слогу, н. п. ду̂ндорити.

У њих, као и у онијех под 28, акц. остаје без промјене, и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. долази ̂ и на пошљедњи слог: ду̂ндори̂м, ду̂ндори̂ш, ду̂ндори̂, ду̂ндори̂мо, ду̂ндори̂те, ду̂ндоре̂; ду̂ндорих, ду̂ндори̂, ду̂ндорисмо итд.

У сложенијех долази ̀ пред слог, на ком је ̂, осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр., гдје на том слогу долази ̏, као у онијех под 28: у̀та̂борити; у̀та̂бори̂м; у̀та̂борих, у̏та̂бори̂ итд.

Таки су глаголи: ду̂ндорити; ки̂цошити се; ло̂говити, у-; ца̂горити; и који су само сложени у обичају: на̀ма̂јсторити, у̀та̂борити.

30. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̀ у инфинитиву на првом слогу, н. п. но̀сити.

Они су двојаки: у једнијех се мијења акценат у садашњем вр., н. п. но̀сити, а у других остаје, н. п. ло̀мити.

а. Мијења се акц. ̀ на ̏ у садашњем вр., у другом пређ.,

[1] У В. „та̂нчити, чи̂м (у Дубр.)“ и „на̀та̂нчити, чи̂м (у Дубр.)“ не ваља, јер се тамо говори „та̂нтати (и та̂ћати), та̂ће̂м“ а према томе и „на̀та̂нтати“.

у прилогу садашњега вр., у другом придјеву и у 2. и 3. лицу 86
јед. првога пређ. вр., гдје и пошљедњи слог добија ̂: но̏си̂м, но̏си̂ш, но̏си̂, но̏си̂мо, но̏си̂те, но̏се̂; но̏ша̂х, но̏ша̂ше, но̏ша̂ше, но̏ша̂смо, но̏ша̂сте, но̏ша̂ху; но̏се̂ћи; но̏шен, но̏шена; но̏си̂.

У осталијем облицима остаје ̀: но̀сити; но̀сих, но̀сисмо, но̀систе, но̀сише; но̀си, но̀симо, но̀сите; но̀сио, но̀сила, но̀сило; но̀си̂в, но̀си̂вши.

У сложенијех тако да имају који слог више него прости отпада ̏ са слога на ком је у простијех, па на први слог пред њим долази ̀, осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: до̀носи̂м, до̀носи̂ш, до̀носи̂, до̀носи̂мо, до̀носи̂те, до̀носе̂; до̀ноша̂х, до̀ноша̂ше, до̀ноша̂ше, до̀ноша̂смо, до̀ноша̂сте, до̀ноша̂ху; и̏зношен, и̏зношена; раза̀гони̂м; раза̀гоња̂х. А у поменута два лица првога пређ. вр. мјесто тога ̀ долази ̏, и то ако је глагол сложен с више слогова долази на први: и̏спроси̂, до̏носи̂, о̏дгони̂, ра̏згони̂, про̏ходи̂, ра̏загони̂, и̏знаходи̂, при̏находи̂, по̏изодноси̂. — Гдје је у простијех ̀ остаје и у сложенијех: одго̀нити, принахо̀дити, поизодно̀сити.

Таки су глаголи са својима сложенима: во̀дити, за-, из-, на-, над-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-; уз-; во̀зити, до-, за-, из-, на-, над-, под-, пре-, при-, раз-, с-, у-; го̀нити, до-, за-, из-, на-, об-, од-, ода-, по-, пода-, пре-, при-, про-, раз-, раза-, с-, у-; дѐсити, до- се, за-, на-, при-, у-; жѐнити, из-, о-, по-, при-, раз- се; ко̀зити, из-, о-; ко̀сити, за-, из-, на-, о-, од-, по-, под-, пре-, про-, раз-, у-; крѐчити, о-; кро̀чити, до-, за-, о-, об-, пре-; мо̀лити, до- се, за-, из-, на-, од-, по- се, у-; но̀сити, до-, за-, из-, на-, над-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, уз-, поизод-; про̀сити, за-, из-, на-, о-, по-, пре-; про̀стити, о-; пу̀стити, до-, за-, из-, на-, од-. по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-; ро̀дити,[1] за- се, из-, на- се, од- се, по-, пре-, при-, с- се; сѐлити, до-, из-, на-, од-, пре-, раз-, у-; ско̀чити, до-, за-, из-, над-, об-, од-, по-, пре-, при-, у-; тѐлити, из-, о-; хо̀дити, до-, за-, из-, на-, од-, по-, пре-, про-, у-, сна-, изна-, прина-; штѐнити, из-, о-; — и ови само сложени у обичају: измо̀лити (protendere); намо̀лити се, помо̀лити, промо̀лити.

[1] Овај глагол кад је прост може бити и без промјене у акценту у садашњем времену и то онда кад се говори непрелазно: н. п. кад на врби грожђе ро̀ди̂; то више не ро̀ди̂.

б. Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. и 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр. и другога придјева, н. п. ло̀мити; ло̀мӣм, ло̀мӣш, ло̀мӣ, ло̀мê; ло̀мих, ло̀мисмо, ло̀мисте, ло̀мише; ло̀мља̂х, ло̀мља̂ше, ло̀мља̂ше, ло̀мља̂смо, ло̀мља̂сте, ло̀мља̂ху; ло̀ми, ло̀мимо, ло̀мите; ло̀мêћи; ло̀мио, ло̀мила; ло̀мӣв, ло̀мӣвши.

У 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. отпада акц. `, па иза
слога на ком је он био долази ´: ломи́мо, ломи́те; — у 2. и 3.
99 лицу јед. ‖ првога пређ. вр. мијења се ` на ̏ и на пошљедњи
слог долази ^: лȍмӣ, кр̏стӣ, твȍрӣ, ȕчӣ; — и у другом придјеву
мијења се ` на ̏: лȍмљен, кр̏штен, ȕчен, гȍјен.

У заповједном у глагола који губе у основи крајњи глас мијења се ` на ^: гôј, гôјмо, гôјте; дôј, дôјте.

Сложени су у садашњем вр. двојаки акцентом:

аа. у једнијех остаје у том облику како је у простијех, н. п. отпр̀тити (по снијегу); отпр̀тӣм, отпр̀тӣш, отпр̀тӣ, отпрти́мо, отпрти́те, отпр̀тê. Таких глагола има врло мало, како ће се одмах видјети.

бб. други кад су сложени имају у том облику акценат као да им се простијем мијења ` на ̏ (као они под а), те ако су сложени тако да немају ни једнога слога више него прости, остаје им ̏ у свијем лицима: слȍмӣм, слȍмӣш, слȍмӣ, слȍмӣмо, слȍмӣте, слȍмê; слȍжӣм, слȍжӣш, слȍжӣ, слȍжӣмо, слȍжӣте, слȍжê; створ̏ӣм, створ̏ӣш, створ̏ӣ, створ̏ӣмо, створ̏ӣте, створ̏ê; ако ли су сложени тако да имају који слог више него прости, тада отпада ̏ па на слог први пред онијем с којега отпада долази `: прѐломӣм, прѐломӣш, прѐломӣ, прѐломӣмо, прѐломӣте, прѐломê. То бива у највише глагола овога реда.

У осталијем облицима нема разлике међу сложенима. Гдје је у простијех ` ондје остаје и у сложенијех: сло̀мити, поло̀мити, отпр̀тити; сло̀мих, сло̀мисмо, сло̀мисте, сло̀мише, поло̀мих, поло̀мисмо, поло̀мисте, отпр̀тих, отпр̀тисмо, отпр̀тисте, отпр̀тише; сло̀ми, сло̀мимо, сло̀мите, поло̀ми, поло̀мимо, поло̀мите; сло̀мио, сло̀мила, поло̀мио, поло̀мила, отпр̀тио, отпр̀тила; сло̀мӣв, поло̀мӣвши, отпр̀тӣвши. — У 2. и 3. лицу првога пређ. вр. у сложенијех који имају који слог више него прости прелази акц. ̏ на први слог: ȉзломӣ, прȅкрстӣ, нȁучӣ, ȍтпртӣ. У другом придјеву у таких сложених отпада ̏ такођер са слога

на ком је у простијех па на слог први пред њим долази `: ѝзломљен, ѝзломљена, по̀крштен, по̀крштена, у̀гојен, на̀учен. — У заповједном они глаголи који у том облику имају ^ добијају пред њим на првом слогу `: у̀гôј, по̀дôј, о̀дôјте, ѝзбрôј.

Овамо иду ови глаголи прости са својима сложенима, и то:

у којих кад су сложени остаје акценат у садашњем вр. како је у простијех: бр̀стити, о-; зво̀нити, за-; о̀рити се, за- се; мо̀дрити се, по- (livescere); пр̀тити, от-; ту̀тњити, за-; цва̀тити, про-; раз- се, у-[1]; ча̀тити, о-, пре-, про-; и који су само сложени у обичају: заху̀ктити се, запа̀шити;

у којих кад су сложени бива поменута промјена у 100
садашњем вр.: ба̀шити, за-, по-; бѝстрити, из-; бо̀дрити[2]; бо̀јити, о-; бо̀рити се; бо̀чити се, од-, под-; бро̀дити, пре-; бро̀јити, за-, из-, на-, од-, по-, пре-, при-, раз-; бро̀ћити, о-; вѐдрити, из-, про- се, раз-; во̀штити, из-, на-; га̀мзити; гло̀бити, о-раз-, с-, у-; гло̀жити се; гно̀јити, на-, о- се; го̀дити, до-, раз-с-, са-, у-; го̀јити, на-, од-, раз-, у-, уз-; го̀стити, у-; гра̀мзити, гра̀штити; гро̀зити се, с- се; гр̀стити се; гу̀бити, за-, из-, по-с-, са-; дво̀јити, о-, пре-, раз-; дво̀рити, до- се, из-, по-, у- се; до̀јити, за-, на-, о-, по-, при-; до̀цнити, за-, о-, при- се; дро̀бити, за-, из-, на-, раз-, с-, у-; зво̀нити, за-; зло̀бити; зно̀јити се, за-, о-; зо̀бити, на-, у-; зо̀рити; ја̀глити, раз- се; ја̀гмити, по-, у-; ка̀мтити; кло̀нити се, за-, на- се, од- се, по-, пре-, са-, с-, у-; ко̀бити, из-, су-, с-, у-; ко̀мити, на-, о-; ко̀рити, из-, по-, пре-, у-; ко̀тити, о-; кр̀вити се; кро̀јити, из-, на-, о-, по-, пре-, раз-, са-, с-; кро̀пити, на-, о-, по-; кр̀стити, за-, из-, по-, пре-, раз-; с-, у-; кр̀шити, по-, пре-, с-, у-, уз-; лѐбдити; лѐдити, за-, о- се, по- се, пре- се, с- се; ло̀вити, у-; ло̀жити, за-, из-, на-об-, од-, по-, под-, при-, раз-, са-, с-, у-; ло̀јити; ло̀мити, за-, из-, на-, об-, од-, по-, под-, пре-, про-, раз-, с-, са-, у-; ло̀пити, ма̀глити, за-; мѐдити, за-, о- се; мѐђити, о-, раз-; мно̀жити, на-, у-; мо̀дрити, о-; мо̀ждити, с-; мо̀јити, о-; мо̀крити, с-; мо̀рити, за-, од-, по-, са-, с-, у-, изне- се; мо̀трити, за-, на-, про-, раз-, с-, у-, уз-; мо̀чити, за-, по-, с-, зас-, ос-, прес-, прис-, у-; но̀рити, за-; но̀ћити, за-, пре-; њо̀рити; о̀штрити, за-, из-, на-, под-, уо̀стрити се; па̀рбити; пло̀вити, до-, из-, на-, од-, пре-.

[1] Према ца̀втјети и ца̀нтјети тај глагол и не иде овамо него у трећу врсту као и сјѐдити, ужѐлити се. — [2] и просте од којих нема сложенијех узимам овамо.

у-;[1] пло̀дити се, при-, раз-; по̀јити, за-, на-, о-, од-, при-, раз-,
с-, са-; по̀пити, за-, раз-; по̀рити, из-, о-, од-, рас-; по̀стити,
за-, из-, на-, о-, од-, пре-; пру̀дити; ро̏бити, за-, на-, по-, под-;
ро̀вити, за-, об-, пре-, у-; ро̀јити се; ро̀нити, за-, из-, об- се,
од-, под-, у-; ро̀сити, за-, из-, о-, по-, у-; ро̀тити се; ро̏чити,
с-, у-; сво̀јити, о-, по-, пре-, при-; сѐвдити; си̏тнити, из-, у-;
сја̀хтити; скро̀бити, за-, о-; слу̀хтити; смо̀лити, за-; со̀лити,
на-, о-, по-, пре-; со̀пити, за- се; со̀чити, на-, про-; спо̏рити,
на-; срѐбрити, по-; ста̀клити се; стро̀јити, у-; тво̀рити, за-, о-,
по-, пре-, при-, раз-, с-, са-, у-; то̀вити, у-; то̏пити, за-, из-
на-, о-, по-, пре-, раз-, с-, у- се; то̏плити, о- се; то̀рити, на-;
то̀чити, до-, из-, на-, о-, об-, пре-, про-, раз-, у-; тро̀шити, из-,
на-, по-, са-, с-; у̏чити, за-, из-, на-, об-, од-, по-, про-, пона-;
ха̀снити; ха̀шити; хро̀пити; цѐлити; ча̀стити, на- се, по-;
чи̏нити, за-, на-, об-, од-, по-, пре-, раз-, у-, пона-; чка̀кљити;
101 шка̀к‖љити; шко̀пити, у-; шкро̀пити, по-; шо̀кчити, из-, по-;
шо̀рити, у-; штро̀јити, у-; шу̏дљити; — и који су само сложени
у обичају: оба̀крити се; обо̀сити; разво̀днити; о-до̀брити, по-
се, про- се, у- се; удо̀мити; за-кло̀пити, на-, о-, од-, по-, пре-,
при-, раз-, с-, са-, у-; за-ко̀лити, о-, об-, раз-, с-; око̀њити се;
укро̀тити; поло̀шити се; под-мо̀стити, пре-, у-; об-но̀вити, по-,
при-; об-о̀рити, раз-, с-; у-о̀чити, су-; опа̀клити; ис-пѐрити се,
на-, по-; попо̀дити; опо̀штити се; опо̀знити; запо̀тити; упро̀штити
се; поро̀жити се; уса̀чмити се; уско̀рити; просло̀вити; за-сло̀-
нити, на-, о- се, под- се, при-; уто̀лити; за-то̀мити, по-; разу̀рити;
похо̀лити се; сучѐдити;*) за-чѐлити, са-, су-, с-; за-чѐпити, од-.

Што у једнијех кад су сложени нема промјене у садашњем вр. а у других се акценат мијења, тому ће бити узрок што су једни непрелазни а други прелазни, премда међу првима има и прелазнијех као што међу другима има и непрелазнијех; тому би могла бити потврда што н. п. *помодрити* (непрелазно) не мијења акцента у реченом облику, а *омодрити* мијења га. Сложен од *звонити* има у садашњем вр. и с реченом промјеном и без ње, може бити без промјене онда кад звона звоне, а с промјеном кад се у звона звони. С тијем ваља испоредити бр. 22 а. б. 32 а. б.

[1] Вук у рјечн. има допло̀вити, допло̀вӣм, и испло̀вити, испло̀вӣм.

*) У В. „сучѐдити се, су̀чедӣ се (у Дубр.)“, али је тамо акценат „су̀чедити се, су̀чедӣ се“ и то није наш сложен глагол него талијанско „succedere“.

31. Кад је простијем основа од три слога и акц. ` у инфинитиву на првом слогу, н. п. бѐсједити.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: бѐсједӣм, бѐсједӣш, бѐсједӣ, бѐсједӣмо, бѐсједӣте, бѐсједе̂; бѐсједих, бѐсједисмо, бѐсједисте, бѐсједише; бѐсјеђа̂х, бѐсјеђа̂ше, бѐсјеђа̂ше, бѐсјеђа̂смо, бѐсјеђа̂сте, бѐсјеђа̂ху; бѐсједи, бѐсједимо, бѐсједите; бѐсједе̂ћи; бѐсједио, бѐсједила; бѐсједӣв, бѐсједӣвши.

А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се акц. ` на ̏ и још крајњи слог добија ̂: бе̏сједӣ.

У сложенијех тако да имају који слог више него прости, у поменута два лица првога пређ. вр. прелази ̏ на први слог: про̏бесједӣ, у̏готовӣ. — У осталијем облицима остаје у сложенијех како је у простијех.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: а̀случити;
бѐглучити; бѐзумити се, из- се, о-; бѐрберити, о-; бѐсједити, про-;
би̏берити, за-; би̏љежити, за-, о-; бо̏гатити, о-; бо̀равити, за-, поза-,
пре-; бу̀карити се; вла̀дичити, за-; гла̀вичити; го̀товити, при-,
с-, у-, уз-, приу-; гра̀ничити; да̀нгубити, из-; дво̀личити; дво̀-
умити; дјѐтињити, за-; зло̀патити; и̏бретити се; ја̀рачити, у-;
ка̀ламити, на-; ка̀лупити; ка̀сапити;‖ка̀урити, по-; ко̀бачити; 102
ко̀врчити, за-; ко̀јасити се, пре-, при-; ко̀мрачити; ко̀начити;
кра̀јинити; ку̀бурити, у-, уз-; ку̀лучити; ку̀ндачити, пре-; ку̀-
рјучити; ку̀рњавити, за-; ли̏сичити; ли̏тросити; ли̏шанити; ма̀ги-
њити, о-; мѐзетити; ми̏рбожити се; мр̏цинити, о-; ни̏шанити,
на-; о̏бручити; о̀нодити, раз-; о̀рашити; о̀ртачити, раз-, у-;
па̀расити; пѐчатити, за-, од-, раз-; по̀ганити, из-, о-; по̀редити,
из-, у-; пр̏косити, на-, од-; рѐметити,[1] по-; рѐушити; ро̀гозити,
на-; са̀катити, о-; сѐхирити; си̏радити, о-; си̏рћетити, у-; ско̀-
мрачити; скр̏летити се; сла̀ндарити; сли̏ндарити; сли̏парити;
су̏нетити, по-; су̏протити; та̀ванити, по-; то̀варити, из-, на-,
о-, пре-, при-, раз-, с-; то̀мачити; тр̏лачити; тро̀мирити; тр̏то-
сити; хи̏љадити се; ча̀вкунити; чи̏тлучити, по-; шѐпртљити, у-;
шѐћерити, за-, у- се; ши̏карити; ши̏пилити, у-; шу̏перити;
и који су само сложени у обичају или који су сложени кад
постају: поја̀манити се, уба̀јатити се, обѐзочити, узбѐзочити
се, обѐстрвити, обра̀датити, обр̀вљивити се, обр̀катити, увѐча-
дити, уга̀ипити се, зага̀лаћити, згѐргетити, погѐргетити, прего̀-

[1] нема у Вука.

диштити, одàјачити, одàлачити, предвòстручити, задòвољити, издòвољити, надòвољити, пòвољити, надòстачити, ужѝжљивити се, озлòвољити, озлòтрбити, озу̀ђурити, објѐколити, окàјмачити, окѐњачити, укѐрепити, закѐсерити, закòпитити, опкòрачити, раскòрачити се, окòристити се, окрѐзубити, окрѝлатити, полàтинити, излу̀кавити, улу̀кавити се, умàчадити, замàндалити, намàсатити, преòбразити, обезòбразити, подòтавити се, упàрожити, опàучити, упѐичити се, опòравити, упòравити, упòтесити, потпòучити, опрѐтилити, опр̀натати, распрòстранити, опу̀сатити, пресàлдумити, осѝпљивити, скѐрепити, скòнобити, прису̀сједити, отàрасити, оптѐретити, претѐретити, оптѐрешити, отòболити, затрòношити, утрòстручити, похрѝшћанити, опàпарити, пришàбанити, шчѐпарити.

32. Кад је простијем основа од три слога и акц. ` у инфинитиву на другом слогу; таки су глаголи двојаки: у једнијех се мијења акценат у садашњем вр., н. п. говòрити, а у других остаје, н. п. свједòчити.

а. Акценат са слога на ком стоји у инфинитиву прелази напријед на најближи слог, т. ј. акц. ` мијења се на ̏, који имајући пред собом слог отпада, а најближи слог напријед добија `; то бива у садашњем вр., у другом прећ. вр., у прилогу садашњега вр. и у другом придјеву: гòвори̂м, гòвори̂ш, гòвори̂, гòвори̂мо, гòвори̂те, гòворê; гòворâх, гòворâше, гòворâше, гòворâсмо, гòворâсте, гòворâху; гòворêћи; гòворен, гòворено.

У 2. и 3. лицу јед. првога прећ. вр. акценат промијенивши се на ̏ прелази на први слог, па и пошљедњи добија ^: гȍвори̂.

103 У осталијем облицима остаје ` на слогу на ком је у инфинитиву: говòрити; говòрих, говòрисмо, говòристе, говòрише; говòри, говòримо, говòрите; говòрио, говòрила; говòри̂в, говòри̂вши.

У сложенијех акценат ` остаје гдје је у простијех: изговòрити; изговòрих, изговòрисмо, изговòристе, изговòрише; изговòри, изговòримо, изговòрите; изговòрио, изговòрила; изговòри̂вши; изгòвори̂м, изгòвори̂ш, изгòвори̂, изгòвори̂мо, изгòвори̂те, изгòворê; изгòворен, изгòворена. — А гдје је у простога ̏, прелази ̏ у сложенога на први слог: ȉзговори̂.

Таки су само ови глаголи са својима сложенима: говòрити, до-, за-, из-, на-, над-, о-, од-, по-, под-, при-, про-, раз-, у-; пи-тòмити, при-; полòвити, пре-, раз-, у-; ромòрити.

б. Акценат остаје без промјене осим 1. и 2. лица мн. у садашњем вр. и 2. и 3. лица јед. у првом прећ. вр. и другога придјева: свједòчити; свједòчи̂м, свједòчи̂ш, свједòчи̂, свједòчê; свједòчих, свједòчисмо, свједòчисте, свједòчише; свједòчâх, свједòчâше, свједòчâше, свједòчâсмо, свједòчâсте, свједòчâху; свједòчи, свједòчимо, свједòчите; свједòчêћи; свједòчио, свједòчила; свједòчи̂в, свједòчи̂вши.

У 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. отпада акц ` па иза слога на ком је он био долази ´: свједочи́мо, свједочи́те; — у 2. и 3. лицу јед. првога прећ. вр. мијења се ` на ̏ те прелази на први слог а пошљедњи добија ^: свјȅдочи̂; — у другом придјеву прелази ` напријед на најближи слог: свјѐдочен, свјѐдочено.

Сложени су у садашњем времену двојаки:

аа. у једнијех остаје у том облику како је у простијех побудàлити; побудàли̂м, побудàли̂ш, побудàли̂, побудали́мо: побудали́те, побудàлê;

бб. други кад су сложени мијењају у том облику акценат, као прости под а., те им ` у свијем лицима прелази напријед на најближи слог: посвјѐдочи̂м, посвјѐдочи̂ш, посвјѐдочи̂, посвјѐдочи̂мо, посвјѐдочи̂те, посвјѐдочê.

У осталијем облицима не разликују се сложени једни од других акцентом. Гдје је у простијех `, онде остаје и у сложенијех: посвједòчити; посвједòчих, посвједòчисмо, посвједòчисте, посвједòчише; посвједòчи, посвједòчимо, посвједòчите; посвједòчио, посвједòчила; посвједòчи̂в, посвједòчи̂вши посвјѐдочен, посвјѐдочено; побудàлити; побудàлих, побудà-
лисмо итд. — У 2. и 3. лицу јед. првога прећ. ‖ вр. у сло- 104
женијех, у којих има који слог више него у простих, прелази ̏ на први слог: пȍсвједочи̂, пȍбудали̂.

Овамо иду ови глаголи прости са својима сложенима, и то:

у којих кад су сложени остаје акц. у садашњем вр. како је у простијех: будàлити, по-; вијòрити се; врагòлити; ђавòлити; жубòрити, за-; јесѐнити се; лавòрити; пендѐљити; плавѐтнити се; румѐнити, за- се, на-: трепѐрити; црвѐнити,

за-, о-; цр̂љѐнити, за- се; шарѐнити се; шевѐљити; шепѐљити; шобо̀њити; и који је само сложен у обичају: оболѐстити се;

у којих кад су сложени бива поменута промјена у садашњем вр.: боко̀рити се, раз-, у-; весѐлити, на- се, обесѐлити, овесѐлити, про-, раз-, оне-, сне-; ђевѐрити, о-; зелѐнити, о-; моско̀вити, по-; пусто̀шити[1], о-; свједо̀чити, за-, о-, по-; сино̀рити, о-; слобо̏дити, о-; соко̀лити; срамо̀тити, о-; — и који су само сложени у обичају: увремѐнити се, погоспо̀дити се, надебѐлити се, удосто̀јити, заерѐзити, ожало̀стити, опепѐлити, упоко̀јити се, опоштѐнити се, поревѐнити се, отемѐљити се, утемѐљити, отото̀лити, очемѐрити.

33. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на првом слогу, н. п. бѐспосличити.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. времена: бѐспосличи̑м, бѐспосличи̑ш, бѐспосличи̑, бѐспосличи̑мо, бѐспосличи̑те, бѐспосличе̂; бѐспосличих, бѐспосличисмо, бѐспосличисте, бѐспосличише; бѐспосличâх, сличâху; бѐспосличâше, бѐспосличâсмо, бѐспосличâсте, бѐспобѐспосличи, бѐспосличимо, бѐспосличите; бѐспосличе̂ћи итд. А у поменута два лица првога пређ. вр. мијења се ` на ̏ и пошљедњи слог добија ̑: бе̏спосличи̑.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: зака̀луђерити; зака̀луђери̑м итд. — А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. ̏ прелази на први слог: за̏калуђери̑, о̏безматичи̑ се.

Таки су глаголи са својима сложенима: бѐспосличити; јо̀ванимити; ка̀луђерити, за-, по-, раз-; стра̀нпутичити; и који су само сложени у обичају: обѐзматичити се; огро̀зничавити; ожа̀лостивити; за-и̏гуманити, раз-;ому̏шичавити се;*) запро̀топопити.

34. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на другом слогу, н. п. једно̀ничити.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. првога
пређ. вр.: једно̀ничи̑м, једно̀ничи̑ш, једно̀ничи̑, једно̀ничи̑мо, је-
105 дно̀ни || чи̑те, једно̀ниче̂; једно̀ничих, једно̀ничисмо, једно̀ничи-
сте, једно̀ничише; једно̀ничâх, једно̀ничâше итд. — А у поменута
два лица првога пређ. вр. отпада ` са слога на ком је па
на први слог долази ̏ и пошљедњи добија ̑: је̏дноничи̑.

[1] П. Петровић Његуш, гор. вијен. 94.

*) У В. „ому̏шичавити се, чи̑м се (у Дубров.)“, али тамо је акценат „о̀мушичавити се, чи̑м се“ (Rad 136, 238).

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: осиро̀машити, осиро̀маши̑м итд. — А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. ̏ прелази на први слог: о̏сиромаши̑.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: арна̀утити, по-; башка̀лучити; вито̀перити се, из-; драмо̀серити; зеи̏тинити, за-; једно̀ничити; једно̀удити; кала̀вавити; кала̀узити; керѐбечити се; косто̀ломити; лиша̀јивити се; метѐризити; мука̀етити; пепѐљавити, о-, у-; празно̀словити; само̀тежити; старо̀сватити; трно̀метити; уни̏јатити, по-; — и који су само сложени у обичају: уабо̀носити се; обенђѐлучити се, забидо̀градити се, забјело̀главити се, придома̀зетити, одобро̀вољити, прокалпо̀занити се, пронева̀љалити се,[1] осиро̀машити, поугу̏рсузити.

35. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на трећем слогу; они су двојаки: у једнијех се мијења акценат у садашњем вр.: благосло̏вити, а у других остаје: пријатѐљити се.

а. Акценат са слога на ком стоји у инфинитиву прелази напријед на најближи слог (као под бр. 32.а) у садашњем вр.: благо̀слови̑м, благо̀слови̑ш, благо̀слови̑, благо̏слови̑мо, благо̀слови̑те, благо̀слове̂.[2]

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. акценат промијенивши се на ̏ прелази на први слог, а пошљедњи добија ̑: бла̏гослови̑.

У осталијем облицима остаје ` гдје је у инфинитиву: благосло̀вити; благосло̀вих, благосло̀висмо, благосло̀висте, благосло̀више; благосло̀ви, благосло̀вите; благосло̀вио, благосло̀вила; благосло̀ви̑в, благосло̀ви̑вши.

Таки је само поменути глагол.

б. Акценат остаје без промјене осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. и 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: пријатѐљити се; пријатѐљи̑м, пријатѐљи̑ш, пријатѐљи̑, пријатѐље̂; пријатѐљâх, пријатѐљâше итд.

У 1. и 2. лицу мн. сад. вр. отпада акц. `, па иза слога 106
на ком је он био долази ́: пријатељи́мо се, пријатељи́те се;

[1] нема у Вука. — [2] така би промјена била и у другом пређ. вр., али га тај глагол свршен будући нема; била би иста промјена и у другом придјеву, као што се гдје гдје и говори: благо̀собљен; али је у том облику обичније старо: благосло̀вен, благословѐна, које не иде међу глаголе четврте врсте.

-̏ у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се ` на ̏, те прелази на први слог а и пошљедњи добија ̑: при̏јатељи̑ се.

У сложенијех остаје акц. како је у простога, само у 2. и 3. лицу првога пређ. вр. акценат ̏ прелази на први слог: о̏пријатељи̑ се.

Таки су глаголи само ови: пријатѐљити се, о-, раз-, с-, мусевѐдити, и сложени: умуасѐрити.

36. Кад је простијем основа од једнога слога и у инфинитиву на њој акценат ̏, н. п. сни̏ти.

У садашњем вр. осим 1. и 2. лица мн. добијају ̑ мјесто ̏: сни̑м, сни̑ш, сни̑, сне̑; а у речена два лица долази ́: сни́мо, сни́те. — У другом пређ. вр. долази ̑: скља̑х се, скља̑ше се итд.; тако и у прилогу пређ. вр.: сни̑вши. — У прилогу садашњега вр. долази ́: скле́ћи се.

У осталијем облицима остаје ̏: сни̏х, сни̏, сни̏смо, сни̏сте, сни̏ше; сни̏о, сни̏ла.

Сложени губе ̏ са слога на ком га имају прости па на слогу пред њим добијају `: у̀снити; у̀сних, у̀сни, у̀сни, у̀снисмо, у̀снисте, у̀снише; у̀снио, у̀снила. Гдје је у простијех ̑ ондје остаје и у сложенијех, само на слог пред њим долази `: у̀сни̑м, у̀сни̑ш, у̀сни̑вши. — Гдје је у простога ́ остаје и у сложенога: усни́мо.

Таки су глаголи само ови: сни̏ти, при̏снити се, са̀снити, у̀снити; скли̏ти се, цкли̏ти се, и који су само сложени у обичају: за̀днити, ода̀днити[1]; у̀дрити; за̀жднти, по̀ждити, при̏ждити, са̀ждити, у̀ждити, уза̀ждити.

37. Кад је простијем основа од два слога, и акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу, н. п. га̏зити.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима, и у 2. и 3. лицу јед. у првом пређ. вр. долази и на други слог ̑: га̏зи̑м, га̏зи̑ш, га̏зи̑, га̏зи̑мо, га̏зи̑те, га̏зе̑; га̏зих, га̏зи̑, га̏зи̑, га̏зисмо, га̏зисте, га̏зише; га̏жа̑х, га̏жа̑ше, га̏жа̑ше, га̏жа̑смо, га̏жа̑сте, га̏жа̑ху; га̏зи, га̏зимо, га̏зите; га̏зе̑ћи; га̏зио, га̏зила; га̏зи̑в, га̏зи̑вши; га̏жен, га̏жена.

У сложенијех који немају ни једнога слога више него прости остаје како је у простијех: зга̏зити, зга̏зи̑м итд. — А

[1] Мислим да је у Вукову рјечнику погрјешка што стоји код тога глагола да је у садашњем вр. о̀дадни̑м. Кад код за̀днити стоји за̀дни̑м, онда и ода̀днити треба да има ода̀дни̑м, или би у онога требало да је за̏дни̑м.

у сложенијех у којих има који слог више него у простијех, отпада ̏ са слога на ком је у простијех па напријед на најближи слог долази `, осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: 107
по̀газити; по̀гази̑м, по̀гази̑ш, по̀гази̑, по̀гази̑мо, по̀гази̑те, по̀газе̑; по̀газих, по̀газисмо, по̀газисте, по̀газише; по̀гази, по̀газимо, по̀газите; по̀газио, по̀газила; по̀гази̑вши; по̀гажен, по̀гажена, зао̀купити, зао̀купи̑м итд. — А у речена два лица првога пређ. вр. долази на први слог ̏: по̏гази̑, за̏окупи̑.

Таки су ови глаголи: ба̏бити, о-, по- се; ба̏вити, до-, за-, из-, на-, при-, про-; ба̏лити, за-, из-, о-; ба̏тити се; бра̏двити, о-; бра̏тити, с- се, по-, при-, раз-; бре̏чити; бри̏жити се, уз-; бу̏пити; бу̏шити, на- се; ва̏дити, за-, из-, на-, с-, ос-, пос-; ва̏лити; ви̏жлити; ви̏сити; вје̏рити, за- се, о-, по-, пре-, у-, изне-; вје̏трити, из-; вла̏жити, о-; вла̏шити, по-; га̏дити, о-, с-, са- се; га̏зити, до-, за-, из-, на-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-; га̏рити, за-, на-, о-; гла̏дити, за-, из-, по-, про-, у-; гра̏бити, за-, на-, о-, по-, раз-, с-, у-; гр̏лити, за-, из-, од-, при-; гр̏чити, с-; гр̏штити, с- се; гу̏вити се; гу̏рити се, по-, с-; гу̏чити, с-, са-; де̏пити; ди̏мити, за-, на- се, о-, с-; ди̏плити, с- се[1]; дро̏пити; др̏пити, с-; ду̏пити; ду̏тлити; ду̏чити се; ђи̏пити; ђу̏брити, на-; жа̏грити, за-, о-; жа̏лити, до-, за-, о-, по-, пре-, раз-, са-; жи̏лити, у-; за̏птити, у-; збо̏рити, на- се, про-, здра̏вити, из-, на-, о-, по-; ја̏гњити, из-, о-, об-; ја̏дити, до-, из-, о-, по- се; ја̏мити, на-; ја̏мчити, по-, под- се, у-; је̏дрити, до-, за-, од-, пре-, про-, у-[2]; ју̏жити, об-; ка̏вити, од-; ка̏снити, за-; ква̏сити, за-, на-, о-, по-, с-, пона-; ке̏чити, у-; ки̏тити; за-, из-, на-, о-, од-, под-, у-; кла̏дити се, о-, об-, у-; кла̏пити, за-, о-; кла̏чити; кли̏нити; кљу̏чити; кме̏зити се; кње̏зити се; кре̏шити; кр̏пити, за-, из-, на-, о-, по-, под-, при-, раз-, с-; кр̏чмити; ку̏дити, о-, по-, с-: ку̏пити, из-, на-, о-, по-, под-, при-, с-, са-, зао-, прио-; ку̏ћити, за-, о- се, раз-; ла̏зити, до-, за-, из-, на-, об-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз- се, с-, са-, у-, иза-, изна-, прина-, прона-, заи-, изи-, мимои-, нади-,

[1] нема у Вука. — [2] Вук у рјечнику пише јѐдрити, дојѐдрити, прејѐдрити, одјѐдрити са садашњим временом без промјене, а опет зајѐдрити, за̀једри̑м, пројѐдрити, про̀једри̑м, које би могло бити добро онда кад би у простога била промјена у садашњем вр.; а опет има о̀дједрити, о̀дједри̑м, које онда може бити добро ако је просто је̏дрити. На моје питање пријатељ мој г. П. Будман Дубровчанин, који може добро знати како је, рече ми да је је̏дрити, по чему тај глагол стављам овамо.

оби-, оди-, поди-, превази-, рази-, си-, узи-; лäтити, за-; лёмити; лёшити; лу̑пити, при-; лу̑чити, за-; љöпити; мäкљити; мäшити, до- по-, пре-, про-, у-; мѝлити се, за-, с-, у-; мѝслити, до- се, за-, из-, на-, о- се, по-, пре-, про-, раз-, с-,
108 предо-; мјёрити, за-, из-, на-,‖о-, од-, по-, под-, пре-, раз-, с-, у-; млäвити, из-, с-; мрäзити, о-, по-, с-; мр̏вити, из-, на-, с-; мр̏чити, за-, из-, о-, по-; мр̏штити се, на-; му̑чити, за-, из-, на-, од-, про-, уз- се; нäдити, за-; нѝтити, на-, пре-; нѝштити се, по- се, у-; ну̑дити, по-, при-; њу̑шити, на-, при-; пäзити, за-, о-, под-, при-, с-; пäприти, за-, о-; пäрити, за-, из-, на-, о-, по- под- се, раз-, с-; пäтити, за-, на-, пре-, про-; пäтрити; пäцити; пäштити се, по- се, при- се; пѝзмити се, из- се, о- се; пјäнити се,[1] о-, по-; пјёнити, за-, о-; плäвити, за-, о-, по-, пре-, с-; плäзити, из-; плäшити, за-, по-, раз-, у-; плу̑жити; пöштити; прäвити, до-, из-, на-, о-, од-, по-, пре-, при-, раз-, с-, у-, уз-; прäжити, за-; прäтити, за-, из-, по-, про-, с-, у-; пр̏жити, за-, из-, на-, о-, по-, с-, у-; пр̏тити, на-, од-, пре- се, при-, раз-, с-, у-; пру̑жити, о-; пру̑ћити се; пр̏штити, по-, с-; пу̑нити, до-, из-, на-, по-, под-, пре-, при-; пу̑пчити, из- се, на-; пу̑рити, по-, с-; пу̑гити, за-, с-, у-, нао-; пу̑шити, за-, из-, по-, при-; рäнити (vulnerare), из-, об-, о-; рäнити (mane surgere), до-, од-, по-, под-; рäтити,[2] за-; рѝтити се; ру̑пити; ру̑шити, на-, по-, пре-, раз-, с-; свäтити; сёстрити, по-; сѝдити се, за-, на-, о-, по- се, пре-; сѝрити, за-, под-, у-; сѝтити, за-, на-; сјёнити се, за-, о-, об-; сјётити се, до- се, о-, у- се; слäбити, о-, раз-; слäвити, о-, про-; слѝнити, за-; слѝпити; слу̑зити; смрäдити, за-; сму̑шити се; ср̏бити, по-; стäвити, за-, из-, на-, о-, по-, под-, пре-, при-, раз-, са-, у-, зау-, изо-, надо-, обу оду-, приу-, су-; стäрити се, о-; стрäшити; су̑зити; тёглити, из-, по-, про-; тёжити, по-; тѝћити се, раз-; тјёшити, у-; трäпити, по-, раз-, у-; трäтити; стрäћити; трѝнити, из-; тр̏лити, о-, у-; тр̏сити, о-; тру̑ћити; тру̑хлити, из-, о-, по-, раз-; ту̑бити; ту̑вити, у-; ту̑рити, до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, про-, раз-, с-, у-, уз-; ту̑рчити, из-, по-; ту̑чити се; ћäпити; ћёрити се; ћёшити, о-, об-; ћöпити; ћу̑шити; у̑дити, на-; у̑љити, об-; у̑мити, на-, од-, по-, пре-, с-, избез-; фäлити; хäпсити, по-; хäрчити, по-, с-; хвäтити, до-, за-, над-, под-, с-, у-, обу-, поду-; хѝтити, до-, за-, из- се, по-, при-, у-; ху̑лити, по-;

[1] нема у Вука. — [2] Гор. вијен. 21.

цёрити се; цу̑кити; чäдити, по-; чäђити; чäсити, по-; чвäрити раз-; чѝстити, из-, о-, по-, пре-, про-, раз-; чу̑дити се, до-за-, из , на-; шäлити се, на-, од-, по-, про-; шкöдити; шљäпити; шöпити; штäвити, у-; штётити, из-, о-, по-; штѝчити; шћäпити; — и који су само сложени у обичају: у̏барити, о̀бенђити, за̀бравити, о̀бритвити, на̀брстити, на̀бубрити, о̀бурити, прѐварити, за̀витлити, у̀витлити, запо̀вједити, припо̀вједити, за̀вјесити, на̀вјесити, о̀бјесити, прѐвјесити, ѝзвјештити се, у̀вјештити се, о̀газдити се, за̀галити, ра̀згаћити се, о̀гнусити, о̀грашити,‖у̀гре- 109
шити, на̀дарити, у̀дарити, зау-, оду-, поду- се, су-; ра̀здертити се, за̀жвалити, о̀жучити, прѝзетити, о̀зрнити се, за̀јаприти се, о̀дјутрити се, поо̀дјутрити се, на̀кањити, ра̀скарити се, на̀кастити, за̀качити, на̀ткачити, о̀качити, скäчити, за̀квачити, скврчити, о̀кишити се, за̀кметити, ра̀скметити, на̀кнадити, надо̀кнадити, скнäдити, по̀ткожити се, у̀корити, у̀крдити, о̀крунити, ра̀скрунити,[1] о̀кужити, прѐкужити, о̀кусити, у̀лактити, слäпити, за̀љетити, о̀љетити се, прѐљетити, прѝмарити, про̀марити, ра̀змарити, за̀мјестити, на̀мјестити, по̀мјестити, прѐмјестити, смјёстити, у̀мјестити, за̀мрежити, прѐмрежити, у̀орити, по̀очити, у̀плочити се, о̀праштити, прѝпремити, за̀прешити, о̀прсити, о̀прчити се, спр̏чити, за̀пучити, на̀пучити се, о̀пучити, о̀тпучити, ра̀спучити спу̑чити, о̀рактити, о̀брусити, по̀русити, за̀салити, на̀скварити у̀слишити, о̀смртити, у̀смртити, по̀спјешити,*) у̀срећити, по̀стрешити, о̀стрмити, за̀стружити, о̀дстружити, прѐстружити, за̀сужњити, о̀сужњити, на̀сулити се, по̀сулити, ѝсташтити, на̀тмурити-се, на̀тмушити се, у̀тркмити, на̀туштити се, сту̑штити се, за̀ушити се, о̀бушити, обѐушити, прѝушити, за̀хлапити, за̀царити, ра̀сцарити, ѝшчашити, у̀чашити, на̀четити се, за̀чилити, у̀шанчити, за̀шачити.

38. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу, н. п. брäтимити.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима, и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр, долази на крајњи слог ̂: брäтимӣм, брäтимӣш, брäтимӣ, брäтимӣмо, брäтимӣте, брäтимē; брäтимих, брäтимӣ, брäтимӣ, брäтимисмо, брäтимисте, брäтимише; брäтимљâх, брäтимљâше, брäтимљâше, брäтимљâсмо,

[1] Шћеп. мал. 17.

*) У В. „по̀спјешити, шӣм (у Дубр.)“, али је тамо акценат „поспијѐшити, по̀спијешӣм“.

бра̏тимља̂сте, бра̏тимља̂ху; бра̏тими, бра̏тимимо, бра̏тимите; бра̏тиме̂ћи; бра̏тимио, бра̏тимила; бра̏тими̑в, бра̏тими̑вши; бра̏тимљен.

У сложенијех отпада ˵ па напријед на најближи слог долази ` у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: по̀братимити; по̀братими̑м; по̀братимих, по̀братимисмо итд.; а у поменута два лица долази на први слог ˵: по̏братими̑.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: ба̏бичити; ба̏хорити; бра̏тимити, по-; бр̏бољити; бу̏гарити, по-; ва̏вољити; ви̏личити, за-; во̏јводити, за-; гу̏ндорити; гу̏гољити; дла̏кавити; др̏венити се, о-; ђа̏конити; жи̏вичити, на-; жи̏очити, по-; жу̏борити; ја̏ловити, из-, у-; ка̏лдрмити, по-; ка̏менити, за- се, о-, с-; ка̏натити; ки̏селити; ко̏ричити,[1] у-; кр̏корити; ку̏ћичити; ла̏комити се, по-, с-; ма̏терити; ма̏торити, за-; ме̏шкољити се; ми̏гољити се; мра̏морити, с- се; мр̏годити се, на- се; мр̏шавити;
110 му̏‖мољити; на̏дничити; њу̏њорити, про-; па̏костити; па̏очити, у-; пе̏пељити се;*) пи̏пкољити; пље̏снивити се, по-, у- се; пр̏порити; се̏бичити, о-, у-; се̏стримити, по-; си̏њавити; сје̏менити се, у-; та̏ворити, из-, пре-, про-; те̏тошити; те̏фтерити; ти̏торити; ту̏тољити; ће̏лавити, о-; ћо̏равити, о-; ћу̏ерити; че̏пкорити; — и који су у обичају само сложени: о̀бангавити, за̀бискупити, о̀бљутавити, о̀брашнавити[2], по̀буђавити, о̀гаравити, о̀гушавити, о̀дрпавити, по̀јевтинити, о̀кашљавити, о̀килавити, за̀крајинити, за̀кржавити, за̀кржљавити, за̀кршљавити, за̀крмељити, о̀куљавити, за̀кушљавити, о̀млитавити, ѝзништавити, по̀очимити, у̀паочити, о̀потребити, у̀спрдежити се, о̀пупавити, по̀сребрнити, на̀суморити се, у̀тројичити, за̀хљебавити,[3] на̀хуморити, по̀циганити, по̀чађавити.

39. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ˵ у инфинитиву на првом слогу, н. п. ла̏ставичити.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима, и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. долази на пошљедњи слог ˆ: ла̏ставичи̑м, ла̏ставичи̑ш, ла̏ставичи̑, ла̏ставичи̑мо, ла̏ставичи̑те, ла̏ставиче̑; ла̏ставичих, ла̏ставичи̑, ла̏ставичисмо итд.

У сложенијех отпада ˵, па напријед на најближи слог долази ` осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: у̀милости-

[1] нема у Вука. — [2] нема у Вука. — [3] нема у Вука.

*) У В. „пе̏пељити се, љи̑м се (у Дубр.)" није добро, јер се тамо обично говори „пепѐлити се,-ли̑м се" а (в. Rad 136, 240) ријетко кад „пепѐљити се,-љи̑м се".

вити; у̀милостиви̑м итд.; — а у речена два лица долази напријед ˵: у̏милостиви̑.

Таки су глаголи само ови: ла̏ставичити, на̏поличити, и сложени у̀милостивити.

40. Кад је простијем основа од три слога и акценат у инфинитиву на првом слогу ` и на другом ˆ, н. п. дјѐво̑јчити.

Акценти остају без промјене у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: дјѐво̑јчи̑м, дјѐво̑јчи̑ш, дјѐво̑јчи̑, дјѐво̑јчи̑мо, дјѐво̑јчи̑те, дјѐво̑јче̑; дјѐво̑јчих, дјѐво̑јчисмо, дјѐво̑јчисте, дјѐво̑јчише; дјѐво̑јча̂х, дјѐво̑јча̂ше, дјѐво̑јча̂ше, дјѐво̑јча̂смо, дјѐво̑јча̂сте, дјѐво̑јча̂ху; дјѐво̑јчи, дјѐво̑јчимо, дјѐво̑јчите дјѐво̑јче̂ћи; дјѐво̑јчио, дјѐво̑јчила; дјѐво̑јчи̑в, дјѐво̑јчи̑вши. — А у напоменута два лица првога пређ. вр. мијења се ` на ˵ и на пошљедњи слог долази ˆ: дје̏во̑јчи̑.

У сложенијех остаје како је у простијех осим у 2. и 3 лицу јед. првога пређ. вр.: задјѐво̑јчити се, уна̀ви̑љчити, уна̀ви̑љчи̑м; уна̀ви̑љчих, уна̀ви̑љчисмо итд.; — а у напоменута два лица прелази ` на први слог: за̏дјево̑јчи̑ се, и̏здрља̑нчи̑, за̏огу̑мчи̑ се, о̏подо̑јчи̑.

Таки су глаголи: бѝта̑нжити се, по-; дѝри̑нжити; дјѐво̑ј- 111
чити се; дрља̑нчити, из-; ма̀га̑рчити, на-; на̀-ви̑љчити, у-; пѝја̑нчити, — и који су само сложени у обичају: уко̀ље̑нчити, иско̀ма̑рдити, раско̀ма̑рдити, заогу̑мчити се, опо̀до̑јчити, уска̀ка̑вчити, зау̀ца̑јтити.

41. Кад је простијем основа од три слога и акценат у инфинитиву на првом слогу ˵ и на другом ˆ, н. п. па̏би̑рчити.

Акценти остају без промјене, и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. долази и на пошљедњи слог ˆ: па̏би̑рчи̑м, па̏би̑рчи̑ш; па̏би̑рчих, па̏би̑рчи̑ итд.

У сложенијех отпада ˵ са слога на ком стоји у простијех па напријед на најближи слог долази ` осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: на̀паби̑рчити[1]; на̀паби̑рчи̑м; на̀паби̑рчих, на̀паби̑рчисмо итд.; — а у речена два лица прелази ˵ на први слог: на̏паби̑рчи̑; за̏брабо̑њчи̑; по̏цига̑нчи̑.

Таки су само ови глаголи: бра̏бо̑њчити, за-; па̏би̑рчити; па̏ро̑јчити; ци̏га̑нчити, по-; и који је само сложен у обичају: за̀црво̑љчити.

[1] овога сложенога истина нема у Вукову рјечнику, али мислим да би се рекао кад би затребао.

Глаголи пете врсте.

И ови се глаголи у неким облицима разликују акцентом једни од других за то што им основе у истијем облицима нијесу једнаке; за то вам их ваља раздијелити на троје, како се дијеле у науци о облицима.

Има их простијех с основом од једнога слога, од два, од три, од четири и од пет, а с акцентом у инфинитиву или ́ или ̂ или ̀ или ̏ или ̀ и ̂.

I. Глаголи пете врсте првога раздјела.

Акценат ́ у инфинитиву долази у простијех с основом од два слога на првом слогу: пи́тати, с основом од три слога на првом: а́минати и на другом: вјенча́вати, [с] основом од четири слога на трећем: вечера́вати, с основом од пет слогова на четвртом: аратоси́љати се; акц. ̂ у простијех с основом од једнога слога на њему: гла̂ти, с основом од два слога на првом: пра̂вдати; акц. ̀ у простијех с основом од два слога на првом: вјѐнчати, с основом од три слога на првом: вѐчерати, и на другом: ору̀жати, с основом од четири слога на трећем: руковѐдати; акц. ̏ у простијех с основом од једнога слога на њему: зја̏ти, с основом од два
112 слога на првом: глѐдати, с основом од три слога ‖ на првом: у̏жинати; акц. ̀ и ̂ у простијех с основом од три слога први на првом слогу а други на другом: ћѐпу̑ркати.

Сви глаголи овога раздјела имају у заповједном и у другом придјеву на пошљедњем слогу основе ̂; за то се ти слогови не ће на по се спомињати.

42. Кад је простијем основа од два слога и акц. ́ у инфинитиву на првом слогу, н. п. пи́тати.

Мијења се акц. ́ на ̂ у садашњем вр. у свијем лицима осим 3. мн., у другом пређ. вр., у заповједном, и у другом придјеву: пи̂та̂м, пи̂та̂ш, пи̂та̂, пи̂та̂мо, пи̂та̂те; пи̂та̂х, пи̂та̂ше, пи̂та̂ше, пи̂та̂смо, пи̂та̂сте, пи̂та̂ху; пи̂та̂ј, пи̂та̂јмо, пи̂та̂јте; пи̂та̂н, пи̂та̂на.

У осталијем облицима остаје ́: пи́та̂ју̂; пи́тах, пи́та, пи́та, пи́тасмо, пи́тасте, пи́таше; пи́тају̂ћи; пи́тао, пи́тала; пи́та̂в, пи́та̂вши.

У сложенијех остаје ́ гдје је у простијех: запи́тати;

запи́таје̂; запи́тах, запи́та, запи́та, запи́тасмо, запи́тасте, запи́таше; запи́та̂вши. — Гдје је у простијех ̂, ондје остаје и у сложенијех а пред њим најближи слог добија ̀: за̀пи̂та̂м, за̀пи̂та̂ш, за̀пи̂та̂, за̀пи̂та̂мо, за̀пи̂та̂те; за̀пи̂та̂ј, за̀пи̂та̂јте; у̀пи̂та̂н, у̀пи̂та̂на.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: ба́дати, за-, из-, на-. над-, по-, под-, при-, про-, испри-, испро-; ба́нати, за-; ба́тати; би́вати, до-, из-, пре-, про-, с- се, сне-, задо-, придо-;[1] би́рати, из-, на-, о-, од-, пре-, при-, про-, раз-, раза-, с-, са-; бли́јати; бо́бати се; бр́кати, за-, по-, раз-, с-; бр́љати, из-, о-, по-, у-; бу́бати, из-, на-, с-; бу́кати; бу́пати; бу́сати се; бу́цати; бу́цати се; ва́љати, до-, за-, из-, на-, од-, по-, про-, с-, у-; ви́дати, из-, о-; ви́ђати, при-, с-, у-; ви́јати, до-, из-, од-, по-; вијѐрати; вијѐтати; вијѐћати, с-; вла́дати, за-, обладати, о-, над-, пре-, с-, са-, преобладати; во́дати, из-, про-; во́зати; во́лати се; во́тати; вра́чати, из-, у-; вре́бати, до-, при-, у-; вр́зати, до-, пре- се; вријѐђати; вр́љати, за-, на-, од-; га́врати се; га́ђати, до-, на-, од-, по-, при-, раз-, с-, у-; га́њати, про-, у-; га́тати, из-, про-; гви́рати; ге́гати се; ги́бати, на-, пре-, са-, у- се; ги́здати, на-; го́нати; гр́бати се; гру́хати, из-, о-, раз-; гу́рати, из-; гу́цати се; гу́цати се; да́вати (кад је по овом раздјелу са својима сложенима, које види у другом раздјелу); дијѐвати (ист. де́вати), до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, са-, у-, наза-; ди́кати се; ди́мати, на- се; ди́рати; ди́јати, за- се; дра́пати; дријѐмати (ист. дре́мати), за-, про-, раз-, поза-; дри́ћкати; др́љати, из-, на-, по-; др́пати, из-, о-; ду́хати, за- се, на-, о-, по-, раз-; ђи́кати, на-; ђи́пати, на-, по-; ђу́скати; жа́пати 113
се; жи́гати; жнијѐвати (јужно), до-жње́вати, над-; жу́љати, на-; зи́дати, за-, из-. на-, об-, под-, са-, у-; зијѐвати (ист. зе́вати); зна́вати; здријѐвати; ја́вљати; је́њати, пре-; ка́лати, из-, по-; ка́љати, из-, на-, о-, раз- се; ка́рати, из-, на-, о-, по-, про-; ке́бати, у-; ки́хати; кли́сати; ко́кати, из-, раз-; кри́вати (ďeclinare); кри́жати, из-, на-, под-; ку́глати се; ку́мати се; ку́њати, за-, по-, про-; ку́пати, на- се, о-, про-; ку́сати, на- се, по-; ку́цати се, с-; ла́дати; ле́цати се; ли́јати, до-; лијѐмати (ист. ле́мати), из-; ли́гати, по-, у-; ли́хати се; ло́пати се, у-; лу́њати се, од-; лу́пати, за-, из-, на-, о-, од-, по-, про-, раз-, с-; лу́тати, за-; љу́љати, за-; ме́љати, из-, пре-, у-; ме́рати, за-; ме́-

[1] задоби́јати, придоби́јати.

цати, на-. у-; мијѐњати (ист. мéњати), из-; мијѐшати (ист. мé-шати), из-, по-, про-, с-, у-, уз-; мѝлати се, из-, на- се, о-, по-; мнѝвати; мњáвати; мóрати, при-; мр́љати, за-, из-, у-; нá-дати се; нáћати; нéћати, за-; нѝнати;*) ˚њѝхати, за-, на-, од-; нóсати, по-, про-; пáрати, за-, из-, од-, раз-; пијѐхати; пѝпати, о-; пѝтати, за-, из-, на-, при-, про-. раз-, у-, приу-; плáзати; плáћати, по-; пљýскати; прáштати, о-; прéжати; пријѐчати, за-, из-; прѝчати, из-, над-, по-, раз-, се-; пр́љати, у; прóбати; прóвати; пр́скати, по-, у-; прýжати; пýхати, за-, на-, с-, у- се; пýштати, до, за-, из-, на-, од-, по-, под-, про-, раз-, с-, у-; рáђати, на-, од- се, по- се, с- се; рáзати; рéђати, из-, на-, по-; рѝбати, из-; ријѐчати се (ист. рéчати се); рѝтати се; рó-љати; рýгати се, на- се, под-; рýчати, до-, на- се, по-; сáђати; сáњати; свѝрати, за-, по-; сијѐвати (ист. сéвати, micare), за-, од-; скѝтати се, по- се, про- се; слýцати; смýцати се; снѝ-вати (снијѐвати); спáвати, из-, на- се, од-, по-, пре-, про-, раз-, у-; стрáдати, по-; стријѐљати (ист. стрéљати), по-; стýпати, за-, из-, на-, од-, по-, пре-, при-, раз- се, у-; сýмњати, по-; тáкати се; тóљати; трáскати; тр́љати, по-, про-, раз-; трóљати, на-; тýрати, до-, за-, из-, по-, пре-, про-, раз-, с-, у-, уз-; ћá-кати; ћáскати; ћýлати се; ýлати се; фýкати, о-; фýлати се; фýрати; хóдати, из- се, на- се, по-, про-, уз- се; хрѝпати; хтéвати (ист.), за-; цвéлати; цвијѐљати; цвóкати; цијѐпати (ист. цéпати), из-, на-, по-; цѝпати се, с- се; цмáкати, на-; цмóкати; џýбати се; џýљати, за-; џóњати; чáрати; чéпати; чѝњати, за-, на-, по-, пре-, раз-, с- се; чмáвати; чýвати, до-, на-, о-, са-, у-; чýјати; шáрати, из-, про-, у-; швáгати се; швр́љати; шé-стати, о-; шéтати, до-, про-, са-, у-; шѝкати, при-, у-; шѝшати, о-; шкрѝпати, за-; шкýљати се; шљáпати; шмѝтати; шóрати, по- се; штѝпати, из-; шýмати се, при-; шýњати се; — и који су само сложени у обичају: позбáцати; за-бѝјати, из-, на-,
114 над-, об-, по-, под-, пре-, ‖ при-, про-, раз-, с-, са-, у-, уз-, суз-, испре-, испри-, зауз-, обуз-; заблéјати се; набóкати се; за-брáјати, на-, од-, по-, пре-, при-, раз-; повáђати, про-; увá-жати; до-вѝјати се, за-, из, на-, оба-, об-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-, уз-, испо-; завијѐвати (по јужном го-

[1] нема у Вука.

*) У В. „нѝнати, нѝнâм (Дубр.),“ али тамо је акценат „нȉнати,-âм“.

вору), развијѐвати; по-вијѐдати, запо-, испо-, припо-, пропо-, натприпо-; одгáјати; нагвáждати; испогѝбати; разглáбати; за-глéдати, из-, над-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с- се; заглý-шати; са-гњѝвати, у-; за-грѝзати, на-, од-, под-, пре-, раз-, с-, у-, испре-; нагријѐбати, прегријѐбати; по-гријѐвати (по ју-жном говору), при-, раз-, у-; огýжати; задáјати, о-, при-; о-лвá-јати, пре-, раз-; надéкати се; здéпати; задѝјати се (concipi); заднѝвати; з-дрóзгати, раз-; з-дрýзгати, раз-; ражéњати; ижѝ-вати, прежѝвати, сажѝвати, ужѝвати; на-жѝкати, по-; ижѝмати, сажѝмати; испрозéбати; до-зѝвати, за-, на-, од-, по-, пре-, при-, про-, са-, иза-; за-зјáвати, при-; снѝмати; за-јéдати, на-, о- се, пре- се, раз-, у-; поткáпати; окáшати се, пот-кáшати, у-; окé-кати се; закѝвати, о-, од-, по-, под-, пре-, при-, раз-, у-, испре-, испри-; за-кѝдати, о-, од-, под-, пре-, про-, раз-, с-, у-, уз-, пос-, поиспре-; поткѝћати, укѝћати; за-клáпати, на-, од-, по-, при-, раз-, с-, у-; о-клéпати, у-; прокљýвати; скóцати; до-крá-дати се, из-, под-; о-крáјати, пре-, раз-; за-крѝвати, над-, од-по-, под-, пре-, при-, са-, у- се; по-кр́пљати, раз-, с-; за-кр́шћати, пре-, раз-, с-, у-, испре-, поиспре-; ис-кýпљати, о-, под-, при-, с-, са-; за-лáмати, об-, од-, по-, пре-, про-; раз-, с-, испре-, напре-, поиспре-; улѝбати се; до-лијѐвати (по јужном говору) за-, из-, на-, об-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-; ољó-љати; заљóскати[1], наљóскати се; из-мáлати, по-, про-; одмá-рати; размáтрати, смáтрати; замáхати; умáцкати; омéтати се, подмéтати, смéтати; измѝвати, умѝвати; помијѐрати; умѝљати се; до-мѝшљати се, из-, о- се, по-, пре-, про-, раз-, с-, пре-, до-; за-мјéрати, од-; смрéскати; размр́скати, смр́скати; за-мý-чати, из-, од-; за-нáвљати, об-, по-, при-; до-вáшати, при-; по-нýђати; приáњати; обáрати; подáштрати; за-пáјати, на-, при-напáсати; опáхати; ис-пáштати, на-, од-; ис-пѝјати, на-, над-, о-, од-, пре-, при-, у-, уз-; за-пијѐвати (ист. запéвати), над-, од-, по-, при-, про-; за-пѝрати, из-, од-, по-, пре-, с-, са-, иза-; допљéскати; за-пљéхати, у-; за-пљýвати, из-, од-, про-, у-; спр́дати; за-прéцати, из-, на-, над-, пре-, раз-, у-; за-прéмати, о-, при-. раз-, с-, уз-; от-пр́ћати, рас-; опр́цати, спр́цати, упр́цати; опр́-шати, попр́шати, распр́шати; запсѝвати; заптѝвати; до-пýњати, из-, на-, по-, под-, пре-; запýпати; за-пýчати, на- се, о-, од-, раз-, с-; одрáњати; за-рáстати, из-, об-, при-, про-, раз- се, с- се; 115

[1] нема у Вука.

пора́шати; подри́вати; поријѐвати (јужно); об ра́вљати, у-; за-ро́зати, на- се, с-; преса́љати; о-сва́јати, по-, при-; исијѐвати (excribrare), пре-сијѐвати, при-; за-сијѐцати, из-, на-, од-, о-, об-, под-, пре-, про-, раз-, са-, испре-, испро-; за-си́рати, на-, про-; оба-сја́вати, пре-, у-; о-смијѐвати се, под-; осни́вати; до-спијѐвати (ист. доспе́вати), при-; сријѐтати; наста́вати; испре-стри́зати; опстр́зати се; за-та́пати, на-, по-, пре-, раз-; пре-тва́-рати, раз-, с-, у- се, пос-; зати́скати; дотки́вати, у-; ис-тре́сати, о-, по-, пре-, про-, раз-, с-; отријѐскати се; ис-тр́цати, о-; отр́-шати[1]; за-ту́цати, на-, по-; заћо́пати; проћу́кати се; из-у́вати, об-, наз-, прео-; поха́ђати; захва́љати; расцо́пати; по-чи́вати, отпо-; о-чи́шћати, пре-; за-ши́вати, на-, об-, по-, пре-, при-, про-, раз-, у-, испре-, испри-; ошо́кати се; пошта́пати се; — и овај сложени, који изгубивши један слог изједначује се акцентом и бројем слогова с простима овога реда: при́мати.

43. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у инфинитиву на првом слогу, н. п. а́минати.

Акценат остаје без промјене: а́минâм, а́минâш, а́минâ, а́минâмо, а́минâте, а́минајŷ; а́минâј, а́минâјте итд.

Таки је само овај једини глагол.

44. Кад је простијем основа од три слога и акц. ´ у инфинитиву иа другом слогу, н. п. вјенча́вати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 42, и кад се мијења добијају ` пред слогом на ком се промијени ´ на ˆ, као у сложеnијех под 42: вјѐнчâвâм, вјѐнчâвâш, вјѐнчâвâ, вјѐнчâвâмо, вјѐнчâвâте; вјѐнчâвâх, вјѐнчâвâше, вјѐнчâвâше, вјѐнчâвâсмо, вјѐнчâвâсте, вјѐнчâвâху; вјѐнчâвâј; вјѐнчâвâн; — вјенча́вајŷ; вјенча́вах, вјенча́ва, вјенча́ва, вјенча́васмо, вјенча́-васте, вјенча́ваше: вјенча́вајŷћи; вјенча́вао, вјенча́вала; вјен-ча́вâв, вјенча́вâвши.

У сложенијех остаје како је у простијех: развјенча́вати; развјѐнчâвâм; развјенча́вах; развјѐнчâвâх итд.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: барли́јати; бачи́вати; вјенча́вати, раз-; воза́кати се; врлу́дати; глоби́вати; глобља́вати, с-, у-; гњеве́тати; егу́цати; ерлу́дати; живу́цати; заке́рати; има́вати, за-; кала́вати; карли́сати; кашљу́цати; кре-па́вати; креши́вати; кршћа́вати, за-, раз-, с-, у-; куде́цати; леи́њати; липса́вати; лиша́вати се; мањка́вати; махни́тати, за-,

[1] нема у Вука.

из-, по-; миру́цати; мољa̋кати; нара́дати; оклијѐвати (ист. окле́-вати); паса́вати; пију́цати; пију́цкати; проша́вати[1]; ‖ прошта́вати; 116
пушта́вати, по-; рања́вати; рођа́кати се; росу́кати; руча́вати; свешта́вати, о-; своја́кати; сеља́кати се; скапа́вати; сума́вати; таљи́згати; твари́зати; тунијѐскати (по јужном говору); ћапр́-дати; ћарли́јати; ћере́тати, про-, раз- се; цјели́вати; црка́вати; чавр́згати; чангри́зати; чести́тати; штуди́рати; шушке́тати; шу-шље́тати; — и који су само сложени у обичају или кад постају бивају сложени: прибјега́вати; саблажња́вати; приближа́вати; по-боја́вати се, при-; по-болијѐвати (ист. оболе́вати), пре-, испораз- се, поизраз- се; за-бора́вљати, по-, поза-; обрања́вати; из-бrија́вати, по-, под-; побуша́вати; завара́вати; проведра́вати се, раз-; извија́вати, раз-; привика́вати се; за-вјера́вати се, пре-, у-; обећа́вати; изволијѐвати (ист. изволе́вати); до-гова́-рати се, за-, из-, на-, над-, о-, од-, по-, под-, при-, про-, раз-, у-; угоне́тати; за-горијѐвати (ист. загоре́вати); разгрија́вати; пригрља́вати; огуша́вати; удвора́вати се; предвостру́чати; уде-ша́вати; удивља́вати; додија́вати; о-добра́вати, у- се; одолијѐ-вати (ист. одоле́вати); за-држа́вати, о-, об-, при-; уздркта́вати. сажаља́вати; оживља́вати; до-игра́вати, за-, из-, над-, об-, од-, по-, про-, раз-, уз-; надјача́вати; за-кључа́вати, од-; накна-ђа́вати; опкоља́вати; за-копа́вати, од-, под-, пре-, про-, раз-, у-, уз-; за-копча́вати, за-ковча́вати, раз-, с-; по-кора́вати, пре-, у-; скреса́вати; раскроја́вати; раскрпља́вати, скрпља́вати; скружа́ва-ти; за-куха́вати, под-, раз-; за-купа́вати, из-, по-; искуша́вати; облакша́вати; одлежа́вати; случа́вати се; уљепша́вати; разме-ђа́вати; умекша́вати; умиља́вати се; до-мишља́вати се, из-, про-, раз-; замјера́вати, на-, под-, раз-, у-; примора́вати; за-мота́вати, на-, о-, об-, од-, раз-, с-, у-; подмошћа́вати; сумрача́вати; за-мр-за́вати, с-; смрка́вати; смркњи́вати; умучка́вати; уништа́вати; по-нуђа́вати, при-; об-ора́вати, од-, под-, пре-, при-, раз-; за-ош-тра́вати, под-; за-пара́вати, раз-; спаса́вати; за-петља́вати, раз-, с-, са-; за-пиша́вати, из-, на-, пре-, при-, про-; спјева́вати; спле-та́вати; потплећа́вати; опоја́вати; припоја́вати; распопља́вати; распрета́вати; допуња́вати, из-, под-; отпуца́вати; опуча́вати, раз-, с-; запуша́вати; срођа́вати; присвоја́вати; о-седла́вати, од-, раз-; до-сеља́вати, за-, из-, пре-, раз-, у-; присиља́вати; насми-ја́вати; посрбља́вати; утјеша́вати; претова́рати; стоци́љати се[2];

[1] нема у Вука. — [2] просто у Вука: тоци́љати се.

затрпа́вати; уструча́вати се; до-трча́вати, за- се, из-, на-, об-пре-, у-, уз-; рашћерда́вати; за-узда́вати, раз-; из-умијѐвати (ист. изуме́вати), раз-; по-уча́вати, об-, од-; сучеда́вати се; су-чеља́вати се, са-, шчеља́вати се; очепља́вати; опчиња́вати; очишћа́вати; пречита́вати; рашчупа́вати.

117 45. Кад је простијем основа од четири слога и акценат ´ у инфинитиву на трећем слогу, н. п. вечера́вати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 42, и кад се мијења на ̑ долази преда њ на најближем слогу ̀: вечѐра̂ва̂м, вечѐра̂ва̂ш, вечѐра̂ва̂, вечѐра̂ва̂мо, вечѐра̂ва̂те; вечѐра̂ва̂х, вечѐра̂ва̂ше, вечѐра̂ва̂ше, вечѐра̂ва̂смо, вечѐра̂ва̂сте, вечѐра̂ва̂ху; вечѐра̂ва̂ј; вечера́вају̑; вечера́вах, вечера́ва, вечера́ва, вечера́васмо, вечера́васте, вечера́ваше итд.

У сложенијех остаје како је у простијех: запечаћа́вати; запечѐћа̂ва̂м итд.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: банкроти́рати, благоси́љати, вечера́вати, вечери́вати, говногри́зати, зановијѐтати (ист. занове́тати), команди́рати, малакса́вати, оши-ја́вати, ратоси́љати се, рђогри́зати, свјетломр́цати, ужина́вати, чалабр́цати, — и који су само сложени у обичају: развесељА́вати; приготовља́вати; опкорача́вати; разортача́вати; преобража́вати; ис-паракли́сати, раз-; за-печаћа́вати, от-, раз-; припитомља́вати; испрдељу́скати;*) распрострања́вати; истовара́вати; употребља́вати.

46. Кад је простијем основа од пет слогова и акц. ´ у инфинитиву на четвртом, н. п. аратоси́љати се.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 45, од којих су сложени једнаки с овијем и по броју слогова.

Више оваких глагола осим напоменутога јединога нема.

47. Кад је простијем основа од једнога слога и акц. ̑ у инфинитиву на њему; таки је само глагол гла̑ти, у ком је коријен окрњен од глѐдати. Мислим да се тако крњ и не говори у свијем облицима; а ако би се и у свијем говорио, мислим да би му у свијем остао исти акценат, јер ни глѐдати, од којега је тако окрњен, не мијења акцента, па кад је у инфинитиву од цијелога дошао крњему онаки акценат, ваља тако да му буде и у другим облицима: гла̂м, гла̂ш, гла̂ итд.

*) У В. „испрдељу́скати, дѐљу́ска̂м (у Дубр.)", али тамо се говори: „испрдељу́скати, -а̂м".

Сложени на слогу пред ̑ добијају ̀: о̀гла̂ти, по̀гла̂ти, про̀гла̂ти, у̏гла̂ти.

48. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̑ у инфинитиву на првом слогу, н. п. пра̂вдати.

Акценат остаје без промјене, само у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим да и на пошљедњи слог долази ̑: пра̂вда̂м, пра̂вда̂ш, пра̂вда̂, пра̂вда̂мо, пра̂вда̂те, пра̂вдају̑; пра̂вда̂х, пра̂вда̂ше, пра̂вда̂смо, пра̂вда̂сте, пра̂вда̂ху; пра̂вдах, пра̂вда̂, пра̂вдасмо, пра̂вдасте, пра̂вдаше; пра̂вда̂ј, пра̂вда̂јте; пра̂вдају̑ћи; пра̂вдао, пра̂вдала; пра̂вда̂вши; пра̂вда̂н, пра̂вда̂на. 118

Сложени на првом слогу пред ̑ добијају ̀ осим 2. и 3. лица првога пређ. вр.: о̀пра̂вдати; о̀пра̂вда̂м итд.; а у поменута два лица долази ̏ на први слог: о̏пра̂вда̂.

Таки су глаголи: а̂нтати; ва̂јкати се; ва̂рдати, у-; во̂нтати; во̂ртати; ждро̂нцати; зво̂нцати; ка̂мкати, из-: ка̂ртати се; ку̂рвати се, про-; ла̂рмати; ло̂нцати; пра̂вдати, из-, о-, по- се; ра̂јдати*); ри̂нтати; са̂њкати се, про- се; со̂рцати се; спо̂нтати; су̂нчати се; ша̂нтати; шта̂мпати, на-; и ови сложени: збо̂нцати се, о̀гро̂нчати се, на̀гу̂нтати се и и̏здр̂ндати (којему просте пише Вук у рјечн. др̂ндати).

49. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̀ у инфинитиву на првом слогу. Они су двојаки: у једнијех се у садашњем вр. мијења акценат н. п. ѝграти, а у других остаје исти н. п. вјѐнчати.

а. Мијења се акц. ̀ на ̏ у садашњем вр. у свијем лицима осим 3. мн., у другом пређ. и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., гдје и други слог добија ̑, у заповједном и у другом придјеву: и̏гра̂м, и̏гра̂ш, и̏гра̂, и̏гра̂мо, и̏гра̂те; и̏гра̂х, и̏гра̂ше, и̏гра̂ше, и̏гра̂смо, и̏гра̂сте, и̏гра̂ху; и̏гра̂; и̏гра̂ј, и̏гра̂јмо, и̏гра̂јте; и̏гра̂н, и̏гра̂но.

У осталијем облицима остаје ̀: ѝграти; ѝграју̑; ѝграх, ѝграсмо, ѝграсте, ѝграше; ѝграју̑ћи; ѝграо, ѝграла; ѝграв, ѝгра̂вши.

У сложенијех тако да имају који слог више него прости отпада ̏ са слога на ком је у простијех па на најближи слог пред њим долази ̀, осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр. и

*) У В. „ра̂јдати се, да̂м се (у Дубр.)" није добро: у Дубровнику се обично говори „ара̀јдати се, -да̂м се" (перф.) и „ара̀јда̀вати се, ара̀јда̂ва̂м се" (имперф.), а ријетко (в. Rad 136, 243) без овога *а* у почетку.

другога придјева: зàиграм̂, зàиграш̂, зàигра̂, зàиграм̂о, зàигра̂те; пòигра̂ј, пòигра̂јте; — а у оба напоменута лица и у другом придјеву долази ̏ напријед на први слог: зȁигра̂; ȉзигра̂н. — У првом придјеву у падежима који имају за се наставке долази у сложенијех с једним или више слогова ̂ на уметак којим постаје основа а акценат се ̀ мијења на ̏ те прелази напријед: ȉзигра̂ла, ȉзигра̂ло, ȉзигра̂ли[1], а у падежима који немају наставка за се отпада ̂: ȉзиграо.[2] — У осталијем облицима, гдје је у простијех ̀ остаје и у сложенијех: поѝграти; поѝграју̂; поѝграх, поѝграсмо итд.

Таки су глаголи: ѝграти, до-, за-, из-, на-, над-, об-, од-, по-, про-, раз-. уз-; jèмати; кòпати, до-, за-, из-, на-, о-, об-,
119 по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, уз-; мàхати; чèшљати, из-, на-, о-, про-[3].

б. Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. и 2. и 3. лица првога пређ. вр. и другога придјева: вјèнчати; вјèнча̂м, вјèнча̂ш, вјèнча̂, вјèнчају̂; вјèнчах, вјèнчасмо, вјèнчасте, вјèнчаше; чѝта̂х, чѝта̂ше, чѝта̂ше, чѝта̂смо, чѝта̂сте, чѝта̂ху; вјèнча̂ј, вјèнча̂јмо, вјèнча̂јте; чѝтају̂ћи; вјèнчао, вјèнчала; вјèнча̂в, вјèнча̂вши.

А у 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. отпада ̀ па на слог први иза њега долази ́ : читáмо, читáте; — у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се ̀ на ̏ па и други слог добија ̂ као у онијех под а.: вјȅнча̂; — тако и у другом придјеву: вјȅнча̂н, вјȅнча̂на.

У сложенијех тако да имају који слог више него прости акц. ̏ са слога на ком је у простијех прелази напријед на први слог: рȁзвјенча̂, прȍчита̂; рȁзвјенча̂н, прȍчита̂н. — У првом придјеву мијења се акц. као сложеним под а.: прȍчитао, прȍчита̂ла, прȍчита̂ли.[4] — У осталијем облицима, гдје је у простијех ̀ или ́, остаје и у сложенијех: прочѝтати; прочѝта̂м, прочитáмо, прочитáте, прочѝтају̂; прочѝтах; прочѝта̂ј итд.

[1] Види Вуков рјечн. стар. изд. LIX. — [2] У сложенијех тако да немају ни једнога слога више него прости, нема те промјене. Гледај код б. — [3] У Вукову рјечнику код искòпати стоји да је у садашњем вр. ѝскопа̂м, а код простога кòпати и осталијех његовијех сложенијех остављено је као да нема промјене у садашњем вр. Али мислим да и тај глагол припада међу ове. — [4] У сложенијех тако да немају није̂днога слога више него прости, нема те промјене, н. п. смàњало се, стѝшало се, смòтала

Таки су глаголи прости са својима сложенима: àњати; àрлати; бàгљати, за-, с-; бàлтати; бàркати; бàсати, за-, на-; бàцати, на-, по-, раз-; блѝстати; бòгмати се; бòртати; брàвати, за-; брàдати; брàнати, по-; бр̀блати, бр̀бљати, за-; бр̀внати, по-; бр̀гљати; бр̀зати; брѝвати, о-; бỳбњати; бỳјати, на-; бỳкњати; бỳнцати; бỳрљати, уз-; бỳсати, за-, по-, у-; вàљати; вàрдати; вèрмати; вèслати; вѝтлати, до-, за-, од-, с-, са-; вјèнчати, при-, раз-; влàтати; вòњати, за-, по-, у- се, уз-се;*) вр̀ндати, на-; вр̀нчати, на-; вр̀стати се, у-; вр̀тљати се; вр̀чати; вр̀чмати, на-; вр̀шљати, про-; гàдљати; гàмбати, до-, на-: гàргати, из-; гàцати; гѝцати, за- се; глàвати; глàсати; гòвнати, на-; гр̀гати; грỳшати се, про-, с-, у-; гр̀цати, до-, насе; гỳжвати, из-, с-; гỳмати; гỳвђати; гỳтати, на- се, про-; дèбљати, о-; дѝвљати. по-; дрàжати, по-, уз-; дỳљати, о-, пре-; ждèрати; жр̀внати, у-; жỳљати, о-; зѝјати; зỳбати, по-; ѝмати; јàчати, над-, об-, од-; јèдрати, за-; кàнтати, из-, од-; кàчати; кѝкати се, по-; кѝшати, за-, из- се, на-, раз- се; клàнцати; клà- 120
сати, из-; клѝзати се; клѝјати, из-, про-; клѝпати; кљỳчати, за-, од-; кòмати; кòнчати, до-, из-; кòпчати се, за-, раз-, с-; крàћати, о-; крàчати, о-, с- се; крèпати; кр̀кљати; кр̀хати, за-, из-, о-, раз-, с-, у-; кр̀цати, из-, на-, у-; кỳкљати, из-; кỳљати, из-, по-, про-; кỳрвати; кỳшљати; лàндати, из-, у- се; лàстати; лѝбати, од-, пре-; лѝњати, из- се; лѝстати, из-, под-, про-, у-; љèпшати се, про- се; мàкљати, о-; мàњкати, по-, пре-, су-; мèдљати, за-: мèзгати, под-; мèзграти, про-; мèкшати, на-, у-; мѝжати, по-; млàтати; мòтати, за-, на-, о-, об-, од-, раз-, с-, у-, прес-; мòчати, по-; мр̀млати, мр̀мљати, за-, про-, с-; мỳдрати, о-; мỳмлати, про-, с-; мỳтљати; њèмчати; пàзмати, с-; пàсати; пàчати се, раз-; пèнтрати се; пèрјати; пèтљати, за-, раз-, с-, са-; пèћати, у-; пèшњати; пѝшати, за-, из-, на-, о- се, по-, пре-, при-, про-, у-; плỳтати; прàмати; прàћати се; прàхати; пр̀дљати; прѝјати; пр̀љати; пр̀њати се, за- се; пр̀тљати, од-; прỳћати се; рàвнати, из-, по-; рàжњати, у- се; рèсати; р̀ђати, за-, об-, по-; рѝвати; рѝгати, из-; рѝљати, за-; р̀њати се; рòзгвати; рỳљати; р̀чмати, на-; свèнтрати; свèштати, о-; свѝлати, из-; сврàбати, о-; сèдлати, о-, од-, раз-; сèкати, пре-; сѝјати,

*) У В. има још „прѝвоњати, ња̂м (у Дубр.)", али је тамо акценат „прѝвòња̂ти, -ња̂м" или (в. Rad 136, 241) „прѝвоња̂м", јер је и простому глаголу у Дубровнику акценат „вòњати, вȍња̂м".

за- се, у-; ску̏тати; спа̀нђати се; спѐнцати; спјѐшати; ср̀љати, на-; стру̏чати, о-; су̏жбати, о-; су̏кљати, по-; су̏љати; су̏мати; та̀нцати; тѐзмати; тѐнтати, на-; тѝњати, с- се; тѝтњати; то̀ња-ти; то̀рлати; то̀рњати се; тра̀пати; тр̀змати; тр̀кљати, за-, о-, по-; тр̀љати, на-; тр̀пати, за-, на-, по-, с-; тр̀сати се; ту̏рчати, за-; ту̏чвати се; ћѐсмати, из-; у̏здати, за-, об-, од-, раз-; у̏ја-ти; у̏рвати, с-; у̏рлати, за-; у̏шати; фр̀фљати; фу̏мати; ха̀ша-ти; ца̀њати; цвјѐтати, из-, пре-, про-, раз-; цр̀вати (цр̀вљати) се, по- се, у- се; црѐпати, из-, на-; цр̀пати; ча̀тати; чва̀кати; чѝјати; чѝтати, о-, пре-, про-; чка̀кљати; чкр̀њати; чу̏пати, из-, на-, о-, по-, про-, раз-, уз-; ша̀кати се; ша̀ндати; швр̀ндати; шѐгати, од-, пре-; шѝкљати; шка̀кљати; шкро̀кати; шпа̀ртати; из-; штр̀кљати се, по- се; — и који су само сложени у обичају: иза̀нђати; наба̀лати се; заба̀нтати; наба̀њати се; доба̀-тати; забрѐђати; забу̏лати; извѐштати, о-вѐтшати, по-; обѐ-ћати; свјѐџбати; завра̀тати; свр̀злати; повр̀змати; угла̀чати; згѐнџати; разгра̀нати се; сагрѝњати; огу̏глати; раздра̀гати; о-жѐдњати, по-; нажмѝрати; окарјати; склѐптати; проко̀лати; доко̀нати; окр̀љати; раскру̏пнати се; окру̏ћати; ску̏жати; об-ла̀кшати, од-, о-, у-; залѐђати; оло̀шати; сма̀њати се; зама̀-штати; надмо̀нтати; изнѝштати; уно̀ћати се; до-пѝрлати, из-, од-; спла̀вати, спла̀хати, сапла̀хати; спла̀хтати; потплѐћати; опо̀јати; опрѐтљати; пропу̏пчати; по-пу̏тати, с-; обр̀вати; ср̀гати; освјѐтлати; осѝдрати; осла̀чати; пота̀кљати; ота̀љати; ис-та̀н-
121 чати, о-; до- тѐжати, о-; до-тѐштати, за-, о-, с-; по-тѝјати, с-; с-тѝшати се, у-; отјѐшњати; затру̏пати[1]; рашћѐрдати, са-ћѐр-дати, с-; разу̏рати; поу̏чати; пофѐрмати; доха̀кати; до-чѐпати, с-; учѐстати; иштѐвати се.

Глаголу **имати** може се у садашњем вр. иза основе до-метнути *д*; тада губи акц. ̀ с првога слога па на другом има ́: има́дêм, има́дêш, има́дê, има́дêмо, има́дêте, има́ду̑; а у првом прошлом вр. кад се дометне *д* остаје ̀: ѝмадох, ѝма-де; у другом пређашњем вр. кад се дометне *д*, долази ̀ на други слог: има̀дија̂х.

50. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̀ у инфинитиву на првом слогу, н. п. вѐчерати.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. пређ. вр.: вѐчера̂м, вѐчера̂ш, вѐчера̂, вѐче-ра̂мо, вѐчера̂те, вѐчерају̑; вѐчера̂х, вѐчера̂ше, вѐчера̂ше, вѐче-

¹ Нема у Вука.

ра̂смо, вѐчера̂сте, вѐчера̂ху; вѐчерах, вѐчерасмо, вѐчерасте, вѐчераше; вѐчера̂ј, вѐчера̂јмо, вѐчера̂јте; вѐчерају̑ћи; вѐчерао, вѐчерала; вѐчера̂в, вѐчера̂вши.

А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим, да се мијења ̀ на ̏ и пошљедњи слог од основе добија ̂: вѐчера̂.

У сложенијех остаје ̀ гдје је у простијех: повѐчерати; повѐчера̂м, повѐчера̂ш, итд.; а гдје је у простога ̏ мислим да прелази на предњи слог: по̏вечера̂.

Таки су глаголи: а̀искати; ва̀љушкати, про- се; вѐчера-ти,, на- се, по-; го̀воркати; жу̏боркати; ко̀трушкати; ку̏цукати; љу̏љушкати; мѝрбожати се; пѐдепсати; пр̀пушкати се; у̏дарати, за-, под-; и који су само сложени у обичају: опо̀рављати се; обу̏божати; зацу̏цукати; ушѝшикати.

51. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̀ у инфинитиву на другом слогу: ору̏жати.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим 1. и 2. лица мн. садашњега вр. и 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр. и првога и другога придјева: ору̏жа̂м, ору̏жа̂ш, ору̏жа̂, ору̏жају̑; ору̏жа̂х, ору̏жа̂ше, ору̏жа̂ше, ору̏жа̂смо, ору̏жа̂сте, ору̏жа̂ху; ору̏жах, ору̏жасмо, ору̏жасте, ору̏жаше; ору̏жа̂ј, ору̏жа̂јмо, ору̏жа̂јте; ору̏жају̑ћи; ору̏жа̂в, ору̏жа̂вши.

А у 1. и 2. лицу мн. садашњега вр. отпада ̀ на другом слогу па на трећем долази ́: оружа́мо, оружа́те; — у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим да се мијења ̀ на ̏ те
прелази на први слог, и крајњи слог добија ̂: о̏ружа̂, — то 122
бива и у другом придјеву: о̏ружа̂н, о̏ружа̂на, — тако и у првом придјеву, само што у падежу који нема за се наставка отпада ̂: о̏ружао, о̏ружа̂ла.

У сложенијех остаје ̀ и ́ гдје је у простијех: нао̀ру̏-жати, наору̏жа̂м, наоружа́мо итд.; — а гдје је у простога ̏, у сложенога прелази ̏ на први слог: на̏оружа̂; на̏оружао, на̏оружа̂ла; на̏оружа̂н.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: амба̀-рати; бавр̀љати, до-; балѐгати, по- се; баљѐзгати; банду̏нати; бара̀тати; баскѝјати, по-; батѝнати; батр̀гати се; бау̏љати; бапа̀кати се; бестѝјати, за-, о-; бичка̀рати; бјела̀сати се; брабо̀њати, по- се; браздѝчати; бумба̀рати; бунгу̏рати; бур-гѝјати; вала̀тати; вара̀кати, од-; валѝчати; вергу̏гати се, из-;

вију̏гати се; вири̏зати се; вурдѐљати; вуци̏њати се; гали̏цати; гаргѐшати, из-; глави̏чати се; главр̏њати, за-; голи̏цати; гоми̏лати, на-; гребѐнати; громи̏лати; гужвѐљати, из-, с-, уз-; дави̏јати се; девѐтати, из-, на- се; дрекѐњати се; дромбу̏љати, за-; дружи̏чати се; зипа̀рати; јала̀кати; једи̏нкати; јендѐкати се; јури̏шати; каи̏шати, из[1]; каљу̏жати се, про-; камџи̏ати; клапр̏њати; плопа̀рати; кобѐцати се; кобѐљати се, из-; ковр̏љати, с- се; колѐбати се, уз-; колѐндати; колѐтати; колу̏тати се; кољѐнати; кома̀дати, из-, раз- се; комѐшати се, про-, уз-; коми̏нати; коми̏њати; коми̏шати; коми̏шкати; кому̏шати; конѐбати се, до-; контѐнтати; копа̀рати; копи̏рати; копр̏пати се, из-; кора̀чати; кору̏бати, о-; котр̏љати, с-, уз-; коту̏рати, до-; криву̏дати; крмѐљати; крчу̏мати се, по-; куцу̏кати; ланда̀рати; лелѐјати се; лепр̏шати се; лумба̀рдати; лупа̀рати; маму̏зати; маху̏нати се; маџа̀рати[2]; мети̏љати се, по-; млади̏ња ти се; моли̏твати; морѐкати се; мута̀рати[3]; мушкѐтати; оба̀дати се; обру̏чати, на-; ови̏зати се; ору̏жати; оши̏јати, за-; пала̀цати; палу̏цати; пара̀кати; пари̏ћати, у-; патр̏гати; перу̏љати; перу̏тати, из-; перу̏шати; пирли̏тати, из-; писка̀рати; плачи̏њати; праћа̀кати се; прљу̏жати се; прњи̏цати се, за-; прцу̏кати; пуца̀рати; пуцка̀рати; пушка̀рати; рабо̀тати, уз-; рачу̏нати, про-; решѐтати, из-, про-; сапу̏пати; свасти̏кати се; свјетлу̏цати се; сигу̏рати, о-; сила̀цати се; скапу̏лати; стропо̀штати се; тамбу̏рати; ташу̏нати; тестѐрати; тала̀сати се; тету̏рати, до-; топи̏љати се; трабу̏њати; трави̏њати; трапу̏нати; трли̏чати; трчка̀рати; тума̀рати, уз- се; турпи̏јати; фију̏кати; црта̀рати; чавр̏љати; чавр̏љати; чала̀кати; чалѐкати се; чами̏њати; чаму̏њати; чепр̏кати, за-, из-; чепр̏љати; чепу̏кати; черу̏пати, из-, о-; чибу̏кати, из-; чифу̏њати; џили̏тати; шака̀тати; шанда̀рати;
123 шевр̏дати, шишу̏љати, — и који су само сложени у обичају: обаби̏њати се, извретѐнати, згргу̏кљати, ојари̏чати се, закади̏јати се, покичѐљати, замађи̏јати, сманд р̏љати, смави̏шкати, размахни̏тати се,*) умацу̏пати, намежу̏рати се, смежу̏рати се, замоту̏љати, онемо̀ћати, запала̀нгати, спапу̏љати, запркѐњати се, посали̏цати, засуки̏јати, обубо̀жати, поцавѐљати се, пошешу̏љати.

[1] нема у Вука. — [2] нема у Вука — [3] нема у Вука.

*) Тако је у В. „у Дубр.“, али тамо је акценат „размахни̏тати се, разма̀хни̏та̂м се“, као што треба према „махни̏тати.“

52. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на трећем, н. п. руковѐдати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 51, па гдје се промијени на ̏ прелази на први слог: руковѐда̂м, руковѐда̂ш, руковѐда̂, руковѐдају̂; руковѐда̂х, руковѐда̂ше, руковѐда̂смо, руковѐда̂сте, руковѐда̂ху; руковѐдах, руковѐдасмо, руковѐдасте, руковѐдаше; руковѐда̂ј, руковѐда̂јте; руковѐдају̂ћи; руковѐда̂вши; руковеда́мо, руковеда́те; ру̏коведа̂; ру̏коведао, ру̏коведа̂ла; ру̏коведа̂н, ру̏коведа̂но.

У сложенијех остаје ` и ´ гдје је у простијех: изруковѐдати; изруковеда́мо; а гдје је у простога ̏, прелази на предњи слог: и̏зруковеда̂, и̏зруковеда̂ла, и̏зруковеда̂но.

Таки су глаголи: пријатѐљати се, руковѐдати, из-, челеби̏јати се, чавари̏јати, и који је само сложен у обичају: уверёси̏јати.

53. Кад је простијем основа од једнога слога и акц. ̏ у инфинитиву на њему, н. п. зја̏ти.

Акценат се мијења на ̂ у садашњем вр. у сва три лица јед., у другом пређ. вр., у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., у заповједном, у прилогу пређ. вр. и у другом придјеву: зја̂м, зја̂ш, зја̂; зја̂х, зја̂ше, зја̂ше, зја̂смо, зја̂сте, зја̂ху; зја̂; зја̂ј, зја̂јте; зја̂вши; другога придјева у тог глагола нема, али ћемо га видјети у сложенијех. — А у 1. и 2. лицу мн. сад. вр. мијења се на ´: зја́мо, зја́те.

У осталијем облицима остаје ̏: зја̏ју̂; зја̏ју̂ћи; зја̏х, зја̏смо, зја̏сте, зја̏ше; зја̏о, зја̏ла.

У сложенијех остаје ̂ гдје је у простијех а слог пред њим добија ` осим 2. и 3. лица првога пређ. вр. и другога придјева: са̀зда̂м, са̀зда̂ш, са̀зда̂; са̀зда̂вши; оба̀сја̂м, оба̀сја̂ш; оба̀сја̂вши; а у напоменутијем облицима долази ̏ напријед на први слог: са̏зда̂, са̏зда̂; са̏зда̂н, са̏зда̂на; о̏басја̂, о̏басја̂; о̏басја̂н, о̏басја̂на. Гдје је у простога ̏ ондје отпада у сложенога па напријед на најближи слог долази `: са̀здати, оба̀сјати; са̀здах, оба̀сјах; оба̀сјало. — Гдје је у простога ´ остаје у сложенога: сазда́мо, сазда́те.

Таки су глаголи: зја̏ти, за̀зјати, сја̏ти, за̀сјати се, оба̀сјати, 124
раза̀сјати се, у̏сјати, чка̏ти, за-, на-, по-, про-, и који су само сложени у обичају: са̀здати, при̏жгати, у̏жгати, при̏џгати, са̀џгати, до̀мчати се, на̀птати, о̀птати, за̀тљати.

54. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу: гле̏дати.

Акценат остаје без промјене, и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. добија и други слог од основе ̂: гле̏дâм, гле̏дâш, гле̏дâ, гле̏дâмо, гле̏дâте, гле̏дају̂; гле̏дâх, гле̏дâше, гле̏дâше, гле̏дâсмо, гле̏дâсте, гле̏дâху; гле̏дах, гле̏дâ, гле̏дâ, гле̏дасмо, гле̏дасте, гле̏даше; гле̏дâј, гле̏дâјмо, гле̏дâјте; гле̏дају̂ћи; гле̏дао гле̏дала, гле̏дало; гле̏дâв, гле̏дâвши; гле̏дâн, гле̏дâна.

У сложенијех отпада ̏ са слога на ком је у простијех, па напријед на најближи слог долази ̀, осим 2. и 3. лица јед, првога пређ. вр.: по̀гледати; по̀гледâм; по̀гледах, по̀гледасмо, по̀гледасте, по̀гледаше; по̀гледâј, по̀гледâјмо; по̀гледао, по̀гледала; по̀гледâв; прѐгледâн, прѐгледâно; — а у напоменута два лица долази ̏ на први слог: по̏гледâ, и̏зварâ, у̏спропадâ се.

Таки су глаголи прости са својима сложенима: а̏јскати; а̏рати; ба̏њати се; ба̏цати; ба̏цкати; би̏рати; бје̏гати; бље̏чкати се; бо̏цати, на-; бо̏цкати; бо̏шкати; бре̏кати се; бри̏згати, на-; бру̏кати се, о-; бр̏чкати; бу̏ћкати; ва̏рати, до-, за-, из-, пре-, с-; ве̏ркати; ви̏вати се; вје̏шати, из-, пре-, про-; во̏ћкати; вра̏нцати; вра̏ћати, с-вра̏ћати, за-, из-, на-, о̀браћати, о̀д-враћати, по-, пре-, с-, у-, уз-; вр̏дати, уз- се; вр̏кати, на-; вр̏ћкати; вр̏цати; вр̏цкати се; ги̏пкати се; ги̏цкати; гла̏бати, из-; гле̏дати, до-, за-, из-, на- се, над-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-; гло̏цкати; гње̏цати; гри̏скати; гр̏цати; гру̏дати се, у- се; гру̏шкати, из-; гу̏бати, раз-; гу̏кати се, по- се; гу̏ркати, про-; гу̏цати; ди̏ркати; дје̏лати; дје̏љати, на-, о-, са-; дје̏љкати; др̏мати, за-, из-, про-, раз-, уз- се; др̏ндати; др̏њкати; др̏цати; др̏шкати, на-; ду̏рати; жа̏цати; же̏вкати; жми̏рати*); зве̏цкати; звје̏рати, у-; зво̏цати; зв̏рцати; зи̏бати; зи̏вкати; зр̏њкати; и̏шкати; ја̏вкати се; ја̏дати, из-; ја̏мати; је̏ткати; је̏цати; је̏цкати; ка̏сати, до-, по-, пре-, про-, с-; ка̏скати; ка̏цкати; ка̏чкати, раз-; ке̏њкати; ке̏цати; ке̏цкати; ки̏дати, из-, на-, по-, раз-; ки̏сати; ки̏скати; ки̏ткати; кла̏њати, до-, за-, на- се, о-, по-, с-, у-; кле̏цати; кли̏мати, из-, раз-; кло̏цати; кљу̏кати, на-, с-, у-; кљу̏цати; кљу̏цкати; ко̏пкати; ко̏цкати се; ко̏шкати се, по- се; кра̏стати, о-; кре̏скати; кр̏зати, из-; кри̏змати; кр̏цати; кр̏шкати; ку̏кати, за-,

*) Али у В. „жми̏рати, âм...2) (у Дубр.) vide нишанити“ не ваља; то је у Дубр. „жми̏рити“ са през. „жми̏рӣм“ у значењу „нишаним“ а „жми́рӣм“ у значењу „жмурим“.

о-, про-, раз-; ку̏хати, до-, за-, на-, о-, под-, про-, раз-, с-, у; 125
ку̏цати, за-, из-, по-, с-, у-; ку̏цкати, из-, с-; ку̏шати, из-, о-, про-; ла̏скати, об-; ла̏ћати; ла̏цкати; ле̏шкати; ли̏скати; ло̏мкати; ло̏птати се, у- се; лу̏пкати; ље̏вати, до-, за-, из-, на-, об-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, са-; љо̏кати, од-; љу̏мати; ма̏шати се, до-, пре-, про-; ме̏рати, у-; ме̏ркати; мр̏дати; мр̏њкати; мр̏шати; му̏љати, с-; му̏ћкати, про-, с-; му̏хати се, уз- се; му̏цати; ну̏кати, по-; ну̏ткати, по-; њу̏шкати; о̏рвати; о̏шкати; па̏дати, до-, за-, из-, на-, о-, од-, по-, под-, пре- се, при-, про-, раз- се, с-, у-, изод-, успро- се; па̏њкати, на-, о-; па̏пати; па̏хати, за-, о-; пе̏цати, на-; пе̏цкати; пи̏пати, на-, о-, по-; пи̏ркати; пи̏скати, с-; пи̏тати, на-; пи̏шкати; пје̏вати, до-, за-, из-, на- се, над-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-; пла̏мати; пли̏вати, до-, за-, из-, на-, од-, пре-; пља̏чкати, за-, о-, у-; пље̏скати, за-, по-, раз-; пљу̏скати, из-; пљу̏цати; пљу̏цкати; пра̏скати, с-; пра̏ћати, за-, из-, с-; пра̏ћкати; пре̏дати; пре̏зати; при̏гати, за-, из-, о-, про-, с-, у-; пр̏љкати; пр̏цати се, из-;*) пр̏цкати; пу̏љкати; пу̏ћкати; пу̏цати, за-, из-, о-, од-, по-, пре-, зао-; пу̏цкати, о-, про-; пу̏штати, по-, у-; р̏гати, из-, по-; р̏дати, по-; ре̏скати, из-, на-; ри̏бати; ри̏дати, за-; р̏скати; ру̏скати; си̏пати, за-, на-, о-, об-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз-, са-, иза-, оба-, ода-, пода-, раза-; си̏сати, за-, из-, на-, по-; сје̏дати, за-, на-, о-, од-, по-, под-, пре-, при-, у-; сје̏ћати се, до- се, о-, при- се; сје̏цати, из-, на-, са-, у-; сје̏цкати; сли̏нкати; сли̏шати; слу̏шати, за-, на- се, по-, пре-, са-; ста̏вљати, за-, из-, на-, о-, по-, под-, пре-, при-, раз-, са-, у-, надо-, изо-, обу-, зао-, оду-, поизо-; ста̏рати се, за- се, по-, са- се; ста̏сати; сти̏мати, обне-; стре̏цати; стри̏цкати; стр̏цати; стр̏цкати; сту̏кати; та̏бати, по-, у-; та̏пкати, за-, по-, при-, у-; та̏ркати; те̏пати, про-; те̏шкати се; ти̏псати, о-; ти̏трати се; ти̏скати, на-, по-, про-; ти̏шкати; тје̏рати, до-, за-, из-, на-, о-, об-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-; то̏зати; то̏скати, из-, на-; тр̏гати, из-, на-, по-; тре̏бати; тру̏ћати; тру̏цкати се; тр̏чкати; ту̏њати; ту̏пкати; ту̏ркати, до-; ту̏ткати, на-; ту̏цати; ту̏цкати; ћа̏ркати; ће̏вкати; ћу̏дати; ћу̏кати, шћу̏кати; ћу̏ткати, у-; ћу-

*) У В. „и̏спрцати, âм (у Дубр.)“, али Будмани у АР у Милас (Rad 136, 230) имају „испр̏цати,“ него ја сам у дубров. околини слушао као прости глагол (којега у истоме смислу В. нема) „пр̏цати, -цâм.“

шкати; у̏јкати; у̏њкати; у̏фати се; фи̏скати; ха̏бати, по-, у-;
ха̏јкати, за-; ха̏рати, по-, са-, у-; хва̏тати, за-, до-, на-, по-,
под-, при-, обу-, поду-; схва̏ћати; хи̏тати, до-, за-, по-, при-,
уз- се; хр̏кати; ци̏кати; ци̏мати; цје̏њкати се; цр̏пкати; цу̏-
кати, за-; цу̏њати; цу̏пкати; цу̏цати; цу̏цкати; ча̏мати, за-, о-;
ча̏ркати; ча̏чкати, про-; чвр̏кати; че̏кати, до-, из-, на- се, по-,
при-, са-, с-; че̏пкати; чи̏кати; чи̏мкати, о-; чи̏чкати, на-; чу̏п-
кати; џа̏кати, за-; џе̏брати; ше̏рпати; ши̏бати, из-, на-, про-;
ши̏шкати, у-; ши̏шњати; шкло̏цати; шти̏мати; шти̏пкати; шти̏р-
126 кати, у-; штро̏цати; шту̏цати се; шу̏гати; || шу̏њати; шу̏ткати;
шу̏шкати, за-; — и који су само сложени у обичају: зба̏бати
се; до̀-бављати, за-, из-, на-; за̀баљкати; за̀брављати; при̏-
бржати; за̀-ваћати, на-, од-, раз-, с-, пос-; и̏звискати; у̏вјеџ-
бати; прѝвођати; о̀дврaкати; на̀врaћати; зге̏џати се; у̏гужвати;
о̀гузати се; на̀гумати се; до̀дијати; за̀дризгати; на̀ђикати; на̀-
здрављати, по-; за̀-имати, на-, от-, по-, уз-, у-, поза-, уза-, преот-,
зауз-, изуз-, науз-, обуз-, одуз-, подуз-, поуз-, преуз-; на̀једрати;
и̏скамкати; о̏кишати се; о̀клађати се; о̀пклађати се; ра̀скламати; за̀-
клоњати, по-, пре-, у-; о̀кресати се; за̀кржљати, за̀кршљати; о̀кри-
вати се; за̀-кушљати, уз-; у̏лоћкати се; смје̏рати; за̀-мјештати,
на-, по-, пре-, с-мје̏штати, у̀-мјештати, пона-; смр̏скати; у̀му-
чкати; о̀пажати; за̀паћати; по̀педати се; до̀-прављати, из-, на-,
о-, по-, пре-, при-, раз-, с-, у-; и̏спрскати; ра̀спршкати; спо̀-
речкати се; по̀ривати; по̀розгвати; при̏-слављати, про-; за̀-сла-
њати, на-, о-, се, при-; за̀-слоњати, на-, о- се, при-; сре̏тати, пре-,
су-; за̀стиљати; о̀стипсати; о̀строкати се; о̀ступати, за̀ступати;
по̀тапсати; за̀-творати, о-, по-, при-; на̀трагати се; на̀трапати;
о̀трзати се; о̀бурвати; про̀фућкати; по̀црkати; о̀четкати; по̀ши-
кати; о̀шклопчати се; и̏шкрбати; шћу̏хати се; — и сложени који
је бројем слогова једнак с простима: у̏здати се, по̀уздати се.

55. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом; таки је само један глагол: у̏жинати.

Акценат остаје без промјене; само у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. добија и пошљедњи слог основе ̑: у̏жина̑.

56. Кад је простијем основа од три слога и у инфинитиву акц. ̀ на првом и ̑ на другом слогу н. п. ћѐпу̑ркати.

Акценат остаје без промјене; само бих рекао да се у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења ̀ на ̏ па и пошљедњи слог добија ̑: ће̏пу̑рка̑, и у сложенијех тада прелази ̏ на први слог: о̏копи̑рка̑.

Таки су глаголи: ћѐпу̑ркати, лу̀ба̑рдати[1], излу̀ба̑рдати, и сложени: око̀пи̑ркати.

II. Глаголи пете врсте другога раздјела.

И њих има простијех с основом од једнога слога, од два, од три, од четири и од пет, али с акцентом у инфинитиву само ́ или ̀ или ̏.

Акценат ́ у инфинитиву долази у простијех с основом
од два слога на првом: пи́сати, с основом од три слога на
првом: ка́ || котати, и на другом: гоне́тати, с основом од 127
четири слога на трећем: какода́кати; акц. ̀ у простијех
с основом од два слога на првом: о̀рати, с основом од три
слога на првом: га̀мизати, и на другом: блебѐтати, с основом од четири слога на другом: враго̀лисати, и на трећем: крмау̀кати, с основом од пет слогова на трећем: вараклѐисати; акц. ̏ у простијех с основом од једнога слога на њему: сла̏ти, с основом од два слога на првом: вр̏тати.

Сви глаголи овога раздјела имају у другом придјеву на пошљедњем слогу основе ̂.

57. Кад је простијем основа од два слога и акц. ́ у инфинитиву на првом слогу, н. п. пи́сати.

Акценат се мијења на ̑ у садашњем вр., у другом пређашњем и у другом придјеву: пи̑ше̂м, пи̑ше̂ш, пи̑ше̂, пи̑ше̂мо, пи̑ше̂те, пи̑шу̂; пи̑са̂х, пи̑са̂ше, пи̑са̂ше, пи̑са̂смо, пи̑са̂сте, пи̑са̂ху; пи̑са̂н, пи̑са̂на, пи̑са̂но.

У осталијем облицима остаје ́: пи́сах, пи́са, пи́са, пи́сасмо, пи́састе, пи́саше; пи́ши, пи́шимо, пи́шите; пи́шу̂ћи; пи́сао пи́сала; пи́са̂в, пи́са̂вши.

У сложенијех остаје ̑ гдје је у простијех, па пред њим на најближем слогу долази ̀: на̀пи̑ше̂м, на̀пи̑ше̂ш, на̀пи̑ше̂, на̀пи̑ше̂мо, на̀пи̑ше̂те, на̀пи̑шу̂; на̀пи̑са̂н, на̀пи̑са̂но; оба̀ве̑же̂м, оба̀ве̑же̂ш итд. — А гдје је у простијех ́ остаје и у сложенијех: напи́сати; напи́сах, напи́са, напи́са, напи́сасмо, напи́састе, напи́саше; напи́ши, напи́шите; напи́сао, напи́сала; напи́са̂в; обаве́зати.

Таки су ови глаголи са својима сложенима: би́скати, по-; бу́кати, раз-, с- се; ве́зати, за-, из-, на-, над-, оба-, од-, по-, под-, при-, с-, са-, у-; ви́кати, до-, за-, из-, на- се, над-, од-, по-, про-, раз- се, с-; га́кати; гра́кати; гу́кати; да́вати[2], до-, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, про-, раз-, у-, надо-, поу-, преу-, испре-, испро-,

[1] тога простога нема у Вука. — [2] Овај се глагол говори и без про-

препро-, распро-; де́кати; ди́мати, на- се; ди́сати; ди́хати, за- се; дриjѐмати (ист. дре́мати), за-, про-, раз-, поза-; ду́хати, за- се, на-, о-, по-, раз-; е́кати; зи́дати, за-, из-, на-, об-, под-, са-, у-; зу́кати, за-; жва́кати, жва́тати, са-; и́скати, по-; ка́зати, до-, за-, из-, од-, по-, под-, при-, про-, у-; кра́кати; кре́тати, по- пре-; ку́пати, на- се, о-, про- се; ли́зати, за-, из- се, на- се, о-,
128 об-, по-, про-, раз-, с- и се, у-; лиjѐгати (ист. ле́гати), за-, на-, од-, по-, при-, раз- се, у-; лиjѐтати (ист. ле́тати), до-, за-, из-, на-, об-, од-, по-, пре-, при-, про-, раз- се, с-, са-, пос-; ма́хати, за-, у-; мр́кати се; му́кати; ни́зати, на-, об-, под-, пре-, раз-, с-; ниjѐкати; ња́кати; ни́хати, њи́хати, за-, на- се, од-; па́хати, о-; пи́сати, до-, за-, из-, на-, над-, о-, од-, по-, под-, пре-, раз-, с-, у-; пла́кати, из-, о-, с-, у- се; пре́зати, за-, из-, на-, по-, раз-, с-, у-, уз-; пу́хати, за-, из- се, на-, про-; ри́кати, за-; р́кати, за-; ру́кати, за-; сjа́кати; ска́кати, до-, за-, из-, о-, од-, по-, пре-, при-, раз- се, у-, поиз-, испре-; ски́тати се, по- се, про- се; ср́кати, на- се, по-; стру́гати, за-, из-, о-, пре-, про-, са-; сту́кати; су́кати, за-, из-, на-, о-, од-, по- се, про-, са-, у-; ти́цати, до-; тр́кати, до-, за- се, из-, об-, пре-, раз-, с-; ћу́кати; фр́кати; хра́кати; хра́мати, од-; хри́пати; ху́кати, у́кати, за-; че́пати; ше́тати, до-, из-, на- се, од-, по-, пре-, про-, са-, у-; шкри́пати, за-; шмр́кати; шти́пати, из-; што́кати; и коjи су само сложени у обичаjу: до-зи́вати, за-, иза-, на-, од-, по-, пре-, при-, про-, са-; до-зна́вати, по-, при-, припо-, распо-, упо-; ижи́мати, сажи́мати;*) за-ла́гати, из-, на-, об-, од-, по-, под-, при-, раз-, с-, у-, нас-, пос-; од-ма́гати, по-, с-, запо-, потпо-, припо-, прене- се; зама́кати, у-, изу-, за-сма́кати, о- се, пре-, при-; сариjѐзати (ист. саре́зати); за-ри́цати се, на-, об-, од-, по-, про-, с-; досе́затл; усе́кати се; сриjѐтати; до-та́кати, из-, на-, о-, об-, пре-, про-, раз-, с- се; на-та́пати, по-, пре-, раз-; за-те́зати, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, про- се, с-, у-, уз-, зауз-; пошта́пати се.

58. Кад jе простиjем основа од три слога и акц. ́ у инфинитиву на првом слогу: ка́котати.

Акценат остаjе без промjене: ка́коћêм, ка́коћêш итд.

мjене у акценту у садашњем вр.: да́jêм, да́jêш, и с промjеном: дâjêм, дâjêш; кад jе сложен може се такођер чути и са ́: прода́jêм.

*) В. има и „прижи́мати, прижи́мљêм (у Дубр,) vide прежи́вати“, али ja сам у дубров. околини слушао „прѐжимати, -мљêм“.

Таки су глаголи: ка́котати, од-, раз- се; ма́нисати; на́лицати[1], при́лицати[2], ра́злицати[3].

59. Кад jе простиjем основа од три слога и акц. ́ у инфинитиву на другом слогу: гоне́тати.

Акценат се миjења и остаjе као у ониjех под 57, и кад се промиjени на ̑, а на слог пред њим долази ̀ као у сложениjех под 57: гòнêћêм, гòнêћêш, гòнêћê, гòнêћêмо, гòнêћêте, гòнêћŷ; гòнêтâх, гòнêтâше, гòнêтâше, гòнêтâсмо, гòнêтâсте, гòнêтâху; гòнêтâн; — гоне́тах, гоне́та, гоне́та, гоне́тасмо, гоне́тасте, гоне́таше; гоне́ћи, гоне́ћите; гоне́ћŷћи; гоне́тао, гоне́тала; гоне́тâв, гоне́тâвши.

У сложениjех остаjе како jе у простиjех: загоне́тати; 129
загòнêћêм итд.

Таки су глаголи: базд́ркати; барбу́кати; бене́тати; берд́окати; брбо́тати; брбу́кати; бурли́кати; гњеге́тати; гоне́тати, за-, од-; гргу́тати, за-; грохи́тати; гугу́тати; гури́кати; дуду́кати; звижду́кати, за-; ками́кати; клами́тати, раз-; куре́тати; леле́кати; меде́кати; скрбо́тати; танд́ркати; твари́зати; тот́ркати; ћурли́кати; урла́кати; урли́кати, про-; чаѓ́ртати; чвали́кати; шкргу́тати; шоке́тати; штрбе́кати.

60. Кад jе простиjем основа од четири слога и акц. ́ у инфинитиву на трећем: какода́кати.

Акценат се миjења и остаjе као у ониjех под 59: какòдâчêм, какòдâчêш, какòдâчê; какòдâкâх, какòдâкâше, какòдâкâсмо, какòдâкâсте, какòдâкâху; — какода́ках, какода́ка, какода́касмо; какода́чи итд.

Таки су глаголи само ови: какода́кати, кукуриjѐкати (ист. кукуре́кати), талабу́кати, тарлабу́кати.

61. Кад jе простиjем основа од два слога и акц. ̀ у инфинитиву на првом слогу: òрати.

Акценат се миjења на ̏ у садашњем вр., у другом пређ., у прилогу садашњега вр. и у другом придjеву: ȍрêм, ȍрêш, ȍрê, ȍрêмо, ȍрêте, ȍрŷ; ȍрâх, ȍрâше, ȍрâше, ȍрâсмо, ȍрâху; ȍрŷћи; ȍрâн.

А као у инфинитиву остаjе у заповjедном, у 1. пређ. осим 2. и 3. лица jед. и у прилогу пређ. времена: òри, òрите; òрах, òрасмо, òрасте, òраше; òрâв, òрâвши.

[1] Шћеп. мат. 131. — [2] Шћеп. мат. 10 — [3] Шћеп. мат. 172.

Али у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. и у првом придјеву разликују се ови глаголи између себе акцентом:

а. у једнијех се и у тијем облицима мијења ̀ на ̏ и други слог од основе добија ̑, који у првом придјеву у падежу који нема за се наставка отпада: ȍрâ; ȍрâла, ȍрâли, ȍрао;

б. у других остаје у тијем облицима ̀, нити на други слог долази ̑: лàга; лàгао, лàгала; ѝска; ѝскао, ѝскала. Ови пошљедњи кад су сложени, ако се не варам, опет су у тијем облицима двојаки: кад су сложени тако да немају ни једнога слога више него прости остаје им ̀: слàга; слàгао, слàгала; али кад сложени имају који слог више, онда

аа. мислим да једнима опет остаје ̀ у тијем облицима: загрàкта, загрàктао, загрàктали; загрòкта, загрòктао, загрòктали; а

бб. другима се мијења акценат као да се и простима мијења, и то као онима под а., те акц. ̏, на који се промијени

130 ̀, прелази на први слог: дȍлагâ, дȍлагао, дȍлагâла; зȁискâ, зȁискао, зȁискâла.

У осталијех сложенијех, као и у овијех пошљеднијех у осталијем облицима, остаје ̀ гдје је у простијех: узòрати; узòри, узòрите; узòрах, узòрасмо, узòрасте, узòраше; узòрâв, узòрâвши. А гдје је у простијех ̏, ондје у сложенијех с једнијем или више слогова отпада ̏ са слога на ком је у простијех, па напријед на најближи слог долази ̀ у садашњем вр.: ȕзорêм, зȁиштêм, зȁгракħêм; а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. и у оба придјева прелази ̏ на први слог: ȕзорâ; ȕзорао, ȕзорâла; ȕзорâн, ȕзорâна.

Таки су ови глаголи, и то

с разликом казаном под а.: глòдати, из-, о-, пре-; дѐрати, за-, из-, о-, по-, пре-, про-, раз-, с-, са-; ждѐрати, на- се, про-; зòбати, из-, на- се, о-, по-; јѐмати; лòкати, из-, на-, по-, под-, про-, раз-; òрати, за-, из-, на-, об-, од-, по-, пре-, при-, раз-, уз-; пѐњати; прѐтати, за-, из-, по-, раз-, с-, у-; стѐњати; стѐрати; тѐсати, за-, из-, о-, про-, с-; цр̀епати, из-, на-; чѐсати, чѐшати, из-, о-, по-, раз-;

с разликом казаном под б. и аа.: др̀хтати, за-, уз- се; ѝскати, за-, из-, по-; кàшљати, из-, на-, про- се[1]; клѐпати,

[1] Вук у рјечнику пише прòкашљати се.*)

*) Можебит да је В. чуо тај облик у Дубровнику, гдје је акценат простому глаголу „кȁшљати".

из-, по-, раз-; склѐптати; клѝктати, за-; крѐсати, из-, на-, о-, под-, с-, у-; лàгати, до-, за-, из-, на-, над-, об-, по-, при-, про-, у- се; лѝпсати, по-[1]; мѐтати, до-, за-, из-, на-, над-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, уз-, надо-, изна-, поиспре-; трѐптати, за-, уз-; шàптати, при-;

с разликом казаном под б. и бб: бàхтати (бактати); брѐктати; грàктати, за-; гр̀октати, за-; дàхтати; дѝхтати; звѐктати; јѐктати; кѐвтати; кр̀ктати, за-; пу̀ктати; рòктати, за-, с- се; сѝктати; су̀ктати, по-; тòптати; хлàптати, слàптати се; ху̀ктати, за- се; цѝктати, уз- се[2]; шѝктати; штѐктати; штрàптати; шту̀кати се.[3]

62. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̀ у инфинитиву на првом: гàмизати.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: гàмижêм, гàмижêш, гàмижê, гàмижêмо, гàмижêте, гàмижу̂; гàмизâх, гàмизâше, гàмизâше, гàмизâсмо, гàмизâсте, гàмизâху; гàмизах, гàмизасмо, гàмизасте, гàмизаше 131
гàмижи, гàмижимо; гàмижу̂ħи; гàмизао, гàмизала; гàмизâвши,

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се ̀ на ̏ и пошљедњи слог добија ̑ : гȁмизâ.

Гдје је у простијех ̀ остаје и у сложенијех: изгàмизати — а акц. ̏ са слога гдје је у простијех прелази на први слог: ȍграисâ.

Таки су глаголи: àмбисати; бàстисати; бѝтисати; вàјдисати; гàмизати, из-; жѝгосати; јàукати; кѐхисати; кѝдисати-кр̀дисати; кру̀нисати; лàстисати; пàтисати; пàтосати; рѐндисати; сàктисати; сѐвдисати; трòносати; ħѐрдосати; ħòрдисати, на-; у̀исати; фàјдисати; чàтисати; шàкосати; шѝкосати, — и сложени: овàрисати, увàрисати; овлàисати; награ̀исати, огрàисати; саплàисати.

63. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̀ у инфинитиву на другом слогу: блебѐтати.

Акценат ̀ са слога на ком је у инфинитиву прелази напријед на најближи слог (као под 32 а) у садашњем вр., у

[1] Вук у рјечнику пише пòлипсати; мислим да је погријешено уз пòлипшêм и пȍлипсàли. — [2] простога нема у Вука. — [3] Између овијех глагола под 61 треба многима још боље претражити акценте него што ја могох; кад се то учини, надам се да ħе се ови глаголи још више наħи једнаки с онима под 49 тако да ħе се или оному што сам тамо казао или овому што овдје рекох штогод преиначити.

другом пређ. вр., и у прилогу садашњега вр.: блѐбеће̂м, блѐбеће̂ш, блѐбеће̂, блѐбеће̂мо, блѐбеће̂те, блѐбећу̂; блѐбета̂х, блѐбета̂ше, блѐбета̂ше, блѐбета̂смо, блѐбета̂сте, блѐбета̂ху; блѐбећу̂ћи.

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. и у другом прилогу мијења се [`] на ̏, те прелази на предњи слог а и крајњи слог од основе добија ̂: бле̏бета̂; бле̏бета̂н.

У осталијем облицима остаје ` како је у инфинитиву: блебѐћи, блебѐћите; блебѐтах, блебѐтасмо, блебѐтасте, блебѐташе; блебѐтао, блебѐтала; блебѐта̂в, блебѐта̂вши.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: зазвекѐтати, зазвѐкеће̂м, зазвекѐтах, зазвекѐтасмо. А гдје је у простијех ̏, у сложенијех прелази на први слог: за̏звекета̂; за̏трепета̂.

Таки су глаголи: бау̏кати; блебѐтати; бобо̀тати; брбо̀тати; векѐтати; гали̏цати; грохо̀тати; гури̏тати; звекѐтати, за-; јата̀кати; јау̏кати, за-, из-, на- се; кау̏кати; кико̀тати се; клепѐтати; клоко̀тати; клопо̀тати; коко̀тати, раз- се; колѐбати се; крекѐтати; куку̏тати; лелѐкати, за-; лепѐтати; мала̀ксати; мау̏кати; мири̏сати, за-, о-, при-; пију̏кати; скаку̏тати; срку̏тати; топо̀тати; торо̀кати, раз- се; трепѐтати, за-; трми̏зати; хропи̏тати; цвоко̀тати; цврку̏тати; цију̏кати; цоко̀тати; чала̀кати; шапу̏тати; шкаму̏тати; шкрко̀тати; шобо̀тати; штипу̏тати, и сложени: заћили̏ктати.

132 64. Кад је простијем основа од четири слога, и акц. ` у инфинитиву на другом слогу: враго̀лисати.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. првога пр. вр.: враго̀лише̂м, враго̀лише̂ш, враго̀лише̂, враго̀лише̂мо; враго̀лиса̂х, враго̀лиса̂ше, враго̀лиса̂ше, враго̀лиса̂смо; враго̀лисао, враго̀лисала.

А у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се [`] на ̏ те прелази на први слог и пошљедњи слог од основе добија ̂: вра̏голиса̂; ку̏рталиса̂; џа̏баиса̂.

Таки су глаголи: бегѐнисати; бела̀исати; боја̀дисати; буда̀лисати; враго̀лисати; глеђѐисати; дембѐлисати; дишѐрисати; думѐнисати; дунђѐрисати; ђако̀нисати; ђаво̀лисати; ерѐндисати; јеглѐнисати; кавра̀исати; кала̀исати; калдр̀мисати; кањѐрисати; капа̀рисати; крклѐисати; курта̀лисати; лакр̀дисати; лењи̏рисати; мајсто̀рисати; мета̀нисати; меха̀нисати; мурлѐисати; поко̀рисати; рендѐисати; сабо̀рисати; смарла̀исати; сула̀исати; сургу̏нисати; тасла̀исати; тестѐрисати; тут-

ка̀лисати; ћорла̀исати; ујду̏рисати; утлѐисати; цига̀нисати; џаба̀исати.

65. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на трећем: крмау̏кати.

Акценат се мијења и остаје као у овијех под 63.: крма̀уче̂м итд.

Таки је осим поменутога глагола још само: крњау̏кати.

66. Кад је простијем основа од пет слогова, и акц. ` у инфинитиву на трећем: вараклѐисати.

Акценат остаје без промјене: вараклѐише̂м итд.

Таки су глаголи осим споменутога још само: мукаѐтисати; севатлѐисати, сефталѐисати.

67. Кад је простијем основа од једнога слога и акц. ̏ у инфинитиву на њему: сла̏ти.

У садашњем вр. у лицима која су од једнога слога, а то су сва три лица јед. и треће мн., долази ̂: шље̂м, шље̂ш, шље̂, шљу̂; а у остала два лица која су од два слога долази ´ на први слог: шље́мо, шље́те. У другом пређ. вр., у прилогу садашњега и прошлога вр. и у другом придјеву долази ̂: сла̂х, сла̂ше, сла̂ше, сла̂смо, сла̂сте, сла̂ху; шљу̂ћи; сла̂в· сла̂вши; сла̂н, сла̂на. — У осталијем облицима остаје ̏: сла̏х, сла̏, сла̏, сла̏смо, сла̏сте, сла̏ше; шљи̏, шљи̏мо, шљи̏те; сла̏о, сла̏ла.

У сложенога оба лица садашњега вр. која у простога имају ´ мијењају тај акценат на ̂, а пред тијем акцентом и у осталијем лицима тога вр. и у другом придјеву долази ̏ пред ̂: по̏шље̂м, по̏шље̂ш, по̏шље̂, по̏шље̂мо, по̏шље̂те, по̏шљу̂;
по̏сла̂н, по̏сла̂на; ако су у сложенога два слога више, до- 133
лази на први слог у сад. вр. ` а у другом придјеву ̏: и̏зашље̂м; и̏засла̂н; у прилогу пређ. вр. долази ` пред ̂: по̀сла̂в, по̀сла̂вши. — Гдје је у простога ̏ отпада у сложенога па вапријед на најближи слог долази `: по̀слати; по̀слах, по̀сла, по̀сла, по̀сласмо, по̀сласте, по̀слаше; по̀шљи, по̀шљимо, по̀шљите; раза̀слати; раза̀слах, раза̀сла; по̀слао, по̀слала; раза̀слао, раза̀слала.

Томе глаголу може се у садашњем вр., у прилогу сад. вр. и у заповједном међу два сугласна уметнути *а*, и тада на то *а* долази у садашњем вр. ̏: ша̏ље̂м, ша̏ље̂ш, ша̏ље̂, ша̏ље̂мо, ша̏љете, ша̏љу̂; исто тако и у прилогу сад. вр.: ша̏љу̂ћи; а у заповједном долази ` на *а*: ша̀љи, ша̀љимо, ша-

љите. Сложен у тијем облицима, кад има уметнуто *а*, губи с њега ̏ у садашњем вр. пак на најближем слогу добија ̀: пòшаљêм; а у заповједном гдје је ̀ на *а* остаје тако у сложенога: пошàљи.

Сложени су тога глагола: нàслати, одàслати, пòслати, разàслати.

Таки је глагол још само клȁти, којему се у садашњем вр., у прилогу садашњега вр. и у заповједном шири основа, те је у тијем облицима једнак акцентом с предњим глаголом, кад у њега има у основи *а* међу сугласнима: кȍљêм, кȍљȗћи, кȍљи. У осталијем облицима у којима тај глагол не шири основе, опет је једнак акцентом с предњим глаголом: клâх, клâше, клâсмо; клȁх, клȁ; клȁо, клȁла итд. Али тај глагол може и у другом пређашњем вр. имати основу кака му је у садашњем, а тада има и акценат као у садашњем: кȍљâх, кȍљâше, кȍљâсмо, кȍљâсте, кȍљâху.[1]

Сложени су му: дòклати, зàклати, ѝсклати, нàклати, òклати, òтклати, пòклати, прѝклати, склȁти се, сàклати се.

68. Кад је простијем основа од два слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом слогу: гр̏тати.

Акценат остаје без промјене а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. има и други слог основе ̂: гр̏ћêм, гр̏ћêш, гр̏ћê, гр̏ћêмо, гр̏ћêте, гр̏ћȗ; гр̏тах, гр̏тâ, гр̏тâ, гр̏тасмо, гр̏тасте, гр̏таше; гр̏тâх, гр̏тâше, гр̏тâше, гр̏тâсмо, гр̏тâсте, гр̏тâху; гр̏ћи, гр̏ћимо, гр̏ћите; гр̏ћȗћи; гр̏тао, гр̏тала; гр̏тâв, гр̏тâвши.

У сложенијех отпада ̏ па напријед на најближи слог долази ̀, осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: ѝзгртати; ѝзгрћêм, ѝзгрћêш, ѝзгрћê итд.; а у поменута два лица прелази ̏ на први слог: ȉзбрисâ.

Таки су глаголи ови прости са својима сложенима: брѝсати, из-, о-, у-*); вȅрати; вр̏тати, за-, из-, на-, òбртати, òдвртати, по-, под-, пре-, при-, раз-, с-, у-, уз-, ос- се, пос-; гмѝзати, из-; гр̏тати, за-, из-, о-, од-, под-, при-, раз-, с-, уз-, зао-; дѝзати, из-, па-, о-, по-, при-, уз-; зѝбати; ѝцати се:

1 Тако чух од Црногораца.

*) У В. „ỳбрисати, бришêм... 2) свијећу (у Дубр.), нос“ које Милас (у Раду 136, 247) исправља на „убрѝсати, ỳбрѝшêм“, али се бојим да нема право, јер и Будмани у АР. под „ȉзбрисати“ не биљежи да би тај глагол у Дубровнику имао какав други акценат.

јȁхати, до-, из-, на-, об-, од-, по-, пре-, про-, раз-, с-, уз-; кȁпати, из-, на-, о-, по-, про-; квȍцати, раз- се; мȁзати, за-, из-, на-, о-, по-, под-, пре-, раз-, с-, у-; мѝцати, за-, из-, на-, о-, од-, по-, под-, пре- се, при-, про-, раз-, с-, у-, пос-; мљȅскати; нѝцати, из-, при-, про-; пȁсати, за-, о-, од-, под-, при-, раз-; плȁкати, до-, за-, о-, од-, по-, пре-, про-, раз-, у-; пљȅскати, за-, по-, раз-; пȕзати, из-, од-, при-, у-; рȅзати, за-, из-, на-, о-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-; р̏зати, за-; свѝтати, о-, раз-; сȅзати, по-; сѝпати, за-, иза-, на-, о-, об-, оба-, од-, ода-, по-, пода-, пре-, при-, про-, раз-, са-; сѝсати, за-, из-, на-, по-, пре-, у-; скȁпати, по-; стȁјати, до-, за-, на-, не-, о-, по-, пре-, при-, раз- се, са- се, у-, изо-, недо-, оду-, поду-; стȁсати; стѝзати, до-, пре-, при-, су-; стѝпсати, о-; тѝпсати, о-; тр̏зати, по-, раз-; шѝљати, ода-, по-; — и који су само сложени у обичају: òбицати се; зàвирати, из-, на-, пре-, са-, у-, уза-, поду-; рàзвитати; нà-гињати, по-, пре-, при-, у- се; òгребати; зàдајати; зà-дирати, из-, иза-, на-, ода-, по-, пода-, пре-, про-; зà-дисати, из-, о-, пре-, уз-; прòждирати; зà-жизати, на-, под-, са-, у-; зà-жимати, иза-, о-, пре-; дò-жињати, за-; зà-зирати, на-, над-, об-, оба- се, пре-, при-, про-; зà-имати, на-, от-, по-, у-, уз-, поза-, уза-, преот-, изуз-, зауз-, науз-, обуз-, одуз-, поуз-, подуз-, преуз-; зà-клињати, пре-, про-, раз-, у-; прò-копсати; зà-кретати, из-, на-, о-, од-, с-, зао-; пò-мињати, напо-, опо-, спо-; òд-мирати, по-, у-, оба-, обу-; зà-мрцати, о-, при-, с-, поза-; пò-нирати, у-; зà-пињати, на-, оба-, од-, ода-, пода-, пре-, при-, про-, раз-, раза-, са-, у- се; дò-пирати, за-, о-, од-, ода-, пре- се, раз-, са-, у-, оду-, поду-; ỳпицати се; прèпјецати; дò-плетати, за-, на-, о-, по-, пре-, раз-, у-; нà-сртати, по-; зà-стирати, про-, раза-; ỳстисати; пòтапсати; зà-тирати, на-, о-, по-, пре-, раз-, са-, у-; зà-тицати, на-, по-, спо-, пре-, при-, раз-, с-, у-, уз-, пона-; дò-тјецати, за-, из-, о-, об-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, поу-; зà-чињати, на-, по-, запо-, отпо-, препо-.

III Глаголи пете врсте трећега раздјела.

Има их простијех с основом у инфинитиву од једнога слога и од два, а акценат им је у инфинитиву или ̏ или ̀.

Акценат ̏ долази у инфинитиву у простијех с основом 135
од једнога слога на њему: брȁти, и с основом од два слога на првом: кȁјати; а акц. ̀ у простијех [с] основом од два слога на првом: кòвати.

И ови глаголи пете врсте у другом придјеву имају на пошљедњем слогу основе ˆ.

69. Кад је простијем основа у инфинитиву од једнога слога и на њему акц. ˵: бра̏ти.

Осим три глагола у свијех осталијех у садашњем вр. на самогласно које добија основа међу своја два сугласна долази ˵: бе̏ре̑м, бе̏ре̑ш, бе̏ре̑, бе̏ре̑мо, бе̏ре̑те, бе̏ру̑. У глагола з в а̏ т и у том облику на самогласно које добија међу своја два сугласна долази ˋ у свијем лицима осим 1. и 2. мн., гдје с основе отпада акценат на између ње и наставка на уметку долази ´: зо̀ве̑м, зо̀ве̑ш, зо̀ве̑, зове́мо, зове́те, зо̀ву̑. У глагола с а̏ т и и т к а̏ т и, који у том облику не шире основе, долази на уметак између ње и наставка у сва три лица јед. и у 3. мн. ˆ а у 1. и 2. мн. ´: се̑м, се̑ш, се̑, се́мо, се́те, су̑. — У прилогу је сад. вр. акценат онаки каки је у садашњем вр.: бе̏ру̑ћи, зо̀ву̑ћи, су̑ћи; а у заповједном ˋ: бѐри, бѐримо, бѐрите; зо̀ви, зо̀вите.

У другом пређ. вр., кад му је основа као у садашњем, има и акценат као у садашњем: бе̏ријა̑х, бе̏рија̑ше, бе̏рија̑смо, бе̏рија̑сте, бе̏рија̑ху;[1] зо̀вија̑х, зо̀вија̑ше, зо̀вија̑ше, зо̀вија̑смо, зо̀вија̑сте, зо̀вија̑ху. — А кад је у том облику основа кака је у инфинитиву долази ˆ: бра̑х, бра̑ше, бра̑ше, бра̑смо, бра̑сте, бра̑ху; зва̑х, зва̑ше, зва̑смо итд.

У првом пређ. вр. остаје ˵: тка̏х, тка̏, тка̏, тка̏смо, тка̏сте, тка̏ше; — али три глагола у 2. и 3. лицу јед. мијењају акц. на ˆ, то су бра̏ти, пра̏ти, зва̏ти: бра̑, пра̑, зва̑.

У првом придјеву остаје такођер ˵: тка̏о, тка̏ла, тка̏ло; — али иста три глагола која у првом пређ. вр. на речени начин одступају од осталијех, одступају и у овом облику, те у падежима који имају за се наставке добијају ´: бра́ла, пра́ла, зва́ла; а у падежу који нема наставка него му остаје на крају *л*, које се претвори у *о*, долази опет ˵: бра̏о, пра̏о, зва̏о.

У прилогу пређ. вр. и у другом придјеву мијења се у свијех акценат на ˆ: бра̑в, бра̑вши; бра̑н, бра̑на; тка̑в, тка̑вши; тка̑н, тка̑на.

136 У сложенијех отпада ˵ са слога на ком је у простога на напријед на најближи слог долази ˋ: о̀брати, до̀звати, по̀сати, ода̀брати, иза̀звати, иза̀ткати; о̀бере̑м, о̀бере̑ш, о̀бере̑; иза̀гнах, иза̀гна, иза̀гнасмо, иза̀гнасте, иза̀гнаше; о̀брах, о̀брасмо, о̀брасте, о̀браше; о̀ткао, о̀ткала. У првом придјеву у глагола који прости у том облику имају ´, мијења се акценат кад су сложени на ˆ, па̀ напријед на први слог долази ˵, а у падежу који нема за се наставка отпада ˆ: на̏брао, на̏бра̑ла, о̏прао, о̏пра̑ла; до̏звао, до̏зва̑ла; о̏дабрао, о̏дабра̑ла; и̏запрао, и̏запра̑ла; о̏дазвао, о̏дазва̑ла.[1] — Који у првом пређ. вр. имају ˆ, у њих кад су сложени долази још ˵ на први слог: са̏бра̑, о̏пра̑, до̏зва̑, о̏дабра̑, и̏запра̑, и̏зазва̑. — У прилогу пређ. вр. пред слогом на ком је ˆ долази у свијех на најближи слог ˋ: са̀бра̑вши, о̀тка̑вши, иза̀зва̑вши, иза̀бра̑вши. А у другом придјеву пред ˆ долази у свијех сложенијех ˵ на први слог: о̏бра̑н, о̏бра̑на; о̏пра̑н, о̏пра̑на; о̏дабра̑н, и̏затка̑н. — Који у садашњем вр. имају ˆ (сати, ткати) они кад су сложени у том облику добијају ˵ пред ˆ: по̏се̑м, о̏че̑м; а кад су сложени тако да имају два слога више него прости, онда мјесто ˵ долази ˋ на први слог: ѝзаче̑м.

Кад глаголи г н а т и и т к а т и имају по првом раздјелу пете врсте садашње вр., прилог садашњега вр. и заповједно, тада у тијем облицима имају и акценат као речени глаголи, на име као они под 53: гна̑м, гна̑ш, гна̑, гна́мо, гна́те, гна̏ју̑; иза̀гна̑м, иза̀гна̑ш, иза̀гна̑ итд.

Таки су глаголи: бра̏ти, из-, иза-, на-, о-, од-, ода-, по-, пре-, при-, про-, раз-, раза-, с-, са-, у-, уз-, уза-; гна̏ти, до-, за-, из-, иза-, на-, об-, од-, ода-, по-, пода-, пре-, при-, про-, раза-, с-, са-, у-; зва̏ти, до-, за-, иза-, на-, ода-, по-, при-, про-, са-, у-; пра̏ти, из-, иза-, о-, од-, по-, пре-, про-, с-, са-; са̏ти, насе, по-; тка̏ти, до-, иза-, на-, о-, по-, са-, у-.

70. Кад је простијем основа у инфинитиву од два слога и акценат ˵ на првом: ка̏јати.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима осим заповједнога, а у 2. и 3. лицу првога пређ. вр. долази и на пошљедњи слог основе ˆ: ка̏је̑м, ка̏је̑ш, ка̏је̑, ка̏је̑мо, ка̏је̑те, ка̏ју̑; ка̏јах, ка̏ја̑, ка̏ја̑, ка̏јасмо, ка̏јасте, ка̏јаше; ка̏ја̑х, ка̏ја̑ше, ка̏ја̑ше, ка̏ја̑смо, ка̏ја̑сте, ка̏ја̑ху; ка̏ју̑ћи; ка̏јао, ка̏јала; ка̏ја̑в, ка̏ја̑вши; ка̏ја̑н, ка̏ја̑на. — У заповједном гдје је од наставка само *ј* долази ˵: ка̑ј, ка̑јмо, ка̑јте.

У сложенијех акц. ˵ отпада, па напријед на најближи слог 137

[1] беријаше. Нар. пј. изд. Б. Петрановић у Сарајеву 1867. 112. бераху. Ист. 29. Нар. пј. изд. Вук Ст. Караџић у Бечу 1866. 332.

[1] У Дубровнику без те промјене: набра́ла, опра́ла. Вук. посл. XLII. Будм. грам. 163. [али тако је само у f. sing. и у n. pl.]

долази ` у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: пòкајати; пòкајêм; пòкајах, пòкајасмо, пòкајасте, пòкајаше; пòкајао, пòкајала; а у поменута два лица мјесто ` долази ̏ на први слог: пȍкајâ. — У заповједном пред слогом на ком је ^ долази `: пòкâј, пòкâјте.

Таки су глаголи: бȁјати, о-, пре-, про-; вѝјати (ventilare), за-, из-, о-, од-, про-, раз-; вȉјати (ululare), за-; грȁјати, за-; грѝјати, за-, из-, на-, о-, по-, под-, пре-, при-, раз-, с-, у-; кȁјати, из- се, на-, по-, раз- се; лȁјати, до-, за-, из-, над-, об-, од-, раз-; сѝјати, за-, из-, на-, по-, пре-, при-, про-, раз-, у-; тȁјати; трȁјати, до-, за-, из-, по-; хȁјати; чȁјати, о- се.

71. Кад је простијем основа од два слога у инфинитиву и акценат ` на првом; они су двојаки: у једнијех се мијења акценат у садашњем вр., н. п. кòвати, а у других остаје, н. п. смѝјати се.

а. Мијења се акц. ` на ̏ у садашњем вр., у другом пређ., у прилогу садашњега вр. и у другом придјеву: кȕјêм, кȕјêш, кȕјê, кȕјêмо, кȕјêте, кȕјӯ; кȍвâх, кȍвâше, кȍвâше, кȍвâсмо, кȍвâсте, кȍвâху; кȕјӯћи; кȍвâн. — Тако се мијења у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., гдје и други слог добија ^: кȍвâ; — исто тако и у првом придјеву гдје и други слог добија ^, који у падежима који немају за се наставка отпада: кȍвао, кȍвâла. — У заповједном долази ^: кӯј, кӯјмо, кӯјте. — У осталијем облицима остаје `: кòвати; кòвах, кòвасмо, кòвасте; кòвâв, кòвâвши.

У сложенијех у облицима у којима прости имају ̏ отпада ̏, па напријед на најближи слог долази ` у садашњем вр.: òкујêм; — а у 2. и 3. лицу првога пређ. вр. и у првом и другом придјеву прелази ̏ напријед на први слог: ȍковâ, ȍковâн. — У заповједном пред слогом на ком је ^ долази `: òкӯј, òкӯјте. — У осталијем облицима у којима је у простијех ` остаје тако и у сложенијех: окòвати; окòвах, окòвâвши итд.

Таки су ови глаголи: бљӯвати, из-, на-, по-, у-; брѝјати, из-, о-, по-, под-, с-;[1] кљӯвати, из-, на-, про-; кòвати, за-, на-, о-, од-, по-, под-, пре-, при-, раз-, с-, са-, у-; пљӯвати, за-, из-,

[1] Вук у рјечнику пише брѝјати, збрѝјати, избрѝјати, побрѝјати, како сам и сам слушао; али Вук има и ȍбријати, пȍдбријати, тако ја нијесам чуо, али не мислим да је погрјешка, јер оба та глагола има Вук тако и у старом рјечнику; по томе би овај глагол могао припадати и међу оне под 68.

на-, по-, про-, раз-, у-; снòвати, до-, за-, из-, на-, о-, при-; трòвати, за-, о-, по-.

б. Остаје акц. ` у свијем облицима осим 2. и 3. лица јед. 138
првога пређ. вр. и оба придјева: смѝјати се; смѝјêм се, смѝјêш се, смѝјê се, смѝјêмо се, смѝјêте се, смѝјӯ се; смѝјâх се, смѝјâше се, смѝјâше се, смѝјâсмо се, смѝјâсте се, смѝјâху се; смѝјах се, смѝјасмо се, смѝјасте се, смѝјаше се; смѝјӯћи се; смѝјâв се, смѝјâвши се.

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се ` на ̏ и на други слог долази ^: смȉјâ се; — тако и у другом придјеву: пȍјâн; — исто бива и у првом придјеву, гдје у падежима који немају за се наставка отпада с другога слога ^: смȉјао се, смȉјâла се.

У заповједном у онијех глагола којима се основа у том облику свршује на сугласно те су сачували *и*, остаје акц. `: рѐви, ȑви, ȑвите; а којима се основа у том облику свршује на самогласно те им се поменуто *и* мијења на *ј*, имају ^: смȋј се.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: насмѝјати се; насмѝјêм се итд.; а гдје је у простијех ^, долази у сложенијех ` пред слог на ком је ^: нàсмȋј се; а гдје је у простога ̏, прелази у сложенога на први слог: нȁсмијâ се; нȁсмијао се, нȁсмијâла се; ȍпојâн.

Таки су глаголи: пòјати, за-, о-, од-, про-; ȑвати, над-, об-, по-; рѐвати, за-, на-, по-, раз- се, у-; смѝјати се, за-, на-.

Глаголи шесте врсте.

Има их простијех с основом у инфинитиву од два слога, од три, од четири и од пет, а акценат им је у инфинитиву или ´ или ^ или ` или ̏ или ` и ^.

Акценат ´ у инфинитиву долази у простијех с основом од три слога на другом: казѝвати, с основом од четири слога на првом: за́вјетовати и на трећем: дјеверѝвати, с основом од пет слогова, или у сложеног од шест, на слогу пред пошљедњим: околомаћѝвати; — акц. ^ у простијех с основом од три слога на првом: прâзновати; — акц. ` у простијех с основом од два слога на првом: штòвати, с основом од три слога на другом: купòвати, с основом од четири слога на првом: дѐсетковати и на трећем: господòвати, с основом од пет слогова на првом: ӯчитељовати

и на другом: чемѐриковати и на четвртом: пријатељòвати; — акц. ̏ у простијех с основом од три слога на првом: вјȅровати, с основом од четири слога на првом: вȍјводовати, — акц. ̀ и ̂ у простијех с основом од четири слога први на првом слогу а други на другом: пѝја̂нчовати.

139 Сви глаголи ове врсте имају у заповједном и у другом придјеву на пошљедњем слогу основе акценат ̂: за то не ћу на по се спомињати тога слога.

72. Кад је простијем основа од три слога и акц. ́ у инфинитиву на другом слогу, н. п. кази́вати.

Акценат се мијења у свијем облицима осим првога пређ. вр., првога придјева и прилога пређ. вр., и то тако да у свијем облицима осим реченијех отпада ́ са слога на ком је у инфинитиву на напријед на најближи слог долази ̀, и тако остаје у садашњем вр. и у прилогу сад. вр.: ка̀зуjе̂м, ка̀зује̂ш, ка̀зује̂, ка̀зује̂мо, ка̀зује̂те, ка̀зују̂; ка̀зују̂ћи; а у другом пређ. вр. и у другом придјеву и у заповједном осим речене промјене још и најближи слог иза онога на ком је ̀ добија ̂: ка̀зи̂ва̂х, ка̀зи̂ва̂ше, ка̀зи̂ва̂ше, ка̀зи̂ва̂смо, ка̀зи̂ва̂сте, ка̀зи̂ва̂ху; ка̀зи̂ва̂н, ка̀зи̂ва̂на; ка̀зу̂ј, ка̀зу̂јмо, ка̀зу̂јте.

У првом пређ. вр. и у првом придјеву и у прилогу пређ. вр. остаје акц. ́ гдје је у инфинитиву: кази́вах, кази́ва, кази́ва, кази́васмо, кази́васте, кази́ваше; кази́вао, кази́вала, кази́вало; кази́ва̂в, кази́ва̂вши.

У сложенијех остаје како је у простијех: покази́вати, пока̀зује̂м; покази́вах итд.

Таки су глаголи: дањи́вати; дари́вати, об-; дрњи́вати се; кази́вати, до-, за-, од-, по-, под-, при-, про-, у-; липси́вати; ноћи́вати; свањи́вати, о-; цјели́вати, из-; — и који су само сложени у обичају: набахи́вати; до-баци́вати, за-, из-, на-, над-, од-, по-, под-, пре-, раз-, с-, у-, уз-; пробири́вати; обиски́вати; побјеђи́вати; пробјежи́вати; разблажи́вати; приближи́вати; пребљеђи́вати; под-брађи́вати, у-; за-бражђи́вати, о-, у-; забрањи́вати; на-бреки́вати, под-; набреци́вати се; убриси́вати; забуњи́вати, по-, под-, с-; набуси́вати; за-ваљи́вати, из-, на-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, у-, пос-, поиз-, поиспре-, обаљи́вати; зavари́вати, обари́вати, од-вари́вати, под-, пре-; завирки́вати; за-вези́вати, на-, над-, од-, по-, под-, при-, у-,

надо-, поза-; до-вики́вати, по-, под-; за-вири́вати, из-, над-, при-; за-вирки́вати, из-; надвиси́вати, надвиши́вати, по-, уз-; навјешћи́вати; наговјешћи́вати; надвлађи́вати, по-; за-врањи́вати, на-, од-; повређи́вати; привређи́вати; заврзи́вати; заврљи́вати; за-врћи́вати, испро-; до-врши́вати, за-, из-, на-, раз-, с-, са-, у-; обуки́вати, свуки́вати; разгаљи́вати; загаћи́вати; за-гаши́вати; за-глављи́вати, из-, на-, раз-, у-; огласи́вати, о-глаши́вати, про-, раз-; по-гледи́вати, про-, са-; заглиби́вати; загњури́вати се; до-грађи́вати, за-, на-, о-, об-,
по-, пре-, при-, раз-, у-; зграњи́вати се; погрђи́вати; погрје- 140
ши́вати; загрчи́вати; за-гуљи́вати, од-, с-; за-гуши́вати, од-, у-; удаљи́вати; задири́вати; до-дирки́вати, за-; по-дјељи́вати, раз-; на-дражи́вати, по-, раз-; о-дрјеши́вати, раз-; раздрљи́вати; при-дружи́вати, раз-; задужи́вати, о-; продужи́вати; о-души́вати, пре-; оживљи́вати; нажики́вати; позвеки́вати; за-зиђи́вати, на-, под-, у-; позлаћи́вати; пожљеђи́вати; обзнањи́вати; назначи́вати; обиди́вати; објављи́вати, при-; сјари́вати; ујармљи́вати; до-јахи́вати, на-, од-, пре-, про-, с-, уз-; за-кађи́вати, на-, под-, пре-; за-кањи́вати се, на- се, по-, с- се; ис-купљи́вати, про-; до-каси́вати, про-; до-каски́вати, по-, про-; покашљи́вати; закиди́вати; за-киси́вати, на-, про-, уз-; поклеци́вати; оклизи́вати се; покliки́вати; открављи́вати, раз-; за-краћи́вати, по-, под-, у-; украши́вати; поткрепљи́вати; поткреси́вати; покрећи́вати; раскречи́вати; ис-кривљи́вати, на-, у-; раскриљи́вати; на-кричи́вати, при-; искрмљи́вати; о-крњи́вати, с-; за-кружи́вати, о-, с-; окруњи́вати; закрчи́вати; раскуи́вати; за-купљи́вати, из-, од-, под-, пре-; закуси́вати; раскући́вати; покуцки́вати; до-кучи́вати, за-, над-, по-, при-, раз-; до-лаги́вати, за-, над-, об-, по-, у- се; прелашћи́вати; из-лешки́вати се, по-; залиги́вати; за-лизи́вати, об-, под-, про-, у- се; залуђи́вати; залужи́вати; подлупљи́вати се; за-лучи́вати, од-, раз-; за-љепљи́вати, об-, од-, при-; приљубљи́вати; уљуђи́вати; пољуљи́вати; за-мази́вати, о-, по-, под-, пре-, раз-; омаљи́вати; до-мамљи́вати, за-, из-, на-, о-, по-, пре-, при-, с-, распо-; умањи́вати; до-махи́вати, за-, на-, о-, про-, с-, уз-; замашћи́вати; помењи́вати, спомени́вати, спомењи́вати; на-миги́вати, под-; премизги́вати; до-мири́вати, за-, из-, на-, под-, с-, узне-; подмићи́вати; омицки́вати; за-мјењи́вати, из-, на-, од-, про-, раз-; замјеши́вати, под-,

раз- ; за-млађи́вати се, о- се, по- се, под- се; замлаћи́вати; узмлачи́вати; замљечи́вати; умрачи́вати се; помрки́вати; за-мрши́вати, пре-, раз- ; надмудри́вати; замуки́вати; размући́вати; занећи́вати; об-низи́вати, под-, пре-, раз-, с- ; понизи́вати; понуки́вати; преори́вати; отпађи́вати; за-паљи́вати, на-, под-, при-, раз-, с-, са-, у- ; спари́вати; до-парки́вати, од- ; о-паси́вати, од-, под-, при-, раз- ; запахи́вати; потнећи́вати; пот-шири́вати, раз- ; до-писи́вати, за-, из-, над-, о-, од-, под-, пре-, раз-, с-, у- ; за-пити́вати, из-, при-, про-, раз-, у- ; запитки́вати; заплављи́вати; до-плаки́вати, из-, о-, по- ; до-плаћи́вати, из-, на-, под- ; о-плаћи́вати, под- ; за-пљуски́вати, уз- ; о-пљуцки́вати, од- ; испражњи́вати; потпраши́вати; за-прди́вати, на-, о-, од-, по-, под- се, при- ; по-прећи́вати, при- ; препречи́вати; попузи́вати; испуњи́вати; напући́вати, у- ; от-пуци́вати, по- ; поравњи́вати; за-рађи́вати, из-, об-, од-, при- ; порегивати; за-рећи́вати, на-, об-, од-, раз-,
141 с-, у-, прена- ; за-рези́вати, из-, на-, о-, об-, од-, по-, под-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у-, испро-, напре- ; подрепљи́вати се; подригивати се; за-рубљи́вати, по- ; подруги́вати се: заруђи́вати; за-ручи́вати, из-, на-, по-, пре-, отпо-, препо- ; до-саћи́вати, за-, на-, по-, пре-, при-, раз- ; освећи́вати; од-сјаи́вати, про- ; од-скаки́вати, на-, над-, о-, об-, од-, по- ; за-слађи́вати, пре- ; о-слипки́вати, при- ; до-служи́вати, за-, об-, од-, по-, пре-, при- ; дослући́вати; ослухи́вати; ослушки́вати, при- ; насмјехи́вати се; поснупљи́вати; успављи́вати; присрки́вати; постајки́вати; престрављи́вати; застрањи́вати; надстрјељи́вати: струњи́вати; о-суђи́вати, од-, по-, пре-, раз-, у- се; за-суки́вати, о-, од-, у- ; за-суши́вати, пре-, при- се, раз- се; истањи́вати; потврђи́вати, при-, у- ; затеси́вати; оп-тињи́вати, пре- ; затиски́вати, из-, на-, о-, по-, при-, про-, раз-, с-, у- ; до-тјери́вати, за-, из-, на-, об-, по-, пре-, при-, про-, раз-, с-, са-, у- ; затрављи́вати; ис-тражи́вати, пре- ; растребљи́вати; натреси́вати; до-трки́вати, за- се, на-, об-, у- се; за-трњи́вати, у- ; затруђи́вати; до-тужи́вати, на-, об-, при-, с- ; затуљи́вати; затупљи́вати; отури́вати; oћутки́вати; oћући́вати; поуки́вати (strepere); захваљи́вати; нахиљи́вати; за-хлађи́вати, про-, раз-; нахрами́вати; до-храњи́вати, за-, из-, од-, под-, пре-, при-, са-; поцики́вати; исцјеђи́вати; пре-цјеђи́вати, про-, у-; исцјељи́вати; процјењи́вати, у- ; о-цјењи́вати, при-, раз- ; оцрњи́вати; до-чеки́-

вати, из-, о-, при-, са- ; зачељи́вати; очепљи́вати; причешћи́вати; пошаљи́вати се; прошети́вати се; ошиби́вати; пришики́вати; зашиљи́вати; шири́вати; пошкрипи́вати; уштеђи́вати; за-штипи́вати, по- ; заштићи́вати; оштрпки́вати; пошушти́вати.

73. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ˊ у инфинитиву на првом слогу, н. п. за́вјетовати.

Акценат остаје без промјене у свијем облицима: за́вјетујêм; за́вјетовах, за́вјетова; за́вјетовâх; за́вјетȗј; за́вјетовао итд.

Таки су глаголи: за́вјетовати; за́прековати; на́ликовати; на́паствовати; при́ликовати; про́роковати; ра́зликовати; са́вјетовати, у- се.

74. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ˊ у инфинитиву на трећем слогу, н. п. дјевери́вати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 72, те се ови глаголи изједначују са сложенима под 72: дјевѐрујêм, дјевѐрујêш, дјевѐрујê, дјевѐрујêмо, дјевѐрујêте, дјевѐрујȗ; дјевѐрујȗћи; дјевѐрȗј; дјевѐрȋвâх, дјевѐрȋвâше, дјевѐрȋвâше, дјевѐрȋвâсмо, дјевѐрȋвâсте, дјевѐрȋвâху; дјевѐрȋвâно; дјевери́вах, дјевери́ва, дјевери́ва, дјевери́васмо, дјевери́васте, дјевери́ваше; дјевери́вао, дјевери́вала итд.

Таки су глаголи: батаљи́вати, за- ; дјевери́вати; зара- 142
ри́вати; опаки́вати; пазари́вати; разумљи́вати, о- ; сатари́вати; строваљи́вати; халаљи́вати; харами́вати; — и који су само сложени у обичају: забашури́вати; загојаћи́вати; закорачи́вати, пре- ; докусури́вати; опајеђи́вати; опамећи́вати; упропашћи́вати; пресамари́вати; утамањи́вати; оптереши́вати; истовари́вати.

75. Кад је у простога основа од пет слогова или у сложенога од шест и акц. ˊ у инфинитиву пред пошљедњим слогом основе: околомаћи́вати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 74: околомѐћујêм; околомѐћȋвâх, околомѐћȋвâху итд.

Осим тога сложенога глагола нема више таковијех.

76. Кад је простијем основа од три слога у инфинитиву и акц. ˆ на првом слогу: прȃзновати.

Акценат остаје без промјене: прȃзнујêм; прȃзновах; прȃзновâх итд.

Таки су глаголи: плȃндовати, прȃзновати.

77. Кад је простијем основа од два слога и акц. ` у инфинитиву на првом: што̀вати.

Акценат се мијења на ̏ у садашњем вр., у другом пређ. и прилогу садашњ. вр. и у другом придјеву: шту̏је̂м, шту̏је̂ш, шту̏је̂, шту̏је̂мо, шту̏је̂те, шту̏ју̂; што̏ва̂х, што̏ва̂ше, што̏ва̂ше, што̏ва̂смо, што̏ва̂сте, што̏ва̂ху; шту̏ју̂ћи; што̏ва̂н. — Тако се мијења и у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр., гдје и други слог добија ˆ: што̏ва̂; — исто тако и у првом придјеву, гдје и други слог добија ˆ, који у падежу који нема за се наставка отпада: што̏вао, што̏ва̂ла. — У заповједном долази само ˆ: шту̑ј, шту̑јте.

У осталијем облицима остаје `: што̀вах, што̀васмо, што̀васте, што̀ваше; што̀ва̂вши.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: опсо̀вати; опсо̀вах, опсо̀васмо; опсо̀ва̂вши. И ˆ остаје гдје је у простијех, а слог пред њим добија `: о̀псу̑ј. — А гдје је у простијех ̏ отпада у сложенијех, па напријед на најближи слог долази ` у садашњем вр.: о̀псује̂м, о̀псује̂ш, о̀псује̂, о̀псује̂мо, о̀псује̂те, о̀псују̂; — а у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. и у првом и другом придјеву прелази ̏ напријед на први слог: о̏псова̂; и̏спсовао, и̏спсова̂ла; и̏спсова̂н.

Таки су глаголи: што̀вати; псо̀вати, за-, из-, на-, о-.

78. Кад је простијем основа од три слога и акц. ` у инфинитиву на другом: купо̀вати.

143 Мијења се акценат тако да прелази напријед на најближи слог (види бр. 32 а.) у садашњем вр., у другом пређ., у прилогу садашњега вр. и у заповједном: ку̀пује̂м, ку̀пује̂ш, ку̀пује̂, ку̀пује̂мо, ку̀пује̂те, ку̀пују̂; ку̀пова̂х, ку̀пова̂ше, ку̀пова̂ше, ку̀пова̂смо, ку̀пова̂сте, ку̀пова̂ху; ку̀пују̂ћи; ку̀пу̑ј, ку̀пу̑јмо, ку̀пу̑јте.

У 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мијења се акц. на ̏ и пошљедњи слог добија ˆ: ку̏пова̂; — тако и у другом придјеву: ку̏пова̂н, ку̏пова̂но; — исто бива и у првом придјеву, гдје и пошљедњи слог од основе такођер добија ˆ, који у падежима који немају за се наставка отпада: ку̏повао, ку̏пова̂ла.

У осталијем облицима остаје ` како је у инфинитиву: купо̀вах, купо̀васмо, купо̀васте, купо̀ваше; купо̀ва̂в, купо̀ва̂вши.

У сложенијех остаје ` гдје је у простијех: накупо̀вати; наку̀пује̂м, накупо̀вах, наку̀пу̑јте. А гдје је у простијех ̏ ондје прелази тај акц. напријед на најдаљи слог: на̏купова̂; на̏куповао, на̏купова̂ла; по̏купова̂но.

Таки су глаголи: бано̀вати; бико̀вати; благо̀вати, на- се; бого̀вати; боло̀вати, из-, од-; бродо̀вати[1]; вељо̀вати; вило̀вати; вјеко̀вати, из-, про-; војѐвати, до-; враго̀вати; врбо̀вати; гладо̀вати; годо̀вати; гозбо̀вати; госто̀вати; грехо̀вати; дано̀вати; даро̀вати, по-; дјево̀вати; добо̀вати; друго̀вати; дуго̀вати; духо̀вати; живо̀вати, по-[2]; жиго̀вати; зимо̀вати; кнезо̀вати; краљѐвати; кумо̀вати; купо̀вати, на-, по-; ласто̀вати; лудо̀вати, на- се; мено̀вати се; миро̀вати; младо̀вати, на- се; момко̀вати; мудро̀вати; нево̀вати; пашо̀вати; пиро̀вати; плахо̀вати; попо̀вати; посло̀вати, из-; путо̀вати; редо̀вати; робо̀вати; руко̀вати; снахо̀вати; срамо̀вати се; србо̀вати; сужњѐвати; тамно̀вати; тврдо̀вати; трго̀вати; турко̀вати; туго̀вати; хладо̀вати; цмило̀вати; чваро̀вати; шуро̀вати; — и који су само сложени у обичају: обуко̀вати; запито̀вати[3], при-, у-.

79. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на првом: дѐсетковати.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. у првом пређ. вр.: дѐсеткује̂м; дѐсетковах; дѐсеткова̂х итд.; а у поменута два лица мијења се на ̏ и пошљедњи слог основе добија ˆ: бо̏жићова̂. У сложенијех прелази акц. ̏ на први слог и̏зобилова̂.

Таки су глаголи: а̀ргатовати; а̀шиковати; ба̀рјамовати; 144
бо̀жићовати; ва̀раговати; вла̀диковати; дѐсетковати; до̀ликовати; до̀ручковати; ја̀диковати; ја̀шиковати; ка̀штиговати; ко̀наковати; ко̀ристовати, о- се; ко̀ротовати; ку̀луковати; на̀задовати; на̀предовати; на̀шљедовати; о̀биловати, из-; о̀бједовати; о̀дликовати; о̀ртаковати; о̀читовати; по̀кладовати; по̀пасковати; по̀сједовати; по̀требовати; прѐдиковати; прѝкладовати; са̀вјетовати[4], по-; су̀ватовати; у̀роковати; у̀скрсовати; чѐститовати; шѐгртовати.

80. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ` у инфинитиву на трећем слогу: господо̀вати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 78, те се ови глаголи изједначују са сложенима под 78: госпо̀дује̂м, госпо̀дује̂ш, госпо̀дује̂, госпо̀дује̂мо, госпо̀дује̂те, госпо̀дују̂; госпо̀дова̂х, госпо̀дова̂ше, госпо̀дова̂ше, госпо̀дова̂смо, госпо̀дова̂сте, госпо̀дова̂ху; госпо̀дују̂ћи; госпо̀ду̑ј; господо̀вах, го̏-

[1] Нар. пјес. I. 215. — [2] Шћеп. мал. 55. — [3] П. Петровић Његуш, гор. вијен. 106. — [4] у Вука нема тога простога него са̏вјетовати.

сподовâ, господòвасмо; гȍсподовао, гȍсподовâла; господòвâвши.

Таки су глаголи: бећарòвати, господòвати, јунакòвати[1], кирицòвати, обидòвати, пандурòвати, самоћòвати, сиротòвати, срамотòвати, старјешòвати, тимарòвати, сухотòвати, хајдукòвати.

81. Кад је простијем основа од пет слогова и акц. ̀ у инфинитиву на првом: у̀чититељовати.

Акценат остаје без промјене осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: у̀читељујêм, у̀читељовâх, у̀читељовах, у̀читељȗј итд.; а у речена два лица мислим да се мијења на ̏ и пошљедњи слог основе добија ^: ȕчитељовâ.

Таки су глаголи: бу̀љубашовати, у̀читељовати, ха̀рамбашовати.

82. Кад је простијем основа од пет слогова и акц. ̀ у инфинитиву на другом: чемѐриковати.

Акценат остаје без промјене: чемѐрикујêм; чемѐриковах; само у 2. и 3. лицу првога пређ. вр. мислим да се мијења на ̏ те прелази на први слог, па и пошљедњи слог основе добија ^: чȅмериковâ.

Осим напоменутога глагола нема више таковијех.

83. Кад је простијем основа од пет слогова и акц. ̀ у инфинитиву на четвртом: пријатељòвати.

Акценат се мијења и остаје као у онијех под 80: пријатѐљујêм; пријатѐљовâх, пријатѐљовâше, пријатѐљовâше, при-
145 јатѐљовâсмо, || пријатѐљовâсте, пријатѐљовâху; пријатѐљȗј; пријатѐљујӯћи; пријатељòвах, прȉјатељовâ, пријатељòвасмо, пријатељòвасте, пријатељòваше; прȉјатељовао, прȉјатељовâла.

Осим поменутога глагола нема више таковијех.

84. Кад је простијем основа од три слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом: вјȅровати.

Акценат остаје без промјене, а 2. и 3 лице јед. првога пређ. вр. и први придјев имају и на пошљедњем слогу основе ^, који у реченом придјеву отпада у падежима који за се немају наставка: вјȅрујêм; вјȅровах, вјȅровâ, вјȅровасмо, вјȅровасте, вјȅроваше; вјȅровâх, вјȅровâше, вјȅровâше, вјȅровâсмо, вјȅровâсте, вјȅровâху; вјȅрȗј; вјȅрујӯћи; вјȅровао, вјȅровâла; вјȅровâно.

[1] П Петровић Његуш, Шћеп. мал. 33.

У сложенијех отпада ̏ са слога на ком је у простијех, па на први слог пред њим долази ̀ осим 2. и 3. лица јед. првога пређ. вр.: пòвјеровати; пòвјерујêм; пòвјеровах; пòвјеровао, пòвјеровâла; а у речена два лица долази ̏ на најдаљи слог напријед: пȍвјеровâ.

Таки су глаголи: ȁртовати; вјȅровати, по-, с-; гȁздовати; жȅљковати; јȁдовати; клȉковати; кмȅтовати; љȅтовати; мȅнтовати; мȉловати, за-, о-, по-, с-; мȍловати, из-, на-; њȅговати, на-, по-; пȍштовати; прȁзновати; рȁдовати, за- се, об-, раз- се; рȁтовати; свȁдбовати; свȁтовати; свȅтковати; свјȅтовати, у- се; сȉловати, у-; сјȅтовати; спȁсовати; тȍлковати, из-; трȅбовати; цȁровати; чȅтовати; штȉковати; — и који су само сложени у обичају: свр̏ствовати, òжаловати, сàжаловати, вàрајдовати се.

85. Кад је простијем основа од четири слога и акц. ̏ у инфинитиву на првом: вȍјводовати.

Акценат остаје као у онијех под 84: вȍјводујêм; вȍјводовах, вȍјводовâ; вȍјводовâх, вȍјводовâше; вȍјводȗј итд.

Таки су глаголи: вȍјводовати, гȍдиновати, злȁменовати, ȉменовати, кȁменовати, пȁљетковати, пȁметовати, пр̏стеновати, сȗбашовати.

86. Кад је у простога основа од четири слога и у инфинитиву на првом слогу ̀ и на другом слогу ^: пѝјâнчовати.

Акценат остаје без промјене, само у 2. и 3. лицу јед. првога пређ. вр. мислим да се ̀ мијења на ̏ и пошљедњи слог основе добија ^: пȉјанчовâ.

Осим поменутога таки је глагол још само: лѐвêнтовати.

Из свега што се довле показало излазе ова правила за 146
акценте у облицима глаголским појединце:

У неодређеном.

а. У неодређеном долази акц. ́ у глагола с основом од једнога слога (види под бр. 1), од два (7, 18, 22, 42, 57), од три (8, 19, 23, 24, 43, 44, 58, 59, 72), од четири (9, 25, 26, 45, 60, 73, 74) и од пет (27, 46, 75); долази и мјесто другога акцента у глагола прве врсте, којима се у том облику основа на свој начин преиначује (2, 5); у пошљедњих се глагола кад су сложени мијења ́ на ^.

И акц. ` долази у неодређеном у глагола с основом од једнога слога (2, 4), од два (10, 15, 20, 30, 49, 61, 71, 77), од три (11, 12, 21, 31, 32, 50, 51, 62, 63, 78), од четири (13, 33, 34, 35, 52, 64, 65, 79, 80) и од пет слогова (66, 81, 82, 83).

Акц. ^ долази у неодређеном у глагола с основом од једнога слога али само скраћенога од два (47), од два (28, 48) и од три (29, 76).

Акц. ˝ долази у неодређеном у глагола с основом од једнога слога (3, 4, 6, 16, 36, 53, 67, 69), од два (14, 17, 37, 54, 68, 70), од три (38, 55, 84) и од четири (39, 85).

Акц. ` са ^ долази у неодређеном у глагола с основом од три слога (40, 56) и од четири (86).

Акц. ˝ са ^ долази у неодређеном само у глагола с основом од три слога (41).

б. Ти акценти долазе у инфинитиву на овим слоговима по броју њихову у основи:

Акц. ´ долази, кад је основа од једнога слога, на том једном (1, 2, 5 у глагола прве врсте); — кад је основа од два слога, на првом (7, 18, 22, 42, 57 и то у глагола друге врсте, треће врсте другога раздјела, четврте врсте, пете врсте првога и другога раздјела); — кад је основа од три слога, на првом (19, 23, 43, 58 у глагола треће врсте другога раздјела, четврте врсте првога и другога раздјела) и на другом (8, 24, 44, 59, 72 у глагола друге врсте, четврте, пете првога и другога раздјела и шесте врсте); — кад је основа од четири слога, на првом (73 у глагола шесте врсте), на другом (25 у глагола четврте врсте)
147 и на трећем (9, 26, 45, 60, 74 у глагола друге врсте, четврте, пете првога и другога раз‖дјела и шесте); — кад је основа од пет слогова, на четвртом (27, 46, 75 у глагола четврте врсте, пете првога раздјела и шесте).

Акц. ` долази на свијем тијем слоговима, и кад је основа од пет слогова још на некима; кад је основа од једнога слога, долази на њему (2, 4 у глагола прве врсте); — кад је основа од два слога, на првом (10, 15, 20, 30, 49, 61, 71, 77 у глагола друге врсте, треће оба раздјела, четврте, пете сва три раздјела и шесте); — кад је основа од три слога, на првом (12, 31, 50, 62 у глагола друге врсте, четврте, пете врсте првога и другога раздјела) и на другом (11, 21, 32, 51, 63, 78 у глагола друге врсте, четврте, пете првога и другога раздјела и шесте врсте);

— кад је основа од четири слога, на првом (33, 79 у глагола четврте и шесте врсте), на другом (13, 34, 64 у глагола друге врсте, четврте и пете врсте другога раздјела) и на трећем (35, 52, 65, 80 у глагола четврте врсте, пете првога и другога раздјела и шесте врсте); — кад је основа од пет слогова, на првом (81 у глагола шесте врсте), на другом (82 у глагола шесте врсте), на трећем (66 у глагола пете врсте другога раздјела) и на четвртом (83 у глагола шесте врсте).

Акц. ^ долази кад је основа од једнога слога, на њему (47); кад је основа од више слогова само на првом (28, 29, 48, 76 у глагола четврте врсте и пете првога раздјела и шесте врсте).

Акц. ˝ долази кад је основа од једнога слога, на њему (3, 4, 6, 16, 36, 53, 67, 69 у глагола прве врсте, треће врсте другога раздјела, четврте врсте, пете врсте првога, другога и трећега раздјела), а кад је од више слогова, само на првом (14, 17, 37, 38, 39, 54, 55, 68, 70, 84, 85 у глагола друге врсте, треће другога раздјела, четврте врсте, пете врсте првога и другога и трећега раздјела и шесте врсте).

Акц. ` са ^ долази кад је основа од три слога, први на првом а други на другом (40, 56 у глагола четврте врсте и пете првога раздјела), кад је од четири слога, опет први на првом а други на другом (86 у глагола шесте врсте).

Акц. ˝ са ^ долази кад је основа од три слога, први на првом а други на другом слогу (41 у глагола четврте врсте).

У садашњем.

а. Кад је у неодређеном акц. ´.

Кад тај акценат у инфинитиву стоји на претпошљедњем слогу основе, онда се у садашњем вр. мијења на ^, и ако у основи има‖више од два слога, онда на најближем слогу пред слогом 148
на ком ова промјена бива долази још `: 7, 8, 9, 22 а., 24, 26, 27, 42, 44, 45, 46, 57, 59, 60.

У глагола треће врсте и неких четврте врсте, којима је основа од два слога, премда им је у инфинитиву акц. ´ на претпошљедњем слогу основе, нема речене промјене, него остаје како је у инфинитиву: 18, 22 б.

Глаголи пете врсте првога раздјела с овијем акцентом на

претпошљедњем слогу основе, имајући у трећем лицу мн. и основу цијелу и уметак, не мијењају у том лицу акцента, него им остаје као у инфинитиву: 42, 44, 45, 46.

Кад стоји у инфинитиву на ком другом слогу, онда нема речене промјене, дакле ни онда кад је основа од једнога слога па на њој стоји, него остаје како је у инфинитиву: 1, 19, 23, 25, 43, 58, 73.

Међу изузетке могло би се помислити да иду и глаголи шесте врсте који имају у инфинитиву акц. ˊ на претпошљедњем слогу основе (н. п. казѝвати; дјеверѝвати; околомаћѝвати 72, 74, 75) па опет у садашњем вр. није у њих онаке промјене кака је у осталијех. Али мислим да се они не изузимају од реченога правила, него да они садашњим вр. својим и не иду овамо: разлика садашњега времена њихова у акценту свједочи да њихово садашње вријеме није од основе која има у инфинитиву на претпошљедњем слогу ˊ, дакле да инфинитив који сада имају није њихов инфинитив, него да њима садашње вријеме постаје од основе која има у инфинитиву на претпошљедњем слогу `, дакле да је прави њихов инфинитив *казо̀вати*, којега сада немају, али су га имали у старо вријеме, па је од тога старога начињен на ново инфинитив другога реда као *закѝвати* од *зако̀вати*, и тај им се нови наметнуо истиснувши стари. Што се је тако инфинитив промијенио, у том није разлога да се мисли да се је и садашње вријеме промијенило, него је оно остало са својим акцентом; а кад тијем акцентом не иде овамо, споменућу га ондје гдје му је мјесто.

Ни глаголи прве врсте који зато имају у инфинитиву ˊ што им се основа шири или мјесто сугласнога завршетка добијају самогласни не иду овамо садашњим временом: 2, 5.

б. Кад је у неодређеном акц. `.

И тај се акценат мијења у садашњем времену само онда кад у неодређеном стоји на претпошљедњем слогу основе, а и
149 у ||неких глагола којима је основа од једнога слога; а мијења се на ˝ тако да ако пред њим има још који слог онда отпада ˝ па напријед на најближи слог долази `: 2 б., 4, 10, 11, 20 б., 30 а., 32 а., 35 а., 49 а., 61, 63, 65, 71 а., 77, 78, 80, 83; ту има глагола сваке врсте, свакога раздјела, осим првога раздјела треће врсте;

овамо иду садашњим временом својим и глаголи шесте врсте којима у инфинитиву основа има ˊ на претпошљедњем слогу: 72, 74, 75.

У неких глагола прве врсте и треће и четврте и пете првога и другога раздјела, ако и имају овај акценат у инфинитиву на реченом слогу, опет у садашњем нема речене промјене, него акценат остаје као у инфинитиву: 2, 15, 20 а., 21, 30 б., 32 б., 35 б., 49 б., 51, 52, 71 б.

Али између овијех глагола који се изузимају опет неки кад су сложени потпадају под речено правило, те акценат мијењају као и остали: 30 б., 32 б.

Глаголи пете врсте првога раздјела с оваким акцентом, који га у садашњем времену мијењају, не мијењају га у 3. лицу мн. имајући у том лицу и основу цијелу и уметак, него им остаје у том лицу акценат као у инфинитиву: 49 а.

Који имају у инфинитиву овај акц. на реченом слогу основе, па га у садашњем вр. не мијењају, они у 1. и 2. лицу мн. одбацују тај акценат, па на другом слогу, на уметку, добијају ˊ: 20 а., 21, 30 б., 32 б., 35 б., 49 б., 51, 52; између њих они који су прве врсте и друге првога раздјела могу бити и без те промјене и с њом: 2, 15.

Којима не стоји акценат у инфинитиву на претпошљедњем слогу него на ком другом, њима остаје у том облику акценат без промјене како је у инфинитиву: 12, 13, 31, 33, 34, 50, 62, 64, 66, 79, 81, 82.

в. Кад је у неодређеном ˝.

Који глаголи у инфинитиву имају тај акценат, њима готово свјема остаје он и у садашњем времену, па кад су сложени отпада им тај акценат те напријед на најближи слог долази `, осим онијех прве врсте са самогласнијем на крају основе, који сложени мјесто ` добијају ˝ на првом слогу: 3 а., 4, 6, 14, 16 (мȅљêм), 17, 37, 38, 39, 54, 55, 67 (шȁљêм), 68, 69, 70, 84, 85.

Мијења се акценат на ˊ у неких прве врсте: 3 б.; — а у неких пете врсте трећега раздјела на `: 69. — Овамо иду са-
даш||њим временом глаголи прве врсте који за то имају у инфи- 150
нитиву ˊ што им се основа шири или мјесто самогласнога завршетка има сугласни; који између њих у овом облику има у основи самогласно, на њему има `: 5 б.

У свијех који у овом облику немају у основи вокала или га слијевају с уметком долази на уметку ˆ: 5 б., 6 а. б., 4, 16, 36, 53, 67, 69; али који између њих у 3. лицу мн. не слијевају самогласнога од основе с уметком, њима остаје у том лицу ˝: 4, 53. Између њих они којима се крајње самогласно од основе слијева с уметком, кад су сложени, добијају сприједа на најближем слогу `: 4, 16, 36, 53; а остали добијају на први слог ˝: 5 б., 6 а. б., 67, 69.

г. Кад је у неодређеном ˆ.

У садашњем вр. нема промјене у акценту; сложени добијају ` на најближем слогу пред ˆ: 28, 29, 47, 48, 76.

д. Кад је у неодређеном ` са ˆ, или ˝ са ˆ, нема промјене у садашњем.

У првом пређашњем.

а. Кад је у неодређеном акц. ´.

У свијех глагола који у неодређеном имају тај акценат, осим онијех прве и четврте врсте, остаје у том облику у свијем лицима акценат без промјене како је у инфинитиву: 7, 8, 9, 18, 19, 42, 43, 44, 45, 46, 57, 58, 59, 60, 72, 73, 74, 75.

А у глагола прве и четврте врсте, који у инфинитиву имају овај акценат, мијења се у овом облику у 2. и 3. лицу јед. ´ на ˆ тако да у онијех четврте врсте добија и пошљедњи слог основе ˆ, а у свијех ако пред слогом на ком се ´ промијенио на ˆ има још који слог долази напријед на први слог ˝: 1, 22 а. б., 23, 24, 25, 26, 27. — У осталијем лицима остаје и у тијех глагола акц. како је у инфинитиву. — Тако је и у глагола прве врсте који у инфинитиву ширећи основу или мјесто сугласнога завршетка имајући самогласни имају ´, само што они и у првом лицу јед. а кад су сложени и у сва три лица множине мијењају ´ на ˆ као и у инфинитиву, и тада и у сва та четири лица на најближем слогу пред ˆ добијају `: 2, 5. — У глагола друге врсте, кад овај облик имају по првој врсти, остаје у једнијех овај акценат у овом облику у свијем лицима а у других се мијења у свијем лицима на ˝: 7.

51 б. Кад је у неодређеном акц. `.

И овај акценат кад стоји у неодређеном мијења се у овом облику у 2. и 3. лицу јед., и то на ˝ тако да осим глагола прве врсте остали и на пошљедњем слогу основе добијају ˆ, и ако

пред слогом на ком речена промјена бива има још који, акц. ˝ прелази на први. То бива у глагола прве врсте (осим неких): 2 а., у свијех друге врсте: 10, 11, 12, 13, у неких треће врсте другога раздјела: 20, у свијех четврте врсте: 30 а. б., 31, 32 а. б., 33, 34, 35 а. б., у свијех пете врсте првога раздјела: 49 а. б., 50, 51, 52, готово у свијех исте врсте другога раздјела: 61, 62, 63, 64, 65, 66, у свијех исте врсте трећега раздјела: 71, у свијех шесте врсте: 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83.

Нема ове промјене него остаје како је у инфинитиву у неких прве врсте: 2 б., 4, у глагола друге врсте кад тај облик имају по првој врсти: 10, у онијех треће врсте првога раздјела: 15, у највише онијех исте врсте другога раздјела: 20, 21, и у неких пете врсте другога раздјела: 61.

Али и од овијех у којих нема промјене неки кад су сложени имају је: 61 б.

Осим поменута два лица у осталијем остаје у свијех акц. без промјене како је у инфинитиву.

в. Кад је у неодређеном ˝.

У свијех остаје како је у инфинитиву осим 2. и 3. лица јед.; — а у неких ни у та два лица нема промјене, него кад су сложени губе ˝ па напријед на најближем слогу добијају `: 3 а., 4, 6, 10 (на крају), 14 (на крају), 16, 17, 36, 67, 69.

У осталијех бива промјена у та два лица, и то ова: којима је основа од једнога слога (осим горњих) и свршује се на самогласно, и неки између онијех прве врсте којима се основа свршује на сугласно, мијењају у речена два лица ˝ на ˆ, и кад су сложени добијају још и на првом слогу ˝: 3 б., 4, 53, 69. — Осталима свјема остаје истина ˝, али и пошљедњи слог основе добија ˆ и кад су сложени прелази ˝ на први слог: 14, 37, 38, 39, 54, 55, 68, 70, 84, 85.

г. Кад је у неодређеном ˆ.

И тај акценат кад је у инфинитиву остаје у овом облику осим 2. и 3. лица једн., и у сложенијех долази пред њим на најближи слог `: — а у поменута два лица истина акц. остаје опет без промјене, али и пошљедњи слог добија ˆ и у сложенијех долази још и на први слог ˝: 28, 29, 47, 48, 76.

д. Кад је у неодређеном ` са ˆ.

Остаје без промјене у свијем лицима осим 2. и 3. лица јед.; а у та два лица мијења се ` на `` и пошљедњи слог основе добија ^ и у сложенијех прелази `` на први слог: 40, 56, 86.

е. Кад је у неодређеном `` са ^.

Акценат остаје у свијем лицима осим 2. и 3. јед. без промјене, и у сложенијех отпада `` па напријед на најближи слог долази `; али у 2. и 3. лицу јед. добија и пошљедњи слог ^, и у сложенијех прелази `` на први слог: 41.

У другом пређашњем.

У том је облику у свијех глагола исти акценат који је у садашњем вр.; у којих се дакле у садашњем вр. мијења акц., мијења се и у овом облику на исти начин, а у којих се не мијења у садашњем вр., не мијења се ни у овом, него остаје како је у инфинитиву.

Глаголи шесте врсте који у инфинитиву имају ´ на претпошљедњем слогу основе, имајући овај облик од основе од које имају инфинитив, а не од оне од које имају садашње вријеме, као и многи други, имају у овом облику исту промјену у акценту која бива у осталијех глагола с таким акцентом.

Кад се ` мијења, види бр. 7, 8, 9, 22 а., 24, 26, 27, 42, 44, 45, 46, 57, 59, 60, 72, 74, 75; а кад се ´ не мијења, види 1, 18, 19, 22 б., 23, 25, 58, 73.

Кад се ` мијења, види 2 б., 4, 10, 11, 20 б., 30 а., 32 а., 35 а., 49 а., 61, 63, 65, 71 а., 77, 78, 80, 83; а кад остаје без промјене види 2, 12, 13, 15, 20 а., 21, 30 б., 31, 32 б., 33, 34, 35 б., 49 б., 50, 51, 52, 62, 64, 71 б., 79. 81, 82.

Кад `` остаје без промјене, види 3 а., 4, 6, 14, 16, 17, 37, 38, 39, 54, 55, 67, 68, 69, 70, 84, 85; а кад се `` мијења види 3 б., 4, 6 а. б., 16, 36, 53, 67, 69, и у којих се овај акценат замјењује у инфинитиву акцентом ´ : 5 б.

Како ^ остаје без промјене види 28, 29, 47, 48, 76.

Како ` са ^, `` са ^ остаје без промјене види 40, 41, 56, 86.

У заповједном.

а. Кад је у неодређеном акценат ´.

У којих је глагола у том облику наставак његов цио *(и)*, њима остаје у том облику као у инфинитиву: 1, 7, 8, 9, 18, 19, 22 а. б., 23, 24, 25, 26, 27, 57, 58, 59, 60.

А у којих од реченога наставка бива *ј*, у њих се акценат 153
мијења као у садашњем вр., ако се у садашњем вр. мијења: 42, 44, 45, 46; — ако ли се у садашњем вр. не мијења, остаје без промјене и у овом облику: 43, 73; — а и у једнијех и у других добија и пошљедњи слог основе ^.

Глаголи шесте врсте који у инфинитиву имају ´ на претпошљедњем слогу основе, не иду овамо овијем обликом као ни садашњим временом: 72, 74, 75; не иду овамо овијем обликом ни они глаголи прве врсте који у инфинитиву ширећи основу или мјесто сугласнога завршетка њезина имајући самогласни имају ´ : 5.

б. Кад је у неодређеном `.

И овај акц. остаје у овом облику без промјене готово у свијех глагола који у том облику имају наставак његов цио *(и)*: 2 а. б., 4, 10, 11, 12, 13, 20 а. б., 21, 30 а. б., 31, 32 а. б., 33, 34, 35 а. б., 61 а. б., 62, 63, 64, 65, 66, 71.

А мијења се на `` само у неких прве врсте и у онијех треће врсте другога раздјела у којих крајњи глас од основе гласи *а*: 2 б., 20.

А у којих у том облику од наставка бива *ј*, ако им је основа у том облику од једнога слога, мијењају на том слогу акценат на ^: 4, 30 б., 71 а. б., 77; — ако ли основа има више од једнога слога, мијењају акценат као у садашњем вр., ако га у садашњем вр. мијењају, и пошљедњи слог основе добија ^: 49 а., 78, 80, 83; овамо иду овијем обликом и глаголи шесте врсте који у инфинитиву имају ´ на претпошљедњем слогу основе: 72, 74, 75; ако ли у садашњем вр. не мијењају акцента, остаје им и у овом облику како је у инфинитиву, и опет пошљедњи слог основе добија ^: 15, 49 б., 50, 51, 52, 79, 81, 82, 86.

в. Кад је у неодређеном ``.

Који у садашњем вр. мијењају `` на `, мијењају га тако и у овом облику: 3 б.

Глаголи пете врсте трећега раздјела, који у овом облику имају цио наставак *(и)*, мијењају у овом облику акценат на ^: 69; а тако и остали којима је основа у инфинитиву од једнога слога свршујући се на самогласно а у овом се облику свршује на сугласно и међу своја сугласна добија самогла-

сно: 6 а. б., 16, 67; тако је и у глагола прве врсте који у инфинитиву има ´ што му у инфинитиву основа мјесто сугласнога завршетка има самогласни, и у овом облику има у основи самогласно : 5 б.

154 Осталима који у овом облику имају цио наставак остаје ˵ као у инфинитиву : 3 а., 4, 6 а., 14, 16, 17, 36, 37, 38, 67, 68; тако и у глагола прве врсте који у инфинитиву за то имају ´ што им се основа шири или мјесто сугласнога завршетка има самогласни а у овом облику остаје без самогласнога : 5 б.

А који у овом облику имају од наставка само *ј*, они ако им је основа од једнога слога добијају на њу ˆ : 4, 53, 70; ако ли им основа има више од једнога слога, остаје акс. ˵ и пошљедњи слог основе добија ˆ: 54, 55, 84, 85.

г. Кад је у неодређеном ˆ.

Акценат остаје како је у неодређеном кад је наставак у овом облику цио *(и)*: 28, 29; — а кад од њега бива *ј*, и онда остаје ˆ гдје је у инфинитиву, и ако има више слогова, добија и пошљедњи слог основе ˆ: 47, 48, 76.

д. Кад је у одређеном ` са ˆ или ˵ са ˆ.

Акценат остаје како је у инфинитиву, и кад је у овом облику од основе само *ј*, долази и на пошљедњи слог од основе ˆ: 40, 41, 56, 86.

У првом придјеву.

а. Кад је у неодређеном ´.

Акценат ´ остаје у овом облику без промјене како је у неодређеном, само у падежу који нема за се наставка у глагола прве врсте којима остаје основа цијела и у онијех друге врсте који тај облик имају по првој врсти мијења се на ˆ, а којима се основа крњи, на ˵: 1, 7, 8, 9, 18, 19, 22, 23, 24, 26, 27, 42, 43, 44, 45, 46, 57, 58, 59, 60, 72, 73, 74, 75. — Глаголи прве врсте којима се основа у инфинитиву шири или мјесто сугласнога завршетка има самогласни, те имају ´, не иду овамо.

б. Кад је у неодређеном `.

Неки између глагола треће, пете и шесте врсте, који у основи имају на крају *а* и у инфинитиву на претпошљедњем слогу основе `, мијењају тај акценат на ˵ тако да и пошљедњи слог основе добија ˆ, и ако у основи има више од два слога, акц. ˵ прелази напријед на први : 20, 51, 52, 61 а., 71 а. б., 77, 78, 80, 83.

У осталијех остаје како је у неодређеном, и између њих они који су прве врсте и који су друге врсте кад тај облик имају по првој врсти, у падежима који немају за се наставка мијења се ` на ˵: 2, 10, 11, 12, 13, 15, 20, 21, 30 а. б., 31, 32 а. б., 33, 34, 35 а. б., 49 а. б., 50, 61 б., 62, 63, 64, 65, 66, 79, 81, ‖ 82. 155
— Али и између овијех неки кад су сложени мијењају у овом облику акценат као они први : 49 а. б., 61 б.

в. Кад је у неодређеном ˵.

Готово у свијех остаје као у неодређеном, и глаголи шесте врсте добијају и на пошљедњем слогу основе ˆ: 3 а. б., 4, 6 а. б., 14, 16, 17, 36, 37, 38, 39, 53, 54, 55, 67, 68, 69, 70, 84, 85.

Неки између онијех прве врсте и пете трећега раздјела, којима је основа од једнога слога и свршује се на самогласно, мијењају у овом облику акценат на ´, осим падежа који нема за се наставка, те се у њему опет мијења на ˵; у њих сложенијех мијења се ´ на ˆ а напријед на први слог долази ˵, а тада у падежу који нема за се наставка остаје само на првом слогу ˵ а ˆ отпада : 4, 69. Тако бива и у глагола прве врсте који у инфинитиву ширећи основу или мјесто сугласнога завршетка имајући самогласни имају ´: 2, 5.

г. Кад је у неодређеном ˆ.

Остаје у овом облику како је у инфинитиву.

д. Кад је у инфинитиву ` са ˆ или ˵ са ˆ

Ти акценти остају у овом облику како су у инфинитиву.

У другом придјеву.

а. Кад је у неодређеном ´.

Кад тај акценат стоји у неодређеном на претпошљедњем слогу основе, мијења се као у садашњем времену на ˆ а тада они пете и шесте врсте добијају и на пошљедњем слогу основе ˆ, и ако пред слогом на ком се ´ промијени на ˆ има још који, долази на њ `: 7, 8, 9, 22 а., 24, 26, 27, 42, 44, 45, 46, 57, 59, 60, 72, 74, 75.

У којих глагола, ако им и стоји у неодређеном овај акценат на претпошљедњем слогу, опет у садашњем вр. нема

промјене, нема је ни у овом облику, којега они највише непрелазни будући готово ни имати не могу: 18, 22 б.[1]

Који у неодређеном имају овај акценат на ком другом слогу основе а не на претпошљедњем, у њих се не мијења у овом облику, као што се **не мијења ни у садашњем вр., него остаје како је** у инфинитиву; тако остаје и у глагола прве врсте с о-
156 сновом од једнога слога и с овијем акцентом на њој: 1, 19, 23, 25, 43, 58, 73.

Овамо не иду овијем обликом глаголи прве врсте који у инфинитиву шире основу или мјесто сугласнога завршетка имају самогласни, те имају акц. ˊ.

б. Кад је у неодређеном ˋ.

Који у неодређеном имају овај акценат на претпошљедњем слогу, они га готово сви мијењају у овом облику, мијењали га у садашњем вр. или не мијењали, и то на овај начин: глаголи друге и четврте врсте мијењају ˋ на ˵ тако да они друге врсте добијају и на пошљедњем слогу основе ˆ, а свјема кад у основи има више од два слога отпада ˵ па напријед на најближи слог долази ˋ: 10, 11, 30 а. б., 32 а. б., 35 а. б.; — а глаголи пете и шесте врсте и они треће врсте који у основи имају на крају *а*, мијењају ˋ на ˵ тако да свјема и пошљедњи слог основе добије ˆ, и кад у основи има више од два слога онда акц. ˵ прелази на први слог: 20, 49 а. б., 51, 52, 61 а. б., 63, 71 а. б., 77, 78, 80, 83.

Глаголима прве врсте с основом од једнога слога и с овијем акцентом на њему у неодређеном остаје акценат на истом слогу и у овом облику у падежу који нема за се наставка, али у другим падежима прелази натраг на други слог: 2; тако може бити да је и у глагола треће врсте осим напоменутијех: 15, 20, 21.

Који на другом ком слогу а не на претпошљедњем од основе имају у неодређеном овај акценат, у њих остаје без промјене, само они друге и пете и шесте врсте добијају још и на пошљедњем слогу основе ˆ: 12, 13, 31, 33, 34, 50, 62, 64, 66, 79, 81, 82.

в. Кад је у неодређеном ˵.

[1] Ипак између овијех глагола они четврте врсте кад би имали овај облик, мислим да би акценат промијенили као и остали, ако га у садашњем вр. и не мијењају, н. пр. трӯбљено.

Којима је основа од једнога слога нити у овом облику добијају који слог више осим падежних наставака, они мијењају у овом облику акценат на ˆ, пред којим у сложенијех долази на крајњи слог ˵: 4, 6 а. б., 16, 53, 67, 69. Тако је и у онијех глагола прве врсте, који у инфинитиву шире основу или мјесто сугласнога завршетка имају самогласни, па за то и акценат ˊ: 2, 5.

У којих је основа од једнога слога и свршује се на самогласно, али у том облику добијају један слог осим падежних наставака, они мијењају акценат на ˋ, који у падежу који нема за се наставка остаје на истом слогу, а у осталијем падежима прелази натраг на други слог: 4, 6 а. б., 16.

У осталијех глагола остаје акц. ˵, а тада глаголима друге 157
и пете и шесте врсте долази и на пошљедњи слог основе ˆ, а у свијех кад су сложени отпада ˵ па напријед на најближи слог долази ˋ: 3 а. б., 14, 17, 37, 38, 39, 54, 55, 68, 70, 84, 85.

г. Кад је у неодређеном ˆ.

Тај се акценат у овом облику не мијења, само у глагола пете и шесте врсте добија и пошљедњи слог основе ˆ: 28, 29, 47, 48, 76.

д. Кад је у инфинитиву ˋ са ˆ или ˵ са ˆ.

У таких глагола остају акценти како су у инфинитиву, само они пете и шесте врсте добијају и на пошљедњем слогу основе ˆ: 40, 41, 56, 86.

У прилогу садашњега времена.

Тај је облик наставцима својим одређени први пад. јед. мушкога рода, неодређени први пад. женскога, и одређени и неодређени први пад. мн. мушкога рода. За то бих рекао да му се акценат још колеба, те га има у неких глагола као одређен, у неких као неодрелен а у неких може бити и овако и онако. Гдје сам се сумњао, држао сам се акцента који би му одређену припадао.

а. Кад је у инфинитиву ˊ.

У свијех таких глагола остаје акценат у овом облику како је у инфинитиву. Глаголи шесте врсте с тијем акцентом на претпошљедњем слогу у инфинитиву не иду овамо овијем обликом, као што не иду ни садашњим временом. Овамо не иду

овијем обликом ни они глаголи прве врсте који у инфинитиву ширећи основу или мјесто сугласнога завршетка имајући самогласни имају ´.

б. Кад је у инфинитиву `.

У којих се глагола тај акценат мијења у садашњем вр., мијења се и у овом облику : 2 б., 4, 10, 20 б., 30 а., 32 а., 61, 63, 65, 71 а., 77, 80, 83. Овијем обликом иду овамо и глаголи шесте врсте с акцентом ´ у инфинитиву на претпошљедњем слогу основе : 72, 74, 75.

Глаголи пете врсте првога раздјела који у садашњем времену мијењају акц., али га у 3. лицу мн. не мијењају, не мијењају га ни у овом облику : 49 а.

Који га у садашњем вр. не мијењају, не мијењају га ни овдје : 15, 21, 30 б., 32 б., 35 б., 49 б., 51, 52, 71 б.

158 Али глаголи треће врсте другога раздјела с основом од два слога и с овијем акцентом на претпошљедњем слогу, који у садашњем вр. не мијењају акцента, мијењају га у овом облику тако да ` отпада па на други слог долази ´ : 20 а.

в. Кад је у неодређеном ˵.

Који у садашњем вр. тај акценат мијењају мијењају га на исти начин и у овом облику : 3 б., 6 а. б., 16, 67, 69. Овамо иду и глаголи прве врсте који у инфинитиву ширећи основу или мјесто сугласнога завршетка имајући самогласни имају ´ : 5.

Који у садашњем вр. мијењају ˵ на `, али у 3. лицу мн. не слијевајући самогласнога од основе с уметком имају ˵, они тај акценат имају и у овом облику : 4, 53.

У којих се у садашњем вр. не мијења, не мијења се ни овдје : 3 а., 4, 6, 14, 16, 17, 37, 38, 39, 54, 55, 67, 68, 69, 70, 84, 85.

г. Кад је у неодређеном ^.

Тај акценат остаје без промјене у овом облику.

д. Кад је у инфинитиву ` са ^, или ˵ са ^.

И ти акценти остају у овом облику без промјене.

У прилогу пређашњега времена.

У том облику самогласно које се нађе пред наставком добија ^, и ако у основи пред тијем самогласнијем има још које с каким му драго акц. у инфинитиву, остаје и на њему акценат какав је у инфинитиву.

[*Рад Југославенске Академије Знаности и Умјетности.*]
Књига XIV. У Загребу 1871.

Акценти у адјектива. 88

Предао у сједници филологичко-хисторичкога разреда Југославенске академије знаности и умјетности 13 листопада 1870 прави члан Ђ. Даничић.

У »Облицима српскога или хрватскога језика« говорих како се адјективима мијењају акценти кад из номиналне деклинације предаве у сложену и кад се пореде. Али има јоште што треба знати о акценту њихову, на име како се мијења у самој номиналној деклинацији. За то сам рад овдје разложити акценте адјективима како их већ разложих другим ријечима. Увимам у тај посао све адјективе који се находе у Вукову рјечнику осим сложенијех, и онијех који постају наставком ьскъ, те се говоре само у сложеној деклинацији, у којој се акценти не мијењају; њих остављам за другу расправу, у којој сам рад показати што бива од акцента кад од једнијех ријечи постају друге; само ћу гдјекоји сложен адјектив споменути кад нема доста простијех с акцентом какав је у њега. Међу адјективе ћу узети и оне ријечи које су постанком партиципи али се говоре као адјективи, н. п. врућ, врео.

Адјектива имамо у првом пад. јед. мушкога рода номиналне деклинације

I. Од једнога слога :

1. с ^ : с у̑ х,
2. с ˵ : п р а̏ в;

II. Од два слога :

1. с ´ на првом слогу : б л а́ ж е н,
2. с ^ на првом слогу : с в о̑ ј т љ и в,
3. с ` на првом слогу : б о̀ г а т,
4. с ˵ на првом слогу : д р̏ в е н,
5. с ` на првом слогу и с ^ на другом : в а̀ љ а̑ н,
6. с ˵ на првом слогу и с ^ на другом : к р̏ в а̑ в;

III. Од три слога :

1. с ´ на првом слогу : в а́ р н и ч а в,

2. с ˆ на првом слогу: грôничав,
89 3. с ` на првом слогу: грòзничав,
4. с ̏ на првом слогу: ми̏лостив,
5. с ´ на другом слогу: ковáчев,
6. с ` на другом слогу: болèшљив,
7. с ´ на првом слогу и с ˆ на другом, у рјечнику нема, али од субстантива који имају три слога и ´ на првом а ˆ на другом може бити посесивни адјектив: јáдрâнкин,
8. с ˆ на првом и на другом слогу: пу̑тни̑ков,
9. с ` на првом слогу и с ˆ на другом: òсôвштив,
10. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом: ла̏бу̑дов,
11. с ` на првом слогу и с ˆ на трећем: àлосâн,
12. с ̏ на првом слогу и с ˆ на трећем: чу̑дновâт;

IV. Од четири слога:

1. с ´ на првом слогу, у рјечнику нема, али од субстантива који имају три слога и ´ на првом може бити посесивни адјектив: крáљевићев,
2. с ˆ на првом слогу: мâјсторичин,
3. с ` на првом слогу: гỳсјеничав,
4. с ̏ на првом слогу: при̏јатељев,
5. с ´ на другом слогу, нема у рјечнику, али од субстантива који имају три слога и ´ на другом може бити посесивни адјектив: серáшћеров,
6. с ` на другом слогу: чемèрикаст,
7. с ´ на трећем слогу: господáрев,
8. с ` на трећем слогу: нерастòвит,
9. с ´ на првом слогу и с ˆ на трећем, нема у рјечнику, али од субстантива који има три слога и ´ на првом а ˆ на трећем може бити посесивни адјектив: сáвјетни̑ков,

10. с ˆ на првом и на трећем слогу, у рјечнику нема, али од субстантива који има три слога и ˆ на првом и трећем може бити посесивни адјектив: глâвничâрев,
11. с ` на првом слогу и с ˆ на другом: àрâнђелов,
12. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом: ма̏тêрничав,
13. с ` на првом слогу и с ˆ на трећем: кòжухâрев,
14. с ̏ на првом слогу и с ˆ на трећем: ја̏бучâрев;

V. Од пет слогова:

1. с ´ на првом слогу, у рјечнику нема, али од субстан-

тива који има четири слога и ´ на првом може бити посесивни адјектив: пáлежанинов.

2. с. ˆ на првом слогу нема у рјечнику, али од субстантива 90
који има четири слога и ˆ на првом, може бити посесивни адјектив: ру̑дничанинов,
3. с. ` на првом слогу: кàлуђеричин,
4. с ̏ на првом слогу, нема у рјечнику, али од субстантива који има четири слога и ни првом ̏ не може бити посесивни адјектив: де̏спотовићев,
5. с ´ на другом слогу, нема у рјечнику, али од субстантива који има четири слога и ´ на другом може бити посесивни адјектив: банáћанинов,
6. с. ` на другом слогу: арнàутинов,
7. с ` ра трећем слогу: пријатèљичин,
8. с ´ на четвртом слогу: апатекáров,
*. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом, у рјечнику нема, али од субстантива која има четири слога и ˆ на првом а ˆ на другом може бити посесивни адјектив: Мр̏њâвчевићев,

10. с ´ на првом слогу и с ˆ на четвртом, нема у рјечнику, али од субстантива који има четири слога и на првом а ˆ на четвртом може бити посесивни адјектив: нáгоничâрев,
11. с ` на првом слогу и с ˆ на четвртом, нема у рјечнику, али од субстантива који има четири слога и ` на првом а ˆ на четвртом може бити посесивни адјектив: нàполичâрев,
12. с ̏ на првом слогу и с ˆ на четвртом: ђу́туричâрев,
13. с ´ на другом слогу и с ˆ на четвртом, нема у рјечнику, али може бити од субстантива који има четири слога и ´ на другом а ˆ на четвртом: бабáкони̑ков,
14. с ` на другом слогу и с ˆ на трећем: арèндâторов,
15. с ` на другом слогу и с ˆ на четвртом: водèничâрев,
16. с ̏ на првом слогу и с ˆ на трећем и четвртом, нема у рјечнику, али од субстантива коју има четири слога и исте акцèнте на истијем слоговима може бити посесивни адјективв: по̏лажâјни̑ков,
17. с ` на другом слогу и с ˆ на трећем и четвртом, нема

у рјечнику, али може бити посесивни адјектив од субстантива који има четири слога с истијем акцентима на истијем слоговима: р у к ȍ д â в н и̑ к о в.

Дужих адјектива такођер нема у рјечнику, али од дужих субстантива с различнијем акцентима (види их у Миклошића Slav. biblioth. I. 99, 110 и у Гласнику VIII. 6, 7) могу бити с истијем акцентима н. п. ђенера́ловичин, прȍвизуров могу бити с истијем акцентима н. п. ђенера́ловичин, прȍвизу̑ровичин итд.

91 Сада овијем истијем редом да прегледамо шта бива с акцентима који стоје у првом пад. јед. мушкога рода номиналне деклинације. — Гдје споменем падеже номиналне деклинације, треба разумјети и оне, којих сада нема по номиналној деклинацији, него се говоре по сложеној, н. п. dat. sing. fem., gen. pl. итд.

I. Од једнога слога:

1. с ˆ; између овијех адјектива

а) у једнијех остаје исти акценат у свијем падежима; али су оваки адјективи у обичају скоро само у сложеној деклинацији, те се не може за цијело казати да би сви имали тај акценат и у номиналној деклинацији кад би се у њој више говорили; нема сумње да посесивни адјектив који имамо само у женском роду у имену Б а њ а л у к а има ˆ: б â њ а по номиналној деклинацији; такођер нема сумње да адјектив који је у првом пад. јед. мушк. у обичају само по сложеној деклинацији а у осталијем и по номиналној м â л ӣ има сада и у падежима номиналне деклинације ˆ, н. п. м â л а gen. sing. masc. и nom. sing. fem., али је то за цијело дошло од сложене деклинације. — Таки су адјективи осим споменута два још и ови у сложеној деклинацији у којој као и сви други имају и на другом слогу ˆ: jâpӣ, лијевӣ (по закону јужнога говора, према ком је у источном лêвӣ, у западном лȋвӣ), прлӣ, пу̑кӣ, рâнӣ, сȋњӣ, тâњӣ, ħôрӣ, у̑рша и у̑шâ недјеља, фȋнӣ.[1]

б) у других остаје ˆ само у падежима од једнога слога, то су први и четврти јед. мушкога рода, а у осталијем мјесто њега долази ´ у номиналној деклинацији: б л â г, б л а́ г а. — Таки су адјективи: блâг, бр̑з, врâн, вру̑ħ, глу̑х, гр̑к, гру̑б, гу̑ст, дрâг, жȋв, жу̑т, jâк, крȋв, кр̑њ, кру̑т, ку̑с, лу̑д, љу̑т, млâд, млâк, нâг, плâв, пу̑ст, рȋђ, ру̑д, свêт, ску̑п, слâн, су̑р, су̑х, тврд̑, ту̑ђ, ту̑п, ху̑д, цр̑н, чвр̑ст, чêст, шту̑р, овамо иду и адјективи који

[1] У Дубровнику има и неодређени облик „фȋн, фи́на, фи́но".

по јужном говору мјесто источнога ê и западнога ȋ имају ије, а мјесто источнога é и западнога и́ имају ије̑: блијед (= блêд; блије̏да = бле́да), лијен (= лêн), лијеп (= лêп); нијем (= нêм); пријек (прêк), сијед (= сêд); овамо иду и адјективи којима се основа свршује на л па над л стоји на крају те се мијења на о, имају један слог више а тада се помјера и акценат мијењајући се на ˝: би̏о (бе̏о = бијел, бêл), бије̏ла (бе̏ла), ци̏о (це̏о = цијел, цêл), ције̏ла, гњи̏о (гњи̏ла), хр̏о (хр̏ла); пошљедњи ħе се још споменути.

У сложеној се деклинацији опет ´ мијења на ˆ: блâгӣ, блâгā, блâгō; лијепӣ (лêпӣ, лȋпӣ), лијепā, лијепō; бијелӣ (бêлӣ, бȋлӣ); бијелā, бијелō. Само с в ê т и ч ê с т у сложеној деклинацији свуда мјесто ˆ има ˋ: свѐтӣ, ‖ свѐтā, свѐтō; чѐстӣ, чѐстā, 92
чѐстō; али се може чути и са ˆ: свêтӣ, свêтā, свêтō; чêстӣ, чêстā, чêстō. — У Вукову рјечнику стоји и хр̑лӣ, хр̑лā, хр̑лō, али ако је номинално хр̏о, хр̏ла, као што стоји у рјечнику, онда ħе бити погрјешка хр̑лӣ, хр̑лā, мјесто чега би требало или хр̏лӣ или хр̑лӣ; а будуħи да у рјечнику има вр̏о, вр̏ла и у сложеној деклинацији вр̑лӣ, чини ми се да ħе прије бити погрјешка хр̏о, хр̏ла, и да би требало хр̑о, хр̑ла, које не би припадало овамо него ниже под 2.

в) у треħих остаје такођер ˆ само у падежима од једнога слога, али у осталима мјесто њега долази ˋ: бôс, бо̀са. — Таки је осим споменутога само још један адјектив и он у падежима у којима је од једнога слога свршујуħи се на л и тада мијењајуħи л на о, помјера и акценат мијењајуħи га на ˝, али будуħи да тада има два о, па их оба слијева у једно, за то опет добија ˆ: гô (= го̏о = гôл), го̀ла.

У сложеној се деклинацији мијења акценат на ˝: го̏лӣ, го̏лā, го̏лō.

2. с ˝; у свијех остаје акценат без промјене: з д р а̏ в, з д р а̏ в а, з д р а̏ в о. — Таки су адјективи: вр̏т, грȅв, дру̏г, здра̏в, зна̏н, кла̏ст, кр̏т, ли̏ст, ло̏ш, мр̏к, ни̏шт, но̏в, пја̏н, пла̏х, пра̏в, про̏ст, пру̏г, пу̏н, ра̏д, ру̏с, си̏в, си̏т, сла̏б, сме̏ђ, спо̏р, ста̏р, стр̏м, та̏шт, ти̏х, тро̏м, ту̏ст,[1] фру̏г, хро̏м, чи̏л, чи̏ст, ше̏н, шу̏т, неколико окрњенијех: вȅт (мјесто вȅтах, које ħе се још споменути), ла̏к, ме̏к, са̏н, стра̏н, стру̏н, и којима се основа свр-

[1] У В. „ту̏ст, а, о (у Дубр.)", али тамо те ријечи никако нема, него се говори само „прѐтио, -ила, -ило", а у Далмацији сам слушао увијек „ту̑ст, ту́ста, ту́сто."

шује на *л*, те се *л* кад стоји на крају мијења на *о* и тада имају један слог више: вре̏о, зре̏о, ми̏о, чи̏о, тру̏о и (може бити) хр̏о и вр̏о, о ком види напријед под 1, б, — и за̏о, који у падежима који имају наставке губећи *а* губи један слог, те му на слог који тада буде с падежним наставком прелази ̏: зла̏, зло̏; — и још који су у обичају само у сложеној деклинацији: мно̏ги̑, про̏чи̑, чи̏ти̑, су̏шти̑.

У сложеној деклинацији у највише овијех адјектива остаје ̏: но̏ви̑, но̏ва̑, но̏во̑; неки имају такођер ̏ а могу мјесто њега имати и `, таки су: ду̏ги̑ и ду̀ги̑, ме̏ки̑ и мѐки̑, мр̏ки̑ и мр̀ки̑; још за два знам такођер да имају ` а да ли имају и ̏ не знам: вѐтхи̑, вѝти̑; — а мијења се ̏ и на ̑: ста̑ри̑, — и без те промјене и с њом има: здра̏ви̑ и здра̑ви̑, пра̏ви̑ и пра̑ви̑, тако и хр̏ли̑ и вр̏ли̑, ако овамо иде (види напријед под 1. б), — и за̏о губећи *а* има ̑: зли̑, зла̑, зло̑га.

II. Од два слога:

1. с ´ на првом слогу:

а) у којих остају оба слога у свијем падежима; акценат остаје без промјене: б л а́ ж е н, б л а́ ж е н а. — Таки су адјективи: пријѐтран (= пре́тран), — даље с наставком въ (ов, ев):
93 ба́бов, ‖ ба́нов, бра́јов, ви́љев, во́јнов, вра́нчев, вра́пчев, вра́чев, Дра́жев, ђа́ков, је́жев, ке́њчев, кне́жев, кра́љев, Ли́мов, ма́чков, о́внов, о́рлов, па́тков, пијѐтлов (= пе́тлов), Ра́ђев, сви́рчев, сми́љев, стри́чев, стри́ков, те́тков, ћа́тов, ћо́ров, у́јков, фи́љев, ча́јов, чво́рков, чи́ков, ша́рчев, шкри́пов, — с наставком ин: ба́бин, ба́кин, би́љин, бра́јин, бра́тин, бра́цин, ви́лин, га́рин, го́спин, ђо́гин, жу́јин, жу́њин, зе́љин, ко́кин, Ко́чин, кре́јин, ку́мин, ку́мрин, ла́стин, ма́јин, ма́јкин, ма́мин, не́нин, о́цин, па́пин, по́пин, про́тин, про́хин, ро́дин, ру́жин, се́јин, се́кин, се́лин, слу́гин, сна́шин, та́тин, те́тин, ћа́тин, ће́ркин, ћи́фтин, ћо́рин, ћо́син, у́јин, ча́јин, чи́кин, ше́вин, — с наставком иј, који су у обичају само по сложеној деклинацији и којим се наставак на познати начин крњи: вра́жји̑, вра́пчји̑, ву́чји̑, ве́чји̑[1].

И у сложеној деклинацији остаје ´ онима, који је могу имати: бла́жени̑.

[1] Неки пишу в р а ж и ј итд. као да би било по номиналној деклинацији, али како се у осталијем падежима може распознати да нема номиналне деклинације у тијех адјектива, јамачно долази оно писање од туда што је у изговору тешко разликовати в р а ж ј и или в р а ж и ј и од в р а ж и ј."

б) који само у падежима који би се свршивали на два консонанта, те је међу њих уметнуто *а*, имају два слога у основи, а у осталијем падежима у којима се *а* не умеће основа им има један слог мање; акценат остаје без промјене у номиналној деклинацији: г о́ р а к, г о́ р к а. — Таки су адјективи заједно с онима који у јужном говору по његовим законима имају један слог више, с наставком къ: го́рак, жи́дак (жи́так), је́дак, кра́так, пли́так, ријѐдак (= ре́дак), — с наставком ьнъ: бијѐсан (= бе́сан), бу́дан, вријѐдан (= вре́дан), гла́дан, гр́дан, ду́жан, же́дан, зла́тан, ква́ран, кра́сан, кру́пан, ла́стан, ма́зан, ма́стан, ми́ран, мра́чан, мр́сан, му́тан, пра́зан, пра́шан, пријѐсан (= пре́сан), ра́ван, ру́жан, сја́јан, смијѐшан (= сме́шан), сна́жан, сти́дан, стра́шан, та́ман, те́жак, те́чан, тијѐсан (= те́сан), тријѐзан (= тре́зан), ха́ран, хла́дан, — с наставком ръ: је́дар, му́дар, хра́бар и страни ка́дар, — с наставком ль: шу́паљ, — с наставком лъ, а у њих се у падежима у којима *л* стоји на крају те се промијени на *о*, мијења акценат ´ на ̑, који се опет у јужном говору по његовим законима мијења кад долази на слог који се у јужном говору раствара у два слога: на̑гао (на́гла), сви̏јетао = све̑тао (свијѐтла = све́тла).[1]

У сложеној се деклинацији свуда мијења ´ на ̑: го̑рки̑, 94
го̑рка̑, кра̑тки̑, би̏јесни̑ (= бе̑сни̑) итд.; — неки могу имати двојако: не само ̑ него и `: жи̑тки̑ и жѝтки̑, кра̑тки̑ и кра̀тки̑, кру̑пни̑ и кру̀пни̑, мр̑сни̑ и мр̀сни̑, пли̑тки̑ и плѝтки̑, ри̏јетки̑ (= ре̑тки̑) и рѐтки̑, стра̑шни̑ и стра̀шни̑, те̑шки̑ и тѐшки̑.[2]

2. с ̑ на првом слогу,

а) у којих остају оба слога у свијем падежима; акценат остаје без промјене: с в о̑ ј т љ и в, с в о̑ ј т љ и в а. — Таки су адјективи: кли̏јенит (= кле̑нит), сво̑јтљив, и с наставком въ (ов, ев): ба̑нов, Ђу̑рђев, ја̑рчев, ке̑ров, ку̑мов, Ма̑рков, Па̑влов, си̑вчев, си̑нов, ста̑рчев, су̑нчев, та̑јков, та̑лов, ћу̑ков, — с наставком нъ: за̑вин, зви̏јерин (= зве̑рин), ма̑јчин, ма̑јкин, мла̑дин, пра̑љин, — с наставком иј, који су у обичају само

[1] За цијело мислим да је погрјешка у Вукову рјечнику му́као, му́кла, мјесто му̑као, му́кла; испореди ле̑гао, ле́гла; ву̑као, ву́кла; ту̑као, ту́кла; сте̑гао, сте́гла; спре̑гао, спре́гла.

[2] У Вукову рјечнику те̑шки̑ биће погрјешка.*)

*) Неће бити погрјешка, јер сам тако и ја слушао од Пјешиваца у Црној Гори који имају новију (херцеговачку) акцентуацију.

по сложеној деклинацији а наставак им се на познати начин крњи: вѐљӣ, кӯњӣ, плȍвчјӣ, ћӯрчјӣ (и ћӯрчијӣ креста), чȁвчјӣ.

У сложеној деклинацији остаје акценат без промјене у онијех који је имају: свȏјтљивӣ.

б) у којих други слог постаје уметнутим међу два консонанта *а*, те у падежима у којима тога уметања нема, имају један слог мање; акценат остаје без промјене: д ӣ в а н, д ӣ в н а. Таки су адјективи: с наставком къ: јȇдак; — с наставком ьнъ: бӣједан[1] (= бȇдан), бȏран, бȗјан, бȗран, вӣдан, вӣјечан (= вȇчан), влȃстан, гӣбан, глȃван, гњȇван, гȏјан, гр̑дан, грӣјешан (= грȇшан), грȏзан, дӣван, дӣчан, дȗран, жȗдан, зȏран, ӣједан (= јȇдан), јȃван, кӣван, крȃсан, лȃсан, млȇдан, млӣјечан (= млȇчан), мр̑дан, мр̑зан, рӣјечан (= рȇчан), рȗјно (вино), скр̑бан, слȃван, срȃман, ср̑чан, стȃлан, стȃман, стр̑ван, стȗдан, сȗшан, тȃман, тȏван, трȗдан, тȗжан, ȗман, хӣтан, шкр̑бан; овамо иде и адјектив који у падежима који нијесу без својих наставака, н. п. у gen. sing. masc. или nom. sing. fem. гласи к ӓ о н а, те је према таким падежима у Вукову рјечнику записан nom. sing. masc. гријешком к ӓ о н мјесто к ȃ л а н, — да тако треба, видјећемо одмах; — овамо иду и ови адјективи који су у обичају само у сложеној деклинацији: блȗднӣ, бȏјнӣ, вӣнȃ лоза, гȏрњӣ, дȃљнӣ, дȃњӣ, дȇрнӣ, дȏљнӣ (дȏњӣ), жȃркȏ сунце, Зср̑снȏ, зӣмнӣ, јȃркȏ сунце, крȃјњӣ, кȗтњӣ, брнӣ, пȇрнӣ, пр̑знӣ, рȃднӣ,[2] рȏжнӣ, стȏјнӣ, сȗднӣ, сȗдњӣ, тȃјнӣ, тȃрнӣ, трȃвнӣ, ȗрснȃ недјеља; може бити да који од овијех што нијесу у обичају у номиналној деклинацији припада напријед под II, 1, б; — још ће се неки споменути мало ниже.

95 У падежима у којима се не умеће основи међу два консонанта *а*, ако је први од два консонанта *л*, те се претвори у *о*, тада се акценат ˆ мијења на ̏, стȃлан, стȃлна и стӓона (види у Вукову рјечнику), а као што ту стӓона гласи мјесто стȃлна, тако гласи и к ӓ о н а мјесто к ȃ л н а, чему nom. sing. masc. не може бити други него к ȃ л а н.

У сложеној деклинацији остаје акц. ˆ као што се види и из горњих примјера: слȃвнӣ, слȃвнȃ итд.; с промјеном акц.

[1] У В. „бӣједан, дна, дно (у Дубр.)", али у Дубровнику би у фем. синг. и неутр. пл. сигурно било „бијѐдна"; као што икавци на Рату стоњском говоре „бӣдан, бӣдна, бӣдно (исп. Р а д 136, 226.) — [2] На Прчању у Боки Которској има неодређени облик „рȃдан, дна, дно".

ˆ на ̏ која бива у споменутом догађају: кӓонӣ; — у једнога се мијења на ̀: глȁвнӣ, али мислим да може бити и глȃвнӣ;[1] један између споменутијех адјектива мијења ˆ на ́ али може имати и ˆ: тȃрнӣ и та́рнӣ; од оваке промјене мислим да долази те још и ови адјективи, који су у обичају само у сложеној деклинацији, имају ́, и за то их узимам овамо: бр́чнӣ, вра́тнӣ, гу́знӣ, зу́бнӣ, кр́внӣ, ме́снӣ, пе́тнӣ, ре́пнӣ, ру́днӣ, си́рнӣ, со́нӣ.

3. с ̀ на првом слогу:

а) у којих остају оба слога у свијем падежима; између њих

аа) у једнијех остаје акценат без промјене: г ò т о в, г ò т о в а. — Таки су адјективи осим поменутога: с наставком авъ, въ (ов, ев), изъ, низъ: р̀ђав, клѝзав, лу̀кав, ȁвтов, ȁптов, бȁдњев, бјѐлов, бȍбов, брѐстов, вѐзов, вѝнов, вѝшњов, вр̀бов, глȍгов, грȁбов, грȁбров, гр̀мов, дрѐнов, дȕбов, дȕдов, јѐлов, јȍхов, клѐнов, кȍмов, кр̀стов, кȕков, кȕнов, кȕрков, љѐсков, лȕчев, мȁков, мȍмков, ȍчев, Пѐтров, пȍпов, рȍбов, рȕјев, свѐкров, смр̀чев, сȍмов, ср̀чев, стр̀жев, твȍров, трѐслов, тр̀нов, хрȁстов, цѐров, чȁмов, чѝгов, јѐзив, љѐнив, плȁшив, стрȁшив, бȁгљив, бȁжљив, бȍдљив, бр̀вљив, брѝжљив, вȁшљив, гȁдљив, гњѐвљив, грȁбљив, дѝмљив, дрѐмљив, дȕрљив, жѝжљив, јѐдљив, кȁшљив, кѝдљив, кѝшљив, кȍшљив, крȁдљив, лȁжљив, мȁмљив, мȁрљив, мȕкљив, мȕтљив, плȁчљив, плȁшљив, пр̀шљив, пȕдљив, пȕшљив, рȁдљив, рȍдљив, сȁњљив, свȁдљив, сврȁбљив, сѝпљив, смјѐшљив, смр̀дљив, сњѐтљив, спȁдљив, стѝдљив, стрȁшљив, тȕжљив, ћȕдљив, ћȕтљив, ȕшљив, хȁрчљив, цр̀вљив, чкȁкљив, шȁљив, шкȁкљив, шкȍдљив, шкрȁпљив, штѐдљив, — с наставком лъ: ȍбил, ȍхол, — с наставком мъ: пѝтом, — с наставком анъ, енъ (с којим се помијешао и ьнъ): пѝјан, прȍстран, јѐчмен, нȍвчан, ȍвсен, ȍгњен, стȁклен, хȁмбен,[2] мѐсан, ȍгњан, тр̀њан, и који су с тијем наставком у обичају само по сложеној деклинацији: бѐдренӣ, брȁшненӣ, вѝленӣ, жѐтвенӣ, клѐтвенӣ, ȍцтенӣ, пȁкленӣ, сѝленӣ, чȁбренӣ, чȁпљанӣ, шȁпчанӣ, свѐчанӣ, рȕчанȏ доба,[3] — с наставком инь, инъ, нъ (нь): ȁгин, бȁшин, жѐнин, ‖ Лȕчин, Мрȁтин, мр̀цин, мȕлин, сѐстрин, 96

[1] У Дубровнику може збиља бити тако, али обичније је глȁвнӣ. — [2] У В. „хȁмбен, а, о (у Дубр.)", али се тамо говори „хȁмбен, а, о" (према „хȁмба" мјесто „хȁмба" како је у В. — [3] Овамо би ишло из В. и „чѐлина љȕбица (у Дубр.)" и „чѐљенȃ љȕбица (у Дубр.)", али се тамо говори само „чѐлинȃ љȕбица".

сна̀хин, дјѐтињ, и који су с оваким наставцима у обичају само у сложеној деклинацији: бу́дињӣ, бу́хињӣ, гу́јињӣ, зми̏јињӣ, ја̀дињӣ, ја̀ињӣ, мра̀вињӣ, о̀чињӣ, са̀дањӣ, — с наставком атъ, атъ, нтъ: ва̀љаст, бо̀гат, бра̀дат, бр̀кат, вла̀сат, гла̀ват, гра̀нат, гр̀лат, гр̀љат, гу́зат, ду́хат, зу́бат, ју́хат, ко̀сат, кри̏лат, кра̀кат, кр̀стат, му́дат, но̀сат, о̀кат, плѐћат, пр̀сат, рѐпат, вјѐчит, гла̀сит, љу́тит, ма̀хнит, сно̀пит, ср̀дит, ста̀сит, чѐстит, — с наставком ь: И̏вањ,[1] Јо̀вањ, Ни̏кољ, и који су с тијем наставком само у сложеној деклинацији у обичају: го̀веђӣ, јѐлењӣ, ко̀биљӣ, мѐдвјеђӣ, — с наставком нн: во̀лиј и који су у обичају само по сложеној деклинацији те им се наставак крњи: бра̀вљӣ, вра̀пчјӣ, ди̏вљӣ, ја̀рчјӣ, ју́нчјӣ, о̀вчјӣ, о̏шљӣ, псѐћӣ, со̀мљӣ, — с наставком оухъ, али не ће бити прави адјектив: га̀љух, — и страни: по̀ган, ба̀јат, са̏кат; — споменуће их се још неколико.[2]

У сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: бо̀гатӣ, бо̀гата̂; али се у неких и мијења тако да прелази с првога слога на други: без промјене и с том промјеном има: бра̀шненӣ и брашнѐнӣ, ча̀бренӣ и чабрѐнӣ, но̀вчанӣ и новча̀нӣ; само су с том промјеном ови који су у обичају само по сложеној деклинацији те управо не знам каки би акценат имали у номиналној деклинацији али мислим да иду овамо: башчѐнӣ, вазмѐнӣ, зобѐнӣ, иглѐнӣ, јаспрѐнӣ, кавѐнӣ, кључа̀нӣ, лађѐнӣ, сунча̀нӣ, црквѐнӣ.

бб) у других се акценат мијења, а мијења се тако да не стоји на првом слогу него на другом у свијем падежима осим nom. sing. masc. и с њим једнакога acc. sing. masc.: з ѐ л е н, з е л ѐ н а, з е л ѐ н о. — Таки су адјективи: с наставком ѥнъ и ѣнъ, који су сада у нас једнаки: зѐлен, ма̀вен, ма̀лен, ру́мен, сви̏лен, сту́ден, цр̀вен, цр̀љен, ша̀рен — с наставком ѥлъ, којему се *л* кад стоји на крају мијења на *о*, те има један слог више: дѐбео, дебѐла, — с наставком ѣмъ: го̀лем, — с наставком ⟨о⟩къ и ⟨е⟩къ: ви̏сок, ду́бок, ни̏зок, ши̏рок, да̀лек.

У сложеној деклинацији опет долази ̀ на први слог у свијем падежима: зѐленӣ, ру́менӣ, дѐбелӣ, го̀лемӣ, ви̏сокӣ. — По томе се могу овамо узети и ова два адјектива, која су у обичају само по сложеној деклинацији: ма̀менӣ, ми̏ленӣ.

[1] Не ваља у В. „и̏ва̂ње зѐље (у Дубр.)“; јер се тамо говори „и̏ва̂ње зѐље“. — [2] У В. има „у́бог, а, о (у Дубр.“); „у́бога̂ (у Дубр.“; „у́богӣ (у Дубр.)“, али акценат је у Дубровнику свуда ̏.

б) у којих други слог постаје уметнутим међу два консонанта *а*, те у падежима у којим тога уметка нема бивају краћи за један слог; акценат остаје без промјене: м р̀ т а в, м р̀ т в а.*) — Таки је адјектив осим поменутога још само: ба̀дар.

У сложеној деклинацији у првога између њих мијења 97
се ̀ на ̑: мр̑твӣ; бива ли та промјена и у другога не знам.

4. с ̏ на првом слогу:

а) у којих остају оба слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: д р̏ в е н, д р̏ в е н а. — Таки су адјективи с наставком авъ, въ (ав, ов, ев), ивъ: а̏љкав, а̏тљав, ба̏гав, ба̏лав, ба̏љав, ба̏нгав, бѐнав, бљу́тав, бра̏шнав, бр̏бљав, бр̏љав, бу́ђав, бу́рав, бу́рлав, бу́хав, бу́шав, вр̏љав, га̏рав, ге̏цав, гни̏здав, гни̏нгав, гли̏бав, гли̏нцав, гно̏јав, гње̏цав, го̏внав, гр̏бав, гу́бав, гу́рав, гу́тав, гу́шав, дла̏кав, дра̏пав, др̏љав, дро̏згав, дро̏њав, е̏гав, е̏рлав, жва̏лав, жи̏лав, жми̏рав, жу́љав, жу́рав, зно̏јав, зра̏кав, и̏лав, је̏цав, ка̏љав, ки̏лав, кле̏мпав, кли̏чав, кло̏мпав, кло̏пав, кља̏кав, кра̏став, кре̏цав, кр̏жав, кр̏жљав, кр̏њав, кр̏шљав, ку́драв, ку́ждрав, ку́кав, ку́љав, ку́шљав, ку́штрав, ла̏жав, ла̏јав, ла̏ндав, ли̏кав, ло̏ћкав, лу́њав, лу́тав, љо̏хав, љу́скав, ма̏љав, ма̏ћав, мје̏став, мла̏кав, мли̏тав, мра̏сав, мр̏шав, му́тав, му́цав, ни̏штав, пи̏њав, пје̏гав, пла̏чкав, пр̏љав, пр̏њав, пу́пав, ра̏њав, ре̏хав, ри̏тав, р̏њав, ро̏хав, ру́њав, ру́тав, си̏њав, си̏њгав, сли̏нав, слу́зав, смо̏лав, стро̏кав, стру́њав, те̏пав, ти̏пав, тра̏љав, тра̏њав, три̏чав, тру́љав, ту́љав, ту́тљав, ће̏лав, ћо̏рав, ћо̏сав, ћу́лав, у́лав, у́њкав, ха̏лав, хи̏љав, хра̏пав, ху́бав, ца̏њав, цо̏тав, ча̏ђав, чво̏рав, чи̏пав, чи̏тав, чу́лав, чу́пав, ша̏нтав, ше̏пав, шки̏љав, шко̏рав, шко̏рљав, шкр̏бав, шо̏гав, шо̏рав, штро̏кав, шу́гав, шу́кав, шу́њав, шу́шав, и који је с овијем наставком у обичају само по сложеној деклинацији: тра̏павӣ, бе̏гов, бо̏гов, бра̏тов, бре̏зов, бу́ков, Ви̏дов, во̏ђев, го̏стов, гра̏хов, дје̏дов, Дми̏тров, ду́ждев, жи̏дов, жу́ков, зе̏тов, зма̏јев, и̏вов, ја̏лов, је̏лшов, ју́гов, кле̏ков, кме̏тов, кру́шков, ла̏вов, ли̏пов, лу́ков, му́жев (Му́жева пећина), но̏јев, ра̏ков, си̏бов, си̏ров, смре̏ков, Ср̏ђев, та̏стов, ти̏сов, тре̏шњов, у́дов, хр̏тов, ца̏рев, че̏сов, ци̏нов, шљи̏вов, пље̏снив, — с наставком икъ, окъ: ве̏лик, же̏сток, —

*) То ће бити у В. погрешка мјесто „мр́тав, мр́тва“, исп. АР., а и у неким чакавским дијалектима који имају *ар* за кратко вокално *р* а *а̄р* за дуго налази се ово друго, н. пр. у Староме Граду на Хвару, са *ō* мјесто *а*, „мо̄рто̏в, мо̄рта̏в“.

с наставком елъ, којему се *л* кад је на крају претвара у *о* и
тада бива један слог више: ве̏сео, ки̑сео, — с наставком омъ,
ла̏ком, — с наставком анъ, ꙗнъ, ѣнъ (с којим се помијешао и
ьнъ и ьнь): бље̏ђан, же̏ђан, зе̏љан, ко̏штан, ла̑ган, лу̑дан, ме̏кан,
мла̏ђан, пу̑нан, си̑ћан, та̑нан, тје̏штан, у̑зан, хла̏ђан, чо̏хан,
а̏бен, ба̏крен, ва̏трен, во̏ден, во̏штан, ву̑нен, гво̏зден, да̏шчан,
др̏вен, зе̏мљан, ка̏мен, кле̏чан, ко̏жан, ла̏нен, ле̏ден, ли̑сен,
лу̑ден, лу̑жан, лу̑чан, ма̏рвен, ма̏слен, ме̏ден, мје̏ден, мла̑ђен,
па̏прен, пи̏змен, про̏сен, пр̑тен, ра̏жан, р̑жан, ро̏жан, сла̑мен,
ср̏чан, ста̏мен, су̑кнен, хи̑тлен, хи̑трен, хра̏брен, ци̑нен, ча̏-
збен, ша̏јчан, сви̑лен, сње̏жан, стр̑мен, сре̏брн, и који су с тијем
98 наставком ‖ у обичају само у сложеној деклинацији: во̏љани̑,
ма̏рчани̑, ми̑лани̑, о̏пћени̑, сва̏дбени̑, сје̏рчани̑, вје̏трни̑, ју̑трењи̑,
и̑скрњи̑, — с наставком инъ: ба̏бин, би̑љин, бра̏тин, бра̑цин,
Ва̏рин, вра̑нин, га̏здин, дје̏чин, зе̏љин, кра̑вин, ћће̏рин, о̏чин,
па̏ткин, па̏шин, пи̑тин, по̏штин, сва̏стин, со̏вин, та̏тин, та̏штин,
те̏ткин, тр̏љин, ћа̑ћин, ћо̏рин, хо̏џин, цу̑рин, ча̏пљин, чи̑чин, — с
наставком астъ, атъ, итъ: а̏ласт, ба̏љаст, бе̏наст, бле̏саст, бр̏њаст,
бро̏ћаст, бу̑цмаст, ви̑жласт, ви̑цкаст, ву̑гаст, гри̑васт, гро̏шаст,
до̏раст, жа̏ркаст, жу̑ћкаст, зvје̏здаст, зе̏наст, ка̏баст, ки̑таст, ки̑т-
наст, кло̏паст, ко̏ласт, кри̑ласт, кр̏њаст, кро̏шњаст, кру̑наст, ку̑-
каст, ку̑кмаст, ку̑ндаст, ку̑саст, ла̑саст, ли̑браст, ли̑саст, лу̑ц-
каст, ма̏цаст, мо̏раст, му̑ргаст, ну̑траст, па̑саст, пје̏гаст, пр̏књаст,
пру̑таст, пу̑пчаст, пу̑таст, ра̏кљаст, ра̏чваст, ра̏шљаст, ре̏вкаст,
ре̏саст, ри̑ђаст, ри̑ласт, ру̑даст, се̏дласт, си̑васт, си̑њаст, су̑р-
каст, ћа̏бласт, ћо̏саст, ћу̑баст, цвје̏таст, цр̏каст, чу̑браст, џо̏раст,
ша̏ркаст, ши̑љаст, ши̑љкаст, штр̏кљаст, бр̏снат, вла̏снат, ву̑нат,
го̏рнат, кљу̑нат, ко̏смат, ко̏снат, кро̏внат, кро̏шнат, ли̑снат,
ме̏сат, пе̏рнат, пло̏снат, ре̏снат, ро̏снат, ру̑њат, тр̏снат, у̑снат,
чво̏рнат, шу̑мнат, шу̑шњат, гла̏вит, о̏чит*), рје̏чит, сје̏нит, —
с наставком ји, с којим су у обичају адјективи само по сложе-
ној деклинацији а који се на познати начин крњи: бо̏жји̑, вра̑-
њи̑, гу̑шчји̑, жа̏бљи̑, ко̏зји̑, кра̏вљи̑, ку̑чји̑, ма̏чји̑, ми̑шји̑, па̏сји̑,
па̏чји̑, пти̑чји̑, ра̑чји̑, ри̑бљи̑, сврачји̑, ћу̑рји̑, шту̑чји̑.

У сложеној деклинацији остаје акценат без промјене како

*) У В. „о̏чит, а, о (у Дубр.)“, али тамо би се сигурно казало „о̀чит, а, о“, као што би се рекло и „гла̀вит, рјѐчит“ кад би тијех ријечи било у говору простога народа.

се већ могло видјети из горњих примјера; али се у неких ми-
јења тако да ̏ отпада с првога слога да на други долази ̑ ; без
ове промјене и с њом има: во̏дени̑ и водѐни̑, гво̏здени̑ и гво-
здѐни̑, зе̏мљани̑ и земља̀ни̑, ко̏штани̑ и кошта̀ни̑, ле̏дени̑ и ледѐ-
ни̑, ма̏слени̑ и маслѐни̑, ра̏жани̑ и ража̀ни̑, сје̏рчани̑ и сјерча̀ни̑,
сње̏жани̑ и сњежа̀ни̑, чо̏хани̑ и чоха̀ни̑; — само с реченом
промјеном има зеља̀ни̑, марвѐни̑; само с том промјеном има
још неколико адјектива, али су у обичају само по сложеној
деклинацији, те за сад не знам да ли би у номиналној декли-
нацији имали ̏ и по том да ли овамо управо иду: блитвѐни̑,
брадвѐни̑, бритвѐни̑, ђаво̀љи̑, одрѐни̑, пушча̀ни̑, ребра̀ни̑, рот-
квѐни̑, сола̀ни̑, тиквѐни̑, уља̀ни̑.

б) у којих други слог постаје уметнутијем међу два крајња
консонанта *а*, те у падежима гдје тога уметања нема нема ни
тога слога:

аа) у једнијех акценат остаје без промјене: б и̑ с т а р,
б и̑ с т р а. — Таки су адјективи: с наставкои къ: бљу̑так,
ва̏рак,[1] ви̑так, во̏зак, ги̑бак, гла̏дак, же̏жак, кли̑зак, кре̏-
нак, кро̏так, кр̏шак, љу̑бак, мле̏ћак, ‖ мр̏зак, ни̑зак, пи̑так, 99
пру̑так, скли̑зак, сла̏дак, та̑нак, у̑зак, хо̏ћак, — с наставком
ьнъ: бла̏тан, бо̏лан, бри̑жан, ви̑чан, вје̏ран, вје̏чан, вла̏жан,
во̏љан, га̏дан, гла̏сан, гло̏тан, гну̑сан,[2] грје̏шан, дро̏бан,
ждре̏бан, же̏љан, жи̑тан, зло̏бан, зно̏јан, ја̏дан, ја̑сан, је̏-
шан, ју̑жан, ки̑тан, ки̑шан, књи̑жан, ко̏жан, ко̏пан, кра̏шан,
кр̏шан, ку̑жан, ла̏жан, ла̏сан, ла̏чан, ле̏дан, ло̏ман, лу̑чан, ме̏-
дан, мо̏ћан, мр̏чан, му̑чан, о̏ран, пла̏чан, пло̏дан, пло̏сан, по̏зан,
по̏стан, по̏тан, пу̑тан, ри̑бан, ро̏дан, ро̏сан, са̏нан, сви̑лан,
си̑лан, си̑тан, сје̏тан, ско̏тан, сла̏ман, сло̏жан, со̏чан, су̑зан,
тро̏шан, у̑чан, три̑чан, хље̏бан, чи̑лан, чо̏шан, чу̑дан, ше̏ман,
ште̏тан, и неколико с истијем наставком који су у обичају
само по сложеној деклинацији: бр̏дни̑, гро̏бни̑, ка̏чни̑, кри̑жна̑
врата, кру̑шни̑,[3] ку̑ћни̑, ље̏тни̑, о̏чни̑, пље̏вни̑, ра̏тни̑, ре̏пни̑
(репа), со̏бни̑ и сви̑они̑, који ћу још једном споменути, —

[1] У В. „ва̏рак, рка, рко (у Дубр.)“, али се тамо говори и „ва̏рак, ва́рка, ва̑рко“ (исп. Рад 136, 227). — [2] У В. „гну̑сан, сна, сно (у Дубр.)“, али је тамо акценат „гну̑сан, гну̑сна, гну̑сно“, а В. је помијешао с именицом „гну̑сна“ које значи исто што и „гну̑сница“. — [3] У дубров. околини има и неодређени облик „кру̑шан, -шна, -шно“.

с наставком лъ од кога кад се [*л*] на крају промијени на *о* бива један слог више: о̏бал и о̏бао, то̏пал, и који су с тијем наставком само по сложеној деклинацији у обичају: мр̏кли̑, ци̏гли̑, — с наставком ръ: би̏стар, ве̏дар, жу̏стар, ка̏штар, ло̏тар, мо̏дар, мо̀кар, о̏штар, хи̏тар, — с наставком хъ: ве̏тах, — и с наставком нъ (њ), који су у обичају само по сложеној деклинацији: ба̏дњи̑, ви̏шњи̑, ва̏дњи̑, пре̏дњи̑, сре̏дњи̑, — и јоште о̏пћи̑, ци̏кти̑ и страни ду̏пли̑.

У бо̏лан у падежима у којима се не умеће *а*, те се *л* мијења на *о* а два *о* слијевају у једно, долази на њ ´: бóна, бóно, као да се, по што је од о̏л постало о̏о, акценат промијенио на ̏ и прешао на друго о (оо̀ = ó).

У сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: о̏штри̑, о̏штра̑; ју̏жни̑; у неких се мијења на ` : с том промјеном и без ње има: ви̏тки̑ и вѝтки̑, гла̏тки̑ и гла̀тки̑, мо̏кри̑ и мо̀кри̑, о̏бли̑ и о̀бли̑, по̏зни̑ и по̀зни̑, по̏сни̑ и по̀сни̑, си̏тни̑ и сѝтни̑, сла̏тки̑ и сла̀тки̑, та̏нки̑ и та̀нки̑, у̏ски̑ и у̀ски̑; с реченом промјеном има и вѐтхи̑, и вјѐчни̑, а по свој прилици биће оба и без ње; — још се мијења ̏ и на ̑: во̑љни̑, о̑рни̑, а та ће промјена бити и у сви̏они̑, гдје се *л* промијенило на *о* па пред њим ̑ на ̏, по чему би у номиналној деклинацији било сви̏лан.

С промјеном по којој у сложеној деклинацији долази ̏ има још неколико адјектива, али су у обичају само у тој деклинацији, те се не може знати како би имали у номиналној, него будући да се та промјена налази и међу осталијем адјективима споменутијем напријед, може бити да који између њих припада међу којегод друге напријед споменуте; таки су: глу̀хна̑ недјеља, дѐсни̑, ко̀сни̑, крѐчни̑, кр̀сни̑, ло̀вни̑, но̀ћни̑, ру̀чни̑, стр̀вни̑ и стр̀ни̑, то̀рни̑,[1] тру̀шни̑, цвјѐтни̑, ча̀сни̑, рѐдњи̑.

100 *бб*) у других се акценат мијења, и то на ` у номиналној деклинацији у свијем падежима у којима се не умеће *а*: д о̏ б а р, д о̀ б р а, д о̀ б р о̑ ј, д о̀ б р и ј е х. — Таки је само тај један адјектив.

У сложеној деклинацији опет долази ̏: до̏бри̑, до̏бра̑, до̏бро̑.

5. с ` на првом слогу и с ̑ на другом:

а) у једнијех остају акценти без промјене: к р̀ ц а̑ т, к р̀ ц а̑ т а (које, ако су му добро забиљежени акценти у рјечнику[1], не ће бити part. praet. pass., јер би био други акценат, него ће бити начињено према пу̏нца̑т). — Таки су још само ови, који су у обичају само по сложеној деклинацији: до̀ма̑ћи̑, јѐдва̑ни̑, јѐди̑ти̑ и страни: ру̀жа̑ти̑.

У сложеној деклинацији остају такођер акценти, како се види из пошљедњих примјера.

б) у других се мијења акценат, а мијења се тако да у свијем падежима који још имају своје наставке отпада и ` и ̑, па мјесто њих долази на други слог ´: в а̀ љ а̑ н, в а љ á н а. — Таки су још само неколико који су постањем партиципи praes. act.: др̀же̑ћ, и̏му̑ћ, мо̀гу̑ћ, но̀се̑ћ, смр̀де̑ћ[2], сра̀ме̑ћ, и према пошљедњима начињени рѐче̑ћ, и који су у обичају само у сложеној деклинацији: бо̀ле̑ћи̑,[3] њѐму̑шти̑, тѐгле̑ћи̑, тѐку̑ћа̑ вода.

У сложеној деклинацији опет долази ` на први слог и ̑ на други: ва̀ља̑ни̑.

6. с ̏ на првом слогу и с ̑ на другом; акценти остају без промјене: к р̏ в а̑ в, к р̏ в а̑ в а. — Таки су још ови осим поменутога: го̏лца̑т, но̏вца̑т, пу̏нца̑т, са̏мца̑т, цје̏лца̑т, — здра̏вци̑т, но̏вци̑т, пра̏вци̑т, пу̏нци̑т, са̏мци̑т, — ла̏гу̑н, бли̏ју̑н, и који је у обичају само у сложеној деклинацији, тре̏пча̑на̑ игла.

У сложеној деклинацији остају акценти: кр̏ва̑ви̑, кр̏ва̑ва̑, кр̏ва̑во̑.

Ш. Од три слога:

1. с ´ на првом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: в á р н и ч а в, в á р н и ч а в а. — Таки су осим поменутога јоште: с наставком въ (ов, ев): бáдемов, би́ровљев, лáтовљев, хáтеров, шáинов, — с наставком инъ: кóрњачин, кýсоњин, сáџијин, си́воњин, чáмџијин, шáроњин.

И у сложеној деклинацији, који је могу имати, остају им акценти без промјене: вáрничави̑.

[1] Овоме није забиљежен акценат у рјечнику, али мислим да иде овамо.

[1] У Дубровнику је збиља, у значењу пун, „кр̀цат, кр̀цата", па сам у Приморју увијек чуо тако изговарати, односно, према старијој акцентуацији, „крца̏т, крца̏та". — [2] Тако јест у Дубровнику, али В. има без промјене „смр̀де̑ћ, а, е (у Дубр.)". — [3] У дубров. околини има и неодређен облик, н. пр. „о̑н је ср̑цаболе̏ћа".

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу два крајња консонанта *а*, те у падежима у којима се *а* не умеће имају један слог мање; акценат остаје без промјене: **ма́мурӑн**,
101 **ма́мурна**. ‖— Таки су осим поменутога још само ови који су у обичају само у сложеној деклинацији: ба́рутнӣ, ва́шарнӣ, та́рничнӣ.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене, како се види из пошљедњих примјера.

2. с ̑ на првом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: **а̑нђелов**, **а̑нђелова**. — Таки су с наставком авъ, въ (ов, ев): гро̑ничав, а̑нђелов, ђа̑нђеров, ма̑јсторов, при̑нципов, фра̑торов, ци̑поров, — с наставком инъ: је̑трвин.

У сложеној деклинацији, који је могу имати, остаје им акценат без промјене: гро̑ничавӣ.

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу два крајња консонанта *а*, те у падежима у којима се *а* не умеће имају један слог мање; таки адјектив има само један, и у њега је прво од два крајња сугласна *л*, које се претвара у *о* гдје се речено *а* не умеће, те гласи н. п. у nom. sing. fem. **мӣсаона**, а у nom. sing. masc. било би **мӣсалан**, мјесто чега у Вукову рјечнику гријешком стоји мӣсаон.

И у сложеној деклиницији остаје акценат: мӣсаонӣ.

3. с ̀ на првом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: **бо̀дљикав**, **бо̀дљикава**. — Таки су: с наставком авъ, въ (ав, ов, ев): бо̀дљикав, во̀дњикав, га̀гричав, гла̀вничав, гро̀зничав, јѐктичав, ма̀њичав, но̀ћничав, прѐсмичав, а̀рапов, би̏беров, би̏серов, бо̀станов, брѐкињов, бр̀ченов, вра̀нилов, га̀шљиков, гра̀ничев, да̀финов, ду̏ндулов, ду̏нђеров, жѐстиков, и̏гумнов, ја̀грзов, ја́диков, ја̀сиков, ку̏риков, ли̏љанов, мѐдвједов, ма̀јмунов, мла̀диков, мо̀леров, о̀рахов, о̀ризов, о̀ртаков, па̀унов, пѐлинов, ра̀китов, та̀мбуров, Тро̀јанов, ту̏рчалов, ту̏рчинов, ћѐтенов, у̏диков, хѐћимов, чо̀банов, шѐгртов, шѐћеров, ши̏мширов, — с наставком љивъ: а̀брашљив, — с наставком анъ, енъ (мјесто ьнъ), ко̀нопљан, по сложеној деклинацији: жѐнидбенӣ, мо̀литвенӣ, — с наставком инъ: а̀спидин, а̀шчијин, ба̀бајин, вла̀дичин, да̀ничин, дѐлијин, ју̏ничин,

ка̀дијин, ка̀дунин, кѐрушин, кнѐгињин, ко̀билин, ко̀мшијин, ко̀шутин, кра̀љичин, кр̏мачин, ку̏суљин, нѐвјестин, нѐћакин, рѐдарин, рѐдушин, си̏вуљин, спа̀хијин, су̏дијин, тѐрзијин, то̀бџијин, ћу̏рчијин, ха̀џијин, кр̏тичин, ча̀рапин, ша̀руљин, — с наставком астъ: бјѐличаст, ви̏шњикаст, во̀дњикаст, гра̀ничаст, дѐжмекаст, зѐленкаст, ја̀грзаст, jо̀гунаст, ко̀врчаст, ко̀ритаст, ку̏кричаст, ку̏латаст, ку̏лашаст, лѐпушкаст, ма̀јмунаст, ма̀хијаст, мо̀‖дрикаст, ру̏менкаст, тру̏нтељаст, цр̏венкаст, ча̀рапаст, чи̏латаст, ши̏лераст, ши̏рајаст, шу̏пљикаст, — с наставком атъ: 102
тр̏бушат, — с наставком итъ: о̀гњанит, о̀комит(о), о̀холит, и који је у обичају само по сложеној деклинацији: јѐдинитӣ, — с наставком тин: с којим су само у сложеној деклинацији у обичају, те се наставак на познати начин крњи: бри̏јаћӣ, ја̀хаћӣ, о̀раћӣ, па̀саћӣ (pascuus и accingendus), спа̀ваћӣ, ста̀јаћӣ, ши̏ваћӣ, — с наставком ин, који се на познати начин крњи а адјективи су с њим у обичају само по сложеној деклинацији: ја̀гњећӣ, ја̀рећӣ, ју̏нећӣ, кр̏мећӣ, ли̏сичјӣ, мо̀рујӣ, о̀вњећӣ, пи̏лећӣ, пра̀сећӣ, сви̏њећӣ, сје̏ничјӣ, ср̏нећӣ, тѐлећӣ, ша̀рањӣ, — још ће се неки споменути.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: гро̀зничавӣ; — али бива и промјена така да ̀ прелази на други слог: без те промјене и с њом има: ја̀гњећӣ и јагњѐћӣ, пи̏лећӣ и пилѐћӣ, — само с том промјеном у овијех, који су у обичају само у сложеној деклинацији, те се не може за сваки за цијело знати каки би акценат имао у номиналној: ждребѐћӣ, коко̀шјӣ, курја̀чјӣ, човјѐчјӣ (који пошљедњи долазећи од ријечи која у ген. има и човјѐка, може ићи и под Ш, 6, а).

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу два крајња консонанта *а*, те у падежима гдје се не умеће *а* имају један слог мање, акценат остаје без промјене: **јѐзичан**, **јѐзична**. — Таки су адјективи: с наставком ьнъ и знъ: а̀лватан, ба̀јатан, ва̀љатан, ѐксичан, жи̏вахан,*) и̏матан, и̏машан, ја̀костан, јѐзичан, ко̀ристан, ма̀лахан,**) мла̀дачан, о̀билан, о̀годан, о̀скудан, па̀мучан, пѐрјатан, по̀добан, пра̀вичан, пшѐничан, ро̀вечан, ро̀гозан, ру̏јеван, скѐрлетан, стра̀вичан, тѐретан, чѐ-

*) У В. „жи̏вахан, хна, хно (у Дубр.)", али тамо је акценат „жи̏вахан" (исп. Рад 136, 228). — **) У В „ма̀лахан, хна, хно (по југоз. кр. а особито у Дубр.)", али у Дубровнику је акценат „мӓлахан, мӓлахна (и ма̀лахна), мӓлахно".

личан, у̀мјетан, у̀потан, љу̏базан, и који су с тијем наставком
само у сложеној деклинацији у обичају: а̀вдесни̑, би̏берни̑, би̏-
серни̑, бо̀жићни̑, во̀дични̑, ду̀катни̑, ду̏ховни̑, ка̀ручни̑, ка̀ши-
чни̑, ку̏дјељни̑, ку̏пусни̑, љу̏бимни̑, мо̀тични̑, нѐбесни̑, по̀скур-
ни̑, сјѐкирни̑, та̀мнични̑, тѐжатни̑, ци̏герни̑, шѐћерни̑, — с на-
ставком нь, шнь, само по сложеној деклинацији: ну̏тарњи̑,
го̀дишњи̑, да̀внашњи̑, ја̀кошњи̑, ка̀дашњи̑, пр̀вашњи̑, при̏је-
шњи̑, са̀дањи̑, са̀дашњи̑, ско̀рашњи̑, та̀дашњи̑, то̀коршњи̑.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене
како се види из горњих примјера.

4. с ̏ на првом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акце-
нат остаје без промјене: м и̏ л о с т и в, м и̏ л о с т и в а. —
103 Таки су: с наставком авъ, къ (ав, ов, ев), нъъ: мјѐстичан, пȍт-
њичав,[1] а̏латов, Ба̏ошев, би̏скупов, Ва̏сојев, дѐспотов, дјѐве-
ров, дȍратов, ђа̏волов, ђа̏конов, ђȍгатов, ѐшкутов, ја̏буков,
ја̏воров, ја̏сенов, ка̏салов, ла̏ћманов, ли̏шајев, Ми̏лошев, ȍчу-
хов, тра̏торов, Тȍдоров, жа̏лостив, ми̏лостив, — с наставком
инъ: гȍспођин, за̏овин, ма̏мичин, ма̏терин, мр̏коњин, пу̏ни-
чин, рȍбињин, свѐкрвин, трȍјичин, ту̏ркињин, — с наставком
астъ, атъ, нтъ: а̏латаст, га̏личаст, гра̏ораст, дȍратаст, др̏венаст,
ђȍгатаст, жу̏ћкараст, ка̏пораст, љу̏бичаст, мр̏годаст, мр̏коласт,
му̏рговаст, пру̏тараст, ру̏жичаст, ћа̏пораст, бр̏зоват, брѐменит,
врѐменит, зна̏менит, ка̏менит, мјѐшовит, пла̏менит, плѐменит,
стр̏менит, и који је у обичају само у сложеној деклинацији:
и̏стинити̑ — с наставком *ј*, с којим је у обичају само по сло-
женој деклинацији: ђа̏вољи, — с наставком ни с којим су у
обичају само по сложеној деклинацији а наставак се крњи: гр̏-
личји̑, ја̏завчји̑, ла̏сичји̑, пи̏личји̑.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене:
ми̏лостиви̑, ми̏листива̑.

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу крајња два
консонанта *а*, те у падежима гдје се *а* не умеће имају један
слог мање; акценат остаје без промјене: с л ȍ б о д а н, с л ȍ-
б о д н а.— Таки су: с наставком къ: ла̏гачак, пу̏начак, сла̏-
бачак, су̏вачак, у̏зачак, — с наставком ънъ: бȍлестан, жа̏ло-
стан, жи̏вотан, ла̏гахан, ми̏лостан, мла̏ђахан, па̏костан, пра̏-
ведан, пу̏нахан, пу̏стошан, ра̏достан, сѐбичан, си̏ротан, слȍбо-

[1] Мјесто тога је у рјечнику путњичав, али мислим да је погрјешка.

дан, сра̏мотан, стра̏хотан, су̏хотан, тјѐскобан, тјѐскотан, и који
су с тијем наставком у обичају само у сложеној деклина-
цији: и̏стини̑, мјѐсечни̑, пи̏лични̑, ру̏жични̑, сјѐверни̑, су̏начни̑,
— с наставком нъ, шнъ само у сложеној деклинацији: ва̏зда-
шњи̑, ју̏тарњи̑, нѐгдашњи̑, ȍвдашњи̑, сва̏гдашњи̑, та̏мошњи̑.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене:
слȍбодни̑, слȍбодна̑.

5. с ́ на другом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акце-
нат остаје без промјене· к о в а́ ч е в, к о в а́ ч е в а. — Таки
су с наставком въ (ов, ев): Ада́мов, ала́сов, бака́лов, бера́чев,
бирта́шев, бубња́рев, вези́ров, воза́рев, врата́рев, врача́рев,
гадља́рев, гата́рев, дерви́шев, дизда́рев, звона́рев, зида́рев, зла-
та́рев, ишпа́нов, јуна́ков, кабла́рев, кључа́рев, кова́чев, кова́-
рев, кома́рчев, копа́чев, котла́рев, кроја́чев, крчма́рев, курва́-
рев, лађа́рев, лонча́рев, љека́рев, меса́рев, овча́рев, ора́чев, пан-
ду́ров, пива́рев, писа́рев, пјева́чев, проста́ков, псова́чев, ‖ рва́- 104
чев, сара́чев, свеча́рев, свиња́рев, свира́чев, седла́рев, серда́рев,
сино́вчев, славу́јев, сладу́нов, сола́рев, спава́чев, стана́рев,
стража́рев, султа́нов, тела́лов, хајду́ков, чанча́рев, чешља́рев,
чизма́рев, чува́рев, џела́тов.

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу крајња два
консонанта *а*, те у падежима гдје се не умеће *а* имају један
слог мање, акценат остаје без промјене у номиналној деклина-
цији: и м у́ ћ а н, и м у́ ћ н а. — Таки су још: лагу́шан, ма-
ју́шан, могу́ћан, тану́шан, и још два сложена у којих је на
крају *л* а оно се мијења на *о*, те се и акценат ́ мијења на ̑ и
преда њ долази ̀ : ȍкру̑гао, окру́гла, пȍдму̑као, подму́кла.

У сложеној се деклинацији мијења акценат тако да на
први слог долази ̀ и на други ̑ : мо̀гу̑ћни̑, мо̀гу̑ћна̑.

6. с ̀ на другом слогу:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акце-
нат остаје без промјене: б о л ѐ ш љ и в, б о л ѐ ш љ и в а. —
Таки су с наставком авъ, въ (ав, ов, ев), нвъ, лнвъ: боги̏њав,
голи̏шав, голу̏ждрав, голу̏шав, гољу̏ждрав, живи̏чав, јау̏кав,
кокȍрав, кошту̏њав, круту̏љав, мети̏љав, пепѐљав, прњи̏цав,
смрдѐљав, сухȍњав, бјелȍвљев, гарȍвљев, зељȍвљев, Јакȍвљев,
Јакȍвов, јасѐнов, кусȍвљев, Московљев, мркȍвљев, петѐљев,
сабȍвљев, самсȍвљев, сокȍлов, топȍлов, шарȍвљев, швалѐров,

ближња̀ив, близна̀ив, боја̀зљив, болѐжљив, болѐшљив, вага̀шљив, гово̀рљив, грабѐжљив, гуса̀рљив, жуља̀ив, кичѐљив, крмѐљив, лапа̀тљив, лежѐћив, лећа̀ив, лиша̀јив, љубѐжљив, мирѝшљив, поздѐрљив, сака̀гљив, сипља̀ив, сјевѐрљив, спава̀ћив, срамѐжљив, туга̀љив, чандр̀љив, џандр̀љив, чукља̀ив, шуља̀ив, — с наставком анъ, сото̀нин, — с наставком нь: јучѐрањ, — с наставком инь: само у сложеној деклинацији: голу̀бињи̑, коко̀шињи̑, — с наставком астъ, атъ, итъ: ала̀каст, бјелѝчаст, бјелу̀шаст, бога̀љаст, буда̀ласт, ваљко̀васт, враго̀ласт, голу̀баст, дугу̀љаст, ђаво̀ласт, јастрѐбаст, криву̀љаст, пасту̀шаст, пепѐљаст, поја̀саст, топа̀ласт, домѝшљат, дугу̀љат, обѝлат, оштр̀љат, бако̀вит, баро̀вит, бико̀вит, блато̀вит, брдо̀вит, брего̀вит, бусѐнит, вало̀вит, ваљко̀вит, видо̀вит, вило̀вит, вјеко̀вит, вјетро̀вит, вржно̀вит, врхо̀вит, гласо̀вит, горо̀вит, гредо̀вит, дрно̀вит, дурно̀вит, ђубрѐвит, жарко̀вит, змајѐвит, јадо̀вит, једо̀вит, камѐнит, кишо̀вит, клино̀вит, љеко̀вит, магло̀вит, махо̀вит, мјешо̀вит, мразо̀вит, огњѐвит, пјеско̀вит, плахо̀вит, пољѐвит, право̀вит, прудо̀вит, прчѐвит, ражо̀вит, рњко̀вит, румѐнит, силно̀вит, сило̀вит, сјено̀вит, стано̀вит, страно̀вит, страхо̀вит, темѐљит, ћудо̀вит, уса̀рит, хасно̀вит, чачко̀вит, чворно̀вит, џомбо̀вит, шаро̀вит, шкуљѐвит, штито̀вит.

105 И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: јучѐрањи̑.

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу крајња два консонанта *а*, те у падежима у којима се *а* не умеће имају један слог мање, акценат остаје без промјене у номиналној деклинацији: плавѐтан, плавѐтна. — Таки су осим поменутога још ови: груба̀хан,*) дуга̀чак, маѐцак, маѐчак.

У сложеној се деклинацији мијења акценат тако да с другога слога отпада и прелази на први: пла̀ветни̑, пла̀ветна̂.

7. с ́ на првом слогу и ̂ на другом, таки је: ја́дра̂нкин; промјене нема никаке у акценту.

8. с ̑ на првом и на другом слогу: пу̑тни̑ков; више их нема; нема ни промјене у акценту.

9. с ̀ на првом слогу и с ̂ на другом:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акценти

*) У В. „груба̀хан, хна, хно (у Дубр.)“, али тамо је акценат „гру̏бахан, груба̀хна (и гру̏бахна) гру̏бахно“.

се не мијењају: о̀со̂вштив, о̀со̂вштива. — Таки су: с наставком въ (ов, ев), ивъ: ба̀ба̂јков, бо̀сиљков, ма̀га̂рчев, о̀со̂вштив, о̀со̂рљив, — с наставком инъ: дјѐво̂јчин, — с наставком ьнъ, само по сложеној деклинацији: јѐсе̂њи̑.

И у сложеној деклинацији остају акценти.

б) у којих трећи слог постаје уметнутим међу два крајња консонанта *а*, те у падежима у којима се *а* не умеће имају један слог мање, у обичају су само у сложеној деклинацији и акценти им остају: вѐче̂рњи̑, вр̀хо̂вни̑, гро̀мо̂вни̑, до̀ма̂шњи̑, др̀жа̂вни̑, ка̀ла̂јни̑, ку̀по̂вни̑, па̀за̂рни̑, са̀ма̂рни̑, сто̀бо̂рни̑, то̀ва̂рни̑, у̀то̂рни̑, цр̀ко̂вни̑, чѐтво̂рни̑.

10. с ̏ на првом слогу и с ̂ на другом:

а) у којих остају сва три слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: ла̏бу̑дов, ла̏бу̑дова. — Таки су: с наставком въ (ов, ев): бје̏лу̑гов, бр̏да̂рев, Га̏ва̂нов, га̏вра̂нов, го̏лу̑бов, го̏мба̂рев, др̏нда̂рев, же̏ни̑ков, зе̏љу̑гов, ја̏бла̂нов, ка̏пла̂ров, ка̏ча̂рев, књи̏жа̂рев, ко̏ла̂рев, ку̏ха̂рев, ла̏бу̑дов, Ла̏за̂рев, ли̏му̑нов, ље̏шни̑ков, мје̏се̂чев, не̏ћа̂ков, пе̏ка̂ров, при̏ја̂ков, про̏сја̂ков, пу̏ца̂рев, пу̏шка̂рев, ра̏та̂рев, ра̏ча̂рев, ри̏ба̂рев, ро̏ђа̂ков, сво̏ја̂ков, со̏лда̂тов, ће̏са̂рев, у̏ја̂ков, хље̏ба̂рев, ци̏нца̂рев, ча̏у̑шев, чи̏пка̂ров, — с наставком инъ: ку̏ха̂ркин, ци̏га̂нкин.

И у сложеној би деклинацији остали акценти без промјене кад би ови адјективи били у њој у обичају.

б) у којих трећи слог постаје уметнутијем међу два крајња консонанта *а*, те у падежима гдје се не умеће *а* имају један слог мање, акценти остају без промјене: вр̏ле̂тан, вр̏ле̂тна.
— Таки су: бо̏ја̂зан, бу̏но̂ван, бу̏ха̂ван, бу̏цо̂ван, ви̏ло̂ван, 106
ви̏но̂ван, вра̏то̂ван, вре̏ме̂шан, вр̏ле̂тан, гње̏цо̂ван, го̏ја̂зан, го̏ле̂тан, го̏лијеман (= го̏ле̂ман), гро̏мо̂ран, гро̏мо̂тан, гу̏ло̂зан,*) ди̏вља̂чан, дре̏мо̂ван, др̏но̂ван, дру̏же̂ван, ду̏ше̂ван, и̏ма̂шан, ја̏до̂ван, књи̏же̂ван, ко̏ва̂ран, љу̏ба̂ван, љу̏бо̂ван, мо̏ча̂ран, о̏ко̂ран, о̏ло̂ван, о̏со̂ран, пла̏че̂ван, по̏ло̂ван, про̏ти̑ван, си̏гу̑ран, си̏ло̂ван, скр̏на̂ван, ста̏но̂ван, су̏до̂ван, су̏мо̂ран, те̏ме̂љан, тје̏ста̂ван, ту̏ро̂ван, у̏зу̑ран, у̏со̂ван, у̏че̂ван, хе̏љдо̂ван, че̏ме̂ран, чу̏ва̂ран, ша̏на̂тан, шу̏вр̑тан, и који су у обичају у сложеној

*) У В. „гу̏ло̂зан, зна, зно (у прим.)“, али у Дубровнику је „гу̏ло̂зан, зна, зно“, па ни у приморју нијесам чуо друкчије изговарати.

деклинацији: дăрôвнй, кӯкâвнй, кӯħêвнй, мӯзôвнй, пăсôвнй, сјêвêрнй.

И у сложеној деклинацији, како се види из пошљеднњих примјера, остају акценти без промјене. Али мислим да овамо иду још и ови који су у обичају само у сложеној деклинацији а акценат им се у тој деклинацији промијенио, т. ј. дошао само на другом слогу ` : кољѐвнй, мирòвнâ, свјетòвнй, и ови: дрозгòвљй, керòвљй, косòвљй, мужèвљй, осòвљй, пужèвљй, синòвљй, чворкòвљй.

11. с` на првом слогу и с ^ на трећем: ȁ л о с â н, акценат остаје без промјене; више таких нема, а и тај је управо part. praet. pass.

12. с ̏ на првом слогу и с ^ на трећем, акценат остаје без промјене у номиналној деклинацији: ч ӯ д н о в â т, ч ӯ д н о в â т а, остаје и у сложеној: чӯдновâтй, чӯдновâтâ. — Таки су још само ови, који су управо partic. praet. pass.: гȍстовâн, дӯпловâн, ȍготâн.*)

IV. Од четири слога:

1. с ´ на првом слогу: к р á љ е в и ħ е в. Акценат остаје без промјене.

2. с ^ на првом слогу, акценат остаје без промјене: м â ј с т о р и ч и н, м â ј с т о р и ч и н а. Више их нема.

3. с ` на првом слогу, акценат остаје без промјене: г ỳ с ј е н и ч а в, г ỳ с ј е н и ч а в а. — Таки су осим поменутога још: àрапинов, ѝгуманов, кàлуђеров, мàђисторов, òбрштеров, òскорушов, ỳчитељев, хрѝшћанинов, чòбанинов, мàгаричин, прòтопопин, прèпеличји.

4. с ̏ на првом слогу:

а) у којих остају сва четири слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: п р ȉ ј а т е љ е в, п р ȉ ј а т е љ е в а. — Таки су: с наставком въ (ов, ев),: прȉјатељев, прȍигумнов, цȉганинов, — с наставком инъ: ȁбаџијин, гȁздаричин, кӯхаричин, сȁмарџијин, скȅлеџијин, ħȅсаричин, чȍрбаџијин, — с наставком ин, с којим су у обичају само у сложеној деклинацији а наставак се крњи: кӯкавичјй, лȁставичјй.

*) У В. има још „ȍгрушâн, а, о (у Дубр.)“, али акценат је „ òгрушâн, а, о“, и то је парт. пас. од глагола „огрỳшати, -шâм (меко скухати јаје)“, којега В. нема (Рад 136, 238).

б) у којих четврти слог постаје уметнутим међу два крајња консонанта *а*, те у падежима у којима се *а* не умеће имају један слог мање, акценат остаје без промјене: м ȉ л о с т и в а н, м ȉ л о с т и в н а. — Таки је још само: млȁђанићан. 107

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: мȉлостивнй, мȉлостивнâ.

5. с ´ на другом слогу, акценат остаје без промјене: с е р á ш ħ е р о в.

6. с ` на другом слогу:

а) у којих остају сва четири слога у свијем падежима, акценат остаје без промјене: ч е м è р и к а с т, ч е м è р и к а с т а. — Таки су: с наставком въ (ов): госпòдинов, домàћинов, клокòчиков, ловòриков, мусèлимов, Мухàмедов, Солòмунов, чемèриков, — с наставком инъ: домàћичин, ефѐндијин, јекмèџијин, кавèџијин, ковàнџијин, крчмàричин, кујӯнџијин, мајстòричин, мехàнџијин, попàдијин, пустàијин, сахѝбијин, симѝџијин, синòвичин, станàричин, старјèшинин, туфèкчијин, удòвичин, хасӯрџијин, чарӯгџијин, челèбијин, целèбџијин, — с наставком ни по сложеној деклинацији: јарèбичјй, — с наставком астъ: ашàријаст, плавèтникаст, чемèрикаст, — с наставком тни по сложеној деклинацији: целѝваħй.

И у сложеној деклинацији остаје акценат без промјене: чемèрикастй.

б) у којих четврти слог постаје уметнутијем међу крајња два консонанта *а*, те у падежима у којима се не умеће *а* имају један слог мање, акценат остаје без промјене: с и р ò м а ш а н, с и р ò м а ш н а. — Таки су осим поменутога још: берѝħстан, кукӯрузан, и који су у обичају само по сложеној деклинацији: ваздàкадњй, васѝонй, вечèрашњй, водèничнй, јучèрашњй, лубèничнй, горӯшичнй.

7. с ´ на трећем слогу, остаје акценат без промјене: г о с п о д á р е в, г о с п о д á р е в а. — Таки су само ови с наставком въ (ов, ев): аудитóров, барјактáрев, вретенáрев, говедáрев, господáрев, добошáрев, капетáнов, комендáтов, кочијáшев, Лаудáнов, овицѝров, патријáров, сиротáнов, тефтедáрев, трпезáрев, хазнадáрев, црквењáков, ценерáлов.

8. с ` на трећем слогу, остаје акценат без промјене: н е р а с т ò в и т, н е р а с т ò в и т а. — Таки су: с наставком итъ: ајгирòвит, нерастòвит, прљадòвит, прњадòвит, и овај с настав-

ком ни, с којим су адјективи у обичају у сложеној деклинацији и који се познатијем начином крњи: магарѐћй̑.

9. с ´ на првом слогу и с ˆ на трећем, акценти остају без промјене: са́вјетнй̑ков, са́вјетнй̑кова.

108 10. с ˆ на првом и на трећем слогу, акценти остају без промјене: гла̑вничâрев, гла̑вничâрева.

11. с ` на првом слогу и с ˆ на другом, акценти остају без промјене: а̀ра̂нђелов, а̀ра̂нђелова. — Таки су још само: ко̀рма̂ношев, сѐна̂торов.

12. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом, акценти остају без промјене: ма̏те̑рничав, ма̏те̑рничава.

13. с ` на првом слогу и с ˆ на трећем, акценти остају без промјене: ко̀жуха̂рев, ко̀жуха̂рева. — Таки су још само ови: ка̀шича̂рев, о̀цача̂рев, про̀визу̑ров, цѐдуља̂рев.

14. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом [мјесто »трећем«]:

а) у којих остају сва четири слога у свијем падежима, акценти остају без промјене: ја̏буча̂рев, ја̏буча̂рева. — Таки су још само ови: и̏лица̂рев, и̏мења̂ков.

б) у којих четврти слог постаје уметнутијем међу два крајња консонанта *а*, те у падежима у којима се не умеће *а* имају један слог мање, акценти остају без промјене: ве̏лика̂чак, ве̏лика̂чка. — Таки су још само: ко̏тура̂шан, о̏лапо̂ран.

V. Од пет слогова:

1. с ´ на првом слогу, остаје акц. без промјене: Па́лежанинов.

2. с ˆ на првом слогу, остаје акц. без промјене: Ру̑дничанинов.

3. с ` на првом слогу, акц. остаје без промјене: ка̀луђеричин.

4. с ̏ на првом слогу, акц. остаје без промјене: де̏спотовићев.

5. с ´ на другом слогу, акц. остаје без промјене: бана́ћанинов.

6. с ` на другом слогу, акц. остаје без промјене: Арна̀утинов.

7. с ` на трећем слогу, акценат остаје без промјене: пријатѐљичин, пријатѐљичина. — Таки су још само: капета̀ничин, акрима̀ндритов (архима̀ндритов), митропо̀литов.

8. с ´ на четвртом слогу, акценат остаје без промјене: апотека́ров. — Таки је још само: комендија́шев.

9. с ̏ на првом слогу и с ˆ на другом, акценти остају без промјене: Мр̏ња̂вчевићев, Мр̏ња̂вчевићева.

10. с ´ на првом слогу и с ˆ на четвртом, акценти остају без промјене: на́гонича̂рев, на́гонича̂рева.

11. с ` на првом слогу и с ˆ на четвртом, акценти остају без промјене: на̀полича̂рев, на̀полича̂рева.

12. с ̏ на првом слогу и с ˆ на четвртом, акценти остају без промјене: ђу̏турича̂рев, ђу̏турича̂рева.

13. с ´ на другом слогу и с ˆ на четвртом, акценти остају без промјене: беза́конй̑ков, беза́конй̑кова. 109

14. с ` на другом слогу и с ˆ на трећем, акценти остају без промјене: арѐнда̂торов, арѐнда̂торова. — Таки је још само: преди̏ка̂торов.

15. с ` на другом слогу и с ˆ на четвртом, акценти остају без промјене: водѐнича̂рев, водѐнича̂рева. — Таки је још само: коба̀сича̂рев.

Ни у осталијех адјектива који су у почетку споменути нема промјене у акценту.

Како се у поређењу мијењају акценти адјективима, казао сам у »Облицима« све што се има казати [в. стр. 235—236].

Промјене које напријед видјесмо кад се саберу ове су

А. у номиналној деклинацији:

1. ´ на првом слогу мијења се на ˆ кад иста ријеч немајући падежнога наставка има само један слог: бла́га, бла̂г. Види I, 1, б.

2. ` на првом слогу мијења се на ˆ кад иста ријеч има само један слог: бо̀са, бо̂с. Види I, I, в.

3. ` с првога слога прелази на други слог у падежима који још имају своје наставке: вѐлен, зелѐна. Види II, 3, а, бб.

4. ̏ на првом слогу мијења се на `: до̏бар, до̀бра. Види II, 4, б, бб.

5. мјесто ` на првом слогу и ˆ на другом долази ´ на други слог: ва̀ља̂н, ваља́на. Види II, 5, б.

6. ´ на првом слогу мијења се на ˆ кад ријеч нема падежнога наставка, те би била од једнога слога али се свршује на

два сугласна међу која се умеће *а* и од којих је крајње *л*, те се мијења на *о*: на́гла, на̂гао. Види II, 1, б. — Исто се тако у истој прилици мијења ´ на другом слогу на ˆ, па на први долази ` : окру́гла, о̀кру̂гао. Види III, 5, б.

7. ˆ на првом слогу мијења се на ˵ кад се иза њега *л* претвара у *о*: би̏о мјесто бје̂л, го̂, т. ј. го̏о мјесто го̂л; ста̂лна и ста̏она. Види I, 1, б, в. II, 2, б.

Б. у сложеној деклинацији:

1. мјесто ´ у номиналној деклинацији на првом слогу долази у сложеној ˆ: бла̂гӣ, бла̂га̂, бла̂го̂; го̂ркӣ, го̂рка̂, го̂рко̂. Види I, 1, б. II, 1, б.

110 2. мјесто ´ на другом слогу у номиналној деклинацији долази у сложеној на истом слогу ˆ и на слогу пред њим ` : ва̀ља̂нӣ, ва̀ља̂на̂, ва̀ља̂но̂; ѝму̂ћнӣ, ѝму̂ћна̂, ѝму̂ћно̂. Види II, 5, б. III, 5, б.

3. мјесто ` на првом слогу у номиналној деклинацији долази у неких у сложеној деклинацији ˵ на истом слогу: го̏лӣ, го̏ла̂, го̏ло̂; до̏брӣ, до̏бра̂, до̏бро̂. Види I, 1, в. II, 4, б, бб.

4. мјесто ˵ на првом слогу у номиналној деклинацији долази у неких у сложеној деклинацији ˆ на истом слогу: ста̂рӣ, во̂љнӣ. Види I, 2. II, 4, б, аа.

5. мјесто ` на првом слогу у номиналној деклинацији долази у неких у сложеној ˆ на истом слогу: мр̂твӣ, мр̂тва̂, мр̂тво̂. Види II, 3, б.

6. мјесто ` на другом слогу у номиналној деклинацији долази у неких у сложеној ` на првом: зѐленӣ, зѐлена̂, зѐлено̂; пла̀ветнӣ, пла̀ветна̂, пла̀ветно̂. Види II, 3, а, бб. III, 6, б.

7. у неких се адјектива у сложеној деклинацији замјењују акценти један другим тако да мјесто акцента, који имају или у обје деклинације или га промјеном добивају у сложеној, могу имати и други, који је опет у неких сам у обичају:

а) ˆ замјењује се акцентом ` : све̂тӣ и свѐтӣ, кра̂ткӣ и кра̀ткӣ, гла̂внӣ и гла̀внӣ. Види I, 1, б. II, 1, б. II, 2, б.

б) ˵ замјењује се акцентом ` : ду̏гӣ и ду̀гӣ, ви̏ткӣ и вѝткӣ. Види I, 2. II, 4, б, аа.

в) ˵ замјењује се акцентом ˆ: здра̏вӣ и здра̂вӣ. Види I, 2.

г) ˆ замјењује се акцентом ´ : та̂рнӣ и та́рнӣ. Види II, 2, б.

д) ` на првом слогу замјењује се акцентом ` на другом: бра̀шненӣ и брашнѐнӣ, ја̀гњећӣ и јагњѐћӣ. Види II, 3, а, аа. III, 3, а.

е) ˵ на првом слогу замјењује се акцентом ` на другом: гво̏зденӣ и гвоздѐнӣ. Види II, 4, а.

ж) ˵ на првом слогу и ˆ на другом замјењује се акцентом ` на другом, тако мислим да је кољѝвнӣ према ку̏ће̂внӣ. Види III, 10, б.

У овијем замјенама под 7 види се да слабији акценти долазе мјесто јачих; а томе ће узрок бити највише у најближем дугом слогу, у ком су падежни наставци, и којега не помињах, јер се зна да је у свијех дуг. С горњим адјективима у којима то бива, јамачно су у свези између осталијех и оваки: будѝмскӣ (уз бу̏ди̂мскӣ), деча̀нскӣ (уз дѐчанскӣ), дуна̀вскӣ (уз ду̏на̂вскӣ), змајѐвскӣ, свато̀вскӣ, старѝнскӣ, и намастѝрскӣ, пријатѐљскӣ, итд. Надам се да ће се та свеза боље показати у другом чланку у ком ћу се потрудити да покажем какве акценте добивају ријечи кад постају.

[Што Даничић на стр. 233 овога чланка спомиње да је у својим *Облицима* говорио и о томе како се мијењају акценти адјективима кад се пореде, то у посљедњему издању што је са̂м приредио (у 7-ом биоградском од г. 1874) гласи овако:

Стр. 44: »Овијем наставком [*ј*] упоређени придјеви добијају на првом*) слогу акценат ˵, имали иначе акценат какав му драго..., н. п. мла̂д: мла̏ђӣ, мла̏ђа̂, мла̏ђе̂; сла̀дак: сла̏ђӣ; кру̂т: кру̏ћӣ; кра́так: кра̏ћӣ; гу̂ст: гу̏шћӣ; би̏јел: бје̏љӣ; цр̂н: цр̏њӣ; та̏нак: та̏њӣ; тијѐсан: тје̏шњӣ; у̂зак: у̏жӣ; ви̏сок: ви̏шӣ . . .«

Стр. 45: »2. *ш:* тај наставак добијају ова три придјева, у којих такође долази акценат ˵ на први слог ако га немају још док су неодређени: ла̏к: ла̏кшӣ; ли̏јеп:ље̏пшӣ; ме̏к: ме̏кшӣ.

*) Можда би требало казати „(према старијој акцентуацији) на другом слогу од краја“, јер тамо је акценат у врло ријетким случајевима гдје имамо оваке компаративе од три слога: *студѐњӣ* слушао сам од муслимана̂ барске нахије у Црној Гори, а мало даље и сам Д. има р̏ђавшӣ.

3. *иј;* тај наставак добијају сви остали придјеви..., а акценат имали какав му драго док су неодређени добијају у поређењу ̀ сви само на слогу пред наставком, н. п. сла̂ван: сла̀внијӣ; кру́пан: кру̏пнијӣ; ста̏р: ста̀ријӣ; хи̏тар: хи̏тријӣ; бо̀гат: бога̀тијӣ; па̏метан: памѐтнијӣ; по̀божан: побо̏жнијӣ; за̏дово̂љан: задово̀љнијӣ; ра̏зу̂ман: разу̏мнијӣ, итд..., тако придјеви з д р а в, с л а б, р ђ а в, у којих је обичнији овај наставак *иј*, могу се чути гдјегдје с наставком *ши*: здра̏вшӣ, сла̏пшӣ, р̏ђавшӣ«.[1] — Мало даље за суперлатив говори само ово: »Кад се пред овако упоређене придјеве метне н а ј, онда постаје трећи ред поређења, н. п. мла̂д, мла̏ђӣ, на̂јмлађӣ, итд.«, али за његов акценат не каже ништа.]

[1] рђавшега. Нар. пјесм. III. 187. у Биограду сам чуо и скупше. а групши има Иванишевић 169.*)

*) „гру̏пшӣ“ говори се и данас у Дубровнику.

[Rad Jugoslavenske Akademije. Knjiga XX. U Zagrebu 1872].

Prilog za istoriju akcentuacije hrvatske ili srpske. 150

Čitao u sjednici filologičko-historičkoga razreda jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî 10 travnja 1872

PRAVI ČLAN DR. GJURO DANIČIĆ

Pokazavši u dojakošnjim raspravama[1] sadašnju akcentuaciju našega hrvatskoga ili srpskoga jezika, kakva je u pojedinijem riječima i kako se u oblicima njihovijem mijenja, zaželjeh potražiti je li i prije bila taka ili je negda bila drugačija. To znati, ako se može i koliko se može, mislim da je i vrijedno i potrebno kao što mu drago drugo u jeziku. Želju mi još osobito dražaše što se već bješe pisalo više puta da nam je akcentuacija negda bila drugačija, bješe se već pisalo i kakva je bila, — kao nešto o čemu nema sumnje proglašavalo se da je bila jednaka sa sadašnjom čakavskom akcentuacijom; a potvrde tomu ne bješe druge osim domišljanja. S toga potražiti u književnosti svjedočanstva koja bi mogla pokazati je li doista tako ili nije, čini mi se da je potreba koja ne može dugo stajati nepodmirena u našoj književnosti. Ja ne mislim da će se ovom raspravom podmiriti ta potreba, a jamačno niko ne će ni očekivati da se stvar dosele netaknuta a vrlo teška kao što je ova, u kojoj se valja oslanjati samo na starinsko pisanje, koje je i u drugom koječemu mnogo jasnijem često nepouzdano, na jedan mah raspravi; nego ću biti zadovoljan ako ova rasprava bude samo dobar početak tome poslu i prilog koji bi pomogao da se taj posao prije i lakše svrši.

Najstariji trag bilježenoj akcentuaciji u našoj književnosti nagjoh u srpskim spomenicima koje je na svijet izdao Miklošić

[1] Slavische bibliothek herausgegeben von Fr. Miklosich. Bd. I. 1851. Гласник VIII 1856. XI 1859. Rad VI 1869. XIV 1871.

151 (Monumenta Serbica. U Beču 1858): to su primjeri u kojima stoje po dva jednaka vokala ili konsonana mjesto jednoga i onda kad po etimologiji ne bi trebalo: u spomenicima XIII vijeka nagjoh ih samo devet, mnogo ih više nagjoh u spomenicima XIV vijeka, iz koga vremena ima i spomenika više, a najviše u spomenicima XV vijeka; mislim da neće biti s gorega ako odmah ovdje stavim onijeh devet najstarijih primjera i k njima dodam iz XIV vijeka najstariji izmegju onijeh u kojima su dva konsonanta: имаа (3 sing. praes.) 10. раꙁории (3 sing. praes.) 10. поωдь власть 13. тыи (tu) 25. дєсєлѩакь 26. дєсєлѩака 26. ѣа 30. ꙁаа море 42. господьствоующаа (acc. sing. masc.) 561. илли 101. тыи i ѣа dolaze više puta u spomenicima XIII vijeka. Osim tijeh spomenika upotrebih za ovaj posao još rukopis pisan rukom Nika Ranjine godine 1503*) latinskim slovima, u kom je iz staroga i novoga zavjeta što se čita u crkvi preko godine i koji je u biblioteci jugoslavenske akademije pod br. 653, — i nekoliko starijeh štampanijeh knjiga, a to su po godinama kad je koja štampana: od 1567 Basilija Gradića Libarce od djevstva (u Mlecima); — od iste godine istoga pisca Libarce vele duhovno i bogoljubno od molitve i kontemplanja (u Mlecima); — od 1582 Šimuna Budinića Ispravnik za erei ispovidnici i za pokornih (u Rimu); — od 1595 Fausta Vrančića rječnik: Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, italicae, germanicae, dalmati(c)ae et ungaricae (u Mlecima); — od 1597 Arkangjela Gučetića Rozario (u Rimu); — od iste godine Dinka Zlatarića Elekra tragedia, Ljubmir pripovies pastirska i Ljubav i smrt Pirama i Tizbe (u Mlecima); — od 1606 Fausta Vrančića Život nikoliko izabranih divic (u Rimu); — od 1613 Ivana Bandulavića Pištole i evangelja priko svega godišta (u Mlecima); — od 1649 Jakova Mikalje Blago jezika slovinkoga, gdje je i gramatika pred rječnikom (u Loretu). — Kako se vidi, vrijeme iz kojega treba da nam se pokaže akcentuacija po ovijem izvorima, prostire se od XIII do polovine XVII vijeka.

Megju spomenutijem knjigama tri su čakavske, i to: Budinićeva i obje Vrančićeve. Mislio sam da mi valja i njih uzeti u ovaj posao jedno za to da bi se vidjelo je li i u njima akcentuacija kakva je u ostalima ili je drugačija, t. j. je li se u njihovo vrijeme razlikovala čakavska akcentuacija od akcentuacije ostaloga naroda ili nije, a drugo za to što je sadašnja čakavska akcentuacija — o kojoj se veli da je s njom jednaka bila štokavska — prem da je o njoj pisano ne malo, opet vrlo malo poznata tako 152
da je više o njoj pisano nego što je nje same poznato, a i što je poznato, sasma je nepouzdano. Da je ona vrlo malo poznata, na to su se već dizale žalbe; a da je i ono malo što je poznato vrlo nepouzdano, to će se u ovoj raspravi na mnogo mjesta i samo pokazati, a gdje gdje će mi valjati i izrijekom napomenuti; ali da bi se moglo mirnije suditi o svemu što se ovdje nagje da se ne podudara sa sadašnjim našim znanjem čakavske akcentuacije, čini mi se potrebno da odmah ovdje pokažem u nekoliko primjera kako je to znanje nepouzdano. Može li biti iole pouzdano n. pr. da prema štokavskom p î š e m čakavci govore p í š e m (A. Mažuranića slovnica hèrvatska 1869 str. 23, koji svojim znakom taj čakavski primjer bilježi p î š e m), kad od istoga koji to veli čujemo da štokavci govore b í s e r (koje on svojim znakom bilježi b î s e r, str. 18), a svi znamo ili najlakše možemo znati da ta riječ u štokavca glasi b ì s e r? Ili tko n. pr. veli da riječi p o s t i t r n u štokavca glase p ö s t i t r̈ n i da im gen. sing. glasi p ò s t a, t r̀ n a, a sam je mogao najlakše doznati da im nije ni jedan ni drugi padež taki iz rječnika, kojemu je — kako sam veli — u ovom poslu „morao najvećma vjerovati“, — njemu koliko se može i smije vjerovati kad kaže da je tijem riječima u čakavaca gen. sing. p o s t ä, t r n ä (str. 15 i V)? I kad dalje još postavlja pravilo (str. 23) da u štokavaca stoji akc. ` pred slogom na kom je u čakavaca akc. ̈, te bi po tome obje ove riječi glasile u štokavaca u gen. sing. p ò s t a, t r̀ n a, a znamo da ne glase tako nego p ö s t a, t r̂ n a, onda tko može znati što valja prije reći: ili da pomenuto pravilo ne valja ili da u čakavaca te dvije riječi u tome padežu ne glase onako kako je kazano? Tako je nepouzdano naše znanje o čakavskoj akcentuaciji, o kojoj što se god zna, zna se samo od istoga književnika; samo ću još napomenuti, da primjeri koje navedoh nijesu osamljeni nego bi ih se moglo navesti i više kad bi trebalo, niti su male vrijednosti, nego se u njima javlja cijela sistema od akcentuacije.

Mnogo gragje nagjoh za ovaj posao u pomenutijem izvorima; ali ne u svjema jednako. Srećom, nijesu njom posve siromašni najstariji, t. j. spomenici i rukopis Ranjinin; prilično je ima u Gradića i u Gučetića, još više u Zlatarića, a u ostalijeh upravo

*) Ta je godina grijeskom amo došla; rukopis je pisan od g. 1508 dalje.

izobila. Samo kad bi to mnoštvo gragje bilo dovoljno, t. j. kad bi u njemu bilo sve što treba za ovaj posao! Ali to ćemo vidjeti.

153 Akcentuacija je u tijem izvorima bilježena na pet načina:

a) dvjema vokalima,
b) dvjema konsonantima,
c) znakom `,
d) znakom ´,
e) znakom ^,

Ali se ne nahodi sve ovo pet načina u svakom pomenutom izvoru: u spomenicima je i u Ranjine samo prvi i drugi način (i taj je drugi način u spomenicima vrlo rijedak); u Gradića i u Gučetića i u Budinića i u Vrančića živ. prvi i drugi i treći; u Mikalje samo drugi i treći i četvrti; u Zlatarića i u Bandulavića četiri prva; a svijeh pet samo u Vrančića rječ. Prvi se dakle način nahodi u svijeh osim Mikalje; drugi u svijeh; treći u svijeh osim spomenika i Ranjine; četvrti samo u Zlatarića, Bandulavića, Mikalje i u Vrančića rječ., a nema ga u spomenicima ni u Ranjine ni u Gradića ni u Gučetića ni u Budinića ni u Vrančića živ.; peti samo u Vrančića rječ. i to samo na nekolika mjesta. — Nalaze se i po dva i po tri izmegju rečenijeh načina sastavljena zajedno: dva jednaka vokala i za njima dva jednaka konsonanta: l e e s s a Bud. 5., — vokal s akcentom i za njim dva jednaka konsonanta . z ó r r a Band. 92., — dva vokala s akcentom na prvom: p ú u t Band. 115. d j e l l à a (gen. pl.) Grad. duh. 17. ili na drugom: t e é g Band. 115. p u ù t Band. 116. d j e l l a à (gen. pl.) Grad. duh. 54. b o l j e è Vran. rječ. 94. ili na oba: d á á r Vran. rječ. 64. g i b l j ù ú Band. 113.

Svak se može lasno dosjetiti da su se dva vokala pisala mjesto jednoga duga, a Vrančić i veli izrijekom o svom pisanju: „aa, ee, ij, oo, uu. hae vocales designant sillabas longas" (živ.116). Ali pitati valja: koji su vokali i njemu i drugim piscima bili dugi? nijesu li i kratke vokale na kojima je akcenat uzimali za duge? On sam ima dva vokala gdje je sada ^ : b a a n živ. 40. i gdje je sada ´ : r a a s a p živ. 56, dakle u dugim slogovima, a ima dva vokala i u slogovima koji su ne samo sad kratki nego koji su bez sumnje i u njegovo vrijeme bili kratki: n a a m i s t o o živ. 26. I u spomenicima dolaze dva vokala u dugom slogu: Мларъ 216, ali i u kratkom : слоүко 156.

Takogjer je lasno misliti da su se dva konsonanta pisala u kratkom slogu; tako n. pr. u Ranjine stoje dva konsonanta megju dva kratka vokala u acc. pl. d j e l l a 13; ali stoje i megju dva duga vokala u gen. pl. d j e l l a 80, a da su doista u pošljednjem pri- 154
mjeru oba vokala bila duga kao što su i sada, posvjedočavaju primjeri bez broja. I u spomenicima imamo dva konsonanta iza kratkoga vakala: села 106, ali i iza dugoga, premda vrlo rijetko: баннь 106.

Za treći i četvrti način spomenuću da Bandulavić opominje čitaoca da treba „pamet i jezik k slovom prilagati obzirući se na ačente, apostrofe, diftonge, virgule i punte, ne budući ništor zaludu postavljeno, prem da vazdi jednaku snagu ne imaju, jere su vnigdi za potribu i pomoć, a nigdi za lipotu i urešenje riči postavljena", pa dodaje, da se jedna slova „produžaju" a druga „skratčavaju" i za primjer stavlja onijeh prvijeh: „j á" a drugih: „d à, v à s" (IV); ali on sam ima ´ ne samo na dugim vokalima: d á r 22, l ú p e ž 17, nego i na kratkim: ó k o 25, ó t a c 15, i ima ` ne samo na kratkim: b ò ž e 16, r è ć i III, nego i na dugim: k r à l j 18, z à k o n 171, da u istoj riječi ima sad ´: g l á s 4, sad `: g l à s 48.

Tako je i u ostalijem svijem izvorima — gdje manje, gdje više.

Kad su se, kako vidimo, i dugi i kratki vokali jednako bilježili, onda nitko ne će ni tražiti u našim izvorima dvojakih dugih i dvojakih kratkih vokala, niti bi bio pravedan tko bi u pisanju XIII—XVII vijeka tražio i tu razliku, kad danas izmegju nas slabo tko hoteći baš pokazati akcenat pazi na tu razliku, — kad sam Vuk, koji je osnovao sadašnji način kojim bilježimo akcente, ne samo godine 1818 u prvom izdanju rječnika, potpuno razlikujući dvojake duge slogove, na razliku izmegju dvojakih kratkih akcentovanih, prem da je i za nju dobro znao i o njoj dobro pisao, ipak nije pazio osim onijeh riječi u kojima su svi glasovi jednaki (j à r i c a = pšenica, j ä r i c a = mlada koza), — velim, ne samo godine 1818 nego ni godine 1849 u drugom izdanju poslovica još nije pazio u pisanju na tu razliku, nego je n. pr. ime P e r a s t (XVI) bilježio akcentom tako da onaj koji samo iz knjiga zna zato mjesto u Boci Kotorskoj može čitati i P è r a s t i P ë r a s t, te ne može znati akcenta tome imenu, ako i jest akcentom obilježeno. — Ali što se u našim izvorima ne razlikuju dvojaki dugi ni dvojaki kratki slogovi, mislim da za to ne smijemo

reći da u njihovo vrijeme nije ni bilo te razlike, kao što ne smijemo
155 reći da nije bilo razlike izmegju dugih i kratkih vokala za to što su se dosta često jedni i drugi jednako bilježili.

Videći gdje se u izvorima ne samo ne razlikuju dvojaki dugi slogovi izmegju sebe niti dvojaki kratki izmegju sebe, nego se ni dugi od kratkih ne razlikuju dovoljno, mogao bi čovjek pomisliti da će se zaludu tražiti u njima akcentuacija. Ali sam se ja uvjerio da nije tako, nego da se kroza svu ovu mješavinu može doći do stvari vrlo dobrijeh. Samo treba malim biti zadovoljnu, pa što se manje ište, može biti da će se više dobiti. Mislim da se možemo zadovoljiti uzevši samo da je u pomenutom pisanju naših starijeh glavna misao da se kojim god od pomenutijeh pet načina pokaže slog koji se izmegju drugih ističe, ili se njima samo činilo da se ističe; a kako se ističe: eda li dužinom, i kakvom, ili kratkoćom, i kakovom, to da je ostalo nama da prosudimo. Ovo glavno, koliko se čini da je malo, ja mislim da mnogo vrijedi, jer često odučuje upravo u onom što se traži.

Ko uzme na um što rekoh da su se slogovi dužinom ili akcentom različni jednako pisali a jednaki različno, jamačno će vidjeti da je dosta zamršen posao koga sam se latio. Za to mislim da će biti najbolje da ga razdijelim po sadašnjoj akcentuaciji: u njoj se zna pet različnijeh slogova: dugi sa ˊ, dugi sa ˆ, kratki sa ˋ, kratki sa ˵ i kratki bez ikakoga akcenta. Po tome ću razdijeliti svoj posao u pet glavnijeh razdjela, te ćemo izmegju slogova u pomenutijem knjigama na koji god način obilježenijeh vidjeti u I. razdjelu one koji su sada dugi sa ˊ, u II. one koji su sada dugi sa ˆ, u III. one koji su sada kratki sa ˋ, u IV. one koji su sada kratki sa ˵, i u V. one koji su sada kratki bez ikakoga akcenta a u izvorima su — kako rekoh — obilježeni. U svakom ću razdjelu napomenuti koliko se može ili ne može misliti da su riječi u njemu navedene imale isti akcenat koji sada imaju; a budući da to najviše stoji do vrijednosti onoga što će se pokazati u pošljednjem razdjelu, za to će se tek u tom razdjelu, po što se vidi vrijedi li ili ne vrijedi ono što je u njemu, moći ogledati da se o svemu sud izreče, kojim će se potvrditi da je ili sadašnju akcentuaciju ili kakovu stariju imao naš jezik u ono vrijeme koje iznose pred nas izvori upotrebljeni u ovoj raspravi.

I

Dugi slogovi na kojima je sada ˊ. 156

1. u substantiva muških:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: bívo Mik.[1] četvártka (= četvŕtka) Band. 24. desétak (decima) Mik. 63.[2] dobijtak Vran. živ. 30. dobiitka Bud. 110. dáržak (= dŕžak) Mik. gubítak Mik. jasénak Mik. kamíčak Mik. klànac Mik. lánac Mik. laažac Vran. riječ. 60. lúpež Band. 17. lúpeži Band. 30. lúpeži Band. 30. наачиномь 369.[3] наачинь 458. naačin Bud. 26. náčinom Band. 7. naagod Bud. 73. národ Band. 2. národa (gen. sing.) Band. 13. národi Band. 2. národov (gen. pl.) Band. 41. nàrodov Band. 41. náuk Band. 2. náuku (loc. sing.) Band. 20. párac Mik. 26. peetak Band. 46.peetka Band. 106. pijánac Mik. piisak Band. 73. písak Band. 199. pisscu Ranj. 160. pissaoci Guč. 104. pijteo Band. 86. počètka Grad. djev. 54. prásci Band. 49. pràsce Band. 49. prsténak Mik. расапь 367. raasap Vran. živ. 56. rássap Band. 42. rásó Mik. rázbojnikov (gen. pl.) Band. 25. rázlogu Band. 20. rímljanom (dat. pl.) Band. 21. sábor Mik. súdac Band. 86. Mik. suudca Ranj. 67. súdca Mik. 220. svétac Band. 19. tkallac Mik.[4] veenca Vran. živ. 18. vránjàk Mik. vrútke Band. 6. záhod Mik. 824. zákon Band. 4. zàkon Band. 171. západ Mik. ꙃааписе 367. 400. ꙃаапису 368. 398. 414. ꙃаапись 388. 398. 400. 405. závite Band. 5. žiitak Bud. 129. Vran. živ. 25.

b. u kojih nema toga akcenta u nom. sing. nego dolazi u kom drugom pad.: brista (gen. sing.) Mik. brístá (gen. pl.) Mik. bunára (gen. sing.) Mik. čiinii (gen. pl.) Bud. 149. daana (gen. pl.) Vran. živ. 52. dánaa (gen. pl.) Band. 18. dáná (gen. pl.) Mik. daara (gen. plur.) Grad. duh. 19. Десеньаака 26. diaake Bud. 79. dijlu (loc. sing.) Band. 25. dijli (acc. pl.) Bud. 4. díle (acc. pl.) Mik. domadàra

[1] Kod riječi iz Mikaljina rječnika koje stoje u alfabetičnom redu ne stavljam strane na kojima su; a stavljam i strane kod onijeh koje sam našao zabilježene akcentom na drugom mjestu a ne u alfabetičkom redu.

[2] ta je riječ u alfabetičkom redu zabilježena: desétàk.

[3] Svi su primjeri koje štampam ćirilskim slovima uzeti iz Monumenta serbica, koja je izdao Miklošić. za to kod njih stavljam samo broj strane na kojoj je koji.

[4] stavljam ovdje ovu riječ, jer je u Vuka tkálac, ali je mogao prvi slug biti kratak, jer i Stulić piše tkallac.

157 Band. 29. || dvóru (loc. sing.) Zlat. 21 b. Band. 87. fratárá (gen. pl.) Mik. 560. gládu (loc. sing.) Band. 25. гласꙋ (loc. sing.) 371. glásu (loc. sing.) Band. 33. gorštáka (gen. sing.) Zlat. 80. господарꙋ 553. господара 555. градꙋ (loc. sig.) 414. grijha (gen. sing.) Bud. 3. griihe Bud. 4. ispovidniika (gen. sing.) Bud. 7. ispovidniici (acc. plur.) Bud. 3. kaméná (gen. pl.) Mik. 444. kiipu (dat. sing.) Bud. 5. (loc. sing.) Band. 23. kijpom (instr. sing.) Guč. 101. koonca Vran. živ. 59. kónjá (gen. pl.) Mik. 701. кралю 367. краліа 506. králja (gen. sing.) Band. 18. králju Band. 125. králji Band. 18. krijžu Guč. 209. kvassu (loc. sing.) Ranj. 123 b. lakata (gen. pl.) Band. 7. likaara (gen. sing.) Vran. živ. 43. likaari Vran. živ. 34. lijstu (loc. sing.) 7. люꙋди (gen. pl.) 367. ljúdij (gen. pl.) Band. 32. ljúdem Band. 9. ljùdmi Band. 21.[1] lónca Mik. 142. luugu (loc. sing.) Band. 29. mijrú (loc. sing. pax) Vran. živ. 14. míra Band. 2. mijri (nom. pl. murus) Guč. 102. missécí (gen. pl.) Band. 52. mornàrom Band. 108. neprijatéljá (gen. plur.) Mik. 833. nooža Ranj. 102 b. noožem Ranj. 103. обичаю (loc. sing.) 470. običáju (loc. sing.) Band. 19. obláku (loc. sing.) Band. 1. oblàku (loc. sing.) Band. 82. okolijšu (loc. sing.) Band. V. otáru Band. 28. otárom Band. 13. pastiiri Band. 16. pastírom Band. 10. поклисаара 367. поклисаари 367. posálá Mik. 152. prišta (gen. pl.) Mik. 457. púká (gen. pl.) Mik. 422. puutij (gen. pl.) Ranj. 193 b. puuti (instr. pl.) Ranj. 48 b. puutu Vran. živ. 46. puutem Vran. živ. 38. Band. 19. puuti (nom. pl.) Band. 35. puutova Band. IV. puute Band. 3. puutijh (loc. pl.) Band. 25. púta (gen. sing.) Mik. 13. púta (gen. pl.) Mik. 62. putti (nom. pl.) Grad. duh. 7. razuumu (loc. sing.) Vran. živ. 79. razúmu (loc. sing.) Band. 33. reedu (loc. sing). Bud. 36. redovníku Band. 22. рꙋсагꙋ 405. sinóvaá Band. 36. straahu (loc. sing.) Vran. živ. 90.[2] stuupa (gen. sing.) Band. 112. stuppa (gen. sing.) Guč. 187. stuupu (loc.) Band. VI. suude (acc. plur. judicium.) Ranj.

[1] Ovaj instr. i pred njim dat. ne znam idu li akcentom ovamo, jer mi u tom starijem obličju nijesu obični, nego ih stavljam ovdje po akcentu koji imaju u sadašnjem običnijem obliku.

[2] U Vukovu rječniku stoji da je u gen. sing. s t r ä h a; tako i ja rekoh u Glasniku VIII 12. 13. a prema tome je u loc. s t r à h u; ali mi netko iz Dubrovnika reče da se ondje govori u gen. s t r ā h a, po čemu bi u loc. bilo s t r á h u. Može biti da se i meni i Vuku prema poznatome gen. ‚strâ‘, koje može postati i od ‚stráha‘ i od ‚strâha‘ i od ‚sträha‘, samo učinilo da je ‚sträha‘. [Isp. ovdje str. 23. napom. 5 i 7.]

48. suuda (gen. sing. judicium) Vran. živ. súdu (loc. judicium) Band. 34. súdi (judicium) Band. 160. súda (gen. || sing. judicium) 158
Mik. svijtu (loc.) Vran. živ. 23. svítu (loc.) Band. 12. štápa (gen. sing.) Band. 156. težáke Band. 24. Tiitu Band. 16.[1] tárgu (loc.) Band. 24. truudom Vran. živ. 25. trúda Band. 23. vaali Vran. živ. 10. vallov Ranj. 13. vallovi Band. 22. Mik. 360. vallová Band. 1. vijke Vran. živ. 46. vijka (gen. pl.) Vran. živ. 46. vijkova Vran. živ. 69. vojníke Mik. 165. zráká (gen. pl.) Mik. zuubi (gen. pl. Vran. živ. 68. zúbij (gen. pl.) Band. 180. zúbá (gen. pl.) Mik.

2. u subst. ženskih na *a*:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom pad. na istom slogu: balína Mik. bràde (gen. sing.) Mik. 241. brázda Mik. díva Band. 9. díka Mik. duuga Vran. rječ. 51. dúga Mik. duuša Vran. živ. 27. dúša Band. 37. dúše (gen. sing.) Band. 28. gláve (gen. sing.) Band. 21. gláva Mik. góspa Mik. gráni (loc. sing.) Zlat. 69. grána Mik. 136. híla Mik. хвалоу 554. hvalla Ranj. 85 b. hvallu Ranj. 49. hvála Band. 1. hválu Band. 23. jaavi (loc.) Vran. živ. 19. Єлла 415.[2] kína Mik. léća Mik. lúka Mik. Маарꙋ 216. Мааре (gen. sing.) 216. 272. 516. 535. Маарѣ 216. Маара 514. моушꙋ[3] 377. моуше 399. muuka Vran. rječ. 35. Mik. 26. múke (gen. sing.) Band. 43. mûnja Mik. paapom Vran. živ. 20. peetom Band. 82. píla Mik. plaaću Bud. 85. plaaća Vran. živ. 93. pláća Band. 6. Mik. plàća Band. 233. priilika Band. 12. pústinji Band. 6. raaba Vran. živ. 49. rába Band. 4. raabinje Bud. 126. ruude Vran. živ. 19. рꙋке 349. ruuci Vran. živ. 18. rùkee (gen. sing.) Band. 31. rùkom Band. 31. rúká (gen. pl.) Mik. 420. Славе 484. slaane (gen.) Vran. živ. 108. slána Mik. sluuga (gen. pl.) Band. 29. slúga (nom. sing.) Band. 8. slúzi Band. 22. sárni (= sŕni) Band. 213. stiinu Band. 80. stíná (gen. pl.) Mik. 570. страане (gen. sing.) 337. страанѣ 367. straana Bud. 49. straane (gen. sing.) Bud. 12. Vran. živ. 45. stráne (gen. sing.) Zlat. 86 b. Band. 18. strána Mik. stríla Mik. svilla Ranj. 187 b. svíle Mik. 31. šaalu Bud. 55. šaala Vran. rječ. 34. tráva Band. 23. Mik. 35. trúblja Band. 31. túga Mik. túge Band. 7. tùzi Band.

[1] Ako bi se uzelo da je nom. Tito, išao bi ovaj primjer naprijed pod a.

[2] Moglo bi se misliti da je prvi slog bio kratak, ali ja ne mogu vjerovati. [„Jěla“ ima još dandanas u Dubrovniku; v. AR.]

[3] Premda je tu drugi vokal postao od *l*, te može biti da je za to i napisan, a take primjere ne stavljam iz drugih izvora, opet mislim da ne će biti s gorega što iz spomenika stavljam i po koji taki primjer.

30. váda Mik. víla Mik. vrríbá (= vŕbâ, gen. pl.) Mik. 796. vrrísta (= vŕstâ, gen. pl.) Mik. 797. заабабе 369. 405. zijma Band. 72. zíma Mik. zvízda Band. 10.

159 *b.* koje u nom. sing. nemaju toga akc., nego ga dobivaju u kom drugom, i to u gen. pl.: búhá Mik. górraa Band. 3. lózá Mik. 428. nógá Mik. 421. pčélá Mik. 567. planijná Band. 34. sirótá Mik. 26. šupljína Mik. 585. vódaa Band. 113. zlobbaa Grad. duh. 79. djev. 113. zmiija Band. 158. ženna Grad. djev. 59. žeenaa Vran. živ. 58. žeéna Band. 99. žéná Mik. 293.

3. u drugih ženskih subst.:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: hárnost Mik. hlípnóst Mik. grúbost Band. 50. jákost Band. 5. jàkost Band. 232. ljúbav Band. 22. náglóst Band. 226. naapast Bud. 144. nápast Band. 91. obiitil Bud. 59. obijtili Band. 11. obítili Band. 17. praaznost Vran. riječ. 50. svítlosti Band. 10. támnosti Band. 18. závidóst Band. 215. závidosti Band. 1

b. koje u nom. sing. nemaju toga akc. nego ga dobivaju u kom drugom padežu: ispoviidi (loc. sing.) Bud. 45. oblaastii (loc. sing.) Bud. 146. pameeti (loc. sing.) Vran. živ. 41. riiči (loc. sing.) Band. 22. riječi (gen. pl.) Band. IV. stvaari (loc. pl.) Vran. živ. 19. stváriih (gen. pl.) Band. 12. tvaareh (pl. loc.) Bud. 125. tvaarii (loc. pl.) Bud. 95. zleedij (gen. pl.) Vran. živ. 22.

4. u subst. srednjih:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom pad. na istom slogu: božánstva Band. 7. dijte Band. 68. dostojánstvo Band. 119. králjevstvo Band. 2. krillo Ranj. 71. Guč. 244. krilla (gen. sing.) Ranj. 76 b. (nom. pl.) Ranj. 179. krillu Ranj. 17 b. krijla (acc. pl.) Guč. 278. krijlo Band. 45. kriila (acc. pl.) Band. 13. krílu Band. 6. krílo Mik. kršténje Band. 8. lijce Vran. živ. 9. liice Band. 13. lijcu Band. 63. liitanju Band. 54. miito Bud. 53. mliiku Vran. živ. 38. namirénje Mik. obránje Band. 23. odiilo Band. 12. opijjanju Band. 1. opránju Band. 16. otačánstvo Band. 173. piisanju Band. IV. pissma Ranj. 13 b. pissmo Guč. 273. pijssmo Guč. 291. pijsmo Bud. 39. Vran. živ. 18. Band. 71. piisma Bud. 122. piismih Band. 8. písma Mik. predg. plátna Mik. počélo Band. 12. pošténju Band. 2. pozdravljénja Band. 5. prikázanje Band. 28. proklétstvo Band. 47. propeetje Band. 44. raabstva Bud. 160. rasútje Mik. sándo Mik. споменꙋꙋтнꙗ 469. stàbla Band. 1. strúgallo Mik. svidočánstvo Band. 12. šténje Band. 1. štènje

Band. 17. uudo Vran. živ. 65. uuda (nom. pl.) Vran. živ. 19. úda (acc. pl.) Band. 19. ùda (nom. pl.) Band. 19. uddo Mik. 140. 354. údá (gen. pl.) Mik. 849. uskrsnútja Band. 8. uusti (loc. pl.) Vran. živ. 21. ústa Band. 13. Mik. ùsta Band. 210. ústih Band. 89. ùstmi Band. 2. úžá (gen. pl.) Mik. 739. velličánstva Band. 12. veezanje 160 Vran. rječ. 66. vijdro Band. 66. vijna Ranj. 57. viino Band. 9. vína Mik. 49. vládanju Band. 11. vraata Vran. živ. 18. vráta Band. 43. Mik. vriime Bud. 8. vríme Band. 1. začétje Band. XXI.

b. u kojih u nom. sing. nema toga akc. ili ga nema na istom slogu, nego im dolazi u kom drugom pad., kao u gen. pl.: bŕdâ („brrídá") Mik. 8. dárvaa (dŕvâ) Band. 115. nebésá Mik. 636. stabála Band. 81. vreténá Mik.

5. u pridjeva[1]:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl. ili još u kom padežu na istom slogu: blážen Band. 2. čovičáska Band. 162. dúžni Band. 22. gládan Mik. háran Mik. králjevih Band. 2. kraatko Bud. 91. krátka Mik. 56. mástan Mik. múdri Band. 21. mútan Mik. наапрабнꙋ 388. praazan Vran. živ. 109. práznu Band. 37. prijlična Band. 6. prijlično Band. 24. vrijdni Band. 45.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl., nego ga dobijaju u kom drugom pad. iste deklinacije: gluusi Vran. živ. 114. glússijh Band. 6. jaako Vran. živ. 34. liini Band. 21. lijpaa Vran. živ. 56. lijpimi Vran. živ. 75. luudi Vran. živ. 35. luudii Band. 170. nijmi Vran. živ. 114. puustu Vran. živ. 6. puusta Band. 13. sijda Vran. živ. 33. slijpi Vran. živ. 114. slijpih Band. 6. suhha Ranj. 45. súha Band. 6. túpa Mik. 400. vrúći Band. 21.

6. u pronom.: mnóme Zlat. 55 b. tijme (instr. sing.) Vran. živ. 31. tiime (dat. pl.) Bud. 134. saama Vran. živ. 13. — sviimi Band. 21.

7. u brojeva: dvaadesset Band. 187. dvádeste Band. 19.

8. u glagola:

a. prve vrste i u onijeh bez umetaka i koji su iz drugih vrsta u kome god obliku prešli u ovu: smeesti Bud. 135. smeetem Band. 75. smeetu Band. 74. sméte Band. 13. smétene Zlat. 24 b. resti (inf.) Vran. rječ. 24. raastu Bud. 100. ráste Band. 23. uzráste 24. rásti (inf.) Mik. greede (part.) Vran. živ. 38. gréde (3 sing. praes.) Band. 17. клаадѣхꙋ 371. krádu Band. 30. ukrádeš Band. 22. krá-

[1] Megju njih uzimam i partic., koja se govore kao oni.

dijaše Band. 180. preedú Band. 172. passi Ranj. 184 b. passem Grad. djev. 114. pásem Band. 34. páse Band. 49. pásu Band. 70. paasi Band. 211. spássi Band. 28. spassen Band. 9. satreesti Vran.
161 rječ. 112. istrésti Mik. || potreesal[1] Bud. 20. žijve (3 sing. praes.) Zlat. 28 b. žíveš Band. 30. odsijkuu Vran. živ. 114. odsijče Vran. živ. 64. obuuci Vran. živ. 59. obúcimo Band. 1. obúcite Band. 1. obúčet Band. 13. obúkoste Band. 35. obúkoše Band. 87. striiže Band. Band 95. izléći Mik. pilli Ranj. 124. pijlaa Vran. živ. 85. pijli Band. 24. billa (esse) Ranj. 154 b. billo (esse) Ranj. 85 b. billi (esse) Ranj. 82 b. biila Bud. 8. Band. III. biili Bud. 87. Band. 23. bijla Vran. živ. 16. biilo Band. 23. доѡки 414. доѡке (aor.) 416. наахохь 367. otijti Van. živ. 55. otijde Vran. živ. 45. iziide Band. 10. priiti Band. 17. priidoše Band. 11. odtijdi Band. 34. nájde Band. 7. nájdoše Band. 19. izájde Band. 176. uzájdimo Band. 3. dóće (3 sing. fut.) Zlat. 11 b. даамо 349. 400. 473. 499. daadeš Vran. živ. 17. daade (3 sing. praes.) Vran. živ. 68. pridaade (3 sing. praes.) Bud. 162. dàde (3 sing. praes.) Band. 91. dámo Band. 3. даали 349. 369. 370. dalli Ranj. 151 b. daali Bud. 130. daala Vran. živ. 34. znaade (praes.) Bud. 9. Vran. živ. 21. poznaade (praes.) Bud. 79. znaadem Vran. živ. 19. poznaadem Vran. živ. 17. poznaadee (praes). Vran. živ. 18. poznàdee (praes.) Vran. živ. 17. známo Band. 14. znáte Band. 24. znaadu Bud. 78. znaaduu Vran. živ. 31. poznaadi Vran. živ. 31. povijdeš[2] Vran. živ. 94. zapovijdeš Vran. živ. 91. povijdee (3 sing. praes.) Vran. živ. 59. iispovijde Bud. 19. zapovijdee (3 sing. praes.) Vran. živ. 94. mnijdeš Vran. živ. 30.

b. druge vrste: kreenuti Vran. živ. 49. mijnu (aor.) Vran. živ. 19. mínuti Band. 85. mijnula Band. 1. primínuo Band. 94. primìnuo Band. 94. obsínu (aor.) Band. 11. priseeže (aor.) Vran. živ. 17. spoménuti Band. 38. spoméni Band. 29. zarúknu (aor.) Band. 48. utaarnu (= utŕnu) Vran. živ. 68.

c. treće vrste: bdéći Band. 11. bojiimo se Vran. živ. 20. bolijmo Bud. 3. ćúteći Band. 21. доѡстои (praes.) 388. 397. 405. kípiti Mik. mniite Band. 17. múče (part. praes.) Zlat. 35. наастои

[1] Sada nije na obilježenom slogu ´ nego ˆ, ali da se nije krajnje *l* pretvorilo u *o*, mislim da bi bio ´.

[2] Kao što je u *dati* iz 3 pl. prešlo *d* u ostala lica tako je i ovdje, a po tom mislim da je i akcenat onaki.

(praes.) 376. nástojati Band. 4. naastoj Vran. živ. 57. oćuutiš Vran. živ. 19. steeći Vran. živ. 100. tárpiti Band. 17. zatája Band. 92. želijmo Vran. živ. 82. žíviti Band. 9. žuudim Vran. živ. 28.

d. četvrte vrste: braaniti Vran. živ. 76. zabraanil Bud. 110. bráni (imperat.) Band. 162. brázditi Mik. čéstiti Mik. činiite (praes.)
Vran. || živ. 24. činijte Zlat. III. dosáditi Mik. usáditi Band. 174. 162
hválite (imperat.) Band. 2. hváleći Band. 11. iskussit' Zlat. 52 b. izváršiti (= izvŕšiti) Band. 5. kaaditi Vran. živ. 28. kuupil Bud. 90. ljùbiti Band. 32. ljúbite (imperat.) Band. 32. mútiti Mik. smuutila Vran. živ. 93. smútila Band. 4. namíriti Mik. narédi (imperat.) Band. 30. nasládi (imperat.) Zlat. 70. nastánit' Zlat. 42 b. odnijmi (imperat.) Zlat. 15. odnijmiti Band. 47. odnímiti Band. 63. odriišil Bud. 86. pokrípite (imperat.) Band. 6. poráziti Band. 5. poráziše Band. 47. posvétite (imperat.) Band. 30. potvárdi (= potvŕdi, imperat.). Zlat. 26. utvárdite (= utvŕdite, imperat.) Band. 6. prijmiti Band. 25. pristúpi (imperat.) Band. 48. pristúpivši Band. 22. probúdiše Band. 22. probúdi (imperat.) Band. 41. procijnivši Band. V. prosvítliti Band. 8. prosvítli (imperat.) Band. 18. raačiti Vran. rječ. 26. raači (imperat.) Vran. živ. 45. shránij (imperat.) Zlat. 76 b. sliidii Bud. 85. slúžiti Band. 17. slúžeći Band. 21. slùžeći Band. 16. spàasiti Vran. živ. 105. sreedil Bud. 5. straažiti Bud. 79. súdditi Band. 5. sùditi Band. 4. súdite (imperat.) Band. 63. svéteći Zlat. 41 b. teeži (3 sing. praes.) Bud. 110. tlaapi (imperat.) Vran. živ. 31. trùbite (imperat.) Band. 30. truudi (imperat.) Band. 17. trúditi Mik. trúdeći se Band. 33. uzviissiti Band. 13. uzvissiti Band. 33. váljati Mik. враатише 370. враатити 400. vrátiti Band. 21. vràtiti Band. 160. vrátiše Band. 16. vraati (imperat.) 52. povraatil Bud. 54. vrátili Band. 20. óbrátite (imperat.) Band. 30. obràtiti Band. 70. povrátiti Band. 28. povratili Band. 11.

e. pete vrste: čépati Mik. počépati Mik. čúvati Band. 38 dodíjati Mik. ispovídati Band. 2. kárati Band. 5. pokárati Band. 4. pokára (aor.) Band. 46. nádat' se Zlat. 22. narúgati Band. 47. odgovárajući Band. 21. okúpat' Zlat. 61. pijtati Band. IV. oppijta Vran. živ. 5. upijta Band. 19. upiitaju Band. 3. pijta (aor.) Zlat. 36 k. upiitašee Band. 3. priimajući Band. 23. propùštajući Band. III. skládajući Band. 21. spívajući Band. 23. stvárajući Band. 6. uzijda Band. 46. vládati Band. 57. — daavati Vran. živ. 48. kaaza Vran. živ. 24. pokaaza Vran. živ. 23. ukáza Band. 23. ukáži Band.

22. pissa Ranj. 183. pijsati Vran. živ. 110. Band. III. pijsa Band. 14. upijsaal Vran. živ. 39. napissale Guč. 104. upísati Mik. plákati (gargarizo) Mik. 104. razmiital Bud. 68. skákati Mik. 138. slágati Mik. veeza (aor.) Vran. živ. 41. odvéza (aor.) Zlat. 62. — zvaali Vran. živ. 29. — speeća Vran. živ. 35.

9. u adv.: saamo Bud. 41. Vran. živ. 30. sámo Band. 8. плаче[1] 251. 318. 322. bliizu Bud. 110. blijzu Band. 1. blízu Band. 3. oondi
163 Vran. živ. 45. óndi Band. 11. раазѣ 368. zalúdu Band. 25. zgóra Band. 6. i ne pred ću né ću Band. 4. tako i ne sastavljeno sa je ili ima, te pretvoreno u нѣ = ni: niisu Bud. 87. Band. 14. nijsam Vran. živ. 76. niisam Band. 8. nijsi Band. 6. nísam Band. 36. níste Band. 36. nijmali Vran. živ. 81.

10. u prijedloga: наа се 459. ná me Zlat. 65. поѡ се 500. uu me Ranj. 196 b. uu se Vran. živ. 62. ú se Band. 46. ù se Mik. 85. zaa me Vran. živ. 108. mimó me Zlat. 72. mimó nje (acc. pl.) Zlat. 51 b.

11. Koliko je danas poznata čakavska akcentuacija, može se misliti da je u najviše ovijeh primjera, ako ne u svijem, obilježeni slog u čakavaca i danas samo dug, a akcenta na njemu da nema nego je akcenat za njim na najbližem slogu; po tome bi valjalo priznati da se čakavskim piscima u gornjim njihovijem primjerima preče činilo obilježiti duge slogove na kojima nema akcenta nego kratke na kojima je akcenat; a kad se to njima činilo, moglo se činiti i štokavskim piscima, te bi moglo biti da su i u njihovijem primjerima obilježeni slogovi dugi bez akcenta, a akcenat da je bio na drugom slogu, i tako bi tu štokavska akcentuacija odstupajući od sadašnje bila jednaka s čakavskom; ali tome treba još potvrda da se u ovijem ili u drugim ovakim primjerima osim obilježenoga sloga, koji bi bio samo dug, bilježio i drugi, koji ne bi bilo razloga bilježiti kad ne bi na njemu bio akcenat, a to ćemo vidjeti u pošljednjem razdjelu.

II

Dugi slogovi na kojima je sada ^.

1. u substantiva muških:

α. u osnovi:

a. u kojih je taj akc. ili samo u nom. sing. ili u njemu i još u kom padežu na istom slogu: Antún Mik. apostò Guč. 2. apoštó

[1] Danas glasi páče i pȁče.

Band. XX. apostó Mik. badnjío Mik. баннь 106. baan Vran. rječ. 81. živ. 40. baanu Vran. živ. 5. bán Mik. baaz Vran. rječ. 93. báz Mik. belúd Mik. bijg Bud. 22. bijs Vran. rječ. 88. bís Mik. blagosóv Band. 165. blagosòv Band. 232. bluud Vran. rječ. 60. boog Vran. rječ. 67. živ. 4. bóg Band. 2. Mik. bòg Band. 158. book Vran. rječ. 54. bók Mik. bool Vran. rječ. 30. boor Vran. rječ. 54. bór Mik. Braač Mik. braak Bud. 84. Vran. rječ. 59. bráv Mik. brijáč Mik. briist Vran. rječ. 34. bríst Mik. brrík (= bȓk) Mik. brood Vran. rječ. 109. živ. ‖ 46. bród Mik. bròd Mik. bruus Vran. 164
rječ. 24. brús Mik. bubnjár Mik. bunár Mik. bús Mik. cesaar Vran. živ. 7. cviit Vran. rječ. 37. cvijt Vran. živ. 17. Band. 5. crevljár Mik. čaare Bud. 54. čarovnijk Vran. živ. 22. četvrták Mik. čijn Bud. 85. čiina Bud. 5. čirák Mik. čljaani Bud. 81. člàn Mik. čljàn Mik. 36. člén Mik. 44. člèn Mik. 44. čriip Vran. rječ. 106. čún Mik. ćuuk Vran. rječ. 118. даань 342. 349. daan Bud. 33. Vran. rječ. 28. živ. 5. dán Band. 5. Mik. dàn Band. 17. даара 355. daar Vran. rječ. 101. živ. 9. daari Bud. 76. daarom Bud. 33. dáár Vran. rječ. 64. dár Zlat. 17. Band. 22. Mik. dáre Band. 19. dážj (dažd) Vran. rječ. 47. Деселнаакь 26. deveták Mik. deseták Mik. díh Mik. diil Bud. 4. Vran. rječ. 73. dijl Vran. živ. 11. diila Band. 44. díl Mik. díla Mik. 65. dilják Mik. 64. дилаакь 473. doom Vran. živ. 27. dóm Zlat. 15 b. Band. 5. druug Vran. rječ. 21. druugu Bud. 62. drúga Zlat. 12. drúzi (instr. pl.) Band. 7. drúg Mik. drùg Mik. 19. duub Vran. rječ. 86. dúb Mik. dùb Mik. 24. дубровьчане 163. duug Vran. rječ. 26. Band. 112. duuzi Bud. 117. duugom (dat. pl.) Bud. 117. dúg Mik. duuh[1] Ranj. 16 b. Vran. rječ. 110. živ. 11. duuha Vran. živ. 18. duuhu Vran. živ. 38. duuhom Vran. živ. 38. dúh Band. 4. Mik. dùh Band. 5. dúha Band. 5. dùha Band. 23. dúhu Band. 13. dùhu Band. 167. dùhom Band. 21. dúhove 12. dussiih Band. 155. duhovniiku Bud. 4. duhovník Mik. dušník Mik. двоѡр 412. dvoor Vran. živ. 8. frčùg Mik. 174. gák Mik. 37. giilj Ranj. 17. glaad Vran. rječ. 35. glád Mik. gládom Zlat. 28. Band. 77. glassom Ranj. 69. glaasa Bud. 60. glaas Vran. rječ. 35. živ. 16. glás Band. 3. Mik. glàs Band. 48. glásom Band. 5. gléd Mik. glíb Mik. gnját Mik. gnús Mik. gód Mik. golár Mik. golúb Mik. go-

[1] Meni je običnije dȕh kao što i Vuk ima u rječniku u oba izdanja, ali se u Dubrovniku govori dûh, za to stavljam ovdje, ali sumnjam je li tako u svijem ovijem padežima, osobito u acc. pl. i loc. pl., koje stavljam ovdje samo da su zajedno s ostalima.

lúbe (acc. pl.) Band. 57. golubnják Mik. gospodaar Bud. 113. goost Vran. rječ. 45. gós(t) Zlat. 22 b. góst Mik. gostenik Mik. govór Zlat. 2. граадь 413. 515. graad Bud. 153. Vran. rječ. 116. živ. 7. grád Band. 4. Mik. gráda Band. 10. Mik. 790. griih Bud. 40. Vran. rječ. 32. gróm Mik. grúm Mik. Grúž Mik. gúnj Mik. gusaar Vran. živ. 43. gusár Mik. guslár Mik. halát. Mik. haráč Mik. hiip Bud. 38. hiit Vran. rječ. 45. hlád Mik. 131. hood Vran. rječ. 43. živ. 22. hód Mik. Homeer Vran. živ. 9. hrást Mik. hréb Mik. 133. hropoot Vran. rječ. 109. Hvár Mik. igràč Mik. ispovidniik Bud. 34.
165 ispravniik Bud. 3. izdajník Mik. izgléd Zlat. I. Mik. jastóg Mik. javoor Vran. rječ. 122. javòr Vran. rječ. 54. jáz Mik. jiid Vran. rječ. 114. junák Mik. kád (cadus) Mik. kád (suffimentum) Mik. kadilník Mik. kál Mik. kalamár Mik. kalendár Mik. kamatník Mik. kameen Vran. živ. 29. kamén Band. 148. kantár Mik. кантенаарь 368. кентинаарь 397. kaazi (casus, acc. pl.) Bud. 127. kiip Vran. rječ. 77. kijp Vran. živ. 8. klaas Vran. rječ. 100. klàs Zlat. 39. klás Mik. ključár Mik. kljuun Vran. rječ. 91. klobúk Mik. kneez Vran. rječ. 30. živ. 24. knéz Mik. kokošinják Mik. koláč Mik. komár Mik. комѹѹнь 349. kopaač Vran. rječ. 112. korína Band. 4. koos Vran. rječ. 61. kós Mik. kováč Mik. kozár Mik. krajáč Mik. kralíš Mik. краальь 81. 367. 553. králj Band. 98. Mik. kràlj Band. 180. králju (voc.) Band. 93. kraat Bud. 25. Vran. živ. 20. krčág Mik. krčmár Mik. kriiž Vran. rječ. 25. kríž Band. 99. Mik. krojáč Mik. kruug Vran. rječ. 95. kuus (frustum) Ranj. 126. Vran. rječ. 39. kús Mik. kvaar Vran. rječ. 29. živ. 44. kvaas Vran. rječ. 36. kvásu (dat.) Band. 24. kvás Mik. labút Mik. leed Vran. rječ. 42. léd Mik. leessa Bud. 5. liik Vran. rječ. 60. likaar Vran. živ. 44. likár Mik. linják Mik. liip Vran. rječ. 42. liist (epistola) Vran. rječ. 32. lijst Band. 45. lijsti Vran. živ. 9. liist (sura) Vran. rječ. 103. livák Mik. лиѹдин 368. 369. 398. ljúdi Band. 1. ljùdi Band. 153. ljúde Band. 15. ljuulj Vran. rječ. 57. lóv Vran. rječ. 111. luuč Vran. rječ. 104. lúč Mik. luug (cinis) Vran. rječ. 56. Band. 28. luuga Band. 28. luugom Band. 28. lûg Vran. rječ. 19. lúg Mik. luug (lucus) Vran. rječ. 57. luuk Vran. rječ. 9. lúk Zlat. 37. Mik. maah (lanugo) Vran. rječ. 53. máh Mik. meàš Vran. rječ. 56. meed Vran. rječ. 60. méd Mik. miih Vran. rječ. 1167. миирь 77. miir Bud. 5. Vran. živ. 107. mijr Band. 9. mír Band. 3. Mik. mirissa Grad. djev. 114 mirijsa Vran. živ 1.8. miseec Vran. živ. 22. missée Band. 4. monastir nasastijr Vran. živ. 53. поркоалаакь 555. moost Vran. rječ. 79. mòst Mik. mraak

Vran. rječ. 68. živ. 107. mrák Mik. mraaz (odium) Bud. 53. Vran. živ. 20. múk Zlat. 59. muuž Vran. rječ. 113. živ. 10. múž Band. 9. Mik. múža Band. 4. mùžu Band. 4. namistniik Vran. živ. 38. nesklaad Bud. 74. Никаанара 463. 464. noos Vran. rječ. 65. nós Mik. noož Ranj. 26. Vran. rječ. 25. nóž Mik. obád Mik. oblaak Vran. rječ. 67. oblák Band. 42. oblaakom Vran. živ. 22. oblákom Band. 24. oblúk Mik. obruuč Vran. rječ. 120. obrúč Band. 31. odgovoor Vran. živ. 33. Ѡбоwаа 349. Ѡбоwаь 382. 413. odgovōr Band. 3. ós Mik. ostrúg Mik. ošiita Bud. 13. ovčaar Vran. rječ. 71. ovràt (orata) Vran. rječ. 71. Pág Mik. paah Vran. rječ. 37. pánj Mik. паас 418. paas Vran. rječ. 19. Band. 5. pás || Mik. pa- 166
stijru (voc.) Vran. živ. 17. pastijr Band. 25. pastír Band. 6. páv Mik. pepeel[1] Vran. živ. 79. peták Mik. píh. Mik. 65. Pilát Band. 8. pineez (gen. pl.) Bud. 67. pinéz (nom. sing.) Band. 25. piir Vran. rječ. 68. Band. 21. píra Band. 17. pír Mik. piisnik (notarius) Vran. rječ. 67. plameen Vran. živ. 46. plamén Band. 7. plaašć Vran. rječ. 53. plášt Mik. plijn Vran. rječ. 88. plijš Vran. rječ. 15. plood Bud. 36. Vran. rječ. 38. živ. 25. plòd Band. 1. plód Mik. ploot Vran. rječ. 96. plót Mik. podpòr Vran. rječ. 21. poglavnijku Vran. živ. 22. pogleedom Bud. 16. pogljeed Vran. živ. 33. poglèd Vran. rječ. 10. pogléd Mik. pojás Mik. покаикаарь 412. poklisaar Bud. 153. pokorniik Bud. 9. pokorniika Bud. 4. pokorniici Bud. 41. posluuh Vran. rječ. 68. poslúh Mik. poost Bud. 33. Vran. rječ. 46. živ. 20. póst Band. 30. Mik. pòst Band. 31. poot Vran. rječ. 103. pót Mik. povraaz Vran. rječ. 90. praač (fullo) Vran. rječ. 40. praah Vran. rječ. 85. živ. 27. práh Band. 29. Mik. praaz Vran. rječ. 16. práz Mik. prosík Mik. prosjaaci Bud. 141. prosják Band. 45. prùda (gen. sing. korist) Zlat. 21 b. prúg Mik. pruut Ranj. 16. Vran. rječ. 113. Band. 4. prút Band. 55. Mik. psaltijr Vran. živ. 83. puuk Vran. rječ. 80. živ. 7. puukom Band. 2. puuci Band. 2. púk Band. 9. Mik. púk Band. 28. pùka Band. 19. púku Band. 11. púci Band. 3. pustinják Mik. puut Ranj. 14. Vran. rječ. 51. živ. 7. Band. 3. pút Mik. pùt Mik. 87. puutnik Vran. rječ. 112. púž Mik. раабь 322. raab Bud. 102. raabi Bud. 126. raoník Mik. rásó Mik. raat (cuspis) Vran. rječ. 26. rát Mik. razbojník Mik. razgovór Zlat. 39. razuum Vran. živ. 18. razúma Band. 5. reed Bud. 24. Vran. rječ. 105.

[1] Sada je drugi slog kratak, ali mislim samo za to što se *l* na kraju pretvorilo u *o*.

živ. 3. Band. 113. reedom Bud. 22. reedi Bud. 79. réd Mik. re-
dovniik Bud. 4. reep Vran. rječ. 75. rép Mik. ribbár Mik. riiz Vran.
rječ. 37. rizáč Mik. 88. rood Vran. rječ. 41. živ. 21. ród Zlat. 90. Mik.
roog Vran. rječ. 24. róg Mik. rogáč Mik. rook Bud. 153. rók Zlat.
16 b. Mik. romón Zlat. 36 e. ruub Vran. rječ. 56. ručiník Mik.
rúg Mik. ruuh Vran. rječ. 112. živ. 39. ruun Vran. rječ. 10.
рꙋсаагь 412. ruság Mik. saad Vran. rječ. 96. sád Mik. saag Vran.
rječ. 105. ság Mik. samár Mik. samotók Mik. sedlár Mik. sedmák
Mik. siik Vran. rječ. 15. siin Ranj. 58. Vran. rječ. 36. sijna Guč.
155. sín Band. 4. sína Band. 1. sìna Band. 12. sijnko Vran. živ.
18. sínko Band. 47. skitáč Mik. 16. skók Mik. skrobút Mik. skút
167 Mik. smook Vran. rječ. 71. ‖ smók Band. 47. Mik. smraad Vran.
rječ. 99. smudút Mik. snijg Vran. živ. 19. Band. 42. сьнасто-
ωаникꙋ 180. sook Vran. rječ. 102. sók Mik. Сокоω 301. sóm Mik.
Сoркоωчевникь 180. Spartán Zlat. 16 b. spuuž Vran. rječ. 56. sraam
Bud. 25. Vran. rječ. 111. sraama Bud. 23. Vran. živ. 14. srám Mik.
sriiš Vran. rječ. 64. staklár Mik. 50. staan Vran. živ. 17. stàn Vran.
rječ. 30. stán Zlat. 41 b. Mik. stár Mik. stijd Vran. rječ. 84. Стѣ-
плааномь 370. Стѣпаанꙋ 455. Stipán Band. 12. stóg Mik. stool Vran.
rječ. 60. živ. 93. stól Mik. 659. stó Mik. stopellár Mik. страхь
342. 371. straah Bud. 53. Vran. rječ. 45. straaha Bud. 7. Vran.
živ. 36. stráh Band. 66. Mik. stráha Band. 1. straahom Bud.
12. stráhom Band. 11. striic Vran. rječ. 74. struug Vran. rječ. 78.
strúg Mik. strúk Mik. stuup Band. 223. stùp Mik. сꙋꙋдь (judi-
dicium) 525. suud Ranj. 39. Vran. rječ. 9. živ. 6. súd Band. 31.
Mik. sùd Band. 38. suud (vas) Ranj. 50 b. Vran. rječ. 110. živ. 68.
suuda Grad. djev. 47. súd Mik. suuk Vran. živ. 121. súp Mik. sviit
Vran. rječ. 57. svijt Vran. živ. 22. svít Band. 10. svitnják (cande-
labrum) Mik. šćaap Vran. rječ. 75. šćiit Vran. rječ. 20. šćít Band.
181. šiiš Vran. rječ. 41. štác Band. 102. štáp Mik. tást Mik.
teeg Bud. 91. teég Band. 115. tég Mik. težaak Bud. 110. Vran.
rječ. 5. težàk Vran. rječ. 21. težák Mik. tór Mik. torkuul Vran.
rječ. 107. trág Zlat. 39 b. Mik. traak Vran. rječ. 56. traaci Bud.
8. trák Mik. trećák Mik. trepét Mik. taarg (= tȓg) Vran. rječ. 32.
truud Vran. živ. 4. trúd Band. 57. Mik. truup Vran. rječ. 108.
živ. 65. trúp Mik. truus Vran. rječ. 106. živ. 38. učeniici Bud. 89.
učeníkom Band. 30. učeníkov Band. 2. ugriiz Vran. rječ. 63. uljár
Mik. úm Band. 57. ùm Mik. Urbaan Vran. živ. 29. uzdaah Vran.
živ. 71. uzníkov Band. 93. uzó Mik. vaal Vran. rječ. 37. vàr (calx)

Mik. večeer Vran. rječ. 97. živ. 83. večér Band. 94. veez Vran. rječ.
23. véz Mik. viid Vran. rječ. 114. víd Mik. vijk Vran. rječ. 95.
Zlat. 6. vinográd Band. 24. Mik. vinográda Band. 47. vírník Band.
147. viteez Vran. živ. 64. vitéz Mik. vitézi Band. 93. vlaas Vran.
rječ. 113. vlaasi Vran. živ. 71. vood Vran. rječ. 30. voćnják Mik.
vojník Mik. vool Vran. živ. 65. vól Mik. vó Mik. vónj. Mik[1] vooz
Vran. rječ. 25. vóz Mik. vrág Mik. vràn Mik. vrànj Mik. vraat
Vran. rječ. 18. živ. 64. vrát Zlat. 80 b. Mik. vràt (lolium) Mik. 110.
vratàr Vran. rječ. 46. vrnút Mik. vrtlaar Vran. rječ. 70. vrtlár Mik.
vúk Band. 15. Mik. vúka Band. 15. zanát Mik. zapáda Band. 31.
zápàd Mik. zaručnik Mik. zboor Bud. 79. zbór Mik. zeec Vran. 168
rječ. 55. zéç Mik. zijd Vran. rječ. 64. živ. 41. ʒговоωрь 413. ziid
Band. 223. zíd Mik. znaak Vran. živ. 22. znameen Vran. živ. 18.
zrák Mik. zuubmi Ranj. 23. zuub Vran. rječ. 27. zuubi Vran. živ.
62. zúb Mik. zúbi (nom. pl.) Band. 37. zúbi (instr. pl.) Band. 13[2]
zuuk Vran. rječ. 107. zúk Mik. zvék Mik. zvoník Mik. žúpnik
Band. 19.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing. nego ga dobijaju u kom drugom padežu: *a)* u kome god osim gen. pl.: udaarci Vran. živ. 61. — *b)* u gen. pl. na jednom ili na dva sloga, koja su ili oba obilježena ili samo jedan od njih: angella Ranj. 22. апꙋстоωль 401. 413. apostollaa Ranj. 177. Bneták Mik. 265. bogóva Zlat. 10 b. ꙗꙋ-bokóv Band. 5. bratinaac Vran. živ. 28. čavalla Ranj. 130 b. дꙋкаать 329. 349. dukaat Vran. živ. 48. gradòv Band. 156. grozdáká Mik. jezíká Mik. predg. kostánjá Mik. 585. krímák (= kȓmâk) Mik. 746. lupéžá Mik. 286. mladenaac Bud. 92. mladinaac Vran. živ. 73. načijn Band. IV. mučenikóv Band. XVIII. oráhá Mik. 724. otaac Vran. živ. 22[3] neprijatélj Band. 186. nokát Mik. ωтаацъ 371. otaac Band. 7. piisac Bud. 83. Band. 91. porát Mik. 266. razlógá Mik. 425. roditélj Zlat. 5. sebárá Mik. 34. staraac Band. 85. suudaca Ranj. 67. sudaac Bud. 81. súdaac Band. 57. svetaac

[1] U Vuka je v ȍ n j, ali što Delabela pod riječju odore ima v o o n j i Stulić v ō n j, za to ovu riječ stavljam ovdje. [U Dubrovniku je zbilja akcena „vônj, vȍnja (i vònja)“].

[2] Ide li akcentom ovamo instr. pl. z u b m i i z u b i, ne znam za cijelo.

[3] Između ovakih genitiva bez *a* neki sada imajući *ā* na kraju, nemaju pred njim ˆ, ali stavljam i njih, jer bi i sada imali ˆ kad ne bi imali dometnutoga *a*, kao što biva u pjesmi kad se izostavi *a*. Tako ću činiti i dalje sa subs. ženskim i srednjim.

Band. 19. štilaac Band. IV. uzròk Grad. duh. 18. valóv Band. 7. venaac Vran. živ. 18. vezóvá Mik. 460. volóv Mik. 175. vrébaac Band. 238. zakonodavaac Bud 83.

β. izvan onov e: a) u gen. pl. koji se svršuje na i: dnij Ranj. 41. Zlat. 2. Band. X. ljudij Band. IV. puutij Ranj. 193 b. i u riječi koje su se s ovijem pomiješale u tom padežu, osobito u čakavaca: časii Bud. 54. čiinii Bud. 149. listij Vran. živ. 9. misecii Bud. 140. missecij Band. V. moždanii Ranj. 72. mužij Vran. živ. 29. zubii Band. 22. — b) u gen. pl. na dometnutom *a* (osim primjera koji se nalaze naprijed megju onima pod α. b.): bogaa Ranj. 122. čaraa Vran. živ. 36. člàná Mik. 44. danaà Grad. duh. 55. danaa Vran. živ. 102. Band. V. danà Vran. živ. 98. daraa Grad. duh. 20. dobročinaa Grad. duh. 20. dubová Zlat. 43. лꙋкатаа 516. griehaa Ranj. 51. Grad. duh. 12. griehàa Grad. duh. 18. grješnikaa Grad. duh. 43.
169 grká Zlat. ‖ 13. gusará Zlat. 56 b. idolovaa Vran. živ. 42. javórá Mik. jeziká Zlat. na listu gdje je ime. kozlićaa Band. 35. kruhaa Ranj. 70. latiná Zlat. 3 b. lavá Zlat. 50 b. manastirà Grad. djev. 100. medvjedá Zlat. 50 b. mladićá Zlat. 51. načinaa Grad. duh. 35. načiná Zlat. 57 b. narodaa Ranj. 49. naukaa Grad. duh. 9. neprijatéljá Band. 118. pastieraa Ranj. 21. pastierá Zlat. 37 b. покладаа 389. поставаа 400. prijateljá Zlat. 22. putaa Ranj. 46 b. pútà Mik. 320. puutová Band. 119. roditeljaa Ranj. 29 b. rodjaká Zlat. 2 b. sinovaa Band. 44. sinóvaa Band. 36. sudaa (judicium) Grad. duh. 85. sudaa (vas) Ranj. 62. štitá Mik. uzalá Zlat. 62. vallová Band. 1. vikovaa Vran. živ. 111. vlasá Zlat. 69. volovaa Vran. živ. 50. vuková Zlat. 72 b. zakoná Zlat. 66 b. znanacaa Ranj. 29 b. zubaà Ranj. 106 b. Grad. duh. 13. — c) u loc. pl. u nastavku ѣхъ koji je u čakavaca i bez *h*, a da je u tom nastavku vokal dug, zasvjedočava se tijem što i sada gdje je taj oblik s tijem nastavkom u običaju, vokal njegov glasi u južnom govoru *ije* a ne *je*: dvorij Vran. živ. 11. časiih Bud. 54. dussiih Band. VI. krussiih Band. 119. narodiih Band. 2. nauciih Bud. 89. prorocih Band. 11. púcijh Band. 30. testamentiih Bud. 80. trudijh Band. 25. udorcijh Band. 25. salmíh Band. 23. — d) u riječi d a n u gen. sing., kad se svršuje na *e*: dnee Bud. 136. Vran. živ. 13. Band. 83. dné Band. 8. Mik. 55. — u acc. pl., kad se svršuje na: *i* дьнїи 435. dnii Bud. 86. dnij Zlat. 4 b. Band. 4. tri i četr-e dnij Vran. živ. 22. za trij dnij Band. VI. — dva dní Mik. 92.

2. u subst. ženskih na *a*:

α. u osnovi:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom pad. na istom slogu: bóta Mik. Búdva Mik. kuurba Vran. živ. 36. neprávde Band. 95. plávcu Band. 22. roožic Vran. živ. 19. russa (gen. pl.) Guč. 285. sméće Zlát. 17 b. sórta Mik. 523. straažu Bud. 79. stráže Band. 11. strína Mik. surlle Ranj. 122. súše Band. 45. витаалинꙋ 470.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing. nego ga dobivaju u kom drugom pad.: a) u kome god padežu osim gen. pl.: drúgo Zlat. 98. dúši (dat.) Band. 75. dúšu Band. 15. dúšo Band. 5. главꙋ 456. glaave (acc. pl.) Vran. živ. 114. glávu Band. 30. gláve (acc. pl.) Band. 1. gráne (nom. pl.) Band. 176. óvce (acc. pl.) Band. 15. рꙋке (acc. pl.) 349. ruuku Vran. živ. 37. rùke (nom. pl.) Grad. duh. 52. ruuke (acc. pl.) Vran. živ. 37. rúku Band. 21. rűke (nom. pl.) Band. 48. sluuge (nom. pl.) Band. 17. slúgo Band. 182. stráne (acc. pl.) Zlat. 20. — b) u gen. pl.: čaar Vran. živ. 37. dasaak Vran. 170
živ. 26. dasák Mik. 59. datalla Ranj. 87. divijc Vran. živ. 3. dláká Mik. duuš Ranj. 131 b. godína Mik. 92. grúdá Mik. 124. хилиадь 514. hudoob Band. 156. igár Zlat. 166. iskrá Mik. 141. knjiig Bud 83. knjígá Mik. 745. kúćá Mik. gram. 6. kúpa Mik. 444. looz Band. 122. maslina Mik. 795. mekína Mik. 399. mǐis Bud. 50. márva (= mȑvâ) Band. 45. mukka Grad. duh. 13. muuk Vran. živ. 114. múk Band. 45. nedijljá Band. V. nevóljá Mik. 22. noog Vran. živ. 29. Band. 174. opéká Mik. 851. ovaac Band. 15. pelén Zlat. 52. plóčá Mik. 662. pokoor Band. 34. postólá Mik. 188. повеель 405. priták Mik. 89. ptícá Mik. 236. raan Bud. 12. raana Vran. živ. 39. ránaa Band. 45. ráná Mik. 231. ruuk Vran. živ. 43. sestaar Vran. živ. 55. Band. 66. siil Bud. 33. слꙋгь 341. sluug Vran. živ. 7. Band. 119. sóvá Mik. 777. starišiina Band. 91. strán Zlat. 18. sviitá Band. 48. тисꙋкь 349. tissuuća Band. 159. tmijnaa Band. 97. tmínaa Band. 114. tríca Mik. unâč Mik. ussán Band. 5. vojvódá Mik. gram. 6. zaveez Bud. 11. zdilá Mik. 381. žeen Vran. živ. 82. žílá Mik. 597. i u riječi koja se pomiješala s ovima u tom pad.: pisaan Vran. živ. 118.

β. izvan osnove: a) u gen. sing. u padežnom nastavku: Agatee Vran. živ. 42. Briennè Vran. živ. 54. crikvee Vran. živ. 7. divicee Vran. riječ. 125. živ. 5. dobee Vran. živ. 33. dobroté Zlat. 1 b. dračé Zlat. 80 b. družbé Zlat. 98. družinee Bud. 3. dušé Zlat. 7 b. glavee Vran. živ. 12. glavé Zlat. 22 b. goree Ranj. 26. gorè Grad.

duh. 39. djev. 118. goré Zlat. 98. gorré Band. 14. господе 553. gospodé Band. 38. gozbé Zlat. 7. grané Zlat. 41 b. istinnè Grad. duh. 9. istiné Zlat. 14. Jonee Ranj. 45. koprené Zlat. 69. kruné Zlat. I. kućé Zlat. 25. lozee Vran. rječ. 73. martiricee Vran. živ. 5. mukk Grad. duh. 56. mukee Vran. rječ. 98. múké Mik. nedjeljè Grad. duh. 48. nepravdé Band. 95. nesrećé Zlat. 70 b. nevoljé Zlat. 79 b. nezgodé Zlat. 64. odluké Zlat. 73. peteè Vran. živ. 39. platè Grad. djev. 35. pomnjee Bud. 7. potribee Bud. 10. prvinee Vran. živ. 41. rabotee Bud. 5. rosé Band. 48. ruké Zlat. 56. scjené Zlat. 16. skulee Vran. živ. 33. slamè Vran. rječ. 101. slúgee Band. 15. sržbe Vran. živ. 11. srdžbé Band. 24. straanee Bud. 13. stranee Vran. živ. 74. strané Zlat. 69. subotee Vran. rječ. 123. sumnjé Zlat. 61. svetbee Bud. 3. svetbè Zlat. 15. svrhè Grad. duh. 43. vunè Vran. rječ. 53. štettè Grad. duh. 30. šteté Zlat. 76 b. teplinee Vran. živ. 38. trátnjè Band. 236. travé Zlat. 80 b. trubljé Zlat. 17. tužbe Zlat. 76 b. uuree
171 Vran. živ. 67. utihee Bud. 50. viree Bud. 52. Vran. živ. 113. vjerré Zlat. 4. vodee Vran. rječ. 24. živ. 5. воеводе 552. vojské Zlat. I. voljee Vran. živ. 64. voljé Zlat. 60 b. vrstee Bud. 4. zakletvé Zlat. 83. zemljee Ranj. 193 b. Vran. živ. 4. zemljé Band. 42. zlobè Band. 30. zloćé Band. 95. željé Zlat. 84. ženee Vran. živ. 64. — b) u instr. sing. na padežnom nastavku: бесѣдоwмь 367. božicom Vrar. živ. 8. državoom Vran. živ. 70. dušoom Vran. živ. 23. glavoom Vran. živ. 43. гороwмь 340. istinóm Zlat. 79. jagloom Vran. živ. 30. кралнцоwмь 293. lipotoom Vran. živ. 61. munjoom Vran. živ. 46. oddićóm Band. 29. odićòm Band. 13. oppaticoom Vran. živ.54. wпћнноwмь 267. pomnjóm Zlat. 1 b. Band. 21. privaróm Zlat. 7. pšenicóm Band. 176. ranóm Band. 5. rossóm Zlat. 84 b. rotoom Bud. 55. рȣкоwмь 447. rukoom Vran. živ. 64. uspomenóm Zlat. 70 b. Виталнноwмь 340. водоwмь 340. vodoom Vran. živ. 17. voljoom Vran. živ. 29. zakletvóm Zlat. 2 b. zimoom Vran. živ. 25. zmijoom Vran. živ. 22. ženoom Vran. živ. 9. — c) u gen. pl. na dometnutom *a* osim primjera koji se nahode megju spomenu tima pod α. *b.* b): besjedaa Grad. duh. 35. divijcaa Vran. živ. 38. dubravá Zlat. 71 b. dušá Zlat. 84 b. gnjidá Mik. 102. годнна 546. gorá Zlat. 62 b. graná Zlat. 80 b. jabuká Zlat. 50 b. knjigá Zlat. 84 b. Band. 13. Mik. 584. koludricaa Vran. živ. 56. kroniká Zlat. 6. mrvà Band. 38. mukkaa Grad. duh. 49. nogaà Grad. duh. 56. ovacá Band. 34. pčelà Mik. 406. planijná Band. 34. poglavica Band. 85. prilikaa Grad. duh. 9. pticaa Vran. živ. 20. pticá Zlat. 45. Mik. 105. rabaa Ranj. 141.

ranà Grad. djev. 156. ribá Zlat. 45. riká Zlat. 56 b. rukaa Grad. djev. 22. ruká Zlat. 7 b. slugaa Ranj. 49. Vran. živ. 23. slugá Zlat. 37 b. sluugá Band. 104. strielá Zlat. 39. štaká Mik. 587. тисȣћаа 392. travá Zlat. 47 b. tugà Grad. djev. 10. tugá Zlat. 65. urà Grad. duh. 55. uraà Grad. duh. 55. vodaa Ranj. 113. Grad. duh. 50. Band. 113. vodá Zlat. 47 b. vódá Band. 114. zemaljaa Band. 34. zimaa Ranj. 187 b. zlobbaa Grad. 79. zlobá Zlat. 36. zloćaa Band. 112. zvizdá Zlat. 92. zviezdaa Band. 46. ženaa Vran. živ. 29. ženà Grad. djev. 85. ženaà Grad. duh. 57. žená Zlat. 5 b. živiná Mik. 701. žúká Mik. 601. — d) u gen. plur. kad se svršuje na *i*: kossij Zlat. 53. papii Bud. 148. uurij Vran. živ. 65. — e) u gen. dual.: страанȣȣ 367. rukuu Ranj. 22. nogú Mik. 9. rukú Band. 46[1].

3. u drugih ženskih subst.: 172

α. u osnovi: bistróst Mik. blagóst Mik. bojázan Band. 40. boleest Bud. 94. bolést Mik. 44. britkóst Mik. ciiv Vran. rječ. 108. čaast Bud. 54. Vran. rječ. 70. živ. 4. čás(t) Zlat. 7. čàs(t) Zlat. 2. část Mik. čeljaad Vran. živ. 6. čeljuust Vran. rječ. 91. čeljùst Mik. čést Mik. čestitóst Mik. číni (nom. pl.) Mik. ćúd Mik. désni Mik. добнть 349. dobít Mik. gnilaad Vran. rječ. 85. gorkóst Mik. hár Mik. hćij Ranj. 26. Vran. rječ. 16. živ. 39. kćí Band. 16. kćeer (acc. sing.) Vran. živ. 50. hitróst Mik. hríd Mik. jakoost Vran. rječ. 91. jakóst Mik. kasnoost Vran. rječ. 105. kób Mik. kokooš Ranj. 23. kokòš Vran. rječ. 41. kokóš Band. 13. kóst Mik. kripoost Vran. živ. 6. kripóst Band. 95. kárv (= kȓv) Band. 87. lakomóst Band. 50. Mik. 616. laaž Bud. 86. láž Band. 14. Mik. linoost Vran. rječ. 107. linòst Vran. rječ. 46. lipoost Vran. živ. 7. ljubeezni Bud. 42. ludoost Vran. rječ. 98. živ. 7. mahnitóst Mik. 15. mást Mik. mateer (acc. sing.) Vran. rječ. 124. živ. 95. miloost Bud. 33. milóst Band. 4. mijsaal Vran. živ. 49. (ovaj primjer stavljam ovdje samo prvoga sloga radi). miisao Band. 115. miisli (nom. pl.) Band. 16. mísao Mik. младоwсть 376. mladoost Vran. rječ. 52. živ. 20. mladóst Mik. mnoož Bud. 12. mnóž Zlat. 13. моwкь 340. mooć Bud. 10. Vran. rječ. 80. živ. 10. móć Mik. 636. náglóst Band. 226. (samo drugoga sloga radi stavljen je ovdje ovaj primjer). naglóst Mik. nečás(t) Zlat. 3. nečàst Zlat. 11. nedragós(t) Zlat. 98. nemooć Vran. rječ. 46. nemóć Band. 67. nooć Vran. rječ. 67. živ. 13. nóć Band. 1. нераабь (нрабь) 366. oblaast Bud. 5. Vran. živ. 16. oblást Band.

[1] U oba pošljednja primjera pisci imaju griješkom na kraju *h*.

12. Mik. 15. pameeti (gen. sing.) Bud. 33. pameet Vran. rječ. 49. živ. 8. peeć Vran. rječ. 38. Band. 7. péć Mik. peest Vran. rječ. 84. pést Mik. plávi (gen. sing.) Band. 33. pláv Mik. podobnóst Mik. pogód Zlat. 8 b. pomaast Vran. rječ. 115. pomooć Bud. 74. Vran. živ. 15. pomóć Zlat. 2. praav Bud. 74. praavi (gen. sing.) Bud. 82. прилажии 473. 546. propaasti (gen. sing.) Vran. živ. 28. propást Mik. 174. psoost Vran. rječ. 114. pustóš Zlat. 68 b. puut Ranj. 19 b. Guč. 272. Band. 212. púut Band. 115. pút Zlat. 88. Band. 12. pùt Band. 8. radóst Band. 13. raaž Vran. rječ. 98. răž Mik. riiči (nom. pl.) Bud. 119. riič Vran. rječ. 115. Band. 8. riiči (gen. sing.) Band. 16. riičju Band. III. slabóst Mik. sladóst Mik. slaast Vran. rječ. 51. živ. 9. slast Zlat. 46 b. Mik. slobòd Vran. rječ. 55. сow 501. sool Vran. rječ. 121. só Mik. staroost Vran. rječ. 96. živ. 20. стваарь 371. 401. 413. stvaari (gen. sing.) Bud. 26. stvaar Vran. živ. 18.
1 3 stvàri (gen. sing.) Grad. djev. 52. stvári (nom. pl.) Zlat. 41. stvár Mik. 795. svitlóst Band. 6. Mik. svobood Vran. živ. 42. tašćaad Vran. rječ. 123. tihóst Band. 3. tàrst (= tȓst) Band. 2. tvaar Bud. 4. úš Mik. 377. vaar (cura) Bud. 118. vlásti (gen. sing.) Band. 7. vlást Mik. vàrst (= vȓst) Vran. rječ. 22. zamjernóst Mik. zapoviidem Bud. 51. zapovijd Vran. rječ. 59. zapoviid Vran. živ. 40. zapovíd Band. 22. zavidóst Band. 215. zelén Mik. zlẻd Zlat. 76. zoob Vran. rječ. 122. zób Mik. zvìr Vran. rječ. 8. zvijr Vran. živ. 65. žalóst Band. 1. Mik. žnuč Vran. rječ. 35. živ. 22.

β. izvan osnove: a) u gen. pl. na padežnom nastavku: ćudij Band. IV. kćerii Band. 209. kripostij Guč. 273. laažii Bud. 92. millostij Guč. 121. napastij Guč. 209. noćij Ranj. 44 b. nočii Band. VII. riečii Grad. duh. 35. zleedij Vran. živ. 22. — b) u gen. sing. riječi m a t i : materee Bud. 48. Vran. živ. 64. a po tom i riječi k ć i s tijem starijim završetkom: kćeré Zlat. 1, za koji primjer ne mogu jamčiti da mu je nom. k ć e r a, te ga za to stavljam ovdje.

4. u subst. srednjih:

α. u osnovi:

a. u kojih je taj akc. ili samo u nom. sing. ili i u njemu i još kom padežu na istom slogu: блаагѡ 342. 349. 371. 405, blaago Bud. 93. blàga Zlat. 30. blaago Vran. živ. 20. blágo Band. 30. cessárstva Band. 8. ćućénjá Mik. 786. dugovánju Zlat. II. kopíle Mik. 247. mlíva Band. 24. meeso Vran. živ. 52. obiilliie Ranj. 57. obílje Band. 48. orúžje Band. 1. прѣлѹѹжниа 471. prútja Mik. 44. skrovijšta Band.

30. стѡw 504. 506. stoo Ranj. 24. Vran. rječ. 67. živ. 82. stò Vran. rječ. 18. stó Zlat. 93 b. Band. 14. Mik. súnce Band. 32. súncu (loc.) Band. 1. tilla Bud. 64. tijlo Vran. živ. 10. uffánju Band. 11. ullje Ranj. 37 b. úlje Band. 30. zlaata Bud. 129. zlaato Vran. živ. 28. zláto Band. 18.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego ga dobivaju u gen. plur.: bedár Band. 5. djella Ranj. 86. Grad. duh. 9. Guč. 8. dijllaa Band. 69. dijlá Band. 203. dobaar Bud. 138. dobár Zlat. 5 b. godijšić Vran. živ. 5. godiišt Band. 16. kolla Ranj. 117 b. Guč. 238. kólá Mik. 401. kollijná Band. 235. mijst Band. 34. mijsta Band. III. nebbés Band. 24. pazúhá Mik. 72. pijsama Band. 2. .е. цаать (= петь сать) 399. саать 501. sát Mik. 36. sloova Band. IV. slóvá Mik. 183. srdaac Band. 8. srdác Band. 16. stabá! Band. 80. taal Vran. živ. 82. uust. Ranj. 44. úst Band. 5. vrimén Band. 4. vrimèn Band. 5.

β. izvan osnove: 174

a. u gen. pl. na dometnutom *a* osim primjera koji se nahode naprijed megju spomenutima pod α. *b.*: djellaa Grad. duh. 37. djev. 68. djellàa Grad. duh. 17. djellaà Grad. duh. 54. dobará Zlat. 21 b. drvaa Band. 115. godištá Zlat. II. jezerá Zlat. 42. mjestá Zlat. 59. mogućstvaa Grad. duh. 71. nadahnutjaa Grad. duh. 71. slovaa Band. IV. stadaa Ranj. 21. ustaa Ranj. 41. Band. 120. ustá Band. 34. vratá Zlat. 21. zalaa Grad. duh. 49.

b. u gen. pl. na padežnom nastavku kad se — osobito u čakavaca — svršuje na *i*: čislii Bud. 54. dillij Bud. 94. kolij Vran. živ. 71. očij Guč. 278. Zlat. 29. udii Bud. 111. vrimenii Bud. 54.

c. u loc. pl. na padežnom nastavku (vidi naprijed pod II. 1. β. *c.*): čelijih Band. 14. delliih Bud. 59. dilliih Bano. 11. kolij Vran. živ. 81. mistiih Bud. 137. mistij Vran. živ. 97. mistijh Band. 37. pisan'jii Bud. 54. pivanjih Band. 23. posvetilištíh Band. 5. srdciih Band. 23. udij Vran. živ. 39. ustíh Band. 14. vrimeniih Bud. 54.

d. u gen. dual.: očijuu Vran. živ. 18. ušijú Band. 5.

5. u pridjeva:

α. u osnovi: biil Vran. rječ. 6. blaag Vran. rječ. 55. blág Mik. bliid Vran. rječ. 58. bós Mik. bárz (= bȓz) Zlat. 55. crrín (=cȓn) Mik. čeest Vran. rječ. 24. čést Mik. četvárto (= četvȓto) Band. 6. četvártoga (= četvȓtoga) Band. 31. dessétoga Band, 178. deveeti Vran. živ. 93. devettoga Band. 25. draag Vran. živ. 11. drágu (acc. sing. fem. složene dekl.) Zlat. 26. drág Mik. glàvan Vran. rječ.16.

gluuh Vran. rječ. 104. glúh Mik. glúsij (nom. pl. masc. slož. dekl.) Band. 2. gniil Vran. rječ. 39. gool Vran. rječ. 67. gó Zlat. 47. Mik. górki Mik. górnja Mik. gaard (= gȓd) Vran. rječ. 27. gaarda (acc. pl. neutr. slož. dekl.) Vran. živ. 106. gruub Vran. živ. 27. grúb Mik. guust Vran. rječ. 27. gúst Mik. gverók Mik. hiljók Mik. 127. хрьвлатскїи 553. хѹѹдѥ 405. huud Vran. rječ. 62. húd Mik. jaak Vran. rječ. 38. jedijni Vran. živ. 41. ѥдинославноу 136. kratkók Mik. krìv Vran. rječ. 56. krivók Mik. 129. kuućni zubi Vran. rječ. 41. liin Vran. rječ. 46. liip Vran. rječ. 38. liipee (gen. sing. fem. slož. dekl.) Vran. živ. 17. líp Mik. ljuut Vran. rječ. 92. živ. 12. ljuuti Vran. živ. 64. ljút Mik. 27. luud Vran. rječ. 102. živ. 9. luudi Vran. živ. 22. lúdee Band. 25. маали 350. maali Vran. živ. 49. Band. 241. mála Band. XVIII. mlaad Vran. rječ. 52. mlád Mik. mlaak Vran. rječ. 106. mlák Mik. màrtvijh (= mȓtvih) Band. 24. múdroga Band. 75. nég Mik. nijm Vran. rječ. 120. nímijh Band. 6.
175 opaake Bud. 129. opákaa Band. 8. ostalli Ranj. 94. ostalle Bud. 4. ostaalih Bud. 130. ostaalli Vran. živ. 3. ostáli Band. 19. peeto Band. 41. peetomu Band. VI. pohválná Band. 5. праавѡ 337. праавомѹ 338. праави 412. праавѥ 405. праавѹ 454. praavi Vran. živ. 43. praavoga Vran. živ. 11. praavee Vran. živ. 113. pridrági Band. 9. приисни 454. prisveeta Vran. živ. 34. pritvaardi (= pritvȓdi) Vran. živ. 35. párvi (= pȓvi) Band. 15. puust Ranj. 23 b. pústaa Band. 5. raspàs Vran. rječ. 29. riimskij Vran. živ. 40. ruud Vran. rječ. 24. рѹсаашци 470. sèdmo Band. 121. siid Vran. rječ. 18. síd Mik. 15. skúp Mik. 83. slán Mik. слаано 234. sliip Vran. rječ. 71. Band. 64. slíp Mik. slovijnjski Bud. 3. стаарѣии 367. staaru Vran. živ. 113. stári Band. 21. stárím Band. 32. сѹѹћни (= sudnji) 371. suudnje Ranj. 115 b. suuh Vran. rječ. 9. súh Mik. sveetih Bud. 53. sveet Vran. rječ. 30. sveeti Vran. živ. 42. sveeta Vran. živ. 42. svétimi Zlat. 10 b. svét Band. 175. svéti Band. 20. svétoga Band. 5. svèto Band. 19. šéstí Band. 72. tuup Vran. rječ. 44. tuust Vran. rječ. 71. tústo crievo Mik. 51. vaalan Vran. rječ. 37. vrán Mik. vrúć Mik. злаати 477. žiivi Band. 156. žívomu Band. 24. žív Mik. 3. žuut Vran. rječ. 40. žút Mik.

β. izvan osnove (tu megju adj. uzimam i partic.):

a. u nominalnoj i složenoj deklinaciji: a) u gen. sing. fem.: božanstvenee Bud. 36. dobrè Grad. duh. 18. dobré Zlat. 60 b. dragé Zlat. 80. druugee Vran. živ. 74. drugé Zlat. 69. hudé Zlat. 25. kratké Zlat. 40. kristusovee Vran. živ. 41. ljubežljivé Zlat. 1 b.

milé Zlat. 80. mjedené Zlat. 17. mnogé Zlat. 16. naravskee Bud. 11. pravé Zlat. 11 b. s pravee (serio) Vran. rječ. 97. s pravè Mik. 644. pričisté Band. 9. prvee Vran. živ. 5. različné Zlat. III. silnee Bud. 11. skladné Zlat. 4. sveté Band. 9. tamné Zlat. 30 b. ugarské Zlat. I. vekšee Bud. 34. velikee Vran. živ. 11. velikè Grad. djev. 52. vrlé Zlat. 19. zdravee Vran. živ. 24. zlee Vran. živ. 64. ženidbené Zlat. 4. — b) u instr. sing. fem.: božjoom Vran. živ. 29. čistoom Vran. živ. 17. dažljivoom Vran. živ. 25. добрѡмь 178. доновмь 340. drugoom Vran. živ. 64. nemilóm Zlat. 56. ѡбничновмь 398. poznóm Zlat. 44 b. prislatkóm Zlat. 80. taštóm Zlat. 27 b. tretoom Vran. živ. 92. većóm Zlat. 56 b. velikóm Zlat. I b. višnjom Vran. živ. 40. законитовмь 405. zlóm Zlat. 2 b.

b. u složenoj dekl.: a) u nom. sing. masc.: bojnij Zlat. 2. boljij Ranj. 22. dobrii Band. 17. dóbrí Band. 15. drugií Ranj. 106. drugij Ranj. 66. Vran. živ. 3. davnij Vran. rječ. 82. gorrí Mik. hrvackij Zlat. III b. mattičnii Bud. 99. milosrdnii Bud. 22. mnogii Ranj. 87. nečistí Band. 37. novij Ranj. 94 b. ossobitii Band. 40. petij Vran. 176
rječ. 87. pokonjij Ranj. 78. starij Ranj. 31. većij Ranj. 45. vječnij Ranj. 43. Zlat. I b. vojničkii Vran. rječ. 13. zalij Vran. živ. 86. zlij Band. 37. židovskij Ranj. 104. — b) u nom. i voc. sing. fem.: besputná Band. 5. blaženaa Vran. živ. 16. četvrtaa Vran. rječ. 124. človičaskaa Vran. živ. 35. devetaa Vran. rječ. 124. desetaa Vran. rječ. 124. долнаа 196. drugaa Vran. rječ. 123. živ. 18. drugá Band. 22. горнаа 196. lipá Zlat. 79 b. lipšaa Vran. živ. 33. livaa Vran. rječ. 53. malà Zlat. 70. muškaa Bud. 154. nejaká Zlat. 23. nemilá Zlat. 50 b. nemilà Zlat. 6 b. nesrićnaa Vran. živ. 19. nevoljnaa Vran. živ. 19. petaa Vran. rječ. 124. plemenitá Zlat. 84. pohvalná Band. 5. pravaa Vran. živ. 12. pravá Zlat. 92. pravedná Band. 13. prislavná Zlat. 16. pústaa Band. 5. rajská Zlat. 102. sedmaa Vran. rječ. 124. stará Zlat. 49 b. сѹдскаа 197. svetaa Vran. živ. 17. šestaa Vran. rječ. 124. tretaa Vran. rječ. 123. tužná Zlat. 99 b. veliká Zlat. 6. višnjá Zlat. 94 b. viečná Zlat. 84. vrlá Zlat. 31. zalaa Vran. živ. 62. zlá Zlat. 31. zlobivá Zlat. 27. ženskaa Vran. živ. 76. žestoká Zlat. 37. — c) u nom. acc. sing. neutr.: boljeè Vran. rječ. 94. boljee Vran. živ. 18. boljè Band. 29. četvrtò Band. V. čudnó Zlat. 60 b. dobró Band. 21. dražee Vran. živ. 18. dražé Zlat. 67. дрѹгоѡ на десте 337. drugoo Vran. živ. 4. drugó Zlat. 54. Band. 4. дѹховьчкоѡ 147. duhovnò Band. 24. hudó Zlat. 48. letuštè Grad. djev. 54. линковноѡ 368. manjee Bud. 79. najmanjšee Band. 24. neb-

beskó Band. 24. nevoljnó Zlat. 34. novó Band. 63. wбєтованow 414.
пнсанow 714. племенитow 242. 336. 413. plovućè Grad. djev. 54. do-
kornoo Bud. 31. prisvitló Band. 28. pravó Zlat. 92. sedmó Zlat.
17 b. svetoo Vran. živ. 66. svietló Zlat. 51 b. tillesnó Band. 28.
тнкѹщнow 243. trinadestoo Vran. živ. 33. tvrdoo Vran. živ. 64. ve-
likó Zlat. 60 b. вѣрнow 341. — d) u gen. sing. masc. neutr.: бо-
санскоwга 368. drugóga Zlat. III. Band. 2. дѹбровачкоwга 349. gológa
Band. 32. jistinóga Vran. živ. 8. latinskóga Zlat. II. ljuvenóga Zlat.
79 b. милостивоwга 342. morskóga Band. 1. muškóga Band. 12. no-
vóga Band. 91. петоwга 341. pitomooga Vran. živ. 18. племенитоwга
405. почтеноwга .397. pravednóga Band. 13. priizvrsnóga Zlat. III.
razlikóga Zlat. 15. реченоwга 338. sedmòga Band. 177. slatkóga
Zlat. 50 b. славноwга 349. светоwга 405. svietlóga Zlat. 26 b. вели-
коwга 411. vellikóga Band. 9. zlóga Band. 70. — e) dat. sing. masc.
neutr.: brzóm Zlat. 16 b. честитоwмѹ 552. drugómu Band. 23. дѹбро-
вачкоwмѹ 350. hudómu Zlat. 14. konjskóm Zlat. 16 b. nebbeskómu
177 Band. 22. lačnómu Band. 32. малоwмѹ 398. nečistómu Band. 176.
правоwмѹ 338. pravednómu Band. 75. priizvrsnómu Zlat. I. prisvie-
tlómu Zlat. I. реченоwмѹ 401. великоwмѹ 412. Zrinskómu Zlat. I. žudij-
skómu Band. 19. — f) u dat. sing. fem.: дрѹгоwи 367. zlój Zlat. 18 b.
— g) u acc. sing. fem.: čistuu Vran. živ. 4. добрѹѹ 368. dobrú Band.
17. donjú Zlat. 46. dražú Zlat. 29 b. drugú Band. 24. gorkú Zlat.
79 b. izraelskú Band. 18. muškuu Vran. živ. 59. nevoljnú Zlat. 18 b.
нокѹѹ 399. novú Band. 14. pastierskú Zlat. II. почтенѹѹ 337. pravednú
Zlat. 70 b. vječnu Zlat. 49. zaluu Vran. živ. 37. — h) u instr. sing.
masc. neutr.: drugiime Bud. 75. himbeniime Bud. 75. škodniime
Bud. 75. velicím Band. 5. — i) u loc. sing. masc. neutr.: борачкоwмь
399. часноwмь 413. dobróm Zlat. 15 b. достоиноwмь 376. mekahtóm
Zlat. 37 b. мѹшкоwмь 340. светоwмь 413. tvrdóm Zlat. 37. женскоwмь
349. — j) u nom. pl. masc.: druzij Band. IV. glúsij Band. 2. hromij
Band. 2. istinij Ranj. 66. malij Band. 25. manjii Bud. 140. mnozii
Bud. 44. Band. 22. ostálii Band. 29. prvij Band. 23. svetij Band. V.
ubozii Band. 2. velicij Vran. živ. 39. vellikij Band. 241. zaalij Vran.
živ. 24. — k) nom. pl. fem.: boljee Vran. živ. 55. četvrtee Band. VI.
tašćee Vran. živ. 19. tretjè Band. VI. nebbeskee Band. 24. noćnee
Zlat. 3 b. pastirské Zlat. 38. veliké Zlat. 29. b. zlé Zlat. 19. — l) u
nom. acc. pl. neutr.: čistaa Vran. živ. 7. dobraa Bud. 45. dobrá
Band. 13. gospodnjaa Bud. 45. kamená Zlat. 96 b. многа 555. ne-
sriéná Zlat. 72 b. opakaa Band. 8. oštrá Band. 8. pravá Band. 8.

ravná Zlat. 16. rumená Zlat. 53. vječnaa Ranj. 80. зла 370. 467.
— m) u gen. pl. masc. fem. neutr.: božastveniih Vran. živ. 3. dobriih
Bud. 121. manjšiih Bud. 144. mrtviih Band. 8. prvijh Band. 25.
razliciih Bud. 89. svetiih Band. 21. — n) u dat. pl. masc. fem. neutr.:
stárím Band. 32. svétijm Band. XIX. uboziim Bud. 80. velicijm
Vran. živ. 79. žudijskijm Band. 6. — o) acc. pl. masc. fem.: apu-
stolskee Bud. 129. božastvenee Vran. živ. 112. dobree Band. 180.
dragé Zlat. 15 b. dražé Zlat. 50 b. drugé Band. 24. duhovnee Vran.
živ. 4. ludee Band. 25. mnogee Band. 4. mrtvé Band. 17. nepo-
tribnee Bud. 25. noćné Band. 11. nové Zlat. 21 b. ostavljenè Band.
6. ossobitee Band. II. pravedné Zlat. 11 b. protivnee Bud. 33.
речене 339. slatké Zlat. 91 b. sliepé Zlat. 40. tužné Zlat. 24 b.
ubogee Ranj. 136 b. ubogé Band. 5. veselé Zlat. 51 b. zemaljskee
Vran. živ. 112. zlee Ranj. 118 b. Band. 119. živé Band. 17. — p)
u instr. pl. masc. fem. neutr.: ostriimi Bud. 58. popovskími Band. 8.
— r) u loc. pl. mas. fem. neutr.: božastveniih Bud. 125. dobriih
Bud. 89. duhovniih Bud. 125. Band. 23.‖mallijh Band. XVI. 178
susijh Band. 37. svetiih Bud. 137. svetijh Vran. živ. 97. svétíh
Band. 8.

6. u pronom. (k njima dodajem i druge riječi koje se kao pro-
nom. mijenjaju):

a. u ličnijeh prvoga i drugoga lica i u refleksivnoga: nom. sing.:
ꙗ 30. 42. ıаа 223.[1] jaa Vran. živ. 6. já Band. 3. Mik. jà Band. 25.
тын 25. tij Ranj. 14 b. Vran. rječ. 108. živ. 19. tii Vran. živ. 19.
Band. 3. tí Mik. 1. — instr. sing. : мноwмь 367. 370. manoom Vran.
živ. 23. mnóm Band. 25. toboom Vran. živ. 31. tobóm Zlat. 73 b.
Band. 30. собоwмь 376. soboom Vran. živ. 47. sobóm Band. 11. —
nom. pl.: мнї 221. мин 234. 329. itd. mij Ranj. 27 b. mii Bud. 39.
Band. 11. mij Vran. rječ. 69. Guč. 103. vij Ranj. 15. Zlat. I b. vii
Band. 23. ví Mik. — gen. acc. pl.: наась 239. 289. 357. naas Bud.
36. Vran. rječ. 127. živ. 8. nás Band. 9. nàs Band. 3. vaas Vran.
živ. 4. vás Band. 8. Mik. 772. vàs Band. 2.

b. u ostalijeh: a) nom. acc. sing. masc.: saam Bud. 23. Vran.
rječ. 99. živ. 3. sám Zlat. 17 b. Band. 8. sàm Band. 15. саан 471. saa
Vran. živ. 22. sij Zlat. 2. taa Bud. 11. Vran. rječ. 46. živ. 10. tá
Mik. gram. 14. tij Guč. 121. tí Band. 23. oon[2] (personal.) Vran. živ.

[1] Vrlo se često nahodi u spomenicima ; a ne mogu propustiti da ne spomenem da se nahodi i аазь 309. 312. 314.

[2] Poznato je da sada glasi i ôn i ȍn; u navedenijem primjerima može biti i jedno i drugo.

19. ón Band. 11. òn Band. 9. oon (demonstr.) Vran. živ. 85. onij
Ranj. 24. onii Bud. 44. onij Vran. živ. 18. Guč. 101. Zlat. 5. oní
Band. 5. ovij Ranj. 30. ovii Bud. 5. ovij Vran. živ. 18. oví Band. 12.
Mik. gram. 13. ová Zlat. 71. istij Bud. 40. istí Band. 4. inij Ranj.
49. kij Zlat. 1. kojij Ranj. 24. kojii Bud. 22. kojij Vran. živ. 43.
Guč. 31. kojí Band. 44. vsakij Vran. živ. 29. svakí Band. 10. mój
Vran. rječ. 61. svój Band. 10. — b) gen. sing. masc. neutr.: sà-
moga Band. 42. ovógá Band. 11. иноωга 368. 412. inooga Bud. 80.
коωга (с коωга размирьꙗ. ꙋ коωга годѣ чловѣка) 367. 369. kóga (ko-
jega) Zlat. 1 b. Band. 16. всакоωга 337. 340. svakóga Band. 24. моωга
368. móga Band. 5. tvóga Band. 4. tvòga Band. 32. своωга 367. svóga
Zlat. 79. jednóga Band. 96. — c) dat. sing. masc. neutr.: istómu
Band. 151. kómu Zlat. 1 b. Band. 4. всакоωмꙋ 368. svakómu Zlat.
76 b. Band. 19. своωмꙋ 461. svómu Band. 11. jednómu Band. 35. —
d) instr. sing. masc. neutr.: tiim Bud. 28. tijm Vran. živ. 11. oviime
Vran. živ. 29. ovím Band. 34. onjime Vran. živ. 39. čiim (što) Bud.
179 4. всакинимь 112. našim Band. 23. tvojijm Vran. živ. 18. — e) u loc.
sing. masc. neutr.: toom Vran. živ. 17. коωмь 337. kóm Zlat. 96 b.
takóm Zlat. 18 b. vsakoom Vran. živ. 74. своωмь 502. — f) nom.
sing. fem.: taa Vran. živ. 64. tá Mik. gram. 14. ovaa Bud. 152.[1] ová
Zlat. 16. Band. 16. ovà Zlat. 19. инаа 400. inaa Vran. živ. 65. коꙗа
314. kojaa Vran. živ. 9. kojá Zlat. 76 b. Band. 4. kojà Band. 13. ká
Zlat. 1. всакаа 477. svaká Band. 4. svakà Band. 8. таковаа 499. má
Zlat. 6. tvá Zlat. 99 b. — g) gen. sing. fem.: njee Vran. živ. 5. njé
Zlat. 33. b. Mik. gram. 11. see Vran. živ. 54. tee Vran. živ. 17. Band.
15. té Mik. gram. 12. onee Vran. živ. 24. oné Mik. gram. 12. ovee
Ranj. 165. Vran. živ. 64. ové Zlat. 18 b. Mik. gram. 11. jistee Vran.
živ. 3. svakee Bud. 25. Vran. živ. 39. svaké Zlat. 20. mojee Vran.
živ. 28. mojé Zlat. 56. mé Zlat. 18 b. tvojee Bud. 4. Vran. živ. 12.
tvojé Zlat. 56. tvé Zlat. 6 b. svojee Bud. 5. Vran. živ. 33. svojé Zlat.
80. našee Vran. živ. 4. našé Zlat. 22 b. njegové Zlat. 79 b. свее 553.
jedné Zlat. 61. — h) acc. sing. fem.: njuu Ranj. 60. Vran živ. 13.
njù Vran. živ. 8. njú Band. 12. tuu Vran. živ. 7. tù Vran. živ. 7. tú
Band. 52. ovù Band. 23. istú Band. 16. kojuu Vran. živ. 14. kù Zlat.
6. всакꙋꙋ 340. tolikú Band. 22. — i) instr. sing. fem.: njóm Zlat.

[1] U mnogim primjerima kao što je ovaj moglo bi lako biti da obilježeni slog nije dug, ali što ima o v i itd. po složenoj deklinaciji, za to ih uzimam ovamo, a i sada je òvâ itd.

81. onoom Vran. živ. 70. istóm Band. 151. всоωмь 367. 400. svoom
(vas) Vran. živ. 27. koom Ranj. 70. svakóm Zlat. 21. Band. 1. на-
шоωмь 405. svojoom Vran. živ. 27. svojóm Band. 43. — j) nom. acc.
sing. neutr.: тоω 81. 301. 458. 500. 506. too Bud. 5. Vran. rječ.
46. živ. 18. toò Vran. živ. 71. tò Vran. rječ. 83. Band. III. tó Zlat.
17 b. Band. 4. Mik. 679. onó Zlat. 48 b. onnó Band. 1. onnò Band.
21. ovoo Ranj. 90 b. ovò Vran. rječ. 44. Band. 30. ovó Zlat. 27 b.
Band. 5. istò Vran. rječ. 48. za jistoò Vran. živ. 98. istó Band. 2.
иноω 368. inoo Bud. 29. jinoo Vran. živ. 18. inó Zlat. 80 b. kojee
Vran. živ. 10. koo Ranj. 80. kó Zlat. 7 b. всакоω 337. 338. 340. 370.
svakoo Vran. živ. 69. svakó Zlat. 6 b. Band. 10. — k) nom. pl.
masc.: тии 235. 324. 349. tij Ranj. 14. tii Bud. 27. tí Mik. gram.
14. onij Ranj. 14. onnii Band. 13. ovij Ranj. 68. ovii Band. 24. kojii
Band. 3. kij Ranj. 18. njecij Ranj. 87. nicii Bud. 34. nikij Band. IV.
svakii Band. 21. — l) nom. pl. fem.: té Mik. gram. 12. ové Zlat.
21. inee Ranj. 100. mé Zlat. 29 b. — m) nom. acc. pl. neutr.: taa
Bud. 3. Vran. živ. 13. onaa Ranj. 15. Bud. 24. onná Band. III. ovaa
Bud. 23. òvaa Band. 13. ová Band. 4. ovà Band. 2. инаа 75. inaa 180
Bud. 23. kojaa Bud. 45. kaa Bud. 49. ká Zlat. 7. svakaa Vran. živ.
10. svaká Zlat. 24 b. Band. 6. má Zlat. 15. — n) gen. pl. masc. fem.
neutr.: njíh (za acc.) Mik. gram. 11. oniih Bud. 148. onniih Band.
15. onníh Band. 7. oviziih Band. 11. taciih Bud. 54. sviih (vas) Band.
11. svojiih Band. 28. svojíh Band. 5. njegovíh Band. 3. njihovíh
Band. 40. — o) dat. pl. masc. fem. neutr.: jiim Vran. živ. 114. njiim
Vran. živ. 114. oniim Bud. 137. onniim Band. 15. kojijm Band. II.
sviim (omnibus) Vran. živ. 29. Band. 23. svojím Band. 1. — p) acc.
pl. masc. fem.: тее 325. tee Vran. živ. 8. onee Ranj. 123. onnee
Band. 13. onné Band. 5. ovee Band. 40. ovè Band. 16. ové Zlat. 19.
istee Bud. 156. inee Ranj. 154. kojee Vran. živ. 8. Band. 7. ké Zlat.
22 b. takee Bud. 129. ovaké Zlat. 63. — r) instr. pl.: njegovími
Band. 7. — s) loc. pl. masc. fem. neutr.: samiih Band. 21. onniih
Band. 15. iniih Bud. 137. nikijh Band. IV. taciih Bud. 137. sviih
Band. 8. vašiih Band. 23. vašíh Band. 23. njegoviih Band. 14.

7. u brojeva: двàа 365. dvaa Ranj. 177. Vran. rječ. 116. živ. 16. Band. VI. dvá Zlat. 16 b. dvii Band. 21. trij Ranj. 18 b. Bud. 4. Vran. rječ. 108. živ. 16. trii Band. 21. trí Mik. 472. пеетъ 349. peet Ranj. 27. Vran. rječ. 87. živ. 10. Band. 39. pét Mik. šeest Vran. rječ. 97. živ. 67. šést Band. 21. dvadeseet Vran. živ. 3. četrdessét Band. 25.

8. u glagola:

α. u osnovi:

a. prve vrste i onijeh bez umetka: a) infin.: odniiti Bud. 139. podnijti Vran. živ. 41. dośéć' Zlat. 68 b. posuuti Vran. živ. 85. zasuuti Vran. riječ. 68. počét' Mik. 117. začéti Band. 4. vazeeti Vran. živ. 28. uzéti Band. 9. obujáti Band. 159. prijaati Bud. 79. náć' Zlat. 12. próć' Zlat. 17. umrijti Vran. živ. 12. umriiti Band. 37. umríti Band. 30. — b) praes.: priimet Bud. 6. prijmu (3 pl) Vran. živ. 23. Band. 24. доѡђе 377. priidem Band. 14. priide Band. 8. vijm Vran. živ. 31. ispovij Bud. 69. даа 206. 208. 267. даамь 376. 405. pridaam Vran. živ. 31. dám Zlat. 2. zadám Zlat. 74. dáš Zlat. 70. daaš Band. 223. daa Ranj. 135. izdaa Bud. 138. prodaa Band. 181. dá Zlat. 12 b. — c) aor.: nareeste Vran. živ. 46. uzreeste Vran. živ. 41. streese Vran. živ. 80. possuu Vran. živ. 99. posuuše Vran. živ. 38. prosú Band. 61. rassú Band. 49. obuuče Vran. živ. 74. obúče Band. 47. odsijče Vran. živ. 64. Band. 92. odsiče Band. 85. vazee Vran. živ. 63. uzee Band. 14. uzéše Band. 70. obujee Vran. živ. 44. obujaa Vran. živ. 107. prijaa Vran. živ. 22. prijáše Band. 12.
181 počee Vran. živ. 7. početše Vran. živ. 49. Band. 74. začee Vran. živ. 111. poćé Band. 70. počè Band. 2. počéše Band. 33. raspee Band. 109. propeeše Band. 99. propéše Band. 87. pripé Zlat. 69. bij (esse) Ranj. 16. bii ćir. rkp. 25. Bud. 93. Vran. živ. 57. Band. 9. bij Guč. 4. Zlat. II b. bí Mik. 61. oblij Band. 74. pij Ranj. 44 b. Vran. živ. 91. napij se Band. 37. obvij Ranj. 57. obvii Band. 47. zavij Band. 11. zaví Band. 88. razadrij Vran. živ. 76. umrijh Vran. živ. 80. umrij Vran. živ. 52. Band. 45. napriiše Band. 13. zaprij Vran. živ. 64. obastrii Band. 47. prostrij Vran. živ. 68. razas trij Vran. živ. 37. даа[1] 94. 138. 346. продаа 371. 414. daa Ranj. 106. Vran. živ. 18. Guč. 247. podaa Vran. živ. 23. uzdaa Band. 28. daá Vran. živ. 7. Guč. 247. dà Guč. 118. dá Zlat. 17 b. podà Grad. djev. 81. zadá Zlat. 17 b. Band. 7. podá Zlat. 67. Band. 46. pridá Band. 87. — d) part. praet. act. I.: odnijla Vran. živ. 108. podniil Bud. 94. podnijli Band. 25. uzelli Ranj. 92 b. vazeeli Vran. živ. 48. vazeela Vran. živ. 57. obujallo Ranj. 150. prijaale Bud. 135. prijaali Vran. živ. 19. počeela Vran. živ. 30. začéla Band. 4. propelli Ranj. 125. priségao Band. 177. umárla (= ȕmr̂la) Band. 183. izdalli

[1] Ne znam pouzdano je li u ovoj riječi u ovom obliku vokal dug; vidi Rad 6. 63, ako nije dug, onda primjeri od prostoga idu natrag u četvrti razdio a od složenoga u pošljednji.

Ranj. 91 b. izdaali Bud. 22. ovamo idu i ovi primjeri u kojima sad nije dug slog, ali samo za to što se krajnje *l* pretvorilo u *o*: zakljeel Vran. živ. 108. vazeel Vran. živ. 36. prijaal Vran. živ. 18. biil (esse) Bud. 59. Vran. živ. 45. prolijl Vran. živ. 107. даалъ 555. daal Bud. 78. Vran. živ. 8. — e) part. praet. act. II.: prostárvši (= pròstr̂vši) Band. 21. — f) part. praet. pass.: podasút Mik. rasút Mik. razsúta Band. 68. obujeet Vran. živ. 41. obujaat Vran. živ. 17. prijaat Vran. živ. 71. vazeeto Bud. 71. vazeet Vran. živ. 23. vazeeta Vran. živ. 65. otét Mik. izažét Mik. ožét Mik. naduut Vran. riječ. 109. živ. 30. začeet Vran. riječ. 125. začét Band. 18. prokleet Bud. 85. proklét Band. 45. propeet Vran. riječ. 125. živ. 10. propeeta Vran. živ. 22. raspét Mik. dobijt Vran. riječ. 113. uliita Ranj. 145. sliitim Bud. 67. polijta Vran. živ. 90. proliita Band. 13. sviit Ranj. 130. povíta Band. 11. odpárti (= otpr̂ti) Band. 6. neznaani Bud. 91. znán Mik. daana Bud. 19. izdaan Bud. 123. dáta Band. 5. dána Band. 20. dát Mik. dán Mik. prodán Mik.

b. druge vrste: a) praes.: kreene Vran. živ. 14. tárnû (= tr̂nû) Band. 37. vaarne (= vr̂nê) Vran. živ. 37. — b) aor.: uzdvignuu Ranj. 159 b. pokleknuu Ranj. 167. — c) part. praet. pass.: uzdvignuut Ranj. 136. zdvignuút Vran. živ. 10. dvignút Mik. 93. uzdignút 182
Band. 15. ganút Mik. nagnuut Vran. riječ. 83. izmaknuut Mik. zamknúta Zlat. 61. metnút Mik. минȣȣта 492. obiknuut Vran. riječ. 116. taknuut Ranj. 115. taknùt Mik. tegnùt Mik. 679. stisknuut Vran. živ. 101. vrrínut (= vr̂nut) Mik. 797. zablenuut Vran. riječ. 102.

c. treće vrste: a) infin.: стаати 460. staati Bud. 48. stát', Zlat. 37. zastáti Mik. — b) aor.: zadržaa Vran. živ. 109. — c) part. praet. act. I.: bojaali Vran. živ. 20. uzdržaala Vran. živ. 44. tako i ova dva primjera u kojima sada krajnji slog nije dug, ali samo za to što se krajnje *l* pretvorilo u *o*: držaal Vran. živ. 10. nastojaal Vran. živ. 12.

d. četvrte vrste: a) praes.: braanii Bud. 64. braane Bud. 83. buudi Bud. 74. dávi Zlat. 22 b. díli Mik. 67. hválé Band. 7. izgúlite Band. 23. jednáčim Zlat. 37 b. kániš Zlat. 8 b. кȣȣпимо 349. kùpee Band. 55. odkúpii Band. 9. lijčijm Vran. živ. 44. ljuubiiš Vran. živ. 17. ljúbím Band. 211. ljúbiiš Band. 67. uzljúbíš Band. 22. ljúbite Band. 22. ljùbim Band. 211. ljùbij Band. 160. nijte Vran. živ. 38. obálee Band. 168. razvalle Ranj. 153 b. obláčii Band. 28. obláčee Band. 2. paali Vran. živ. 38. плаати 267. 268. 354. naplaati Bud. 115. pogárdii (= pogr̂di) Band. 33. pomiirit Bud. 6.

poníži Band. 174. posveete Vran. živ. 79. prihráni Band. 43. prisádii Band. 45. prociinii Bud. 14. promíne Band. 12. raabi Bud. 17. raadii Bud. 75. razlúčijt Band. 35. slaadij Bud. 75. nasládijš Band. 33. slúžii Band. 76. obsluuži Band. 29. slùžee Band. 32. smuutij Vran. živ. 93. smùtim Band. 217. smútij Band. 39. saarde (= sȓdê) Vran. živ. 35. suudij Ranj. 80 b. súdijš Band. 9. súdii Band. 8. truudi Vran. živ. 13. ugaasij Bud. 95. ukrípimo Band. 30. vraate Bud. 153. vraatij Vran. živ. 54. vrátim Band. 6. vrátee Band. 19. obráti Zlat. 69 b. Band. 6. odvrátet Band. 17. povrátii Band. 17. zamijsi Band. 24. — b) u imperf.: dàvljaše Band. 181. hváljahu Band. 7. ljúbljaše Band. 10. obláčaše Band. 45. slúžahu Band. 94. — c) aor.: нѕволни 113. ꙗвни 77. jávi Band. 18. napunij Ranj. 14. nasádi Band. 46. očistij Ranj. 112. odgovorij Ranj. 14. odvalli Ranj. 123. прилѡжни 97. 134. ográdì Band. 46. razbludij Zlat. 1 b. razdijli Band. 19. раѕдрꙋꙇшни 134. роди 77. skratij Zlat. 4 b. stuupi Vran. živ. 22. pristúpii Band. 204. ustúpi Band. 14. створни 79. zatvorij Ranj. 62. truudi Vran. živ. 14. ugaasi Vran. živ. 5. umorij Zlat. 19. uskrijsi Band. 24. vraati Vran. živ. 6. obraati Vran. živ. 5. obráti Band. 30. оукрасни 133. zakuupi Vran. živ. 29. zgodij Guč. 32. zgotovij Zlat. I b. — d) part. praet. pass.: gúljen Mik.
183 hváljen Band. 7. hvàljen Band. 7. pohvàljen Band. 32. pomiiren Bud. 4. odriišen Bud. 4. плаачень 397. 398. 492. povraaćen Bud. 4. razlúčen Band. 15. smúćen Band. 2. súdjen Band. 8.

e. pete vrste: a) praes.: даавaамь 476. dobijvam Zlat. 53. договаа се 388. 397. pridobijvate Zlat. III. cípa Mik. 62. čuuvaa Vran. živ. 44. ùčúva Band. 107. ispoviida Bud. 5. zapovijdaaš Vran. živ. 10. nadijma Vran. živ. 20. natápaa Band. 35. obiita Bud. 55. obijta Zlat. 37. odgovaara Bud. 23. odgovaaraš Vran. živ. 25. odnijma Band. 20. плаакꙗ 267. 268. 354. 355. помаагамѡ 473. pomanjkávam Band. 17. pozíváte Band. 31. pribijvá Band. 45. pribìvate Band. 155. prigljeeda Bud. 5. prilaaga Bud. 64. prijmá Band. 57. prinaaša Bud. 88. prolijvá Band. 91. razmíšljaš Band. 161. sláča Zlat. 39. sméta Zlat. 9. spomiina Bud. 4. stvaarate Vran. živ. 42. ubiijaš Band. 13. upiita Bud. 26. užijvaam Vran. živ. 28. užijvam Zlat. I b. vlaada Vran. živ. 70. obládaš Band. 158. ѕаХтееками 555. zgrízá Band. 30. — даaемоѡ 485. daajem Vran. živ. 34. daaje Vran. živ. 29. Band. 229. daaju Vran. živ. 10. zadáju Zlat. 102. pridáje Band, 14. kaaže Vran. živ. 30. ukaažem Vran. živ. 22. skáže Band. 12. prikážete Band.

19. ukážu Band. 30. пиише 349. pijšuu Vran. živ. 10. pijše Band. IV. zapijše Band. 11. popiišu Band. 10. poznájem Band. 15. skončáju Zlat. 19. slážee Band. IV. tiiče Band. 69. uziigjee Vran. živ. 39. — b) u imperf.: celívaše Band. 161. daavaše Vran. živ. 21. izmijtaše Vran. živ. 46. lijzaše Vran. živ. 111. lijzahu Band. 45. písahomo Mik. gram. 27. písahote Mik. gram. 27. pribívahu Band. 46. rúgahu se Band. 87. spávaše Band. 22. spijvahu Band. 14. šétaše Band. 57. škrgijtaaše Vran. živ. 90. škriipáhu Band. 13. — c) aor.: hará Zlat. 21 b. imá Guč. 4. immà Band. 90. izabrá Band. 235. obrà Bud. 76. obraa Band. 197. opraa Band. 227. pomazà Band. 12. poslá Band. 16. poslà Band. 157. slišà Band. 5. uffá Band. 88. ukopá Band. 46. vará Zlat. 35 b. zaspaa Vran. živ. 39. zaspá Band. 13. dozvaa Vran. živ. 50. Band. 218. pozvaa Vran. živ. 48. dozvá Zlat. 13 b. Band. 44. prozvá Band. 118. zazvá Band. 21. sažgaa Vran. živ. 77. — d) imperat.: čúvaj Band. 107. ùčúvaj Band. 3. káraj Band. 17. nagováraj Band. 9. skrívajte Band. 30. upijtajte Band. 19. — e) part. praet. act. I: iskopalli Ranj. 86. iskopáli Band. 75. obralli Ranj. 202. obraali Bud. 87. obbraali Vran. živ. 74. zaspalli Ranj. 154 b. zazvaala Vran. živ. 60. zobáli Band. 37. taki su i ovi primjeri u kojima krajnji slog sada nije dug samo za to što se krajnje *l* pretvorilo u *o*: sabraal Bud. 149. dozvaal Vran. živ. 9. — f) part. praet. act. II.: domaráv Zlat. 40. poslávši Band. 180. slišávši Band. 4. — g) part. 184
praet. pass.: нѕабраанон 473. ѡбраанога 509. 536. izabrán Band. 8. obraan Bud. 122. obráni Band. 25. obránoga Band. 6. miišáne Band. IV. odagnaan Bud. 122. прогнаанн 371. prognaan Vran. živ. 37. opraana Bud. 153. oprávdani Band. 11. писаань 349. 405. писаанѡ 349. писааие 376. писааномꙋ 402. ѕаписаано 336. pissana Ranj. 13 b. pissano Ranj. 84. upissani Guč. 148. piisan Band. 3. piisano Band. 8. upiisano Band. 14. pijsána Band. 2. poslaan Bud. 153. Vran. živ. 72. poslán Band. 12. poslánu Band. 7. posláni Band. 13. potézan Zlat. 18. sažgaana Vran. živ. 61. užgaan Vran. živ. 33. užgaanu Bud. 95. šáran Mik. tiraàn Vran. živ. 101. upiitani Bud. 83. upraašan Bud. 22. veezan Bud. 85. zvaan Vran. živ. 51. zván Zlat. 14. Band. 174. Mik. 853. zazván Band. 21. zváni Band. 8.

f. šeste vrste: a) u aor.: blagová Band. 36. celová Band. 48. darovaa Band. 225. darová Band. 94. vjerová Zlat. 69 b. — b) part. praet. act. I: blagovalli Ranj. 33 b. blagováli Band. 24. darovaala

Vran. živ. 18. psovaala Vran. živ. 31. svjedokovalli Ranj. 50 b. štovaali Vran. živ. 19. vjerovalli Ranj. 136. ovamo idu i ovi primjeri u kojima krajnji slog sada nije dug samo za to što se krajnje *l* pretvorilo u *o*: naslidovaal Vran. živ. 14. sramovaal Vran. živ. 71. verovaal Vran. živ. 18. vojevaal Vran. živ. 12. — c) part. praet. pass.: ѡбароваани 405. poštovaanu Vran. živ. 40. poštována Band. 13. вѣровааномь 456. 473. вѣроваанимь 499.

β. izvan osnove, na umetku ili na vokalu u kom se sastaje krajnji vokal od osnove i umetak:

a. prve vrste i onijeh bez umetaka, koji su se s onima pomiješali: a) praes.: cvatuu[1] Vran. živ. 25. procvatút Band. 80. smetú Band. 74. pletuu Vran. živ. 19. upletee Vran. živ. 23. uzrestee Vran. živ. 81. susritét Band. 13. grém Zlat. 37. gré Zlat. 11 b. padee Bud. 38. preedù Band. 172. seduu Vran. živ. 54. doveduu Vran. živ. 7. izvedùu Vran. živ. 5. privedú Band. 125. odnesee Vran. živ. 65. donesuu Vran. živ. 14. donesém Zlat. 50 b. prinesém Zlat. 46. grizù Grad. djev. 12. ulljezuut Ranj. 115 b. slizee Band. 39. ulizéš Band. 22. ulizéte Band. 78. ulizú Band. 76. izdubuu Vran. živ. 112. živee Vran. živ. 17. živuu Vran. živ. 19. zaspeem Band. 178. razaspeeš Band. 209. prospé Band. 28. rečeem Vran. živ. 16. Band. 98. rečeeš Band. 68. rečee Band. 21. rečéš
185 Band. 22. reče Band. 28. rečémo Zlat. 54 b. Band. 46. rečéte Band. 52. rekù Band. 30. odsijčee Vran. živ. 64. odsikuu Vran. živ. 14. teče Zlat. 46. doteče Zlat. 49 b. isteče Zlat. 98. stečéš Zlat. 54. tekù Zlat. 56 b. vukuu Vran. živ. 43. svukuu Vran. živ. 35. možee Bud. 37. primožeem Vran. živ. 87. pomožé Zlat. 28. moguu Vran. živ. 9. mogù Vran. živ. 4. mogù Zlat. 15 b. vržee Bud. 71. Band. 125. vrguu Vran. živ. 5. uzmee Ranj. 107 b. Band. 50. vazmeem Vran. živ. 92. otmee Vran. živ. 22. otmeem Band. 208. uzmé Zlat. 54. Band. 37. snemuu Vran. živ. 62. priuzmú Band. 82. počné Band. 28. začnéš Band. 4. počnù Band. 1. propné Band. 93. žanjé Band. 57. bijuu Vran. živ. 26. bijé Band. 25. zgnijee Vran. živ. 27. odkrijeem Vran. živ. 44. umijé Band. 122. čujee Vran. živ. 43. slové Zlat. 38. odijee Vran. živ. 6. diim Bud. 143. dii Bud. 71. dím Mik. smii Bud. 75. idee Vran. živ. 18. долее (= dogje) 553. dojdee Vran. živ. 10. mimoidee Vran. živ. 81. Band. 204. najdeem Vran. živ. 23. ideem Band. 42. idé Zlat. 42 b. pridé Zlat. 11. dogjé Zlat. 9 b.

[1] Koji se svršuju na *u*, u trećem su licu mn., ako izrijekom ne spomenem da su u prv. jed.

nagjé Zlat. 79 b. izajdé Band. 36. najdé Band. 8. pojdé Band. 31. prijdé Band. 18. dojdéš Band. 100. prijdè Band. 31. pridú Zlat. 39. prijdú Band. 18. prigjú Zlat. 44 b. prijdùt Band. 18. бѹдѹ 414. budee Bud. 5. Vran. živ. 12. Band. 37. budé Zlat. 37 b. Band. 4. budee Band. 38. budè Band. 2. pridobudeem Vran. živ. 61. budém Band. 8. budeeš Band. 229. budéš Band. 20. budémo Band. 2. budéte Band. 2. budète Band. 32. budú Zlat. 16 b. Band. 12. budù Band. 3. pristanee Bud. 49. stané Band. 28. ostané Band. 13. ꙁьнаа 147. ꙁнаа 442. znaa Bud. 116. Vran. živ. 76. Band. 30. znaam Vran. živ. 24. znaaš Vran. živ. 35. zná Zlat. II. Mik. 780. pozná Zlat. 38. znàm Zlat. 74 b. znám Band. 15. znáš Band. 6. znàš Band. 121 znadee Bud. 26. Vran. živ. 17. znadeem Vran. živ. 26. poznàdee Vran. živ. 17. izaznadee Vran. živ. 100. znaduu Vran. živ. 4. znaaduu Vran. živ. 31. znadù Band. 74. сѹть 371. 413. 471. podadeem Vran. živ. 99. dadee (3 sing.) Vran. živ. 58. pridadú Band. 44. jidee (3 sing.) Vran. živ. 53. jedu Band. 38. povijdeeš Vran. živ. 94. zapovijdeeš Vran. živ. 91. povijdee Vran. živ. 95. zapovijdee Vran. živ. 109. poviduu Vran. živ. 30. umree Vran. živ. 23. Band. 47. mré Zlat. 44. umré Zlat. 79 b. umrém Band. 47. umrémo Band. 43. zapree Bud. 23. obastrú Band. 168. tré Zlat. 80. satré Zlat. 73 b. strém Zlat. 3. — vree (3 sing.) Ranj. 144. — b) imperf.: metijše Vran. živ. 85. restiiše Vran. živ. 29. gredijše Vran. živ. 98. gredijhu Band. 173. uliziiše Vran. živ. 36. pecijše Vran. živ. 93. sicijše Vran. živ. 89. tecijše Vran. živ. 7. tecijhu Vran. živ. 59. 186
могабахь 368. mogaah Vran. živ. 57. mogáše Zlat. 21. Band. 14. mogáhu Band. 13. znáh Zlat. 20. znadijše Vran. živ. 57. znadijhu Vran. živ. 82. dadijše Vran. živ. 53. dadijáše Band. 45. jidijh Vran. živ. 108. jidijše Vran. živ. 82. — c) part. praes. act.: tekúći Zlat. 43. бѹдѹће 367. budúći Band. 11. buddúći Band. 20. budùći Band. 18. znadúć Band. 21.

b. druge vrste: a) praes.: uzdignét Band. 4. uzdignè Band. 6. ginee Vran. živ. 28. grezné Zlat. 33. izniknee Vran. živ. 27. zniknee Bud. 62. smagné Zlat. 32 b. smakné Band. 8. spomenuu Ranj. 76 b. stigné Zlat. 54. dostigné Zlat. 101 b. uskrsneem Band. 91. uskrsné Band. 42. ustrgnee Bud. 75. venee Vran. živ. 19. vehné Zlat. 90.

c. treće vrste: a) praes.: umii Bud. 69. razumii Bud. 52. razumiim Vran. živ. 24. — bižee Bud. 15. bolii Bud. 27. bolee Vran. živ. 44. čtee Bud. 88. čtii Bud. 32. štij Vran. riječ. 54. čtij Zlat. II. daždji (= daždji) Ranj. 39 b. ùzdržij. 3. držé Zlat. I. gorè

Zlat. 41. klječii Bud. 13. nenavidiit Bud. 96. прин 147. sjedij Ranj.
22. sidii Vran. rječ. 125. Band. 12. sidijš Band. 7. smrdij Ranj. 76 b.
stoij Ranj. 15. nastojii Bud. 5. stojii Band. 14. pristojee Bud. 36.
tišćij Vran. živ. 20. trčijm Band. 24. velijš Vran. živ. 10. vidii Bud.
5. vidij Zlat. 3 b. viddiim Band. 28. viddijš Band. 30. viddii Band.
15. viddé Band. 2. želijm Vran. živ. 12. želee Vran. živ. 73. poželiiš
Band. 22. želé Zlat. 40. — hoćè (3 sing.) Band. 4. Zlat. 54. ćé Band.
4. ćè Zlat. 9 b. Band. 5. hotee (3 pl.) Bud. 71. Vran. živ. 65. hoćee
(3 plur.) Vran. živ. 24. hoćé Zlat. 9 b. Band. 18. ćé Zlat. 85. ćee
Band. 25. — b) imperf.: čtijaaše Vran. živ. 53.[1] držáše Zlat. 17 b.
držáhu Band. 21. goraah Vran. živ. 106. hotijaah Vran. živ. 106.
ležáše Zlat. 21. Band. 39. ležàše Band. 45. mnjáhu Zlat. 80 b. stàše
Band. 186. nastojáše Band. 46. vraaše Vran. živ. 90. — c) imperat.:
razumijte Vran. živ. 76. — d) part. praes. act.: dostojéć Zlat. 40.
ležéći Zlat. 14. mneeći Vran. živ. 54. steeći Vran. živ. 86. stéć
Zlat. 17 b. videeći Vran. živ. 9. hottè Bud. 9. hotè Vran. živ. 62.
mučè Vran. rječ. 69.

d. četvrte vrste: a) praes.: blagoslovijš Vran. živ. 32. braanii
Bud. 64. cknij Zlat. 2. činiiš Ranj. 82 b. оучинїн 437. učinij Ranj.
49. činii Bud. 4. Band. 12. činijm Zlat. III b. Band. 25. učiním
Band. 177. činee Vran. živ. 19. činé Zlat. 19 b. činè Zlat. 37 b.
7 govorij Ranj. 14. govoriit Bud. 40. govorij Vran. živ. 4. govorii
Band. 4. govorí Band. 5. govoriimo Bud. 17. govoree Band. 4. go-
voré Zlat. 14. grabee Bud. 128. nahodee Vran. živ. 3. prihodee
Band. 24. hodé Band. 2. nahodij Zlat. III. hodijš Band. 7. хранын
112. hranij 51 b. hvalijmo Band. 10. hválé Band. 7. ispunij Ranj.
102. napunè Grad. djev. 33. izgubee Vran. živ. 8. коупїн 434. kuppij
Vran. živ. 67. lijčijm Vran. živ. 44. ljubiiš Vran. živ. 17. ljubiite
Vran. živ. 24. ljubijte Zlat. 36. ljubii Band. 22. uzljúbiš Band. 174.
ljúbím Band. 211. ljubee Band. 17. ljubé Zlat. 40. lové Zlat. 54.
lazee Ranj. 115. mislee Bud. 7. mislí Grad. djev. 52. molijm Vran.
živ. 97. Band. 19. molím Band. 30. molijmo Band. 7. molímo Band.
42. molee Band. 28. morè Grad. duh. 30. mrzii Bud. 4. mučij Ranj.
38 b. nosijm Vran. živ. 4. oblačii Band. 28. odgonee Bud. 15.wмоужнн
112. oskvrnij Vran. živ. 113. патїн 436. платын 113. платїн 435.
plodii Grad. duh. 40. pohodij Ranj. 42. ponizii Band. 8. porodij
Ranj. 16. porodíš Band. 4. postijš Band. 30. postijte Band. 30.

[1] Qo praes. uzimam ovaj glagol u treću vrstu.

pripričijt Band. 19. притежнн 80. prociinii Bud. 14. просвѣтннть 78.
protumačiimo Bud. 4. prominiiš Band. 12. нспроснн 80. uprosii Ranj.
134. prosij Zlat. 54. prosee Bud. 38. Vran. živ. 17. prossímo Band.
41. prudee Bud. 23. raabii Bud. 56. radii Bud. 76. разорнн 10. раз-
орннте 81. skršìm Band. 6. slaadii Bud. 75. slavijmo Band. 10. sliidii
Bud. 85. sliidè Band. VII. služijm Vran. živ. 8. smirij Ranj. 49.
ставнн 80. strašíte Band. 7. suudji (= sûdî) Ranj. 80 b. sudij Zlat.
5 b. súdii Band. 8. sudiim Band. 8. sudee Bud. 7. sudé Zlat. 79.
svitlee Vran. živ. 19. tvorii Band 22. потворнн 171. потворннте 81.
zatvoré Band. 6. ubaštinji (= ubaštinî) Ranj. 34. naučee Bud. 83.
učee Vran. živ. 11. naučé Zlat. 44. učij Band. 20. ugaasij Bud. 95.
ѹхватїн 434. uputii Bud. 6. vadij Vran. živ. 62. vodii Bud. 74. vo-
dijmo Vran. živ. 36. provodij Zlat. 25. provodijte Zlat. 84. odvratij
Ranj. 81. vraatij Vran. živ. 54. vrátee Band. 19. врьшнн 376. ženè
Grad. djev. 23. — b) imperf.: činjáše Band. 12. čudjáhu se Band.
20. govoráh Band. 7. govoráše Band. 13. govoráhu Band. 11. ko-
ráhu Band. 88. ljubljáše Band. 14. mišljáše Band. 4. nahodjaah
Vran. živ. 4. nošáhu Band. 173. — c) part. praes.: čineeći Vran.
živ. 41. činéći Band. 6. govoreeći Band. 92. govoréći Band. 31. od-
hodeeći Band. 74. prihodéći Band. 20. kupéći Band. 11. moleeći
Vran. živ. 18. moléć Zlat. 40. mrzéći Zlat. 16. pravéć Zlat. 45 b.
pravéći Zlat. 14. učeeći Vran. živ. 6. učéći Band. 23. ulazéći Band.
22. vodeeći Vran. rječ. 16.

e. pete vrste: a) praes.: кнвла 367. čeká Zlat. 50 b. čekámo Band. 188
2. чѹвла 435. čuvaa Vran. živ. 17. длакламь 476. davá Zlat. 3 b. dillaa
Band. 91. dospivaa Vran. živ. 49. gljedaa Vran. živ. 35. gledàš
Band. 181. hará Zlat. 49 b. нмаа 10. 338. 371. 413. нмаамо 350. 400.
405. imaa Bud. 5. jimaa Vran. živ. 3. immá Band. 3. jimajuu Vran.
živ. 5. прнмаамь 368. uzimmá Band. 25. нзбнраа 75. 80. obiraate Vran.
živ. 25. razbirà Grad. djev. 54. zbirá Zlat. 54 b. kantá Band. 28.
kopaate Vran. živ. 24. kušá Zlat. 54 b. kušám Band. 48. natápaa
Band. 35. obuhitaa Bud. 3. odgovarà Grad. djev. 62. осталаа 499.
ostavljá Zlat. 71. postavljám Band. 15. padá Band. 35. uppadaa
Bud. 146. pitaaš Vran. živ. 29. плакаа 436. полобаа 368. 405. podo-
baa Bud. 17. pokucá Band. 17. popipaa Band. 47. покелѣваамо 370.
povidaa Vran. živ. 12. zapovijdaaš Vran. živ. 10. познваа 434. prizivà
Grad. djev. 52. pozíváte Band. 31. pribijvá Band. 45. prilietá Zlat.
41 b. proliivá Band. 91. protresá Zlat. 36 k. puštá Band. 43. pušta-
vaam Zlat. 40. ragjá Zlat. 55. razgrizà Grad. djev. 54. zgrízá Band.

30. razmišljà Grad. djev. 54. rugaa se Vran. živ. 31. rugaà Vran. živ. 9. rugám se Zlat. 55 b. skupljá Band. 13. slačá Zlat. 54 b. слобоћіакаамь 369. слобоћіаваа 369. stvará Zlat. 76 b. tká Mik. 226. trgá Mik. 700. ubijaate Vran. živ. 30. uffaa Bud. 52. Band. 45. ufá Zlat. 79 b. uklanjá Zlat. 54 b. umiraam Vran. živ. 52. umiraa Vran. živ. 61. užijvaam Vran. živ. 38. užijvá Zlat. 39 b. vlaadaa Vran. živ. 112. vladá Zlat. 20. Band. 19. ȥлпрѣıщаа 139. zjá Mik. 853. — daijeem Vran. živ. 66. dajee Vran. živ. 75. prodajuu Vran. živ. 48. zdižee Vran. živ. 44. dvižé Band. 25. gibljùú Band. 115. ištee Band. III. išté Band. 8. ištú Band. 31. kažè Grad. djev. 84. kažé Zlat. 74 b. kažuu Vran. živ. 68. ukažeem Vran. živ. 44. lažù Zlat. 47 b. niče Zlat. 45. odrižee Vran. živ. 65. obrižee Band. 18. plačè Grad. djev. 62. plačé Zlat. 25. plačee Band. 71. plačeem Vran. živ. 5. plačém Zlat. 7. plačú Band. 28. podlažee Band. 25. slážee Band. IV. prijimljee Bud. 37. pišee Vran. živ. 9. piišuu Vran. živ. 4. popíjšé Band. 10. potežee Band. III. pritežuu Vran. živ. 20. poznajuu Vran. živ. 26. požďiré Band. 25. proričéš Zlat. 6. steruu Vran. živ. 35. šaljee Vran. živ. 101. pošaljee Vran. živ. 77. šljém Zlat. 15 b. šaljém Band. 3. pošaljé Band. 5. umiré Zlat. 101 b. usišú Zlat. 90. uziidjee Vran. živ. 39. — hajeem Vran. živ. 115. kajuu Vran. živ. 8. opperuu Vran. živ. 103. sijé Band. 174. zovee Vran. živ. 10. zové Zlat. 37. zovè Band. 12. zovuu Vran. živ. 9. zovú Band. 44. zovèm Band. 6. obrvé Zlat. 52. — spij Ranj.
189 77. spee Ranj. 106. — b) imperf.: čekaaše Vran. živ. 9. čekáše Zlat. 17. čekáhu Band. 16. daváše Zlat. 99 b. gledáh Zlat. 29 b. imaahu Bud. 143. imáše Zlat. 99 b. immáše Band. 51. jiskaaše Vran. živ. 40. iskáše Band. 46. iskáhu Band. 20. kováše Zlat. I b. paddaaše Vran. živ. 62. pijtáhu Band. 176. pobijáhu Band. 13. poskitaaše Vran. živ. 37. povidaahu Vran. živ. 72. pribivaaše Vran. živ. 31. slaaše Vran. živ. 17. spaaše Vran. živ. 53. spáhu Band. 23. spijváhu Band. 14. škrgijtaaše Vran. živ. 90. škriipáhu Band. 13. ufáše Zlat. 17 b. uzdisáh Zlat. 45 b. vladáše Zlat. 17. vraćáhu Band 20. zovijše Vran. živ. 24. Band. 173. zovíhu Band. 209. zváh[1] Zlat. 27. —c) part. praes.: dihajúći Band. 7. ištúći Band. 20. udarajùći Band. 24.

f. šeste vrste: a) praes.: blagujéš Band. 90. izvršujè Grad. duh. 9. milujee Vran. živ. 11. navišćujee Vran. živ. 20. poslujù Grad. djev. 52. uzradujé Band. 5. verujeem Vran. živ. 17. štujee Vran.

[1] Ne mogu pouzdano kazati da je imperf.

živ. 6. štujuu Vran. živ. 112. — b) imperf.: blagováše Band. 45. ispitováše Band. 19. naslidováše Band. 28. njegováh Zlat. 29.

9. u adv.:

a. koja su po svršetku kao u srednjem rodu riječi od kojih postaju: bárzo (= bȓzo) Band. 7. драаго 338. griišno Bud. 56. grúbo Mik. kriivo Bud. 118. kruuto Vran. živ. 5. nerazboorno Bud. 25. u kraatko Bud. 127. párvo (= pȓvo) Band. 8. — boljee Vran. živ. 4. boljè Vran. riječ. 94. najboljee Bud. 38. bržee Bud. 27. dugljee Vran. živ. 100. gorè Bud. 76. lipšee Vran. živ. 4. manjè Vran. riječ. 61. slobodnijee Vran. živ. 5.

b. u drugih: pool Vran. riječ. 29. živ. 107. pòl Vran. riječ. 96. пѡл 301. pó čovjeka Mik. 43. pó noći Mik. 332. na pó Mik. 289. ták Mik. istóm Zlat. 40 b. ukrádom Zlat. 53 b. laani Vran. živ. 111. pišicè Vran. živ. 75. izrekomicè Bud. 53. jednága Zlat. 17. jednooč Vran. živ. 72. četvrtooč Vran. riječ. 86. dváš Mik. 92. paaka Vran. riječ. 27. živ. 5. svégj Zlat. I b. nikadaar Vran. živ. 20. igdár Zlat. 18. tadaa Bud. 116. tadà Bud. 115. Vran. živ. 17. sadà Vran. živ. 108. ovudà Vran. riječ. 43. svudà Vran. riječ. 74. svudaa Vran. živ. 70. onadá Zlat. 13. oppeeta Vran. živ. 5. opeet Band. 2. opét Band. 25. Mik. 138. zamaani Vran. živ. 68. zamán Zlat. 18. naprid Mik. 131. napokoon Vran. živ. 40. nazaad
Vran. riječ. 90. ȥгѡрь 371. zgoor Bud. 78. ȥгѡра 342. 371. 413. ‖ oz- 190
goora Vran. živ. 77. uzgoora Vran. riječ. 104. zgár Zlat. 15 b. иȥдѡлла 368. 382. izdolla Ranj. 51 b. unuutra Vran. živ. 36. doslé Zlat. 74 b. dotlé Zlat. 17 b. preem Vran. živ. 41. ná (en) Vran. riječ. 32. i *ne* pred *će:* nee će Vran. živ. 5. né će Zlat. 22 b. i kad mu se krajnji vokal sastavi s vokalom od riječi pred kojom je, te bude нѣ, zapadno ní: nij Ranj. 25 b. nii Bud. 35. Zlat. 96. niima Bud. 13.

10. u prijedloga: cijća Bud. 24. Band. 1. prii (ante) Bud. 77. Band. 39. raadi Bud. 9. Vran. živ. 22. ná nj Zlat. 91 b. uu nj Ranj. 77. zaa č Vran. riječ. 86. pridá me Band. 109.

11. U svjema je ovijem primjerima slog, kojega su radi navedeni, u sadašnjem štokavskom govoru dug, osim može biti gdjekojega osamljena, koji ne može u glavnom ništa promijeniti; ne znam za cijelo je li tako sada u čakavaca, ali ako bi se ili po čakavskom govoru ili po čemu drugom posumnjalo za koje primjere je li u njima taj slog bio dug, te bi se pomislilo da je mogao biti kra-

tak s akcentom pa obilježen ne za to što je dug nego za to što je na njemu akcenat, n. pr. zadnji slog u 3. sing. praes. t e č e, — prema toj sumnji valjalo bi uzeti na um da danas slogovi kratki s akcentom kad gube akcenat puštajući ga naprijed ostaju kratki, da bi dakle i ti slogovi, da su prije bili kratki s akcentom a ne dugi, danas bili kratki. — Ali ako i nema sumnje da su ti slogovi bili dugi, drugo je pitanje: je li na svjema njima bio akcenat ili su neki bili samo dugi bez akcenta? U nas neki misle da kad pred takim slogom ima ili u istoj riječi drugi slog s kakvijem god akcentom ili pred njom prijedlog ili druga riječ s akcentom koji nje radi ili od nje dobija, onda na tom dugom slogu da nije akcenat nego da je on samo dug. Budući da taj slog, koji bi po tom mišljenju bio samo dug bez akcenta, glasi — koliko ja znam — isto onako kao drugi o kom niko ne sumnja da je na njemu akcenat, za to mislim da ovdje i za jedne i za druge slogove treba staviti ovo pitanje: jesu li pred slogovima, o kojima je ovdje riječ, drugi slogovi dobivali akcenat ili nijesu? jer ako jesu, onda je akcentuacija naša u ovom dijelu i prije bila jednaka sa sadašnjom; ako li nijesu, onda je odstupala od sadašnje. Na to bi pitanje bilo najpreče pogledati u čakavsku akcentuaciju, ne bi li se po njoj moglo što odgovoriti. Doista na prvi pogled može se svakome učiniti da na to čakavska akcentuacija potpuno odgovara, jer u onom što je o njoj pisano nala-
191 zimo da u onijem prilikama u kojima štokavci pred akcentom ^ imaju akcenat ˵, isto tako govore i čakavci, a gdje štokavci pred ^ imaju ˋ, ondje u čakavaca ne samo nema nikakoga akcenta pred ^, nego im ni ^ ne glasi kao u štokavaca, nego je mjesto njega u čakavaca ˊ (mjesto kojega je znaka upotrebljen znak ^), i najposlije da čakavci i nemaju akcenta ˋ. Ali ovo oboje, po čemu bi ovdje jedna polovina ove akcentuacije u čakavaca bila jednaka sa štokavskom, a druga se od nje razlikovala, rekao bih da je vrlo slabo osnovano. Što se tiče prvoga, nalazimo postavljen primjer n a s u d (auf das Fass. Maž. slov. 24), za koji se izrijekom veli da i u štokavaca i u čakavaca jednako glasi, t. j. n ä s ȗ d (ili kako u onoj knjizi piše n ä s ū d), i još nalazimo pravilo: da taj akcenat ^ (mjesto kojega je znaka ondje upotrebljen znak ˊ), gdje ga imaju i štokavci i čakavci „skače s čakavskim jednako" (str. 13); a tome nasuprot ne samo nalazimo primjer n e z n a m (str. 23) zapisan tako da u njemu u čakavaca ne „skače" akcenat

s druge riječi, premda je i u štokavaca na drugoj riječi isti akcenat i pred njim ˵ isto onako kao u onom prvom primjeru, — nego još nalazimo pravilo: da „u čakavskom može biti svaki akcenat (dakle i ^, mjesto kojega je znaka ondje upotrebljen ˊ) na svakoj slovci" (str. 14), a to će reći da ^ ne „skače" s jednoga sloga na drugi ostavljajući na svom mjestu samo dugi vokal, ili — drugim riječima — da u čakavaca pred slogom na kom je ^ ne dolazi ni ˵, — i vrh svega toga megju primjerima za koje se veli da su i u čakavaca i u štokavaca u tome jednaki što pred ^ dobivaju ˵, navode se i taki koji u štokavaca i nemaju ^: v ȅ p a r, c r i è v o (str. 17). Kod ovakoga poznavanja čakavske akcentuacije mislim da se ne može govoriti ni da je jednaka ni da nije jednaka sa štokavskom u onijem prilikama u kojima se priznaje da obje imaju akc. ^. Što se tiče drugoga, gdje se veli da gdje štokavci imaju ^ pred kojim dolazi ˋ, ondje čakavci imaju ˊ, pred koji ne dolazi nikakav drugi akc., rekao bih da ni to nije bolje utvrgjeno od onoga prvoga, jer megju primjerima za koje se veli da su taki ima ih koji u štokavaca pred ^ nemaju ˋ nego ˵: n o ž, r e p (str. 16): z ä n ô ž, z ä r ê p; — a opet megju primjerima za koje se veli da su i u štokavaca i u čakavaca jednaki ima ih koji u štokavaca pred ^ ne dobijaju ˵ nego ˋ: s u n c e (str. 17): n à s ȗ n c e, — tako da se ja ne mogu otresti misli da rečeno čakavsko zamjenjivanje štokavskoga ^ akcentom ˊ ne će biti isti‖nito, nego 192
bih rekao da pred ^, pred kojim u štokavaca dolazi ˋ čakavci samo nemaju ˋ, kojega, kako se veli, nikako nemaju, — a po tom bih rekao da ni ˊ nikako nemaju; ali je to samo moja misao, kojom se ne može ništa dokazivati dokle se ne bi potvrdila. I tako u sadašnjem poznavanju čakavske akcentuacije nemamo se o oprijeti da bismo mogli po njoj suditi jesu li dugi slogovi u primjerima navedenim u ovom razdjelu bili taki da su pred njima drugi slogovi dobijali akcenat, nego ostaje da to potražimo u samijem primjerima, do kojih mogoh doći. A budući da u tom poslu treba paziti na kratke slogove, koji sada imaju ˋ i ˵, a o tijem je slogovima na po se riječ u trećem i četvrtom razdjelu, za to ćemo u tijem razdjelima vidjeti eda li se ti slogovi nalaze kako god obilježeni i onda kad je za njima slog koji bi po ovom razdjelu valjalo da ima ^, i ako se nalaze obilježeni, ima li dosta razloga da se prizna da je na njima doista bio akcenat.

III

Kratki slogovi na kojima je sada `.

1. u subst. muških:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: dittić Band. 5. duppin Vran. riječ. 27. хрисоѡвоулъ 161. Issus Ranj. 23. Band. 4. jéčma Mik. 174. Jerosollimu Ranj. 83 b. Mihóvio Band. XVIII. oddar Ranj. 47 b. ogganj Band. 7. occa Ranj. 56 b. Guč. 287. occi Ranj. 163 b. occu Bud. 92. ótac Band. 15. psallam Grad. djev. 56. Mik. róbak Mik. 135. саанчакоу 553. 554. sappun Vran. riječ. 121. spassitelj Band. 11. uzzme Ranj. 102. župpan Vran. riječ. 113.

b. u kojih u nom. sing. ili nikako nema toga akc. ili ne na istom slogu, nego im dolazi u drugom kom padežu: čassu (loc.) Ranj. 94. Jakóva Band. 6. mačča (gen. sing.) Ranj. 15. mačče (acc. pl.) Ranj. 15. robbi Vran. živ. 74. sinóvmi Band. 239. stolle (acc. pl.) Ranj. 52 b. stolla (gen. sing.) Band. 45. svidóka Band. 12. volla (gen. sing.) Ranj. 62 b. Zlat. 52 b. vollove Ranj. 63. várhove (= vr̀hove) Band. 213. životta Guč. 122. živottu Guč. 103.

2. u subst. ženskih na *a*:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: čohha Mik. djecca Grad. djev. 41. dicce Bud. 92. dobrotta Guč. 188. dollina Band. 8. ѥлена 230. gnusóba Mik. gorra
93 Band. 3. gorre (gen. sing.) Band. 21. grdobba Mik. gussinica Vran. riječ. 15. gustína Mik. hudobba Grad. duh. 22. hudobbe (gen. sing.) Grad. djev. 127. hudobbi Grad. djev. 14. Illija Ranj. 76 b. klissuru Zlat. 72. kossa (falx) Vran. riječ. 119. kossa (capillus) Zlat. 61. Mik. 782. kossama Zlat. 88 b. kossícce Zlat. 53. koššara Vran. živ. 37. kuppina Mik. mallina Mik. mólba Mik. muhha Mik. oččevina Mik. 11. oddićom Band. 29. oštrinna Mik. párba Mik. pčella Ranj. 112 b. Mik. planiine (gen. sing.) Band. 117. póglavice Band. 70. poljanna Mik. rabbotce (gen. sing.) Bud. 22. rossa Ranj. 107. Vran. riječ. 91. Grad. duh. 40. Band. 102. ròsa Mik. rosse (gen. sing.) Ranj. 57 b. rossi Ranj. 58. rósi Band. 49. rossom Zlat. 84 b. starinna Mik. stollice Band. 36. subbotta Band. VI. suzza Mik. tančinna Mik. tašćiinom Bud. 84. taštinna Mik. tegotte (gen. sing.) Guč. 154. tellice Ranj. 80. tišinna Mik. tórbicu Band. 97. tustinna Mik. veličinna Mik. verrigu Band. 32. visína Mik. vodde (gen. sing.) Ranj. 181. zlobbe (nom. pl.) Grad. duh. 7. zlobbam Grad. duh. 15. zórra Band. 92. ženna Grad. djev. 41. ženne (gen. sing.) Grad. djev. 30. ženni Grad. djev. 31.

b. u kojih u nom. sing. nema toga akc. nego im dolazi u drugom kom pad.: gen. i loc. dual.: рѹкѹ (принимсаю по рѹкѹ нашихь властель) 349. страанѹѹ 367. Ovaj se drugi primjer sada ne govori u tom obliku, a kad bi se govorio mislim da bi mu akcenat bio kao u prvom primjeru, s kojim u svijem drugim oblicima ima jednake akcente.

3. u drugih ženskih subst.: jedinu imam riječ koja bi mogla ići ovamo, ona u gen. pl. sada dobija ʹ: laažii Bud. 92. ali može biti da se tu nije izgovaralo ` nego ʹ.

4. u subst. srednjih:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: čello Ranj. 56. čellieh Grad. djev. 169. nossilla Band. 66. rešetto Grad. djev. 81. sello Ranj. 58 b. Band. 49. sella (gen. sing.) Ranj. 65 b.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego dolazi u kom drugom padežu: полла (nom. pl.) 106. oččiju Ranj. 73 b. oččima 38. čudessa Ranj. 49. Band. 12. nebessa Ranj. 18. Band. 6. nebéssa (nom. pl.) Band. 79. tellessa Ranj. 94. telessa Grad. djev. 65. tillessa Band. 19.

5. u pridjeva:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl. ili još u kom padežu na istom slogu: dúhovnú Band. 24. dvóstruko Band. XX. gottov Band. 113. gottovi Band. 14. Issusovo Ranj. 94 b. 194
jeddino Band. 21. ossobitu Band. III. tellesniema Guč. 103. tillesnó Band. 28. vissok Band. 122.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl., nego ga dobijaju u kom drugom pad.: gollo Ranj. 57. golla Ranj. 46. góla Band. 92. golli Ranj. 202 b. iz daléka Mik. 154. i compar. stárijih Band. 2 6. i adverbijalno: punnije Bud. 17.

6. u pronom.:

a. u ličnijeh prvoga i drugoga lica i u refleksivnoga: menni Guč. 243. Mik. 172. tebbi Grad. djev. 42. Mik. 172. sebbe Ranj. 25. Grad. djev. 125. sebbi Grad. djev. 21. Guč. 261.

b. u ostalijeh: a) nom. acc. sing. masc.: под ѡвии 340.[1] ovvij

[1] Riječi koje se počinju vokalom imaju u spomenicima prvi vokal napisan dva puta osobito onda kad je pred njima prijedlog, te se može misliti, da dva vokala stoje samo za to što su pisari uzimali da jedan pripada prijedlogu: tako ima к ниюдн 342. с нистином 501. с ѹѹтврьгеньем 340. za to su taki primjeri manje pouzdani, a da bi se raspoznavali, stavljam pred njih i prijedlog. To se nalazi dosta često i u rukopisima koji su pisani latinskim slovima.

Ranj. 63 b. óvi Band. 20. óví Band. 12. onnij Ranj. 127. onni Band. 8. ónni Band. 17. — b) nom. sing. fem.: onna Ranj. 76. oona Vran. živ. 84. kója Band. 19. — c) nom. sing. neutr.: óvo Band. 23. ónno Band. 9. onnó Band. 4. кѡє 471. — d) gen. sing. masc. i neutr.: скѡвєго 179. óvoga Band. 43. onnogá Band. 178. — e) gen. sing. fem.: с ѡвєи 458. с ѡнєи 458. — f) dat. sing. masc. i neutr.: njemmu Mik. 172. svèmu Band. 223. — g) instr. sing. masc.: с ѡвѣмь 341. с ѡвѣмєи 211. — h) nom. pl. masc.: onnij Ranj. 28. ooni Vran. živ. 46. onnii Band. 3. ónni Band. 23. — i) nom. pl. neutr.: òva Band. 13. — j) gen. pl.: onnih Band. 16. — k) dat. pl.: к ѡнѣмь 342. 401. к ѡнємь 414. — l) instr. plur.: ѡвими 471.

7. u brojeva: čettiri Band. 14.

8. u glagola:

a. prve vrste i onijeh bez umetaka: a) inf.: rèći Band. III. odditi Vran. rječ. 7. živ. 17.. — b) praes.: odnesseš Band. 32. prinesseš Band. 47. prinése Band. 71. uljezuut Ranj. 115 b. uppadeš Vran. živ. 35. idee Band. 71. jessam Band. 25. jessi Ranj. 50. Band. 3. jessmo Ranj. 50. jessu Ranj. 13 b. — c) aor.: oddi Vran. živ. 99. ponessoše Band. 21. léže Band. 65. — d) imperat.: donessi Band.
195 47. ponessite Band. ‖ 21. reccij Ranj. 38 b. recci Zlat. 88 b. proppni Ranj. 93. prolli Ranj. 49. zaabudi Vran. živ. 94. поѡдаитє 546. — e) part. praet. act. I.: ulljezao Ranj. 76 b. ulljezla Ranj. 68. privelli Ranj. 104 b. uvelli Ranj. 88 b. izvelli Band. 62. uppali Vran. živ. 42. obbukaal Vran. živ. 33. zaabil (oblivisci) Bud. 10. — f) part. praet. pass.: ponessen Band. 45. rečéno Band. 14.

b. druge vrste: inf.: plannuti Mik.

c. treće vrste: a) inf.: bójati se Band. 50. — b) praes.: bollii Bud. 27. — c) imperat.: želli Ranj. 32.

d. četvrte vrste: a) infin.: dángubiti Mik. nossiti Vran. rječ. 119. nassititi Band. 45. nossiti Grad. duh. 51. Band. 240. podnossiti Band. 21. pòstaviti Vran. živ. 52. prossiti Band. 29. пꙋꙋстить 369. puustiti Vran. živ. 63. odpústiti Band. 29. ugottoviti Bud. 94. ullaziti Ranj. 183 b. — b) praes.: góvorù (1 sing.) Band. 2. íznímiš Band. 161. tolliš Band. 29. — c) aor.: prossiše Band. III. — d) imperat.: čiini Band. 17. čiinite Band. 8. učijni Band. 22. učiinite Vran. živ. 28. Band. 21. dopuusti Vran. živ. 40. dopústi Band. 75. zapussti Ranj. 43 b. molli Ranj. 26. móli Band. 17. mollite Ranj. 91. podnossite Band. 25. prόssi Band. 4. rossite Ranj. 18. Band. 6.

vessellite se Band. 21. — e) part. praet. pass.: obbišen Vran. živ. 10. oppaljen Vran. živ. 72.

e. pete vrste: a) infin.: čuppati Mik. immati Grad. djev. 37. vàljati (vallere) Mik. opassati Vran. rječ. 19. slàgati Mik. tessati Mik. — b) praes.: čijta Vran. živ. 47. immam Band. 22. immaš Band. 2. imma Band. 15. immamo Band. 19. immaju Band. 21. oostavljam Vran. živ. 66. ùčúva Band. 107. uppadaa Bud. 146. ùvadja Band. 12. prossiju Ranj. 102 b. oppereš Vran. živ. 20. opperuu Vran. živ. 103. — c) imperf.: cellivaše Ranj. 85. — d) aor.: immaše Band. 10. — e) imperat.: ùčúvaj Band. 3. — f) part. praet. act. I.: immalo Band. V. possijal Band. 23.

f. šeste vrste: a) infin.: blagóvati Band. 25. — b) praes.: pritískuje Band. 178. — c) imperf.: cellovaše Ranj. 85. — d) imperat.: obbaruj Vran. živ. 102.

9. u adv.: oppet Vran. rječ. 27. oppeta Vran. rječ. 89. taadaa Bud. 32. saada[1] Vran. živ. 10. sadda Band. 10. i *ne* kad od druge riječi dobija akc.: nè možeš Vran. živ. 19.

10. u prijedlozima kad dobijaju akcenat od riječi pred kojom 196
su: a) pred kratkim slogom: dò žetve Band. 23. meù sobom Band. 46. meú sobóm Band. 11. наа то 510. nà kolij Vran. živ. 71. naa mistoo Vran. živ. 26. ná misto Band. 71. nà svà usta Guč. 2. ѡѡ то 401. dlan ò dlan Zlat. 61. ò drugom Zlat. 53 b. pò matteri Mik. 26. pò sreći Mik. 77. pó volji Mik. 117. sà mista Vran. živ. 49. ù djelu Zlat. 3. ù djellieh Guč. 193. ù grob Zlat. 27 b. ù gusle Band. 14. Mik. 125. ù istinnu Band. 12. ù jamu Vran. živ. 5. ù jasle Band. 11. ù kuću Vran. živ. 6. Zlat. 35 b. ù kući Zlat. 5 b. Band. 4. ù mallo Mik. 726. ù milos Zlat. III b. ù njivi Band. 23. Guč. 194. ù potrebah Guč. 4. ù san Zlat. 94 b. ù snu Vran. živ. 84. ù slavu Zlat. 66 b. ù slavi Zlat. 36 f. ú sreću Zlat. 36 k. ù tomu Vran. živ. 31. ù vašu hvalu Zlat. 85. ù vriću Mik. 792. ù zdilu Band. 79. ù zlo Mik. 731. ù zlu Zlat. 25. — b) pred dugim slogovima: okó nje Zlat. 52. pó Luci Band. 1. pò nju Vran. živ. 9. pò svómu Band. V. ù crkvu Zlat. 21. ù crkvi Band. 7. ù njih Vran. živ. 113. ù njoj Zlat. 18. ù pravdi Band. 5. u svomu bitju Guč. živ. 113. ù njoj Zlat. 18. ù pravdi Band. 5. u svomu bitju Guč. 6. ù taj čas Zlat. 17. ù zdravlju Zlat. II b. višè nas Zlat. 80 b. ꙁаа то 368. 376. 398. 412. ꙁаа нꙋ 349.

11. u conjunc. kad im dolazi akc. od druge riječi: dà vidiš

[1] Meni se čini da je u *tada* i *sada* na prvom slogu ‶, ali Vuk ima ˋ.

Zlat. 59. dà viddim Band. 28. dà prosij Zlat. 54. dà budém Band. 20.

12. Udara u oči kako je malo ovijeh primjera; ali se tome ne treba čuditi, jer ako je akcenat na ovijem slogovima bio kad su pisani ovi primjeri, lako može biti da se ovaki slogovi — budući i danas kratki i jedva se razlikujući od slogova kratkih neakcentovanih — nijesu mnogo na um uzimali, te ih pisci rijetko bilježiše; osim toga ovaj akcenat danas najčešće dolazi samo prateći — ili bolje da rečem — prednjačeći drugom dugom akcentu ili — ako ko voli — dugom slogu, pa ako je i prije bio, jamačno je i onda najčešće tako dolazio, a pisci su se mogli zadovoljavati da obilježe onaj dugi slog ostavljajući neobilježen kratki na kom je mogao biti ovaj akcenat, ili ga samo rijetko bilježeći. Ali je glavno pitanje: je li na slogovima, kojih su radi ovi primjeri ovdje navedeni, doista bio akcenat? Moglo bi se misliti da u ovijem primjerima često stoje po dva jednaka konsnoantn samo za to, da im se bolje pokaže pravi glas, n. pr. djecca, rossa, suzza, oččevina; moglo bi se misliti da gdjegdje stoje po dva konsonanta
197 i za to da se težom svojom navale ne na prednji vokal nego na stražnji, te ovaj drugi istaknu ili kao dug ili kao kratak, n. pr. za gen. sing. v o d d e i za nom. sing. g o r r a moglo bi se misliti da je tako napisano da se čita kao što bi sada čakavci čitali: v o d ê, g o r ä; moglo bi se najposlije još misliti da su gdjegdje napisana po dva konsonanta samo nehotice ili od besposlice, kao u primjeru s u b b o t t a da dva konsonanta ili za prvijem ili za drugim vokalom stoje po sve uzalud. Ali ako se na take primjere i ne bismo htjeli obzirati, opet ostaje dosta drugih kojima se ni po što ne smijemo činiti nevješti: to su oni u kojima su ili akcentom ili dvjema vokalima obilježeni slogovi, kojih su radi navedeni: ako bismo rekli da je u kom izmegju tijeh pošljednjih primjera obilježeni slog mogao i dug biti (n. pr. z a a b i l), opet ih ostaje mnogo više o kojima se to ne može misliti; ti primjeri koliko su po sebi znatni i jaki, toliko su još znatniji i jači tijem što se neki izmegju njih nahode i u spomenicima još od XIV vijeka, i još osobito tijem što se nahode ne samo u štokavskih nego i u čakavskih književnika. A kad se tijem primjerima, u kojima su slogovi obilježeni dvjema vokalima ili akcentom, ne smijemo činiti nevješti, onda ni ostalijeh u ovom razdjelu navedenijeh ne smijemo odbaciti, jer su s njima jednaki. Tako nas svi ti primjeri nagone da priznamo da je u njima na

obilježenom slogu, kojega su radi navedeni, bio akcenat i u štokavaca i u čakavaca po sadašnjoj štokavskoj a na suprot sadašnjoj čakavskoj akcentuaciji, i to u svijem slučajima u kojima sada dolazi u štokavaca, dakle i pred slogom na kom je po drugom razdjelu akc. ˆ: ù č ȗ v â (praes.), p ò n j ȗ. Ali prije nego li to priznamo, valja nam vidjeti jesu li u staro vrijeme bili bez akcenta oni slogovi na kojima sada čakavci imaju akcenat mjesto akcenta na slogovima o kojima je ovdje riječ: jer ako su bili bez akcenta, onda nam ništa ne brani priznati ovo na što nas nagone ovi primjeri i samo ostaje da se protumači kako je mogla sadašnja čakavska akcentuacija odstupiti od starije; ako li nijesu bili bez akcenta, onda smo u tjesnacu, u kom s jedne strane sadašnja čakavska akcentuacija a s druge strane sadašnja čakavska akcentuacija navaljuju jednakom silom da priznamo da su bile u jeziku našem u ono vrijeme iz koga su izvori ove rasprave. Ali istom u petom razdjelu, u kom će biti slogovi na kojima sada nemamo akcenta a koji su u izvorima obilježeni, možemo vidjeti hoćemo li doći u taj tjesnac ili ne ćemo, i ako dogjemo, onda ćemo gledati 198
kako bismo iz njega izljezli.

IV

Kratki slogovi na kojima je sada ``.

1. u substantiva muških:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: appostolla (gen. sing.) Ranj. 185. appostollom Ranj. 154 b. bák Mik. bàk Mik. 15. bár Mik. Bàr Mik. bát Vran. riječ. 20. bàt Mik. battom Mik. 11. bljuddar Mik. bràt Mik. bratta Guč. 4. Mik. 26. brattac Mik. brattučed Mik. bròć Band. 63. bródac[1] Mik. carri Zlat. 49. cellov Ranj. 57. cessara Zlat. III. cessar Band. V. ćessara Band. 8. čassa Ranj. 94. čèp Mik. čtillac Mik. dimma Ranj. 141. dimmom Mik. 275. dlaan Vran. živ. 115. drúm Mik. fallat Mik. Fillipu Ranj. 87 b. gàd Mik. gleežanj Vran. živ. 64. gràb Mik. gràba Mik. 118. gràd Mik. gradda Mik. 119. gràh Mik. gráhor Mik. grèš Mik. gubbavac Mik. guttavac Mik. hlappa Ranj. 89. hlìb Mik. jassena Mik. 175. kaššalj Vran. riječ. 109. kít Mik. klàk Mik. kollobar Mik.[2] kónj Mik. 569. koppar Mik. koppun

[1] Ako treba čitati bròdac, onda ne ide ovamo, nego u treći razdio.
[2] Bi li u ovoj riječi doista na obilježenom slogu sada bio akc. ``, ne znam za cijelo.

Vran. rječ. 16. kóš Vran. rječ. 16. krúh Band. 32. krùh Mik. krussi
Band. 126. krussiih Band. 119. kúp Vran. rječ. 2. laan Ranj. 187 b.
Vran. rječ. 56. laana Bud. 129. làn Mik. laav Vran. živ. 18. lùk
Mik. lukka Mik. 107. máč Band. 16. màč Mik. 760. màk Mik. màst
Band. 175. Mik. missec Band. 46. míš Vran. rječ. 64. mlín Mik.
mráz Vran. rječ. 41. mràz Mik. muččenik Mik. с Овьводомь 340.
oppati Bud. 131. oppat Band. XII. ossiek Zlat. 72. Ossip Band. 9.
Ossipu Band. 9. pás Vran. živ. 16. Mik. 15. pàs Mik. psoom (dat.
pl.) Vran. živ. 52. psòm Band. 38. plaččem Ranj. 37. plàč Band. 22.
Mik. 175. plačča Mik. 417. plaamij Vran. živ. 37. pòp Mik. poppova
Mik. 186. prág Vran. rječ. 56. pràg Vran. živ. 7. pragga Mik. 478.
prussac Vran. rječ. 42. pùč Mik. púh Vran. rječ. 42. pùh Mik. pùp
Mik. ràk Mik. rakke Mik. 534. ràt Mik. razzuma Ranj. 16 b. raz-
zumom Ranj. 119. ribbár Mik. ròb Mik. saan Vran. rječ 49. živ.
47. snù Vran. živ. 39. snà Zlat. 18 b. siir Vran. rječ. 17. sir
199 Mik. 17. sjenni (nom. pl.) Guč. 218. skùp Mik. skúp Mik. 843. snòp
Mik. stottinnik Band. 31. sussidi Band. 64. svàt Band. 21. svàtu
Band. 21. svitta Bud. 9. Band. 5. svjetti Grad. djev. 120.
svjette Grad. djev. 120. Zlat. 24. svjetta Zlat. 23 b. svìt Band. 75.
tráp Mik. trùp (riba tonno) Mik.[1] vitao Mik. zèt Mik. zglób Vran.
rječ. 52. zglòb Mik. zglobbi Mik. 849.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego dolazi u kom
drugom padežu: bóga Band. 6. bógu Band. 14. bògu Band. 23.
boggu Mik. 22. bóže Band. 7. bòže 16. bokke Grad. djev. 87. bok-
ka Mik. 559. brodde Mik. 119. dóma Band. 22. domma Mik. 625.
glassove Grad. djev. 105. grádovi Band. 31. hoddu Zlat. 49. hó-
da Band. 20. hodda Mik. 56. nossa Mik. 541. nóssa Mik. 161.
očče Ranj. 26. osse Zlat. 17 b. plodda Bud. 37. ploddom Bud. 7.
plóda Band. 167. rodda Mik. 565. sínovi Band. 12. sìnovi Band. 32.
sínove Band. 14. sokka Grad. djev. 4. zápàd Mik.[2] zrakkovi Mik.
359. zubbove 72 b.

2. u subst. ženskih na *a*:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na
istom slogu: babba Mik. barra Mik. barrina Mik. bičva Mik. 17.
blutta Mik. bratti (= brätji) Guč. 71. brátja Band. 44. brátjo Band.
19. bràtjo Band. 1. bravva Mik. brigga Mik. bubba Mik. bukka

[1] Vuk ima i u ovom značenju dugo *u* kao kad znači truncus, ali što Delabela (tonno) ima t r ù p, a Stulić ne samo u nom. t r ù p nego i u gen. t r ù p p a, za to stavljam ovdje. [U Dubr. je zbilja akcenat „trȕp, trȕpa“.]

[2] Valja da je htio Mikalja tako zapisati današnji z ä p â d.

Mik. burra Mik. carrina Mik. cekka Mik. cessarice Band. 9. ckà
Mik. 59. čaddine Mik. čašša Vran. rječ. 15. četta Band. 103. Mik.
čohha Mik. čumma Mik. djédina Mik. 11. dlakka Mik. dobba Band.
99. dossada Mik. dugga Mik. glivva Vran. rječ. 119. gnjilla Mik.
goddina Mik. grbba Mik. grudda Mik. gubbe Grad. djev. 101.
gúba Mik. 124. gubba Mik. 124. gukka Mik. gutta Mik. hukka
Mik. с иистиномь 501. jamma Mik. kašša Vran. rječ. 85. Katte Zlat.
49 b. 99. 200 b. kisselica Mik. kitta Mik. kittica Mik. 51. kikka
Mik. killa Mik. kladde Mik. kljukka Mik. korra Mik. kravva Mik.
krikka Mik. krppa Mik. krunna Grad. djev. 28. Mik. krunnu
Grad. djev. 134. kugga Mik. kukka Mik. kuppa (čaša) Vran. rječ.
24. Mik. kuppa (later) Mik. kuppica Vran. rječ. 79. kutta Mik.
lippa Vran. rječ. 107. Mik. lippovina Mik. lissa Mik. 120. ljunna
Mik. Marri Zlat. 97 b. Milla Zlat. 45 b. Mille (gen. sing.) Zlat. 54 b. 200
mjerru Zlat. 49. mjerra Mik. mukke Grad. djev. 14. mukkam
(instr. pl.) Grad. djev. 75. múka Vran. rječ. 52. mukka Mik. 192.
munna Mik. obbala Vran. rječ. 109. oppaticom Vran. rječ. 54.
oppeka Vran. rječ. 54. opponna Mik. ossvette Guč. 144. pallice
Ranj. 142. pallicami Ranj. 91 b. parru Ranj. 141. parra Mik. pašša
Vran. rječ. 72. pennu Grad. duh. 76. pissanca Band. 9. pjacca
Vran. rječ. 38. pjenna Mik. placca Mik. plaasaa Vran. rječ. 52.
psinna Mik. pticca Mik. 110. puččina Mik. rannu Grad. djev. 5.
ranne Bud. 27. Guč. 214. ranna Mik. ribbe Ranj. 70 b. Band. XXII.
ribba Mik. ribbica Mik. 208. rigga Mik. rillica Mik. rippa Vran.
rječ. 88. rjeppa Mik. robba Bud. 90. Mik. ròdica Mik. rotta Mik.
ruppa Mik. scjenna Grad. duh. 42. Mik. scjennu Grad. djev. 98.
scjènu Zlat. 21. sekke Mik. 120. silla Ranj. 204. Bud. 18. Zlat.
71 b. Mik. sille Ranj. 92. sillu Grad. djev. 23. sillo Grad. djev. 103.
silli Bud. 4. sillama Bud. 54. sílom Band. 38. sinnica Vran. rječ.
94. sissa Mik. sjenna Mik. skalli Grad. djev. 96. skalle Mik. skulla
Mik. slamma Mik. slavva Mik. slikku Grad. duh. 53. slikka Mik.
slinna Mik. slivva Mik. slogga Mik. spilla Ranj. 78 b. spillu Ranj.
44. Grad. djev. 108. sponne Mik. 531. spravva Mik. spremma Mik.
stokka Mik. stoppa Mik. stottina Band. 159. strehha Mik. strukka
Mik. strunna Mik. stuppa Mik. sturra Mik. svadde Zlat. 82 b.
svitte Guč. 198. svitta Mik. svrakka Mik. šakka Mik. škrippa
Mik. štakka Mik. štette Grad. duh. 13. šćetta Bud. 112. Vran. rječ.
114. šćettu Bud. 48. štetta Mik. štukka Mik. šumma Mik. tissuća
Zlat. 98 b. tissuće Band. 14. tmè Zlat. 3 b. tminne Grad. duh. 57.

tragga Mik. tricce Mik. trkka Mik. uure Vran. živ. 86. uuru Vran. živ. 111. urra Mik. úra Mik. 63. ussán Band. 5. vappa Mik. vikka Mik. ville Vran. riječ. 40. Mik. villice Mik. vjerre Zlat. 4. vjerrom Zlat. 86. vjerra Mik. vlagga Mik. воллıа 102. воллю 106. vranna Mik. vrićicu Band. 97. vùna Band. 63. vunna Mik. zdjellu Ranj. 90. zdjella Mik. zebba Mik. zgodda Mik. zgradda Guč. 19. zracci Grad. duh. 68. zrakkom Grad. duh. 46. zrakkah Grad. duh. 69. zrakka Mik. žabba Mik. žiccom Guč. 289. žilla Grad. duh. 63. Mik. žille Grad. duh. 81. Bud. 40. živva Mik. žukka Mik.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego u kom drugom padežu: bessjedaa (gen. pl.) Grad. duh. 35. diccu Bud. 23. gorru Band. 3. kosse Zlat. 69. Mik. muhhe Mik. 149. noggu Mik. 471. nogge Mik. 332. rosssu Ranj. 142. Band. 157. suzze Ranj. 38 b.
201 voddi (dat. sing.) Ranj. 139 b. Mik. 30. voddee (nom. plur.) Ranj. 17 b. voddu Mik. 9. vissinu Band. 4.

3. u drugih ženskih subst.:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom pad. na istom slogu: gollieni Ranj. 111. gusslij (pl. gen.)[1] Ranj. 122. krìpóst Band. 4. millosti Ranj. 49. Guč. 10. millost Guč. 39. Mik. mùdrost Band. 232. múdrosti Band. 5. peččallj (pl. gen.) Ranj. 36. pjessan Grad. djev. 174. Mik. pissan Band. 9. puustoš Band. 5. puttì (gen. sing.) Grad. djev. 35. putti (gen. sing.) Guč. 306. putti (loc. sing.) Zlat. 81 b. púti (loc. sing.) 69. ratti Bud. 129. Band. XXIII. smrtti Mik. 55. zápovidi (gen. sing.) Band. 49. žallost Mik. 14. -- matti Ranj. 20. Grad. djev. 105. Guč. 4. Mik. matteri Mik. 26.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego ga dobijaju u kom drugom padežu: čaasti (gen. sing.) Bud. 18. (acc. pl.) Bud. 67. kósti Mik. 800. solli Mik. 124.

4. u subst. srednjih:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. ili još u kom padežu na istom slogu: blatto Mik. bljuddo Mik. brimme Mik. brimmešce Mik. burre Mik. cessarstvu Band. 8. ckla Mik. 50. čuddo Band. 10. Mik. дѣлли 308. djello Ranj. 17 b. Grad. djev. 14. Guč. 8. Mik. dillo Bud. 3. Band. 6. djella Ranj. 13. dillaa (nom. pl.) Bud. 4. djellom Ranj. 67 b. Grad. djev. 21. dnò Vran. riječ. 40. grllo Ranj. 59. Mik. imme Band. 7. Mik. immena (gen. sing.) Band. 28. jatto Mik. kolla Ranj. 127 b. kollu Ranj. 127 b. kollo Grad. djev. 184. Mik. kolli Guč. 238. kuš-

[1] Može biti da u tom padežu glasi gùslî, i tada ne ide ovamo, nego u treći razdio.

šanje Vran. riječ. 99. лѣтто 276. litto Band. 2. ljetto Mik. моръ 164. moora Bud. 128. Vran. živ. 20. móre Band. 7. morre Mik. naddo Mik. nebbo Band. 2. Mik. nebbés Band. 24. okko Grad. djev. 146. Mik. óko Band. 25. okka Grad. djev. 48. očči Ranj. 17 b. Band. 18. pillo Mik. plúto Mik. prosso Mik. pulle Mik. rallo Mik. ramme Mik. rillo Mik. sallo Mik. sella (acc. pl.) Band. 33. simme Band. 25. simena Band. 8. sitto Mik. slimme Mik. словво 156. 158. 163. 165. словву 156. slovvo Mik. staddo Bud. 79. Mik. spassenje Grad. djev. 15. Zlat. 56. Band. 28. saardác (= sȑdâc) Band. 16. timme Mik. tlò Vran. živ. 74. tlà (gen. sing.) 92. (acc. pl.) 65. uffanja Band. 23. uffanje Mik. 66. úho Band. 29. uhho Mik. úši Band. 6. viddinju Band. 5. vimme Mik. vrjella Ranj. 193 b. Guč. 3. vrello
Mik. ѕлою 146. 458. ѕлла (gen. sing.) 468. zlò Vran. živ. 113. Zlat. 202
6 b. Band. 6. zlà Vran. živ. 6. Zlat. 18 b. Band. 21. zrnno Mik. zvonno Mik. žitto Mik. žvallo Mik.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing., nego dolazi u kom drugom padežu: kollijná (gen. pl.) Band. 235. селла (acc. pl.) 106. sella (acc. pl.) Zlat. 53 b. vrímena (gen. sing.) Band. 25.

5. u pridjeva:

a. u kojih je taj akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl. ili još u kom padežu na istom slogu: bóžji Band. 3. bóžja Band. 16. ćossav Mik. čaastniim Bud. 13. čaastne Bud. 86. čittav Mik. čuddan Mik. deesnu Vran. riječ. 125. živ. 33. дрȣȣгыль 349. druugi Vran. živ. 5. druuga Vran. živ. 53. druugo Vran. živ. 73. drùge Band. III. drùgóga Band. 172. druggu Mik. 471. dúg Mik. 178. dugga Mik. 127. gorre Guč. 280. gorree Band. 21. gorrí Mik. gubbave Mik. 36. hallav Mik. hittar Vran. riječ. 5. hròm Vran. riječ. 57. Mik. 133. kassan Band. 146. kisselo Band. 37. kljást Mik. 753. kollici Ranj. 138 b. làk Mik. lakko Mik. laažnò Bud. 55. maal Vran. riječ. 62.[1] malla Ranj. 196 b. Bud. 15. Guč. 3. Zlat. 56. Band. III. mallo Ranj. 81. Grad. djev. 133. Bud. 91. Band. 4. Mik. mallu Grad. djev. 84. Band. IV. malle Grad. djev. 149. Bud. 39. Zlat. 45. malli Ranj. 34 b. Grad. duh. 80. Bud. 30. mallahnoga Ranj. 81. mallahno Grad. djev. 39. Band. V. mattičnii Bud. 99. mattor Mik. mék Mik. 218. miil Vran. riječ. 17. mille Guč. 102. millo Mik. millostiv Mik. 18. mjedden Mik. mnoog Vran. riječ. 67. mnòga Band. 14. mokkar Mik. nebbeska Band. 1. oččinu Ranj. 46. oččitta Guč. 1. pláh Mik. plassi

[1] Ne znam za cijelo je li ova riječ u obliku u kom ima na kraju *l* glasila mȁl ili mâl.

Zlat. 17 b. právedni Band. 38. proost Vran. rječ. 55. punnij Ranj. 62. punno Grad. djev. 14. Guč. 277. Mik. punna Guč. 273. Mik. 120. pùna Band. 12. pún Band. 16. pùn Band. 13. Mik. ruus Vran. rječ. 91. rúsi Mik. 48. sitti Grad. djev. 65. duh. 89. skladdno Ranj. 98. slàb Vran. rječ. 54. slàb Mik. 616. slabbo Mik. spassov Band. VI. spoor Vran. rječ. 39. staar Vran. rječ. 96. živ. 44. stàr Mik. 247. stár Mik. 852. starro Mik. 171. šćettan Bud. 27. taašći Vran. rječ. 46. treete (gen. sing. fem.) Vran. živ. 86. vellik Band. 4. vellika Band. 30. velliko Band. 11. zaal[1] Bud. 88. Vran. rječ. 59. zlà Zlat. 9 b. Mik. zdravvo Mik. zlobban Grad. djev. 36. znàn Mik.
203 znanno Grad. djev. 127. Mik. zrella Grad. djev. 77. zrelli Mik. žùk Mik. žukko Mik. 601.

b. u kojih nema toga akc. u nom. sing. masc. nominalne dekl., nego ga dobijaju u kom drugom padežu: golli (sing. nom. masc.) Mik. 239.

6. u pronom.:

a. u ličnijeh prvoga i drugoga lica i u refleksivnoga: наамь 251. 275. 289. 309. 322. 359. naam Vran. rječ. 127. živ. 18. nàm Band. 16. vaam Vran. živ. 3. vám Band. 23. vàm Band. 4. наами 310. 317. 471. nammi Guč. 21. Mik. 249. námi Band. 23. vammi Ranj. 104 b. Guč. 143. Mik. 814. sobbome Vran. živ. 70. sóbom Band. 16.

b. u ostalijeh: njimmi Mik. 249. njimma Mik. predg. тоѡган 546. tóga Band. 4. тоѡмȣжде 180. innoga Band. 52. inni Mik. inno Mik. 117. нааше (neutr.) 309. nàš Band. 42. vàš Mik. gram. 15. всаа-кѡ 349. всааке 405. svakki Mik. svakke Mik. 111. ктоѡ 71. 146. ткоѡ 459. koo (tko) Vran. živ. 30. tkò Zlat. 74. Band. 25. tkó Band. 13. чьтоѡ 81. щоѡ 391. 459. 461. 470. 485. ꙁа щоѡ 546. щаа 471. štoo Vran. živ. 21. štò Vran. živ. 86. Zlat. 2. Band. 25. štó Band. 4. čaa Bud. 26. Vran. živ. 47. čessa Ranj. 126 b. Grad. djev. 5. Zlat. 85. vaas (omnis) Vran. živ. 64. всаа (neutr. pl.) 137. сваа (fem.) 453. свее (neutr.) 368. vàs Band. 28. Mik. vás Band. 18. svà Zlat. 9. Band. 19. svá Band. 7. svij Ranj. 122. svee (nom. pl. fem.) Vran. živ. 45. svè (neutr.) Vran. živ. 48. Zlat. 9 b. Band. 16. sveem Vran. živ. 114. svì Band. 18. sví Band. 12.

7. u brojeva: obba Vran. rječ. 7. živ. 72. Mik. obbe Vran. živ. 47. obbima Vran. živ. 94. ossam Ranj. 129. Guč. 86. Band. 18. Mik. desset Band. 159.

8. u glagola:

[1] Može biti da je glasilo i z ā l.

a. prve vrste i u onijeh bez umetaka: a) inf.: paasti (pascere) Bud. 80. pàsti (pascere) Mik. pàsti (cadere) Mik.[1] mòć' Zlat. 8. stèć' Zlat. 55 b. žetti Mik. bitti (percutere) Bud. 99. Vran. rječ. 111. Mik. bitti (esse) Grad. djev. 168. Mik. bítti Band. 3. piyti Band. 91. pitti Mik. 73. skritti Grad. duh. 12. kritti Mik. čutti Mik. djetti Mik. pjetti Grad. djev. 140. Mik. plitti (runcare) Mik. znatti Grad. djev. 22. Bud. 8. Mik. stàt' Zlat. 23. datti Ranj. 48. Grad. djev. 82. Bud. 12. Guč. 2. Mik. — b) praes.: пааде 371. paddeši Bud. 99. páde Band. 47. моѡгȣ (3. pl.) 349. uzzmu Ranj. 195. bùdéš Band. 32. 204
buddem Mik. 3. — c) impft.: bijh Band. 164. bijše Vran. živ. 112. biiše Band. 8. bíše Band. 72. biihomo Band. 15. bijhote Band. 166. biihu Vran. živ. 25. Band. 3. bíhu Band. 91. u tijem je oblicima mogao obilježeni slog biti dug, te ovi primjeri ne bi išli ovamo. — d) aor.: ulljeze Ranj. 47. padde Vran. živ. 68. pàde Zlat. 101. paddoše Vran. živ. 11. ùvede Band. 158. pučče Zlat. 73. réče Band. 24. possuu Vran. živ. 92. rassú Band. 49. bissmo Ranj. 45. biiše Bud. 101. čù Zlat. 11. stà Vran. živ. 20. Zlat. 17 b. Band. 11. stá Band. 210. — e) part. praet. act. I: паале 311. srilla Band. 67. sjelli Zlat. 46 b. jelli Ranj. 146 b. skrilli Bud. 87. čuul Vran. živ. 19. čulli Ranj. 14. Grad. djev. 92. Zlat. 60 b. čulla Guč. 172. smilli Bud. 135. ùmrl Vran. živ. 50. znaal Bud. 10. Vran. živ. 35. znalli Ranj. 79 b. znalle Ranj. 65 b. Grad. djev. 133. znallo Bud. 116.

b. druge vrste: a) infin.: brinnuti se Mik. ginnuti Mik. pljunnuti Mik. šinnuti Mik. — b) praes.: brinne se Grad. djev. 44. svanne Grad. djev. 40.

c. treće vrste: a) infin.: bditti Mik. mnjetti Grad. djev. 174. vidditi Band. 2. — b) praes.: viddii Band. 15. viddi Mik. 39. — c) aor.: htjè Zlat. 72. viddih Band. 31. viddi Band. 20. viddiše Band. 10. — d) imperat.: sijdite Band. 79. — e) part. praes.: viddeći Band. 20. hottè Band. 9. — f) part. praet. act. I: čtiil Bud. Bud. 164. štijl Vran. živ. 3. čtilla Grad. djev. 87. htilla Bud. 49.

d. četvrte vrste: a) infin.: babbiti Mik. bluttiti se Mik. cirriti se Mik. cklitti se Mik. čudditi se Mik. dimmiti Mik. grabbiti Mik. hittiti Mik. hruppiti Mik. hulliti Mik. kittiti Mik. krunniti Mik. kudditi Mik. kuppiti Bud. 112. Mik. muččiti Mik. parriti Mik. pun-

[1] Tako Mikalja biljegom na vokalu razlikuje p a s t i pascere i cadere, ali sumnjam da je bila razlika premda i Delabela c a d e r e piše „pàsti" a p a s c e r e „p a a s t i t i". [U Dubr. se zbilja čini ta razlika: „pästit" je prema „pádêm (pädnêm)" a „pástit" prema „pásêm".]

niti Mik. ranniti Mik. rattiti Mik. slavviti Mik. spravviti Mik. suzziti Ranj. 132. trattiti Mik. — b) praes.: grabbe Grad. djev. 39. kuppij Vran. živ. 67. skuppe Mik. 31. mollim Ranj. 51. molli Ranj. 187. molle Ranj. 39. mollee Band. 31. nossimo Grad. djev. 63. nosse Guč. 214. prossímo Band. 41. prossee Band. 87. teeži Bud. 110. vissi Grad. djev. 125. — c) aor.: čijni Vran. živ. 6. čuddiše se Band. 10. molli Ranj. 101 b. nossi Grad. duh. 44. oddielli Ranj. 201 b. osslobodi Guč. 4. prossi Ranj. 106. Band. 36. puusti Vran. živ. — d) part. praes.: nosseći Band. 12. — e) part. praet. pass.: slávljeno Band. 7.

e. pete vrste: a) infin.: dillati Mik. gummati Mik. hittati Mik. hvattati Mik. jeccati Mik. kimmati Mik. klappati Mik. pippati Mik.
205 puccati Mik. 479. ribbati Mit. 29. sippati Mik. sissati Mik. sjatti se Mik. 50. uffati Vran. riječ. 22. Band. 2. sjatti Mik. — miccati Mik. 242. plàkati Zlat. 19. plakkati Mik. slatti Bud. 124. bratti Bud. 112. Mik. klatti Grad. djev. 13. zvatti Grad. djev. 49. Mik. — spatti Bud. 124. — b) praes.: dillaa Bud. 91. nukkam Mik. gram. 43. starrá se Zlat. 53 b. uffa Bud. 52. varra Mik. 130. orre Mik. 111. — c) imperf.: klànjahu se Vran. živ. 65. paddaše Vran. živ. 62. — d) aor.: obbeća Band. 10. — possija Band. 23. ussija Band. 24. — zvaah Ranj. 24 b. (vocavi Mat. II. 15. ne mislim da je tu Ranjina upotrebio imperf.) — e) part. praes. acc. I: uffaal Vran. živ. 56. — obbraali Vran. živ. 56.

f. šeste vrste: a) infin.: djellovati Ranj. 74. djellovat' Guč. 106. millovati Mik. 111. — b) praes.: djelluje Ranj. 158. dilluje Band. 8. svittuje Bud. 91. — c) part. praet. act. I: cellovao Ranj. 58 b. dilloval Band. 38.

9. u adv.:

a. koja su po svršetku kao u srednjem rodu riječi od kojih postaju: mallo Zlat. 81 b. millò Bud. 52. raddo Guč. 198. ranno Vran. riječ. 59. Mik. zlò Bud. 54. Vran. riječ. 77. kákono Band. 6. innako Mik.

b. druga: dolli Ranj. 98 b. gorrje Ranj. 141. gòrri Mik. ókollo Band. 25. skuppa Guč. 33. velle Ranj. 29. Zlat. 46. Band. 17. kammo Mik. simmo Mik. таамо 137. tammo Mik. 690. innamo Mik. gdjè Zlat. 19. kàd Mik. vaan Vran. živ. 55. vàn Vran. riječ. 34. ván Zlat. 16 b. jóšte Band. 4. otto Ranj. 26. etto Ranj. 93 b. Mik. enno Mik. nekka Mik. 54. i n e nahodi se obilježeno a mislim da mu je vokal kratak: stvari koje gori jesu znajte, a n e e koje na ze-

mlji jesu Ranj. 123. za što n è Vran. riječ. 87. kako n è Vran. riječ. 87.

10. u prijedloga: пожаль 461. i kad dobivaju akc. riječi radi pred kojima stoje: a) pred kratkim slogom: kà nebu Vran. živ. 45. naa ova kola Vran. živ. 13. nà pamet Guč. 2. nà pomoć Zlat. 8 b. nà zemlju Vran. živ. 62. pò bogu Band. 16. pò dio Mik. 65. pood neboom Vran. živ. 18. ù boga Vran. riječ. 125. ù jedno Zlat. 2 b. ù jesen Band. XXII. ù kose Zlat. 52. ù litto Band. XXII. ù more Zlat. 51. ù nebu Vran. živ. 17. ù nebbo Band. 13. ù polju Zlat. 84 b. Band. 46. ù srcu Zlat. 18. b. ù srdce Band. 11. ù što Zlat. 23. ù vjetar Zlat. 27 b. ù vodu Band. 45. ù zemlju Band. 18. ù vissinu Band. 4. заа море 42. zà kose Vran. živ. 64. — b) pred dugim slogom: nà stup Guč. 189. nà svit Zlat. 60. nà trag Zlat. 61. nà
vraat Vran. živ. 80. nà vrat Zlat. 80 b. dán pò dán Mik. 55. pò sto 206
Mik. 468. pó trí Mik. 698. пожаль власть 13. ù dvor Zlat. 29. ù glavu Mik. 725. ù grad Zlat. 53 b. ù hlad Zlat. 54. ù luug Band. 28. ú peeć Band. 7. ù prah Zlat. 18. ù ruke Zlat. 21. ù tri diela Guč. 9. ù vijk Zlat. 6. ù zlato Zlat. 66 b.

11. u conjunct.: да да дабаю 97. áko Band. 25. alli Ranj. 14. Vran. riječ. 11. Guč. 3. Band. 7. Mik. dà (verum) Vran. riječ. 95. dá Vran. riječ.11. dalli Ranj. 79. Band. 24. dàli Zlat. 26 b. алли 101. илли 101. 102. illi Ranj. 31. Bud. 134. jà (aut) Mik. jedda Ranj. 139 b. neggo Mik. nú Vran. riječ. 5. nù Vran. riječ. 120. Zlat. 18 b. nò Vran. riječ. 31. — tako je riječi *i* kratkoća pokazana tijem što je za njom prvi konson. napisan dva puta: i dda (et dedit) Ranj. 215. i ppride Ranj. 175.

12. Moglo bi biti da je u gdjekom izmegju ovijeh primjera obilježeni slog bio dug, a ne kratak, ali jedva bih za koji našao dosta razloga da to potvrdim: prema navedenome g l e e ž a n j piše Delabela kod riječi t a l l o n e: g l j ê ž a n j, ali se na njegove znake ja ne smijem osloniti; pouzdanije je što prema navedenome nominativu l a a n i on kod riječi l i n o piše l a a n, a u gen. i on ima l a n n a, ali već Stulić piše l à n; najpouzdanije bi bilo što prema navedenom genitivu h l a p p a Delabela kod riječi v i l- l a n o piše h l â p i u gen. s jednijem *p*, a Stulić piše h l ā p, h l ā p a, ali u ovaj čas ne znam je li u Delabelino vrijeme bila ta riječ u običaju tako da joj je mogao znati akcenat, ili je samo iz starijih knjiga došla k njemu a od njega i k Stuliću: Mikalja, stariji od obojice, nema te riječi. — Ali ako bi trebalo koji primjer preni-

jeti iz ovoga razdjela u koji drugi, opet bi ih ostalo dovoljno da se može slobodno reći da u njima na obilježenom kratkom slogu, kojega su radi navedeni, nalazimo i u čakavskih i u štokavskih književnika akcenat u svijem onijem slučajima u kojima ga sada imaju štokavci; naročito treba mi napomenuti da ga nalazimo gdje s jednoga sloga preskače naprijed na drugi: ù v e d e (aor.), p o o d n e b o o m, i da ga nalazimo pred dugim slogom na kom je (po drugom razdjelu) akc. ̑ : p o s s u u (aor.), k r ì p ó s t (= krȉpôst). Dižu li se kakve smetnje tomu od onijeh slogova koji su u izvorima obilježeni a na kojima sada nemamo akcenta, vidjećemo u petom razdjelu.

207 V

Kratki slogovi na kojima sada nema akcenta.

Izmegju slogova koji su sada kratki niti imaju akcenta nalazi se u nekima obilježen vokal: primjere razredivši najprije kao i u prednjim razdjelima u ovom opet dijelim gdje mi se čini potrebno po akcentu koji sada imaju u štokavaca, da bi se bolje vidjelo — koliko slažući se megju sobom i oni od čakavskih književnika i oni od štokavskih i uporegjeni sa sadašnjom štokavskom akcentuacijom — odgovaraju sadašnjoj čakavskoj ili našemu znanju o njoj te da bi se ili pogrješka mogla lakše opaziti, ako bi u kom primjeru bila, ili da bi se znanje naše o čakavskoj sadašnjoj akcentuaciji popunilo i popravilo, jer se n. pr. veli da mjesto akcenta ̏ na nekim slogovima u čakavaca štokavci mogu imati pred tijem slogovima samo ʹ ili ̀, a mi ćemo vidjeti da oni sada imaju i ̑ i ̏ pred slogovima koji su u našim primjerima obilježeni ili da je i iza onijeh koji sada u štokavaca imaju ̑ ili ̏ mogao biti kratak slog s akcentom.

1. u subst. masc.:

α. u osnovi:

a. u pošljednjem slogu[1] njezinu, u kom obilježeni vokal može biti i *a*, koje se umeće megju krajnja dva konsonanta: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji akc. ʹ pred tijem slogom: *aa)* u nom. sing. ili u jednakom s njim acc. sing.: cipàl Vran. riječ. 63. četvrtàk Mik. črčàk Mik. desetàk Mik. načiju

[1] U osnovama ne brojim onoga vokala koji se uzima da im stoji na kraju te se sastaje s padežnijem nastavkom.

Vran. živ. 22. naùk Mik. petàk Mik. početàk Mik. prateež Vran. riječ. 103. živ. 48. pristool[1] Bud. 129. rasplòd Mik. 557. razboor Bud. 39. Vran. riječ. 88. razròd Mik. rebàc Vran. riječ. 74. svitàk (oicin-? dela) Vran. riječ. 19. turaan Vran. živ. 112. ѣлатковьнь 468. vrànjàk Mik.[2] vrutàk Mik. zakòn Vran. riječ. 55. zapoor Bud. 10. zasaad (obsidio) Vran. riječ. 69. zatvoor Vran. riječ. 122. zlamenàk Mik. — *bb)* u drugim padežima: Jozeffu Ranj. 100. načinnom (instr. sing.) Bud. 4. načínom (instr. sing.) Band. 79. načinni (instr. pl.) Band. 11. saborra (gen. sing.) Band. III. ꙁаконнı (acc. pl.) 180. — 208
b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji akc. ̑ pred tijem slogom: *aa)* u nom. sing. ili u jednakom s njim acc. sing.: čunàk Mik. frataar Vran. živ. 101. livàk Mik. trisàk Mik. — *bb)* u drugim pad.: angellu Ranj. 16. angelli Ranj. 18 b. angellom (dat. pl.) Ranj. 22. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji akc. ̀ pred tijem slogom: *aa)* u nom. sing. ili u jednakom s njim acc. sing.: badànj Mik. Biogràd Mik. biseer Vran. živ. 29. dukàt Mik. gospodijn Vran. živ. 18. gospodín Band. 157. grkljàn Mik. habaat (ebulum)[3] Vran. riječ. 31. inoròg Mik. 176. izboor Vran. riječ. 71. jednoròg Mik. jeziik Ranj. 154 b. kotàl Vran. riječ. 54. kotál Vran. riječ. 14. lovàc Mik. nadpìs Band. 105. nadpís Band. 115. obraaz Bud. 5. ogànj Band. 155. oràl Vran. riječ. 9. ovàn Mik. pakaal Vran. riječ. 125. živ. 50. pakàl Vran. riječ. 48. pogàn Mik. posaal Vran. živ. 89. potóp Vran. riječ. 29. sokòl Vran. riječ. 34. svjedòk Mik. šaràn Mik. 585. tempaal Vran. živ. 49. trnokòp Mik. vukodlàk Mik. — *bb)* u drugim pad.: brštranna (gen. sing.) Mik. 30. dvoráni Mik. 93. idolla (gen. sing.) Ranj. 81 b. idollom (dat. pl.) Ranj. 46. Isussa Ranj. 91 b. Isussu Ranj. 24. Ivanna Band. 8. Izraella Band. 6. kostjella (gen. sing.) Ranj. 77. kostjellu (dat. sing.) Ranj. 125. kupussa Mik. 38. pogannom (dat. pl.) Bud. 90. ukoppa Mik. 722. žudjelli Ranj. 74. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ̏ pred tijem slogom: *aa)* u nom. sing. i u jednakom s njim acc. sing..: bahaat Vran. riječ. 101. biskúp Band. XXI. djavaal Vran. živ. 23. drhaat Vran.

[1] Ne mislim da je u ovoj složenoj riječi drugi slog bio dug.

[2] Po tome bi mogao ovamo ići i navedeni naprijed u drugom razdjelu Mikaljin z á p à d, prem da Mikalja razlikuje „z á p à d“ „sunčani zahod“ i „z á p a d“ „strana na koju sunce zahodi“.

[3] Koji bi akcenat sada u toj neobičnoj riječi stajao na prvom slogu, ne mogu za cijelo kazati.

rječ. 108. drhát Mik. haràč (sumptus) Mik. istook Vran. rječ. 72. živ. 52. istòk Vran. rječ. 71. istók Zlat. 16 b. Mik. jamàc Vran. rječ. 69. jastóg Mik. камин 95. kanàt Mik. Любаачь 234. (ja mislim da sada glasi Ljübač). otók Mik. Pavaal Vran. živ. 5. strošák Vran. rječ. 47. uzaal Vran. rječ. 55. uzál Mik. vesàk Mik. vihaar Vran. rječ. 66. vitaar Vran. rječ. 111. vosàk Vran. rječ. 18. — *bb)* u drugim pad.: djavolla (gen. sing.) Ranj. 41 b. djavolle (acc. pl.) Ranj. 59 b. kamèna (gen. sing.) Zlat. 73. otocci (voc. pl.) Ranj. 18 b. — e) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ` naprijed ali ne na najbližem slogu nego na drugom od njega:
209 u nom. sing.: kerostác Mik. 676. Ѡрашааць 234. — f) mjesto ak ‖ cen-
ta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji akc. ̏ naprijed ali ne na najbližem slogu nego na drugom od njega: *aa)* u nom. sing.: apostool Vran. živ. 44. — *bb)* u drugim pad.: apostolli Ranj. 140. apostollov (gen. pl.) Ranj. 154 b. apostollom (dat. pl.) Ranj. 154 b.

b. u drugom kom slogu: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada na slogu pred njim stoji ̏: приıаатель (nom. sing.) 546. приıаателıе 496. приıаателемь 499. приıаатела 546. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ` pred tijem slogom: argattin Mik. igrallac Mik. nemillosnici Guč. 108. štopellar Mik. zarúčník Mik. 780.[1]

β. izvan osnove:

a. u nom. sing., kojemu je nastavak *o*: a) riječi u kojima mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo na slogu pred tijem akc. ′: Мирькоѡ 202. Михоѡ 472. Клаткоѡ 403. 458. 462. 466. 468. 500. 504. 517. Жарькоѡ 453. 500. — b) riječ u kojoj mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred tijem slogom ̂: Маркоѡ 468. — c) riječ u kojoj mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim ̏: Тврьткоѡ 253.

b. u gen. sing.: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ′: orlà Vran. rječ. 124. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred

[1] Imam još nekoliko primjera, u kojima je a) obilježen slog, iza koga je sada u štokavskom govoru akc. ′: kárvniku Zlat. 22. missecij (gen. pl.) Band. V. Pillatu*) Ranj. 104. vrátare (acc. pl.) Band. 107. b) obilježen slog, iza koga ne prvi nego drugi sada u štokavskom govoru ima akc. ′: čuddotvorac Mik. Mislim da je tu obilježeni slog bio samo kratak bez akcenta, i da se na te primjere ne treba obzirati.

*) Ali sada je u Dubrovniku „Pilâtu“.

tijem slogom akc. ̂, i ako ima još jedan slog, stoji i na njemu ` ili ̏: glasà Vran. rječ. 48. корненаа 467. новобраа 392. покладаа 389. 510. ovdje ću spomenuti i ovaj primjer jer je i sada jednak sa gen. sing.: trii missecá Band. 152. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada stoji u štokavskom govoru pred tijem slogom akc. `: volà Vran. rječ. 124. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ̏: богаа 545. domà Band. 47. laná Vran. rječ. 56. — e) mjesto akcenta na tom slogu sada stoji u štokavaca akc. ` pred njim ali ne na najbližem slogu nego na drugom: господннаа 545. uzrokà Zlat. 74. — f) riječ u kojoj mjesto akcenta na obilježenom slogu, sada stoji naprijed ali ne na najbližem slogu nego na drugom akc. ̏: господаа 468. — g) riječ u
kojoj ‖ mjesto akcenta na obilježenom slogu sada stoji naprijed na 210
trećem od njega akc. `: роднтелаа 470. — Što nemam više primjera za gen. sing., to ne pokazuje ništa drugo nego da je bilo mnogo slogova s akcentom koji se nijesu bilježili.

c. u dat. sing.: imam samo jedan primjer, i to taki, u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim akc. ̏: bogù Vran. živ. 10. Ako bih i rekao da je ovaj primjer nepouzdan, opet da su i u tom padežu neke riječi imale akcenat na pošljednjem slogu, svjedoče pouzdano one riječi koje sada u tom padežu pred pošljednjim slogom imaju u štokavaca akc. `.

d. u instr. sing.: a) mjesto akcenta na obilježenom sada je u štokavaca pred tijem slogom akc. ′: himbenikoom Vran. živ. 10. ispovidnikoom Vran. živ. 17. lažceem Vran. živ. 10. puteem Vran. živ. 38. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ̂: glaasoom Vran. živ. 62. izgledóm Zlat. 79 b. korenoom Vran. živ. 25. likoom Vran. živ. 44. prahoom Vran. živ. 59. protivnikoom Vran. živ. 9. razumoom Vran. živ. 21. redoom Vran. živ. 24. sijnoom Vran. živ. 38. vratoom Vran. živ. 31. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada stoji u štokavaca pred tijem slogom akc. `: дȣхоѡмь 342. duuhoom Vran. živ. 38. Krstoom Vran. živ. 38. mačeem Vran. živ. 31. otceem Vran. živ. 66. животоѡмь 552. životoom Vran. živ. 23. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada je u štokavskom govoru pred tijem slogom akc. ̏: bogoom Vran. živ. 26. bratoom Vran. živ. 20. plačeem Vran. živ. 110. potoom Vran. živ. 31. rodoom Vran. živ. 42. — e) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavskom govoru stoji akc. ` naprijed ali ne na najbližem slogu nego na drugom: Isusoom Vran. živ. 38. obrazoom Vran. živ. 18.

e. u loc. sing.: samo ova dva primjera: u snij Ranj. 28. ù bógù Band. 160. Vidi što rekoh pod c.

f. u nom. pl.: primjera nagjoh samo u Ranjine a jedan u Gučetića; na njih se ne bi trebalo obzirati, jer se i u drugim prilikama često piše *ij* ili *ii* mjesto samoga *i*, za to ih navodim samo nekoliko: griesij Ranj. 68 b. lupežij Ranj. 38. mirisij Guč. 273. mužii Ranj. 123. narodij Ranj. 14. nasljednicij Ranj. 59. oblacij Ranj. 18. sinovij Ranj. 28 b. Ali da je u tom obliku, ako i ne u svakom tom primjeru, a ono u mnogim drugim riječima bio akcenat na zadnjem vokalu, pokazuju pouzdano one riječi koje sada u štokavaca u tom padežu pred pošljednjim slogom imaju ˋ. Vidi i acc. pl. niže pod h.

211 *g.* u dat. pl.: imam samo ove primjere: bogoom Vran. živ. 10. greboom Vran. živ. 21. ljudeem Vran. živ. 24. mužeem Vran. živ. 74. властелоумь 414. zakonoom Vran. živ. 48. Što rekoh naprijed za druge padeže vrijedi i za ovaj.

h. u acc. pl.: nagjoh samo ove primjere: domè Vran. živ. 69. kusè Zlat. 73. mačee Ranj. 15. srpee Ranj. 15. sudee (vasa) Ranj. 62. vijkee Vran. živ. 32. zgovorè Zlat. 22 b. i kad je u čakavaca izjednačen s nom. pl.: činii Bud. 57. darii Bud. 71. i kad pred padežnijem nastavkom dobijaju o v nahodi se obilježeno to o v: дѣлоуке 341.

i. u instr. pl., ali je li u tom obliku kad mu je završetak *i*, kao gotovo u svjema primjerima koje ću navesti, doista bio akcenat ili je može biti taj vokal bio samo dug, o tom ne mogu suditi po sadašnjoj akcentuaciji, jer taj oblik s tijem završetkom nije u običaju na mojoj postojbini: bičij Vran. živ. 22. dokturij Ranj. 29 b. grišnicii Bud. 28. ljudij Vran. živ. 4. mučenicij Vran. živ. 16. načinii Bud. 35. naučiteljii Bud. 14. nohtij Vran. živ. 111. popovij Vran. živ. 16. sinii Bud. 59. učenicij Ranj. 70. uzrocii Bud. 158. vitezij Vran. 41. znancij Ranj. 67 b. Guč. 169. i kad se svršuje na m i: darmii Bud. 54. ljudmii Bud. 62. sakramentmii Bud. 56. i kad se svršuje na i m a nahode se obilježena oba vokala: čripijmaa Vran. živ. 113.

k. u loc. pl. imam jedan primjer koji se pometnjom svršuje na e h pomiješavši se s riječima u kojih je po zakonu bio taj završetak, u tom je primjeru obilježen krajnji slog: postéh Band. 25. ali je li na vokalu bio akcenat ili je bio dug ili je griješkom obilježen, ne znam.

2. u subst. ženskih na *a*:

α. u osnovi:

a. u pošljednjem slogu njezinu: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ˋ: asurra Mik. baburra Mik. balotta Mik. besjedda Mik. bokarra Mik. kossicce (gdje je obilježen i onaj slog na kom sada štokavci imaju ˋ) Zlat. 53. polugga Mik. повелле (dvije) 107. rabòta Mik. rakitta Mik. remetta Mik. sjekirra Mik. subottu Ranj. 159. subbotta (gdje je obilježen i onaj slog na kom je sada u štokavaca ˋ) Band. VI. sviralle (gen. sing.) Ranj. 122. sviralle (nom. pl.) Mik. 67. šibikka Mik. štopella Mik. štopellica Mik. talabukka Mik. trpezzi Ranj. 102 b. tugdjella Mik. 19. udovicca Guč. 4. — b) mjesto akcenta na obilježenom sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˵: istinnu 212 Bud. 7. Band. 12. istínnu Band. 2. kaparru Mik. 59. ljubicca Zlat. 81. ogràda Mik. 413. oponna Mik. ossvette (gdje je obilježen i onaj slog na kom sada štokavci imaju ˵) Guč. 144. pogubbu Guč. 198. pojatta Mik. pokorre Mik. 13. postàva Mik. potribba Bud. 54. prigoddu Bud. 45. punicca Band. 159. sramotte (acc. pl.) Guč. 194. utrobbi Band. 4. zenicce Zlat. 69 b. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ˋ naprijed ali ne na najbližem slogu nego na drugom od njega: bljuvottina Mik. —d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ˵ naprijed ali na najdaljem slogu: milostiinjom Bud. 4. (može biti da je Budinić čitao i m i l o s t í n j o m, tada ovaj primjer ne bi išao ovamo).

b. u drugom kom slogu: primjera je vrlo malo, a i od njih je samo jedan nešto pouzdan u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˋ: djetettina Mik.; u drugima obilježeni slog jamačno nije imao akcenta nego je bio samo kratak kao i sada, jer mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju iza njega u jednima ˋ: battonoša Mik. dúljina Mik. свѡбѡдѣ 163. tissina Band. 22. vissina Ranj. 204. viššina Vran. rječ. 101. vissine (gen. sing.) Band. 30., a u jednom ˊ: vissina (gen. pl.) Guč. 5.

β. izvan osnove:

a. u nom. sing.: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˊ: branà Vran. rječ. 74. čarà[1] Vran. rječ. 58. dikà Vran. rječ. 42. dúšá Band. 119. granà Zlat. 69.

[1] Bi li po štokavskoj akcentuaciji sada u nom. sing. doista čára, bio akc. ˊ na prvom slogu, ne znam.

karà Vran. riječ. 56. karâ Vran. riječ. 52. kàrà Vran. riječ. 25. mečà Vran. riječ. 85. petà Vran. riječ. 15. sridà Vran. riječ. 60. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ` : buhà Vran. riječ. 84. čohhá Mik. 43. dicà Vran. riječ. 55. dobrotà Vran. riječ. 13. gorà Vran. riječ. 63. Mik. igrà Vran. riječ. 57. kosà Vran. riječ. 35. maglà Vran. riječ. 65. nogà Vran. riječ. 106. rossà Vran. riječ. 91. sramotà Vran. riječ. 46. širinà Vran. riječ. 54. zlobà Vran. riječ. 58. zorà Vran. riječ. 12. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavskom govoru stoji pred tijem slogom akc. ˵ : brigà Vran. riječ. 35. cicà Vran. riječ. 59. četà Vran. riječ. 118. dragà Vran. riječ. 109. gnjidà Vran. riječ. 55. grbà Vran. riječ. 41. grudá Vran. riječ. 42. gutà Vran. riječ. 79. jamà Vran. riječ.
213 18. Jonaa Ranj. 45. korà Vran. riječ 24. kožà Vran. riječ. 75. krunà Guč. 5. mirà Vran. riječ. 120. mukà Vran. riječ. 112. pašà Vran. riječ. 74. plaasaa Vran. riječ. 2. (gdje je obilježen i prvi slog, na kom je sada po štokavskoj akcentuaciji ˵). ranà Vran. riječ. 117. rotà[1] Vran. riječ. 52. silà Vran. riječ. 114. svitâ Vran. riječ. 101. škodà Vran. riječ. 50. škodá Vran. riječ. 26. štrakaa Vran. riječ. 77. urà Vran. riječ. 45. verá Vran. riječ. 36. vidrà Vran. riječ. 58. vunà Vran. riječ. 53. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ` ne na slogu pred tijem nego još naprijed na drugom od njega: božicá Mik. Николаа 198. omelà[2] Vran. riječ. 114. ostrogà Vran. riječ. 15. половннаа 99. utokà Vran. riječ. 76. Врьмошаа 95. ne znam bi li ovako na prvom slogu bio sada akc. ` u primjeru: prsurà (frixorium) Vran. riječ. 39. — e) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju akc. ˵ ne na slogu pred tijem nego još dalje na drugom od njega: obbalà Vran. riječ. 96.[3] ѡпѣннаа 379. 468. oppekà Vran. riječ. 54. prigodà Vran. riječ. 69. zasidà Vran. riječ. 49.

b. u dat. sing.: primjera imam malo, samo dva iz spomenika a ostale sve od Ranjine, koji često piše *ij* mjesto samoga *i*, ali da je i tu mogao biti akcenat u nekim riječima, potvrgjuju one riječi koje sada u štokavaca pred tijem slogom imaju ` : ženij Ranj. 61 b. dativ je i u ovom primjeru u kom bi sada bio loc., koji se

[1] Bi li sada u toj riječi bio akc. ˵ na prvom slogu, ne znam za cijelo, jer sada nije u ocićaju.

[2] Samo prema sadašnjemu i m e l a mislim da bi i tu sada u štokavaca bio akc. ` na prvom slogu.

[3] Štampano je o b v a l à, ali će jamačno biti štamparska pogrješka, jer na str. 109. stoji o b b a l a.

od dativa razlikuje u toj riječi tijem što dat. ima ˵ a loc. ` : ю ꙁемлин 85. ali ima primjera u kojima je sada i drugi akc. u štokavaca pred tijem slogom: dušij Ranj. 44 b. kućij Ranj. 39. itd. — tako i u loc. sing.: mucij Ranj. 135 b. njivij Ranj. 58 b. повелин 254. rucij Ranj. 52. slavij Ranj. 123. itd.

c. u acc. sing.: primjera nagjoh samo u štokavskih književnika: gustirnú Band. 46. krunú Band. 109. pravduu Ranj. 46. protivštinú Band. 79. srieduu Ranj. 69. zlobuu Ranj. 51. Ako akcenat i ne bi bio u svakoj riječi na tom slogu, za cijelo je mogao biti u onima koje sada u štokavaca imaju pred tijem slogom akc. `.

d. u loc. sing. vidi naprijed kod dat. sing. pod b.

e. u nom. pl.: guslè Vran. riječ. 58. knjigè Vran. riječ. 55. liti- 214
cè Zlat. 72. pohvè Vran. riječ. 80. sponè Vran. riječ. 21. sponé Vran. riječ. 75. stienè Zlat. 72. stranè Vran. riječ. 87. svaddè Zlat. 82. villè (furca) Vran. riječ. 40. voddee Ranj. 17 b. zlobee Ranj. 76 b. — tako i u acc. pl.: brigè Vran. živ. 20. nevoljè Zlat. 56 b. ranè Vran. živ. 44. riekè Zlat. 74 b. stienè Zlat. 72 b. tminee Vran. živ. 11. zloćè Band. 31. tako i acc. na *i* u riječi аспрнн 329. I za ova oba oblika vrijedi što rekoh naprijed kod acc. sing. pod c.

f. u dat. pl.: primjera ne nagjoh nijednoga u štokavskih književnika a u čakavskih više: besidaam Vran. živ. 18. divicaam Vran. živ. 33. dušaam Bud. 12. Vran. živ. 49. mukaam Vran. živ. 45. nogaam Vran. živ. 23. poglavicaam Vran. živ. 69. prilikaam Vran. živ. 7. redovnicaam Vran. živ. 3. sestraam Vran. živ. 53. sirotaam Vran. živ. 25. udovicaam Vran. živ. 48. vrstaam Bud. 51. ženaam Vran. živ. 64. Vidi naprijed što rekoh kod acc. sing. pod c.

g. u acc. pl. vidi naprijed kod nom. pl. pod e.

h. u instr. pl. na pošljednjem slogu: divicamij Vran. živ. 16. molbamij Vran. živ. 16. suzamij Vran. živ. 17. tminamii Vran. živ. 22. Od drugih književnika nemam takih primjera, niti mogu pouzdano reći da je na tom slogu bio akcenat; u štokavskih se književnika nalazi akc. pred *mi* ili pred samijem *m*, ali samo dva taka primjera imam: molbàmi Mik. 264. zakletvám Zlat. 72.

i. u loc. pl.: travàh Band. 34. tugàh Band. 25. uzáh Band. 2. zemljáh Band. 1. U drugih književnika ne nagjoh takih primjera, niti po sadašnjoj štokavskoj akcentuaciji mogu kazati je li na tom slogu mogao biti akcenat, jer taj padež s tijem nastavkom sada nije u običaju na mojoj postojbini, niti znam kakav mu akcenat daju oni koji ga pišu ili govore s tijem nastavkom.

3. u drugih ženskih subst.:

α. u osnovi:

a. u pošljednjem slogu u nom. i acc. sing.: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu mislim da bi sada po štokavskoj akcentuaciji pred tijem slogom bio akc. ´, koji može biti da bi se promijenio u tom primjeru za to što mu se krajnje *l* pretvara u *o*: pogibiil Bud. 115. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ˆ: misaal Bud. 87. Vran. živ. 41. plisàn Vran. rječ. 63. plisaan Vran. rječ. 98. prijazaan Vran. živ. 75. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada bi u štokavaca bio pred tijem slogom akc. ̏: pisaan Vran. živ. 73. pissán Band. 7.

215 *b.* na istom slogu u kom drugom padežu: mladoosti (voc. sing.) Vran. živ. 27. pomòći (gen. sing.) Zlat. 55. свѣтлѡсти (gen. sing.) 552. svitlóstju Band. 151. u tijem primjerima mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imaju štokavci pred tijem slogom akc. ̏, a je li doista na obilježenom slogu bio akcenat, ne mogu pouzdano kazati; a za cijelo mislim da na obilježenom prvom slogu osnove nije bio akc. u ovom primjeru: gollieni (gen. pl.) Ranj. 111.

β. izvan osnove:

a. u gen. sing.: primjera nemam ni jednoga od čakavskih književnika, nego od štokavskih nekoliko, ali ne mogu potvrditi da je u njima doista bio akcenat na pošljednjem slogu: krvij Ranj. 23. krví Band. 12. millostij Guč. 121. noćij Ranj. 40 b. putij Ranj. 35 b. putti Grad. djev. 35. riečij Ranj. 46.

b. u dat. sing.: krvij Ranj. 83 b. materij Ranj. 26. više primjera nemam, a sumnjam da je i u tima bio akc.

c. u instr. sing.: čeljadjuu Vran. živ. 28. ljubavjuu Vran. živ. 74. materjuu Vran. živ. 47. pametjuu Vran. živ. 19. smrtjuu Vran. živ. 26. Je li u tijem primjerima obilježeni slog imao akcenat ili je bio samo dug, ne mogu sada doznati.

d. u loc. sing.: krvij Ranj. 106. riečij Ranj. 32. vlastij Ranj. 41 b. Od drugih književnika nemam takih primjera, može biti da ni tu nije bio akc.

e. u dat. pl.: nagjoh samo: цркваамь 136 i dva primjera u čakavca Budinića, u kojima je taj oblik izjednačen s istijem pad. ženskih riječi na *a*: ričaam Bud. 6. stvaraam Bud. 53.

f. u acc. pl.: prsij Ranj. 37 b. riečij Ranj. 30. stvarij Ranj. 157. Od drugih književnika nemam primjera.

g. u instr. pl.: primjera nagjoh samo u čakavskih književnika: kripostmii Bud. 54. pomoćmii Bud. 36. zapovidmij Bud. 60. i kad je taj oblik okrnjen ili izjednačen s istijem pad. muških riječi: kripostij Vran. živ. 112. psostij Vran. živ. 42. ričij Vran. živ. 11. i kad se svršuje na i m a, obilježena su mu ta oba sloga: ričijmaa Vran. živ. 113.

h. u loc. pl. okrnjenom u čakavaca: oblaastii Bud. 246.

4. u subst. srednjih:

α. u osnovi:

a. u pošljednjem slogu: a) mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred njim akc. ˋ: bjelillo Mik. blidillo Mik. 20. brusillo Mik. 31. crljenillo Mik. crnillo Mik. djetecce Zlat. 54 b. 216
nossilla Band. 66. oštrillo Mik. 31. rumenillo Mik. strugallo Mik. — b) mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju pred njim akc. ̏: bremenna (gen. sing.) Grad. djev. 44. zrcallo Ranj. 133. Kako se vidi, od čakavskih književnika nemam ni jednoga primjera.

b. u drugom kom slogu, ali u primjerima koje imam jamačno nije bio akcenat na tom slogu, jer sada stoji u štokavaca iza njega, te je vokal u njemu bio samo kratak bez akcenta: nebbessa Band. 6. tellesa Ranj. 111. tillessa Band. 14. ѹѹтврьгнѣнѣмь 340. (vidi naprijed pod III, 6). velličanstvo Band. 28. vesselje Band. 10. — a u primjerima: odkùpljenje Band. 16. odpùštenje Band. 8. povràćenje Band. 6. mogao je obilježeni slog biti dug.

β. izvan osnove:

a. u nom. i acc. sing.: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ´: ditè Vran. rječ. 84. licè Vran. rječ. 41. odjeljenjè Grad. duh. 9. prokletstvoo Vran. živ. 27. rugoo Vran. rječ. 93. rugò Vran. rječ. 57. stabló Band. 24. suknò Vran. rječ. 73. ѹбниствѡ 466. udò Vran. rječ. 60. vidroo Vran. rječ. 116. vidrò Vran. rječ. 45. vinò Vran. rječ. 113. žalò Vran. rječ. 42. — b) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred njim akc. ˆ: благѡ 468. blagò Vran. rječ. 41. drivò Vran. rječ. 55. хѹдѡ 458. plemenstvò Vran. rječ. 49. pristoljee Vran. živ. 42. tistò Vran. rečj. 59. trnjè Vran. rječ. 111. zdravjee Vran. živ. 74. valja da bi tako bilo i gostinjè Band. 21. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavskom govoru stoji pred tijem slogom akc. ˋ: božastvoo Vran. živ. 20. božanstvò Vran. rječ. 77. divstvoo Vran. živ. 17. dobrò Zlat. 82.

госпоцтвѡ 462. 544. mnoštvoo Vran. živ. 38. peró Vran. riječ. 75. pleće Vran. rječ. 10. selò Vran. rječ. 72. šćenè Vran. rječ. 17. telè Vran. rječ. 114. veličastvoo Vran. živ. 52. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ̏: blatò Vran. rječ. 58. brašnó Vran. rječ. 32. brašnò Vran. rječ. 112. brimè Vran. rječ. 35. čudò Vran. rječ. 63. dilò Vran. rječ. 119. živ. 100. jató Vran. rječ. 5. jimè Vran. živ. 111. лѣтѡ 391. 396. 404. 429. mistoo Vran. živ. 26. mistò Vran. rječ. 56. morè Vran. rječ. 4. нєкѡ 553. okò Vran. rječ. 69. plemè Vran. rječ. 41. poljé rječ. 15. pulè Vran. rječ. 44. saló Vran. rječ. 1. sitò Vran. rječ. 121. stadò Vran. rječ. 43. timè Vran. rječ. 98. zrnò Vran. rječ. 42. — e) mjesto akc. na obilježenom slogu sada imaju štokavci akc. ̀
217 pred njim ali ne [na] najbližem slogu nego na ‖ najdaljem: orudjè Vran. rječ. 71. uboštvò Vran. rječ. 49. mislim da bi tako bilo u štokavaca i nelagodstvò Vran. rječ. 53.

b. u gen. sing.: ditinjstvaa Vran. živ. 112. divstvaa Bud. 75. кралєвьстваа 318. mistaa Bud. 149. mnoštvaa Vran. živ. 38. поглавьıаа 545. ѡпотврьћєваньıаа (koje mislim da treba čitati od potvrgjevanja) 314. sellà Band. 99. spasenjá Band. 79. srebrà Band. 119. svemogućstvaa Vran. živ. 26. trojstvaa Vran. živ. 113.

c. u instr. sing.: primjera nagjoh samo u Vran. živ.: čudoom 38. jimenoom 8. mnoštvoom 72. neboom 18. srceem 18. tijloom 61.

d. u nom. i acc. pl.: bedrà Vran. živ. 62. rječ. 46. brašnaa Bud. 136. brimenaa Bud. 138. čislaa Bud. 73. črivá Vran. rječ. 50. črivà Vran. rječ. 34. čudesaa Ranj. 143. Bud. 54. Vra. živ. 109 dillaa Bud. 4. dobraa Bud. 21. dostojanstvaa Bud. 88. kolà Vran. rječ. 17. litaa Bud. 85. mistaa Bud. 57. nebesaa Vran. rječ. 125. živ. 16. poljà Zlat. 74. poželinjaa Vran. živ. 25. selaa Bud. 151. slovaa Vran. živ. 4. srcaa Vran. živ. 114. telesaà Bud. 143. Vran. živ. 24. ustaa Bud. 124. ustà Vran. rječ. 71. vrimenaa Bud. 57. Vran. živ. 25. zvonaa Bud. 156. жилищаа 137. žitaa Bud. 100.

e. u dat. pl.: koloom Vran. živ. 73. vratoom Vran. živ. 54. U štokavskih književnika ne nagjoh ni jednoga takoga primjera.

f. u instr. pl.: primjera nagjoh samo u čakavskih književnika: čudesij Vran. živ. 6. dillii Bud. 35. Vran. živ. 25. dillovanjii Bud. 159. slovij Vran. živ. 18. znamenij Vran. živ. 23. i kad se svršuje na m i, nahodi se obilježen posljednji slog: vratmii Bud. 157.

g. u dual. dat. i instr.: očimaa Bud. 38. Vran. živ. 31. ušimaa Vran. živ. 33. Vidi dalje kod pronomina i brojeva.

5. u pridjeva, megju koje uzimam i partic. koji se govore kao adj. i druge riječi koje se kao adjektiva mijenjaju:

a. u osnovi:

a. u pošljednjem slogu njezinu, u kom obilježeni vokal može biti i *a*, koje se umeće megju krajnja dva konsonanta: a) mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ʹ: *aa)* u nom. sing. masc. ili u jednakom s njim acc. sing. masc.: kratàk Mik. 773. mástàn Mik. mudaar Vran. živ. 42. náglùh Mik. 436. strašaan Vran. živ. 57. свѣтаал 554.[1] tamaan (čarovnik i tamaan) Vran. živ. 22. zlataan Vran. živ. 68. — *bb)* u
kom drugom pad.: ‖ blažéne (gen. sing. fem.) Band. XXI. — b) 218
mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imaju štokavci pred tijem slogom akc. ̑ i još pred tijem akcentom ako ima slog imaju i na njemu ̀ ili ̏: u nom. sing.: dostojaan Vran. živ. 18. poslušaan Vran. živ. 16. pripravan Vran. živ. 59. razumaan Vran. živ. 81. slavaan Vran. živ. 40. — c) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ̀: *aa)* u nom. sing. masc.: bogàt Vran. rječ. 30. dobrostív Band. 30. mnogoštrúk Vran. rječ. 63. njegóv Band. 210. pošteen Vran. živ. 72. pristaal Bud. 5. tvrdovrát Vran. rječ. 69. zelen Mik. — *bb)* u drugom kom pad.: bogatta (nom. sing. fem.) Mik. 68. bogomilli Mik. oholla Zlat. 53 b. pristalli Bud. 45. pristallu (acc. sing. fem.) Zlat. 52. pritillo Ranj. 42. Band. 34. Mik. prostranna Bud. 149. stanovitto Grad. djev. 103. vlastíte (nom pl. fem.) Band. 15. — d) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ̏: *aa)* u nom. sing. masc.: blatán Vran. rječ. 56. dobaar Bud. 111. Vran. živ. 31. Band. 167. dòbaar Vran živ. 59. gladàk Mik. hittàr Vran. rječ. 69. kosmát Mik. krepàk Mik. ledén Mik. modàr Vran. rječ. 56. mučaan Vran. živ. 20. nespoor Vran. rječ. 82. obaal Vran. rječ. 91. obál Vran. rječ. 71. sitán Mik. 242. veseel Vran. rječ. 53. živ. 47. — *bb)* u drugom kom pad.: kisjello Ranj. 45. kissello Band. 37. očitta (nom. sing. fem.) Guč. 1. vesella Ranj. 191. vesellu (acc. sing. fem.) Grad. djev. 101. — e) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred njim ali ne [na] najbližem slogu nego dalje na drugom od njega akcenat ̀: u nom. sing. masc.: podobaan Vran. živ. 42. prikladaan Vran. živ. 42. — f) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji napri-

[1] Dauas s v ĭ j e t a o, ali taj akcenat mislim da ima samo za to što se krajnje *l* pretvorilo u *o*.

jed ali ne [na] najbližem slogu nego na drugom od njega akc. ̏ : u nom. sing. masc.: sramotaan Vran. živ. 72. žalostaan Vran. živ. 64.

b. u drugom kom slogu: a) mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ̀ : Isussova Ranj. 20. nečaastan Bud. 58. nepraavedan Vran. živ. 31. popóvskoga Band. 97. popòvske Band. 18. primillostivi Guč. 169. — b) mjesto akc. na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ̏ : istinnitu Band. IV. pamettnimij Ranj. 160 b. — U nekoliko primjera mislim da je griješkom obilježen slog, jer je sada akcenat iza njega: ааалматїнски 555. ꙁлатоѡпечатьни 148. iz dalleka Ranj. 94. innostrani Mik. 23. sínovlja Band. 37. vissoku (loc. sing. masc.) Band. 31.

219 β. izvan osnove — ovdje uzimam i partc., jer imaju padežne nastavke kao adj.:

a. u nominalnoj deklinaciji:

a) nom. sing. fem.: divjaa Vran. živ. 41. istinaa Bud. 90. lipaa Vran. živ. 56. njegovà Zlat. 70. očitá Zlat. 75. verná Zlat. 75. непрѣмѣньнаа 138. погнблаа 546. došlà Vran. živ. 61. učilà Vran. živ. 108.

b) nom. acc. sing. neutr.: crljenò Zlat. 51. istinò Bud. 55. крипкоѡ 445. krivò Bud. 55. laažnò Bud. 55. mrtvò Zlat. 80 b. njegovò Zlat. 74. почтеноѡ 337. punò Zlat. 17 b. тврьдоѡ 459. ugodnò Zlat. 54 b. velikò Zlat. 80 b. билоѡ 403. 500. достоıалоѡ 460. дошлоѡ 501. ꙁгоднлоѡ 467. спотрѣбнлоѡ 493. ꙋчинилоѡ 467. шлюбилоѡ 462. враћеноѡ 404. непореченоѡ 459. писаноѡ 511. подписаноѡ 392. реченоѡ 468. ꙋговореноѡ 468. оустановлıеноѡ 139. ꙋꙁетоѡ 146. ꙋчинıеноѡ 404. I u složenoj deklinaciji nalazi se ovaj padež s obilježenijem istijem slogom pred pronom. ıє: иꙁвѣстноѡıє 163.

c) gen. sing. masc. i neutr.: госпѡданноваа 545. mallà Guč. 4. многаа 137. punà Guč. 3. великаа 75. velikà Zlat. 74. živà Zlat. 76 b. господьствоующаа 561. 113.

d) acc. sing. fem.: čestitù Zlat. 79 b. чловѣчꙋꙋ 366. nerazrušnú Band. 24. oholù Zlat. 4. razrušnuu Ranj. 33 b.

e) loc. sing. masc.: господнꙋꙋ 303.

f) nom. pl. masc.: drazij Ranj. 59. druzii Ranj. 127. svétii Band. 22. zaalij Vran. živ. 19. били (part. esse) 478. Ali ovi primjeri po sebi ne mogu mnogo vrijediti, jer se često pišu dva *i* mjesto jednoga.

g) nom. i acc. pl. fem.: čestitè Zlat. 85. drugee Band. 94. malè

Zlat. 59. mnoge Guč. 3 mnogee Band. 94. punè Zlat. 71. širokè Zlat. 51.

h) nom. i acc. pl. neutr.: bludnaa Bud. 75. mnogá Band. 202. svetaa Bud. 26. telesnaa Bud. 79. vrimenaa Bud. 79. otvorenà Guč. 4 raskidenà Zlat. 72 b.

i) acc. pl. masc.: primjera nagjoh samo u Zlat.: ljutè 50 b. slatkè 37. velikè 50 b.

b. u složenoj deklinaciji:

a) u gen. sing. masc. i neutr. u pošljednjem slogu: свитагоѡ 394. 396. дꙋнаискагоѡ 552. šestogá Band. 25. tujegaa Bud. 101. Vidi dalje u pronom. ovaj padež.

b) u dat. sing. masc. i neutr. takogjer na pošljednjem slogu: virnomú Band. 239. Vidi dalje u pronom. ovaj padež.

c) u instr. pl. na pošljednjem slogu: primjera nagjoh samo u Budinića: dobrimii 59. ostriimii 58. pokornimii 28. prokletimii 125. zlamenitimii 14. Vidi i pronom. u ovom pad. 220

6. u pronom., — megju njih uzimam i druge riječi koje se kao ona mijenjaju:

a. u ličnijeh 1. i 2. lica i u reflexivnoga:

a) u gen. sing. u zadnjem slogu: menee Vran. živ. 4. mené Zlat. 73 b. tebee Ranj. 16. tebé Zlat. 23. sebee Bud. 92. sebé Mik. gram 11. S tijem bi se slagalo što je sada u štokavskoj akcentuaciji na prvom slogu akc. ̀ .

b) u dat. sing. takogjer u zadnjem slogu: menij Ranj. 16 b. Guč. 266. Zlat. 2. tebij Zlat. 1 b. sebii Bud. 68. мин 97. U svijem ovijem primjerima osim pošljednjega mjesto akcenta na obilježenom slogu sada pred njim stoji ̀ ; a u pošljednjem primjeru sada nema akcenta.

c) u acc. sing.: tee Ranj. 16. Vran. živ. 40. Band. 48. Sada u štokavaca nema u tom obliku akcenta, ali kad je pred njim prijedlog, dolazi akcenat na prijedlog i to ̏ ako je od jednoga sloga: ú te, a s tijem bi se dobro slagalo ako je prije bio akcenat u tom padežu.

d) u instr. pl.: namij Vran. živ. 25. vamij Ranj. 13 b. Vran. živ. 4. Vidi malo dalje u drugih pronomina.

b. u drugih pronom.:

a) u nom. sing.: никтоѡ 158. 163. нитькоѡрь 367. nikoore Vran. živ. 18. nitkoor Vran. živ. 36. nitkóre Band. 7. nitkór Band. 42. нищоѡ 500. нищоѡрь 367. истаа 513. samò Zlat. 80. свакоѡ

infin.: mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred njim akc. ´: slágati (componere) Mik. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imaju štokavci pred tijem slogom akc. `: arajdatti[1] Mik. bahćatti Mik. igratti Mik. imatti Guč. 239. jiskatti Bud. 112. izabratti Mik. obráti Band. 4. obratti Mik. razabratti Bud. 7. lagàti Mik. 617. poslatti Bud. 21. Mik. užgáti Vran. riječ. 47. zaspatti Mik. 39. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada bi u štokavaca pred tijem slogom bio akc. ˵ ali primjer složen budući mjesto akc. ˵ na tom slogu ima pred njim akc. `: poslušaati Bud. 22. — *bb)* u osnovi pred nastavkom kojim ona postaje: mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. `: oppassati (gdje je suviše obilježen prvi slog) Vran. riječ. 19. opassati Mik. popippati (pal-pare) Mik. zasippati Mik. kao što je u navedenome o p p a s s a t i jamačno bez potrebe obilježen prvi slog, tako je i u ova dva: oddavati Vran. živ. 12. ubiijati Band. 61. — f) šeste vrste: *aa)* u osnovi pred nastavkom kojim postaje infin.: primjer u kom
23 bi mjesto akcenta na tom ‖ slogu sada u štokavaca bio pred njim akc. `: sagrihovatti Bud. 4. — *bb)* u osnovi pred nastavkom kojim ona sama postaje: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ´: zavittovati Band. 5. primjer u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavskom govoru stoji pred tijem slogom akc. `: očittovat Band. 8. Griješkom će biti obilježen vokal u nastavku kojim postaje infin.: прииазновати 341.

b. u praes.: a) prve vrste i u glagola bez umetka: *aa)* u osnovi: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. `: uljezze Ranj. 96 b. upaadeš Vran. živ. popádete Band. 24. upaadu (3 pl.) Vran. živ. 58. ustánu (3. pl.) Band. 18. — *bb)* izvan osnove: u 1. sing. u primjeru u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. `: mogù (1. sing.) Vran. riječ. 80. — tako i jesaam Vran. živ. 17. jesàam Vran. živ. 62. i u 2 sing.: ѥсии 244. jesii Ranj. 68. i kad se ta osnova sastavi s n e, te je na prvom slogu sada ´: nisaam Vran. živ. 4. i okrnjeno saam Vran. živ. 4. sii Ranj. 122. takogjer izvan osnove u 1 pl. na zadnjem slogu

[1] Stavljam ovdje misleći da bi sada bilo a r à j d a t i. [I jest tako u Dubrovniku.]

u primjeru u kom mjesto akcenta na tom slogu sada pred njim imamo ˆ, pred kojim opet stoji ˵: вѫдамѡ 493. i u primjeru u kom mjesto akc. na tom obilježenom slogu imamo sada pred njim akc. `: самѡ 429. i krnje самѡ 404. 545. — u 2 pl. u primjeru u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sad imamo pred tijem slogom akc. ´: tepetè Band. 13. znate lli (gdje je zadnji vokal prve riječi obilježen dvjema konsonantima druge) Ranj. 30. — b) treće vrste: *aa)* u osnovi: primjer samo jedan, a i za nj mislim da mu je griješkom obilježen vokal u osnovi, jer je sada iza toga sloga akc. ´: stójimo Band. 159. — *bb)* izvan osnove u 1. pl. u zadnjem slogu: велимѡ 467. хоћемѡ 467. не ћемѡ 546. — c) četvrte vrste: *aa)* u osnovi: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. `: dopústí Band. 197. odpústite Band. 182. otvóree Band. 17. prinosse Band. IV. učiine Bud. 48. zlòčaasti Bud. 73. — *bb)* izvan osnove u 1. sing. ali sumnjam da je bio akc. na obilježenom slogu: govorú Band. 3. govorù Band. 3. postavljù Band. 174. da taj slog nije bio dug pokazuje današnje vȉgju, vèlju. — d) pete vrste: *aa)* u osnovi: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. `: udarra Mik. 31. uzimmá Band. 25. — *bb)* izvan osnove u 1 pl. na zadnjem slogu: имамѡ 404. 467. запѡвиедамѡ 467. даемѡ 396. 403. 429. 460. 493. пишемѡ 544. — e) šeste vrste: *aa)* u osnovi pred na ‖ stavkom 224
kojim postaje osnova: primjeri u kojima mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. `: očittuju Band. 16. ùstanovittuje (prvi je slog suviše obilježen) Band. 22. uzdjelluje Guč. 33. — *bb)* u osnovi na nastavku kojim ona postaje: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. `: odpuštúju Band. 179. — *cc)* izvan osnove u 1 pl. na zadnjem slogu: потрьћемѡ 466.

c. u imperf. nalazi se u 3. sing. i pl. zadnji vokal obilježen u nekoliko primjera: bišee Band. mišljašee Vran. živ. 13. zovišé Band. 13. čudjahuu se Vran. živ. 5. stahuu Ranj. 92.

d. u aor.: a) prve vrste: *aa)* u osnovi koja se svršuje na kons.: mjesto akc. na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom `: dopàde Zlat. 38 k. ulizze Band. 36. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˵: ponesse Band. 66. — *bb)* u osnovi koja se svršuje na vokal svagda ili daj budi u tom obliku: mjesto akcenta na obilje-

ženom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ` : vazeeh Vran. živ. 93. prijaah Vran. živ. 107. počeeh Vran. živ. 106. izbii (бити) Ranj. 49 b. ostá Vran. živ. 102. Band. 20. ustà Vran. živ. 110. ustà Band. 65. poznà Vran. živ. 102. Band. 12. bez potrebe je obilježen u osnovi prvi slog u primjeru: izzostaše Ranj. 70 b. — *cc)* izvan osnove na umetku izmegju nje i nastavka za vrijeme: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci pred tijem slogom imaju akc. ´: nagjè Zlat. 21 b. progjè Zlat. 16. pojdóše Band. 25. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ` : rekóh Band. 20. možè Zlat. 62. rečè Vran. živ. 110. Zlat. 61. Band. 47. idè Vran. živ. 42. mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju pred tijem slago ili ako su složeni još naprijed na prvom slogu akc. ̏ : padè Vran. živ. 18. Zlat. 20. izvedè Vran. rječ. 123. probodè Zlat. 71. utečè Zlat. 61 b. uzdiže Zlat. 80 b. — *dd)* izvan osnove na ličnom nastavku u 1. plur.: ꙁаклесмоѡ 468. ꙋꙁесмоѡ 493. бисмоѡ 544. — b) druge vrste: *aa)* u osnovi na zadnjem slogu: mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ´: dotegnú Zlat. 80 b. protrnú Zlat. 72 b. zaogrnúše Bud. 105. — *bb)* izvan osnove na ličnom nastavku u 1. pl.: повелѣсмоѡ 396. 429. — jamačno je bez potrebe obilježen u osnovi prvi slog u primjeru: cellunu Ranj. 91. jer mislim da bi danas glasilo: celúnu. — c) treće vrste: *aa)* u osnovi na zadnjem slogu: u primjeru koji imam mjesto akcenta na tom slogu sada
225 štokavci imaju pred tijem slogom akc. ´: zatajà Vran. živ. 113. — *bb)* izvan osnove na ličnom nastavku u 1. pl.: благословисмоѡ 467. договорисмоѡ 466. облюбисмоѡ 467. ѡдьлꙋчисмоѡ 466. печатисмоѡ 392. ꙁапечатисмоѡ 414. примисмоѡ 403. 429. 467. 505. ꙁанимисмоѡ 493. — d) četvrte vrste: u osnovi pred nastavkom kojim ona postaje: primjeri koje imam svi su složeni, a da nijesu složeni bio bi na istom slogu i sada u štokavaca akc. ̏ , ali složeni budući dobivaju ga na prvom slogu: dopuusti Vran. živ. 22. ispuusti Vran. živ. 57. odpuusti Vran. živ. 68. okussi Band. 21. učiini Vran. živ. 37. učíni Band. 7. učijni Band. 12. uprossi Ranj. 133. — e) pete vrste: *aa)* u osnovi na zadnjem slogu: mjesto akcenta na tom slogu sada u štokavaca stoji pred tijem slogom akc. ´: пикаа 342. upisaà Vran. živ. 8. pribivà Vran. živ. 100. Band. 12. ùzidaa Vran. živ. 112. ovamo bi išlo i uslišàh Band. 33, ako je Bandulaviću bio drugi slog dug. — *bb)* u osnovi pred nastavkom ko-

jim ona postaje: mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom ` : opassah Band. 6. — kako u navedenom ù z i d a a tako i u o p p i j t a Vran. živ. 5. biće suviše obilježen prvi slog. — *cc)* izvan osnove na ličnom nastavku: u 1. pl.: имасмоѡ 506. посласмоѡ 403. i u 3. pl.: upiitašee Band. 3. — f) šeste vrste: *aa)* u osnovi pred nastavkom kojim ona postaje: očittova Band. 21. tu je sada na prvom slogu akc. ̏ i na posljednjem ^. — *bb)* u osnovi na drugom slogu nastavka kojim ona postaje: u 1. plur.: порекноваасмо 136. ѡсѣтоваасмоѡ 369.

e. u imperat.: a) u osnovi pred nastavkom kojim postaje taj oblik: primjer koji složen budući ima sada pred tijem slogom akc. ` : ustanni Bud. 100. — b) na nastavku kojim taj oblik postaje: mjesto akcenta na tom slogu sada imamo pred njim akc. ´: shranij Zlat. 76 b. — mjesto akcenta na tom slogu sada imamo pred njim akc. ` : povedij Ranj. 62. recii Ranj. 62. recí Band. 121. govorij Ranj. 63. govorì Zlat. 56 b. govorí Band. 9. prostij Ranj. 37 b. zovij Ranj. 65 b. zovì Band. 25. činimmo Ranj. 158. — mjesto akcenta na tom slogu sada imamo pred njim akc. ̏ , ali može biti da je u njima krajnji slog obilježen po običaju po kom se često pisalo *ij* mjesto samoga *i*: sljezij Ranj. 93 b. hodij Ranj. 47 b.

f. u part. praes. act.: u osnovi pred nastavkom kojim postaje taj oblik: mjesto akcenta na tom slogu sad imamo pred njim akc. ´: nenaviddeći Band. 20. odgovarájući Band. 38. rugájući se Band. 88. смишлааюће 473. puštáje Zlat. 17 b. — Mislim da će biti griješkom ‖ obilježen prvi slog u ùpitujući Band. 20. i drugi 226
u virùjúćemu Band. 175.

g. u part. praet. act. I.: a) prve vrste: pred nastavkom kojim postaje taj oblik, gdje može biti i umetnuto megju dva krajnja konsonanta *a*: primjer u kom mjesto akcenta na tom slogu sada imamo pred njim akc. ´: obukaal Vran. živ. 33. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim akc. ` : upaali Bud. 21. upalli Bud. 90. obseel Vran. živ. 100. naveel Vran. živ. 85. proveel Vran. živ. 20. došaal Vran. živ. 18. našaal Vran. živ. 43. otišaal Vran. živ. 47. poželli Ranj. 143 b. pokrilla Ranj. 115 b. sakrilli Ranj. 86 b. omiil Bud. 11. umilla Ranj. 85. ubilli Ranj. 86. podijl (kamo si tvoji oči podijl) Vran. živ. 31. prispjelle Grad. djev. 49. poznaal Bud. 83. Vran. živ. 19. poznalli Ranj. 73. ostaal Vran. živ. 14. postaal Vran. živ. 8. pristalla Ranj.

85. Bud. 135. ostallo Guč. 190. Zlat. 22. ovdje pristaju i ovi primjeri u kojima danas samo onda kad se *l* na kraju pretvara u *o* imamo na rečenom slogu ne ` nego ‶ ili ako ima još jedan slog naprijed onda na tom slogu `: mogaal Bud. 11. Vran. živ. 11. rekaal Vran. živ. 8. donesaal Vran. živ. 18. ponesaal Vran. živ. 104. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim akc. ‶: vrgaal Vran. živ. 63.[1] — b) druge vrste: u osnovi na nastavku kojim ona postaje: mjesto akc. na tom slogu sada imamo pred njim akc. ´: spomenuul Vran. živ. 44. spomenulli Ranj. 71 b. obrnulla Guč. 145. — primjer u kom mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim akc. `: nadahnuul Vran. živ. 21. — mjesto akcenta na obilježenom imamo pred njim akc. ‶ a mjesto njega opet — budući da su primjeri složeni — na prvom slogu `: uskrsnuul Vran. živ. 10. uskrsnulli Ranj. 123. izginulla Ranj. 149. izginullo Ranj. 42 b. — c) treće vrste: u osnovi na nastavku kojim ona postaje: mjesto akcenta na tom slogu sad imamo pred njim akc. `: razumiil Bud. 85. Vran. živ. 24. razumjelli Ranj. 126. hotijl Vran. živ. 29. hotjelli Ranj. 87 b. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada imamo pred njim akc. ‶: vidijl Vran. živ. 57. vidjelli Ranj. 14. vidjelle Ranj. 125. — d) četvrte vrste: u osnovi na krajnjem slogu njezinu: mjesto akcenta na tom slogu sada što-
227 kavci imaju pred || tijem slogom akc. ´: braniil Bud. 136. branilla Bud. 84. ljubilla Ranj. 85 b. ljubilli Ranj. 147 b. odstupillo Bud. 3. pogrdiil Bud. 44. poraziil Bud. 62. pričestiil Bud. 86. primilli Ranj. 81 b. sablazniil Bud. 63. skvrnillo Bud. 26. služiil Bud. 85. obslužili Band. 231. smutiil Bud. 63. vratilla Ranj. 77. združiil Bud. 63. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akcenat `: činiil Bud. 136. činiil Bud. 84. učinilli Bud. 83. govoriil Bud. 44. govorilla Ranj. 60 b. govorilli Ranj. 61. govorilli Bud. 92. izgubilla Ranj. 149. nosiil Bud. 53. nosilla Ranj. 60. oborille Guč. 144. osramotiil Bud. 62. pokloniil Bud. 54. postiil Bud. 57. prigodillo Bud. 11. prosilli Ranj. 99. učiil Bud. 63. naučijl Vran. živ. 19. vodiil Bud. 85. valja da bi tako bilo i mrmoriili Bud. 87. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred njim akc. ‶ ili ako ima dalje još jedan slog na tom slogu `: mislilli Ranj. 95 b.

[1] Nalazi se obilježeno i *o*, koje postaje od *l* u primjerima: umrò Zlat. 16. 69. 96. doprò Zlat. 111 b. Tako i adj. maò Zlat. 65 b. i adv. žaò Zlat. 69.

mučiil Bud. 62. ranillo Zlat. 69 b. skupijl Vran. živ. 7. smilijl Bud. 22. stavilla Zlat. 53. ispuniil Bud. 89. pokupiil Bud. 80. pripravijl Vran. živ. 12. — e) pete vrste: *a)* u osnovi na zadnjem slogu njezinu: mjesto akcenta na tom slogu štokavci imaju pred tijem slogom akc. ´: davaal Vran. živ. 29. pijtaal Vran. živ. 21. prikazalli Ranj. 143 b. ukazaal Vran. živ. 21. pritezaal Bud. 85. sazidaal Vran. živ. 71. upijsaal Vran. živ. 39. uznašaal Bud. 89. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. `: imaal Bud. 13. imalla Guč. 161. imàla Zlat. 18 b. imalli Guč. 4. Band. 23. iskalli Ranj. 30. iskalla Ranj. 187 b. Zlat. 71. lagaal Vran. živ. 31. sažgaal Vran. živ. 11. poslaal Vran. živ. 21. prognaal Bud. 62. — primjeri u kojim bi mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imali pred tijem slogom akc. ‶ a budući da su složeni te ima naprijed još jedan slog za to imaju na tom slogu akc. `: повраћалаш 473. pomazalle Ranj. 123. — *b)* takogjer u osnovi, ali pred nastavkom kojim ona postaje: primjer u kom bi sada u štokavaca bio akc. ‶ na obilježenom slogu, ali što je složen te ima još jedan slog, za to dolazi na taj prvi slog akc. `: pripassali Band. 17.

h. partic. praet. pass.: a) prve vrste: pred nastavkom *n*: mjesto akcenta na tom slogu sada imaju štokavci pred tijem slogom akc. ´: izvučeen Vran. živ. 72. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. `: izvedeen Vran. živ. 4. povedeen Vran. živ. 50. sakriveen Vran. živ. 17. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju
pred || tijem slogom akc. ‶: vržeen Vran. živ. 72. jamačno je bez 228
potrebe obilježen prvi slog u oddivene Vran. živ. 38. — b) treće vrste: pred nastavkom *n*: u primjeru koji imam sada mjesto akcenta na tom slogu štokavci imaju pred njim akc. ‶: vidjeen Vran. živ. 45. — c) četvrte vrste: pred nastavkom *n*: mjesto akcenta na tom slogu sada štokavci imaju pred njim akc. ^: cinjeen Vran. živ. 34. varèn Vran. riječ. 32. oppaljeen Vran. živ. 72. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred njim akc. ‶ ili kad pred tijem slogom ima još jedan, onda na tom akc. `: mučeen Vran. živ. 10. rogjeen Vran. živ. 21. stvoreen Vran. živ. 112. učeen Vran. živ. 70. navišeen Vran. živ. 22. očišćeen Vran. živ. 18. naučeen Bud. 81. — d) pete vrste: u osnovi pred nastavkom kojim ona postaje: primjer u kom da

nije složen bio bi i sada u štokavaca na obilježenom slogu akc. ˝, ali složen budući te imajući pred tijem slogom još jedan, sada dobija na tom prednjem slogu akc. ˋ: pokòpan Mik.

9. u adverb.:

a. koja su kao u srednjem rodu riječi od kojih postaju: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada pred tijem slogom stoji akc. ˊ: цнелѡ 457. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˆ: brzò Bud. 8. divnò Zlat. 42 b. драгѡ 553. jakò Vran. riječ. 38. еднннѡ 462. jedinò Bud. 7. krivò Bud. 90. Zlat. 13 b. лиепѡ 461. 553. liepò Zlat. 23 b. linò Bud. 89. ludò Bud. 55. мирнѡ 340. 462. mudrò Bud. 13. Vran. riječ. 84. nikakò (нѣкако) Vran. riječ. 87. nikakoor Vran. živ. 111. прьвѡ 368. 369. 382. наипрьвѡ 382. prvò Bud. 115. prvoo Vran. riječ. 82. najprvò Vran. riječ. 49. skupò Vran. riječ. 11. svakojakò Vran. riječ. 70. живѡ 545. da li bi sada i u primjeru любѡ 146. akcenat ˆ bio na prvom slogu, ne znam. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˋ: dobrò Bud. 83. Guč. 2. dobró Mik. 121. skorò Bud. 93. Zlat. 24 b. ovakó Zlat. 41. Band. 14. почтенѡ 461. svetò Bud. 52. takò Vran. riječ. 97. takó Zlat. 37. Band. 7. u te se riječi nahodi taj slog obilježen i onda kad joj je dodano ђере: такођере 369. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˆ: bistrò Mik. častnò Bud. 59. čistò Bud. 85. hitró Vran. riječ. 80. hitrò Zlat. 17 b. какѡ 391. 403. 429. kakò Bud. 115. Vran. riječ. 86. Band. 5. lasnò Bud. 8. malò Vran. riječ. 74. millò Bud. 52. многѡ 391. 500. mnogò Bud. 88. правѡ 447. 457. 459. pravò Bud.
229 25. ‖ samò Bud. 83. Vran. riječ. 105. вѣрнѡ 459. 460. vernò Bud. 4. vrlò Zlat. 18, здравѡ 545. 553. kad se riječi *kako* doda poznato *no* ili *to*, dolazi obilježen taj dodani slog: каконѡ 461. какотѡ 461. — mjesto akcenta na pošljednjem slogu danas štokavci imaju pred tijem slogom ali ne [na] najbližem nego na drugom od njega akc. ˋ: pomnjivo Bud. 82. ѹгоднѡ 483. едносрьднѡ 466. — mjesto akcenta na pošljednjem slogu sada štokavci imaju pred njim ali ne [na] najbližem nego na drugom od njega akc. ˝: истиннѡ 459. lakomò Bud. 70. свободнѡ 147. слободнѡ 467. slobodnò Bud. 7. смѣренѡ 462. веселѡ 545. — da spomenem još: cilovitò Bud. 85. nepodobnò Bud.

53. — zakonitò Bud. 83. — милостивѡ 404. 461. нѣколикѡ 506. 546. — добровольнѡ 404. 457. — зделнѡ 462. за правѡ 404. на пѹнѡ 404. подпѹнѡ 502.

b. ostala: mjesto akcenta na obilježenom slogu sada je u štokavaca pred tijem slogom akc. ˊ: razvè Bud. 116. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada je u štokavaca pred tijem slogom akc. ˋ: jedvà Vran. riječ. 114. jurvè Band. IV. jurè Band. 1. kadà Bud. 115. никадааръ 349. садаа 513. сьдаа 515. sadá Mik. 77. opèt Mik. 152. vele Vran. riječ. 64. Zlat. III. — mjesto akcenta na obilježenom slogu sada štokavci imaju pred tijem slogom akc. ˝: dolij Ranj. 41 b. doli Vran. riječ. 27. pačè Vran. riječ. 87. evò Vran. riječ. 31. Band. 2. simò Bud. 71. tamò Bud. 71. ovdje da spomenem i ove koji imajući još jedan slog pred slogom na kom bi sada imali ˝, dobivaju na onom prvom ˋ: pomaló Vran. riječ. 74. tobože Vran. riječ. 65. okolò Bud. 86. sasvimaa Band. 110. — primjeri u kojima nije obilježen zadnji slog nego drugi i koji imajući sprijeda prijedlog mjesto akcenta na obilježenom slogu imaju sada u štokavaca pred njim ili akc. ˋ: odselle Ranj. 102. dokolli Ranj. 102. pokolli Ranj. 80. otolla Ranj. 90. ili akc. ˝: okollo Ranj. 28 b. Band. 24. okòllo Band. 25. — tako ima i пакии 134. — tako i *zi*, koje se dodaje riječima, ali je li ono bilo dugo ili kratko s akcentom ne znam: ѡньдѣзии 117.

10. u praepos.: one su dosta često obilježene pred riječima pred kojima sada nemaju akcenta: dò koonca Vran. živ. 114. dò dûše Band. 28. dò toliko vrimena Bud. 116. dò uskrsa Band. 24. kà vratoom Vran. živ. 54. naa križu Vran. živ. 14. nà puutu Vran. živ. 46. naa zemlji Vran. živ. 20. nà zemlji Guč. 3. ò gráni Zlat. 69. ò desnu Bud. 70. ò kojoj Bud. 115. pò proroku Bud. 14. ù ‖ mijru Vran. živ. 14. ù hladu Zlat. 45 b. ù luugu Band. 230
29. ù nebesih Vran. živ. 20. ù gori Zlat. 39 b. ù obraz Mik. 730. ù selu Mik. 220. ѕаа мене 500. наа нихь дрьжавѹ 471. наа нихь трьговце 471. Je li u tijem primjerima doista bio akcenat na prijedlogu, ne znam za cijelo, ali bih prije rekao da jest. A što su u Vrančićevu rječniku prijedlozi stojeći sami bez padeža za sobom obilježeni: dó 4. ká 2. kód 52. pò 75. ú 47. zà 68. meù 50. polí 52. i u Mikalje: kòd, pòd, to mislim da je bez vrijednosti kao i u prvome izdanju Vukova rječnika.

11. u conjunct.: u nekoliko je njih obilježen zadnji slog, a sada mjesto akcenta na tom slogu imaju pred njim akc. ˝:

акѡ 546. akò Bud. 115. Vran. rječ. 97. akó Vran. rječ. 98. кто лии 69. ali Vran. rječ. 98. негѡ 500. 501. negò Bud. 116. Vran. rječ. 86. živ. 69. tako i u ovijem primjerima u kojima je zadnji vokal prve riječi obilježen dvjema konsonantima druge: ako lli Ranj. 47. Band. 22. nego lli Ranj. 61 b.

12. Može biti da je u mnogima izmegju ovijeh primjera pogriješeno što je slog obilježen: u kojima i sam mislim da je pogriješeno, napomenuo sam kod njih, a je li u njima doista pogriješka i u kojima je još, to mislim da bi se istom onda moglo pouzdano znati kad bi nam sadašnja čakavska akcentuacija bila potanko poznata; ali ako se i svi odbiju o kojima se i najmanje može sumnjati, opet ih ostaje dosta o kojima ne može biti nikakve sumnje, a oni svjedoče da je u njihovo vrijeme u našem jeziku u čakavaca i u štokavaca bio akcenat na onijem kratkim slogovima na kojima ga i sada imaju čakavci a štokavci nemaju. A kako se to može složiti s onijem što se pokaza u prva četiri razdjela ove rasprave? U prvom razdjelu, gdje je riječ o slogovima na kojima danas imamo akc. ´, vidjesmo da bi moglo biti da na onijem slogovima nije bilo akcenta, kao što se veli da ga ni danas u čakavaca nema, nego da su oni bili samo dugi, pa da su samo za to obilježeni što su dugi; vidjesmo da bi to moglo biti onda ako se iza takih slogova nalazi obilježen drugi kratak, takih pak kratkih slogova obilježenih iza onakih dugih vidjesmo u ovom petom razdjelu dovoljno (n. pr. nom. sing. d u š a imamo i u prvom i u petom razdjelu od istoga književnika, jer su joj obilježena oba sloga); po tome bi već bilo složeno bez ikake tegobe ono što se pokaza u prvom razdjelu s ovijem što se ište
231 u ovom petom, ali || ja ne nahodim dovoljno razloga da pristanem da se na taj način poravna prvi razdio s petim, nego mislim da ga valja poravnati s njim kao i ostale; a kako bi to moglo biti, vidjećemo odmah. U drugom razdjelu, u kom je riječ o dugim slogovima na kojima sad imamo akc. ^, vidjesmo da o tijem slogovima i nema pitanja, nego je samo pitanje o slogovima koji su pred njima, to pak pitanje spada u treći i četvrti razdio; ali onijem dugim akcentovanim slogovima nagje se smetnja u ovom petom razdjelu, gdje vidjesmo da i za njima dolaze kratki slogovi akcentovani (n. pr. gen. sing. g l a s a vidjesmo i u drugom i u petom razdjelu, jer je u jednoga čakavskoga književnika obilježen prvi slog a u drugoga čakavskoga književnika drugi). U trećem

i četvrtom razdjelu, gdje je riječ o slogovima na kojima danas imamo akc. ` i ̏, ostasmo na tom da je na onijem kratkim slogovima doista bio akcenat u svakom slučaju u kom je danas u štokavaca, dakle i pred slogovima na kojima je akc. ^; a u ovom petom razdjelu vidjesmo da je i za takim kratkim slogovima bio akcenat na drugim kratkim (n. pr. nom. sing. o g a n j imamo i u trećem i u petom razdjelu, jer mu je u istoga književnika obilježen sad prvi sad drugi slog; a nom. sing. masc. d o b a r imamo u četvrtom i u petom razdjelu, jer su mu u istoga književnika obilježena oba sloga). Tako nalazimo u petom razdjelu smetnju za sve ostale razdjele jednaku: ona je u tome, što u ovom petom razdjelu nalazimo kratke slogove akcentovane iza slogova na kojima bi po prednjim razdjelima takogje trebalo da je akcenat; a uz tu smetnju stoji još jednako ona koja se pokazala u drugom i trećem i četvrtom razdjelu tijem što se pred slogovima koji po drugom razdjelu imaju akc. ^ nalaze i kratki slogovi akcentovani po trećem i četvrtom. To su glavne smetnje; drugih manjih ne ću ni spominjati, jer ako se uklone one, s njima će se ukloniti i ove. A kako se te smetnje mogu ukloniti? Razloga nemamo da jedne cijenimo a druge da ne držimo ni za što, jer sve jednako čvrsto stoje. A može li se pomisliti da je n. pr. riječ v o d a u isto vrijeme imala akcenat i na prvom slogu po sadašnjoj štokavskoj akcentuaciji i na drugom po sadašnjoj čakavskoj akcentuaciji? Ja bih najprije zapitao: za što stoji danas u štokavaca u tom primjeru i u svjema takima akcenat na prvom slogu a u čakavaca na drugom? Znam da je na to do sada često odgovarano; vele: za to, što je čakavska akcentuacija starija a štokavska mlagja i ne samo mlagja nego se upravo || iz čakavske i razvila, — što je akcenat na drugom slogu, gdje 232
ga imaju čakavci, „izvoran", te je od starine bio i u štokavaca na istom slogu, pa je poslije „skočio" naprijed. Na to bih mogao napomenuti da smo naprijed vidjeli da su i čakavski stari književnici u primjerima kao što je ovaj bilježili i prvi slog a ne samo drugi, ali tijem ne bismo još ništa dobili; nego ću opet zapitati: za što je u štokavaca „skočio" akcenat s drugoga sloga na prvi? Je li on to učinio bez ikakoga uzroka? Šta ga je dakle potislo s njegova „staroga" mjesta? šta li ga privuklo onamo gdje je sada? — Ja mislim — a i oni koji govore o „glavnom" akcentu, te tijem priznaju da u riječi osim „glavnoga" akcenta može biti

i drugi, valja da misle — da se u riječi od više slogova može akcentuacija njezina prostirati po njoj cijeloj tako da jednijem dijelom svojim pada na jedan slog a drugim na drugi ili još na koji. Mislim da to može biti ne samo onda kad je u riječi od više slogova jedan slog dug, nego i onda kad su svi kratki; jer ako može biti u onoj, ne znam za što ne bi moglo biti i u ovoj. Po tome mislim da je n. pr. u nom. sing. v ŏ d ă i u gen. sing. v ŏ d ē u isto doba kad je na krajnjim vokalima kao sada u čakavaca bio akcenat, bilo nešto akcenta i na prvom slogu, — pa dok se tako akcentuacija doticala oba sloga (po mom mišljenju još jače nego što se sada dotiče prvoga sloga u štokavaca a drugoga u čakavaca), dotle mislim da je u čakavaca ono akcenta na stražnjem slogu uzimalo mah tako da je najposlije sa svijem preobladalo, a onoga što je bilo na prednjem slogu sa svijem nestalo, — na suprot u štokavaca da je otimalo mah ono što je bilo na prednjem slogu, te se održalo kao sadašnji akcenat ˋ, a onoga što je bilo na stražnjem k r a t k o m slogu sa svijem nestalo i taj slog ostao kratak bez akcenta, a ono što je bilo na d u g o m stražnjem slogu održalo se kao akcenat ˆ, ili — ako ću govoriti riječima onijeh koji ne priznaju dva akcenta u jednoj riječi — nestalo ga i na tom slogu, pa taj slog ostao samo dug bez akcenta. — Ako je tako, onda nagjosmo kako se sadašnja čakavska akcentuacija može složiti s protivnostima ovdje pokazanim, — kako se i megju sobom mogu složiti protivnosti ovdje pokazane; — nagjosmo uzrok, za što u štokavaca — kako se veli — „skače" akcenat; — nagjosmo da niti je štokavska akcentuacija postala od čakavske, ni čakavska od štokavske, nego obje od starije zajedničke, kao što ni druge osobine štokavske nijesu postale od osobina čakavskih,
233 niti čakavske od štokavskih, nego i jedne i druge od starijih zajedničkih; — nagjosmo da je ta starija zajednička akcentuacija, kojoj glavno pokazavši ne mogu pojedinosti ovdje razlagati, bila u našem jeziku i u štokavaca i u čakavaca u ono vrijeme, koje stoji pred nama u izvorima ovdje upotrebljenim.

XVIII. (4). — — Књига друга, са 83 географске и геолошке скице, профила и фотографија у тексту и 19 фотографија у прилогу. — Б. 1907, 4⁰, 393—689. Цена 10 динара.

XIX. (5). — — Књига трећа, са 24 географске и геолошке карте и фотографије изван текста, и са 71 профилом и скицом у тексту. — Б. 1911. 4⁰, VIII, 689—1272. Цена 24 динара.
Уз ово дело као засебни прилози иду два атласа: 1 Геолошки Атлас Македоније и Старе Србије и 2. Језера Македоније, Старе Србије и Епира. Цена по 20 динара.

XXVIII. (6). — Петар Т. Јанковић, Историја развитка Нишавске долине. Морфолошка студија. — Б. 1909, 8⁰, IV и 196, са скицама и картом. Цена 4 динара.

XXXI. (7). — Коста Стојановић, Основи теорије економских вредности. — Б. 1910, 8⁰, IV, 193. Цена 4 динара.

XXXIV. (8). — Д-р Мих. Петровић, Елементи математичке феноменологије. — Б. 1911, 8⁰, 774. Цена 12 динара.

XXXIX. (9). — П. С. Павловић, Мекушци из Србије. I. Сувоземни пужеви. — Б. 1912, 8⁰, 140 (са две таблице и једном зоографском картом). Цена 4 динара.

XLIII. (10). — Notice sur les travaux scientifiques de M. Michel Petrovich (1894—1921) Paris, 1922, 8⁰, IX 152. Цена 20 динара.

XLVII. (11). — Милутин Миланковић, Реформа Јулијанског Календара. — Б. 1923, 8⁰, 12. Цена 5 динара.

LI. (12). — Вас. Демченко, Котрљање без клизања гироскопске лопте по сфери. — Б. 1924, 8⁰, 94. Цена 10 динара.

Књига: **2. Философски и филолошки списи.**

III. (1). — Стојан Новаковић, Први основи словенске књижевности међу балканским Словенима. Легенда о Владимиру и Косари. — Б. 1893, 8⁰, VIII, 299. Цена 6 динара.

VI. (2). — Др. Владан Ђорђевић, Грчка и српска просвета. — 1896, 8⁰, IV, 275. Цена 5 динара.

*XIII. (3). — Никола С. Петровић, Оглед француске библиографије о Србима и Хрватима (1544—1900). — Б. 1900, 8⁰, XVI, 314. Цена 4 дин.

XV. (4). — Љуб. Стојановић, Каталог рукописа и старих штампаних књига, збирке Српске Краљевске Академије. — Б. 8⁰, IV, 267. Цена 4 дин.

*XX. (5). — Др. Јован Скерлић, Јаков Игњатовић, књижевна студија. — Б. 1904, 8⁰, V, 220. Цена 6 динара.

XXIII. (6). — Павле Поповић, Приповетка о девојци без руке, студија из српске и југословенске књижевности. — Б. 1905, 8⁰, 123. Цена 4 дин.

*XXIV. (7). — Јован Скерлић, Омладина и њена књижевност (1848—1871), изучавање о националном и књижевном романтизму код Срба. — Б. 1906, 8⁰, 557. Цена 15 динара.

XXIX. (8). — Јован Скерлић, Српска књижевност у XVIII. веку. — Б. 1909, 8⁰, VIII, 481. Цена 12 динара.

*XXX. (9). — Јован Н. Томић, Историја у народним песмама о Марку Краљевићу I. Песме о Муси Кесеџији и Ђему Брђанину. — Б. 1909, 8⁰, V, 208. Цена 4 Динара.

*XXXVII. (10). — Стојан Новаковић, Законски споменици српских држава средњега века. — Б. 1912. 8⁰, XLII, 912. Цена 20 динара.

XLII. (11). — А. Белић, Акценатске студије књ. 1. — Б. 1914, 8⁰, VIII, 210. Цена 4 динара.

XLVI. (12). Тихомир Остојић, Захарија Орфелин; живот и рад му. — Б. 1923, 8⁰, 224. Цена 15 динара.

LII. (13). — Др. Ст. М. Кульбакин, Палеографска и језичка испитивања о Мирослављеву Јеванђељу. — Ср. Карловци, 1925, 8⁰, VIII, и 50. Цена 20 динара.

LIV. (14). Ситнији списи Ђ. Даничића. 1. Критика, Полемика и Историја Књижевности. Ср. Карловци, 1925, 8⁰, XII, 467. Цена 50 дин.